

Дига Никая

Дългите беседи
на Буда

**НАМО ТАССА БАГАВАТО АРАХАТО
САММА САМБУДДАССА**

**ПОЧИТ КЪМ БЛАГОСЛОВЕНИЯ, ДОСТОЙНИЯ,
НАПЪЛНО ПРОСВЕТЛЕНИЯ
СЪС СОБСТВЕНИ УСИЛИЯ**

**На Санга
Източна и Западна**

Предисловие

Дига Никая е първият сборник с беседи на Буда от Сутта Питака на Палийския Канон. Неговото наименование буквално се превежда като „Дългите беседи”, поради това, че съдържа сутти които са дълги, в сравнение със суттите от Маждима Никая и особено в сравнение с кратките сутти, влизащи в състава на Самюта и Ангутара Никая.

Дига Никая съдържа 34 сутти. Те са разделени на три раздела. Първият раздел, Силаккандавагга, съдържа 13 сутти свързани с етиката. Всяка сутта в раздела съдържа дълъг пасаж за постепенното обучение по етика, медитация и мъдрост. Въпреки монашеския характер на централното учение, повечето от тези беседи са представени в диалог с миряни, със силен акцент върху връзката между ученията на Буда и други съвременни учения.

Във втория раздел, Махавагга, има 10 сутти. Този раздел съдържа разнообразен набор от беседи. Няколко се фокусират върху събитията около смъртта на Буда, докато други варират в приказни сценарии, развиващи се сред боговете, а трети се основават на подробни беседи относно учението.

Третият раздел, Патикавагга, включва 11 сутти. Подобно на предишния раздел, и този съдържа разнообразен набор от беседи. Наименуван е на първата беседа в раздела. Сред беседите тук има легендарни разкази за историята и бъдещето на нашия свят, които са изключително известни и с влияние в будистките среди.

Ако трябва да се даде кратък отговор на въпроса, с какво Дига Никая се различава от останалите раздели на Сутта Питака, то може да се каже, че в този сборник има тенденция към хиперболизация и изобилие от легенди. Изглежда, че целта на Дига Никая е не толкова задълбочено систематизирано изложение на самото учение на Буда, отколкото популяризирането на това учение и отграничаването му от другите учения, които са разпространени по това време.

Настоящият превод на български език е базиран на превода от езика пали, извършен от Морис Уолш и издаден от Уиздъм Пъбликейшън. Изключение правят сутти № 22 Махасатипаттана Сутта и № 15 Маханидана сутта, които са в превод на Бикку Боди.

Бележките, освен тези в оригиналния текст, съдържат и такива, които са от преводача на български, където това се налага.

Кратко описание на 34-те сутти

ПЪРВИ РАЗДЕЛ: МОРАЛ

1. *Брахмаджала Сутта*: Върховната мрежа (Какво не е учението). Монасите наблюдават как странникът Супия спори с ученика си за заслугите на Буда, неговото учение (Дамма) и неговата общност (Санга). Буда им казва да не се засягат нито от похвали, нито от порицание на учението и заявява, че 'светът' ще го хвали поради повърхностни причини, а не заради същността на учението му. Той изброява шестдесет и два различни вида неправилни възгледи, всеки от които се основават на контакта на шестте сетивни бази и техните обекти. Контактът обуславя жаждата, която от своя страна води до привързване, до (повторно) съществуване, до раждане, до стареене и смърт и всякакъв вид страдание. Но Татаагата (Буда) е преминал отвъд тези неща и всичките шестдесет и два неправилни възгледа са уловени в неговата мрежа.

2. *Саманьяпала Сутта*: Плодовете на бездомния живот. Крал Аджатакатту от Магада, който спечелва трона чрез отцеубийство, отива при Буда с въпрос, който вече напразно е задал на шестима съперничаещи си 'философи': Какви са плодовете, видими тук и сега (в този живот) от живота в отказ? Буда му отговаря, и след това продължава да говори за висшите ползи, различните медитативни състояния и накрая – за истинското освобождение (този раздел се повтаря в следващите единадесет *сутти*). Кралят, дълбоко впечатлен, се обявява за светски последовател. По-късно Буда казва на своите последователи, че ако не беше престъплението му, Аджатакатту щеше да стане навлязъл в потока чрез 'отварянето на окоето на Дамма'.

3. *Амбатта Сутта*: За Амбатта. Поккарасати, известен брамински учител, изпраща своя ученик Амбатта (за който се предполага, че е напълно обучен в браминските традиции), да разбере дали 'аскетът Готама' е великият човек, за какъвто се твърди че е (и дали следователно притежава 'тридесетте и два белези на великия човек'), Амбатта, горд с браминското си потекло, се държи глупаво и арогантно към Буда, и впоследствие научава няколко неща за собствения си произход, освен че е накаран да разбере, че *катиите* (благородната каста на войните) превъзхождат брамините. Смирнен, той се връща при Поккарасати, който е бесен от поведението му. Поккарасати бързо отива да види Буда и научава че той наистина притежава тридесетте и два белега, и става 'обърнат'.

4. *Сонаданда Сутта*: За Сонаданда (Качества на истински брамин). Браминът Сонаданда от Кампа научава за пристигането на аскета Готама и отива да го види, въпреки съвета на други брамини, които смятат, че това е под достойнството му. Буда го пита за качества на истинския брамин. Той споменава пет, но по примера на Буда признава, че те могат да бъдат сведени до две: мъдрост и морал. Той става 'обърнат', но не преживява 'отварянето на окоето на Дамма'.

5. *Кутаданта Сутта*: За Кутаганта (Безкръвно жертвоприношение). Браминът Кутаганта иска да проведе голямо жертвоприношение с избиването на стотици животни. Той се обръща (невероятно, както посочва Рис Дейвис!) към Буда за съвет как да направи това. Буда му разказва историята за древен крал и неговия брамински свещеник, които извършили чисто символично, безкръвно жертвоприношение. Кутаганта седи смълчан в края на този разказ, осъзнавайки, че Буда не е казал: 'Чувал съм това' и Буда потвърждава, че това е история от един от миналите му животи, така че технически това е 'история за раждане' (Джатака). След това Буда разказва за 'по-изгодни жертви', тоест за по-високите ползи, както в *сутта* 2. Кутаганта освобождава стотиците животни, които са били предназначени за клане, казвайки: 'Нека ги нахраним със зелена трева и да им дадем студена вода за пиене, и нека хладен бриз играе върху тях.' Той става светски последовател и в него се отваря 'чистото и неопетнено око на Дамма'.

6. *Махали Сутта*: За Махали (Небесни гледки, душа и тяло). Отадда (с фамилно име Махали) от рода Личави пита Буда: защо някои хора не могат да чуят 'небесни звуци' и т.н., което Буда обяснява като причина за тяхната практика на 'едностранна *самаади*'. В последната част Буда разказва как двама аскети, Мандиса и Джалия, са го попитали дали душата или жизненият принцип е същият като тялото, или са различни (това е един от 'въпросите без отговор', споменат в *сутта* 9). Буда казва, че всеки, който е достигнал високи нива на разбиране, повече няма да бъде обезпокоен от подобни въпроси.

7. *Джалия Сутта*: За Джалия. Тук просто се повтаря последната част от *сутта* 6.

8. *Махасиханада Сутта*: Големият лъвски рев се нарича още 'Лъвският рев към Касапа'. Голият аскет Касапа пита дали е вярно, че Буда осъжда всички форми на аскетизъм. Буда отрича това, като казва, че човек трябва да прави разлика. Касапа дава списък със стандартни практики (някои от тях доста отвратителни), а Буда казва, че човек може да прави всяко от тези неща, но ако моралът, сърцето и мъдростта му не са развити, той все още е далеч от това да бъде аскет или брамин (в истинския смисъл). Самият той е практикувал всички възможни форми на аскеза до съвършенство, както и морала и мъдростта. Касапа иска ръкополагане и скоро чрез усърдна практика става *арахант*.

9. *Поттапада Сутта*: за Поттапада (състояния на съзнанието). Аскетът Поттапада казва на Буда, че той и неговите приятели са обсъждали 'по-висшето изчезване на съзнанието' и търси решение по въпроса. Буда казва, че онези, които смятат, че психичните състояния възникват и изчезват случайно, грешат. Той изброява различните състояния на *джана*, показвайки как възприятието може да бъде 'контролирано'. Поттапада казва, че никога преди не е чувал нещо подобно. Дебатът се премества към различни видове възможни 'аз', всички от които Буда опровергава, и към 'въпросите без отговор' и причината за липсата на отговор. Читта, син на дресьор на слонове, се присъединява към дебата и накрая, докато Поттапада става светски последовател, Читта става *бикку* и скоро постига *арахантство*. В тази *сутта* за първи път намираме притчата за мъжа, който каза, че е влюбен в най-красивото момиче в страната, без да знае кое е то или как изглежда.

10. *Субба Сутта*: За Субба (Морал, Концентрация, Мъдрост). Малко след смъртта на Буда, Ананда обяснява арийския морал, концентрация и мъдрост (както в *сутта* 2) на младия брамин Субба, който става светски последовател.

11. *Кевадда Сутта*: За Кевадда (Това което Брахма не знае). Кевадда призовава Буда да извърши чудеса, за да укрепи вярата на хората. Буда отказва, казвайки, че единственият вид чудо, което той одобрява, е 'чудото на инструкцията'. Той разказва историята на монаха, който искал да знае 'къде четирите велики елемента спират без остатък'. С психическата сила той се издигнал в небесата, но никой там не могъл да му отговори на въпроса, дори Великият Брахма, който го препратил обратно към Буда за отговор.

12. *Лохичча сутта*: За Лохичча (Добри и лоши учители). Лохичча има пагубното мнение, че ако някой открие някаква нова доктрина, трябва да я запази за себе си. Буда го насочва правилно и обяснява разликата между добрите и лошите учители.

13. *Тевиджа Сутта*: Тройното познание (Пътят към Брахма). Двама млади брамини са озадачени, защото различни учители говорят за различни начини за постигане на общение (или съюз) с Брахма, което за тях е най-висшата цел. Буда ги кара да признаят, че никой от техните учители, или дори тези, от които произлиза традицията, никога не са виждали Брахма лице в лице, след което ги инструктира в *брахмавихарите*, които наистина водят до тази цел – което не е, разбира се, целта на будизма.

ВТОРИ РАЗДЕЛ: ГОЛЕМИЯ РАЗДЕЛ

14. *Махападаана Сутта*: Голямата беседа за родословието. Това се отнася за последните седем Буди, връщайки се назад в "деветдесет и един еона" във времето. Животът на Буда Випаси в този отдалечен период е разказан с термини, подобни на ранните версии на живота на Готама. Всички Буди преминават през едни и същи преживявания в последния си земен живот. Просветлението на Буда се отъждествява с разбирането за зависимия произход (виж следващата *сутта*).

15. *Маханидана сутта* – Дългата беседа за причинността. Ананда е укорен, за това че заявява, че законът за зависимото възникване е 'толкова ясен' за него. Буда го обяснява първо в обратен ред, но се връща само към ума-и-тялото и съзнанието (т.е. фактори 4 и 3 от обичайния списък от 12) и също така пропуска шестте сетивни бази (№ 5). Изложението завършва с препратка към седемте етапа на съзнанието и двете сфери.

16. *Махапариниббана Сутта*: Голямото заминаване (Последните дни на Буда). Най-дългата *сутта* от всички, разказваща (не без някаква легендарна украса) историята за последните дни на Буда. Крал Аджатакатту, желаещ да атакува Ваджиите, изпраща при Буда пратеник, за да разбере какъв ще бъде резултатът. Буда отговаря индиректно, посочвайки предимствата на републиканската система на Ваджиите и по-късно призовава монасите да спазват подобни правила за Санга. С Ананда той посещава редица места и изнася беседи пред монаси и миряни. В Паталигамата той пророкува бъдещото величие на мястото (то става столица на Ашока на име Паталипутра). Във Вейсали куртизанката Амбапали го кани на вечеря и дарява своята мангова горичка на Санга. Буда казва на Ананда, че ще умре след три месеца. В Пава ковачът Чунда сервира храна, включваща 'свинска наслада' (*секара-маддава*) (свинско месо или трюфели – мненията варират), която само Буда яде. По-късно той се разболява тежко, но внимава да оневини Чунда. В Кусинара Буда почива между две салови дървета. Ананда го моли да не умира на такова незначително място, но той казва, че някога е било известна столица (виж *сутта* 17). След като дава последни инструкции на Санга (и отказва да назначи наследник), той изрича последния съвет 'стремете се неуморно' – *атпамена сампадета* – и умира. Суттата завършва с разказ за погребалната церемония и разпределението на останките на осем части.

17. *Махасудасана Сутта*: Големият блясък (Кралски отказ). Почти същата история се повтаря в Джатака 95. Крал Махасудасана живял в приказен блясък и притежавал седемте съкровища, но накрая се оттеглил в своя дворец Дамма (построен от боговете), за да води живот в медитация.

18. *Джанавасабба Сутта*: За Джаванасабба (Брахма се обръща към боговете). Яка (от добрия вид) се явява на Буда, заявявайки, че сега се нарича Джанавасабба, но на земята е бил крал Бимбисара от Магада, големият поддръжник на Буда, убит от сина си Аджатакатту. Той разказва за събранието на Тридесет и тримата богове, на което Браhma заявява как след мисията на Буда на земята редиците на боговете (*девите*) се увеличават, а тези на техните противници *асурите* намаляват.

19. *Махаговинда Сутта*: Великият иконом (Минал живот на Готама). Гандаббата Панчасикка се явява на Буда и съобщава, подобно на *сутта* 18, за среща на боговете. След това следва историята за Великия иконом, който управлявал делата на седем крале и след това се оттеглил в бездомен живот, довеждайки много хора в света на Браhma, който е най-високото ниво, което хората могат да достигнат в епоха, когато няма Буда. Накрая Буда казва на Панчасикка, че именно той е бил този иконом, но че пътят, който той сега преподава, като Буда, превъзхожда това, което той е могъл да преподава тогава.

20. *Махасамая Сутта*: Голямото събрание (Божества идват да видят Буда). Сутта, почти цялата в стихове, даваща много митологични знания.

21. *Саккапанха Сутта*: Въпросите на Сакка (Едно божество се допитва до Буда). Сакка, кралят на Тридесет и трите бога, се доближава до Буда с помощта на Панчасикка, който изпълнява любовна песен (!), за да привлече вниманието му. Сакка поставя на Буда различни въпроси относно светия живот. Чуваме и историята за монахинята Гопика, която се преродила като мъжко божество и като такова, смъррила трима от монасите на Буда, които били преродени в най-ниските небеса, като им наредила да се стремят повече и да се издигнат по-високо, което двама от тях успели да направят. Самият Сакка е поставен на правия път и награждава Панчасикка (който не е толкова напреднал!) с ръката на девойката *гандабба*, която е желал.

22. *Махасаттупатаана Сутта* – Дългата беседа за основите на осъзнатостта. Много различна по характер от непосредствено предшестващите *сутти*, тази *сутта* се смята от мнозина за най-важната *сутта* в Канона. Повтаря се дословно без стихове 18 – 21, в Маджима Никая 10. 'Единният път' за пречистване на съществата, за преодоляване на скръбта и страданието, за постигане на *ниббана* са четирите основи на осъзнатостта: осъзнатост към тялото, усещанията, ума и умствените обекти. Дават се подробни инструкции за внимателно осъзнаване на дишането и т.н. Така под обекти на ума четем например: 'Ако сетивното желание присъства в него, монахът знае, че то присъства. Ако сетивното желание отсъства в него, монахът знае, че то отсъства. И той знае как възниква невъзникналото сетивното желание, и той знае как се случва изоставянето на възникналото сетивното желание, и той знае как ще се случи невъзникването на изоставеното сетивно желание в бъдеще.' ('Монах' тук, според Коментарите, означава всеки, който изпълнява практиката). *Суттата* завършва с описание на четирите благородни истини.

23. *Паяси Сутта*: За Паяси (Спор със скептик). Принц Паяси не вярва в бъдещите животи или в наградите и наказанията за добри и лоши дела. Почитаемият Кумара-Касапа го убеждава че греша чрез поредица от умни притчи. Накрая Паяси, обърнат във вярата, създава благотворителна организация за аскети и нуждаещи се, но го прави неохотно. В резултат на това той се преражда в най-ниските небеса.

ТРЕТИ РАЗДЕЛ: РАЗДЕЛЪТ ЗА 'ПАТИКА'

24. *Патика Сутта*: За Патикапутта (Шарлатанинът). Буда има изключително глупав ученик Сунакатта, който в крайна сметка го напуска. Сунакатта е силно впечатлен от някои съмнителни 'свети хора', които приема за *араханти*. Самохвалният гол аскет Патикапутта предизвиква Буда на състезание по чудеса. Буда го чака да се появи, но – както Буда пророкува – той дори не може да стане от мястото си, за да посрещне Буда. *Сутта* не е скучен, но определено нестандартен материал. Последният раздел за 'Произхода на нещата' изглежда е бил добавен.

25. *Удумбарика-Сиханада Сутта*: Големият лъвски рев към Удумбариките. Странникът Нигрода, отседнал в квартирата на Удумбарика, се хвали, че може да "порази аскета Готама" с един въпрос. Той, разбира се, е победен и Буда показва път отвъд този на самоизмъчването – 'за достигане на същността'.

26. *Саккаватти-Сиханада Сутта*: Лъвският рев при завъртане на колелото. В началото и в края на тази беседа Буда увещава своите монаси да 'се придържат към своите обитания' чрез практиката на осъзнатост. След това той разказва за 'Завъртация колелото монарх' (праведен владетел), който притежавал священото колело-съкровище, което трябвало да бъде внимателно пазено. Той бил последван от редица праведни крале, но в крайна сметка те се израждат и обществото се превръща от лошо в по-лошо, докато продължителността на човешкия живот пада до десет години и всякакво чувство за морал е било изгубено. След кратък, но ужасен 'интервал с меч' нещата се подобряват и най-накрая ще се появи друг Буда, Меттея (санскрит Майтрея).

27. *Агганна Сутта*: Познанието за произхода. Донякъде подобна басня, този път адресирана до брамините, чиито претенции Буда опровергава. Няма разлика между брамините и другите, ако се държат лошо. Даден е донякъде фантастичен разказ за произхода на кастите.

28. *Сампасадания Сутта*: Спокойната увереност. Сарипутта обяснява причините за пълната си вяра в Буда.

29. *Пасадика Сутта*: Възхитителната беседа. Дебат за добрите и лошите учители и защо Буда не е разкрил някои точки.

30. *Лаккана Сутта*: Белезите на великия човек. Стихове върху любопитните "тридесет и два белега на един велик човек", обичани от брамините. Те са с различна ритмика в оригинала.

31. *Сигалака Сутта*: Към Сигалака (Съвет към миряните). Съвет към младия мирянин Сигалака относно морала, свързан с четирите посоки, зенит и надир, които той е почитал в памет на своя баща.

32. *Атанатия Сутта*: Защитните стихове на Атаната.

33. *Сангити Сутта*: Напяването заедно. Списъци с термини за рецитиране.

34. *Даситтара Сутта*: Нарастващи десетки. Подобен материал на *сутта* 33, подреден под десет глави.

Съдържание

Предисловие.....	ii
Кратко описание на 34-те сутти.....	iii
Съдържание.....	viii
Първи раздел.....	1
1 Брахмаджала Сутта: Върховната мрежа	2
2 Саманьяпала Сутта: Плодовете на бездомния живот.....	19
3 Амбатта Сутта: За Амбатта	31
4 Сонаданда Сутта: За Сонаданда	40
5 Куттаданта Сутта: За Куттаданта	45
6 Махали Сутта: За Махали.....	51
7 Джалия Сутта: За Джалия.....	54
8 Махасиханада Сутта: Големият лъвски рев.....	55
9 Поттапада Сутта: за Поттапада.....	59
10 Субба Сутта: За Субба	67
11 Кевадда Сутта: За Кевадда	69
12 Лохичча сутта: За Лохичча.....	72
13 Тевиджа Сутта: Тройното познание	75
Втори раздел	81
14 Махападаана Сутта: Голямата беседа за родословието.....	82
15. Маханидана сутта – Дългата беседа за причинността	96
16 Махапариниббана Сутта: Голямото заминаване.....	105
17 Махасудасана Сутта: Големият блясък	135
18 Джанавасабба Сутта: За Джаванасабба.....	142
19 Махаговинда Сутта: Великият иконом	148
20 Махасамая Сутта: Голямото събрание	157
21 Саккапана Сутта: Въпросите на Сакка.....	162
22. Махасатипаттана Сутта – Дългата беседа за основите на осъзнатостта	173
23 Паяси Сутта: За Паяси	183
Трети раздел.....	194
24 Патика Сутта: За Патикапутта	195
25 Удумбарика-Сиханада Сутта: Големият лъвски рев към Удумбариките.....	203
26 Саккаватти-Сиханада Сутта: Лъвският рев при завъртане на колелото	209
27 Агганна Сутта: Познанието за произхода.....	216
28 Сампасадания Сутта: Спокойната увереност	222
29 Пасадика Сутта: Възхитителната беседа	228
30 Лаккана Сутта: Белезите на великия човек.....	235
31 Сигалака Сутта: Към Сигалака	249
32 Атанатия Сутта: Защитните стихове на Атаната	255
33 Сангити Сутта: Напяването заедно	262
34 Даситгара Сутта: Нарастващи десетки	281

Първи раздел

Моралността

1 Брахмаджала Сутта: Върховната мрежа

Какво не е Учението

1.1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пътувал по главния път между Раджагаха и Наланда¹ с голяма група от около петстотин монаси. Странникът Супия също пътувал по този път със своя последовател, младежа Брахмадатта. Супия² намирал грешки по различни начини в Буда, Дамма и Санга, докато неговият последовател Брахмадатта говорил по различни начини в тяхна възхвала. И така тези двамата, учител и последовател, директно противопоставяйки аргументите си, следвали плътно Благословения и неговия орден от монаси.

1.2. Тогава Благословеният спрял за една нощ със своите монаси в кралския парк на Амбалаттика. И Супия също спрял там за нощта със своя последовател Брахмадатта. Супия продължил да оскърбява Буда, Дамма и Санга, докато неговият последовател Брахмадатта ги защитавал. И по този начин спорейки, те следвали плътно Буда и неговия орден от монаси.

1.3. В ранната утрин редица монаси, след като станали, се събрали и седнали в кръглия павилион, като насоката на техния разговор била следната: 'Чудесно е, приятели, чудно е как Благословеният, Арахантът, напълно просветленият Буда знае, вижда и ясно разграничава различните склонности на съществата! Защото тук е странникът Супия, който намира грешки по различни начини в Буда, Дамма и Санга, докато неговият последовател Брахмадатта ги защитава по различни начини. И продължавайки да спорят, те следват плътно Благословения и неговия орден от монаси.'

1.4. Тогава Благословения, като знаел какво казват тези монаси, отишъл в кръглия павилион и седнал на приготвеното място. Тогава той казал: 'Монаси, каква беше темата на вашия разговор в момента? Какъв разговор прекъснах?' И те му казали.

1.5. 'Монаси, ако някой говори пренебрежително за мен, за Дамма или Санга, не трябва да се ядосвате, негодувате или разстройвате по този повод. Ако сте ядосани или недоволни от подобно пренебрежение, това само ще бъде пречка за вас. Защото, когато другите омаловажават мен, Дамма или Санга, и вие сте ядосани или недоволни, можете ли да разберете дали това, което казват, е правилно или не?'

'Не, Благородни'

'Ако другите пренебрегват мен, Дамма или Санга, тогава трябва да обясните това което е неправилно като неправилно, казвайки: "Това е неправилно, това е лъжовно, това не е нашият начин"³, това не се среща сред нас.'"

1.6. 'Но, монаси, ако другите говорят във възхвала за мен, за Дамма или Санга, вие не трябва да бъдете доволни, щастливи или въодушевени. Ако сте доволни, щастливи или въодушевени от такава похвала, това само ще бъде пречка за вас. Ако другите хвалят мен, Дамма или Санга, вие трябва да признаете истината за това, което е истина, казвайки: "Това е правилно, това е истина, това е нашият път, това се среща сред нас.'"

1.7. 'Монаси, светският човек⁴ би възхвалил Татаагата⁵ за елементарни, нисши въпроси на моралната практика.⁶ А кои са тези елементарни, нисши въпроси, за които светският човек би го похвалил?'

¹ – Наланда, който впоследствие става седалището на известен будистки университет, е бил на около 12 км северно от Раджагаха (съвременен Раджгир), столицата на Магада.

² – Последовател на Санджая Белаттапутта (виж ДН 2.31). Сарипутта и Моггаллана, най-известните ученици на Буда, първоначално са били последователи на Санджая и именно тяхното напускане, освен загубата на неговите доходи, е разгневило Супия.

³ – Буквално: "това не е от нас"

⁴ – *Путудджана*: "обикновен човек", който, без да е разбил първите три окови (възглед за личността, съмнение, привързаност към обреди и ритуали), все още не е "навлязъл в потока" и така не е тръгнал по повисшия (отвъдсветски) път.

[Кратък раздел за морала]⁷

1.8. "Изоставяйки отнемането на живот, аскетът Готама живее, въздържайки се от отнемане на живот, без тояга или меч, съвестен, състрадателен за благополучието на всички живи същества." Така светският човек би възхвалил Татаагата.

"Изоставяйки взимането на това, което не е дадено, аскетът Готама живее, въздържайки се от взимане на това, което не е дадено, живеейки чисто, приемайки това, което е дадено, очаквайки това, което е дадено, без да краде. Изоставяйки блудството, аскетът Готама живее далеч от него, настрана от светската практика на секс.⁸

1.9. "Изоставяйки фалшивата реч, аскетът Готама живее, въздържайки се от фалшива реч, говорител на истината, такъв на когото може да се разчита, достоен за доверие, надежден, а не измамник на света. Изоставяйки злонамерената реч, той не повтаря там това, което е чул тук в ущърб на тези, също така не повтаря тук това, което е чул там в ущърб на онези. Така той е помирител на противоречащите и насърчител на тези, които са единни, радващ се на покоя, обичащ го, наслаждаващ се на него, човек, който говори за покой. Изоставяйки грубата реч, той се въздържа от нея. Той говори всичко, което е безупречно, приятно за ухото, привлекателно, достигащо до сърцето, благородно, приятно и привлекателно за множеството. Изоставяйки празното бърборене, той говори в подходящия момент, това, което е правилно и по същество,⁹ за Дамма и Дисциплината. Той е оратор, чиито думи трябва да бъдат ценени, които са навременни, аргументирани, добре дефинирани и свързани с целта."¹⁰ Така светският човек би възхвалил Татаагата.'

1.10. "Аскетът Готама се въздържа от увреждане на семена и посеви. Той яде веднъж на ден, но не през нощта, като се въздържа от хранене в неподходящо време.¹¹ Избягва да гледа танци, пеене, музика и представления. Въздържа се от използването на гирлянди, парфюми, козметика, орнаменти и накити. Той избягва да използва високи или широки легла. Той избягва да приема злато и сребро.¹² Той избягва да приема сурово зърно или сурово месо, не приема жени и млади момичета, роби и робини, овце и кози, петли и прасета, слонове, говеда, коне и кобили, ниви и парцели;¹³ той се въздържа от изпълнение на задачи, от купуване и продажба, от измама с фалшиви теглилки и мерки, от подкупи и корупция, измама и неискреност, от нараняване, убийство, затваряне, грабежи по пътищата и взимане на храна със сила." Така светският човек би възхвалил Татаагата.'

[Среден раздел за морала]

1.11. "Докато, уважаеми, някои аскети и брамини, хранещи се с храната на вярващите, са пристрастени към унищожаването на такива посеви, които се размножават от корени, от стъбла, от връзки, от резници, от семена, аскетът Готама се въздържа от такова унищожаване." Така светският човек би възхвалил Татаагата.

⁵ – Обичайният начин на Буда да се обръща към себе си. Виж Въведението.

⁶ – Коментарът към Дига Никая (ДА) посочва, че "моралът е по-нисш в сравнение с по-висшите качества, тъй като моралът не достига съвършенството на концентрацията, нито концентрацията – съвършенството на мъдростта." Виж стих 28.

⁷ – Рис Дейвис: Тези три раздела за морала се срещат дословно във всичките първи 13 *сутти* и може някога да са образували отделен "трактат"

⁸ – *Брахмачария* е висшия или свят живот, т.е. безбрачие. Коментарите посочват, че това включва въздържане от други форми на еротично поведение освен полов акт.

⁹ – *Аттавади*: *атта* може също да означава "това, което носи полза" (виж следващата бележка).

¹⁰ – *Аттасаммитам*: тук значението на *атта* като "доходното" е очевидно.

¹¹ – "В неподходящо време" означава между обяд и следващия изгрев.

¹² – Стихове 8-9 обхващат първите четири правила, предприети от новоприетите (*саманера*). Посочването на различните форми на неправилна реч тук (и другаде) отразява важността на контролирането на езика. Любопитно е, че не се споменава въздържане от упойващи вещества, а вместо това се споменава "увреждане на семена и посеви". Следващите пет елемента съответстват на предписанията за *саманера* 6-10.

¹³ – Буда обаче приема земя за Санга от Анатапиндика и от други дарители.

1.12. "Докато някои аскети и брамини, хранещи се с храната на вярващите, остават пристрастени към насладата от складирани стоки като храна, напитки, дрехи, карети, легла, парфюми, месо, аскетът Готама се въздържа от такова удоволствие.

1.13. "Докато някои аскети и брамини ... остават пристрастени към посещаването на такива представления като танци, пеене, музика, представления, рецитации, инструментална музика, чинели и барабани, митични представления, акробатични и магически номера, битки на слонове, биволи, бикове, козли, овни, петли и пъдпъдъци, бой с тояги, бокс, борба, демонстративни боеве, манифестации, маневри и военни паради, аскетът Готама се въздържа от подобни прояви.

1.14. "Докато някои аскети и брамини остават пристрастени към такива игри и празни занимания като шах с осем или десет реда,¹⁴ 'шах във въздуха',¹⁵ дама, зарчета, удряне на пръчки, 'картинки с ръце', игри с топка, духане през лулички, игри с плугове-играчки, въртене на салта, игри с вятърни мелници-играчки, с теглилки-играчки, колички и лъкове, отгатване на букви,¹⁶ отгатване на мисли,¹⁷ имитиране на деформации, аскетът Готама се въздържа от подобни празни занимания.

1.15. "Докато някои аскети и брамини остават пристрастени към високи и широки легла и дълги столове, кушетки, украсени с фигури на животни, пухени или пъстри завивки, завивки с коса от двете страни или от едната страна, копринени завивки, бродирани със или без скъпоценни камъни, със слонове, килими с коне или колесници, подбрани покривки от кожа на антилопа, дивани с балдахини или с червени възглавници в двата края, аскетът Готама се въздържа от такива високи и широки легла.

1.16. "Докато някои аскети и брамини остават пристрастени към такива форми на себеукрасяване и разкрасяване като натриване на тялото с парфюми, масажиране, къпане в ароматизирана вода, шампоан, използване на огледала, мехлеми, гирлянди, аромати, мазила, козметика, гривни, ленти за глава, декоративни бастуни, декорирани бутилки, мечове, слънчобрани, украсени сандали, тюрбани, скъпоценни камъни, ветрила с опашка на як, бели дрехи с дълги ресни, аскетът Готама се въздържа от подобно себеукрасяване.

1.17. "Докато някои аскети и брамини остават пристрастени към такива несериозни разговори като [разговори] за крале, разбойници, министри, армии, опасности, войни, храни, напитки, дрехи, легла, гирлянди, парфюми, роднини, карети, села, градове, държави, жени, герои, клюки от улицата и от кладенеца, разговори за заминалите, безсмислени разговори, спекулации за земя и море, разговори за битие и небитие, аскетът Готама се въздържа от такива разговори.

1.18. "Докато някои аскети и брамини остават пристрастени към спорове като: 'Вие не разбирате това учение и дисциплина – аз разбирам!'

'Как бихте могли да разберете това учение и дисциплина?'

'Вашият път е грешен – моят е правилен!'

'Аз съм последователен – вие не!'

'Вие казахте последно това, което трябваше да кажете първо, и казахте първо това, което трябваше да кажете последно!'

'Това, което толкова време мислихте, беше опровергано!'

'Вашият аргумент е оборен, вие сте победени!'

'Хайде, спасете учението си – излезте от това, ако можете!' аскетът Готама се въздържа от подобен спор.¹⁸

¹⁴ – Шахът с дъска от 64 или 100 квадрата произлиза от Индия. Макар и преди да не е бил непознат, той е популяризиран в Европа от кръстоносците.

¹⁵ – Умствен шах, който се играе без дъска.

¹⁶ – Написано във въздуха или на гърба. Писмеността е била известна, но не е била използвана от Буда или други учители от онова време.

¹⁷ – Игра на отгатване, не телепатия.

¹⁸ – Също в МН 77 и СН 46.9.

1.19. "Като има предвид, че някои аскети и брамини остават пристрастени към такива неща като изпълнение на поръчки и послания, като например за крале, министри, благородници, брамини, домакини и млади мъже, които казват: 'Отидете тук – отидете там! Вземете това там – донесете това оттам!' аскетът Готама се въздържа от подобно тичане по задачи.

1.20. "Докато някои аскети и брамини остават пристрастени към измама, интриги, намеци, омаловажаване и винаги се стремят към нови печалби, аскетът Готама се въздържа от такава измама." Така светският човек би възхвалил Татаагата.¹⁹

[Голям раздел за морала]

1.21. "Докато някои аскети и брамини, хранейки се с храната на вярващите, изкарват прехраната си с такива нисши умения, такива неправилни препитания като хиромантия,²⁰ гадаене по знаци и поличби, предзнаменования, тълкуване на сънища, гадаене по белези върху тялото, гадаене по белези върху изгризани от мишки платове, жертвоприношения на огън, жертвоприношения от черпак, от кори, ориз на прах, оризови зърна, гии или масло, от устата или от кръв, разчитане на върховете на пръстите, определяне дали мястото за къща или градина е благоприятно или не, умение в магии, познание за талисмани за полагане на демони в гробище, знанието за заклинания за излекуване на обладан от призраци човек, знанието за заклинания, които трябва да бъдат произнесени от живеещия в земна къща,²¹ заклинания за лечения и заклинания против змии, отрови, плъхове, птици, гарвани, предсказване за продължителността на живота на човек, магии срещу стрели, познаване на виковете на животни, аскетът Готама се въздържа от такива нисши умения и такива неправилни препитания.

1.22. "Докато някои аскети и брамини, хранейки се с храната на вярващите, изкарват прехраната си с нисши умения, такива неправилни препитания като тълкуване на значението на скъпоценни камъни, пръчки, дрехи, мечове, копия, стрели, оръжия, жени, мъже, момчета, момичета, роби и жени, слонове, коне, биволи, бикове, крави, кози, овни, петли, пъдпъдъци, игуани, бамбукови плъхове, костенурки, елени, аскетът Готама се въздържа от такива нисши умения и такива неправилни препитания.

1.23. "Докато някои аскети и брамини, хранейки се с храната на вярващите, изкарват прехраната си с такива нисши умения, такива неправилни препитания като предсказанието: 'Кралете²² ще тръгнат напред – кралете ще тръгнат назад', 'Нашите крале ще напреднат, а другите крале ще отстъпят', 'Нашите вождове ще спечелят, а другите вождове ще загубят', 'Другите вождове ще спечелят, а нашите вождове ще загубят', 'Така ще има победа за едната страна и поражение за другата', аскетът Готама се въздържа от такива нисши умения и такива неправилни препитания.

1.24. "Докато някои аскети и брамини, хранейки се с храната на вярващите, изкарват прехраната си с такива нисши умения, такива неправилни препитания като предсказване на затъмнение на луната, на слънцето, на звезда; че слънцето и луната ще вървят по правилната си траектория, че ще се отклоняват; че една звезда ще върви по правилния си път, че ще се отклони; че ще има дъжд от метеорити, пламък в небето, земетресение, гръмотевици; изгрев, залез, потъмняване, изсветляване на луната, слънцето, звездите; и такъв ще бъде резултатът от тези неща', аскетът Готама се въздържа от такива нисши умения и такива неправилни препитания.

¹⁹ – За подробно описание на тези практики виж Висуддимагга 1.61-82.

²⁰ – Бел. от преводача на български: пророкуване на дълъг живот, просперитет и т.н., или обратното, от белезите по ръцете, краката и т.н.

²¹ – Познаване на талисмани, които да се използват от едно жилище в земна къща.

²² – Раннам (съществ. мн.ч.): т.е. съвместните лидери на републиканска държава.

1.25. "Докато някои аскети и брамини, хранейки се с храната на вярващите, изкарват прехраната си с такива нисши умения, такива неправилни препитания като предсказването на добри или лоши валежи; добра или лоша реколта; сигурност, опасност; болест, здраве; или счетоводство, пресмятане, калкулиране, творене на поезия, философстване, аскетът Готама се въздържа от такива нисши умения и такива неправилни препитания.

1.26. "Докато някои аскети и брамини, хранейки се с храната на вярващите, изкарват прехраната си с такива нисши умения, такива неправилни препитания като организиране на благоприятни дати за бракове, както такива, в които булката е доведена (от друго семейство), така и такива, в които тя е изпратена (в друго семейство), годежи и разводи; [обявяване на времето за] спестяване и харчене, рецитиране на заклинания за носене на добър или лош късмет, осигуряване на аборти²³, използване на магии за връзване на езика, връзване на челюстта, каране на ръцете да треперят, причиняване на глухота, получаване на отговори с огледало, с момиче-медиум, с божество; почитайки слънцето или Великия Брахма, издишане на пламъци от устата, призоваване богинята на късмета, аскетът Готама се въздържа от такива нисши умения и такива неправилни препитания.

1.27. "Докато някои аскети и брамини, хранейки се с храната на вярващите, изкарват прехраната си с такива нисши умения, такива неправилни препитания като умилостивяване на божествата и поемане на обети към тях, правене на магии за земен дом, причиняване на мъжественост или импотентност, подготовка и освещаване на строителни обекти, извършване на ритуални изплаквания и къпания, извършване на жертвоприношения, даване на средства за повръщане, очистиращи, отхрачващи и слабителни, даване на лекарства за уши, очи, нос, мазила и мехлеми, очна хирургия, хирургия, педиатрия, използване на балсами за противодействие на страничните ефекти на предишните лекарства, аскетът Готама се въздържа от такива нисши умения и такива неправилни препитания."²⁴

Монаси, за такива елементарни, нисши въпроси на моралната практика светските хора биха възхвалили Татаагата.

1.28. Има, монаси, други неща, дълбоки, трудни за виждане, трудни за разбиране, умиротворени, превъзходни, отвъд обикновената мисъл, фини, които трябва да бъдат изпитани от мъдрите, които Татаагата, след като ги е осъзнал чрез собственото си свръхпознание, провъзгласява, и за което с право биха говорили тези, които искрено биха възхвалили Татаагата. А кои са тези неща?"

[Шестдесет и двата вида неправилни възгледи]

1.29. Има монаси, някои аскети и брамини, които спекулират с миналото, имат вкоренени възгледи за миналото, и които излагат различни спекулативни теории за миналото по осемнадесет различни начина. На каква база, на какво основание го правят?

1.30. Има някои аскети и брамини, които са етерналисти, които провъзгласяват вечността на "аз"-а и на света по четири начина. На какво основание?

1.31. [Неправилен възглед 1]²⁵ Тук, монаси, един аскет или брамин е постигнал чрез усилие, напъгане, старание, сериозност и правилно внимание до такова състояние на умствена концентрация, че по този начин той си припомня своите минали съществувания – едно раждане, две раждания, три, четири, пет, десет раждания, сто, хиляда, сто хиляди раждания, няколко стотин, няколко хиляди, няколко стотин хиляди раждания.

"Там се казвах така и така, родът ми беше такъв и такъв, кастата ми беше такава и такава, храната ми беше такава и такава, преживях такива и такива приятни и болезнени състояния,

²³ – Вирудда-габба-каранам: Или може би "съживяване на плода".

Бел. от преводача на български: Бикку Суджато превежда: "лечение на засегнати фетуси", Бикку Боди: "съживяване на плода на абортирали жени".

²⁴ – Тук се осъжда практикуването на медицина за печалба.

²⁵ – Тези неправилни възгледи са обобщени в стих 3.32 и в следващите.

живях толкова дълго. След като си отидох оттам, се преродих там. Там името ми беше такова и такова ... И като си отидох оттам, се преродих тук."

Така той си спомня различни минали животи, техните условия и подробности. И той казва: "'Аз'-ът и светът са вечни, неплодни²⁶, непоклатими като планински връх, стоящи здраво като стълб. И въпреки че тези същества бродят и се скитат (през кръга на съществуване), заминават си и се прераждат, все пак 'аз'-ът и светът остават същите точно като самата вечност. Защо е така? Чрез усилие, напъгане, старание, сериозност и правилно внимание постигнах такова състояние на умствена концентрация, че по този начин аз си припомних своите минали съществувания ... Ето как знам, че 'аз'-ът и светът са вечни ... " Това е първия начин, по който някои аскети и брамини провъзгласяват вечността на 'аз'-а и на света.

1.32. [Неправилен възглед 2] 'А кой е втория начин? Тук монаси, един аскет или брамин е постигнал чрез усилие, напъгане ... такова състояние на умствена концентрация, че по този начин си спомня един период на свиване и разширяване, два такива периода, три, четири, пет, десет периода на свиване и разширяване ... "Там се казвах така и така ... " Това е втория начин, по който някои аскети и брамини провъзгласяват вечността на 'аз'-а и на света.

1.33. [Неправилен възглед 3] 'А кой е третия начин? Тук монаси, един аскет или брамин чрез усилие ... е постигнал такова състояние на умствена концентрация, че си спомня десет, двадесет, тридесет, четиридесет периода на свиване и разширяване. "Там се казвах така и така ... " Това е третия начин, по който някои аскети и брамини провъзгласяват вечността на 'аз'-а и на света.

1.34. [Неправилен възглед 4] 'А кой е четвъртия начин? Тук определен аскет или брамин е логик²⁷, мислител. Изграждайки с аргументи, следвайки собствената си мисъл, той твърди: "'Аз'-ът и светът са вечни, неплодни, непоклатими като планински връх, стоящи здраво като стълб. И въпреки че тези същества бродят и се скитат (през кръга на съществуване), заминават си и се прераждат, все пак 'аз'-ът и светът остават същите точно като самата вечност." Това е четвъртия начин, по който някои аскети и брамини провъзгласяват вечността на 'аз'-а и на света.

1.35. 'Това са четирите начина, по които тези аскети и брамини са етерналисти и провъзгласяват вечността на 'аз'-а и на света на четири основания. И тези аскети или брамини които са етерналисти и провъзгласяват вечността на 'аз'-а и на света, те го правят на едно или друго от тези четири основания. Друг начин няма.

1.36. 'Следното, монаси, разбира Татаагата: Тези възгледи, схванати по този начин и придържането към тях, ще доведат до такива и такива дестинации в друг свят. Това знае Татаагата, както и още, но той не е привързан към това познание. И тъй като е непривързан, той е изпитал за себе си свършен покой и след като наистина е разбрал възникването и отминаването на усещанията, тяхната привлекателност и опасност и освобождението от тях, Татаагата е освободен без остатък.

1.37. 'Има, монаси, други неща, дълбоки, трудни за виждане, трудни за разбиране, умиротворени, превъзходни, отвъд обикновената мисъл, фини, които трябва да бъдат изпитани от мъдрите, които Татаагата, след като ги е осъзнал чрез собственото си свръх-познание, провъзгласява, и за което с право биха говорили онези, които искрено биха възхвалили Татаагата. И какви са тези неща?'

[Край на първата рецитационна част]

2.1. 'Има монаси, някои аскети и брамини, които са отчасти етерналисти и отчасти не-етерналисти, които провъзгласяват частичната вечност и частичната невечност на 'аз'-а и на света по четири начина. На какво основание?'

²⁶ – Тоест, не създава нищо ново.

²⁷ – *Такки*: Бикку Боди превежда това "рационалист", което е донякъде подвеждащо.

2.2. 'Идва момент, монаси, рано или късно, когато след дълъг период, този свят се свива. В момент на свиване съществата се прераждат предимно в света на Аббасара Брахма²⁸. И там те пребивават, създадени от ума,²⁹ хранещи се с наслада,³⁰ светещи от самосебе си, движещи се във въздуха, славни, като остават така много дълго време.

2.3. [Неправилен възглед 5] 'Но идва момент, рано или късно, когато след дълъг период, този свят започва да се разширява. В този разширяващ се свят се появява празен дворец на Брахма³¹. И тогава едно същество, поради изчерпване на продължителността на живота си или на своите заслуги,³² отпада от света на Аббасара и се появява в празния дворец на Брахма. И там то живее, създадено от ума, хранейки се с наслада, светещо от самосебе си, движещо се във въздуха, славно, и такова остава много дълго време.

2.4. 'Тогава в това същество, което е било само толкова дълго, възниква безпокойство, недоволство и тревога и то си мисли: "О, да можеха и други същества да дойдат тук!" И други същества, поради изчерпване на своя живот или на своите заслуги, отпадат от света на Аббасара и се появяват в двореца на Брахма като спътници на това същество. И там те живеят, създадени от ума, ... и остават така много дълго време.

2.5. 'И тогава, монаси, това същество, което първо се е появило там, си мисли: "Аз съм Брахма, Великия Брахма, Победителя, Непобедения, Всевиждащия, Всемогъщия, Богът, Творецът и Създателят, Владетелят, Назначителят и Поръчителят, Баща на всичко което е било и ще бъде. Тези същества са създадени от мен. Поради каква причина? Защото първо в мен възникна тази мисъл: 'О, да можеха и други същества да дойдат тук!' Това беше моето желание и тогава тези същества се появиха в това съществуване!" Но тези същества, които се появиха впоследствие, си мислят: "Това, приятели, е Брахма, Великият Брахма, Победителя, Непобедения, Всевиждащия, Всемогъщия, Богът, Творецът и Създателят, Владетелят, Назначителят и Поръчителят, Баща на всичко което е било и ще бъде. Защо е така? Видяхме, че той беше тук пръв, и че ние се появихме след него."

2.6. 'И това същество, което се появи първо, е по-дълголетно, по-красиво и по-могъщо от тях. И може да се случи някое същество да си замине от тази сфера и да се появи в този свят. Възникнало в този свят, то излиза от домашния живот в бездомност. След като излезе в бездомност, то чрез усилие, напъгане, старание, сериозност и правилно внимание, достига до такова състояние на умствена концентрация, че по този начин то си спомня последното си съществуване, но не си спомня нищо преди това. И си мисли: "Този Брахма, ... той ни създаде, и той е постоянен, стабилен, вечен, и той ще остане същият като самата вечност. Но ние, които сме създадени от този Брахма, ние сме непостоянни, нестабилни, краткотрайни, обречени на отпадане и сме дошли на този свят." Това е първият случай, при който някои аскети и брамини са отчасти етерналисти и отчасти неетерналисти.

2.7. [Неправилен възглед 6] 'А какъв е втория случай? Има, монаси, определени божества, наречени Покварени от удоволствие.³³ Те прекарват твърде много време, пристрастени към веселие, игра и наслаждение, така че тяхното внимание се разсейва и поради разсейване на вниманието тези същества отпадат от това състояние.

²⁸ – Това е част от света на формата (*рупалока*), която избягва унищожението. За тази и други подобни "локации" виж Въведението.

²⁹ – *Маномая*: умствено създадено, а не сексуално заченато. Това са божества. В по друг повод се казва, че всички *дамми* са създадени от ума (Дампапада 1-2).

³⁰ – Не изискващи материална храна, но подхранвани от *джановия* фактор *пити*, 'наслада'.

³¹ – В Будизма, положението на Брахма е сравнително скромно и ролята му, както е обяснена в учението, не е на създател. Виж също МН 49.8.

³² – Продължителността на живота на съществата е фиксирана в някои сфери и променлива в други. Заслугата (*пуння*) е кармичното благотворно действие, което води до благоприятно прераждане.

³³ – *Киддападосика*: тези *деви* и следващата група са споменати само тук и в *сутти* 20, 24. Те илюстрират последствията от желанието и от отвращението дори в (относително) "по-висшите" светове. Моралният прогрес е практически невъзможен извън човешкото състояние, така че те всъщност имат късмета да се върнат обратно към това състояние. Осъзнатостта (*самми*) е изключително важна. Коментарите казват, че телата на тези *деви* са толкова деликатни, че ако поради забрава пропуснат едно хранене, те ще изчезнат от това място. Дори веднага след това да ядат, вече е късно!

2.8. 'И може да се случи едно същество, заминало си от това състояние, да се появи в този свят. Възникнало в този свят, то излиза от домашния живот в бездомност. След като излезе, то чрез усилие, налягане, ... си спомня последното си съществуване, но не си спомня нито едно преди това.

2.9. 'То си мисли: "Тези почитаеми божества, които не са покварени от удоволствие, не прекарват прекалено много време пристрастени към веселие, игра и удоволствие. Така тяхното внимание не се разсейва и така те не отпадат от това състояние. Те са постоянни, стабилни, вечни, не подлежат на промяна, едни и същи са завинаги. Но ние, които сме покварени от удоволствие, прекарахме прекалено много време пристрастени към веселие, игра и наслада. Така ние, чрез разсейване на вниманието, отпаднахме от това състояние, ние сме непостоянни, нестабилни, краткотрайни, обречени да отпаднем и сме дошли на този свят." Това е втория случай.

2.10. [Неправилен възглед 7] 'А какъв е третият случай? Има, монаси, определени божества, наречени Покварени в ума.³⁴ Те прекарват прекалено много време със завист един към друг. По този начин техните умове са покварени. Заради покварените си умове те стават уморени в тялото и ума си. И те отпадат от това състояние.

2.11. 'И може да се случи едно същество, заминало си от това състояние, да се появи в този свят. То ... си спомня последното си съществуване, но не си спомня нито едно преди това.

2.12. 'То си мисли: "Тези почитаеми божества, които не са покварени в ума си, не прекарват прекалено много време със завист един към друг ... Те не стават покварени в ума, или уморени в тялото и ума, и така не отпадат от това състояние. Те са постоянни, устойчиви, вечни ... Но ние, покварените по ум, ... сме непостоянни, неустойчиви, краткотрайни, обречени на отпадане и сме дошли на този свят." Това е третият случай.

2.13. [Неправилен възглед 8] 'А какъв е четвъртият случай? Тук определен аскет или брамин е логик, мислител. Изграждайки с аргументи, следвайки собствената си мисъл, той твърди: "Всичко което се нарича око, ухо, нос, език или тяло, това е непостоянно, нестабилно, невечно, подлежащо на промяна. Но това, което се нарича мисъл,³⁵ или ум, или съзнание, това е 'аз' който е постоянен, стабилен, вечен, не подлежи на промяна, еднакъв завинаги!" Това е четвъртият случай.

2.14. 'Това са четирите начина, по които тези аскети и брамини са отчасти етерналисти и отчасти неетерналисти ... Тези аскети и брамини, които провъзгласяват частичната вечност и частичната невечност на 'аз'-а и на света, те го правят на едно или друго от тези четири основания. Няма друг начин.

2.15. 'Следното, монаси, разбира Татаагата: Тези възгледи, схванати по този начин и придържането към тях, ще доведат до такива и такива дестинации в друг свят. Това Татаагата знае, както и още, но той не е привързан към това познание. И тъй като е необвързан, той е изпитал за себе си съвършен покой и след като наистина е разбрал възникването и отминаването на усещанията, тяхната привлекателност и опасност и освобождението от тях, Татаагата е освободен без остатък.

Тези, монаси, са другите неща, дълбоки, трудни за виждане, трудни за разбиране, умиротворени, превъзходни, отвъд обикновената мисъл, фини, които трябва да бъдат изпитани от мъдрите, които Татаагата, след като ги е осъзнал чрез собственото си свръх-познание, провъзгласява, и за което с право биха говорили онези, които искрено биха възхвалили Татаагата.

³⁴ – *Манопадосика*. Коментарите казват, че те обитават сферата на Четиримата велики краля (т.е. сферата непосредствено над човешката). Интересното е, че ако само едно от божествата се ядоса, докато другото остане спокойно, това предотвратява смъртта на първото, което изглежда илюстрира Даммапада 5, 6. Тези божества не се различават по същество от тези, споменати в стихове 1-2, макар и на по-ниско ниво.

³⁵ – *Читта*: повече или по-малко синоним на *mano* "ум", но много често се използва като "сърце" на английски ("да знаеш в сърцето си" и т.н.).

2.16. 'Има, монаси, някои аскети и брамини, които са екстензионисти и които на четири основания провъзгласяват света за краен или безкраен. Кой са те?

2.17. [Неправилен възглед 9] 'Тук определен аскет или брамин чрез усилие е постигнал такова състояние на концентрация, че пребивава, възприемайки света като краен. Той си мисли: "Този свят е краен и ограничен. Поради каква причина? Защото съм достигнал такова състояние на концентрация, че продължавам да възприемам света като краен. Затова знам, че този свят е краен и ограничен." Това е първия случай.

2.18. [Неправилен възглед 10] 'А какъв е втория случай? Тук определен аскет или брамин чрез усилие е постигнал такова състояние на концентрация, че пребивава, възприемайки света като безкраен. Той си мисли: "Този свят е безкраен и неограничен. Поради каква причина? Защото съм достигнал такова състояние на концентрация, че продължавам да възприемам света като безкраен. Затова знам, че този свят е безкраен и неограничен." Това е втория случай.

2.19. [Неправилен възглед 11] 'А какъв е третия случай? Тук определен аскет или брамин чрез усилие е постигнал такова състояние на концентрация, че пребивава, възприемайки света като краен отгоре и отдолу, и безкраен отстрани. Той си мисли: "Този свят е краен отгоре и отдолу, и безкраен отстрани. Поради каква причина? Защото съм достигнал такова състояние на концентрация, че продължавам да възприемам света като краен отгоре и отдолу, и безкраен отстрани. Затова знам, че този свят е краен отгоре и отдолу, и безкраен отстрани." Това е третия случай.

2.20. [Неправилен възглед 12] 'И какъв е четвъртия случай? Тук определен аскет или брамин е логик, мислител. Изграждайки с аргументи, той твърди: "Този свят е нито краен, нито безкраен. Тези, които казват че е краен, грешат, както и тези, които казват че е безкраен, както и тези, които казват че е както краен, така и безкраен. Този свят не е нито краен, нито безкраен." Това е четвъртия случай.³⁶

2.21. 'Това са четирите случая в които тези аскети и брамини са екстензионисти и провъзгласяват света за краен или безкраен. Няма други случаи.

2.22. 'Следното, монаси, разбира Татаагата: Тези възгледи, схванати по този начин и придържането към тях, ще доведат до такива и такива дестинации в друг свят ... (както стих 15).

'Това, монаси, са другите неща, дълбоки, трудни за виждане, трудни за разбиране, умиротворени, превъзходни, отвъд обикновената мисъл, фини, които трябва да бъдат изпитани от мъдрите, които Татаагата, след като ги е осъзнал чрез собственото си свръх-познание, провъзгласява, и за което с право биха говорили онези, които искрено биха възхвалили Татаагата.

2.23. 'Има, монаси, някои аскети и брамини, които са извъртащи се змиорки.³⁷ Когато ги питат по този или онзи въпрос, те прибегват до уклончиви изявления и се гърчат като змиорки по четири основания. И поради какво, по отношение на какво, тези почтени аскети и брамини правят това?

2.24. [Неправилен възглед 13] 'В този случай, един аскет или брамин, който наистина не знае дали едно нещо е благотворно или неблаготворно. Той си мисли: "Всъщност не знам дали това е благотворно или неблаготворно. Без да знам кое е правилно, ако заявя: 'Това е благотворно', или 'Това е неблаготворно', това може да е лъжа и това би ме разстроило. И ако бях притеснен, това щеше да бъде пречка за мен."³⁸ Така, страхувайки се да излъже,

³⁶ – Бикку Боди: Това е необяснимо, въпреки че Подкоментарът се опитва да даде обяснение: "Ако 'аз'-ът беше ограничен, прераждането му на далечни места не би могло да бъде запомнено. И ако беше безкраен, човек, който живее в този свят, би могъл да изпита щастието на небесните светове и страданието на адовите и т.н. предишни позиции. Следователно 'аз'-ът не може да бъде обявен нито за краен, нито за безкраен."

³⁷ – *Амара-викеппика* може да се тълкува или като "извиване на змиорка" (Бикку Боди): *амара* (букв. "безсмъртен") е името на хлъзгава риба, може би змиорка, която избягва улавянето чрез извиване.

³⁸ – Или за по-висше обучение, или за небесно прераждане (ДА). Виж стих 1.5, където със сигурност се има предвид първото.

ненавиждайки да лъже³⁹, той не обявява нещо за благотворно или неблаготворно, но когато го питат по този или онзи въпрос, той прибегва до уклончиви твърдения и се извива като змиорка: "Не казвам това, не казвам онова. Не казвам, че е иначе. Не казвам, че не е това. Не казвам, че не е онова." Това е първия случай.

2.25. [Неправилен възглед 14] 'Какъв е вторият случай? Тук един аскет или брамин наистина не знае дали едно нещо е благотворно или неблаготворно. Той си мисли: "Ако трябва да заявя: 'Това е благотворно', или 'Това е неблаготворно', аз може да изпитам желание, страст, омраза или отвращение. Ако изпитвам желание, страст, омраза или отвращение, то това би било привързаност от моя страна. Ако чувствам привързаност, това би ме разстроило, а ако съм разстроен, това би било пречка за мен." Така, страхувайки се от обвързване, отвращавайки се от привързаността, той прибегва до уклончиви изказвания ... Това е втория случай.

2.26. [Неправилен възглед 15] 'Какъв е третият случай? Тук един аскет или брамин наистина не знае дали едно нещо е благотворно или неблаготворно. Той си мисли: "Ако трябва да заявя: 'Това е благотворно', или 'Това е неблаготворно', то има аскети и брамини, които са мъдри, умели, опитни дебатирани, като стрелци които могат да разцепят косъм, които обикалят, унищожавайки възгледите на другите с мъдростта си, които може да ме подложат на кръстосан разпит, изисквайки моите доводи и спорейки. Може да не мога да отговоря. Това, че не мога да отговоря, би ме разстроило, а ако съм притеснен, това би било пречка за мен." Така, страхувайки се от дебат, ненавиждайки дебата, той прибегва до уклончиви изказвания. Това е третия случай.

2.27. [Неправилен възглед 16] 'Какъв е четвъртия случай? Тук един аскет или брамин е тъп и глупав.⁴⁰ Поради своята тъпота и глупост, когато го разпитват, той прибегва до уклончиви изявления и се гърчи като змиорка: "Ако ме попитате дали има друг свят – ако мислех така, бих казал, че има друг свят. Но аз не го казвам. И не твърдя друго. И не казвам, че не е, и не казвам, че е."

"Дали няма друг свят? ... "

"Дали както има, така и няма друг свят? ... "

"Дали нито има, нито няма друг свят? ... "⁴¹

"Дали има спонтанно родени същества? ... "⁴²

"Дали няма спонтанно родени същества ?"

"Дали както има спонтанно родени същества, така и няма спонтанно родени същества?"

"Дали нито има спонтанно родени същества, нито няма спонтанно родени същества?"

["Дали има плодове и резултати от добрите и лошите дела?"

"Дали няма плодове и резултати от добрите и лошите дела?"

"Дали както има плодове и резултати от добрите и лошите дела, така и няма плодове и резултати от добрите и лошите дела?"

"Дали нито има плодове и резултати от добрите и лошите дела, нито няма плодове и резултати от добрите и лошите дела?"⁴³

"Дали Татаагата съществува след смъртта? Дали той не съществува след смъртта? Дали той както съществува, така и не съществува след смъртта? Дали той нито съществува, нито не съществува след смъртта? ... "⁴⁴

³⁹ – Поради морален срам и морален страх (*хири-отманна*) (ДА), т.е. срам да правиш това, което е грешно, и страх от това. Тези две качества се наричат "пазителите на света" (виж Ниянапоника Тера, *Abhidhamma Studies*, 2-ро изд., Коломбо 1965, стр. 80). Така се признава, че първите три класа "змиорки", които се въртят, имат морална съвест. Тяхното двусмислие произтича от липса на разбиране, а не от скрупули.

⁴⁰ – Следните възгледи са описани в ДН 2.31 и следващите параграфи отправени към Санджая.

⁴¹ – Четирите "алтернативи" на индийската логика: нещо (а) е, (б) не е, (в) и двете е, и не е, (г) нито е, нито не е.

⁴² – *Опанатика*: тук в специфичния смисъл на незавръщащият се (*анагами*).

⁴³ – Бел. от преводача на български: Текстът в скоби е добавен от мен, тъй като този текст е наличен както в оригинала на езика пали, така и в преводите на Бикку Боди и на Бикку Суджато.

⁴⁴ – Виж също ДН 9.25.

"Ако мислех така, щях да кажа така ... Не казвам, че не е така." Това е четвъртият случай.

2.28. "Това са четирите начина, по които онези аскети и брамини, които са извъртащи се змиорки, прибъгват до уклончиви твърдения ... Няма друг начин.

2.29. 'Следното, монаси, разбира Татаагата: Тези възгледи, схванати по този начин и придържането към тях, ще доведат до такива и такива дестинации в друг свят ... (както стих 15).

'Тези, монаси, са другите неща, дълбоки, трудни за виждане, трудни за разбиране, умиротворени, превъзходни, отвъд обикновената мисъл, фини, които трябва да бъдат изпитани от мъдрите, които Татаагата, след като ги е осъзнал чрез собственото си свръх-познание, провъзгласява, и за което с право биха говорили онези, които искрено биха възхвалили Татаагата.

2.30. Има монаси, някои аскети и брамини, които са привърженици на случайния произход и които провъзгласяват случайния произход на 'аз'-а и на света на две основания. И поради какво, по отношение на какво, тези почитени аскети и брамини прокламират своите възгледи?

2.31. [Неправилен възглед 17] 'Има, монаси, определени божества, наречени "невъзприемащи същества".⁴⁵ Веднага щом възникне възприятие в тях, тези божества отпадат от тази сфера. И може да се случи едно същество да изпадне от тази сфера и да се появи в този свят. То ... си спомня последното си съществуване, но нито едно преди това. То си мисли: "'Аз'-ът и светът са възникнали случайно. Как така? Преди това аз не съществувах. Сега от не-съществуване съм доведен до съществуване." Това е първия случай.

2.32. [Неправилен възглед 18] 'Какъв е втория случай? Тук аскет или брамин е логик, мислител. Изграждайки с аргументи, следвайки собствената си мисъл, той твърди: "'Аз'-ът и светът са възникнали случайно." Това е втория случай.

2.33. "Това са двата начина, по които тези аскети и брамини, които са привърженици на случайния произход и които провъзгласяват случайния произход на 'аз'-а и на света. Друг начин няма.

2.34. 'Следното, монаси, разбира Татаагата ...

'Това, монаси, са тези други неща, дълбоки, трудни за разглеждане, ... които Татаагата, след като ги е осъзнал чрез собственото си свръх-познание, провъзгласява и за които онези, които искрено биха възхвалили Татаагата, биха говорили правдиво.

2.35. 'Това, монаси, са осемнадесетте начина, по които тези аскети и брамини спекулират с миналото ... Няма друг начин.

2.36. 'Следното, монаси, разбира Татаагата ...

2.37. 'Има монаси, някои аскети и брамини, които спекулират с бъдещето, имат фиксирани възгледи за бъдещето и които излагат различни спекулативни теории за бъдещето по четиридесет и четири различни начина. На каква база, на какво основание го правят?

2.38. 'Има, монаси, някои аскети и брамини, които провъзгласяват доктрина за безсмъртие на възприятието и които въз основа на шестнадесет основания провъзгласяват 'аз'-а за оцеляващ и възприемащ след смъртта. На какво основание?

[Неправилни възгледи 19-34] 'Те заявяват, че 'аз'-ът след смъртта е неизменен, възприемащ и (1) материален,⁴⁶ (2) нематериален,⁴⁷ (3) както материален, така и нематериален, (4) нито материален, нито нематериален, (5) краен, (6) безкраен, (7) както краен, така и безкраен, (8) нито краен, нито безкраен, (9) с еднообразно възприятие, (10) с разнообразно възприятие, (11) с ограничено възприятие, (12) с неограничено възприятие,

⁴⁵ – След като са постигнали високо ниво на вглъбеност и страхувайки се от опасностите на съзнателното съществуване, те са пожелали и са постигнали безсъзнателно състояние. С първото раздвижване на възприятието обаче те отпадат от тази сфера (ДА).

⁴⁶ – Възгледът на Адживаките (ДА): виж ДН 2.19-20

⁴⁷ – Това е възгледът на джайнстите. ДА казва, че другите споменати възгледи се основават на различни медитативни преживявания.

(13) напълно щастлив, (14) напълно нещастен, (15) както напълно щастлив, така и напълно нещастен, (16) нито напълно щастлив, нито напълно нещастен.

2.39. 'Това са шестнадесетте начина, по които тези аскети и брамини провъзгласяват доктрина за безсмъртие на възприятията и за оцеляване на възприемащ 'аз' след смъртта.

2.40. 'Следното, монаси, разбира Татаагата ...

'Това, монаси, са тези други неща, дълбоки, трудни за разглеждане, ... които Татаагата, след като ги е осъзнал чрез собственото си свръх-познание, провъзгласява и за които онези, които искрено биха възхвалили Татаагата, биха говорили правдиво.'

[Край на втория раздел за рецитация]

3.1. 'Има монаси, някои аскети и брамини, които прокламират доктрина за несъзнателно оцеляване след смъртта и те го правят по осем начина. На какво основание?

3.2. [Неправилни възгледи 35-42] 'Те провъзгласяват, че 'аз'-ът след смъртта е непроменен, несъзнателен и (1) материален, (2) нематериален, (3) както материален, така и нематериален, (4) нито материален, нито нематериален, (5) краен, (6) безкраен, (7) както краен, така и безкраен, (8) нито краен, нито и безкраен.

3.3. 'Това са осемте начина, по които тези аскети и брамини прокламират доктрина за несъзнателно оцеляване след смъртта. Друг начин няма.

3.4. 'Следното, монаси, разбира Татаагата ... Това, монаси, са тези други неща, дълбоки, трудни за разглеждане, ... които Татаагата, след като ги е осъзнал чрез собственото си свръх-познание, провъзгласява и за които онези, които искрено биха възхвалили Татаагата, биха говорили правдиво.

3.5. 'Има монаси, някои аскети и брамини, които прокламират доктрина за нито-съзнателно-нито-несъзнателно оцеляване след смъртта и те го правят по осем начина. На какво основание?

3.6. [Неправилни възгледи 43-50] 'Те провъзгласяват, че 'аз'-ът след смъртта е непроменен, нито възприемащ, нито невъзприемащ и (1) материален, (2) нематериален, (3) както материален, така и нематериален, (4) нито материален, нито нематериален, (5) краен, (6) безкраен, (7) както краен, така и безкраен, (8) нито краен, нито безкраен.

3.7. 'Това са осемте начина, по които тези аскети и брамини прокламират доктрина за нито-съзнателно-нито-несъзнателно оцеляване след смъртта. Няма друг начин.

3.8. 'Следното, монаси, разбира Татаагата ... Това, монаси, са тези други неща, дълбоки, трудни за разглеждане, ... които Татаагата, след като ги е осъзнал чрез собственото си свръх-познание, провъзгласява и за които онези, които искрено биха възхвалили Татаагата, биха говорили правдиво.

3.9. 'Има, монаси, някои аскети и брамини, които са аниhilационисти, които провъзгласяват аниhilирането, унищожението и несъществуването на съществата и го правят по седем начина. На какво основание?

3.10. [Неправилен възглед 51] 'Тук определен аскет или брамин заявява и поддържа възгледа: "Тъй като това 'аз' е материално, съставено от четирите велики елемента,⁴⁸ продукт на майка и баща,⁴⁹ при разпада на тялото то се унищожавя и загива, и не съществува след смъртта. Това е начинът, по който това 'аз' бива унищожено." Ето как някои прокламират доктрина, прекратяването и несъществуването на съществата.

⁴⁸ – "Земя" (*патави*) или разширение, "вода" (*ано*) или сцепление, "огън" (*теджо*) или температура, "въздух" (*вайо*) или движение. Това са традиционните имена за четирите качества, присъстващи в различни пропорции, във всичко което е материално.

⁴⁹ – В будисткия възглед допълнително се изисква присъствието на *гандабба* или "да бъдеш роден", т.е. възникването на нова "непрекъснатост на съзнанието" от някой, който току-що е починал. Виж МН 38.1-7.

3.11. [Неправилен възглед 52] 'Друг му казва: "Уважаеми, има такава 'аз', както казвате. Не го отричам. Но това 'аз' не е напълно унищожено. Защото има друго 'аз', божествено,⁵⁰ материално, принадлежащо на сетивната сфера⁵¹, хранено с истинска храна.⁵² Вие не го знаете, нито го виждате, но аз го знам. Именно това 'аз' загива при разпада на тялото ... "⁵³

3.12. [Неправилен възглед 53] 'Друг му казва: "Уважаеми, има такава 'аз', както казвате. Не го отричам. Но това 'аз' не е напълно унищожено. Защото има друго 'аз', божествено, материално, създадено от ума,⁵⁴ завършено с всичките си части, недефектно в нито един сетивен орган ... Това е това 'аз', което при разпада на тялото загива ... "

3.13. [Неправилен възглед 54] 'Друг му казва: "Уважаеми, има такава 'аз', както казвате ... Има друго 'аз', принадлежащо към сферата на безкрайното пространство, (достигната чрез) пълното преодоляване на възприятията за материална форма, чрез изчезването на възприятията за противопоставяне, чрез невнимание към възприятията за разнообразие, (чрез съзерцание) 'Пространството е безкрайно.'⁵⁵ Именно това е 'аз'-а, което загива при разпада на тялото ... "

3.14. [Неправилен възглед 55] 'Друг му казва: "Има друго 'аз', принадлежащо към сферата на безкрайното съзнание, (достигната чрез) пълното преодоляване на сферата на безкрайното пространство (чрез съзерцание): 'Съзнанието е безкрайно'. Именно това е 'аз'-а, което загива при разпада на тялото ... "

3.15. [Неправилен възглед 56] 'Друг му казва: "Има друго 'аз', принадлежащо към сферата на празнотата, (достигната чрез) напълно преодоляване на сферата на безкрайното съзнание (чрез съзерцание): 'Няма нищо'. Именно това е 'аз'-а, което загива при разпада на тялото ... "

3.16. [Неправилен възглед 57] 'Друг му казва: "Уважаеми, има такава 'аз', както казвате. Не го отричам. Но това 'аз' не е напълно унищожено. Защото има друго 'аз', принадлежащо към сферата на нито-възприятие-нито-невъзприятие, (достигната чрез) напълно преодоляване на сферата на празнотата (чрез съзерцание): 'Това е умиротвореното, това е възвишеното.' Което нито знаеш, нито виждаш. Но аз го знам и го виждам. Това е това 'аз', което при разпада на тялото се унищожават и загива и не съществува след смъртта. Това е начинът, по който 'аз'-а е напълно унищожен." Ето как някои провъзгласяват анихилирането, унищожението и несъществуването на съществата.

3.17. 'Това са седемте начина по които тези аскети и брамини прокламират доктрина за анихилация, унищожаване и несъществуване на съществата ... Няма друг начин.

3.18. 'Следното, монаси, разбира Татаагата ... Това, монаси, са тези други неща, дълбоки, трудни за разглеждане, ... които Татаагата, след като ги е осъзнал чрез собственото си свръх-познание, провъзгласява и за които онези, които искрено биха възхвалили Татаагата, биха говорили правдиво.

3.19. 'Има монаси, някои аскети и брамини, които са провъзгласители на ниббана тук и сега и които провъзгласяват ниббана тук и сега за съществуващо същество по пет начина. На какво основание?

3.20. [Неправилен възглед 58] 'Тук определен аскет или брамин заявява и поддържа възгледа: "Когато това 'аз', обзаведено и снабдено с петте направления на сетивните удоволствия, се наслаждава на тях – в този момент 'аз'-ът постига върховната ниббана тук и

⁵⁰ – Дибба (санскр. *дивя*): произлиза от същия корен като *дева*: Виж латински *дивус*.

⁵¹ – *Камавачара*: принадлежност към сетивната сфера (*камалока*), най-нисшият от трите свята.

⁵² – *Кабалинкарахара* обикновено означава "материална храна". Тук той обозначава вида храна, от която се изхранват низшите божества.

⁵³ – ДА казва, че този човек приема за 'аз' - божествената форма (*дибб'аттабава*), т.е. формата на божествата от сетивната сфера. Предположението е, че това за 'аз' оцелява след разпадането на физическото тяло за период от време (с неуточнена продължителност), "унищожаване", настъпващо при неговото спиране, и подобно с останалите 'аз'-ове. Както Бикку Боди посочва (стр. 32), "Само първата форма на анихилационизъм е материалистична; останалите шест признават, че доктрината може да има духовно покритие."

⁵⁴ – "Ум, произведен от *джана*" (ДА).

⁵⁵ – Следващите четири съответстват на 4-то - 7-мо "освобождение" (ДН 15.35) или четирите по-висши, "безформени" *джани*.

сега.⁵⁶ По този начин някои провъзгласяват върховната ниббана тук и сега за съществуващо същество.

3.21. [Неправилен възглед 59] 'Друг му казва: "Уважаеми, има такова 'аз', както казвате. Не го отричам. Но това не е мястото, където 'аз'-ът постига най-висшата ниббана тук и сега. Защо е така? Защото, уважаеми, сетивните желания са непостоянни, болезнени и подлежат на промяна и от тяхната промяна и трансформация възникват печал, оплакване, болка, скръб и страдание. Но когато това 'аз', откъснато от сетивните желания, откъснато от неблагоприятните състояния, навлезе и пребивава в първа джана,⁵⁷ която е придружена от мисъл и изследване,⁵⁸ възторг⁵⁹ и щастие⁶⁰, породени от уединението, тогава 'аз'-ът постига най-висшата ниббана тук и сега."

3.22. [Неправилен възглед 60] 'Друг му казва: "Уважаеми, има такова 'аз', както казвате. Но това не е, когато 'аз'-ът достигне ниббана. Защо е така? Защото поради мисленето и изследването това състояние се смята за грубо. Но когато 'аз'-ът чрез затихване на мисленето и изследването навлезе и пребивава във втора джана, с вътрешно спокойствие и единство на ума, който е свободен от мислене и изследване и е роден от концентрация,⁶¹ и придружен от възторг и радост, именно когато 'аз'-ът постига най-висшата ниббана тук и сега."

3.23. [Неправилен възглед 61] 'Друг му казва: "Уважаеми, има такова 'аз', както казвате. Но това не е, когато 'аз'-ът достигне ниббана. Защо е така? Защото поради наличието на възторг има умствено въодушевление и това състояние се смята за грубо. Но когато 'аз'-ът, с отслабването на възторга, пребивава в самообладание, осъзнат и ясно разбиращ, изпитвайки в собственото си тяло онази радост, за която Благородните казват: 'Щастлив пребивава онзи, който има спокойствие и осъзнатост', и така навлиза и пребивава в трета джана, това е, когато 'аз'-ът постига най-висшата ниббана тук и сега."

3.24. [Неправилен възглед 62] 'Друг му казва: "Уважаеми, има такова 'аз', както казвате. Не го отричам. Но това не е мястото, където 'аз'-ът преживява най-висшата ниббана тук и сега. Защо е така? Защото умът съдържа идеята за радост и това състояние се смята за грубо. Но когато, с изоставянето на удоволствието и болката, с изчезването на предишната радост и скръб, човек навлезе и пребивава в състояние отвъд удоволствието и болката в четвърта джана, която е пречистена чрез самообладание и осъзнатост, това е мястото, където 'аз'-ът постига най-висшата ниббана тук и сега." Ето как някои провъзгласяват най-висшата ниббана тук и сега за съществуващо същество.

3.25. "Това са петте начина, по които тези аскети и брамини провъзгласяват доктрина за ниббана тук и сега. Няма друг начин.

3.26. 'Следното, монаси, разбира Татаагата ...

3.27. "Това са четиридесет и четирите начина, по които онези аскети и брамини, които са спекулиращи за бъдещето, имайки вкоренени идеи за бъдещето, излагат различни спекулативни възгледи за бъдещето. Няма друг начин.

3.28 'Следното, монаси, разбира Татаагата ...

⁵⁶ – Това, разбира се, не е истинската ниббана на Будизма (виж Въведението). ДА казва, че това означава утихване на страданието (*дукавупасама*) в тази много индивидуална форма (утихването е нещо далеч от прекратяване). Новият Подкоментар (цитиран от Бикку Боди, стр. 197) добавя: "Това не е върховният плод и не е необусловеният елемент (*асанката-дату* = ниббана), тъй като те са отвъд областта на тези теоретици."

⁵⁷ – Различните *джани* се бъркат с ниббана.

⁵⁸ – *Витакка-вичара*: иначе преведено "първоначална и продължителна мисъл" и други подобни. Задължен съм на L.S. Cousins за предложението да припозна оригиналният превод на Бикку Нянамоли "мислене и размишление" (променен от редактора Бикку Боди) в неговия превод на МН.

⁵⁹ – *Пити*: трудна дума за превод. Интерпретациите варират от "интерес" през "сладост" до "възторг". Класифицира се не като усещане (*ведана*), а като част от групата умствени формации (*санкара*), т.е. като умствена реакция. Будисткият речник казва: "Може да се опише психологически като 'радостен интерес'" – за което най-простият термин изглежда е "наслада".

⁶⁰ – *Сукка*: приятно усещане, физическо или умствено (въпреки че за последното съществува думата *соманаса*). Разликата между това и *пити* може да изглежда малка, но е важна.

⁶¹ – *Самаади* тук има своето основно значение на "концентрация".

3.29. 'Това са шестдесет и двата начина, по които онези аскети и брамини, които спекулират относно миналото, бъдещето или и двете, излагат възгледи за тях. Друг начин няма.

3.30. 'Следното, монаси, разбира Татаагата: Тези възгледи, схванати по този начин и придържането към тях, ще доведат до такива и такива дестинации в друг свят. Това Татаагата знае, както и още, но той не е привързан към това познание. И тъй като е необвързан, той е изпитал за себе си съвършен покой и след като наистина е разбрал възникването и отминаването на усещанията, тяхната привлекателност и опасност и освобождението от тях, Татаагата е освободен без остатък.

3.31. 'Тези, монаси, са другите неща, дълбоки, трудни за виждане, трудни за разбиране, умиротворени, превъзходни, отвъд обикновената мисъл, фини, които трябва да бъдат изпитани от мъдрите, които Татаагата, след като ги е осъзнал чрез собственото си свръхпознание, провъзгласява, и за което с право биха говорили онези, които искрено биха възхвалили Татаагата.'

[Заклучение]

3.32. [Неправилни възгледи 1 – 4] 'Така, монаси, когато тези аскети и брамини, които са етерналисти, провъзгласяват вечността на 'аз'-а и света по четири начина, това е просто усещането на тези, които не знаят и не виждат, тревогата и колебанието на тези, които са потопени в копнеж.

3.33. [Неправилни възгледи 5 – 8] 'Когато тези, които са отчасти етерналисти и отчасти не-етерналисти, провъзгласяват частичната вечност и частичната невечност на 'аз'-а и света по четири начина, това е просто усещането на тези, които не знаят и не виждат ...

3.34. [Неправилни възгледи 9 – 12] 'Когато тези, които са екстензионисти и които на четири основания провъзгласяват света за краен или безкраен, това е просто усещането на тези, които не знаят и не виждат ...

3.35. [Неправилни възгледи 13 – 16] 'Когато тези, които са извъртащи се змиорки, прибягват до уклончиви изявления и се гърчат като змиорки по четири основания, това е просто усещането ...

3.36. [Неправилни възгледи 17 – 18] 'Когато тези, които са привърженици на случайния произход и които провъзгласяват случайния произход на 'аз'-а и на света на две основания, това е просто усещането ...

3.37. [Неправилни възгледи 1 – 18] 'Когато тези, които са спекуланти за миналото, с вкоренени възгледи за миналото, представят различни спекулативни теории за миналото по осемнадесет различни начина, това е просто усещането на тези, които не знаят и не виждат, тревогата и колебанието на тези, които са потопени в копнеж.

3.38. [Неправилни възгледи 19 – 34] 'Когато тези които провъзгласяват доктрина за безсмъртие на възприятията и които въз основа на шестнадесет основания провъзгласяват 'аз'-а за оцеляващ и възприемащ след смъртта, това е просто усещането ...

3.39. [Неправилни възгледи 35 – 42] 'Когато тези които провъзгласяват доктрина за несъзнателно оцеляване след смъртта по осем начина, това е просто усещането ...

3.40. [Неправилни възгледи 43 – 50] 'Когато тези които поддържат доктрина за нито-съзнателно-нито-несъзнателно оцеляване след смъртта по осем начина, това е просто усещането ...

3.41. [Неправилни възгледи 51 – 57] 'Когато тези които са анихилационисти, които провъзгласяват анихилирането, унищожението и несъществуването на съществата и го правят по седем начина, това е просто усещането ...

3.42. [Неправилни възгледи 58 – 62] 'Когато тези които са провъзгласители на ниббана тук и сега и които провъзгласяват ниббана тук и сега за съществуващо същество по пет начина, това е просто усещането ...

3.43. [Неправилни възгледи 19 – 62] 'Когато тези които са спекуланти за бъдещето по четиридесет и четири различни начина ...

3.44. [Неправилни възгледи 1 – 62] 'Когато тези аскети и брамини, които са спекуланти за миналото, бъдещето или и двете, имайки вкоренени възгледи, излагат възгледи по шестдесет и два различни начина, това е просто усещането на тези, които не знаят и не виждат, безпокойството и колебанието на потъналите в копнеж.

3.45. 'Когато тези аскети и брамини, които са етерналисти, провъзгласяват вечността на 'аз'-а и света по четири начина, това е обусловено от контакт.⁶²

3.46. 'Когато тези, които са отчасти етерналисти и отчасти не-етерналисти ...

3.47. 'Когато тези които провъзгласяват света за краен или безкраен ...

3.48. 'Когато тези които са извъртащи се змиорки ...

3.49. 'Когато тези които са привърженици на случайния произход ...

3.50. 'Когато тези които са спекуланти с миналото по осемнадесет начина ...

3.51. 'Когато тези които провъзгласяват доктрина за съзнателно оцеляване след смъртта

...

3.52. 'Когато тези които провъзгласяват доктрина за несъзнателно оцеляване след смъртта ...

3.53. 'Когато тези които провъзгласяват доктрина за нито-съзнателно-нито-несъзнателно оцеляване след смъртта ...

3.54. 'Когато тези които са анихилационисти ...

3.55. 'Когато тези които са провъзгласители на ниббана тук и сега ...

3.56. 'Когато тези които са спекулиращи относно бъдещето ...

3.57. 'Когато тези аскети и брамини, които спекулират относно миналото, бъдещето или и двете, имайки вкоренени възгледи, представят възгледи по шестдесет и два различни начина, това е обусловено от контакт.

3.58 – 70. 'Това, че всички тези (етерналисти и останалите) могат да изпитат това усещане без контакт – това е невъзможно.

3.71. 'По отношение на всички тези ... те изпитват тези усещания чрез повтарящ се контакт чрез шестте сетивни бази;⁶³ усещането обуславя копнежа; копнежа обуславя привързването; превързването обуславя съществуването; съществуването обуславя раждането; раждането обуславя стареенето и смъртта, скръбта, оплакването, тъгата и страданието.⁶⁴

'Когато, монаси, един монах разбира така, както са в действителност възникването и отминаването на шестте бази на контакт, тяхната привлекателност и опасност и освободението от тях, той знае това, което преминава отвъд всички тези възгледи.

3.72. 'Тези аскети и брамини които са спекуланти относно миналото или бъдещето или и двете, които имат вкоренени възгледи по въпроса и излагат спекулативни възгледи за него, всички те са хванати в капана на мрежата с нейните шестдесет и две подразделения и където и да се появят и опитат да излязат, те са хванати и държани в тази мрежа. Така както опитен рибар или негов чирак може да покрие малък воден участък с фини мрежи, мислейки си: "Каквито и по-големи същества да има в тази вода, всички те са хванати в мрежата, уловени и държани в мрежата", по същия начин е и с всички тези: те са хванати в капан и уловени в тази мрежа.

3.73. 'Монаси, тялото на Татаагата стои с отрязана връзката, която го е свързвала със съществуването.⁶⁵ Докато тялото съществува, божествата и хората ще го виждат. Но при разпада на тялото и изчерпването на продължителността на живота, божествата и хората

⁶² – Пасса е "контактът" между сетивната база и нейния обект, напр. око и видим обект. Такъв контакт е основата на усещането (*ведана*).

⁶³ – Око, ухо, нос, език, тяло като основа на осезаемото усещане и ум.

⁶⁴ – Това е първото, частично изложение на зависимото възникване (*патича-самуппада*) в Канона. Виж *сутти* 14, 15.

⁶⁵ – Всичко, което преди го свързваше с цикъла на прераждането.

няма да го видят повече. Монаси, така както когато стеблото на клонка от манго е отрязано, всичките плодове от манго върху него вървят с него, по същия начин връзката на Татаагата със съществуването е прекъсната. Докато тялото съществува, божествата и хората ще го виждат. Но при разпада на тялото и изчерпването на продължителността на живота, божествата и хората няма да го видят повече.'

3.74. При тези думи почитаемият Ананда казал на Благословения: 'Прекрасно е, Благородни, прекрасно е. Какво е името на това изложение на Дамма?'

'Ананда, може да си спомняте това изложение на Дамма като Мрежата от предимство, Мрежата от Дамма, Върховната мрежа, Мрежата от възгледи или като Несравнимата победа в битка.'

Това казал Благословения и монасите се зарадвали и възхитили на думите му. И когато това изложение било провъзгласено, десетхилядната световна система се разтърсила.

2 Саманьяпала Сутта: Плодовете на бездомния живот

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пребивавал в Раджагаха, в манговата гора на Дживака Комарабачча,⁶⁶ заедно с голяма Санга от около хиляда двеста и петдесет монаси. И по това време крал Аджатапатту Ведехипутта⁶⁷ от Магада, след като се качил на покрива на двореца си, седял там, заобиколен от своите министри, в деня на петнадесетия пост,⁶⁸ при пълнолунието на четвъртия месец,⁶⁹ наречен Комуди.⁷⁰ И крал Аджатапатту, в този ден на пост, произнесъл следното тържествено изказване: 'Вълнуваща е, приятели, тази лунна нощ! Чаровна е тази лунна нощ! Благоприятна е тази лунна нощ! Не можем ли днес да посетим някой аскет или брамин, да посетим някой, който ще донесе покой в нашето сърце?'⁷¹

2. Тогава един министър казал на крал Аджатапатту: 'Господарю, ето го Пурана Кассапа, който има много последователи, учител на мнозина, който е добре известен, прославен, основател на учение, високо почитан от множеството, отдавна признат, отдавна излязъл в бездомност, възрастен и почитан. Нека Ваше Величество посети Пурана Кассапа. Той може да донесе покой в сърцето на Ваше Величество.' При тези думи крал Аджатапатту запазил мълчание.

3. Друг министър казал: 'Господарю, ето го Маккали Госала, който има много последователи ... Той може да донесе покой в сърцето на Ваше Величество.' При тези думи крал Аджатапатту запазил мълчание.

4. Друг министър казал: 'Господарю, ето го Аджита Кесакамбали ...' При тези думи крал Аджатапатту запазил мълчание.

5. Друг министър казал: 'Господарю, ето го Пакуда Каччаяна ...' При тези думи крал Аджатапатту запазил мълчание.

6. Друг министър казал: 'Господарю, ето го Санджая Белаттапутта ...' При тези думи крал Аджатапатту запазил мълчание.

7. Друг министър казал: 'Господарю, ето го Ниганта Натапутта, който има много последователи, учител на мнозина, който е добре известен, ... възрастен и почитан. Нека Ваше Величество посети Ниганта Натапутта. Той може да донесе покой в сърцето на Ваше Величество.' При тези думи крал Аджатапатту запазил мълчание.

8. През цялото това време Дживака Комарабачча седял мълчаливо до крал Аджатапатту. Краля му казал: 'Ти, приятелю Дживака, защо мълчиш?'

'Господарю, ето го Благословения, Араханта, напълно просветления Буда, който живее в моята мангова горичка заедно с голяма Санга от около хиляда двеста и петдесет монаси. По отношение на Благословения Готама е разпространена следната справедлива мълва: "Благословеният е арахант, напълно просветлен, свършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени,⁷² учител на божества и хора, пробуден, благословен." Нека Ваше Величество посети Благословения. Той може да донесе покой в сърцето на Ваше Величество.'

'Тогава, Дживака, пригответи слоновете за яздене.'

9. 'Добре, господарю', казал Дживака и наредил да пригответят петстотин слоници, а за краля – кралския слон. Тогава той съобщил: 'Господарю, слоновете за яздене са готови. Сега е моментът Ваше Величество да направи каквото желае.' И крал Аджатапатту, след като настанил жените си всяка на една от петстотинте слоници, възседнал кралския слон и

⁶⁶ – Кралският лекар. На него е посветена МН 55 (за месоядството).

⁶⁷ – Управлява около 491-459 пр.н.е. Той е убил своя баща, благородния Бимбисара, за да заеме трона.

⁶⁸ – *Упосатта* (санскр. *Упавасата*): тук обозначава брамински ден на пост. Впоследствие, в Будизма, деня в края на всяка втора седмица за изповед за монасите.

⁶⁹ – *Каттика*: от средата на октомври до средата на ноември.

⁷⁰ – Нарича се на бялата водна лилия (*кумуда*), която цъфти по това време.

⁷¹ – Аджатапатту е бил с неспокойна съвест поради своето престъпление: Виж стих 99.

⁷² – Този, който обучава хора (които могат да бъдат обучени) като дресьор, трениращ коне.

продължил в кралски блясък, придружен от факлоносци, от Раджагаха към манговата горичка на Дживака.

10. Когато крал Аджатагатту се приближил до манговата горичка, изпитал страх и ужас и косата му настръхнала. След като усетил този страх и настръхване на косите, кралят казал на Дживака: 'Приятелю Дживака, нали не ме мамиш? Не ме подвеждаш? Не ме предаваш на врага? Как така, от този голям брой от хиляда сто и петдесет монаси, не се чува нито кихане, нито кашлица, нито вик?'

'Не се страхувайте, Ваше Величество, не бих ви измамил, нито бих ви подвел, нито бих ви предал на врага. Приближете се, уважаеми, приближете се. Ето светлините, които горят в кръглия павилион.'

11. И така, крал Аджатагатту, яздил слона си доколкото земята позволявала, слязъл и продължил пеша до вратата на кръглия павилион. Тогава той казал: 'Дживака, къде е Благословеният?'

'Това е Благословеният, уважаеми. Това е Благословеният, седнал срещу средната колона със своя монашески орден пред него.'

12. Тогава крал Аджатагатту се приближил до Благословения и застанал отстрани, стоейки там отстрани, кралят наблюдавал как орденът на монасите поддържа мълчание като чисто езеро, и възкликнал: 'Ех, защо принц Удаябадда не притежаваше такова спокойствие като този монашески орден!'

'Дали мислите ви са насочени към този, когото обичате, Ваше Величество?'

'Благословени, принц Удаябадда⁷³ ми е много скъп. Само да притежаваше същото спокойствие като този орден от монаси!'

13. Тогава крал Аджатагатту, след като отдал почит на Благословения и поздравил ордена на монасите със събрани ръце, седнал отстрани и казал: 'Благородни, бих попитал нещо, ако Благословеният благоволи да ми отговори.'

'Питайте, Ваше Величество, каквото пожелаете.'

14. 'Благословени, така както има различни занаятчии, като водачи на слонове, конници, бойци на колесници, стрелци, знаменосци, адютанти, доставчици на армията, командири и старши офицери, разузнавачи, герои, смели бойци, конници, синове на роби, готвачи, бръснари, теляци, пекари, майстори на гирлянди, перачи, тъкачи, кошничари, грънчари, изчислители и счетоводители – и каквито други умения има: те се наслаждават тук и сега на видимите плодове на своите умения, самите те са възхитени и доволни от това, както и техните родители, деца, колеги и приятели, те поддържат и подкрепят аскети и брамини, като по този начин осигуряват за себе си небесна, щастлива награда, водеща към рай. Можете ли, Благородни, да посочите такава видима тук и сега награда като плод на бездомния живот?'

15. 'Ваше Величество, признавате ли, че сте задавали този въпрос на други аскети и брамини?'

'Признавам го, Благородни.'

'Ваше Величество има ли нещо против да каже как са отговорили?'

'Нямам нищо против да кажа на Благословения или на някой като него.'

'Добре тогава, Ваше Величество, кажете ми.'

16. 'Веднъж, Благословени, отидох да видя Пурана Кассапа.⁷⁴ След като си разменихме любезности, седнах отстрани и казах: "Добри Кассапа, така както има тези различни занаятчии, ... те се наслаждават тук и сега на видимите плодове на своите умения ... (като стих 14). Можеш ли, Касапа, да посочиш такава награда, видима тук и сега като плод на бездомния живот?"'

⁷³ – Синът, който в крайна сметка ще го убие, само за да бъде убит на свой ред от своя син. Това очевидно е някаква семейна черта.

⁷⁴ – Гол скитник (ДА). Възгледите като неговите, включващи отричане на всякаква награда или наказание за добрите и за лошите дела, се считат за особено пагубни.

17. 'При това, Благословени, Пурана Кассапа каза: "Ваше Величество, когато човек извършва действие или кара другите да извършват действие, когато осакатява или кара другите да осакатяват, когато човек измъчва или кара другите да измъчват, когато човек причинява скръб или кара другите да причиняват скръб, когато човек потиска или кара другите да потискат, когато човек сплашва или кара другите да сплашват, когато човек убива живи същества, взема това което не е дадено, влиза с взлом в домовете, краде имуществото, извършва обири, плячкосва по пътищата, прелъстява чуждата жена, изрича лъжи – извършителят не е извършил зло. Ако, с един наточен като бръснач диск, човек превърне живите същества на тази земя в една маса от плът, в една купчина от месо, то това не е зло и следствието от това не е зло.

Ако човек върви по южния бряг на река Ганг убивайки и колейки, осакатявайки и карайки другите да осакатяват, измъчвайки и карайки другите да измъчват, то това не е зло и следствието от това не е зло. Ако човек върви по северния бряг на река Ганг убивайки и колейки, осакатявайки и карайки другите да осакатяват, измъчвайки и карайки другите да измъчват, то това не е зло и следствието от това не е зло. От щедростта, от самоконтрола, от сдържаността, от говорене на истината, няма заслуга и следствието от това не е заслуга."

18. 'Така Благословени, когато Пурана Касапа бе попитан за настоящите плодове на бездомния живот, ми обясни бездействието. Така както ако бъде попитан за манго, той описва хлебно дърво, или когато бъде попитан за хлебно дърво, той описва манго, така Пурана Касапа, когато бъде попитан за настоящите плодове на бездомния живот, ми обясни бездействие. И, Благословени, си помислих: "Как би могъл човек като мен да мисли с недоверие за аскет или брамин, обитаващ моята територия?"⁷⁵ така че аз нито аплодирах, нито отхвърлих думите на Пурана Кассапа, но, макар и недоволен, без да изразявам недоволството си, без да казвам нищо, без да отхвърлям и презирам казаното, станах и си тръгнах.

19. 'Веднъж посетих Маккали Госала⁷⁶ и му зададох същия въпрос.

20. 'Маккали Госала каза: "Ваше Величество, няма причини или условия⁷⁷ за замърсявания на съществата, те са замърсени без причини или условия. Няма причини или условия за пречистването на съществата, те се пречистват без причини или условия. Няма сила, няма усилие, няма човешка мощ, няма човешка издръжливост. Всички същества, всички форми на живот, всички създания, всички души са безсилни, лишени от сила и усилие; моделирани от съдбата, обстоятелствата и природата, те изпитват удоволствие и болка в шестте вида прераждания. Има един милион и четиристотин хиляди основни вида раждане и шест хиляди други, а също и шестстотин. Има петстотин вида камма,⁷⁸ или пет вида,⁷⁹ както и три вида,⁸⁰ и полу-камма,⁸¹ шестдесет и два пътя, шестдесет и два междинни еона, шест класи на човешкия род, осем етапа на човешкия живот, четири хиляди и деветстотин професии, четири хиляди и деветстотин страници, четири хиляди и деветстотин обитания на наги,⁸² две хиляди съзнателни съществувания, три хиляди ада, тридесет и шест сфери от прах, седем класа прераждания като съзнателни същества, седем като несъзнателни същества и седем като същества, 'освободени от връзки', седем степени на божества, мъже, демони, седем езера, седем големи и седем малки изпъкналости,⁸³ седем големи и седем малки бездни, седем големи и седем малки сънища, осем милиона и

⁷⁵ – Сигурно заради нечистата си съвест. Но забележката също така подсказва огромното (и не винаги заслужено) уважение, с което са били удостоявани такива скитащи учители.

⁷⁶ – "Маккали от кошарата за крави", водач на *адживиките*.

⁷⁷ – *Хету* означава "корен" (напр. алчност, омраза или заблуда); *паччая* означава "условие".

⁷⁸ – *Камма*: но не точно в будисткия смисъл на 'волево действие'.

⁷⁹ – Според петте външни сетива.

⁸⁰ – От мисъл, дума и дело.

⁸¹ – "Половин действие", само в мисълта.

⁸² – По принцип божества-змии.

⁸³ – Както формата (*патува, павута?*), така и значението на тази дума са съмнителни.

четиристотин хиляди еона, през които глупавите и мъдрите тичат и кръжат, докато сложат край на страданието.

"Следователно няма такова нещо като да се каже: 'Чрез дисциплина или практика, аскетизъм или свят живот ще доведе моята неузряла камма до плод или постепенно ще накарам тази узряла камма да изчезне.'⁸⁴ Нито едно от тези неща не е възможно, защото удоволствието и болката идват на части. Кръговратът на прераждания е ограничен, не може да бъде удължен или съкратен, увеличен или намален. Както едно кълбо, когато е хвърлено отива до там докъдето свърши конеца, така, чрез препускане и скитане в кръговрата на прераждания, както глупците, така и мъдрите ще достигнат края на страданието."

21. 'Така Благословени, когато Маккали Госала, бе попитан за плодовете на бездомния живот, ми обясни пречистването на кръга от раждане и смърт ... Така че аз нито аплодирах, нито отхвърлих думите на Маккали Госала, а ... станах и си тръгнах.

22. 'Веднъж посетих Аджита Кесакамбали⁸⁵ и му зададох същия въпрос.

23. 'Аджита Кесакамбали каза: "Ваше Величество, няма нищо дадено, дарено, принесено в жертва, няма плод или резултат от добрите или лошите дела, няма този или онзи свят, няма майка или баща, няма спонтанно възникнали същества, в света няма аскети или брамини, които са постигнали, които са практикували съвършено, които провъзгласяват този свят и следващия, като са ги познали чрез собственото си свръх-познание. Човешкото същество е съставено от четирите велики елемента и когато човек умре, земната част се връща към земята, водната част към водата, огнената част към огъня, въздушната част към въздуха, а способностите преминават в космоса. Те придружават мъртвеца с четирима носачи и пети с носилката, стъпките им се чуват чак до мястото за кремация. Там костите белеят, жертвата завършва в пепел. Практиката на даряване е доктрина на глупците. Тези, които твърдят, че има (отвъден живот), говорят само фалшиви, празни приказки. Глупавите и мъдрите при разпада на тялото се унищожават и загиват, те не съществуват след смъртта."

24. 'Така, Благословени, когато Аджита Кесакамбали, бе попитан за плодовете на бездомния живот, ми обясни доктрината за унищожението ... станах и си тръгнах.

25. 'Веднъж посетих Пакуда Каччаяна,⁸⁶ и му зададох същия въпрос.

26. 'Пакуда Каччаяна каза: "Ваше Величество, седем неща не са направени или не са от вид, който може да бъде направен, те са несъздадени, непродуктивни, безплодни, фалшиви, стабилни като колона. Те не се тресат, не се променят, не си пречат едно на друго, нито са в състояние да си причинят удоволствие, болка или и двете. Кои са седемте? Земното тяло, водното тяло, огненото тяло, въздушното тяло, удоволствието и болката и жизненият принцип. Тези седем неща не са създадени ... Така няма нито убит, нито убиец, нито слушател, нито обявител, нито знаещ, нито предизвикващ познание. И който отсече главата на човек с остър меч, не лишава никого от живот, той просто вкарва острието в междинното пространство между тези седем тела."

27. 'Така, Благословени, когато Пакуда Каччаяна, бе попитан за плодовете на бездомния живот, ми отговори с нещо съвсем различно ... станах и си тръгнах.

28. 'Посетих Ниганта Натапутта⁸⁷ и му зададох същия въпрос.

29. 'Ниганта Натапутта каза: "Ваше Величество, тук един нигант е съдържан с четирикратната съдържаност. С кои четири вида съдържаност? Тук, велики кралю, един нигант е съдържан по отношение на всяка вода; той е надарен с избягването на всякакво зло; той се очиства чрез избягване на всяко зло; той е изпълнен с избягване на всякакво зло. Велики кралю, когато един нигант е ограничен с тази четирикратна съдържаност, той се нарича безвъзлов, който е самоусъвършенстван, самоконтролиран и самоутвърден."

⁸⁴ – По този начин будисткият възглед за *камма* се отрича.

⁸⁵ – "Аджита с облеклото от косми" (носил е наметало от човешка коса): материалист.

⁸⁶ – Носител на атомна теория.

⁸⁷ – Името, дадено в Палийския канон на Вардамана Махавира (ок. 540 – 568 г. пр.н.е.?), водачът на джайнистите. Той е споменат няколко пъти (неблагоприятно) в Канона, напр. в МН 56.

30. Така Благословени, когато Ниганта Натапутта бе попитан за плодовете на бездомния живот, ми обясни четирикратната съдържаност ... станах и си тръгнах.

31. Веднъж посетих Санджая Белаттапутта и му зададох същия въпрос.

32. 'Санджая Белаттапутта каза: "Ако ме попитате: 'Има ли друг свят?' Ако мислех така, щях да го кажа. Но аз не мисля така. Не казвам, че е така, и не казвам друго. Не казвам, че не е така, и не казвам, че не е не-така. Ако попитате: 'Няма ли друг свят?' ... 'Както има, така и няма?' ... 'Нито има, нито няма?' ... 'Има ли плод и резултат от добрите и лошите дела?' 'Няма ли?' ... 'Както има, така и няма?' ... 'Нито има, нито няма?' ... 'Дали Татаагата съществува след смъртта?' 'Дали не съществува?' ... 'Както съществува, така и не съществува?' ... 'Нито съществува, нито не съществува?' ... Не казвам, че не е."

33. Така Благословени, когато Санджая Белатапута бе попитан за плодовете на бездомния живот, отговори уклончиво. Така както ако го попитат за манго, той описва хлебно дърво ... И си помислих: "От всички тези аскети и брамини Санджая Белаттапутта е най-глупавият и обърканият."

Така че аз нито аплодирах, нито отхвърлих думите му, а станах и си тръгнах.

34. 'И така, Благородни, сега моля Благословения: Така както има тези различни занаятчии, ... които се наслаждават тук и сега на видимите плодове на своите умения, ... осигурявайки си небесна, щастлива награда ... Може ли, Благословения, да посочиш такава награда, видима тук и сега, като плод на бездомния живот?'

'Мога, Ваше Величество. Само ще задам няколко въпроса в отговор, а вие, уважаеми, ще отговорите, както сметнете за добре.

35. 'Как мислите, уважаеми? Представете си, че имате роб, работник, който става преди вас, ляга си след вас, прави каквото искате, действа винаги за ваше удоволствие, говори учтиво с вас и винаги гледа дали сте доволен. Той може да си помисли: "Това е прекрасна и чудесна съдба и резултат от достойни дела."⁸⁸ Защото крал Аджатапатту е човешко същество и аз също съм човешко същество, но крал Аджатапатту се наслаждава на себе си напълно надарен и снабден с петте направления на сетивното удоволствие, сякаш е бог, докато аз съм негов роб, негов работник – ставам преди него, лягам след него, правя каквото поиска, действам винаги за негово удоволствие, говоря учтиво с него, винаги внимавам да видя дали е доволен. Бих могъл да бъда като него, ако върша достойни дела. Нека тогава да обръсна своите коса и брада, да облека шафранова роба и да изляза от дома си в бездомност." Не след дълго той го прави. След като излезе в бездомност по този начин, той пребивава съдържан в тялото, речта и мисълта си, доволен с минимум храна и дрехи, изпитващ задоволство от уединението. Тогава, ако хората ви съобщят: "Господарю, помните ли онзи роб, който се грижеше за вашето удоволствие и който обръсна косата и брадата си и отиде в бездомност? Той живее съдържан в тялото, речта и мисълта си, ... в уединение." – бихте ли казали тогава: "Този човек трябва да се върне, да бъде роб и да работи за мен както преди"?'

36. 'Наистина не, Благородни. Защото ние трябва да му отдадем почит, трябва да станем и да го поканим и да настояваме да получи от нас дрехи, храна, квартира, лекарства за болест и необходимите принадлежности и да вземем мерки за неговата подходяща защита.'

'Как мислите, уважаеми? Дали този плод на бездомния живот е видим тук и сега?'

'Със сигурност, Благородни.'

'Тогава това, уважаеми, е първият такъв плод на бездомния живот.'

37. 'Но, Благородни, можете ли да покажете някаква друга награда, видима тук и сега, като плод на бездомния живот?'

'Мога, уважаеми. Само ще задам няколко въпроса в отговор, а вие, уважаеми, ще отговорите, както сметнете за добре. Какво мислите, уважаеми? Представете си, че има човек, фермер, домакин, на ваша служба, управител на имение. Той може да си помисли: "Това е прекрасна и чудесна, съдба и резултат от достойните дела! Крал Аджатапатту е човешко същество и аз също съм човешко същество. Крал Аджатапатту се наслаждава на

⁸⁸ – Достойните дела (*пуння*) не водят до просветление, а до (временно) бъдещо щастие в този или друг свят. Това е обичайната цел на "популярния" будизъм.

себе си напълно надарен и снабден с петте направления на сетивното удоволствие, сякаш е бог, докато аз съм фермер ... управител на имение. Бих могъл да бъда като него, ако върша достойни дела. Нека тогава да ... изляза от дома си в бездомност." И не след дълго той го прави. След като излезе в бездомност по този начин, той живее ... с уединение. И тогава, ако хората ви съобщят това ... бихте ли казали тогава: "Този човек трябва да се върне, да бъде управител на имение както преди"?"

38. 'Наистина не, Благородни. Защото ние трябва да му отдадем почит, трябва да станем и да го поканим и да настояваме да получи от нас дрехи, храна, квартира, лекарства за болест и необходимите принадлежности и да вземем мерки за неговата подходяща защита.'

'Как мислите, уважаеми? Дали този плод на бездомния живот е видим тук и сега?'

'Със сигурност, Благородни.'

'Тогава това, уважаеми, е вторият такъв плод на бездомния живот.'

39. 'Но, Благословени, можете ли да ми покажете някаква друга награда, видима тук и сега, като плод на бездомния живот, по-превъзходна и съвършена от тези?'

'Мога, уважаеми. Моля, слушайте, Ваше Величество, обърнете нужното внимание и аз ще говоря.'

'Да, Благородни', отвърнал крал Аджатакатту, Благословеният казал следното:

40. 'Ваше Величество, случва се така че един Татаагата се появява на света, един Арахант, напълно просветлен Буда, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара⁸⁹ и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот.

41. 'Тази Дамма се чува от стопанин или син на стопанин, или някой, прероден в едно семейство или друго. Чувайки тази Дамма, той придобива вяра в Татаагата. Придобил тази вяра, той разсъждава: "Домашният живот е ограничен и прашен, животът на открито е широк и отворен. Не е лесно докато живея в дом да водя свят живот, напълно съвършен и чист като полирана перла. Може би трябва да обръсна своята глава и брада, да облека шафранова роба и да изляза от дома си в бездомен живот!" И след известно време той изоставя имуществото си, малко или голямо, напуска кръга си от роднини, малък или голям, обръсва косата и брадата си, облича жълта роба и излиза в бездомен живот.

42. 'След като е излязъл в бездомност, той пребивава сдържан чрез сдържаността на правилата, постоянен в правилното поведение, виждайки опасност в най-малките грешки, спазвайки ангажиментите, които е поел по отношение на тяло, действие и реч, отдаден на умел и пречистен живот, съвършен в морала, с охранявани сетивни порти, опитен в осъзнатостта и доволството.

43. – 62. 'А как, уважаеми, монахът е съвършен в моралността? Изоставяйки отнемането на живот, той живее, въздържа се от отнемане на живот, без тояга или меч, съвестен, състрадателен за благополучието на всички живи същества. Така той е съвършен в морала. Изоставяйки взимането на това което не е дадено, ... изоставяйки блудството, ... (и така нататък през трите раздела за морала като *сутта* 1, стихове 1.8 – 27). Монахът се въздържа от такива нисши умения и неправилно препитание. Така той е съвършен в морала.

63. 'И тогава, уважаеми, този монах, който е съвършен в морала, не вижда опасност от никоя страна поради това, че е сдържан от морала. Така както надлежно помазан катийски крал, победил враговете си, поради този факт не вижда опасност от никоя страна, така и монахът, поради своя морал, не вижда опасност никъде. Той изпитва в себе си безупречното блаженство, което идва от поддържането на този благороден морал. По този начин, уважаеми, той е съвършен в морала.

⁸⁹ – Мара, персонифицираният изкусител като библейския Сатана (той лично се появява в ДН 16). И Мара, и Брахма подлежат на прераждане и тяхната "мисия" се поема от други същества според тяхната *камма*.

64. 'А как, уважаеми, той е пазител на сетивните порти? Тук монахът, виждайки видим обект с окото, не се хваща за основните му признаци или второстепенни характеристики. Тъй като алчността и скръбта, злите неумели състояния, биха го завладели, ако живееше, оставяйки тази очна способност неохранявана, така че той практикува като я охранява, той защитава очната способност, развива сдържаност към очната способност. При чуване на звук с ухото, ... при помириране на миризма с носа, ... при вкусване на вкус с езика, ... при усещане на предмет с тялото, ... при мислене на мисъл с ума, той не се хваща за основните ѝ признаци или второстепенни характеристики, ... той развива сдържаност на умствената способност. Той изпитва в себе си безупречното блаженство, което идва от поддържането на тази благородна охрана на способностите. По този начин, уважаеми, монахът е пазител на сетивните порти.

65. 'А как, уважаеми, един монах е утвърден в осъзнатост и ясно разбиране? Тук монахът действа с ясно разбиране, когато върви напред и назад, когато гледа напред или зад себе си, когато се навежда и протяга, когато носи външната и вътрешната си роба и носи купата си, когато яде, пие, дъвче и преглъща, при дефекация и уриниране, в ходене, изправяне, седене, лягане, в будност, в говорене и в мълчание той действа с ясно разбиране. По този начин монахът е утвърден в осъзнатост и ясно разбиране.

66. 'А как един монах е доволен? Тук един монах се задоволява с роба, за да защити тялото си, с дарена храна, за да задоволи стомаха си, и след като е приел достатъчно, той продължава пътя си. Така, както птицата с крила лети насам-натам, обременена само от крилете си, така и той е доволен ... По този начин, уважаеми, един монах е доволен.

67. 'Тогава той, снабден с този благороден морал, с това благородно сдържане на сетивата, с това благородно задоволство, намира уединено обитание, в основата на горско дърво, в планинска пещера или дефиле, гробище, джунгла ... гъсталаци или на открито върху купчина слама. Тогава, след като се нахрани след завръщането си от обиколката за дарена храна, той сяда с кръстосани крака, държи тялото си изправено и се концентрира върху поддържането на осъзнатост, установена пред него.

68. 'Изоставяйки светските желания, той живее с ум, освободен от светски желания и умът му е пречистен от тях. Изоставяйки зложеланието и омразата ... и чрез състрадателна любов за благополучието на всички живи същества, умът му се пречиства от зложелание и омраза. Изоставяйки леността и апатията, ... възприемайки светлина,⁹⁰ осъзнат и ясно разбиращ, неговият ум е пречистен от леност и апатия. С изоставяне на безпокойството и вълнението ... и с вътрешно успокоен ум, сърцето му е пречистено от безпокойство и вълнение. Изоставяйки съмнението, той живее с оставено зад гърба си съмнение, без несигурност относно това кои неща са благотворни, умът му е пречистен от съмнение.

69. 'Така както човек, който е взел заем, за да развие бизнеса си и чийто бизнес е просперира, може да изплати старите си дългове и с това, което е останало, да издържа жена си, може да си помисли: "Преди това развивах бизнеса си чрез заеми, но сега той просперира ...", и той ще бъде доволен и радостен от това.

70. 'Така, както човек, който е бил болен, страдащ, ужасно болен, без апетит и със слабо тяло, може след известно време да се възстанови и да възвърне апетита и телесната си сила и може да си помисли: "Преди това бях болен ...", и той ще бъде доволен и радостен от това.

71. 'Така както човек може да бъде хвърлен в затвора и след известно време може да бъде освободен от оковите си, невредим, без загуба на притежанията му. Той може да си помисли: "Преди това бях в затвора ...", и той ще бъде доволен и радостен от това.

72. 'Така както човек може да бъде роб, а не свой господар, зависим от друг, неспособен да отиде където пожелае и след известно време може да бъде освободен от робството, способен да отиде където пожелае, може да мисли: "Преди това бях роб ...", и той ще бъде доволен и радостен от това.

⁹⁰ – Култивирането на възприемането на светлината е дадено като стандартен начин за преодоляване на препятствието на леността и апатията (*тина-мида*). Виж Висуддимагга 1.140.

73. Така, както човек натоварен със стоки и богатство, може да тръгне на дълго пътуване през пустинята, където храната е оскъдна и опасностите изобилстват, и след известно време да премине през пустинята и да пристигне жив и здрав в края на някое село, може да си помисли: "Преди това бях в опасност, сега съм в безопасност в края на това село", и той ще бъде доволен и радостен от това.

74. Докато, уважаеми, монахът не усети изчезването на петте препятствия в себе си,⁹¹ той се чувства като в дълг, в болест, в затвор, в робство, на пътешествие в пустинята. Но когато усети изчезването на петте препятствия в себе си, сякаш се освобождава от дълга, от болестта, от затвора, от робството, от опасностите на пустинята.

75. И когато знае, че тези пет препятствия са го напуснали, в него възниква радост, от радостта идва насладата, от насладата в ума му, неговото тяло се успокоява, със спокойно тяло той изпитва радост, а с радост умът му се концентрира. Бидейки така откъснат от сетивните желания, откъснат от неблагоприятните състояния, той навлиза и пребивава в първа джана, която е с мислене и изследване, изпълнена с наслада и радост, породени от уединението. И с тази наслада и радост, породени от уединението, той така облива, напоява, изпълва и облъчва тялото си, че няма място в цялото му тяло, което да е недокоснато от тази наслада и радост, породени от уединението⁹².

76. Така както опитен теляк или негов помощник, като омесва сапунения прах, който е напръскал с вода, оформя от него мека бучка в метален съд, така че бучката сапунен прах се превръща в една маслена маса, свързана с масло така че нищо да не изпадне – по същия начин този монах облива, напоява, изпълва и облъчва тялото си, така че нищо не остава недокоснато. Това, уважаеми, е плод на бездомния живот, видим тук и сега, който е по-превъзходен и съвършен от предишните.⁹³

77. Също така, монахът, със затихване на мисленето и изследването, чрез придобиване на вътрешно спокойствие и единство на ума, навлиза и пребивава във втора джана, която е без мислене и изследване, изпълнена с наслада и радост, породени от концентрацията. И с тази наслада и радост, породени от концентрацията, той така изпълва тялото си, че нито едно място не остава недокоснато.

78. Така както езеро, охранявано от извор, без приток от изток, запад, север или юг, където богът на дъжда от време на време изпраща умерени дъждове, водата, извираща отдолу, смесвайки се с хладна вода, би се разстлала, напълнила и затоплила тази хладна вода, така че нито една част от басейна да не е недокосната от нея – така, с тази наслада и радост, породени от концентрацията, той така облива тялото си, че нито едно място не остава недокоснато. Това, уважаеми, е плод, по-превъзходен и съвършен от предишните.

79. Също така, монахът с избледняване на насладата остава със самообладание, осъзнат и ясно разбиращ, и изпитва в себе си онази радост, за която Благородните казват: "Щастлив е този, който пребивава в самообладание и осъзнатост", и той навлиза и остава в трета джана. И с тази радост, лишена от наслада, той така изпълва тялото си, че нито едно място не остава недокоснато.

80. Така, както ако в езерце със сини, червени или бели лотоси⁹⁴, в което цветята родени във вода, израснали във вода, не растат извън водата, а се охранват от водните дълбини, тези сини, червени или бели лотоси ще бъдат залети ... с хладната вода, по същия начин, с тази лишена от наслада радост монахът облива тялото си така, че нито едно място да не остане недокоснато. Това е плод на бездомния живот, по-превъзходен и съвършен от предишните.

⁹¹ – Петте пречки са временно разсеяни от състоянията на *джана*.

⁹² – Бел. от преводача на български: тук Морис Уолш превежда грешно като: "породени от непривързаността" вместо "породени от уединението". В българския превод съм коригирал тази грешка.

⁹³ – Това завършва отговора на Буда на първата част от въпроса, поставен в стих 39.

⁹⁴ – *Уптала* (санскр. *утпала*), *падума* (санскр. *падма*), *пундарика* са различни видове лотос, обикновено със споменатия цвят.

81. 'Също така един монах, изоставил удоволствието и болката и с изчезването на предшестващата радост и тъга, навлиза и остава в четвърта джана, която е отвъд удоволствието и болката и е пречистена от самообладание и осъзнатост. И той седи, изпълвайки тялото си с тази умствена чистота и яснота, така че нито една част от тялото му да не е недокосната от тях.

82. 'Така, както ако човек седи увит от глава до пети в бяла дреха, така че никоя част от него да не е недокосната от тази дреха – по същия начин тялото му е напоено ... Това е плод на бездомния живот, по-превъзходен и съвършени от предишните.

83. 'Също така, с концентриран ум, пречистен и изчистен, неопетнен, свободен от примеси,⁹⁵ ковък, използваем, утвърден и придобил самообладание, той насочва и отправя ума си към познание и визия. И той знае: "Това мое тяло е материално, изградено от четирите велики елемента, родено от майка и баща, хранено с ориз и каша, непостоянно, склонно да бъде наранено и ожулено, счупено и унищожено, и това е моето съзнание, което е обвързано с него и зависимо от него."⁹⁶

84. 'Това е като скъпоценен камък, берил, чист, превъзходен, добре изрязан на осем фасети, прозрачен, ярък, без недостатъци, съвършен във всяко отношение, нанизан на син, жълт, червен, бял или оранжев шнур. Човек с добро зрение, като го вземе в ръка и го огледа, би го описал така. По същия начин, уважаеми, монах с концентриран, пречистен и изчистен ум, ... насочва ума си към познаване и визия. И той знае: "Това мое тяло е материално, изградено от четирите велики елемента ... и това е моето съзнание, което е обвързано с него и зависимо от него." Това е плод на бездомния живот, по-превъзходен и съвършен от предишните.

85. 'И той, с концентриран ум, ... придобил самообладание, прилага и насочва ума си към продуциране на умствено тяло. И от това тяло той продуцира друго тяло, имащо форма⁹⁷ създадено от ума, завършено във всички свои крайници и способности.

86. 'Все едно човек да извади стрелата от колчана. Той може да си помисли: "Това е стрелата, това е колчана, стрелата и колчана са различни. Сега стрелата е извадена от колчана." Или като човек да извади меч от ножницата. Той може да си помисли: "Това е мечът, това е ножницата, мечът и ножницата са различни. Сега мечът е изваден от ножницата." Или сякаш човек ще извади змия от [старата] ѝ кожа. Той може да си помисли: "Това е змията, това е кожата, змията и кожата са различни. Сега змията е изтеглена от нейната кожа." По същия начин един монах с концентриран ум ... насочва ума си към продуциране на създадено от ума тяло. Той извлича създаденото тяло от това тяло, имайки форма, създадена от ума, пълно с всичките му крайници и способности. Това е плод на бездомния живот, по-превъзходен и съвършен от предишните.

87. 'И той, с концентриран ум, ... съсредоточава и насочва ума си към различните свръхестествени сили. Тогава той се наслаждава на различни сили: както е един, той става много – както е много, той става един; той се появява и изчезва; преминава през огради, стени и планини безпрепятствено, сякаш през въздуха; той потъва в земята и излиза от нея като вода; той върви по водата, без да потъва от повърхността, сякаш е на сушата; той лети с кръстосани крака през небето като птица с крила; той дори докосва и гали с ръката си

⁹⁵ – *Упакилеса*: за разграничаване от *килеса* "замърсявания". Може би се имат в предвид 10-те "несъвършенства на прозрението", изброени във Висуддимагга 20.105 и сл.; повечето от тях не са замърсявания сами по себе си, а потенциални пречки на определен етап от медитацията на прозрението.

Бел. от преводача на български: виж МН 128 - *Упакилеса сутта* § 16-27. Терминът *упакилеса* е преведен като несъвършенство (от превода на Бикку Боди: imperfection), а именно: съмнение, невнимание ... леност и апатия ... страх ... еуфория ... инертност ... прекомерната енергичност ... липса на енергичност ... копнеж ... множествено възприятие ... прекомерна медитация върху формата.

⁹⁶ – Рис Дейвис посочва, че този и други пасажи опровергават идеята, че съзнанието (*виньяна*) мигрира. За това, че поддържа тази вяра, Сати е бил строго порицан от Буда (МН 38). Ново свързващо съзнание (*патисанди чита*) възниква при зачеването, ново съзнание, зависимо от старото (Виж Висуддимагга 17.164ff.).

⁹⁷ – Точно като физическото тяло. Това създадено от ума тяло е нещото, което неправилно се приема за душа или 'аз'.

слънцето и луната, толкова мощни и могъщи, каквито са;⁹⁸ и той пътува в тялото чак до света на Брахма.

88. Така както умел грънчар или неговият помощник може да направи от добре подготвена глина какъвто вид купа желае, или така както умел резбар на слонова кост или неговият помощник може да направи от добре подготвена слонова кост всякакъв предмет, какъвто пожелае, или така като умел златар или неговият помощник може да изработи каквото си поиска злато – по същия начин монахът с концентриран ум ... се радва на различни свръхестествени сили ... Това е плод на бездомния живот ...

89. И той, с концентриран ум, ... съсредоточава и насочва своя ум към божественото ухо.⁹⁹ С божественото ухо, пречистено и превъзхождащо това на човешките същества, той чува звуци както божествени, така и човешки, независимо дали са далечни или близки.

90. Така, както човек който тръгва на дълъг път, може да чуе звука на голям барабан, малък барабан, раковина, чинели или тимпан и може да си помисли: "Това е голям барабан, ... тимпан", по същия начин монахът с концентриран ум ... чува звуци, божествени или човешки, далечни или близки. Това е плод на бездомния живот, по-превъзходен и свършен от предишните.

91. И той, с концентриран ум, ... съсредоточава и насочва своя ум към познанието на умовете на другите. Той познава и очертава с ума си умовете на другите същества или други хора. Той познава ума със страст като ум със страст; той знае, че умът без страст е без страст.¹⁰⁰ Той знае, че умът с омраза е ум с омраза; той знае, че умът без омраза е без омраза. Той знае, че заблуденият ум е заблуден; той знае, че незаблудения ум е незаблуден. Той знае, че ограниченият ум е ограничен; той знае, че обширният ум е обширен. Той знае, че разширеният ум е разширен; той знае, че неразширеният ум е неразширен. Той знае, че надминатият ум е надминат; той знае, че ненадминатият ум е ненадминат. Той знае, че концентрираният ум е концентриран; той знае, че неконцентрираният ум е неконцентриран. Той знае, че освободеният ум е освободен; той знае, че неосвободеният ум е неосвободен.

92. Така както една жена, мъж или младо момче, обичайки външния си вид, може да разгледа лицето си в ярко полирано огледало или във вода и чрез изследване да разбере дали там има петно или не, така и монахът, с концентриран ум, ... насочва ума си към познаването на умовете на другите ... (както стих 91). Това е плод на бездомния живот ...

93. И той, с концентриран ум, ... съсредоточава и насочва своя ум към знанието за предишни съществувания. Той си припомня много предишни съществувания: едно раждане, две, три, четири, пет раждания, десет, двадесет, тридесет, четиридесет, петдесет раждания, сто, хиляда, сто хиляди раждания, няколко периода на свиване, на разширяване и на двете – свиване и разширяване. "Там се казвах така и така, родът ми беше такъв и такъв, кащата ми беше такава и такава, храната ми беше такава и такава, преживях такива и такива приятни и болезнени състояния, живях толкова дълго. Като си отидох оттам, се преродих там. Там се казвах така и така ... И като си отидох оттам, се появих тук." Така той си спомня различни минали раждания, техните състояния и подробности.

94. Това е все едно човек да отиде от своето село в друго, от там – в друго, и оттам да се върне в родното си село. Той може да си помисли: "Отидох от собственото си село в онова друго село, където стоях, седях, говорех или мълчах така, а от това отидох в друго, където стоях, седях, говорех или мълчах така, и оттам току-що се върнах в собственото си село."¹⁰¹ По същия начин, монахът с концентриран ум ... си спомня минали раждания ... Това е плод на бездомния живот ...

⁹⁸ – Да няма полезен коментар по този въпрос и съвременните коментатори също мълчат, но "докосването на слънцето и луната" вероятно се отнася до някакво психическо преживяване. Във всеки случай със сигурност не трябва да се приема буквално.

⁹⁹ – *Дибасота*: ясно чуване.

¹⁰⁰ – Следващият списък с психични състояния без съмнение е взет от ДН 22.12, където е по-подробен. За бележки - виж там.

¹⁰¹ – Трите села са трите свята на Сетивното Желание, на Формата и Безформения свят (ДА).

95. 'Също така, с концентриран ум, ... той съсредоточава и насочва ума си към знанието за отминаването и възникването на съществата. С божественото око, което е пречистено и превъзхождащо това на хората, той вижда същества, които си заминават и се прераждат: нисши и благородни, облагодетелствани и неблагоприятни, към щастливи и нещастни дестинации, както камма ги насочва, и той знае: "Тези същества, поради лошо поведение на тялото, речта или мисълта, или пренебрегване на Благородните, имащи неправилен възглед ще претърпят каммичната съдба на неправилния възглед. При разпада на тялото след смъртта те се прераждат в по-нисш свят, на лоша дестинация, в състояние на страдание, в ада. Но тези същества, поради добро поведение на тялото, речта или мисълта, възхваляване на Благородните, имащи правилен възглед ще пожънат каммичната награда на правилния възглед. При разпада от тялото след смъртта те се прераждат на добра дестинация, в небесен свят." Така с божественото око ... той вижда същества, които си заминават и се прераждат ...

96. 'Това е така, както ако има висока сграда на кръстопът и човек с добро зрение, стоящ там, може да види хората да влизат или излизат от къща, да се разхождат по улицата или да седят по средата на кръстопътя. Той може да си помисли: "Тези влизат в къща ... " По същия начин, с божественото око, ... той вижда същества, които си заминават и се прераждат ... Това е плод на бездомния живот ...

97. 'Също така, той с концентриран ум, пречистен и изчистен, неопетнен, свободен от примеси, ковък, работещ, утвърден и придобил самообладание, съсредоточава и насочва своя ум към познанието за унищожаването на опетняванията.¹⁰² Той знае както е в действителност: "Това е страдание", той знае, както е в действителност: "Това е произходът на страданието", той знае, както е в действителност: "Това е прекратяване на страданието", той знае, както е в действителност: "Това е пътят, водещ към прекратяване на страданието." И той знае, както е в действителност: "Това са опетняванията", "Това е произходът на опетняванията", "Това е прекратяване на опетняванията", "Това е пътят, водещ до прекратяване на опетняванията". И чрез неговото познание и визия умът му се освобождава от опетняването на сетивното желание, от опетняването на съществуването, от опетняването на невежеството и в него възниква знанието: "Това е освобождение!", и той знае: "С раждането е приключено, воден е свят живот, направено е това което е трябвало да се направи, тук няма нищо повече."

98. 'Така както, уважаеми, ако наред планините има езеро, чисто като полирано огледало, където човек с добро зрение, застанал на брега, би могъл да види черупки от стриди, чакълени брегове и стада риби на брега, движещи се или неподвижни. И може да си помисли: "Това езерце е бистро, ... има черупки от стриди ... ", по същия начин, концентриран, ... той знае: "С раждането е приключено, воден е свят живот, направено е това което е трябвало да се направи, тук няма нищо повече." Това, уважаеми, е плод на бездомния живот, видим тук и сега, който е по-превъзходен и съвършен от предишните плодове. И, уважаеми, няма плод на бездомния живот, видим тук и сега, който да е по-превъзходен и съвършен от този.'

99. При това крал Аджатагатту възкликнал: "Отлично, Благословени, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там. Точно така, Благословеният разясни Дамма по различни начини. И аз, Благословени, приемам убежище в Благословения, в Дамма и Санга. Нека Благословеният да ме приеме от този ден нататък като мирянин, докато е жив! Престъплението ме бе победило, Благословени, глупав, заблуден и нечестив, какъвто бях, така, че в името на престола лиших своя баща, този добър

¹⁰² – *Асава*: от *а-савати* 'тече към' (т.е. или 'навътре', или 'навън' към наблюдателя). Термин, преведан различно, като: "пристрастия", "интоксиканти", "приливи", "язви" или "Смъртоносни петна" (РД). Понякога се добавя още едно опетняване, това на неправилните възгледи (*диптасава*). Унищожаването на *асавите* е еквивалентно на *арахантство*.

Бел. от преводача на български: навсякъде при превода на думата *асава* използвам превода на Бикку Нянамоли 'опетнявания'. Бикку Боди уточнява, че по правилен превод би бил – "течове".

човек и справедлив крал, от неговия живот. Нека Благословеният приеме изповедта ми за моето злодеяние, за да се въздържа заанапред!¹⁰³

100. 'Наистина, уважаеми, престъплението те е победило, когато си лишил своя баща, този добър човек и справедлив крал, от неговия живот. Но тъй като ти си признал прегрешението и си го изповядал, както е редно, ние ще го приемем. Защото този, който признава прегрешението си като такова и го изповядва за по-добро в бъдеще, ще расте в благородната дисциплина.'

101. При това крал Аджатасатту казал: 'Благословени, позволи ми да си тръгна сега. Зает съм и имам много работа.'

'Направете сега, Ваше Величество, както сметнете за добре.'

Тогава крал Аджатасатту, радостен и възхитен от тези думи, станал от мястото си, поздравил Благословения и се отдалечил с дясната си страна към него.

102. Скоро след като кралят си заминал, Благословеният казал: 'Този крал, монаси, е погубил себе си; той се е самонаранил.¹⁰⁴ Монаси, ако кралят не беше лишил баща си, този добър човек и справедлив крал, от неговия живот, тогава, докато седеше тук, в него щеше да възникне чистото и неопетнено око на Дамма¹⁰⁵.'

Това казал Благословения и монасите се радвали и възхитили на думите му.

¹⁰³ – Това е формулата, използвана от монасите, когато изповядват своите простъпки.

¹⁰⁴ – Аджатасатту е бил възпрепятстван от своята *камма* да постигне резултатите, които иначе биха се натрупали, тъй като отцеубийството е едно от злите действия "с незабавен резултат", които не могат да бъдат избегнати. Според ДА той не е могъл да спи до посещението си при Буда.

¹⁰⁵ – Отварянето на окото на Дамма (*дамма-чакку*) е термин за "навлизане в потока" и по този начин неотменимо встъпване в пътя. Както Рис Дейвис посочва, то е по-висше от божественото око (*дибба-чакку*: стих 95), което е по-висш вид ясновидство, и под окото на мъдростта (*панья-чакку*), което е мъдростта на *араханта*.

3 Амбатта Сутта: За Амбатта

Смирена гордост

1.1 ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният странствал в Косала с голям брой монаси, около петстотин, и стигнал до браминското село на Косала наречено Иччананкала. Там отседнал в гъстата джунгла на Иччананкала. По това време браминът Поккарасати живеел в Укатта, населено място, пълно с трева, дървен материал, вода и царевица, което му било дадено от крал Пасенади от Косала като кралски подарък и с кралски правомощия.¹⁰⁶

1.2. И Поккарасати чул да казват: 'Аскетът Готама, син на Сакиите, излязъл в бездомност от рода Сакии, ... се намира в гъстата джунгла на Иччананкала. Относно този Благословен е разпространена добра мътва: "Този Благословен е съвършен, напълно просветлен, съвършен в истинското познание и поведение, възвишен, познавач на света, ненадминат водач на лица, които трябва да бъдат укротени, учител на богове и хора, просветлен, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот." Добре е да се види такъв арахант.'

1.3. По това време Поккарасати имал последовател, младежът Амбатта, който бил последовател на Ведите, знаел мантрите, бил експерт в Трите Веди, с техните речници, литургии, историческа фонетика и етимология, и история – като пето; специалист по филология и граматика, съвършен във философията¹⁰⁷ и в белезите на великия човек¹⁰⁸, признат и приет от неговия учител в Трите Веди с думите: 'Това, което аз знам, го знаеш и ти; каквото ти знаеш, знам и аз.'

1.4. И Поккарасати казал на Амбата: "Амбата, мило момче, аскетът Готама ... е отседнал в гъстата джунгла на Иччананкала. Относно този Благословен е разпространена добра мътва ... Отиди да видиш аскета Готама и разбери дали тази мътва е правилна или не и дали Почитаемият Готама е такъв, какъвто казват, или не. По този начин ще подложим на изпитание Почитаемия Готама.'

1.5. 'Уважаеми, как да разбере дали мътвата е вярна или дали Почитаемият Готама е такъв, какъвто казват, или не?'

'Според традицията на нашите мантри, Амбатта, великият човек, който притежава тридесет и двата белега на велик човек, има само две направления, отворени за него. Ако води домашен живот, той ще стане владетел, завъртащ колелото праведен монарх на закона,¹⁰⁹ завоевател на четирите посоки, който е установил сигурността на своето кралство и притежава седемте съкровища.¹¹⁰ Това са: колелото-съкровище, слонът-съкровище, конят-съкровище, бижутото-съкровище, жената-съкровище, икономът-съкровище и, като седмо, съветникът-съкровище. Той има повече от хиляда синове, които са герои, с юнашки ръст, победители над вражеската армия. Той живее, след като е завладял тази опасана с море земя без тояга или меч, чрез закона. Но ако той излезе от домашния живот в бездомност, тогава той ще стане арахант, напълно просветлен Буда, такъв, който повдига воала от света.¹¹¹ Амбата, аз съм предаващ мантрите, а ти си получаващ.'

¹⁰⁶ – Стандартна фраза, както в ДН 4.1, 5.1, МН 95.1 и т.н. Рис Дейвис превежда "на кралска област ... като кралски дар (*радждадаям*), с власт над него, сякаш той е кралят (*брахмаеиям*)". *Брахмадеиям* = "върховен дар", който не може да бъде отменен.

¹⁰⁷ – Друго стандартно описание за учен-брамин.

¹⁰⁸ – За пълно описание на тези (пред-будистки) белези, виж ДН 30. Те очевидно са важни за брамина като установяване на статута на "аскета Готама".

¹⁰⁹ – Виж ДН 17.

¹¹⁰ – Виж ДН 17.

¹¹¹ – *Локе виваттаччадо*: труден израз. Следвам ДА: "воалът" е този на невежеството и т.н.

1.6. 'Добре, уважаеми', отговорил Амбата на думите на Поккарасати и станал, подминал Поккарасати с дясната си страна, качил се в колесницата си теглена от кобила и, придружен от няколко млади мъже, се насочил към гъстата джунгла на Иччананкала. Той стигнал дотам, докдето може да стигне колесница, после слязъл и продължил пеша.

1.7. По това време няколко монаси се разхождали на открито. Амбатта се приближил до тях и казал: 'Къде може да бъде открит Почитаемият Готама? Дойдохме да видим Почитаемия Готама.'

1.8. Монасите си помислили: 'Това е Амбатта, младеж от добро семейство и последовател на изтъкнатия брамин Поккарасати. Благословеният няма нищо против да поговори с такъв млад човек.' И те казали на Амбатта: 'Това е неговото жилище, със затворената врата. Качете се тихо до него, отидете на верандата без да бързате, покашляйте се и почукайте с резето. Благословеният ще ви отвори вратата.'

1.9. Амбата се качил до жилището, на верандата, прокашлял се и почукал. Благословеният отворил вратата и Амбатта влязъл. Младите мъже влезли, разменили любезности с Благословения и седнали отстрани. Но Амбата се разхождал нагоре-надолу, докато Благословеният седял там, изрекъл няколко неясни думи на учтивост и след това застанал да говори така пред седналия Благословен.

1.10. Благословеният казал на Амбатта: 'Добре, Амбата, би ли се държал така, ако разговаряше с почтени и учени брамини, учители на учители, както правиш с мен, ходейки, стоейки и произнасяйки неясни думи на учтивост, докато аз седя?'

'Не, Почитаеми Готама. Браминът трябва да върви с ходещ брамин, да стои с изправен брамин, да седи със седнал брамин и да легне с брамин, който лежи. Но що се отнася до тези обръснати малки аскети, слуги, черни, произлезли от крака на Брахма, с тях е подходящо да се говори така както правя с Почитаемия Готама.'

1.11. 'Но, Амбатта, ти дойде тук за да търсиш нещо. За каквото и да си дошъл, трябва да слушаш внимателно, за да чуеш за това. Амбатта, ти не си усъвършенствал обучението си. Твоята самонадеяност, че си обучен, не се дължи на нищо друго освен на неопитност.'

1.12. Но Амбатта бил ядосан и недоволен от това, че бил наречен необучен, и той се обърнал срещу Благословения с проклетия и обиди. Мислейки: 'Аскетът Готама изпитва зложелание към мен', казал: 'Почитаеми Готама, Сакиите са свирепи, груби, обиждащи и жестоки. Тъй като са с обикновен произход, бидейки слуги, те не почитат, не уважават, не тачат и не отдават почит на брамините. Във връзка с това не е редно ... да не отдават почит на брамините.' Това беше първият път, когато Амбатта обвини Сакиите, че са слуги.

1.13. 'Но, Амбатта, какво са ти направили Сакиите?'

'Почитаеми Готама, веднъж отидох в Капилаватту по някаква работа за моя учител, брамина Поккарасати, и отидох в залата за срещи на Сакиите. По това време много Сакии седяха на високи столове в тяхната заседателна зала, боцкаха се с пръсти, смееха се и играеха заедно и ми се стори, че те просто ми се подиграват и никой не ми предложи място. Във връзка с това не е редно те да не отдават почит на брамините.' Това беше вторият път, когато Амбатта обвини Сакиите, че са слуги.

1.14. 'Но Амбата, дори пѣдпѣдкѣт, тази малка птичка, може да говори както си иска в собственото си гнездо. Капилаватту е домът на Сакиите, Амбатта. Те не заслужават порицание за такава дреболия.'

'Почитаеми Готама, има четири касти:¹¹² катии, брамини, търговци и занаятчии. И от тези четири касти три – катии, търговците и занаятчиите – са изцяло подчинени на брамините. Във връзка с това, не е редно те да не отдават почит на брамините.' Това беше третият път, когато Амбатта обвини Сакиите, че са слуги.

¹¹² – Това разделение на четири групи показва най-ранния етап на кастовата система. По времето на Буда и в неговата родина, *катии* ("войни-благородници"), към които той е принадлежал, все още формират първата каста, като брамините заемат второ място, въпреки че последните вече са се утвърдили като водеща каста в по-западните части, и явно са се борели за тази позиция тук. Самият Буда често се позовава на различна четиричленна група: *каттии*, брамини, домакини и аскети.

1.15. Тогава Благословеният си помислил: 'Този млад мъж отива твърде далеч в оскърблението на Сакиите. Може би трябва да го попитам за името на рода му?' Тогава той попита: 'Амбата, кой е твоят род?'

'Аз съм от рода Канхая, Почитаеми Готама.'

'Амбатта, в миналото, според тези, които си спомнят родословието на предците, Сакиите са били господари, а ти произлизаш от една робиня на Сакиите. Защото Сакиите смятат крал Оккака за свой прародител. В миналото, крал Окака, чиято кралица му е била скъпа и любима, желаейки да прехвърли кралството на своя син, прогонил от кралството по-големите си братя – Оккамука, Каранду, Хатгиния и Синипура. И те, като били прогонени, изградили своя дом в подножието на Хималаите до езеро с лотоси, където имало голяма горичка от тикови дървета.¹¹³ И от страх да не нарушат чистотата на рода си, те съжителствали със собствените си сестри. Тогава крал Оккака попитал своите министри и съветници: "Къде живеят принцовете сега?" и те му казали. При това крал Оккака възкликнал: "Те са здрави като тиково дърво (*сака*), тези принцове, те са истински сакии!" И така Сакиите получили известното си име. А кралят бил прародителят на Сакиите.

1.16. 'Крал Оккака имал робиня на име Диса, която родила черно дете. Черното нещо, когато се родило, възкликнало: "Измий ме, мамо! Окъпи ме, мамо! Избави ме от тази мръсотия и ще ти донеса ползи!" Защото, Амбатта, така както хората днес използват термина демони (*писака*) като термин за обида, така и в онези дни са казвали черен (*канха*). И те казали: "Още като се роди, той проговори. Той е роден Канха, странник!" Така в миналото ... Сакиите са били господари, а ти произлизаш от робиня на Сакиите.'

1.17. Като чули това, младежите казали: 'Почитаеми Готама, не унижавайте Амбатта твърде много с приказките че той е потомък на робиня, Амбатта е роден в добро семейство, той е много учен, говори добре, изучен, способен да отговори в този дебат с Почитаемия Готама!'

1.18. Тогава Благословеният казал на младежите: 'Ако смятате, че Амбатта е роден позле, не е от добро семейство, не е образован, говори зле, не е изучен, не може да отговори в тази дебат с аскета Готама, тогава нека Амбата мълчи, а вие водете този дебат с мен. Но ако смятате, че той ... може да отговори, тогава мълчете и го оставете да обсъжда с мен.'

1.19. 'Амбатта е благороден, Почитаеми Готама ... Ние ще мълчим, той ще продължи.'

1.20. Тогава Благословеният казал на Амбатта: 'Амбатта, имам основен въпрос към теб, на който няма да искаш да отговориш. Ако не отговориш или избегнеш въпроса, ако замълчиш или си отидеш, главата ти ще се разцепи на седем части. Как мислиш, Амбатта? Чувал ли си от стари и почтени брамини, учители на учители, откъде са дошли Канхийте или кой е техният прародител?' При тези думи Амбата остана мълчалив. Благословеният го попитал втори път. Отново Амбата останал мълчалив и Благословеният казал: 'Отговори ми сега, Амбатта, сега не е време за мълчание. Всеки, Амбатта, който не отговори на основен въпрос, зададен му от Татаагата трети път, главата му се разцепва на седем части.'¹¹⁴

1.21. И в този момент Якка Ваджирапани¹¹⁵, държейки огромна желязна тояга, пламтяща, запалена и светеща, горе в небето точно над Амбатта, си мислил: 'Ако този млад мъж Амбата не отговори на подходящ въпрос, зададен му от Благословения, до третия път на запитване, ще разцепя главата му на седем части!' Благословеният видял Ваджирапани, както и Амбата. И при гледката Амбатта бил ужасен и обезпокоен, косите му настръхнали и той потърсил защита, подслон и безопасност от Благословения. Приклекнал близо до

¹¹³ – *Сакасанда*. Думата *сака* може също да означава "билка" (Рис Дейвис), но тук със сигурност носи другото си значение на "тик". Рис Дейвис умишлено неправилно превежда като "дъб" с цел малка игра на думи. Съществува истинска игра на думи със *сакахи* "собствени (сестри)" точно преди това.

¹¹⁴ – Една любопитна заплаха, която (както отбелязва Рис Дейвис) никога не води до нищо и, разбира се, е пред-будистка.

¹¹⁵ – Този *якка*, приравнен от ДА с Индра, е готов, както в МН 35.14, да приеме заплахата буквално. Така един от старите богове се смята за подкрепящ новата религия. В по-късните текстове на Махаяна намираме Бодхисатва със същото име.

Благословения, той казал: 'Какво каза Почитаемият Готама? Нека Почитаемият Готама повтори това, което каза!'

'Как мислиш, Амбатта? Чувал ли си кой е бил прародителят на Канхийте?'

'Да, чувал съм го, точно така, както каза Почитаемият Готама, оттам са дошли Канхийте, той е техен прародител.'

1.22. Като чули това, младежите вдигнали силен шум и врява: 'Значи Амбатта е зле роден, не е от добро семейство, роден от робиня на Сакиите, а Сакиите са господари на Амбатта! Ние презирахме аскета Готама, мислейки, че не говори истината!'

1.23. Тогава Благословеният си помислил: 'Прекален е начинът, по който тези млади мъже унижават Амбатта за това, че е син на робиня. Трябва да го измъкна от това.' Затова той казал на младите мъже: 'Не унижавайте Амбатта твърде много, че е син на робиня! Този Канха бил могъщ мъдрец.¹¹⁶ Той отишъл в южната страна, научил там мантрите на брамините и след това отишъл при крал Оккака и поискал дъщеря му Даддарупи. И крал Оккака, яростно, ядосано възкликнал: "Значи този човек, син на робиня, иска дъщеря ми!", и сложил стрела в лъка си. Но той не можал нито да изстреля стрелата, нито да я извади.¹¹⁷ Тогава министрите и съветниците дошли при мъдреца Канха и казали: "Пощадете краля, уважаеми, пощадете краля!"

"Кралят ще бъде в безопасност, но ако изпусне стрелата надолу, земята ще се разтrese докъдето се простира кралството му."

"Почитаеми, пощадете краля, пощадете земята!"

"Кралят и земята ще бъдат в безопасност, но ако той изпусне стрелата нагоре, докъдето се простира кралството му, божеството няма да позволи да вали седем години."¹¹⁸

"Почитаеми, пощадете краля и земята и нека божеството да позволи да вали!"

"Кралят и земята ще бъдат в безопасност и божеството ще позволи да вали, но ако кралят насочи стрелата към престолонаследника, принцът ще бъде в пълна безопасност."

Тогава министрите възкликнали: "Нека крал Оккака насочи стрелата към престолонаследника, принцът ще бъде в пълна безопасност!" Кралят го направил и принцът останал невредим. Тогава крал Оккака, ужасен и уплашен от божественото наказание, дал дъщеря си Маддарупи. Така че, млади мъже, не унижавайте твърде много Амбатта, че е син на робиня. Този Канха е бил могъщ мъдрец.'

1.24. Тогава Благословеният казал: 'Амбатта, как мислиш? Представи си, че един катийски младеж се ожени за браминска девойка и има син от брака. Дали този син на катийския младеж и браминската девойка би получил място и вода от брамините?'

'Би получил, Почитаеми Готама.'

'Щяха ли да му позволят да яде на погребални ритуали, на оризови приношения, на жертвоприношения или като гост?'

'Щяха да му позволят, Почитаеми Готама.'

'Щяха ли да го учат на мантри или не?'

'Щяха да го учат, Почитаеми Готама.'

'Ще държат ли жените си покрити или непокрити?'

'Щяха да ги държат непокрити, Почитаеми Готама.'

'Биха ли катийците извършили посвещаване над него?'

'Не, Почитаеми Готама.'

'Защо не?'

'Защото, Почитаеми Готама, той не е добре роден от страна на майка си.'

1.25. 'Как мислиш, Амбатта? Представи си, че млад брамин се ожени за катийска девойка и има син от брака. Дали този син на катийски младеж и браминска девойка би получил място и вода от брамините?'

¹¹⁶ – *Иси* (санскрит *рси*, англизирано като "*риши*"). Може би той трябва да бъде идентифициран с Кришна (санскарски *Кришна* = на палийското *Канха*)?

¹¹⁷ – Според ДА, това се нарича "заклинание Амбатта".

¹¹⁸ – Блъф, според ДА: в действителност заклинанието може само да спре изстрелването на стрелата.

'Би получил, Почитаеми Готама.' ... (както в стих 24) Но биха ли катиите извършили посвещаване над него?'

'Не, Почитаеми Готама.'

'Защо не?'

'Защото, Почитаеми Готама, той не е добре роден от страна на баща си.'

1.26. 'Така че, Амбатта, катиите, чрез мъж, който взима жена или жена, която взима мъж, са по-висши от брамините. Какво мислиш, Амбата? Да вземем случая с брамин, който по някаква причина е бил обръснат от брамините, наказан е с торба пепел и е прогонен от страната или града. Щеше ли да получи място и вода от брамините?'

'Не, Почитаеми Готама.'

'Щяха ли да му позволят да яде ... като гост?'

'Не, Почитаеми Готама.'

'Щяха ли да го научат на мантри или не?'

'Нямаше да го научат, Почитаеми Готама.'

'Ще държат ли жените си покрити или непокрити?'

'Щяха да ги държат покрити, Почитаеми Готама.'

1.27. 'Какво мислиш, Амбатта? Вземи случая с катии, който ... е обръснал главата си от катиите, ... и е бил прогонен от страната или града. Щеше ли да получи място и вода от брамините?'

'Би получил, Почитаеми Готама.' ... (като параграф 24)

'Ще държат ли жените си покрити или непокрити?'

'Щяха да ги държат непокрити, Почитаеми Готама.'

'Но този катии е постигнал толкова голямо унижение, че е бил ... прогонен от страната или града. Така че дори ако катии е претърпял изключително унижение, той е по-висш, а брамините по-нисши.'

1.28. 'Амбатта, следния стих е произнесен от Брахма Сананкумара:

"Катият е най-добрият сред онези, които ценят рода;

Но този със знания и поведение е най-добрият сред богове и хора."

'Този стих бе правилно изпят, не неправилно, правилно изречен, не неправилно, полезен, а не вреден. И, Амбата, аз също казвам това:

"Катият е най-добрият сред онези, които ценят рода;

Но този със знания и поведение е най-добрият сред богове и хора.'"

[Край на първата рецитационна част]

2.1. 'Но, Почитаеми Готама, какво е това поведение, какво е това познание?'

'Амбатта, не от гледна точка на постигането на ненадминато знание и поведение се заявява репутация, основана на произход и клан, нито на самомнението, което казва: "Ти си достоен за мен, ти не си достоен за мен!" Защото навсякъде, където има даване, взимане или даване и взимане в брака, винаги има тези приказки и това самомнение ... Но тези, които са поробени от такива неща, са далеч от постигането на ненадминато знание и поведение, което се постига чрез изоставяне на всички подобни неща!'

2.2 'Но, Почитаеми Готама, какво е това поведение, какво е това познание?'

'Амбатта, един Татаагата се появява в този свят, един напълно просветлен, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот. Един последовател излиза в бездомност и практикува морала (сутта 2, стих 41 – 62); той

охранява сетивните порти и т.н. (сутта 2, стих 64 – 75); постига четирите джани (сутта 2, стих 75 – 82). Така той развива поведение. Той постига различни прозрения (сутта 2, стих 83 – 95) и прекратяване на опетняванията (сутта 2, стих 97) ... И отвъд това няма по-нататъшно развитие на познание и поведение, което да е по-висше или по-съвършено.

2.3. 'Но, Амбата, в преследването на това ненадминато постижение на познание и поведение има четири пътя на провала. Кои са те? На първо място, аскет или брамин, който не е успял да постигне това ненадминато постижение, взема своята кобилица¹¹⁹ и се потапя в дълбините на гората с мисълта: "Ще живея от обрулени от вятъра плодове". Но по този начин той става само помощник на този, който е достигнал до ненадминато познание и поведение. Това е първият път на провала. Също така, един аскет или брамин ... , тъй като не може да живее с обрулени от вятъра плодове, взема лопата и кошница, мислейки си: "Ще живея с грудки и корени."¹²⁰ ... Това е вторият път на провала. Също така, аскет или брамин, неспособен да живее с грудки и корени, прави огнище в края на село или малък град и сяда да се грижи за пламъка¹²¹ ... Това е третият път на провал. Също така, аскет или брамин, неспособен да се грижи за пламъка, издига къща с четири врати на кръстопътя, мислейки си: "Какъвто и аскет или брамин да пристигне от четирите страни, ще го почета с най-доброто от силите и способностите си." Но по този начин той става само помощник на онзи, който е достигнал до ненадминато познание и поведение. Това е четвъртият път на провала.

2.4. 'Как мислиш, Амбатта? Дали ти и твоят учител живеете в съответствие с това ненадминато познание и поведение?'

'Наистина не, Почитаеми Готама! Кои сме моят учител и аз в сравнение с висшето познание и поведение? Далеч сме от това!'

'Добре тогава, Амбатта, можеш ли ти и твоят учител, тъй като не можете да постигнете това ... , да отидете с кобилиците си в дълбините на гората, възнамерявайки да живеете с обрулени от вятъра плодове?'

'Наистина не, Почитаеми Готама.'

'Добре тогава, Амбатта, можеш ли ти и твоят учител, тъй като не можете да постигнете това ... , да живеете на грудки и корени, ... да седите и да се грижите за пламъка, ... да издигнете къща ... ?'

'Наистина не, Почитаеми Готама.'

2.5. 'И така, Амбата, не само ти и твоя учител не сте в състояние да постигнете това ненадминато знание и поведение, но дори четирите пътя на провала са извън вас. И все пак ти и твоя учител, браминът Поккарасати, произнасят следните думи: "Тези обръснати малки аскети, слуги, черни произлезли от крака на Брахма, какво могат да коментират с брамините, научени от Трите Веди?" – въпреки че дори не можете да се справите със задълженията на този, който се е провалил. Виж, Амбата, как твоят учител те подвежда!

2.6. 'Амбатта, браминът Поккарасати живее с даренията и благоволенieto на крал Пасенади от Косала. И все пак кралят не му позволява да има аудиенция лице в лице. Когато той се съветва с краля, това става през завеса. Защо кралят да не даде аудиенция лице в лице на човек, на когото е дал подходящ и безукорен източник на приходи? Виж как твоят учител те подвежда!

2.7. 'Как мислиш, Амбатта? Представи си, че крал Пасенади седи на врата на слон или на кон, или стои на постелката на колесницата, обсъждайки нещо със своите министри и принцове. И си представи, че той се отдръпне и някой работник или слуга на работника дойде и застане на негово място. И стоейки там, той може да каже: "Това казва крал Пасенади от Косала!" Щеше ли да говори думите на краля, като че ли е равен на краля?'

'Наистина не, Почитаеми Готама.'

2.8. 'Е, тогава, Амбата, това е същото. Тези, които са били, както казвате, първите мъдrecи на брамините, създателите и тълкувателите на мантрите, чиито древни стихове се

¹¹⁹ – Прът или ярем за носене на имуществото му.

¹²⁰ – Т.е. изкопаването им, което първият не прави.

¹²¹ – Свещеният огън или може би Агни (Агни) богът на огъня.

поят, произнасят и събират от днешните брамини – Аткаа, Вамака, Вамадева, Вессамитта, Яматагги, Ангираса, Барадваджа, Васетта, Кассапа и Багу¹²² – за чиито мантри се казва, че се предават на теб и твоя учител: но по този начин ти не ставаш мъдрец или практикуващ пътя на мъдрец – такова нещо не е възможно.

2.9. 'Как мислиш, Амбатта? Какво си чул да казват брамините, които са почитени, възрастни, учители на учители? Тези първи мъдреци ... , Аткаа, ... Багу – забавлявали ли са се, добре изкъпани, парфюмирани, с подстригани коси и бради, украсени с гирлянди и венци, облечени в бели дрехи, отдавайки се на удоволствията на петте сетива и пристрастени към тях, както ти и твоя учител правите сега?'

'Не, Почитаеми Готама.'

2.10. 'Или са яли специален фин ориз с премахнати черни точки, с различни супи и кърита, както ти и твоя учител правите сега?'

'Не, Почитаеми Готама.'

'Или са се забавлявали с жени, облечени с волани и плисета, както ти и твоя учител правите сега?'

'Не, Почитаеми Готама.'

'Или са се возили в колесници, теглени от кобили със сплетени опашки, които са направлявали с дълги камшици?'

'Не, Почитаеми Готама.'

'Или самите те са били охранявани в укрепени градове с палисади и барикади от мъже с дълги мечове ... ?'

'Не, Почитаеми Готама.'

'И така, Амбата, нито ти, нито твоят учител сте мъдреци или хора, обучен по начина на мъдреците. А сега, що се отнася до твоите съмнения и недоумения относно мен, ще ги изясним, като ме попиташ и аз отговоря на твоите въпроси.'

2.11 След това, слизайки от жилището си, Благословеният започнал да върви нагоре-надолу и Амбата направил същото. И докато вървял заедно с Благословения, Амбата се огледал за тридесет и двата белега на великия човек върху тялото на Благословения. И можел да ги види всички, с изключение на два. Изпитвал съмнения и недоумение относно два от тези белези: не можел да вземе решение или да бъде сигурен относно обвитите гениталии или големия език.

2.12. Благословеният, осъзнавайки съмненията му, повлиял с психическата си сила така, че Амбата можел да види обвитите му гениталии, а след това, изплзвайки езика си, той го насочил за да оближе двете си уши и двете ноздри и след това покрил целия кръг от челото с езика си. Тогава Амбата си помислил: 'Аскетът Готама е снабден с всичките тридесет и два белега на великия човек, свършени и без нито един липсващ.' Тогава той казал на Благословения: 'Почитаеми Готама, може ли да тръгвам? Имам много работа, много за вършене.'

'Амбатта, направи това което смяташ за необходимо.' Така Амбата се качил обратно в колесницата си, теглена от кобили, и заминал.

2.13. Междувременно браминът Поккарасати бил излязъл навън и седял в своя парк с голям брой брамини, просто чакайки Амбатта. Тогава Амбатта дошъл в парка. Той се возил в колесницата, докдето може да стигне, след което продължил пеша до мястото, където бил Поккарасати, поздравил го и седнал отстрани. Тогава Поккарасати казал:

2.14. 'Е, мило момче, видя ли Почитаемия Готама?'

'Видях го, уважаеми.'

'И такъв ли беше Почитаеми Готама, какъвто се съобщава, а не иначе? И такъв ли е той, а не иначе?'

¹²² – Това са древните *риши* (бел. прев.: хиндуистки мъдреци или светци), които брамините смятат за вдъхновени от божествата автори на ведическите химни. Виж също ДН 27.22.

'Уважаеми, той е такъв, какъвто се съобщава, и той е с такава природа, а не с друга. Той притежава тридесетте и двата белега на великия човек, всички свършени, без нито един липсващ.'

'Но имаше ли някакъв разговор между теб и аскета Готама?' 'Имаше, уважаеми.'

'И за какво беше този разговор?' Тогава Амбата разказал на Поккарасати всичко, което се е случило между Благословения и него.

2.15. При това Поккарасати възкликнал: 'Ех, ти нашия малък учен, нашия мъдър човек, нашия експерт в Трите Веди! Всеки, който извърши такова дело, когато умре, при разпада на тялото, трябва да отиде към падение, към лошия път, към гибел, към ада! Засипал си с обиди Почитаемия Готама, в резултат на което той е извадил все повече и повече неща срещу нас! Ех, ти нашия малък учен ... !' Той бил толкова ядосан и разярен, че ритнал Амбата и поискал веднага да тръгне, за да види Благословения.

2.16. Но брамините казали: 'Твърде късно е, уважаеми, да отидем днес да видим аскета Готама. Почитаемият Поккарасати трябва да отиде да го види утре.'

Тогава Поккарасати, след като пригответил фина твърда и мека храна в собствения си дом, тръгнал на светлината на факлите от Уккатта към джунглата на Иччананкала. Той отишъл с колесница докдето било възможно, след което продължил пеша до мястото, където бил Благословеният. След като разменил любезности с Благословения, той седнал отстрани и казал:

2.17. 'Почитаеми Готама, нашият последовател Амбата не дойде ли да ви види?'

'Дойде, брамин.'

'И имаше ли разговор между вас?'

'Имаше.'

'И за какво беше този разговор?'

Тогава Благословеният разказал на Поккарасати всичко, което се е случило между него и Амбата. При това Поккарасати казал на Благословения: 'Почитаеми Готама, Амбата е млад глупак. Нека Почитаемия Готама го извини.'

'Брамин, нека Амбата бъде щастлив.'

2.18–19. Тогава Поккарасати се огледал за тридесет и двата белега на великия Човек върху тялото на Благословения и успял да ги види всички с изключение на два: обвитите гениталии и големия език; но Благословеният успокои ума му за тях (както стихове 11 – 12). Поккарасати казал на Благословения: "Нека Почитаемият Готама приеме храна от мен днес заедно с неговия орден от монаси!" И Благословеният се съгласил с мълчание.

2.20. Виждайки неговото съгласие, Поккарасати казал на Благородния: "Време е, Почитаеми Готама, храната е готова." И Благословеният, след като се облякъл рано сутринта и взел своята роба и купа,¹²³ отишъл със своя орден от монаси в резиденцията на Поккарасати и седнал на пригответеното място. След това Поккарасати лично поднесъл на Благословения избрана твърда и мека храна, а младите мъже сервирали на монасите. Тогава, когато Благословеният вдигнал ръката си от купата, Поккарасати седнал на отстрани на ниско място за сядане.

2.21 И докато Поккарасати седял там, Благословеният произнесъл поетапна беседа за щедростта, морала и райските обители, показвайки опасността, деградацията и покварата на сетивните желания и ползите от отказа. И когато Благословеният разбрал, че умът на Поккарасати е готов, гъвкав, свободен от пречките, радостен и спокоен, тогава той произнесъл кратка беседа за Дамма: за страданието, неговия произход, неговото прекратяване и за пътя. И така както чиста кърпа, от която са отстранени всички опетнявания, поема свършено багрилото, така и в брамина Поккарасати, докато седял там,

¹²³ – Често срещана формула, обяснена със закъснение от Рис Дейвис на ДН 16.5.19. "Страниците ... живеели само с една роба, тази от кръста до краката. Когато тръгвали за селото ... обличали втората роба и ... носели третата със себе си. На някое удобно място близо до селото слагали и нея, за да влязат, така да се каже, в пълен каноничен вид.

се появило чистото и неопетнено око на Дамма и той знаел: 'Всичко което е подвластно на възникване, е подвластно на прекратяване.'

2.22. Тогава Поккарасати, след като видял, постигнал, изпитал и проникнал в Дамма, преминал отвъд съмнението, превъзмогнал несигурността, придобил съвършено доверие в Учението на Учителя, без да разчита на другите, казал: 'Отлично, Благословени, отлично! Все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да могат очите да видят какво има там. Точно така Благословеният е разяснил Дамма по различни начини ... Отивам със сина си, съпругата си, моите служители и съветници за убежище при Почитаемия Готама, при Дамма и Санга.¹²⁴ Нека Почитаемият Готама ме приеме като мирянин, който е намерил убежище от този ден нататък, докато е жив! И всеки път, когато Почитаеми Готама посети други семейства или миряни-последователи в Уккатта, нека той също посети семейството на Поккарасати! Каквито и млади мъже и девойки да има там, ще почитат Почитаеми Готама и ще станат пред него, ще му дадат място и вода и ще се зарадват от сърце и това ще бъде за тяхното благополучие и щастие за дълго време.'

'Добре казано, брамин!'

¹²⁴ – Очевидно Поккарасати не се е консултирал със съпругата, семейството и тези които зависят от него. Когато Урувела-Касапа искал да се присъедини към Санга, Буда му наредил първо да се консултира с 500-те си последователи (Mv 1.20.18). Но разбира се има голяма разлика между това да станеш последовател и да се присъединиш към Санга.

4 Сонаданда Сутта: За Сонаданда

Качествата на истинския брамин

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пътувал сред Ангите с голяма Санга от около петстотин монаси и пристигна в град Чампа. В Чампа той отседнал до езерото с лотоси на Гаггара. По това време браминът Сонаданда живеел в Чампа, населено място, пълно с трева, дървен материал, вода и царевица, което му било дадено от крал Сеня Бимбисара от Магада като кралски подарък и с кралски правомощия.

2. Брамините и стопаните от Чампа чули да казват: 'Аскетът Готама от Сакиите, който е излязъл от рода Сакии, пътува сред Ангите ... и е отседнал до лотосовото езеро на Гаггара. Също така, за този Благословен Готама е разпространена добра мълга: "Този Благословен е съвършен, напълно просветлен, съвършен в истинското познание и поведение, възвишен, познавач на света, ненадминат водач на лица, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, просветлен, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот." Наистина е хубаво да се види такъв арахант.' След това брамините и домакините на Чампа, напуснали Чампа на големи тълпи, в огромен брой и отишли до езерото с лотоси на Гаггара.

3. В този момент, браминът Сонаданда се бил качил на своята веранда за обедната си почивка. Виждайки всички брамини и стопани да се отправят към езерото с лотоси на Гаггара, той попитал своя иконом за причината.

'Уважаеми, това е аскетът Готама от Сакиите ... Ето защо те ще го видят.'

'Добре тогава, иконом, отиди при брамините и домакините на Чампа и им кажи: "Моля, уважаеми, изчакайте браминът Сонаданда ще дойде да види аскета Готама."'

Икономът предал това съобщение на брамините и домакините на Чампа.

4. По това време около петстотин брамини от различни провинции били в Чампа по някаква работа и чули, че Сонаданда възнамерява да посети аскета Готама. Тогава те го повикали и го попитали дали това е вярно. 'Така е, уважаеми, отивам да посетя аскета Готама.'

5. 'Уважаеми, не отивайте да видите аскета Готама. Не е подобаващо за вас, уважаеми Сонаданда, да отидете да видите аскета Готама. Ако Почитаемият Сонаданда отиде да посети аскета Готама, репутацията му ще спадне, а тази на аскета Готама ще се увеличи. Тъй като това е така, не е правилно Почитаемият Сонаданда да посети аскета Готама, а по-скоро аскетът Готама трябва да го посети.

'Уважаемият Сонаданда е добре роден и от двете страни, както от майчина така и от бащина. Вие сте с чисто, неопровержимо и безупречно родословие по отношение на произхода до седем поколения назад. След като това е така, Уважаеми Сонаданда, не е подобаващо за вас да отидете да видите аскета Готама. Точно обратното, за аскета Готама е подобаващо да дойде да види вас. Вие, уважаеми, сте богат, с голямо благосъстояние и много имущество. Вие, уважаеми, сте експерт в Трите Веди, с техните речници, литургии, историческа фонетика и етимология, и история – като пето; специалист по филология и граматика, напълно запознат с естествената философията и с белезите на великия човек. Вие, уважаеми, сте красив, представителен и изящен, притежаващ върховна телесна красота, с възвишена красота и възвишено присъствие, забележителен за наблюдение. Вие, уважаеми, сте добродетелен, зрял в добродетелите, притежаващ здрав морал. Вие, уважаеми, сте добър оратор, с добър изказ. Вие говорите думи които са учтиви, разбираеми, безупречни и смислени. Вие, уважаеми, преподавате на учителите на мнозина, и вие преподавате рецитиране на химните на триста последователи-брамини. Вие, уважаеми, сте почитан, уважаван, тачен, благославян, ценен от Сеня Бимбисара и от брамина

Поккарасати. Вие, уважаеми, управлявате Чампа – едно кралско място изобилстващо от живи същества ... едно свещено дарение, дадено ви от крал Сеня Бимбисара от Магада. След като това е така, Уважаеми Сонаданда, не е подобавашо за вас да отидете да видите аскета Готама. Точно обратното, за аскета Готама е подобавашо да дойде да види вас.¹²⁵

6. На това Сонаданда отговорил: 'Сега слушайте, уважаеми, защо е подходящо ние да посетим Почитаемия Готама и защо не е подходящо той да ни посети. Аскетът Готама е добре роден и от двете страни от чисто потекло до седмо поколение, непрекъснато, от своето безукорно рождение ... (както стих 5). Затова е редно да го посетим. Той е излязъл, оставяйки голяма общност от роднини. Всъщност той се е отказал от много злато и богатство, за да излезе в бездомност, както скрито, така и открито. Аскетът Готама, докато е бил млад, чернокос младеж, в разцвета на младостта си, в първия етап от живота си е напуснал домашния живот в бездомност. Оставяйки скърбящите си родители да плачат с обляни в сълзи лица, отрязал косата и брадата си и облечен в жълта роба, той излязъл в бездомност. Той е красив, ... добродетелен, ... добре говорещ, ... учител на много хора. Той е изоставил сетивността и е разпръснал суетата. Той учи на действие и резултатите от действието, като почита безупречния начин на живот на брамините. Той е странник от висше потекло, от водещо катийско семейство. Той е странник от богато семейство, с голямо богатство и притежания. Хората идват да се консултират с него от чужди кралства и чужди земи. Много хиляди божества са намерили убежище при него.

'Следната добра мътва е разпространена за него: "Този Благословен е съвършен, напълно просветлен, съвършен в истинското познание и поведение ... " (като стих 2). Той носи тридесетте и двата белега на велик човек. Той е гостоприемен, любезен в речта, учтив, мил, ясен и готов на реч. Той е посещаван от четири събрания, почитан, тачен, уважаван и обожаван от тях. Много божества и хора са му посветени. Когато остане в който и да е град или село, това място не е обезпокоявано от нечовешки същества. Той има събрание, множество последователи, учител е на мнозина, с него се съветват ръководителите на различните водачи на учения. С репутацията на аскета Готама не е така, както е с тази на някои аскети и брамини, за които се съобщава това или онова – славата на аскета Готама се основава на неговото постижение на ненадмината мъдрост и поведение. Наистина крал Сеня Бимбисара от Магада е отишъл за убежище при него заедно със своя син, своята съпруга, своите последователи и министри. Също и крал Пасенади от Косала, както и браминът Поккарасати. Той е почитан, тачен, уважаван и обожаван от тях.

'Аскетът Готама е пристигнал в Чампа и е отседнал до езерото с лотоси на Гаггара. Тези аскети и брамини, които идват на наша територия, са наши гости. Ние трябва да почитаме, тачим, уважаваме и да се покланяме на гостите. Дошъл до езерото с лотоси на Гаггара, аскетът Готама е такъв гост и трябва да бъде третиран като такъв. Следователно не е редно той да идва при нас, а по-скоро ние трябва да отидем при него. Колкото и да мога да хваля аскета Готама, тази похвала е недостатъчна, той е отвъд всякаква похвала.'

7. Като чули това, брамините казали на Сонаданда: 'Уважаеми, след като възхвалявате толкова много аскета Готама, тогава дори и той да живееше на сто йоджана оттук, би било подходящо за вярващ член на рода да отиде с раница през рамо да го посети. Тогава, уважаеми, всички ще отидем да посетим аскета Готама. И така Сонаданда отишъл с голяма компания от брамини до езерото с лотоси на Гаггара.

8. Но когато Сонаданда прекосявал гъсталаците на джунглата, той си помислил: 'Ако задам въпрос на аскета Готама, той може да ми каже: "Това, брамин, не е подходящ въпрос, изобщо не е подходящ въпрос" и тогава компанията може да ме презре, казвайки: "Сонаданда е глупак, той няма разум, не може да зададе правилен въпрос на аскета Готама." Но ако някой бъде презиран от тази компания, неговата репутация ще пострада, а след това и доходите му ще пострадат, тъй като нашите доходи зависят от придобиването на репутация. Или ако аскетът Готама ми зададе въпрос, отговорът ми може да не го задоволи и

¹²⁵ – Виж МН 95.6.

той може да каже: "Това не е правилният начин за отговор на този въпрос." И тогава компанията може да ме презре ... Ако, след като попадна в присъствието на аскета Готама, се обърна, без да се представя, тази компания може да ме презре ...'

9. Тогава Сонаданда се приближил до Благословения, разменил любезности с него и седнал отстрани. Някои от брамините и домакините се поклонили на Благословения, някои разменили любезности с него, някои го поздравили със събрани длани, трети обявили името и рода си, а трети седнали настрани в мълчание.

10. И така Сонаданда седнал на мястото си с много мисли, минаващи през ума му: 'Ако задам въпрос на аскета Готама, той може да ми каже: "Това, брамин, не е подходящ въпрос ..." Само ако аскетът Готама би попитал един въпрос от моята област на Трите Веди! Тогава бих му дам отговор, който да го задоволи!'

11. Благословеният, след като прочел мислите му, си помислил: 'Този Сонаданда е притеснен. Може би трябва да му задам въпрос от неговата собствена област като учител на Трите Веди!' Затова той казал на Сонаданда: 'По колко качества брамините разпознават един брамин? Как човек би обявил правдиво и без да изпада в лъжа: "Аз съм брамин"?'

12. Тогава Сонаданда си помислил: 'Сега това, което исках, на което се надявах, желях и жадувах, се случи ... Сега мога да му дам отговор, който ще го задоволи.'

13. Изправяйки се и оглеждайки събранието, той казал: 'Почитаеми Готама, има пет такива качества ... Какви са те? Браминът е добре роден както от страна на майката, така и от страна на бащата, с чист произход до седмо поколение, ... той е учен, запознат с химните, ... той е красив, приятен, ... той е добродетелен, ... той е учен и мъдър, и е първият или вторият, който държи жертвения черпак. Това са петте качества на истинския брамин.'

14. 'Но ако едно от тези пет качества е пропуснато, не може ли човек да бъде признат за истински брамин, притежавайки четири от тези качества?'

'Възможно е, Готама. Можем да оставим външния вид, защото какво значение има това? Ако един брамин притежава останалите четири качества, той може да бъде признат за истински брамин.'

15. 'Но не може ли едно от тези четири качества да бъде пропуснато, оставяйки три, чрез които човек може да бъде разпознат като истински брамин?'

'Възможно е, Готама. Можем да оставим химните, защото какво значение имат те? Ако притежава другите три качества, той може да бъде признат за истински брамин.'

16. 'Но не можеше ли едно от тези три качества да бъде пропуснато ... ?'

'Възможно е, Готама. Можем да оставим раждането, защото какво значение има това? Ако един брамин е добродетелен, с нарастваща добродетел, ... и ако е учен и мъдър, и е първият или вторият, който държи жертвения черпак – тогава той може да бъде признат за истински брамин и искрено да твърди, че е такъв.'

17. При това брамините казали на Сонаданда: 'Не казвай това, Сонаданда не го казвай! Почитаемият Сонаданда заклеиява външния вид, химните и раждането, той всъщност възприема собствените думи на аскета Готама!'

18. Тогава Благословеният казал на брамините: 'Ако смятате, че браминът Сонаданда не се концентрира върху задачата си, използва грешни думи, липсва му мъдрост и не е годен да разговаря с аскета Готама, тогава го спрете, а вие говорете с мен. Но ако смятате, че той е учен, говори правилно, мъдър е и е годен да разговаря с аскета Готама, тогава спрете и го оставяте да говори.'

19. Тогава Сонаданда казал на Благословения: 'Моля, Почитаеми Готама, запазете мълчание, аз ще им разясня този въпрос.' На брамините той казал: 'Не казвайте, че почитаемият Сонаданда оскърбява външния вид ... и възприема собствените думи на аскета Готама! Не осъждам външния вид, химните или раждането.'

20. По това време племенникът на Сонаданда, млад мъж на име Ангака, седял в събранието и Сонаданда казал: 'Уважаеми, виждате ли моя племенник Ангака?'

'Да, уважаеми.'

'Ангака е красив, добре изглеждащ, приятен, с изключително светъл тен, по форма и изражение като Брахма, без нисша външност и в това събрание няма никой равен на него, освен аскетът Готама. Той е учен ... аз бях неговият учител по химни. Той е добре роден и от двете страни ... Познавам родителите му. Но ако Ангака отнеме живот, вземе това, което не му е дадено, прелюбодейства, излъже и пие силно питие – каква ползи ще има от добрия външен вид, химните или раждането? Но това е така, защото един брамин е добродетелен, ... защото той е мъдър ... : поради тези две качества той може правдиво да обяви: "Аз съм брамин."

21. 'Но, брамин, ако някой пропусне едно от тези две качества, би ли могъл да обяви правдиво: "Аз съм брамин"?'

'Не, Готама. Защото мъдростта се пречиства от морала, а моралът се пречиства от мъдростта: където е едното, има и другото, моралният човек има мъдрост и мъдрият има морал, а комбинацията от морал и мъдрост се нарича най-висшето нещо на света. Така както едната ръка мие другата или единият крак – другият, така мъдростта се пречиства от морала и тази комбинация се нарича най-висшето нещо на света.'

22. 'Така е, Брамин. Мъдростта се пречиства от морала, а моралът се пречиства от мъдростта: където е едното, има и другото, моралният човек има мъдрост и мъдрият има морал, а комбинацията от морал и мъдрост се нарича най-висшето нещо на света. Но, брамин, какъв е този морал и каква е тази мъдрост?'

'Знаем само толкова, Готама. Би било добре Почитаеми Готама да обяснят значението на това.'

23. 'Тогава слушай, брамин, обърни нужното внимание и аз ще ти кажа.'

'Да, уважаеми', казал Сонаданда в отговор и Благословеният казал:

'Брамин, един Татаагата се появява на света, един Арахант, напълно просветлен Буда, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот. Един последовател излиза в бездомност и практикува морала (сутта 2, стихове 41 – 63); той охранява сетивните порти, и т.н. (сутта 2, стихове 64 – 74). Това, брамин, е моралност. Той достига четирите джани (сутта 2, стихове 75 – 82); той достига различните прозрения (сутта 2, стихове 83 – 95), и прекратяване на замърсяванията (сутта 2, стих 97). Така той развива мъдрост. Това, брамин, е мъдростта.'

24. При тези думи Сонаданда казал: 'Отлично, Благословени, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там. Точно така, Благословеният е разяснил Дамма по различни начини. Отивам за убежище при Благословения Готама, при Дамма и Санга. Нека Почитаеми Готама ме приемат от този ден нататък като мирянин-последовател, докато е жив! И нека Почитаеми Готама и неговият орден от монаси приемат храна от мен утре!'

Благословеният се съгласил с мълчание. Тогава Сонаданда, като видял съгласието му, станал, поздравил Благословения, минал от дясната му страна и си тръгнал. Когато се зазорило, той накарал да приготвят твърда и мека храна в собствения си дом и когато била готова, той обявил: 'Почитаеми Готама, време е; ястието е готово.'

25. И Благословеният, станал рано, взел връхната си роба и купа и придружен от монасите си отишъл в резиденцията на Сонаданда и седнал на приготвеното място. Тогава Сонаданда сервираше на Буда и неговите монаси най-добрите храни със собствените си ръце, докато не се наситили. И когато Благословеният се нахранил и махнал ръката си от купата, Сонаданда взел едно ниско столче и седнал отстриани. Тогава той казал на Благословения:

26. 'Почитаеми Готама, ако, когато вляза в събранието, стана и поздравя Благословения, компанията ще ме презре. В този случай моята репутация ще пострада, а ако репутацията на

човек пострада, неговия доход страда ... Така че, ако при влизане в събранието съединя дланите си за поздрав, нека Почитаеми Готама го приеме, сякаш съм станал от своето място за сядане. И ако при влизане в събранието сваля тюрбана си, приеете го така, сякаш съм се поклонил в краката ви. Или ако, когато се возя в каретата си, сляза, за да поздравя Благословения, компанията ще ме презре ... Така че, ако, когато се возя в каретата си, вдигна острието си, нека го приеете така, сякаш съм слязъл от каретата си и ако спусна ръката си, приеете го така, сякаш съм опрял главата си в краката ви.¹²⁶

27. Тогава Благословеният, инструктирал Сонаданда с беседа за Дамма, вдъхновил го, насърчил го с ентузиазъм и го зарадвал, станал от своето място и си тръгнал.

¹²⁶ – Както отбелязва Рис Дейвис, Сонаданда е "представен като обърнат само в ограничена степен". Съответно в неговия случай не се споменава възникването на "чистото и неопетнено око на Дамма", както в случая с Поккарасати (ДН 3.2.21) и други. Сонаданда останал *путуджана*.

5 Куттаданта Сутта: За Кутадаанта

Безкръвно жертвоприношение

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният странствал в Магада с голяма Санга от около петстотин монаси и пристигнал в браминско село, наречено Канумата. Там той отседнал в парка Амбалаттика.¹²⁷ По това време браминът Кутадаанта живеел в Канумата, населено място, пълно с трева, дървен материал, вода и царевица, което му било дадено от крал Сеня Бимбисара от Магада като кралски дар и с кралски пълномощия.

Тогава Кутадаанта планирал голямо жертвоприношение: седемстотин бика, седемстотин вола, седемстотин юници, седемстотин козела и седемстотин овена били вързани за жертвените стълбове.¹²⁸

2. Брамините и стопаните от Канумата чули да казват: 'Аскетът Готама ... е отседнал в Амбалаттика. За Благословения Готама е разпространена добра мълга: "Този Благословен е съвършен, напълно просветлен, съвършен в истинското познание и поведение, възвишен, познавач на света, ненадминат водач на лица, които трябва да бъдат укротени, учител на богове и хора, просветлен, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот." Добре е да се види такъв арахант.' Тогава многобройни брамини и домакини, напускайки Ханумата, отишли в Амбалаттика.

3. По това време Кутадаанта се бил качил на верандата си за своята обедна почивка. Виждайки всички брамини и стопани да се отправят към Амбалаттика, той попитал своя иконом за причината. Икономът отговорил: 'Уважаеми, това е аскетът Готама за когото е разпространена добра мълга: "Този Благословен е Арахант, ... пробуден, благословен". Затова отиват да го видят.'

4. Тогава Кутадаанта си помисли: 'Чувал съм, че аскетът Готама разбира как да се извърши успешно тройното жертвоприношение с неговите шестнадесет реквизита. Сега не разбирам всичко това, но искам да направя голямо жертвоприношение. Може би трябва да отида при аскета Готама и да го попитам по въпроса.' Затова той изпратил своя иконом при брамините и домакините на Канумата, за да ги помоли да го изчакат.

5. И по това време няколкостотин брамини отседнали в Канумата, възнамерявайки да вземат участие в жертвоприношението на Кутадаанта. Като чули за намерението му да посети аскета Готама, те отишли и го попитали дали това е вярно. 'Така е, уважаеми, отивам да посетя аскета Готама.'

6. 'Уважаеми, не отивайте да видите аскета Готама ... (абсолютно същите аргументи като в сутта 4, стих 5). Тъй като това е така, не е редно Почитаемият Кутадаанта да посети аскета Готама, а по-скоро аскетът Готама трябва да посети него.'

7. Тогава Кутадаанта казал на брамините: 'Слушайте, уважаеми, защо е подходящо ние да посетим Почитаемия Готама и защо не е подходящо той да ни посети ... (абсолютно същото като сутта 4, стих 6). Аскетът Готама е пристигнал в Канумата и е отседнал в Амбалаттика. Каквито и аскети или брамини да дойдат на наша територия, те са наши гости ... Той е отвъд всякаква похвала.'

¹²⁷ – Не е същото място като споменатото в ДН 1.2, но подобно на него (ДА).

¹²⁸ – Името му означава "Остър зъб" и Рис Дейвис почти сигурно е прав, като смята, че това е измислена история. Освен всичко друго, никой от брамините не би се допитал до Буда, за това как да извършат жертвоприношение, което трябва да бъде тяхна специалност. Но в СН 3.1.9 имаме предполагаемия исторически разказ за това как крал Пасенади от Косала планира голямо жертвоприношение (макар и от само 500, а не 700 бика и т.н.), със стихотворните коментари на Буда. От коментара, но не и от текста, разбираме, че кралят в крайна сметка се е отказал от намерението си. Може би Буда е разказал тази история на краля по този повод и инцидентът по-късно е бил тактично прехвърлен от краля на Косала на въображаемия брамин "с кралски правомощия", живеещ в съседното кралство Магада.

8. Като чули това, брамините казали: 'Уважаеми, след като възхвалявате толкова много аскета Готама, тогава дори и да живее на сто йоджана оттук, би било подходящо вярващ член на рода да отиде с раница през рамо, за да го посети. Тогава, уважаеми, всички ще отидем да посетим аскета Готама.' И така Кутаданта отишъл с голяма група брамини в Амбалатика. Той се приближил до Благословения, разменил любезности с него и седнал отстрани. Някои от брамините и домакините на Канумата се поклонили на Благословения, някои разменили любезности с него, някои го поздравили със събрани длани, някои обявили името и рода си, а някои седнали настрани в мълчание.

9. Седнал отстрани, Кутаданта се обърнал към Благословения: 'Почитаеми Готама, чух, че разбирате как да се проведе успешно тройното жертвоприношение с неговите шестнадесет реквизита. Сега не разбирам всичко това, но искам да направя голямо жертвоприношение. Би било добре, ако аскетът Готама ми обясни това.'

'Тогава слушай, брамин, внимавай и аз ще ти обясня.'

'Да, уважаеми', казал Кутаданта и Благословеният казал:

10. 'Брамин, имало едно време един крал на име Махавиджитта. Той бил богат, с голямо богатство и имущество, с изобилие от злато и сребро, вещи и ценности, пари и парични еквиваленти, с пълна хазна и житница. Когато крал Махавиджитта размишлявал насаме, му хрумнала мисълта: "Придобил съм голямо богатство в човешко отношение, заемам голяма земя, която съм завладял. Може би сега трябва да направя голямо жертвоприношение, което ще бъде за моя полза и щастие за дълго време?" И като повикал своя свещеник¹²⁹, той му казал своята мисъл. "Искам да извърша голямо жертвоприношение. Инструктирайте ме, почитаеми, как може да стане това за мои трайни ползи и щастие."

11. 'Свещеникът отговорил: "Страната на Ваше Величество е нападната от крадци, тя е опустошена, села и градове са унищожени, провинцията гъмжи от разбойници. Ако Ваше Величество обложи този регион с данъци, това би било грешно нещо. Може би, от това че Ваше Величество ще си помисли: 'Ще се отърва от тази напаст от разбойници чрез екзекуции и затвор или чрез конфискация, заплахи и прогонване', нападта няма да бъде прекратена правилно. Онези, които оцелеят, по-късно ще навредят на кралството на Ваше Величество. Със следния план обаче можете напълно да премахнете нападта – на тези в кралството, които се занимават с отглеждане на култури и отглеждане на добитък, нека Ваше Величество раздаде зърно и фураж; на тези, които се занимават с търговия, дайте капитал; на онези, които са на държавна служба, дайте надлежни заплати за живот. Тогава тези хора, отдадени на собствените си занимания, няма да навредят на кралството. Приходите на Ваше Величество ще бъдат големи, земята ще бъде спокойна и няма да бъде нападана от крадци, а хората с радост в сърцата си ще играят с децата си и ще живеят в отворени къщи."

'Тогава казвайки: "Така да бъде!", кралят приел съвета на свещеника: той дал зърно и фураж, капитал на тези, които се занимават с търговия, ... подходящи заплати за живот ... и хората с радост в сърцата си ... живеели в отворени къщи.

12. 'Тогава крал Махавиджиттата изпратил да повикат свещеника и казал: "Отървах се от разбойническата напаст; следвайки твоя план, приходите ми нараснаха, земята е спокойна и не е заобиколена от крадци, а хората с радост в сърцата си играят с децата си и живеят в отворени къщи. Сега искам да направя голямо жертвоприношение. Инструктирайте ме как това може да стане за мои трайни ползи и щастие."

"За целта, уважаеми, трябва да изпратите за вашите катии от града и селото, вашите министри и съветници, най-влиятелните брамини и богатите домакини на вашето кралство и да им кажете: 'Искам да направя голямо жертвоприношение. Помогнете ми в това, уважаеми, за да стане това за мои трайни ползи и щастие.'"

'Кралят се съгласил, и го направил.

¹²⁹ – *Пурохитам*. "Главният свещеник на краля (брамин) или домашен свещеник, действащ в същото време като вид министър-председател" (Палийско-английски речник).

"Уважаеми, нека жертвоприношението започне, сега е моментът, Ваше Величество. Тези четири споделящи групи¹³⁰ ще бъдат принадлежностите за жертвоприношението.

13. "Крал Махавиджитта е надарен с осем неща. Той е добре роден и от двете страни, ... (като сутта 4, стих 5) от безупречен произход. Той е красив, ... без лошо излъчване. Той е богат ... с пълна хазна и хамбар. Той е могъщ, има армия от четири рода¹³¹, която е лоялна, надеждна, което му изгражда добра репутация сред неговите врагове. Той е верен дарител и домакин, не затваря вратата си пред аскети, брамини и пътници, просяци и нуждаещи се – извор на доброта. Той е много учен в това, което трябва да се научи. Той знае значението на това което е казано, заявявайки: 'Ето какво означава това'. Той е учен, свършен, мъдър, компетентен да възприема предимствата в миналото, бъдещето или настоящето.¹³² Крал Махавиджитта е надарен с тези осем неща. Те представляват принадлежностите за жертвоприношението.

14. "Браминският свещеник е надарен с четири неща. Той е добре роден ... Той е учен, запознат с химните ... Той е добродетелен, с нарастваща добродетел, надарен с нарастваща добродетел. Той е учен, завършен и мъдър и е първият или вторият, който държи жертвения черпак. Той притежава тези четири качества. Те представляват принадлежностите за жертвоприношението."

15. 'След това, преди жертвоприношението, браминският свещеник учил краля на трите насоки. "Възможно е Ваше Величество да съжалява за планираното жертвоприношение: 'Ще загубя много богатство', или по време на жертвоприношението: 'Губя много богатство', или след жертвоприношението: 'Загубих много богатство.' В такива случаи Ваше Величество не бива да изпитва такива съжаления."

16. 'След това, преди жертвоприношението, свещеникът разсеял притесненията на краля с десет условия за получателя: "Уважаеми, при жертвоприношението ще дойдат такива, които отнемат живот, и такива, които се въздържат да отнемат живот. За тези, които отнемат живот, нека си останат с това за тях; но тези, които се въздържат от отнемане на живот, нека уважаемият извърши жертвоприношение и да се радва на него, и сърцето му да бъде успокоено отвътре. Ще дойдат такива, които взимат това, което не им е дадено, и такива, които се въздържат ... , такива, които се отдават на сексуално неправомерно поведение и такива, които се въздържат ... , такива, които говорят лъжи ... , отдават се на клевети, груби и несериозни изказвания ... , такива, които са алчни и такива, които не са, такива, които таят зложелание и такива, които не го правят, такива, които имат неправилни възгледи и такива, които имат правилни възгледи. За тези, които имат неправилни възгледи, нека си останат с това за тях; но тези, които имат правилни възгледи, нека уважаемият извърши жертвоприношение и да се радва на него, и сърцето му да бъде успокоено отвътре." Така свещеникът разсеял съмненията на краля с десет условия.

17. 'Така свещеникът инструктирал краля, който правил голямо жертвоприношение, с шестнадесет причини, увещавал го, вдъхновявал го и радвал сърцето му. "Някой може да каже: 'Крал Махавиджитта прави голямо жертвоприношение, но той не е поканил своите катии ... , своите министри и съветници, най-влиятелните брамини и богати домакини ... ' Но подобни думи не биха били в съответствие с истината, тъй като кралят ги е поканил. Така кралят може да знае, че ще има успешно жертвоприношение и да се радва на това, а сърцето му ще бъде успокоено отвътре. Или някой може да каже: 'Крал Махавиджитта прави голямо жертвоприношение, но той не е добре роден и от двете страни ... ' Но такива думи не биха били в съответствие с истината ... Или някой може да каже: 'Неговият свещеник не е добре роден ... ' Но такива думи не биха били в съответствие с истината". Така свещеникът инструктирал краля с шестнадесет причини ...

¹³⁰ – Катии, съветници, брамини и домакини.

¹³¹ – Слонове, конница, колесници и пехота.

¹³² – Като познаваме действието на *камма*: късметът сега се дължи на минала *камма* и добрите дела, извършени сега, ще имат подобни резултати в бъдеще (ДА).

18. 'В това жертвоприношение, брамин, не били убити бикове, нито кози или овце, нито петли и прасета, нито различни живи същества били подложени на клане, нито дървета били отсечени за жертвени стълбове, нито трева била окосена за жертвената трева, и тези които се наричат роби или слуги или работници, не са изпълнявали задачите си от страх от удари или заплахи, плач и в сълзи. Но тези, които искали да направят нещо, го направили, тези, които не искали, не: направили това, което искат, а не това, което не искат. Жертвоприношението било извършено с гии, олио, масло, извара, мед и меласа.

19. 'Тогава брамините, катиите ... , министрите и съветниците, влиятелните брамини, богатите домакини от града и селото, след като са получили достатъчен доход, дошли при крал Махавиджитта и казали: "Донесохме достатъчно богатство, Ваше Величество, моля приемете го."

"Но, уважаеми, събрах достатъчно богатство. Каквото остане, го приберете."

'При отказа на краля те се отдалечили настрани и се посъветвали: "Не е правилно да връщаме това богатство обратно в собствените си домове. Кралят прави голямо жертвоприношение. Нека последваме неговия пример."

20. 'Тогава Катиите поставили своите дарове на изток от жертвената яма, министрите и съветниците поставили своите на юг, брамините на запад, а богатите домакини на север. И в това жертвоприношение не били убити бикове, ... нито живи същества били подложени на клане ... Тези, които искали да направят нещо, го направили, тези, които не искали, не ... Жертвоприношението било извършено с гии, олио, масло, извара, мед и меласа. Така имало четири съгласни групи и крал Махавиджитта бил надарен с осем неща, а свещеникът с четири неща по три начина. Това, Брамин, се нарича шестнадесет-кратно успешно жертвоприношение по три начина.'

21. При това брамините извикали силно и шумно: 'Какво прекрасно жертвоприношение! Какъв прекрасен начин за извършване на жертвоприношение! Но Кутадантта седял мълчаливо. И брамините го попитали защо не аплодира хубавите думи на аскета Готама. Той отговорил: 'Не че не ги аплодирам. Главата ми щеше да се разцепи, ако не го бях направил.¹³³ Но ми прави впечатление, че аскетът Готама не казва: "Това съм чул" или "Трябва да е било така", а казва: "Било така или така по онова време." И така, уважаеми, струва ми се, че аскетът Готама трябва да е бил по това време или крал Махавиджитта, Благословеният на жертвоприношението, или пък браминският свещеник, който е ръководил жертвоприношението за него. Почитаемият Готама признава ли, че е извършил или е накарал да бъде извършено такова жертвоприношение и че в резултат на това при смъртта, след разпада на тялото, той е бил прероден в добра сфера, в райско състояние?'

'Така е, брамин. Аз бях браминският свещеник, който проведе това жертвоприношение.'

22. 'Но, Почитаеми Готама, има ли друго жертвоприношение, която е по-просто, по-малко трудно, по-плодотворно и доходоносно от това тройно жертвоприношение с неговите шестнадесет качества?'

'Има, брамин.'

'Какво е то, Почитаеми Готама?'

'Където и да се дават редовни семейни дарения на добродетелни аскети, те представляват жертвоприношение, което е по-плодотворно и доходоносно от това.'

23. 'Защо, Почитаеми Готама, и по каква причина това е по-добро?'

'Брамин, никакви арахант или тези, които са постигнали пътя на арахант, няма да присъстват на такова жертвоприношение. Защо? Понеже там виждат побоища и удушвания, затова не присъстват. Но те ще присъстват на жертвоприношението, при което се дават редовни семейни дарения на добродетелните аскети, защото там няма побоища и удушвания. Ето защо този вид жертвоприношение е по-плодотворно и доходоносно.'

24. 'Но, Почитаеми Готама, има ли друго жертвоприношение, което е по-изгодно от което и да е от тези?'

¹³³ – Виж ДН 3.20.

'Има, брамин.'

'Кое е то, Почитаеми Готама?'

'Брамин, ако някой осигури подслон за Санга, идваща от четирите посоки, това представлява по-доходоносно жертвоприношение.'

25. 'Но, Почитаеми Готама, има ли друго жертвоприношение, което е по-изгодно от което и да е от тези?'

'Има, брамин.'

'Кое е то, Почитаеми Готама?'

'Брамин, ако някой с чисто сърце отиде за убежище при Буда, Дамма и Санга, това представлява жертвоприношение, което е по-изгодно от всяко от тези три.'

26. 'Но, Почитаеми Готама, има ли друго жертвоприношение, което е по-изгодно от което и да е от тези?'

'Има, брамин.'

'Кое е то, Почитаеми Готама?'

'Брамин, ако някой с чисто сърце спазва предписанията – да се въздържа от отнемане на живот, от взимане на това, което не е дадено, от сексуална неморалност, от лъжлива реч и от приемане на силни напитки и опиати, причиняващи небрежност – това представлява жертвоприношение, по-изгодно от някой от тези четири.'

27. 'Но, Почитаеми Готама, има ли друго жертвоприношение, което е по-изгодно от което и да е от тези?'

'Има, брамин.'

'Кое е то, Почитаеми Готама?'

'Брамин, един Татагата се появява на света, един Арахант, напълно просветлен Буда, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот. Един последовател излиза в бездомност и практикува морала и т.н. (сутта 2, стихове 41 –74). Така монахът се усъвършенства в морала. Той достига четирите джани (сутта 2, стихове 75 – 82). Това, Брамин, е жертвоприношение ... по-изгодно. Постига различни прозрения (сутта 2, стих 83 – 95), и прекратяване на замърсяванията (сутта 2, стих 97). Той знае: "Няма нищо по-нататък на този свят." Това, брамин, е жертвоприношението, което е по-просто, по-малко трудно, по-плодотворно и по-изгодно от всички останали. И отвъд това няма жертвоприношение, което да е по-голямо и по-съвършено.'

28. 'Отлично, Почитаеми Готама, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там. Точно така, както Почитаеми Готама е изложил Дамма по различни начини, нека Почитаеми Готама ме приеме като мирянин-последовател от този ден нататък, докато е жив! И, Почитаеми Готама, пуснах на свобода седемстотинте бика, седемстотинте вола, седемстотин юници, седемстотин козела и седемстотин овена. Давам им живот, нека ги хранят със зелена трева и да им дадат да пият хладна вода и нека прохладните ветрове веят по тях.'

29. След това Благословеният изнесъл поэтапна беседа на Кутаданта за щедростта, за морала и за небето, показвайки опасността, деградацията и покварата на сетивните желания и ползите от отказа. И когато Благословеният разбрал, че умът на Кутаданта е готов, гъвкав, свободен от пречките, радостен и спокоен, тогава той изнесъл кратка беседа за Дамма: за страданието, неговия произход, неговото прекратяване и пътя. И така както чиста кърпа, от която са отстранени всички петна, поема перфектно багрилото, така и в брамин Кутаданта, докато седял там, изникнало чистото и неопетнено око на Дамма и той знаел: 'Каквито и неща да имат произход, трябва да стигнат до прекратяване.'

30. Тогава Кутаданта, след като е видял, постигнал, изпитал и проникнал в Дамма, преминал отвъд съмнението, превъзмогнал несигурността, придобил съвършено доверие в доктрината на Учителя, без да разчита на другите, казал: 'Нека Почитаеми Готама и неговият орден от монаси приемат храна от мен утре!'

Благословеният се съгласил с мълчание. Тогава Кутаданта, като видял съгласието му, станал, поздравил Благословения, минал от дясната му страна и си тръгнал. Когато се зазорило, той наредил да се приготви твърда и мека храна на мястото му за жертвоприношение и когато било готово, той обявил: 'Почитаеми Готама, време е; ястието е готово.'

И Благословеният, след като станал рано, взел своята връхна роба и купа и придружен от своите монаси отишъл до мястото на жертвоприношението на Кутаданта и седнал на пригответното място. И Кутаданта сервирал на Буда и неговите монаси най-добрите храни със собствените си ръце, докато не се наситили. И когато Благословеният се нахранил и махнал ръката си от купата, Кутаданта взел ниско столче и седнал отстрани.

Тогава Благословеният, инструктирал Кутаданта с беседа за Дамма, вдъхновил го, насърчил го с ентузиазъм и го зарадвал, след което станал от мястото си и си тръгнал.

6 Махали Сутта: За Махали

Райски гледки, душа и тяло

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пребивавал във Вейсали, в залата с фронтони в Голямата гора. По това време голям брой брамински емисари от Косала и Магада били отседнали във Весали по някаква работа. Те чули да казват: 'Аскетът Готама, син на Сакиите, който е излязъл от рода Сакия, е отседнал във Весали, в залата с фронтон в Голямата гора. Относно този Благословен е разпространена добра мътва: "Този Благословен е съвършен, напълно просветлен, съвършен в истинското познание и поведение, възвишен, познавач на света, ненадминат водач на лица, които трябва да бъдат укротени, учител на богове и хора, просветлен, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот." Добре е да се види такъв арахант.'

2. И така тези брамински емисари от Косала и Магада отишли в Голямата гора, в залата с фронтони. По това време Почитаемият Нагита бил личен помощник на Благословения. И така, те се приближили до Почитаемия Нагита и казали: 'Почитаеми Нагита, къде е Почитаемия Готама сега? Бихме искали да го видим.'

'Приятели, не е подходящият момент да видите Благословения. Той е в уединена медитация.' Но брамините просто седнали отстрани и казали: 'Когато видим Благословения Готама, ще тръгнем.'

3. В същия момент Оттадда от рода Личави дошъл в залата с фронтони с голяма компания, поздравил Почитаемия Нагита и застанал настрана, казвайки: 'Къде е Благословеният, Арахантът, напълно просветления Буда? Бихме искали да го видим.'

'Махали,¹³⁴ не е подходящият момент да видите Благословения, Той е в уединена медитация.' Но Оттадда просто седнал отстрани и казал: 'Когато видя Благословения, Араханта, напълно просветления Буда, ще си отида.'

4. Тогава младшият монах Сиха¹³⁵ дошъл при Почитаемия Нагита, застанал отстрани и казал: 'Почитаеми Касапа,¹³⁶ тези многобройни пратеници на брамините от Косала и Магада са дошли тук, за да видят Благословения, а Оттадда от Личави също е дошъл с голяма компания, за да види Благородния. Би било добре, почитаеми Касапа, да позволим на тези хора да го видят.'

'Добре тогава, Сиха, ти ги обяви на Благословения.'

'Да, Благородни', казал Сиха. Тогава той отишъл при Благословения, поздравил го, застанал настрана и казал: 'Благословени, тези брамински пратеници от Косала и Магада са дошли тук, за да видят Благословения, както и Оттадда Личави с голяма компания. Би било добре, ако Благословеният позволи на тези хора да го видят.'

'Тогава, Сиха, пригответи място в сянката на това обитание.'

'Да, Благословени', казал Сиха и го направил. Тогава Благословения излязъл от обитанието си и седнал на подготвеното място.

5. Брамините се обърнали към Благословения. След като разменили любезности с него, те седнали отстрани. Но Оттадда се поклонил на Благословения и след това седнал отстрани, казал: 'Благословени, неотдавна Сунакатта Личави¹³⁷ дойде при мен и каза: "Скоро ще бъда последовател на Благословения в продължение на три години. Виждал съм небесни гледки, приятни, възхитителни, примамливи, но не съм чувал никакви небесни звуци, които да са

¹³⁴ – Това е неговото фамилно име или фамилия (*gottha*), така както Готама е фамилията на Буда. Рис Дейвис в бележка за имената обяснява, че това е учтива форма на обръщение.

¹³⁵ – Много надарен млад мъж, чиято преценка е била очевидно уважавана от старшите монаси.

¹³⁶ – Това е фамилното име на Нагита.

¹³⁷ – За повече информация относно Сунакатта виж ДН 24.

приятни, възхитителни, примамливи." Благословени, има ли такива небесни звуци, които Сунакатта не може да чуе или не?'

'Има такива звуци, Махали.'

6. 'Тогава, Благословени, какъв е повода, каква е причината Сунакатта да не ги чува?'

'Махали, в един случай монах, обърнат на изток, постига едностранна самаади¹³⁸ и вижда небесни гледки, приятни, възхитителни, примамливи ... но не чува небесни звуци. Чрез тази едностранна самаади той вижда небесни гледки, но не чува небесни звуци. Защо е това? Защото тази самаади води само до виждане на небесни гледки, но не и до чуване на небесни звуци.

7. 'Също така, монах с лице на юг, запад, север постига едностранна самаади и с лице нагоре, надолу или напречно вижда небесни гледки [в тази посока], но не чува небесни звуци. Защо е това? Защото тази самаади води само до виждане на небесни гледки, но не и до чуване на небесни звуци.

8. 'В друг случай Махали, монах, обърнат с лице на изток ... чува небесни звуци, но не вижда небесни гледки ...

9. 'Също така, монах, обърнат на юг, запад, север, обърнат нагоре, надолу или напречно, чува небесни звуци, но не вижда небесни гледки ...

10. 'В друг случай Махали, монах с лице на изток, преминава в двустранна самаади и както виждат небесни гледки, приятни, възхитителни, съблазнителни, така и чуват небесни звуци. Защо е това? Защото тази двустранна самаади води както до виждане на небесни гледки, така и до чуване на небесни звуци.

11. 'Също така, монах, обърнат на юг, запад, север, обърнат нагоре, надолу или напречно, вижда небесни гледки и чува небесни звуци ... И това е причината Сунакатта да идва, за да види небесни гледки, но не и да чуе небесни звуци.'¹³⁹

12. 'Тогава, Благословени, дали монасите водят свят живот под ръководството на Благословения за постигането на такива самаади?'

'Не, Махали, има други неща, по-висши и по-съвършени от тези, в името на които монасите водят свят живот като ме следват.'

13. 'Какви са те, Благородни?'

'Махали, в един случай монах, изоставил трите окови, става навлязъл в потока, неподвластен на състояния на нещастие, твърдо поел по пътя към просветлението. Също така, монах, който е изоставил трите окови и е намалил своята алчност, омраза и заблуда, става веднъж-завръщащ се, който, след като се завърне отново на този свят, ще сложи край на страданието. Също така, монах, който е изоставил петте нисши окови, се преражда спонтанно¹⁴⁰ [в по-висока сфера] и без да се връща от онзи свят, постига просветление. Също така, монахът чрез изоставяне на замърсяванията достига в този живот неопетненото освобождение на ума, освобождението чрез мъдрост, което той е осъзнал чрез собственото си прозрение. Това е нещо по-висше и по-съвършено от тези, заради които монасите водят свят живот като ме следват.'

14. 'Благословени, има ли път, има ли метод за осъществяването на тези неща?'

'Има път, Махали, има метод.'

'И, Благословени, какъв е този път, какъв е този метод?'

'Това е Благородният осмичен път, а именно: правилен възглед, правилен стремеж, правилно говорене, правилно действие, правилно препитание, правилно усилие, правилна осъзнатост и правилна концентрация. Това е пътят, това е пътят към постигането на тези неща.'

¹³⁸ – Особен вид концентрация.

¹³⁹ – Заслужава да се отбележи непоносимо натовареното повторение, отнасящо се до сравнително маловажен въпрос, дори в стил, придаден на много повторения. Това може ми е симптом за късна дата за тази *сутта*.

¹⁴⁰ – *Опанатика*: тук в специфичния смисъл на незавръщащ се (*анагами*).

15. 'Веднъж, Махали, бях отседнал в Косамби, в парка на Госита. И двама странници, Мандиса и Джалия, ученикът на аскета с дървена купа, дойдоха при мен, размениха любезности с мен и седнаха отстрани. Тогава казаха: "Приятелю Готама, душата¹⁴¹ същото ли е като тялото, или душата е едно, а тялото друго?"

"А сега, приятели, вие слушайте, обръщайте необходимото внимание и аз ще ви обясня."

"Да, приятелю", те казаха, а аз продължих:

16. "Приятели, един Татаагата се появява на света, един Арахант, напълно просветлен Буда, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот.

"Последователя излиза в бездомност и практикува морала (сутта 2, стихове 41 – 63). Заради морала си той никъде не вижда опасност. Той изпитва в себе си безупречното блаженство, което идва от поддържането на този благороден морал. По този начин той се усъвършенства в морала. (като сутта 2, стихове 64 – 74) ... Сякаш е бил освободен от дълг, от болест, от връзки, от робство, от опасностите на пустинята ... Като по този начин е откъснат от сетивните желания, откъснат от неблагоприятните състояния, той навлиза и пребивава в първа джана ... и така облива, напоява, изпълва и облъчва тялото си, че няма място в цялото му тяло, което да е недокоснато от тази наслада и радост, родени от уединението. Сега за този, който така знае и така вижда, правилно ли е да се каже: 'Душата е същата като тялото', или 'Душата е различна от тялото'?"

"Не е, приятелю."

"Но аз по този начин знам и виждам и не казвам, че душата е същата или различна от тялото."

17. "Същото е с втора ... , трета ... , четвърта джана (като сутта 2, стихове 77–82).

18. "Умът се огъва и се стреми към знание и визия. Сега, за този, който така знае и така вижда, правилно ли е да се каже: 'Душата е същата като тялото', или 'Душата е различна от тялото'?"

"Не е, приятелю."

19. "Той знае: 'Тук няма нищо повече. Сега за този, който така знае и така вижда, правилно ли е да се каже: 'Душата е същата като тялото', или 'Душата е различна от тялото'?"

"Не е, приятелю."

"Но аз по този начин знам и виждам и не казвам, че душата е същата или различна от тялото."

Това казал Благословеният и Оттада Личави се зарадвал на думите му.

¹⁴¹ – *Дживам*: "Жизнен принцип".

7 Джалия Сутта: За Джалия

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ.¹⁴² Веднъж Благословеният отседнал в Косамби, в парка на Госита. И двама странници, Мандиса и Джалия, ученикът на аскета с дървена купа, отишли при него, разменили любезности с него и седнали отстрани ... (стихове 1 – 5 = Сутта 6, стихове 15 – 19).

Това казал Благословеният и двамата странници се зарадвали на думите му.

¹⁴² – По някаква причина последната част от *сутта* 6 е повторена тук като отделна *сутта*.

8 Махасиханада Сутта: Големият лъвски рев¹⁴³

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният отседнал в Удженная, в Еленовия парк на Каннакаттале.¹⁴⁴ Там голият аскет Кассапа отишъл при него, разменил поздрави с него и застанал отстрани. Тогава той казал:

2. 'Учителю Готама, чувал съм да се казва: "Аскетът Готама не одобрява всички форми на аскеза и порицава и обвинява всички онези, които водят суров живот на самоизмъчване."¹⁴⁵ Тези, които казват това, казват ли истината и не интерпретират ли неправилно Благословения Готама с неистина? Дали те обясняват истината за неговата Дамма и каквото се отнася до нея, или някой учител от различно учение заслужава да бъде порицан и критикуван за това твърдение? Защото не искаме да представим неправилно Учителя Готама."

3. 'Кассапа, тези, които казват това, не казват истината, и ме интерпретират неправилно. С божественото око,¹⁴⁶ Касапа, което е пречистено и превъзходящо човешкото, аз виждам един практикуващ самоизмъчване, да се появява след смъртта, при разпада на тялото, на място на страдание, зловещо състояние, място на унищожение, в ада. Също така, виждам един практикуващ самоизмъчване ... да се появява след смъртта на добро място, в райско състояние. Също така, виждам човек, който практикува малко форми на аскеза ... да възниква в състояние на страдание ... Също така, виждам човек, който практикува малко форми на аскеза ... да се появява след смъртта на добро място, в райско състояние. Тъй като мога да видя, че това е възникването, съдбата, смъртта и повторното прераждане на тези аскети, как бих могъл да не одобрявам всички форми на аскеза и да порицавам и обвинявам всички онези, които водят суров живот на самоизмъчване?

4. 'Касапа, има някои аскети и брамини, които са мъдри, опитни, изкусни в дебатите, цепещи косъм, проникателни, които вървят умно по пътеките на възгледите. Понякога техните възгледи съвпадат с моите, понякога не. Това, което понякога одобряват, понякога одобрявам и аз. Това, което понякога не одобряват, понякога не одобрявам и аз; това, което понякога одобряват, понякога аз не одобрявам, това което понякога не одобряват, понякога аз одобрявам. Това, което понякога одобрявам, понякога те одобряват, това което понякога не одобрявам, понякога те не одобряват. Това, което понякога одобрявам, понякога те не одобряват, а това което понякога одобрявам, и те понякога одобряват.

5. 'Когато отида при тях, им кажа: "Нещата по които нямаме съгласие, нека ги оставим настрана. Но по отношение на тези неща, по които имаме съгласие: нека мъдрите, преследващи, настойчиви и разпитващи да сравнят учителите или техните последователи, като казват: 'От тези неща, които са неумели¹⁴⁷ и се смятат за такива, порицаеми, от които трябва да се въздържат, неподобаващи на благородните, черни и смятани за такива – кой напълно ги е изоставил и е свободен от тях: аскетът Готама, или някои други уважавани учители?'"

6. 'Може би мъдрите ... казват: "От тези неща, които са неумели ... аскетът Готама се е освободил напълно, но другите почитаеми учители само отчасти." В този случай мъдрите ни възхваляват най-много.

¹⁴³ – Алтернативно заглавие на тази сутта е *Кассапа-Сиканада Сутта* (Рис Дейвис).

¹⁴⁴ – Обществен парк, в който елените са били в безопасност от лов (ДА).

¹⁴⁵ – *Тапам*: тежки форми на самоизмъчване, както са изброени в стих 14. Виж Въведението. Това трябва да се разграничава от аскетизма като такъв. Въпреки това, терминът "покаяние", използван от Рис Дейвис, е неправилен, защото намерението е доста различно от християнската идея за покаяние. След като използвах "аскет" за *самана* (тъй като терминът "отшелник", предпочитан от някои преводачи, е неподходящ), се върнах към тромавия "практикуващ аскетизъм" за термина *тапасси*, използван тук. За щастие този термин се среща толкова по-рядко от *самана*, че неудобството от употребата му е малко.

¹⁴⁶ – Виж ДН 2.95.

¹⁴⁷ – *Акусала*: буквално "неквалифициран", т.е. неблагоприятен и водещ до неблагоприятни кармични резултати.

7. 'Или мъдрият може да каже: "От тези неща, които са умели и смятани за такива, безукорни, които трябва да се практикуват, подходящи за благородните, светли и смятани за такива, кой ги е овладял напълно – аскетът Готама или някои други почитаеми учители?"

8. 'Или мъдрият може да каже: "От тези неща ... аскетът Готама ги е овладял напълно, но другите почитаеми учители само отчасти." В този случай мъдрите ни възхваляват най-много.

9 – 12 (Като стихове 5 – 8 но: 'орденът на последователите на аскета Готама или този на другите почитаеми учители.')

13. 'Касапа, има път, има курс на обучение, при който този, който го е следвал, ще знае и ще види сам: "Аскетът Готама говори навреме, това, което е вярно, по същество"¹⁴⁸ – Даммата и Дисциплината." Какъв е този път и този курс на обучение? Това е Благородният осмичен път, а именно: правилен възглед, правилен стремеж; правилно говорене, правилно действие, правилно препитание; правилно усилие, правилна осъзнатост, правилна концентрация. Това е пътят, по който човек може да знае и види сам: "Аскетът Готама говори навреме, това, което е вярно, по същество – Даммата и Дисциплината."

14. Тогава Касапа казал на Благословения: 'Готама, следните аскетични практики на някои практикуващи самоизмъчване се смятат за подходящи за тях: те ходят голи, отхвърляйки условностите¹⁴⁹, лижат своите ръце, не отиват когато ги викат, не спират когато ги молят. Те не приемат поднесената им храна или специално приготвената за тях храна или поканата за хранене. Те не приемат нищо от гърне, от купа, през прага, през пръчката, през мандалото [на ступата], от двама които ядат заедно, от бременна жена, от кърмеща жена, от жена живееща с мъж, от места където храната е обявено че ще бъде раздавана, от там където чакат кучета или летят мухи. Те не приемат риба или месо, те не пият алкохол, вино или отвара на фермент¹⁵⁰. Те се ограничават до една къща [за дарения],¹⁵¹ до един залък¹⁵². Те се ограничават до две къщи, до два залъка. ... Те се ограничават до седем къщи, до седем залъка. Те ядат само по една чиния храна на ден, по две чинии на ден ... по седем чинии на ден. Те приемат храна по веднъж на ден, веднъж на всеки два дни ... веднъж на всеки седем дни, и така увеличават до веднъж на всеки две седмици.

'Или човек става ядящ билки, просо, суров ориз, див ориз, водни растения, стрити оризови люспи, оризова пяна, цветя от маслодайни семена, трева или кравешка тор, грудки и плодове, обрুলени от вятърна. Той носи груб коноп или смесен материал, савани от трупове, парцали от купчината прах, дрехи от кора, кожи от антилопа, трева, кора, талаш, одеяла от човешка коса¹⁵³ или конски косми, крила на сови. Той е скубещ косата и брадата си, отдаден на тази практика; той е покрит човек, оправя леглото си върху тях, спи сам в дреха от мокра кал, живее на открито, приема каквото и да е предложено място, живее в мръсотия и е пристрастен към тази практика, човек, който не пие вода¹⁵⁴ и е пристрастен към тази практика или се спира с намерение да ходи да се къпе три пъти преди вечерта.'¹⁵⁵

15. 'Касапа, практикуващият самоизмъчване, може да прави всички тези неща, но ако неговият морал, сърцето и мъдростта му не са развити и доведени до съвършенство, тогава той наистина е далеч от това да бъде аскет или брамин. Но, Касапа, когато монахът развие липса на вражда, липса на злонамереност и сърце изпълнено с любяща доброта, и изоставяйки замърсяванията, постига и пребивава в неопетненото освобождение на ума,

¹⁴⁸ – Виж ДН 1.1.9.

¹⁴⁹ – По отношение на телесните функции (ДА). Целият списък се повтаря, например при МН 12.45.

¹⁵⁰ – *Тенодакам*: "оризова каша", но смисълът изисква нещо ферментирало. Твърдението на Рис Дейвис за обратното не се подкрепя от подкоментарите. Нянамоли, в МН 12.45, го превежда като "отвара на фермент".

¹⁵¹ – Който приема дарения само от една къща.

¹⁵² – Който приема само една порция.

¹⁵³ – Като Аджита Кесамбали (ДН 2.22).

¹⁵⁴ – *Апанака*. Вероятно такъв, който (като джайнистите) не пие студена вода заради живите същества в нея.

¹⁵⁵ – За да измие греха си: Виж историята на Сангарава (СН 7.2.11).

освобождението чрез мъдрост, след като го е постигнал в този живот според собственото си прозрение, тогава, Касапа, този монах е наречен аскет и брамин.¹⁵⁶

16. Тогава Касапа казал на Благословения: 'Почитаеми Готама, трудно е да си аскет, трудно е да си брамин.'

'Така казват по света, Касапа: "Трудно е да си аскет, трудно е да си брамин." Ако един гол аскет трябваше да направи всички тези неща ... (както стих 14) и ако това беше мярката и практиката на трудността, голямата трудност, да бъдеш аскет или брамин, не би било правилно да се каже: "Трудно е да си аскет, трудно е да си брамин", защото всеки стопанин или син на домакин – дори робинята, която черпи вода – можеше да каже: "Тогава, аз ще ходя гол ..." (като стих 14). Но, Касапа, тъй като има много различен вид аскетизъм освен това, следователно е правилно да се каже: "Трудно е да си аскет, трудно е да си брамин." Но, Касапа, когато един монах развие липса на вражда, липса на злонамереност и сърце изпълнено с любяща доброта ... (като стих 15), тогава този монах се нарича аскет и брамин.'

17. При това Касапа казал на Благословения: 'Почитаеми Готама, трудно е да се разбере един аскет, трудно е да се разбере един брамин.'

'Така казват по света, Касапа: "Трудно е да се разбере един аскет, трудно е да се разбере един брамин." Ако един гол аскет трябваше да направи всички тези неща и ако това беше мярката и практиката на трудността, голямата трудност, за разбирането на аскет или брамин, не би било правилно да се каже това, защото всеки домакин ... би могъл да го разбере. Но, Касапа, тъй като има много различен вид аскетизъм и браминизъм освен това, правилно е да се каже: "Трудно е да се разбере един аскет, трудно е да се разбере един брамин." Но, Касапа, когато монахът развие липса на вражда, липса на злонамереност и сърце изпълнено с любяща доброта, и изоставяйки замърсяванията, постига и пребивава в неопетненото освобождение на ума, освобождението чрез мъдрост, след като го е постигнал в този живот според собственото си прозрение, тогава, Касапа, този монах е наречен аскет и брамин.'

18 – 20. Тогава Касапа каза на Благословения: 'Почитаеми Готама, какво тогава е развитието на морала, на сърцето и на мъдростта?'

'Касапа, един Татаагата се появява на света, един Арахант, напълно просветлен Буда, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот. Последователя излиза в бездомност и практикува морала (сутта 2, стихове 41 – 63).

Това е съвършенството на морала. Той охранява сетивните си порти и т.н. и постига четирите джани (сутта 2 стихове 64 – 82). Това е съвършенството на сърцето. Той постига различни прозрения и прекратяване на замърсяванията (сутта 2, стихове 83 – 98). Това е съвършенството на мъдростта. Тогава, Касапа, няма нищо по-добро или по-съвършено от това съвършенство на морала, на сърцето и на мъдростта.

21. 'Касапа, има някои аскети и брамини, които проповядват морал. Те възхваляват морала по различни начини. Но що се отнася до най-висшия благороден морал, Касапа, не виждам някой, който да ме е надминал в това. Аз съм върховен в това отношение, в свръхморала. Има някои аскети и брамини, които проповядват самоизмъчване и крайна аскеза, която възхваляват по различни начини. Но що се отнася до най-висшето благородно самоизмъчване и аскетизъм, Касапа, не виждам някой, който да ме е надминал в това. Аз съм върховен в това отношение, в супер аскетизма. Има някои аскети и брамини, които проповядват мъдрост. Те възхваляват мъдростта по различни начини. Но що се отнася до най-висшата благородна мъдрост, Касапа, не виждам никой, който да ме е надминал в това.

¹⁵⁶ – Пасажът: "но ако неговият морал ..." се повтаря, първо след "два пъти месечно", след това след "неочаквани" и в заключение. Както Рис Дейвис посочва, Буда използва термините "аскет" и "брамин" в собствения си смисъл, а не в този на Касапа.

Аз съм върховен в това отношение, в свръхмъдростта. Има някои аскети и брамини, които проповядват освобождение. Те възхваляват освобождението по различни начини. Но що се отнася до най-висшето благородно освобождение, Кассапа, не виждам някой, който да ме е надминал в това. Аз съм върховен в това отношение, в свръхосвобождението.

22. 'Кассапа, може странници от други учения да кажат: "Аскетът Готама изревава лъвския си рев, но само на празни места, не и в компания." Трябва да им се каже, че това не е вярно: "Аскетът Готама изревава лъвския си рев и го изревава в компания." Също така, те могат да кажат: "Аскетът Готама изревава лъвския си рев и в компания, но го прави без увереност." Трябва да им се каже, че това не е вярно: "Аскетът Готама изревава лъвския си рев, в компания и уверено." Или могат да кажат: "Аскетът Готама изревава лъвския си рев и в компания, и уверено, но те не го разпитват". Трябва да им се каже, че това не е вярно: "Аскетът Готама изревава лъвския си рев ... и те го разпитват". Или могат да кажат: " ... и го питат, но той не отговаря." ... Или могат да кажат: " .. той отговаря, но не ги печели с отговорите си." ... Или може да кажат: " ... но не го намират за приятно." ... Или могат да кажат: " ... но те не са доволни от това, което са чули." ... Или могат да кажат: " ... но те не се държат така, сякаш са доволни." ... Или могат да кажат: " ... но те не са на пътя на истината." ... Или могат да кажат: " ... но те не са доволни от практиката." Трябва да им се каже, че това не е вярно: "Аскетът Готама изревава лъвския си рев, в компания и уверено, те го разпитват и той отговаря, той ги печели с отговорите си, те го намират за приятно и са доволни от това, което са чули, те се държат така, сякаш са доволни, те са на пътя на истината и са доволни от практиката." Това, Кассапа, трябва да им се каже.

23. 'Веднъж, Кассапа, бях отседнал в Раджагаха, на Върха на лешоядите. И един практикуващ самоизмъчване, наречен Нирода, се консултира с мен относно практиката на аскеза.¹⁵⁷ И той беше възхитен от моето обяснение извън всякаква мярка.'

'Благословени, кой, като чуе Дамма от вас, не би се зарадвал безкрайно? Възхитен съм извън всякаква мярка. Отлично, Благословени, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там. Точно така, Благословеният е разяснил Дамма по различни начини. Благословени, нека да изляза в бездомност и да получа ръкополагане в присъствието на Благословения!'

24. 'Касапа, всеки, който преди е принадлежал към друго учение и желае да излезе в бездомност или да бъде ръкоположен в тази Дамма и Дисциплина, трябва да изчака четири месеца и в края на четиримесечния изпитателен срок монасите, които са установени в ума, ще го приемат в монашеството. Но в това може да има разграничение на лицата.'

'Благородни, ако е така, дори ще чакам четири години и след това нека монасите да ме приемат в монашество.'

Тогава Касапа бе приет в монашеството от самия Благословен и монашески сан. И новоръкоположеният Почитаем Касапа, сам, уединен, неуморен, усърден и решителен, за кратко време постигнал това, заради което млади мъже с добро потекло излизат от домашния живот в бездомност, тази ненадмината кулминация на светия живот, като я постигнал тук и сега чрез своето собствено свръх-знание и пребивавал в нея, знаейки: 'Раждането е унищожено, воден е свят живот, това, което е трябвало да бъде направено, е направено, тук няма нищо повече.'

И почтеният Касапа станал един от арахантите.

¹⁵⁷ – Виж ДН 25.

9 Поттапада Сутта: за Поттапада

Състояния на съзнанието

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният отседнал в Саватти, в горичката на Джета, в парка на Анатапиндика. И по това време странникът Поттапада бил в залата за дебати близо до дървото Тиндука, в парка с една зала на кралица Малика,¹⁵⁸ с голяма група от около триста странници.

2. Тогава Благословеният, като станал рано, взел своята връхна роба и купа и отишъл в Саватти за дарения. Но му хрумнало: 'Твърде рано е да отида в Саватти за дарения. Може би трябва да отида в залата за дебати, за да видя странника Поттапада?' Тогава той го направил.

3. Там Поттапада седял с групата си странници, всички крещели и вдигали голяма суматоха, отдавайки се на различни видове безсмислени разговори, като например за крале, разбойници, министри, армии, заплахи, битки, храна, напитки, дрехи, легла, украшения, парфюми, роднини, превозни средства, села, градове, столици, страни, жени, герои, улици, кладенци, мъртъвци, дреболии, произходът на света, произходът на морето, дали нещата са такива или не са такива.

4. Но Поттапада видял Благословения да идва от разстояние и затова призовал своите последователи към ред, казвайки: 'Замълчете, уважаеми, не вдигайте шум, уважаеми! Онзи аскет Готама идва, а той обича тишината и говори във възхвала на тишината. Ако види, че тази компания е тиха, най-вероятно ще иска да ни посети.' При това странниците замлъкнали.

5. Тогава Благословеният дошъл при Поттапада, който казал: 'Елате, Благословени, добре дошъл сте Благословени! Най-после Благословеният направи всичко възможно да дойде тук. Седнете, Благословени, това място е приготвено.'

Благословеният седнал на подготвеното място, а Поттапада взел ниско столче и седнал отстрани. Благословеният казал: 'Поттапада, за какво говорехте? Какъв разговор прекъснах?'

6. Поттапада отговорил: 'Благословени, няма значение за разговора, който водихме току-що, за Благословения няма да е трудно да чуе за това по-късно. През изминалите няколко дни, Благословени, дебатът между аскети и брамини от различни школи, които седяха заедно и се срещаха в залата за дебати, засягаше висшето изчезване на съзнанието,¹⁵⁹ и как това се случва. Някои казаха: "Нечии възприятия възникват и престават без причина или условие. Когато възникнат, човек е в съзнание, когато престанат, тогава е в безсъзнание." Така го обясниха. Но някой друг каза: "Не, не е така. Възприятията¹⁶⁰ са 'аз'-ът на човека, който идва и си отива. Когато идва, човек е в съзнание, когато си отива, е в безсъзнание." Друг каза: "Това не е така. Има аскети и брамини с големи сили, с голямо влияние. Те привличат съзнанието в човека и го оттеглят. Когато го изтеглят в него, той е в съзнание, когато го изтеглят, той е в безсъзнание."¹⁶¹ А друг каза: "Не, не е така. Има божества с големи сили, с голямо влияние. Те привличат съзнанието в човека и го оттеглят. Когато го изтеглят в него, той е в съзнание, когато го изтеглят, той е в безсъзнание." В тази връзка се сетих за Благословения: "Несъмнено Благословеният, Щастливият е изключително умел"¹⁶² по тези въпроси! Благословеният добре разбира висшето изчезване на съзнанието." Какво тогава, Благословени, е това висше изчезване на съзнанието?'

¹⁵⁸ – Главната кралица на крал Пасенади от Косала. И тя, и кралят били предани последователи на Буда. Паркът е предоставен от известния благодетел Анатапиндика.

¹⁵⁹ – *Абисаннанирода*. "Префиксът *аби* определя не *саня*, а цялото словосъчетание, което означава "транс". Това е израз, използван не от будисти, а от определени странници (Палийско-английски речник).

¹⁶⁰ – *Саня* означава основно "възприятие" като една от петте *канди*, но тук се доближава до значението на "съзнание" като такова (виж Будисткия речник). След известно колебание запазих "възприятие" за изобразяване тук.

¹⁶¹ – ДА казва, че *атаббаника* ("свещениците *аттарва*") могат да направят това.

¹⁶² – *Сукусала*: подсилена форма на *кусала* 'умел'.

7. По този въпрос, Поттапада, онези аскети и брамини, които казват, че нечии възприятия възникват и престават без причина или условие, са напълно неправилни. Защо е така? Нечии възприятия възникват и престават поради причина и условия. Някои възприятия възникват чрез обучение, а други изчезват чрез обучение.'

'Какво е това обучение?', каза Благословеният.

'Поттапада, един Татаагата се появява на света, един Арахант, напълно просветлен Буда, свършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно свършения и чист свят живот. Последователят излиза в бездомност и практикува морала (сутта 2, стихове 41 – 62). Това за него е моралът.

8. 'И тогава, Поттапада, този монах, който е усъвършенстван в морала, не вижда опасност от никоя страна ... (като сутта 2, стих 63). По този начин той се усъвършенства в морала.

9 – 10. Той охранява сетивните порти и т.н. (сутта 2, стихове 64 – 75). След като достигне първата джана, той пребивава в нея. И всякакви чувства на страст, които е имал преди, изчезват. По това време присъства истинско, но фино възприятие за наслада и щастие¹⁶³, породено от уединението, и той става такъв, който осъзнава тази наслада и щастие. По този начин някои възприятия възникват чрез обучение, а други изчезват чрез обучение. И това е обучението, каза Благословеният.

11. 'Също така, монахът, със затихване на мисленето и размишляването, чрез придобиване на вътрешно спокойствие и единство на ума, достига и остава във втора джана, която е свободна от мислене и размишление, породена от концентрацията, изпълнена с наслада и щастие. Неговото предишно истинско, но фино усещане за наслада и щастие, породени от уединението, изчезват. По това време възниква истинско, но фино възприятие на наслада и щастие, породени от концентрацията, и той става такъв, който осъзнава тази наслада и щастие. По този начин някои възприятия възникват чрез обучение, а други изчезват чрез обучение.

12. 'Също така, след избледняването на насладата, той пребивава в спокойствие, осъзнал и ясно разбиращ, и той изпитва в тялото си онова приятно чувство, за което Благородните казват: "Щастлив живее онзи, който има спокойствие и осъзнатост", и той достига и пребивава в трета джана. Неговото предишно истинско, но фино усещане за наслада и щастие, породено от концентрацията, изчезва и по това време възниква истинско, но фино усещане за спокойствие и щастие и той става човек, който осъзнава това истинско, но фино усещане за спокойствие и щастие. По този начин някои възприятия възникват чрез обучение, а други изчезват чрез обучение.

13. 'Също така, с изоставянето на удоволствието и болката и с изчезването на предишната радост и скръб, той достига и остава в четвърта джана, състояние отвъд удоволствието и болката, пречистено чрез самообладание и осъзнатост. Неговото предишно истинско, но фино усещане за спокойствие и щастие изчезва и се появява истинско, но фино усещане нито за щастие, нито за нещастие, и той става такъв, който осъзнава това истинско, но фино усещане нито за щастие, нито за нещастие. По този начин някои възприятия възникват чрез обучение, а други изчезват чрез обучение.

¹⁶³ – *Вивека-джа-пйти-сука-суккума-сачча-саня*: стандартна формула за първата джана, но разширена с думите *суккума-сачча* "фин и истински".

14. 'Също така, чрез преминаване изцяло отвъд телесните усещания, чрез изчезване на всяко чувство за съпротива и чрез непривличане към възприемането на разнообразие, виждайки че пространството е безкрайно, той достига и остава в сферата на безкрайното пространство. По този начин някои възприятия възникват чрез обучение, а други изчезват чрез обучение.¹⁶⁴

15. 'Също така, преминавайки изцяло отвъд сферата на безкрайното пространство, виждайки че съзнанието е безкрайно, той достига и остава в сферата на безкрайното съзнание. По този начин някои възприятия възникват чрез обучение, а други изчезват чрез обучение.

16. 'Също така, преминавайки изцяло отвъд сферата на безкрайното съзнание, виждайки че няма нищо, той достига и остава в сферата на празнотата и той става такъв, който осъзнава това истинско, но фино възприятие за сферата на празнотата. По този начин някои възприятия възникват чрез обучение, а други изчезват чрез обучение. И това е обучението, каза Благородния.

17. Поттапада, от момента, в който монахът е придобил това контролирано възприятие,¹⁶⁵ той преминава от един етап в друг, докато достигне границата на възприятието. Когато достигне границата на възприятието, му хрумва: "Умствената дейност е по-лоша за мен, липсата на умствена дейност е по-добра. Ако се оставя да мисля и да си представям,¹⁶⁶ тези възприятия [които съм постигнал] ще престанат, и в мен ще възникнат по-груби възприятия. Може би не трябва да мисля или да си представям?" Така, той нито мисли, нито си представя. И тогава в него възникват именно тези възприятия, но други, по-груби възприятия не възникват. Той постига прекратяване. И това, Поттапада, е начинът, по който прекратяването на възприятието се осъществява чрез последователни стъпки.

18. 'Как мислиш, Поттапада? Чували ли си за това преди?'

'Не, Благородни. Както разбирам, Благословеният е казал: "Поттапада, от момента, в който монахът е придобил това контролирано възприятие, той преминава от един етап в друг, докато достигне границата на възприятието ... Той постига прекратяване ... и това е начинът, по който прекратяването на възприятието се постига чрез последователни стъпки."'

'Точно така, Поттапада.'

19. 'Благословени, учиш ли, че върхът на възприятието е само един, или че са много?'

'Преподавам върхът на възприятието и като един и като много.'

'Благословени, как върхът на възприятието е един и как е много?'

'Така както той последователно достига до прекратяване на всяко възприятие, така аз преподавам върха на това възприятие: така аз преподавам върха на възприятието както като един, така и като много.'¹⁶⁷

20. 'Благословени, възприятието възниква ли преди знанието, или знанието възниква преди възприятието, или и двете възникват едновременно?'

¹⁶⁴ – Бел. от преводача на български: поради голямото отдалечаване на превода на този пасаж направен от Морис Уолш, прилагам и превода на Бикку Суджато: "Освен това, монахът, преминавайки напълно отвъд възприятията за форма, с прекратяването на възприятията за въздействие, без да се фокусира върху възприятията за разнообразие, осъзнавайки, че 'пространството е безкрайно', навлиза и остава в сферата на безкрайното пространство".

¹⁶⁵ – *Сака-санни хоти*: буквално "става самовъзприемащ". От първата *джана* нататък човек има известен контрол върху своите възприятия.

¹⁶⁶ – *Абисанкарешям*. Рис Дейвис има "представяне" с бележка под линия: "може би "усъвършенстване" или "планиране"". Г-жа Бенет използва: "манипулира".

¹⁶⁷ – Бел. от преводача на български: Бикку Суджато коментира този объркан пасаж така: "Смисълът на това не ми е ясен. Това може да означава, че прозрението може да се развие въз основа на всеки от етапите на медитацията, така че за този човек неговият връх на възприятие е различен от този на друг. ДА казва, че се отнася до различни теми за медитация или просто до различни поводи за медитация."

'Възприятието възниква първо, Поттапада, след това знанието, а от възникването на възприятието идва възникването на знанието. И човек знае: "Така познанието възниква обусловено." По този начин може да видиш как първо възниква възприятието, а след това познанието, и че от възникването на възприятието идва възникването на познанието.'

21. 'Благословени, възприятието е 'аз'-ът на човека, или възприятието е едно, а 'аз'-ът е друго?'¹⁶⁸

'Добре, Поттапада, ти предполагаш един "аз"?'

'Благословени, аз предполагам груб "аз", материален, съставен от четирите елемента и хранещ се с твърда храна.'

'Но с такъв груб "аз", Поттапада, възприятието би било едно, а "аз"-ът друго. Можеш да видиш това по следния начин. Като се има предвид такъв груб "аз", определени възприятия ще се появят в човека, а други ще изчезнат. По този начин можеш да видиш, че възприятието трябва да е едно нещо, "аз"-ът друго.'¹⁶⁹

22. 'Благословени, аз предполагам създаден от ума "аз", пълен с всичките си части, без дефект в нито един сетивен орган.'¹⁷⁰

'Но с такъв създаден от ума "аз", възприятието би било едно, а "аз"-ът друго ... '

23. 'Благословени, приемам безформен "аз", съставен от възприятие.'¹⁷¹

'Но с такъв безформен "аз", възприятието би било едно нещо, а "аз"-ът друго ... '

24. 'Но Благословени, възможно ли е да знам дали възприятието е "аз"-ът на човека, или възприятието е едно нещо, а "аз"-ът е друго?'

'Поттапада, трудно е за човек с различни възгледи, различна вяра, под различни влияния, с различни стремежи и различно обучение да разбере дали това са две различни неща или не.'

25. 'Добре, Благородни, ако този въпрос за "аз"-а и възприятията е труден за такъв като мен – кажете ми: Вечен ли е светът?'¹⁷² Само това ли е вярно, а обратното невярно?'

'Поттапада, не съм обявил, че светът е вечен и че обратното мнение е неправилно.'

'Добре, Благословени, светът не е ли вечен?'

'Не съм обявил, че светът не е вечен ... '

'Добре, Благословени, светът безкраен ли е, ... не е безкраен? ... '

'Не съм обявил, че светът не е безкраен и че обратното мнение е невярно.'

26. 'Добре, Благословени, душата едно ли е с тялото, ... едно ли е душата, а друго е тялото?'

'Не съм обявил, че душата е едно, а тялото друго.'

¹⁶⁸ – Рис Дейвис цитира ДА, че селско прасе, дори да бъде изкълпано в парфюмирана вода, украсено с гирлянди и положено на най-доброто легло, пак ще се върне на бунището. По същия начин Поттапада все още се връща към идеята за "аз".

¹⁶⁹ – Виж ДН 1.3.11.

¹⁷⁰ – Виж ДН 1.3.12.

¹⁷¹ – Виж ДН 1.3.13. Според ДА това представлява истинското мнение на Поттапада.

¹⁷² – Това са десетте *авиакатани* или така наречените неопределени (по-добре: "незаявени точки") или въпроси, на които Буда отказа да отговори:

1-2. Вечен ли е светът или не?

3-4. Безкраен ли е светът или не?

5-6. Дали душата (*дживам*) е същото като тялото или не?

7-10. Дали Татаагата (а) съществува, (б) не съществува, (в) едновременно съществува и не съществува, (г) нито съществува, нито не съществува, след смъртта ?

Всичко това са напразни спекулации, които не водят до просветление и както е посочено във връзка с номера 5 и 6 в ДН 6, за този, който "по този начин знае и така вижда", не е правилно да се спекулира с такива неща: с други думи, въпросите ще отпаднат като безсмислени. Същите десет въпроса се намират в различни части на Канона, по-специално в МН 63 (с известната аналогия за човека, ранен от стрела, който отказва лечение, докато не получи отговорите на дълга поредица от въпроси) и МН 72 (огънят, който изгасва); и има цял раздел (*самютта*) (44) в СН. Смята се, че тези въпроси образуват нещо като въпросник сред "странниците", за да се определи позицията на странника. Това е възможно само ако думата *Татаагата* е имала предбудистко значение, което е напълно възможно.

27. 'Добре, Благословени, съществува ли Татаагата след смъртта? Само това ли е вярно, а всичко останало невярно?'

'Не съм обявил, че Татаагата съществува след смъртта.'

'Добре, Благословени, дали Татаагата не съществува след смъртта, ... съществува и не съществува след смъртта? ... нито съществува, нито не съществува след смъртта?'

'Не съм обявил, че Татаагата нито съществува, нито не съществува след смъртта и че всичко останало е невярно.'

28. 'Но, Благословени, защо Благословеният не е обявил тези неща?'

'Поттапада, това не е благоприятно за целта, не е благоприятно за Дамма, не е начинът за навлизане в светия живот; не води до разочарование, до безстрастие, до прекратяване, до успокоение, до по-висше знание, до просветление, до ниббана. Затова не съм го обявил.'

29. 'Но, Благословени, какво е обявил Благословеният?'

'Поттапада, аз съм обявил: "Това е страданието, това е произходът на страданието, това е прекратяване на страданието и това е пътят, водещ към прекратяване на страданието."'

30. 'Но, Благословени, защо Благословеният е обявил това?'

'Защото, Поттапада, това е благоприятно за целта, благоприятно за Дамма, начинът за навлизане в светия живот; то води до разочарование, до безстрастие, до прекратяване, до успокоение, до висше познание, до просветление, до ниббана. Затова съм го обявил.'

'Така е, Благословени, така е, Благородни. И сега е моментът Благословеният да постъпи както намери за добре.' Тогава Благословеният станал от мястото си и си отишъл.

31. Тогава странниците, веднага щом Благословеният си тръгнал, укорявали, осмивали и се подигравали на Поттапада от всички страни, казвайки: 'Каквото и да казва аскетът Готама, Поттапада се съгласява с него: "Така е, Благословени, така е, Благородни!" Ние не разбираме нито една дума от цялата беседа на аскета Готама: "Вечен ли е светът или не? – Краен ли е или безкраен? – Душата същата ли е като тялото или различна? – Татаагата съществува ли след смъртта или не, или и двете, или нито едното?'"

Поттапада отговори: 'Не разбирам дали светът е вечен или не ... или дали Татаагата съществува след смъртта или не, или и двете, или нито едното. Но аскетът Готама учи на истински и реален начин на практика, който е в съгласие с Дамма и се основава на Дамма. И защо човек като мен да не изрази одобрение на такава истинска и реална практика, така добре преподавана от аскета Готама?'

32. Два или три дни по-късно Чита, синът на дресъора на слонове, отишъл с Поттапада да види Благословения. Чита се поклонил пред Благословения и седнал отстрани. Поттапада разменил любезности с Благословения, седнал отстрани и му разказал какво се е случило.

33. 'Поттапада, всички тези странници са слепи и незрящи, ти единствен сред тях си зрящ. Някои неща, които преподавах и изтъквах, Поттапада, като заявени, други като незаявиени. Кой са нещата, които посочих като незаявиени? "Светът е вечен". Обявих като незаявиени ... "Татаагата съществува след смъртта ... " Защо? Защото те не са благоприятни ... за ниббана. Затова съм ги обявил за незаявиени.

'Но кои неща посочих като заявени? "Това е страданието, това е произходът на страданието, това е прекратяване на страданието, това е пътят, водещ към прекратяване на страданието." Защо? Тъй като те са благоприятни за целта, благоприятни за Дамма, пътя за започване на светия живот; те водят до разочарование, до безстрастие, до прекратяване, до успокоение, до висше знание, до просветление, до ниббана. Затова съм ги обявил за заявени.

34. 'Поттапада, има някои аскети и брамини, които обявяват и вярват, че след смъртта човекът е напълно щастлив и свободен от болести. Приблжих се до тях и попитах дали това наистина е това, което те обявяват и вярват, и те отговориха: "Да." Тогава казах: "Вие, приятели, живеете в света, познавате ли го и виждате ли го като едно напълно щастливо място?" и те отговориха: "Не." Аз казах: "Преживявали ли сте някога една нощ или ден, или половин нощ или ден, които са били напълно щастливи?" и те отговориха: "Не." Аз казах: "Знаете ли път или практика, чрез която може да се създаде един напълно щастлив свят?" и те отговориха: "Не." Аз казах: "Чували ли сте гласовете на божества, които са се преродили

в един напълно щастлив свят, казвайки: 'Един напълно щастлив свят беше добре и правилно постигнато и ние, уважаеми, се преродихме в такъв свят?'" и те отговориха: "Не." Как мислиш, Поттапада? След като е така, приказките на тези аскети и брамини не се ли оказват глупави?

35. Това е все едно човек да каже: "Ще търся и ще обичам най-красивото момиче в страната" Те биха могли да му кажат: "Е, що се отнася до това най-красиво момиче в страната, знаете ли дали принадлежи към катиите, брамините, търговците или занаятчиите?" и той казва: "Не." Тогава може да кажат: "А знаете ли нейното име, нейния род, дали е високо или ниско или със среден ръст, дали е мургаво или светло или със светла кожа, или от кое село, град или голям град идва то?" и той казва: "Не." И може да кажат: "Добре тогава, не познавате и не виждате тази, която търсите и желаете?" и той казва: "Не." Приказките на този човек не се ли оказват глупави?'

'Разбира се, Благородни.'

36. Така е и с тези аскети и брамини, които обявяват и вярват, че след смъртта човекът е напълно щастлив и е без болести ... Не се ли оказват глупави приказките им?'

'Разбира се, Благородни.'

37. 'Все едно човек да построи стълбище за дворец на кръстопът. Хората може да му кажат: "Относно това стълбище за дворец което строиш – знаеш ли двореца дали ще гледа на изток, или на запад, или на север, или на юг, или ще бъде висок, нисък или средно висок?" и той казва: "Не." И те може да кажат: "Добре тогава, дали знаеш и виждаш за какъв дворец строиш стълбището?" и той казва: "Не." Не мислиш ли, че приказките на този човек ще се окажат глупави?'

'Разбира се, Благородни.'

38. (като стих 34)

39. Поттапада, има три вида "придобит 'аз'":¹⁷³ грубо придобит "аз", създаден от ума придобит "аз", придобит безформен "аз". Какво е грубо придобит "аз"? Има форма, съставена от четирите велики елемента, подхранвана от материална храна. Какво е създаденият от ума "аз"? Има форма, пълна с всичките си части, без дефекти в нито един сетивен орган. Какво е придобит безформено "аз"? Той е без форма и е съставен от възприятие.

40. 'Но аз преподавам учението за освобождаване от грубо придобития "аз", чрез което замърсяващите умствени състояния изчезват и състоянията клонящи към пречистване стават силни и човек постига и остава в чистотата и съвършенството на мъдростта тук и сега, след като е го е осъзнал и постигнал чрез собствените свръх-знания. Поттапада, може да си помислиш: "Може би тези замърсяващи умствени състояния могат да изчезнат ... и човек все още може да бъде нещастен."¹⁷⁴ Не трябва да разсъждаваш така. Ако замърсяващите състояния изчезнат ... , не се развива нищо друго освен щастие и наслада, спокойствие, осъзнатост и ясно внимание – и това е щастливо състояние.

41. 'Аз също преподавам учение за освобождаване от придобития създаден от ума "аз" ... (като стих 40).

42. 'Аз също преподавам учение за освобождаване от придобития безформен "аз" ... (като стих 40).

43. Поттапада, ако другите ни попитат: "Какъв, приятелю, е този грубо придобит "аз", чието изоставяне проповядвате ... ?" бидейки попитани така, трябва да отговорим: "Това е¹⁷⁵ този грубо придобит 'аз', за отърването от който преподаваме учението ... "

¹⁷³ – *Атта-патилабха*. Това, разбира се, е само "предполагам 'аз'": "мимолетният съюз от качества, които съставляват, само за известно време, една нестабилна индивидуалност" (Рис Дейвис). Думата е разяснена от ДА като *аттабава-патилаба* "приемане (или поемане) на самоличността". Трите вида "придобито 'аз'" съответстват на трите сфери: на сетивното желание, на формената и на безформената. Виж ДН 33.1.11 (38) и АН 4.172.

¹⁷⁴ – Несъмнено се позовава на добре известния факт, че висшите състояния са склонни да изглеждат много скучни за светския човек, който не ги е преживял.

¹⁷⁵ – "Същият този, който виждаш".

44. 'Ако другите ни попитат: "Какъв е този умствено придобит 'аз' ... ?" (като стих 43).

45. 'Ако другите ни попитат: "Какъв е този придобит безформен 'аз' ... ?" (като стих 43).
Какво мислиш, Поттапада? Това твърдение не се ли оказва основателно?'

'Разбира се, Благородни.'

46. 'Това е така, както ако човек трябва да построи стълбище за дворец, който е под този дворец. Може да му кажат: "Относно това стълбище за дворец което строиш, знаеш ли двореца на изток или на запад, на север или на юг, дали ще бъде висок, нисък или средно висок?" и той казва: "Това стълбище е точно под двореца." Не смятате ли, че твърдението на този човек би било основателно?'

'Разбира се, Благородни.'

47. 'По същия начин, Поттапада, ако другите ни попитат: "Какъв е този грубо придобит 'аз' ... ?"

"Какъв е този създаден от ума придобит 'аз' ... ?"

"Какъв е този придобит безформен 'аз' ... ?" ние отговаряме: "Това е този [грубо, създаден от ума, безформено] придобит 'аз', за освобождаването от който преподаваме учението, чрез който замърсяващите умствени състояния изчезват и състоянията, клонящи към пречистване, стават силни и човек достига и остава в чистотата и съвършенството на мъдростта тук и сега, осъзнавайки го и постигайки го чрез собственото си свръх-познание." Не смятате ли, че това твърдение е основателно?'

'Разбира се, Благородни.'

48. При това Чита, синът на дресьора на слонове, казал на Благословения: 'Благословени, винаги когато грубият придобит "аз" присъства, би ли било неправилно да се приеме съществуването на създаден от ума придобит "аз" или на придобит безформен "аз"? Тогава съществува ли наистина само грубо придобит "аз"? И подобно със създадения от ума придобит "аз" и придобит безформен "аз"?'

49. 'Читта, винаги когато грубият придобит "аз" присъства, ние не говорим за създаден от ума придобит "аз", ние не говорим за придобит безформен "аз". Говорим само за груб придобит "аз". Винаги, когато съществува създаденият от ума придобит "аз", ние говорим само за създаден от ума придобит "аз", а когато присъства придобит безформен "аз", говорим само за придобит безформен "аз".

'Читта, представи си, че те попитат: "Съществувал ли си в миналото или не, ще съществува ли в бъдеще или не, съществува ли сега или не?" как ще отговориш'

'Благословени, ако ми зададат такъв въпрос, бих казал: "Аз съществувах в миналото, не несъществувах; ще съществувам в бъдещето, няма да несъществувам; съществувам сега, не несъществувам." Това, Благословени, би бил моят отговор.'

50. 'Но, Читта, ако те попитат: "Миналия придобит 'аз', който си имал, той ли е единствения ти истински придобит 'аз' и дали бъдещия и настоящия са фалшиви? Или този, който ще имаш в бъдеще, е единствения истински и фалшиви ли са миналия и настоящия? Или твоят настоящо придобит 'аз' е единствения истински, а миналия и бъдещия са фалшиви?" как ще отговориш'

'Благословени, ако ме попитат тези неща, бих отговорил: "Моят минало придобит 'аз' беше по това време моя единствен истински, бъдещия и настоящия бяха фалшиви. Моя бъдещо придобит 'аз' тогава ще бъде единствения истински, миналия и настоящия ще бъдат фалшиви. Моя настоящо придобит 'аз' сега е единствения истински, миналия и бъдещия са фалшиви." Така бих отговорил.'

51. 'По същия начин, Читта, винаги когато грубият придобит "аз" присъства, ние не говорим за създаден от ума придобит "аз" ... [или] за придобит безформен "аз".'

52. 'По същия начин, Читта, от кравата получаваме мляко, от млякото извара, от изварата масло, от маслото гии, а от гии сметана от гии. И когато има мляко, ние не говорим за извара, за масло, за гии или за сметана от гии, ние говорим за мляко; когато има извара, не говорим за масло ... ; когато има сметана от гии ... говорим за сметана от гии.'

53. 'По същия начин, когато присъства грубият придобит "аз", ние не говорим за създадения от ума или придобит безформен "аз"; когато присъства създадения от ума придобит "аз", ние не говорим за груб или придобит безформен "аз"; винаги, когато присъства безформеният придобит "аз", ние не говорим за грубия придобит "аз" или създадения от ума придобит "аз", ние говорим за безформения придобит "аз". Но, Читта, това са просто имена, изрази, посоки на речта, обозначения в обща употреба в света, които Татаагата използва, без да ги разбира неправилно.'¹⁷⁶

54. И при тези думи Поттапада странникът каза на Благословения: 'Отлично, Благословени, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там. Точно така, Благословеният е разяснил Дамма по различни начини. Благословени, отивам за убежище при Благословения, Дамма и Санга. Нека Благословеният ме приеме като мирянин, приел прибежище в него от днес нататък, докато е жив!'

55. Но Чита, синът на дресъора на слонове, каза на Благословения: 'Отлично, Благословени, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там. Точно така, Благословеният е разяснил Дамма по различни начини. Благословени, отивам за убежище при Благословения, Дамма и Санга. Нека, Благословени, да следвам Благословения, нека да получа ръкополагане!'

56. Тогава Чита, синът на дресъора на слонове, излязъл в бездомност следвайки Благословения. И новоръкоположеният Почитаем Чита, сам, уединен, неуморен, усърден и решителен, за кратко време постигнал това, в името на което млади мъже с добро потекло излизат от домашния живот в бездомност, тази ненадмината кулминация на светия живот, като го е постигнал тук и сега чрез своето собствено свръх-познание и е пребивавал в него, знаейки: 'Раждането е унищожено, воден е свят живот, това, което е трябвало да бъде направено, е направено, тук няма нищо повече.'

И Почитаемият Чита, синът на дресъора на слонове, станал един от арахантите.

¹⁷⁶ – Важна препратка към двете истини, посочени в ДА като "конвенционална реч" (*самутти-катта*) и "в крайна истинска реч" (*параматта-катта*). Виж Въведението. Важно е да сте наясно с нивото на истина, на което се правят изявленията. В Коментарите към МН (към МН 5: *Анангана Сутта*) е цитиран следният стих (източник неизвестен):

Две истини, които Буда, най-добрият от всички, които говорят, обяви:
Конвенционална и върховна – не може да бъде трета.
Конвенционалните условия са верни според обичаите на света;
Думите с изключително значение са истина
По отношение на *даммите*. Така Благословения, Учителя, той
Който владее речта на този свят, може да я използва и да не лъже.

10 Субба Сутта: За Субба

Морал, Концентрация, Мъдрост

1.1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж почитаемият Ананда отседнал в Саватти, в горичката на Джета, в парка на Анатапиндика, малко след крайната ниббана на Благословения. И по това време младежът Субба, синът на Тодейя,¹⁷⁷ останал в Саватти по някаква работа.

1.2. Тогава Субба казал на един млад мъж: 'Отиди, мое момче, където е аскетът Ананда, попитай го от мое име – дали е в добро здраве, без умора, силен, енергичен и обитава в комфорт, и кажи: "Би било добре, ако почитаемият Ананда, от състрадание, посети жилището на Субба, сина на Тодейя."'

1.3 'Добре, уважаеми', отговорил младежът. След това отишъл при Почитаемия Ананда, разменил любезности с него и седнал отстрани. След това предал съобщението.

1.4. Почитаемият Ананда отговорил: 'Не е подходящият момент, млади човече. Днес взех едно лекарство. Може би ще е възможно утре, когато настъпи утрото, времето и поводът да са подходящи.' И младият мъж станал, върнал се при Субба и съобщил какво се е случило между него и Почитаемия Ананда, добавяйки: 'Моята мисия дотук е изпълнена, Почитаемият Ананда вероятно ще се възползва от възможността да дойде утре.'

1.5. И наистина, когато тази нощ свършила, Почитаемият Ананда се облякъл рано сутринта, взел своята връхна роба и купа и, придружен от Почитаемия Четака,¹⁷⁸ отишъл в жилището на Субба и седнал на пригответното място. Тогава Субба се приближил до Почитаемия Ананда, разменил любезности с него и седнал отстрани. Тогава той казал: 'Почитаемият Ананда беше дълго време личен помощник на Почитаемия Готама, живеейки в негово присъствие и близо до него. Вие, Почитаеми Ананда, ще знаете какви неща Почитаемия Готама възхваляваше и с кои пробуждаше, увещаваше и утвърждаваше хората. Кои, Почитаеми Ананда, бяха тези неща?'

1.6. 'Субба, имаше три части от неща, които Благословеният възхваляваше и с които пробуждаше, увещаваше и утвърждаваше хората. Кои три? Частта на благородния морал¹⁷⁹, частта на благородната концентрация и частта на благородната мъдрост. Това бяха трите части на нещата, които Благословеният възхваляваше ...'

'Но, почитаеми Ананда, каква е частта на благородния морал, която Почитаемия Готама възхваляваше ...?'

1.7 – 29. 'Младежо, в света се появява един Татаагата, един Арахант, напълно просветлен Буда, свършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно свършения и чист свят живот. Един последовател излиза в бездомност и практикува морала и т.н. (сутта 2, стихове 41 – 63). Така монахът се усъвършенства в морала.

1.30. 'Това е частта за благородния морал, която Благословеният възхваляваше ... Но остава да се направи още нещо.'

'Прекрасно е, Почитаеми Ананда, прекрасно е! Тази част на благородния морал е свършено завършена, не е оставена незавършена. Но не виждам тази част на благородния морал завършена по този начин някъде сред аскетите и брамините от други учения. И ако някой от тях беше намерил това свършенство в себе си, той би бил толкова възхитен, че би казал: "Направихме достатъчно! Целта на нашето подвижничество е постигната! Няма какво

¹⁷⁷ – Брамин, чието име означава "човек на Туди".

¹⁷⁸ – Подобно на Тодея, той е кръстен на родното си място в страната Четия.

¹⁷⁹ – *Силаканда*. Това е и името на първата от трите части на тази Никая, но другите две не отговарят на същия модел.

повече да се направи!" И все пак, Почитаемият Ананда заявява, че има още какво да се направи!

[Край на първата рецитационна част]

2.1. 'Почитаеми Ананда, каква е частта на благородната концентрация, която Почитаемият Готама е възхвалявал ... ?'

2.2 – 18. 'А как един монах охранява сетивните порти? Той охранява сетивните порти и постига четирите джани (сутта 2, стихове 64 – 82). Това е частта за неговата концентрация.

2.19. 'Това е частта за благородната концентрация, която Благословеният е възхвалявал ... Но остава да се направи още нещо.'

'Прекрасно е, Почитаеми Ананда, прекрасно е! Тази част на благородната концентрация е съвършено завършена, не е оставена незавършена. И не виждам тази част на благородната концентрация да е завършена по този начин някъде сред аскетите и брамините от други учения. И ако някой от тях беше намерил това съвършенство в себе си, той би бил толкова възхитен, че би казал: "Ние направихме достатъчно! Целта на нашия аскетизъм е постигната! Няма какво повече да се направи!" И все пак почитаемият Ананда заявява, че има още какво да се направи!'

2.20. 'Почитаеми Ананда, каква е частта на благородната мъдрост, която Почитаемият Готама е възхвалявал?'

2.21 – 22. 'И така, с концентриран ум той постига различни прозрения (сутта 2, стихове 83 – 84). Това е и частта за неговата мъдрост.

2.23 – 36. 'Той осъзнава Четирите благородни истини, пътя и прекратяването на замърсяванията (сутта 2, стихове 85 – 97). И той знае: " ... Тук няма нищо повече."

2.37. 'Това е частта на благородната мъдрост, която Благословеният възхваляваше, с която пробуждаше, увещаваше и утвърждаваше хората. Освен това няма какво да се направи.'

'Прекрасно е, почитаеми Ананда, прекрасно е! Тази част на благородната мъдрост е съвършено завършена, не е оставена незавършена. И не виждам тази част на благородната мъдрост завършена по този начин някъде сред аскетите и брамините от други учения. И няма какво повече да се направи! Отлично, Почитаеми Ананда, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там. Точно така, Почитаемият Ананда е разяснил Дамма по различни начини.

'Почитаеми Ананда, отивам за убежище при Благословения Готама, Дамма и Санга. Нека Почитаемият Ананда ме приеме като мирянин, който е намерил убежище от този ден нататък, докато е жив!'

11 Кевадда Сутта: За Кевадда

Това, което Брахма не знае

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният отседнал в Наланда, в манговата горичка на Паварика. Тогава стопанинът Кевадда отишъл при Благословения, поклонил се пред него и седнал отстрани. Тогава той казал: 'Благословени, град Наланда е богат, проспериращ, многолюден и пълен с хора, които имат вяра в Благословения. Би било добре, ако Благословения накара някой монах да извърши свръхчовешки подвизи и чудеса. По този начин Нанданда ще има още повече вяра в Благословения.'

Благословеният отговорил: 'Кевадда, това не е начинът, по който преподавам Дамма на монасите, като казвам: "Вървете, монаси, и правете свръхчовешки подвизи и чудеса за миряните в бели дрехи!"'

2. За втори път Кевадда казал: 'Благословени, не бих бил настойчив, но все пак казвам: "Град Наланда е богат, проспериращ ... и ще има още повече вяра в Благословения."' И Благословеният отговорил както преди.

3. Когато Кевадда повторил молбата си за трети път, Благословеният казал: 'Кевадда, има три вида чудо, които съм обявил, след като съм ги осъзнал чрез собственото си прозрение. Кои три? Чудото на психическата сила,¹⁸⁰ чудото на четене умовете на другите,¹⁸¹ чудото на инструктирането.¹⁸²

4. 'Какво е чудото на психическата сила? Тук Кевадда, един монах проявява различни психически сили по различни начини. Както е един, той става много, както е много, той става един ... (като сутта 2, стих 87) и той пътува в тялото до света на Брахма. Тогава някой, който има вяра и доверие, го вижда да прави тези неща.

5. 'Той казва това на някой друг, който е скептичен и невярващ: "Чудесна е, уважаеми, чудесна е великата сила и умение на този аскет ... " И този човек може да каже: "Уважаеми, има нещо, наречено гандахарско познание.¹⁸³ Именно чрез това този монах става много ... " Как мислиш, Кевадда, не би ли казал това един скептик на един вярващ?'

'Той би казал това, Благородни.'

'Затова, Кевадда, виждайки опасността от подобни чудеса, аз не ги харесвам, отхвърлям ги и ги negliжирам.

6. 'А какво е чудото на четене на умовете на другите? Тук един монах чете умовете на други същества, на други хора, чете техните душевни състояния, техните мисли и размишления и казва: "Такъв е вашият ум, такава е склонността му, това е в сърцето ви". Тогава някой, който има вяра и доверие, го вижда да прави тези неща.

7. 'Той разказва това на някой друг, който е скептичен и невярващ, казвайки: "Чудесно е, уважаеми, чудесно е, великата сила и умение на този аскет ... " И този човек може да каже: "Господине, има нещо, наречено познание на Маника.¹⁸⁴ Чрез това този монах може да чете мислите на другите ... " И затова, виждайки опасността от подобни чудеса, аз ... ги negliжирам.

8. 'И какво е чудото на инструктирането? Тук, Кевадда, един монах дава следната инструкция: "Разглеждайте го по този начин, не го разглеждайте по този, насочете ума си

¹⁸⁰ – *Идди-патихария*: "чудото на идди"

¹⁸¹ – *Адесана-патихария*. Това реално е телепатия, а не е същото като *манесика* "търсене на ума" или отгатване на чужди мисли, споменати в ДН 1.1.14.

¹⁸² – *Анусасани-патихария*. Учението на Буда може да се нарече чудодейно, защото води до най-прекрасните резултати.

¹⁸³ – Талисман за това да станеш невидим.

¹⁸⁴ – Или *чинтамани виджа* (ДА), талисманът "бичу на мисълта", който позволява на човек да знае мислите на другите. Скептикът, разбира се, няма наистина убедителен начин да обясни нещата. Модерните паралели се подсказват сами.

насам, не натам, откажете се от онова, придобийте това и постоянствайте в него." Това, Кевадда, се нарича чудото на инструктирането.

9 – 66. 'Също така, Кевадда, един Татаагата се появява на света, един Арахант, напълно просветлен Буда, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот. Един последовател излиза в бездомност и практикува морала (сутта 2, стихове 41 – 63). Той охранява сетивните си порти и достига четирите джани (сутта 2, стихове 64 – 82); той постига различни прозрения (сутта 2, стих 85 – 97), и той знае: " ... Тук няма нищо по-нататък." Това, Кевадда, се нарича чудото на обучението.

67. 'Аз, Кевадда, съм изпитал тези три чудеса чрез собственото си свръх-познание. Веднъж, Кевадда, в този орден от монаси на един монах му хрумна мисълта: "Чудя се къде четирите велики елемента – елементът земя, елементът вода, елементът огън, елементът въздух – спират без остатък." И този монах достигна такова състояние на умствена концентрация, че пред него се появи пътят към сферите на божествата.

68. 'Тогава, отивайки в кралството на божествата на Четиримата велики крале,¹⁸⁵ той попита тези божества: "Приятели, къде четирите велики елемента – земя, вода, огън и въздух – спират без остатък?" На този въпрос божествата на Четирите велики краля му казаха: "Монахо, ние не знаем къде четирите велики елемента изчезват без остатък. Но Четиримата велики краля са по-възвишени и по-мъдри от нас. Те може да знаят къде четирите велики елемента спират ... "

69. 'И тогава, този монах отиде при Четиримата велики краля и зададе същия въпрос, но те отговориха: "Ние не знаем, но Тридесет и тримата богове може да знаят ... "

70. 'И така, този монах отиде при Тридесет и тримата богове, които казаха: "Ние не знаем, но Сакка, Благословения от божествата, може да знае ... "

71. 'Сакка, Благословения от божествата, каза: "Божествата Яма може би знаят ... "

72. 'Яма божествата казаха: "Суяма, синът на божествата,¹⁸⁶ може би знае ... "

73. 'Суяма каза: "Божествата от Тусита може би знаят ... "

74. 'Божествата от Тусита казаха: "Сантусита, синът на божествата, може би знае ... "

75. 'Сантусита каза: "Нимманарати божествата може би знаят ... "

76. 'Нимманарати божествата казаха: "Суниммита, синът на божествата, може би знае ... "

77. 'Суниммита каза: "Божествата Паранимита-Васавати може би знаят ... "

78. 'Божествата Паранимита-Васавати казаха: "Васавати, синът на божествата, може би знае ... "

79. 'Васавати каза: "Божествата от свитата на Брахма може би знаят ... "

80. 'Тогава този монах, чрез подходяща концентрация, накара пътя към света на Брахма да се появи пред него. Той отиде при божествата от свитата на Брахма и ги попита. Те казаха: "Ние не знаем. Но има Брахма, Великият Брахма, Победителят, Непобеденият, Всевиждащият, Всемогъщият, Благословеният, Създателят и Творецът, Владетелят, Назначаващият и Нарещащият, Отец на всичко, което е било и ще бъде. Той е по-възвишен и по-мъдър от нас. Той би знаел къде четирите велики елемента спират без остатък."

"И къде, приятели, сега е този Велик Брахма?"

"Монахо, ние не знаем кога, как и къде ще се появи Брахма. Но когато знаците се видят – когато се появи светлина и заблести сияние – тогава Брахма ще се появи. Такива знаци са индикация, че той ще се появи."

¹⁸⁵ – За всички тези нива и техните обитатели (стихове 68-81), виж Въведение.

¹⁸⁶ – *Девапутта* тук обозначава владетеля на определена група божества. В други контексти означава просто "мъж божество".

81. 'След това не след дълго се появи Великият Брахма. И този монах се приближи до него и каза: "Приятелю, къде четирите велики елемента – земя, вода, огън, въздух – спират без остатък?" на което Великият Брахма отговори: "Монахо, аз съм Брахма, Великия Брахма, Победителя, Непобедения, Всевиждащия, Всемогъщия, Благословения, Създателя и Твореца, Владетеля, Назначителя и Поръчителя, Отеца на всичко, което е било и ще бъде."

82. 'Втори път монахът каза: "Приятелю, не те попитах дали си Брахма, Великия Брахма ... Попитах те къде четирите велики елемента спират без остатък." И втори път Великият Брахма отговори както преди.

83. 'И за трети път монахът каза: "Приятелю, аз не те попитах това, аз попитах къде четирите велики елемента – земя, вода, огън, въздух – спират без остатък." Тогава, Кевадда, Великият Брахма хвана този монах за ръката, отведе го настрана и каза: "Монахо, тези богове вярват, че няма нищо, което Великия Брахма да не може да види, че няма нищо, което Великия Брахма не знае, че няма нищо, което Великия Брахма не е осъзнал. Ето защо аз не казвам в тяхно присъствие, но аз също не знам къде изчезват без остатък тези четири велики елемента. Ето защо монахо, ти действаш неправилно, защото бидейки близо до Благословения, ти търсиш отговора на този въпрос другаде. Върни се обратно при Благословения и още с пристигането си го попитай този въпрос. Каквото той ти отговори, ти трябва да го приемеш."

84. 'Тогава, като силен мъж, който може да изправи свитата си ръка или да я изправи – монахът изчезна от света на Брахма и незабавно се появи пред мен. Отдавайки ми почит, той седна до мен и сядайки ме попита, "Благородни, къде изчезват без остатък тези четири велики елемента – земя, вода, огън и вятър?"

85. 'Аз му отговорих, "Монахо, имало едно време едни търговци-моряци, които взели на борда една птица, която имала способността да открива бряг. Когато не можели да открият бряг, те пускали тази птица. Тя полетала на изток, юг, запад и север, нагоре и на всички междинни точки на компаса. Ако видела бряг в някоя посока, тя отлетала натам. Ако не виждала бряг в никоя посока, тя се връщала обратно на кораба. По същия начин монахо, ти беше далече, до земите на Великия Брахма, в търсене на отговор на своя въпрос, и ненамирайки го ти се върна обратно при мен. Но монахо, ти не би трябвало да задаваш въпроса по този начин: 'Къде изчезват без остатък тези четири велики елемента – земя, вода, огън и вятър?' Вместо това, начинът по който трябва да се зададе този въпрос е следният:

'Къде елементите земя, вода, огън и вятър не могат да се намерят?
Къде са едновременно дълги и къси, малки и големи, чисти и замърсени?
Къде "име-и-форма" е напълно унищожена?'

И отговорът е:

'Където съзнанието е безобектно, безгранично, искрящо,
Там елементите земя, вода, огън и вятър не могат да се намерят,
Там са едновременно дълги и къси, малки и големи, чисти и замърсени -
Там "име-и-форма" е напълно унищожена.
С прекратяване на съзнанието всичко това е унищожено.'"

Така казал Благословеният, а стопанинът Кевадда, възхитен, се зарадвал на думите му.

12 Лохичча сутта: За Лохичча

Добри и лоши учители

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният странствал в Косала с голяма Санга от около петстотин монаси, и като пристигнал в Салаватика, отседнал там. По това време браминът Лохичча живеел в Салаватика, населено място, пълно с трева, дървен материал, вода и царевица, което му било дадено от крал Пасенади от Косала като кралски подарък и с кралски правомощия.

2. Точно тогава на Лохичча хрумнала следната лоша линия на разсъждение: "Да предположим, че един аскет или брамин открие някакво добро учение,¹⁸⁷ след като го е открил, той не трябва да го обявява на никой друг; защото какво може да направи един човек за друг? Все едно човек, строшил старите окови, да направи нови. Заявявам, че такова нещо е зло дело, вкоренено в привързаност, защото какво може да направи един човек за друг?"

3. Тогава Лохичча чул да се казва, че аскетът Готама е пристигнал в Салаватика и че относно Благословения Готама е разпространена добра мътва ... (като сутта 4, стих 2).

'Наистина е хубаво да се види такъв арахант..'

4. Тогава Лохичча казал на бръснаря Бесика: 'Приятелю Бесика, отиди при аскета Готама, попитай от мое име за неговото здраве и след това кажи: "Нека Почитаеми Готама се съгласи да приеме утрешната храна, с неговата Санга от монаси, от брамина Лохичча!"'

5. 'Добре, уважаеми', казал Бесика и изпълнил поръчката. Благословеният изразил съгласието си с мълчание.

6. Тогава Бесика, разбирайки съгласието на Благословения, станал от мястото си и преминал с дясната си страна към Благословения. Той се върнал при Лохичча и му казал за съгласието на Благословения.

7. Когато нощта свършвала, Лохичча имал избрани твърди и меки храни, приготвени в собствения му дом. Тогава той изпратил Бесика да каже на Благословения, че ястието е готово. И Благословеният, като станал рано и взел своята връхна роба и купа, отишъл със своята Санга от монаси в Салаватика.

8. Бръснарят Бесика последвал Благословения отблизо. Той казал: 'Благословени, следната зла мисъл е хрумнала на брамина Лохичча ... Наистина, Благословени, това е, което браминът Лохичча е помислил.'

'Може и така да е, Бесика, може и така да е.'

9. Тогава Благословеният отишъл в жилището на Лохичча и седнал на приготвеното място. Лохичча лично сервирал на Буда и неговия орден от монаси с подбрана твърда и мека храна, докато останат доволни и удовлетворени. Когато Благословеният вдигнал ръката си от купата, Лохичча взел ниско столче и седнал отстриани. Тогава Благословеният му казал: 'Лохичча, вярно ли е, че ти е хрумнала лоша линия на разсъждение ... (както стих 2)?"

'Да, Почитаеми Готама.'

10. 'Как мислиш, Лохичча? В Салаватика ли живееш? '

'Да, Почитаеми Готама.'

'Добре, ако някой каже: "Браминът Лохичча живее в Салаватика и той трябва да се наслаждава на всичките плодове и приходи на Салаватика, без да раздава нищо на другите" – няма ли някой, който говори така, да бъде източник на опасност за тези които зависят от теб?'

'Той би бил източник на опасност, Почитаеми Готама.'

'И като такъв, щеше ли да се грижи за тяхното благополучие или не?'

'Нямаше да се грижи, Почитаеми Готама.'

¹⁸⁷ – Кусалам даммам.

'И ако не се грижи за тяхното благополучие, дали ще има сърце, изпълнено с любов към тях или с омраза?'

'Ще има сърце изпълнено с омраза, Почитаеми Готама.'

'В сърце, пълно с омраза, неправилен възглед ли има или има правилен възглед?'

'Неправилен възглед има, Почитаеми Готама.'

'Но Лохичча, аз обявявам, че неправиленият възглед води до една от двете съдби – ад или животинско прераждане.¹⁸⁸

11. 'Как мислиш, Лохичча? Крал Пасенади от Косала живее ли в Каси-Косала?'

'Там живее, Почитаеми Готама.'

'Добре, ако някой каже: "Крал Пасенади от Косала живее в Каси-Косала и той трябва да се наслаждава на всичките плодове и приходи на Косала, без да раздава нищо на другите" – няма ли някой, който говори така, да бъде източник на опасност за тези които зависят от него? ... Няма ли да има сърце, изпълнено с омраза ... и това няма ли да е неправилен възглед?'

'Така ще бъде, Почитаеми Готама.'

12. 'Тогава със сигурност, ако някой каже същото за брамина Лохичча ... това би било неправилен възглед.'

13. 'По същия начин, Лохичча, ако някой каже: "Представи си, че аскет или брамин открие някаква добра доктрина и смята, че не трябва да я предаде на никого, защото какво може да направи един човек за друг?", той би бил източник на опасност за онези млади мъже от добро семейство, които, следвайки Даммата и Дисциплината, преподавани от Татаагата, достигат до такова превъзходно отличие, че да постигнат плода на навлизането в потока, на веднъж-завръщането, на незавръщането, на арахантството – и на всички, които узряват семената на прераждането в света на божествата.¹⁸⁹ Тъй като е източник на опасност за тях, той е несъстрадателен и сърцето му е основано на враждебност и това съставлява неправилен възглед, което води до ... ад или животинско прераждане.'

14. 'Ако някой говори така за крал Пасенади, той ще бъде източник на опасност за тези които са зависими от краля, за вас и за другите ...'

15. (като стих 13)

16. 'Лохичча, три вида учители в света са достойни за укор и ако някой обвинява такива учители, неговия укор е правилен, истински, в съответствие с реалността и безупречен. Кои три? Има, Лохичча, учител който е излязъл от домашния живот в бездомност, но който не е постигнал целта на аскетизма. И без да е постигнал тази цел, той учи последователите си на учение¹⁹⁰, казвайки: "Това е за ваше добро, това е за ваше щастие." Но неговите последователи не искат да чуят, не слушат, не събуждат мисълта за просветление и инструкциите на учителя се пренебрегват. Той трябва да бъде укоряван, казвайки: "Този почтен е излязъл в бездомност ... , инструкциите му са пренебрегнати. Това е точно като, ако един мъж упорства в ухажванията на жена, която го е отхвърлила, и я прегръща, въпреки че тя се отвръща." Обявявам, че това е зло учение, основано на привързаност, защото какво може да направи един човек за друг?¹⁹¹ Това е първият учител, който е укорим ...'

¹⁸⁸ – *Нираям ва тираччана-йоним ва*. Твърдението, че тези, които имат 'неправилни възгледи', са обречени на ада или на животинско прераждане, е отблъскващо за съвременните читатели. Съмнително е дали и двата термина първоначално са означавали това, което аз по-късно съм приел да означават. Вижте 'Болезнено или подобно на звяр прераждане' може да изрази по-добре значението. Трябва също така да се осъзнае, че споменатият 'неправилен възглед' означава такъв, според който няма награди и наказания за добрите и злите дела – следователно няма действие на морален закон. Този вид възглед Буда винаги е обявявал за особено осъдителен.

¹⁸⁹ – Тези, чиито достойни дела (*пуння*) ще доведат до прераждане в света на божествата, животът в който е изключително приятен, но не, разбира се, вечен. Лошото на злия възглед на Лохичча е именно в това, че той може да попречи на такова усъвършенстване.

¹⁹⁰ – *Даммам*: но не непременно будистката Дамма.

¹⁹¹ – Буда повтаря собствената фраза на Лохичча.

17. 'Също така има учител, който е излязъл в бездомност ... но който не е постигнал целта на аскетизма. Без да е постигнал тази цел, той учи последователите си на учение, като казва: "Това е за ваше добро, това е за ваше щастие." Последователите му искат да чуят, слушат, събуждат мисълта за просветление и инструкциите на учителя не се пренебрегват. Той трябва да бъде укоряван, казвайки: "Този почтен е излязъл в бездомност ... " Сякаш, напускайки собствената си нива, той трябва да мисли за чужда нива, нуждаеща се от плевене. Обявявам, че това е зло учение, вкоренено в привързаността ... Това е вторият учител, който е укорим ...

18. 'Също така има учител, който е излязъл в бездомност ... и който е постигнал целта на аскетизма. След като е излязъл в бездомност, той преподава ... Но последователите му не искат да го чуят, ... инструкциите му се пренебрегват. Той също трябва да бъде укоряван ... Така както ако, след като е разкъсал стари окови, човек трябва да направи нов, аз заявявам, че това е зло учение, вкоренено в привързаността, защото какво може да направи един човек за друг? Това е третият учител, който е укорим ... И това са трите вида учители, за които казваме че са укорими.'

19. Тогава Лохичча казал: 'Почитаеми Готама, има ли учители в света, които не са достойни за укор?'

20-55. 'Тук, Лохичча, един Татаагата се появява на света, един Арахант, напълно просветлен Буда, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот. Един последовател излиза в бездомност и практикува морала, охранява сетивните си порти, достига първа джана (сутта 2, стихове 41–76). И всеки път, когато ученикът на учител достигне такова превъзходно отличие, това е учител, който не бива да бъде укоряван в света. И ако някой укорява този учител, неговия укор е неуместен, неверен, несъответстващ на действителността и неправилен.

56-62. 'Той постига останалите три джани (като сутта 2, стихове 77-82) и различни прозрения (сутта 2, стихове 83-84). Всеки път, когато последователят на този учител достигне такова превъзходно отличие, това е учител, който не бива да бъде укоряван в света ...

63-77. 'Той осъзнава Четирите благородни истини, пътя и прекратяването на замърсяванията ... (като сутта 2, стихове 85-97)

'Всеки път, когато ученикът на учител достигне такова превъзходно отличие, това е учител, който не бива да бъде укоряван в света. И ако някой укорява този учител, неговия укор е неуместен, неверен, несъответстващ на действителността и неправилен.'

78. Тогава браминът Лохичча казал на Благословения: 'Почитаеми Готама, все едно човек да хване за косата някого, който се е спянал и паднал в яма,¹⁹² и да го постави на твърда земя – точно така, аз, които бях паднал в яма, бях спасен от Почитаеми Готама! Отлично, Почитаеми Готама, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там. Точно така Почитаеми Готама е разяснил Дамма по различни начини.'

'Отивам за убежище при Благословения Готама, Дамма и Санга. Нека Почитаеми Готама ме приемат като мирянин, който е намерил убежище от този ден нататък, докато е жив!'

¹⁹² – *Нарака* : синоним на *нирая*, ад.

13 Тевиджа Сутта: Тройното познание

Пътя към Брахма

1. **ТОВА СЪМ ЧУЛ.** Веднъж Благословеният странствал в Косала с голяма Санга от около петстотин монаси. Той дошъл в косаланско браминско село, наречено Манасаката, и отседнал на север от селото, в мангова горичка, на брега на река Ачиравати.

2. По това време, много добре известни и проспериращи брамини били отседнали в Манасаката, включително Чанки, Тарукка, Поккарасати, Джанусони и Тодейя.

3. Тогава Васетта и Барадваджа тръгнали да се разхождат по пътя и докато го правели, между тях избухнал спор на тема правилни и неправилни пътища.

4. Младият брамин Васетта казал: 'Това е единственият правилен път, това е директният път, пътят на спасението, който води този, който го следва, до единение с Брахма, както се преподава от брамина Поккарасати!'¹⁹³

5. Младият брамин Барадваджа казал: 'Това е единственият правилен път ... както го преподава браминът Тарукка!'

6. Васетта не можал да убеди Барадваджа, нито пък Барадваджа да убеди Васетта.

7. Тогава Васетта казал на Барадваджа: 'Този аскет Готама живее на север от селото и относно този Благословен е разпространена добра мълга ... (като сутта 4, стих 2). Нека отидем при аскета Готама и да го попитаме, и това което ни каже, ще го приемем.' И Барадваджа се съгласил.

8. И така, двамата отишли да видят Благословения. След като разменили любезни поздрави с него, те седнали отстрани и Васетта казал: 'Почитаеми Готама, докато се разхождахме по пътя, стигнахме до обсъждане на правилни и неправилни пътища. Аз казах: "Това е единственият правилен път ... както го преподава браминът Поккарасати", а Барадваджа каза: "Това е единственият правилен път ... както го преподава браминът Тарукка." Това е нашият спор, нашата кавга, нашето противопоставяне.'

9. 'И така, Васетта, ти казваш, че пътят към единение с Брахма е този, който е преподаван от брамина Поккарасати, а Барадваджа казва, че това е учението на брамина Тарукка. Какъв е спорът, кавгата, противопоставянето?'

10. 'Правилни и неправилни пътища, Почитаеми Готама. Има толкова много видове брамини, които преподават различни пътища: брамините Аддария, Титтирия, Чандока, Чандава, Брахмачария – всички тези пътища водят ли до единение с Брахма? Така както ако в близост до град или село има много различни пътеки – събират ли се всички те на това място? И по същия начин, дали пътищата на различните брамини ... водят този, който ги следва, до единение с Брахма?'

11. 'Казваш: "Те водят", Васетта?'

'Казвам: "Те водят", Почитаеми Готама.'

'Казваш: "Те водят", Васетта?'

'Казвам: "Те водят", Почитаеми Готама.'

'Казваш: "Те водят", Васетта?'

'Казвам: "Те водят", Почитаеми Готама.'

12. 'Но, Васетта, тогава има ли един от тези брамини, запознат с Трите Веди, който да е виждал Брахма лице в лице?'

'Не, Почитаеми Готама.'

'Тогава учителят на учителя на някой от тях виждал ли е Брахма лице в лице?'

'Не, Почитаеми Готама.'

'Тогава прародителят седем поколения назад от учителя на един от тях виждал ли е Брахма лице в лице?'

'Не, Почитаеми Готама.'

¹⁹³ – Съединението с Брахма е било крайната цел за брамините.

13. 'Добре тогава, Васетта, какво да кажем за ранните мъдреци на тези брамини, изучени в Трите Веди, създателите на химни, тълкувателите на химни, чиито древни стихове се пеят, произнасят и събират от днешните брамини и се пеят и говорят – като Атака, Вамака, Вамадева, Вессамитта, Яматагги, Ангираса, Барадваджа, Васетта, Кассапа, и Багу¹⁹⁴ – казвали ли са някога: "Ние знаем и виждаме кога, как и къде се появява Брахма"?'¹⁹⁵

'Не, Почитаеми Готама.'

14. 'И така, Васетта, нито един от тези брамини, изучени в Трите Веди, не е виждал Брахма лице в лице, нито един от техните учители, или учителите на учителя, нито дори предшественикът седем поколения назад на някой от техните учители. Нито някой от ранните мъдреци не може да каже: "Ние знаем и виждаме кога, как и къде се появява Брахма." И така, това, което тези брамини са научили в Трите Веди, е: "Ние учим този път към единение с Брахма, който не знаем или не виждаме, това е единственият прав път ... водещ към единение с Брахма." Как мислиш, Васетта? Като е така, това, което тези брамини обявяват, не се ли оказва неоснователно?'

'Да наистина, Почитаеми Готама.'

15. 'Товагава, Васетта, когато тези брамини изучени в Трите Веди преподават път, който не познават или виждат, казвайки: "Това е единственият прав път ... ", това не може да бъде правилно. Така както група слепци вървят, вкопчени един в друг, и първият не вижда нищо, средният не вижда нищо и последният не вижда нищо¹⁹⁶ – така е и с речта на тези брамини, изучена в Трите Веди: първият не вижда нищо, средният не вижда нищо, последният не вижда нищо. Приказките на тези брамини, изучени в Трите Веди, се оказват смешни, просто думи, празни и напразни.

16. 'Как мислиш, Васетта? Виждат ли тези брамини, изучени в Трите Веди, слънцето и луната така както другите хора, и когато слънцето и луната изгряват и залязват, молят ли се, пеят ли хвалебствия и покланят ли се със събрани в поздрав ръце?'

'Те го правят, Почитаеми Готама.'

17. 'Как мислиш, Васетта? Тези брамини изучени от Трите Веди, които могат да видят слънцето и луната така както другите хора, ... могат ли да посочат път към единение със слънцето и луната, казвайки: "Това е единственият прав път ... който води до единение със слънцето и луната"?''

'Не, Почитаеми Готама.'

18. 'И така, Васетта, тези брамини, изучени в Трите Веди, не могат да посочат начин за единение със слънцето и луната, които са видели. Освен това никой от тях не е виждал Брахма лице в лице, ... нито дори предшественикът седем поколения назад на някой от техните учители. Нито някой от ранните мъдреци може да каже: "Ние знаем и виждаме кога, как и къде се появява Брахма." Това, което обявяват тези брамини, не се ли оказва неоснователно?'

'Да наистина, Почитаеми Готама.'

19. 'Васетта, това е точно както човек да каже: "Ще потърся и ще обичам най-красивото момиче в страната." Те може да му кажат: " ... Знаеш ли към коя каста принадлежи?"

"Не."

"А знаеш ли нейното име, нейния род, дали е висока или ниска ... , мургава или светла ... или откъде идва?"

"Не." И може да кажат: "Добре тогава, дали не познаваш и не виждаш тази, която търсиш и желаеш?" и той ще каже: "Не." Приказките на този човек не се ли оказват глупави?'

'Със сигурност, Почитаеми Готама.'

20. 'Товагава, Васетта, това е същото: нито един от тези брамини ... не е виждал Брахма лице в лице, нито пък някой от техните учители ... '

¹⁹⁴ – Това са древните *риши* (бел. прев.: хиндуистки мъдреци или светци), които брамините смятат за вдъхновени от божествата, автори на ведическите химни.

¹⁹⁵ – Виж ДН 11.80.

¹⁹⁶ – Виж МН 95.13.

'Да наистина, Почитаеми Готама.'

По същия начин, Васетта. Когато тези брамини са изучени в Трите Веди да учат път, който не знаят и не виждат, това не може да е правилно.

21. 'Васетта, това е точно като човек да построи стълбище за дворец на кръстопът. Хората могат да кажат: "Относно това стълбище за дворец – знаете ли дворецът на изток или на запад, на север или на юг ще бъде, дали ще е висок, нисък или средно висок?" и той казва: "Не." И те може да кажат: "Добре тогава, вие не знаете и не виждате за какъв дворец строите стълбището?" и той ще каже: "Не." Приказките на този човек не се ли оказват глупави?'

'Със сигурност, Почитаеми Готама.'

22 – 23. (като стих 20)

24. 'Васетта, все едно тази река Ачиравати да е пълна с вода, така че врана да може да пие от нея, и да дойде човек, който желае да премине, да стигне от другата страна, да премине, и застанал на този бряг, да извикат: "Ела тук, друг бряг, ела тук!" Как мислиш, Васетта? Дали другият бряг на река Ачиравати би преминал на тази страна поради призива, молбата, повикването или убеждаването на този човек?'

'Не, Почитаеми Готама.'

25. 'Добре, Васетта, тези брамини, изучени в Трите Веди, които упорито пренебрегват какво трябва да прави браминът и упорито правят това, което браминът не трябва да прави, заявяват: "Ние призоваваме Индра, Сома, Варуна, Исана, Паджапати, Брахма, Махидди, Яма." Но такива брамини, които упорито пренебрегват това, което един брамин трябва да прави, ... да постигнат след смъртта си, при разпада на тялото, единение с Брахма – това просто не е възможно.

26. 'Васетта, все едно тази река Ачиравати да е пълна с вода, така че врана да може да пие от нея, и човек да дойде, желайки да я пресече, ... но той е вързан и прикован от тази страна със здрава верига, с ръце зад гърба. Какво мислиш, Васетта? Щеше ли този човек да стигне до другата страна?'

'Не, Почитаеми Готама.'

27. 'По същия начин, Васета, в благородната дисциплина тези пет направления на сетивното желание се наричат връзки и окови. Кои пет? Форми, видими от окото, които са приятни, обичани, очарователни, привлекателни, атрактивни, възбуждащи желание; звуци, чуваеми от ухото ... ; миризми улавяни от носа ... ; вкусове, вкусвани от езика ... ; контакти, усещани от тялото, които са приятни, ... събуждащи желание. Тези пет в благородната дисциплина се наричат връзки и окови. Васетта, тези брамини, изучени в Трите Веди, са поробени, увлечени от тези пет направления на сетивни желания, на които се наслаждават виновно, без да осъзнават опасността, без да знаят спасението.

28. 'Но че такива брамини, изучени в Трите Веди, които упорито пренебрегват какво трябва да прави един брамин, ... които са поробени от тези пет направления на сетивно желание, ... без да знаят спасението, трябва да достигнат след смъртта, при разпада на тялото, до единение с Брахма – това просто не е възможно.

29. 'Сякаш тази река Ачиравати да е пълна с вода, така че врана да може да пие от нея, и да дойде човек, желаещ да я прекоси ... и да легне на този бряг, покривайки главата си с шал. Какво мислиш, Васетта? Дали този човек ще стигне до другата страна?'

'Не, Почитаеми Готама.'

30. 'По същия начин, Васетта, в благородната дисциплина тези пет препятствия се наричат пречки, спънки, покривало, було. Кои пет? Пречката на сетивността, на зложеланието, на леността и апатията, на безпокойството и вълнението, на съмнението. Тези пет се наричат пречки, спънки, покривало, було. И тези брамини, изучени в Трите Веди, са уловени, притиснати, възпрепятствани, оплетени в тези пет препятствия. Но това, че такива брамини са изучени в Трите Веди, които упорито пренебрегват това, което един брамин трябва да прави ... и които са хванати, ... заплетени в тези пет препятствия, трябва да постигнат след смъртта, при разпада на тялото, единение с Брахма – това просто не е възможно.

31. 'Как мислиш, Васета? Какво сте чули да казват брамини, които са почитени, възрастни, учители на учители? Обременен ли е Брахма със съпруги и богатство,¹⁹⁷ или необременен?'

'Необременен, Почитаеми Готама.'

'Изпълнен ли е с омраза или е без омраза?'

'Без омраза е, Почитаеми Готама.'

'Изпълнен ли е с зложелание или е без зложелание?'

'Без зложелание, Почитаеми Готама.'

'Дали е нечист или чист?'

'Чист, Почитаеми Готама.'

'Дали е дисциплиниран¹⁹⁸ или недисциплиниран?'

'Дисциплиниран, Почитаеми Готама.'

32. 'А ти как мислиш, Васета? Дали брамините, обучени в Трите Веди, са обременени със съпруги и богатство или необременени?'

'Обременени са, Почитаеми Готама.'

'Изпълнени ли са с омраза или са без омраза?'

'Изпълнени са с омраза, Почитаеми Готама.'

'Изпълнени ли са със зложелание или са без зложелание?'

'Изпълнени са със зложелание, Почитаеми Готама.'

'Дали са нечисти или са чисти?'

'Нечисти са, Почитаеми Готама.'

'Дали са дисциплинирани или са недисциплинирани?'

'Недисциплинирани са, Почитаеми Готама.'

33. 'И така, Васета, брамините, изучени в Трите Веди, са обременени със съпруги и богатство, а Брахма е необременен. Има ли някаква връзка, нещо общо между тези обременени брамини и необременения Брахма?'

'Не, Почитаеми Готама.'

34. 'Точно така, Васета. Това, че тези обременени брамини, изучени в Трите Веди, да могат след смъртта, при разпада на тялото, да бъдат обединени с необременения Брахма – това просто не е възможно.

35. 'По същия начин, тези брамини, изучени в Трите Веди и изпълнени с омраза ... , изпълнени със зложелание ... , нечисти ... , недисциплинирани, имат ли някаква връзка, нещо общо с дисциплинирания Брахма?'

'Не, Почитаеми Готама.'

36. 'Точно така, Васета. Просто не е възможно тези недисциплинирани брамини след смъртта си да се обединят с Брахма. Но тези брамини изучени в Трите Веди, седнали на брега, потъват отчаяно, мислейки може би да намерят сух брод. Затова тяхното тройно знание се нарича тройна пустиня, тройна пустош, тройно унищожение.'

37. При тези думи Васетта казал: 'Почитаеми Готама, чул съм да казват: "Аскетът Готама знае пътя към единението с Брахма."'

'Как мислиш, Васета? Представи си, че тук има човек, роден и израснал в Манасаката, и някой, който е дошъл от Манасаката и е изгубил пътя, трябва да го попита за пътя. Дали този човек, роден и отгледан в Манасаката, ще бъде в състояние на объркване или недоумение?'

'Не, Почитаеми Готама. И защо не? Защото такъв човек би знаел всички пътища.'

38. 'Васетта, може да се каже, че такъв човек, когато бъде попитан за пътя, може да бъде объркан или озадачен – но Татаагата, когато бъде попитан за света на Брахма и пътя до там, със сигурност няма да бъде объркан или озадачен. Защото, Васета, аз познавам Брахма и света на Брахма, и пътя към света на Брахма, и пътя на практиката, чрез който светът на Брахма може да бъде достигнат.'

¹⁹⁷ – *Сапаригаха*. Палийско-английският речник дава както "женен", така и "обременен". И двете се подразбират.

¹⁹⁸ – *Васаватти*: осветено. "мощен", но тук означава да имаш власт или контрол над себе си.

39. При това Васетта казал: 'Почитаемите Готама, чувал съм да казват: "Аскетът Готама преподава пътя към единението с Брахма." Би било добре, ако Почитаеми Готама ни научи на пътя към единението с Брахма, нека Почитаеми Готама помогне на хората на Брахма!'

'Тогава, Васета, слушай, обърни нужното внимание и аз ще ти кажа.'

'Добре, Почитаеми', казал Васетта. Благословеният казал:

40 – 75. 'Васетта, един Татаагата се появява на света, един Арахант, напълно просветлен Буда, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен. Той, след като е осъзнал чрез своето свръхпознание, провъзгласява този свят с неговите божества, Мара и Брахми, неговите божества и хора. Той преподава Дамма, която е прекрасна в своето начало, среда и край, с правилния смисъл и изказ, и показва напълно съвършения и чист свят живот. Един последовател излиза в бездомност и практикува морала, охранява сетивните си порти, достига първа джана (сутта 2, стихове 41–75).

76. 'Тогава, със сърце, изпълнено с любяща доброта, той пребивава обхващайки една четвърт, втора, трета, четвърта четвърт. Така той пребивава, обхващайки целия свят, нагоре, надолу, напречно, навсякъде, изцяло със сърце, изпълнено с любяща доброта, изобилна, неограничена,¹⁹⁹ без омраза или зложелание.

77. 'Така както ако един могъщ тромпетист с малко затруднения може да направи прокламация към четирите страни, така чрез тази медитация, Васетта, чрез това освобождаване на сърцето чрез любяща доброта той не оставя нищо недокоснато, нищо незасегнато в сетивната сфера.²⁰⁰ Това, Васетта, е пътят към единението с Брахма.

78. 'Освен това, със сърце, изпълнено със състрадание, ... със симпатизираща радост, със самообладание той пребивава, обхващайки една четвърт, втора, трета, четвърта четвърт. Така той пребивава, обхващайки целия свят, нагоре, надолу, напречно, навсякъде, изцяло със сърце, изпълнено със самообладание, изобилно, неограничено, без омраза или зложелание.

79. 'Така както, ако един могъщ тромпетист може с малко затруднения да направи прокламация до четирите посоки, така чрез тази медитация, Васета, чрез това освобождаване на сърцето чрез състрадание, ... чрез симпатизираща радост, ... чрез самообладание, той не оставя нищо недокоснато, нищо незасегнато в сетивната сфера. Това, Васета, е пътят към единението с Брахма.

80. 'Как мислиш, Васета? Дали един монах пребивава по този начин обременен със съпруги и богатство или необременен?'

'Необременени, Почитаеми Готама. Той е без омраза ... , без зложелание ... , чист и дисциплиниран, Почитаеми Готама.'

81. 'Тогава, Васета, монахът е необременен и Брахма е необременен. Този необременен монах има ли нещо общо с необременения Брахма?'

'Да, наистина, Почитаеми Готама.'

'Точно така, Васета. Това, че един необременен монах, след смъртта, при разпада на тялото, трябва да постигне единение с необременения Брахма – това е възможно. По същия начин монах без омраза ... , без зложелание ... , чист ... , дисциплиниран ... Тогава, ако един дисциплиниран монах, след смъртта, при разпада на тялото, трябва да постигне единение с Брахма – това е възможно.'

82. При това младите брамини Васетта и Барадваджа казали на Благословения: "Отлично, Почитаеми Готама, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там. Точно така Почитаеми Готама е разяснил Дамма по различни начини.'

¹⁹⁹ – Тези (пред-будистки) "Божествени обитания" (*Брахмавихара*) се наричат също Безгранични състояния (*апаманна*).

²⁰⁰ – *Памана катам* според ДА обозначава сетивната сфера (*камалока*). Виж СН 42.8. ДА казва: "Като могъщия океан, наводняващ малка рекичка, той достига дори до Брахма".

'Намирам убежище в Почитаеми Готама, в Дамма и Санга. Нека Почитаеми Готама ме приеме като мирянин последовател, намерил убежище от този ден нататък, докато е жив!'²⁰¹

²⁰¹ – Виж също ДН 27, МН 98 и Сутта Нипата 594. ДА казва, че първото намиране на убежище на Васетта е след проповядването на Васетта Сутта (МН 98) и това е вторият случай. Той излиза в бездомност и след проповядването на Агганна Сутта (ДН 27) той получава висшето ръкополагане и достига *арахантство*.

Втори раздел
Големият раздел

14 Махападаана Сутта: Голямата беседа за родословието

1.1. ТОВА СЪМ ЧУЛ.²⁰² Веднъж Благословеният пребивавал в Саватти, в парка на Анатапиндика, в горичката на Джета, в колибата Карери. И сред няколко монаси, които се били събрали след хранене, след обиколката за дарения, седнали в павилиона на Карери, възникнал сериозен дебат за предишни животи, като коментирали: 'Така беше в предишния живот', или 'Така беше.'

1.2. Благословеният, със способността на божественото ухо, което е пречистено и превъзхождащо човешкото, чул това, за което говорели. След като станал от мястото си, той отишъл до павилиона Карери, седнал на подготвеното място и казал: 'Монаси, какъв беше разговорът ви, докато седяхте заедно? Какъв дебат прекъснах?' И те му казали.

1.3. 'Добре, монаси, бихте ли искали да чуете подходяща беседа за минали животи?'

'Благословени, сега е времето за това! Благородни, сега е времето за това! Ако Благословеният изнесе правилна беседа за минали животи, монасите ще я слушат и ще я запомнят!'

'Добре тогава, монаси, слушайте, внимавайте и аз ще говоря.'

'Да, Благословени', отговорили монасите, а Благородният казал:

1.4. 'Монаси, преди деветдесет и един еона Благословеният, Арахантът, напълно просветленият Буда Випаси се появил в света. Преди тридесет и един еона се появил Благословеният Буда Сикки; в същия тридесет и първи еон преди този Благословен Буда Вессабу се появил. И в този настоящ щастлив еон²⁰³ Благословените Буди Какусанда, Конагамана и Кассапа са се появили в света. Също така, монаси, в този настоящ щастлив еон аз също се проявих в света като напълно просветлен Буда.

1.5. 'Благословеният Буда Випаси е роден от катийски род и се е появил в семейство на катии; Благословеният Буда Сикки също; Благословеният Буда Вессабу също; Благословеният Буда Какусанда е роден в брамински род и се е появил в браминско семейство; Благословеният Буда Конагамана също; Благословеният Буда Кассапа също; и аз, монаси, който сега съм арахант и напълно просветлен Буда, съм роден от катийски род и съм се появил в семейство на катии.

1.6. 'Благословеният Буда Випаси бил от рода Конданя; Благословеният Буда Сикки също; Благословеният Буда Вессабу също; Благословеният Буда Какусанда бил от рода Кассапа; Благословеният Буда Конагамана също; Благословеният Буда Кассапа също; Аз, който сега съм арахантът и напълно просветлен Буда, съм от рода Готама.

1.7. 'По времето на Благословения Буда Випаси продължителността на живота е била осемдесет хиляди години; по времето на Благословения Буда Сикки – седемдесет хиляди; по времето на Благословения Буда Вессабу – шестдесет хиляди; по времето на Благословения Буда Какусанду – четиридесет хиляди; по времето на Благословения Буда Конагамана – тридесет хиляди; по времето на Благословения Буда Кассапа са били двадесет хиляди години. По мое време животът е кратък, ограничен и бързо изтичащ: рядко някой доживява до сто години.

1.8. 'Благословеният Буда Випаси получил пълното си просветление в основата на дърво с цветове като тромпет; Благословеният Буда Сикки – под бяло мангово дърво; Благословеният Буда Вессабу – под салово дърво; Благословеният Буда Какусанда – под

²⁰² – Тази сутта, Махападаана сутта, бележи началото на нов раздел и нова атмосфера. Разделът се нарича "голям" вероятно просто защото повечето от суттите в него включват маха "голям" в заглавията си. Махападаана = Маха-ападаана. Ападаана (което е и заглавието на една от книгите в Куддака Никая) означава "легенда, житейска история": тук суттата е за последните седем Буди, представени от Випаси до Готама, докато в Куддака Никая историите са за араханти. Настоящата сутта, очевидно е късна, макар и с някои по-ранни елементи.

²⁰³ – Щастлив еон е този, в който са родени един или повече Буди: настоящият еон е с един от петте Буди, четирима от които вече са се появили.

акациево дърво; Благословеният Буда Конагамана – под смокиново дърво; Благословеният Буда Кассапа – под баняново дърво; и аз станах напълно просветлен в основата на дървото асатта.²⁰⁴

1.9. 'Благословеният Буда Випаси имал двойка благородни последователи – Канда и Тисса; Благословеният Буда Сикки имал Абибу и Самбава; Благословеният Буда Вессабу имал Сона и Уттара; Благословеният Буда Какусанда имал Виддура и Санджива; Благословеният Буда Конагамана имал Бийоса и Уттара; Благословеният Буда Кассапа имал Тисса и Барадваджа; аз самият сега имам двойката благородни последователи Сарипутта и Моггаллана.

1.10. 'Благословеният Буда Випаси имал три групи от последователи: една от шест милиона и осемстотин хиляди, една от сто хиляди и една от осемдесет хиляди монаси, и от тези три групи всички били араханкти; Благословеният Буда Сикки имал три събрания от последователи: едно от сто хиляди, едно от осемдесет хиляди и едно от седемдесет хиляди монаси – всички араханкти; Благословеният Буда Вессабу имал три групи: една от осемдесет хиляди, една от седемдесет хиляди и една от шестдесет хиляди монаси – всички араханкти; Благословеният Буда Какусанда имал едно събрание: четиридесет хиляди монаси – всички араханкти; Благословеният Буда Конагамана имал едно събрание: тридесет хиляди монаси – всички араханкти; Благословеният Буда Кассапа имал едно събрание: двадесет хиляди монаси – всички араханкти; аз, монаси, имам едно събрание от последователи, хиляда двеста и петдесет монаси, и това едно събрание се състои само от араханкти.

1.11. 'Личен придружител на Благословения Буда Випаси бил монахът Асока; на Благословеният Буда Сикки бил Кеманкара; на Благословеният Буда Вессабу бил Упасаннака; на Благословеният Буда Какусанду бил Вуддиджа; на Благословения Буда Конагамана бил Сотия; на Благословеният Буда Кассапа бил Сабамиа; моят главен личен придружител сега е Ананда.

1.12. 'Бащата на Благословения Буда Випаси бил крал Банддума, майка му била кралица Банддумати, а кралската столица на крал Банддума била Банддумати. Бащата на Благословения Буда Сикки бил крал Аруна, майка му била кралица Паббавати; столицата на крал Аруна била Арунавати. Бащата на Благословения Буда Вессабу бил крал Суппатита, майка му била кралица Ясавати; столицата на крал Суппатита била Анопама. Бащата на Благословения Буда Какусанда бил браминът Аггидатта, майка му била браминката Вишакка. Кралят по това време се казвал Кема; столицата му била Кемавати. Бащата на Благословения Буда Конагамана бил браминът Янядатта, майка му била браминската дама Уттара. Кралят по това време бил Соба; столицата му била Собавати. Бащата на Благословения Буда Кассапа бил браминът Брахмадатта, майка му била браминската дама Данавати. Кралят по това време бил Кики; столицата му била Варанаси. И сега, монаси, баща ми е крал Судодана, майка ми е кралица Мая, а кралската столица е Капилаватту.'

Това Благословеният казал, след което станал от мястото си и отишъл в колибата си.

1.13. Скоро след като Благословеният си отишъл, между монасите възникнал друг дебат:²⁰⁵ 'Чудесна е, приятели, прекрасна е великата сила и способност на Татаагата – начинът, по който той си спомня миналите Буди, които са постигнали париниббана, след като са отрязали пречките, отрязали са пътя [на жаждата], сложили са край на кръга на съществуване, преодолели са всички страдания. Той си спомня тяхното раждане, името им, техния род, продължителността на живота им, последователите и събранията, свързани с тях: "Родени по този начин, тези Благословени са били такива и такива, такива са били техните имена, техните родове, тяхната Дисциплина, тяхната Дамма, тяхната мъдрост, тяхното освобождение." Е, приятели, как Татаагата е стигнал до проникателното знание, чрез което си спомня всичко това ... ? Дали някое божество му разкри това знание?' Това бил разговорът на тези монаси, който бил прекъснат.

²⁰⁴ *Фигус религиоса*. Потомците на оригиналното дърво са запазени в Бод Гая и Анурадхапура (Шри Ланка).

²⁰⁵ – Виж МН 123.4.

1.14. Тогава Благословеният, като излязъл от уединението в периода за почивка, отишъл до павилиона Карери и седнал на пригответното място. Той казал: 'Монаси, какъв беше вашият разговор, докато седяхте заедно? Какъв дебат прекъснах?' И монасите му казали.

1.15. 'Татаагата разбира тези неща ... чрез собственото си проникване в принципите на Дамма; и божествата също са му го казали. Е, монаси, искате ли да чуете още повече за минали животи?'

'Благословени, сега е времето за това! Благородни, сега е времето за това! Ако Благословеният изнесе правилна беседа за минали животи, монасите ще я слушат и ще я запомнят!'

'Добре тогава, монаси, слушайте, внимавайте и аз ще говоря.'

'Да, Благословени', отговорили монасите, а Благородният казал:

1.16. 'Монаси, преди деветдесет и един еона Благословеният, Арахантът, напълно просветленият Буда Випаси се появил в света. Той е роден в род на катии и е израснал в семейство на катии. Той е бил от рода Конданя. Продължителността на живота му била осемдесет хиляди години. Той получил пълното си просветление в подножието на дърво с цветове като тропети. Той имал двойката благородни последователи Канда и Тисса като свои главни последователи. Той имал три групи от последователи: една от шест милиона и осемстотин хиляди, една от сто хиляди и една от осемдесет хиляди монаси, всички араханги. Главният му личен помощник бил монахът Асока. Баща му е крал Бандума, майка му е кралица Бандумати. Столицата на краля била Бандумати.

1.17. 'И така, монаси, Бодисатта Випаси слязъл от рая Тусита, осъзнат и ясно разбиращ, в утробата на майка си. Това, монаси, е правило.²⁰⁶

'Правило е, монаси, че когато Бодисатта слезе от рая Тусита в утробата на майка си, в този свят с неговите божества, Мара и Брахма, неговите аскети и брамини, божества и хора се появява неизмерима, прекрасна светлина, надминаваща славата на най-могъщите божества. И каквито и тъмни пространства да лежат отвъд края на света, хаотични, слепи и черни, такива, че дори не са достигнати от мощните лъчи на слънцето и луната, те все пак са осветени от тази неизмерима прекрасна светлина, надминаваща славата на най-могъщите божества. И онези същества, които са се преродили там²⁰⁷, се разпознават чрез тази светлина и знаят: "Тук са се родили и други същества!" И тази десетхилядократна световна система потреперила, разтърсила се и се разтресла. И тази неизмерима светлина блестяла. Това е правило.

'Правило е, че когато Бодисатта влезе в утробата на майка си, четири божества²⁰⁸ идват да го защитят от четирите страни, казвайки: "Нека никой човек, никое нечовешко същество, нищо да не навреди на този Бодисатта или майката на този Бодисатта!" Това е правило.

1.18. 'Правило е, че когато Бодисатта влезе в утробата на майка си, майка му става по природа добродетелна, въздържаща се от отнемане на живот, от вземане на това, което не ѝ е дадено, от сексуално неправомерно поведение, от лъжлива реч или от силни напитки и лекарства, причиняващи небрежност. Това е правило.

1.19. 'Правило е, че когато Бодисатта влезе в утробата на майка си, тя няма сетивни мисли, свързани с мъж, и не може да бъде надвита от мъж с похотливи мисли. Това е правило.

1.20. 'Правило е, че когато Бодисатта влезе в утробата на майка си, тя се наслаждава на петкратните удоволствия на сетивата и изпитва наслада, като е надарена и притежавана от тях. Това е правило.

1.21. 'Правило е, че когато Бодисатта влезе в утробата на майка си, тя няма никаква болест, тя е спокойна и без телесна умора и може да види Бодисатта вътре в утробата си, заедно с всичките му крайници и способности. Монаси, това е като скъпоценен камък, берил, чист, превъзходен, добре изрязан на осем фасети, чист, ярък, безупречен и свършен

²⁰⁶ – Даммата: това, което е в съответствие с Дамма като универсален закон.

²⁰⁷ – Казва се, че това е едно от адските състояния.

²⁰⁸ – Четирите велики краля (ДА) (виж ДН 11.69).

във всяко отношение, нанизан на син, жълт, червен, бял или оранжев шнур. И човек с добро зрение, като го вземе в ръка, би го описал така. Така майката на Бодисатта, без болест, го вижда, заедно с всичките му крайници и способности. Това е правило.

1.22. 'Правило е, че майката на Бодисатта умира седем дни след раждането му и се преражда в рая Тусита. Това е правило.

1.23. 'Правило е, че докато другите жени носят детето в утробата си девет или десет месеца преди раждането, не е така с майката на Бодисатта, която го носи точно десет месеца преди раждането. Това е правило.

1.24. 'Правило е, че докато другите жени раждат седнали или легнали, не е така с майката на Бодисатта, която ражда изправена. Това е правило.

1.25. 'Правило е, че когато Бодисатта излиза от утробата на майка си, първо го посрещат божествата, а след това хората. Това е правило.

1.26. 'Правило е, че когато Бодисатта излезе от утробата на майка си, той не докосва земята. Четири божества²⁰⁹ го поемат и го поставят пред майка му, като казват: "Радвайте се, Ваше Величество, силен син ви се роди!" Това е правило.

1.27. 'Правило е, че когато Бодисатта излиза от утробата на майка си, той излиза чист, неопетнен от вода, слюз, кръв или каквото и да е замърсяване, чист и неопетнен. Така както когато скъпоценен камък е положен върху муселин от Каси,²¹⁰ бижутото не оцветява муселина, нито муселинът – бижутото. Защо не? Заради чистотата и на двете. По същия начин Бодисатта излиза чист ... Това е правило.

1.28. 'Правило е, че когато Бодисатта излиза от утробата на майка си, два потока вода се изливат от небето, единият студен, другият топъл, с които те ритуално измиват Бодисатта и майка му. Това е правило.

1.29. 'Правило е, че веднага щом се роди, Бодисатта заема твърда позиция на двата си крака с лице на север, след това прави седем крачки и под бял балдахин²¹¹ той оглежда четирите посоки и след това заявява с глас като на бик: "Аз съм главен в света, върховен в света, най-висш в света. Това е последното ми раждане, няма да има повече прераждане."²¹² Това е правило.

1.30. 'Правило е, че когато Бодисатта излезе от утробата на майка си, в този свят се появява ... неизмерима, прекрасна светлина ... (като стих 17). Това е правило.²¹³

1.31. 'Монаси, когато принц Випаси се родил, те го показали на крал Бандума и казали: "Ваше Величество, син ви се роди. Благоволете, уважаеми, да го погледнете." Кралят погледнал принца и след това казал на брамините, изкусни в знаците: "Вие, уважаеми, сте изкусни в знаците, прегледайте принца." Брамините прегледали принца и казали на крал Бандума: "Уважаеми, радвай се, защото ви се роди могъщ син. Това е дар за вас, Господарю, голям дар за вас, Господарю, че такъв син е роден във вашето семейство. Господарю, този принц е надарен с тридесетте и двата белега на велик човек. За такъв има само две направления. Ако води домашен живот, той ще стане владетел, праведен, който завърта Колелото на закона, завоевател на четирите посоки, който е установил сигурността на своето кралство и притежава седемте съкровища. Това са: колелото-съкровище, слона-съкровище, коня-съкровище, бижутото-съкровище, жената-съкровище, иконома-съкровище и, като седмо, съветника-съкровище. Той има повече от хиляда синове, които са герои, с героичен ръст, победители над вражеската армия. Той живее, след като е завладял тази опасана с море земя без тояга или меч, а чрез закон. Но ако той излезе от домашния живот в

²⁰⁹ – Отново четиримата велики крале.

²¹⁰ – Варанаси (Бенарес).

²¹¹ – Символ на кралска особа.

²¹² – Всички тези неща са символични според ДА. Стоенето на земята обозначава четирите "пътища към властта" (*иддипадани*). С лице на север означава множеството, което трябва да бъде спечелено. Седемте стъпки са седемте фактора на просветлението (*бодджанга*). Балдахинът означава освобождение. Оглеждането наоколо означава безпрепятствено знание. Гласът на бика обозначава завъртането на колелото, а обявяването на последното му раждане – "лъвския рев" за бъдещото *арахантство*.

²¹³ – Така тази светлина се появява два пъти, при зачеването и раждането на Бодисатта.

бездомност, тогава той ще стане Арахант, напълно просветлен Буда, който повдига булото от света."

1.32. "А какви, уважаеми, са тези тридесет и два знака ... ? (1) Той има крака с равна стъпка. (2) На стъпалата на краката му има колела с хиляда спици. (3) Той има издадени пети. (4) Има дълги пръсти на ръцете и краката. (5) Той има меки и нежни ръце и крака. (6) Той има линии като мрежи по дланите и ходилата. (7) Той има високо повдигнати глезени. (8) Краката му са като на антилопа. (9) Стойкики, и без да се навежда, той може да докосва и разтрива коленете си с всяка ръка. (10) Неговите мъжки органи са обвити в обвивка. (11) Тенът му е светъл, с цвят на злато. (12) Кожата му е деликатна и толкова гладка, че по нея не полепва прах. (13) Космите по тялото му са отделни, по един към всяка пора. (14) Те растат нагоре, синкаво-черни като колириум, растат завити надясно. (15) Тялото му е божествено право. (16) Той има седемте изпъкнали повърхности. (17) Предната част на тялото му е като на лъв. (18) Между раменете му няма вдлъбнатини. (19) Той има пропорции като баняново дърво: височината му е колкото размаха на ръцете му. (20) Бюстът му е равномерно заоблен. (21) Неговото вкусово усещане е изключително остро. (22) Има челюсти като на лъв. (23) Той има четиридесет зъба. (24) Зъбите му са равни. (25) Между зъбите му няма празнини. (26) Неговите зъби са съвършено бели. (27) Езикът му е много дълъг. (28) Той има глас, подобен на Брахма, като този на птицата каравика. (29) Очите му са наситено сини. (30) Има мигли като на крава. (31) Косата между веждите му е бяла и мека като памучен пух. (32) Главата му е оформена като кралски тюрбан."

1.33. "Господарю, този принц е надарен с тридесет и два белега на велик човек. За такива са отворени само две направления. Ако той води домашния живот, той ще стане владетел, праведен монарх на закона, който завърта колелото ... Но ако излезе от домашния живот в бездомност, тогава той ще стане Арахант, напълно просветлен Буда, такъв, който повдига булото от света."

'Товага крал Бандума, след като облякъл тези брамини в нови дрехи, задоволил всичките им желаниа.

1.34. 'И крал Бандума назначил бавачки за принц Випаси. Едни го сучели, едни го къпели, едни го носели, едни го люлеели. Бял чадър се държал над него нощем и денем, за да не го нарани нито студ, нито жега, нито трева, нито прах. А принц Випаси бил много обичан от хората. Така както всички обичат син, жълт или бял лотос, така всички обичали принц Випаси. Така той бил носен от скут в скут.

1.35. 'Принц Випаси имал сладък глас, красив глас, очарователен и възхитителен. Така както в планините на Хималаите птицата каравика има глас, по-сладък, по-красив, очарователен и възхитителен от всички други птици, така и гласът на принц Випаси бил най-добрият от всички.

1.36. 'И благодарение на резултатите от миналата камма, божественото око присъствало в принц Випаси, с което той можел да вижда на една левга денем и нощем.

1.37. 'А принц Випаси бил немигащо бдителен като тридесет и тримата богове. И тъй като се казва, че бил немигащо бдителен, принцът започнал да се нарича "Випас-Си".²¹⁴ Когато крал Бандума разглеждал дело, той взимал принц Випаси на коляното си и го инструктирал по случая. След това, сваляйки го от коляното му, баща му внимателно му обяснявал проблемите. И поради тази причина той повече се наричал Випаси.

1.38. 'Товага крал Бандума наредил да бъдат построени три двореца за принц Випаси, един за дъждовния сезон, един за студения сезон и един за горещия сезон, за да се погрижат за всички петкратни сетивни удоволствия. Там принц Випаси останал в двореца за дъждовния сезон за четирите месеца на дъждовния сезон, без придружители от мъжки пол, заобиколен от жени музиканти, и той никога не напуснал този дворец.'

[Край на първия раздел за рецитация (раздела за раждане)]

²¹⁴ – Свързано с *випасана* "прозрение" (също като медитативна практика: срв. ДН 22).

2.1. 'Тогава, монаси, след като изминали много години, много стотици и хиляди години,²¹⁵ принц Випаси казал на своя колесничар: "Впрегни няколко хубави карети, колесничарю! Ще отидем до парка за развлечения, за да го огледаме." Колесничарят го направил, след което докладвал на принца: "Ваше кралско височество, хубавите карети са впрегнати, време е да направите каквото искате." И принц Випаси се качил на една карета и потеглил в процесия към парка за развлечения.

2.2 'И докато го карали към парка за развлечения, принц Випаси видял възрастен мъж, прегърбен като прекършена покривна греда, подпрян на бастун, клатушкащ се, болен, с цялата му младост изчезнала. При гледката той казал на колесничаря: "Колесничарю, какво му е на този човек? Косата му не е като на другите мъже, тялото му не е като на другите мъже."

"Принце, това се нарича старец."

"Но защо го наричат старец?"

"Наричат го старец, принце, защото не му остава дълго да живее."

"Но мога ли аз да остареея и да не съм освободен от старост?" "

"И вие, и аз, принце, сме обречени да остареем и не сме освободени от старост."

"Добре тогава, колесничарю, свършихме работа за днес с парка за развлечения. Сега се върни в двореца."

"Добре, принце", казал колесничарят и върнал принц Випаси обратно в двореца.²¹⁶ Пристигнал там, принц Випаси бил обзет от скръб и униние, плачейки: "Безобразно нещо е раждането, тъй като при онзи, който се е родил, трябва да се прояви стареене!"

2.3. 'Тогава крал Бандума изпратил да повикат колесничаря и казал: "Принцът не се ли забавляваше в парка за развлечения? Не беше ли щастлив там?"

"Ваше Величество, принцът не се забавляваше, не беше щастлив там."

"Какво видя по пътя дотам?" Тогава колесничарят разказал на краля всичко, което се е случило.

2.4. 'Тогава крал Бандума си помислил: "Принц Випаси не трябва да се отказва от трона, той не трябва да излиза от домашния живот в бездомност – думите на брамините, изучени в знаците, не трябва да се сбъдват!" Така че кралят осигурил на принц Випаси още повече удоволствие от петкратните сетивни удоволствия, за да може той да управлява кралството и да не напусне домашния живот в бездомност ... Така принцът продължил да живее, отдавайки се на, и пристрастен към петте сетивни удоволствия.

2.5 'След много стотици хиляди години принц Випаси наредил на колесничаря си да отидат до парка за развлечения (като стих 2.1).

2.6. 'И докато го карали към парка за развлечения, принц Випаси видял болен човек, страдащ, много болен, паднал в собствената си урина и екскременти, и някои хора го вдигали, а други го слагали в леглото. При гледката той казал на колесничаря: "Какво му е на този човек? Очите му не са като на другите хора, главата му не е като на другите хора."

"Принце, това се нарича болен човек."

"Но защо го наричат болен?"

"Принце, той се нарича така, защото трудно може да се възстанови от болестта си."

"Но мога ли аз да се разболея и да не съм освободен от болест?"

"И вие, и аз, принце, сме склонни да се разболеем и не сме освободени от болестта."

"Добре тогава, колесничарю, върни се сега в двореца." Пристигнал там, принц Випаси бил обзет от скръб и униние, плачейки: "Безобразно нещо е раждането, тъй като този, който се е родил, трябва да изпита болест!"

²¹⁵ – Като се има предвид, че продължителността на живота на човешките същества по това време се предполага, че е била 80 000 години (1.7). Това, което следва, е разказано във връзка с Буда Готама във въвеждението (*ниданакатта*) към Джатаките.

²¹⁶ – *Антепурам*: буквално "вътрешно обитание" обикновено означава "харем" и според 1.38 Випаси всъщност е бил отглеждан само от жени. ДА казва, че ги е отпратил и е останал сам да скърби, "сякаш поразен в сърцето от тази първа стрела".

2.7. 'Тогава крал Бандума изпратил да повикат колесничаря, който му разказал какво се е случило.

2.8. 'Кралят осигурил на принц Випаси още повече сетивни удоволствия, за да може той да управлява кралството и да не напусне домашния живот излизайки в бездомност ...

2.9 'След много стотици хиляди години принц Випаси наредил на колесничаря си да отидат до парка за развлечения.

2.10. 'И докато го карали към парка за развлечения, принц Випаси видял голямо множество, което се събирало, облечено в различни цветове и носещо носилки. При гледката той казал на колесничаря: "Защо правят това тези хора?"

"Принце, това е, което наричат мъртвец."

"Закарайте ме там, където е мъртвият."

"Добре, принце", каза колесничарят и го закарал. И принц Випаси се вгледа в трупа на мъртвия. Тогава той казал на колесничаря: "Защо го наричат мъртвец?"

"Принце, той се нарича мъртъв човек, защото сега неговите родители и други роднини няма да го видят отново, нито той тях."

"Но аз подлежа ли на умирање, не съм ли освободен от умирање?"

"И ти, и аз, принце, подлежим на смърт, но не сме освободени от смъртта."

"Добре тогава, колесничарю, свършихме с работата за днес в парка за удоволствия. Сега се върни в двореца ... Когато пристигали там, принц Випаси бил обзет от скръб и униние, плачейки: "Безобразно нещо е раждането, тъй като при онзи, който се е родил, смъртта трябва да се прояви!"

2.11. 'Тогава крал Бандума изпратил да повикат колесничаря, който му разказал какво се е случило.

2.12. 'Кралят осигурил на принц Випаси още повече сетивни удоволствия ...

2.13 'След много стотици хиляди години принц Випаси наредил на колесничаря си да отидат до парка за развлечения.

2.14. 'И докато го карали към парка за развлечения, принц Випаси видял мъж с обръсната глава, който бил излязъл в бездомност²¹⁷, облечен в жълта роба. И той казал на колесничаря: "Какво му е на този човек? Главата му не е като на другите хора и дрехите му не са като на другите."

"Принце, той се нарича такъв, който е излязъл в бездомност"

"Защо се нарича такъв, който е излязъл в бездомност?"

"Принце, под такъв, който е излязъл в бездомност, имаме предвид такъв, който наистина следва Даммите,²¹⁸ който наистина живее в спокойствие, върши добри дела, извършва достойни дела, той е безвреден и наистина изпитва състрадание към живите същества."

"Колесничарю, той добре се нарича такъв, който е излязъл в бездомност ... Закарайте каретите до мястото, където е той."

"Добре, принце", казал колесничарят и го направил. Принц Випаси разпитал мъжа, който бил излязъл в бездомност.

"Принце, като човек, който е излязъл в бездомност, аз наистина следвам Дамма, ... и изпитвам състрадание към живите същества."

"Ти си добре наречен такъв, който е излязъл в бездомност ... "

2.15. 'Тогава принц Випаси казал на колесничаря: "Вземете каретата и се върнете в двореца. Но аз ще остана тук и ще обръсна косата и брадата си, ще облека жълта роба и ще изляза от домашния живот в бездомността."

²¹⁷ – *Паббаджита*: можем да кажем, най-близкият еквивалент на будистки монах. В *Неданакамта*, където изрично се казва, че и четирите знака са изпратени от боговете, това е рационализирано: "Въпреки че в света нямаше Буда и колесничарят не познаваше нито монасите, нито тяхното добро качества, но от силата на божествата той беше вдъхновен да каже: "Благородни, това е човек, който се е оттеглил от света" (превод на Уорън).

²¹⁸ – Това може да се приеме или като "универсален закон" или, с лек анахронизъм като будистко учение. "Добре и наистина" означава *сааду*. "Върши добри действия" означава *кусала-кирия* буквално: "извършване на умели действия", което определено носи будистки отзвук.

"Добре, принце", казал колесничарят и се върнал в двореца. Тогава принц Випаси, като обръснал косата и брадата си и облякъл жълта роба, излязъл от домашния живот в бездомност.

2.16. Тогава голямо множество от кралската столица Бандумати, осемдесет и четири хиляди души,²¹⁹ чули, че принц Випаси е излязъл в бездомност. И те си помислили: "Това със сигурност не е обичайно учение и дисциплина, не е обичайно излизането в бездомност, за което принц Випаси е обръснал косата и брадата, облякъл е жълта роба и е станал бездомен. Ако принцът е направил така, защо да не го правим и ние?" И така, монаси, голямо множество от осемдесет и четири хиляди, обръснали косите и брадите си и облечени в жълти роби, последвали Бодисатта Випаси²²⁰ в бездомността. И с това събрание Бодисатта тръгнал на своите обиколки из села, градове и кралски градове.

2.17. Тогава Бодисатта Випаси, след като се оттеглил на уединено място, имал следната мисъл: "Не е подходящо за мен да живея с тълпа като тази. Трябва да живея сам, оттеглен от това множество." И така, след известно време той напуснал множеството и остана сам. Осемдесет и четирите хиляди тръгнаха в една посока, Бодисатта в друга.

2.18. Тогава, когато Бодисатта влязъл сам в обитанието си, на уединено място, той си помисли: "Този свят, уви, е в жалко състояние: има раждане и разложение, има смърт, попадане в други състояния и прераждане. И никой не знае никакъв начин за бягство от това страдание, това остаряване и смърт. Кога ще се намери освобождение от това страдание, от това остаряване и смърт?"

Тогава, монаси, Бодисатта си помислил: "С присъствието на какво настъпва остаряването и смъртта? Какви са условията за остаряването и смъртта?" И тогава, монаси, в резултат на мъдростта, породена от задълбочено разглеждане²²¹, осъзнаването го осенило: "Когато раждането е налице, настъпва стареене и смърт, раждането обуславя стареенето и смъртта".²²²

Тогава той си помислил: "Какво обуславя раждането?" И го осенило: "Съществуването²²³ обуславя раждането" ... "Какво обуславя съществуването?" ... "Привързването обуславя съществуването" ... "Жаждата обуславя привързването" ... "Усещането обуславя жаждата" ... "Контактът обуславя усещането" ... "Шестте сетивни бази обуславят контакта" ... "Ум-и-тяло обуславят шестте сетивни бази" ... "Съзнанието обуславя ум-и-тяло." И тогава Бодисатта Випаси си помислил: "С присъствието на кое, възниква съзнанието. Какво обуславя съзнанието?" И тогава, в резултат на мъдростта, породена от дълбоко размишление, осъзнаването го осенило: "Умът-и-тялото обуславят съзнанието."

2.19. Тогава, монаси, Бодисатта Випаси си помислил: "Това съзнание се връща обратно към ум-и-тяло, то не продължава повече."²²⁴ До тази степен има раждане и разпад, има смърт и падане в други състояния и прераждане, а именно: Умът-и-тялото обуславят съзнанието и съзнанието обуславят ума-и-тялото, умът-и-тялото обуславят шестте сетивни бази, шестте сетивни бази обуславят контакта, контактът обуславя усещането, усещането обуславя жаждата, жаждата обуславя привързването, привързването обуславя съществуването, съществуването обуславя раждането, раждането обуславя стареенето и смъртта, тъгата, оплакването, болката, скръбта и отчаянието. И така цялата тази маса от страдание води началото си." И при мисълта: "Произход, произход", в Бодисатта Випаси се появили прозрение за неща, никога не осъзнавани преди, знание, мъдрост, осъзнатост и светлина.

²¹⁹ – Условно за "много голям брой".

²²⁰ – Випаси тук е наречен Бодисатта за първи път, след като сега е "излязъл в бездомност".

²²¹ – *Йонисо манасикара*: йони означава "утроба", следователно "източник, произход". Фразата наистина означава "връщане към корена на въпроса" – тук, със съвършено прозрение по отношение на етапите преди смъртта.

²²² – Осъзнаването на зависимия произход (*патичасамуппада*): виж Въведението. Тук и в ДН 15 са дадени само връзки 3-12 от обичайната поредица (отнасящи се само до настоящия живот).

²²³ – *Бава*: процесът на "съществуване". То също така съответства на първите две връзки, които не са дадени тук, които представляват процеса на "съществуване" в минал живот.

²²⁴ – ДА обяснява, че разсъздението на Випаси се е върнало само до началото на този живот.

2.20. "Тогава той си помислил: "Какво трябва да отсъства, за да не настъпва остаряването и смъртта? С прекратяването на какво идва, прекратяването на остаряването и смъртта?" И тогава, в резултат на мъдростта, породена от задълбочено разглеждане, осъзнаването го осенило: "Ако раждане отсъства, стареенето и смъртта не настъпват. С прекратяване на раждането настъпва прекратяване на стареенето и смъртта" ... "С прекратяването на какво настъпва прекратяване на раждането?" ... "С прекратяване на съществуването настъпва прекратяване на раждането" ... "С прекратяване на привързването настъпва прекратяване на съществуването" ... "С прекратяване на жаждата настъпва прекратяването на привързването" ... "С прекратяване на усещането настъпва прекратяването на жаждата" ... "С прекратяване на контакта настъпва прекратяването на усещането" ... "С прекратяване на шестте сетивни бази настъпва прекратяването на контакта" ... "С прекратяване на ума-и-тялото настъпва прекратяването на шестте сетивни бази" ... "С прекратяване на съзнанието настъпва прекратяването на ума-и-тялото" ... "С прекратяване на ума-и-тялото настъпва прекратяването на съзнанието."

2.21. "Тогава Бодисатта Випаси си помислил: "Аз открих пътя на прозрението (*випассана*)²²⁵ към просветлението, а именно:

"С прекратяване на ума-и-тялото съзнанието престава, с прекратяване на съзнанието ума-и-тялото престават; с прекратяване на ума-и-тялото, шестте сетивни бази престават; с прекратяване на шестте сетивни бази контактът престава; с прекратяване на контакта усещането престава; с прекратяване на усещането жаждата престава; с прекратяване на жаждата привързването престава; с прекратяване на привързването съществуването престава; с прекратяване на съществуването престава раждането; с прекратяване на раждането стареенето и смъртта, скръбта, оплакването, болката, скръбта и отчаянието престават. И така цялата тази маса от страдание престава." И при мисълта: "Прекратяване, прекратяване", възникнали в Бодисатта Випаси, прозрение за неща, никога не осъзнавани преди, знание, визия, осъзнатост и светлина.

2.22. 'След това, монаси, в друг момент Бодисатта Випаси обитавал съзерцание на възникването и отминаването на петте групи на привързване: "Такова е тялото, такова е неговото възникване, такова е неговото отминаване; такова е усещането ... ; такова е възприятието ... ; такива са умствените формации ... ; такова е съзнанието, такова е неговото възникване, такова е неговото отминаване." И докато той продължавал да съзерцава възникването и отминаването на петте групи на привързване, не след дълго умът му бил освободен без остатък от опетняванията.²²⁶

[Край на втората рецитационна част]

3.1. "Тогава, монаси, Благословеният, Арахантът, напълно просветленият Буда Випаси си помислил: "Може би трябва да преподавам Дамма?" И тогава той си помислил: "Постигнах тази Дамма, която е дълбока, трудна за виждане, трудна за разбиране, мирна, отлична, отвъд разума,²²⁷ прекалено фина, за да бъде разбрана от мъдрите. Но това поколение се наслаждава на привързването, радва му се и му се отдава. Но за тези, които толкова се наслаждават, радват и се отдават на привързването, този въпрос е труден за виждане, а именно обусловената природа на нещата,²²⁸ или зависимият произход.²²⁹ Също толкова трудно би било да се види успокояването на всички умствени формации,²³⁰ изоставянето на всички нива на прераждането, отслабването на жаждата, безстрастието,

²²⁵ – Рис Дейвис коментира: "Тъй като това не е стандартна фраза ... несъмнено съдържа игра на думи с името Випаси."

²²⁶ – Той станал *арахант*.

²²⁷ – *Аттакавачаро*: "отвъд сферата на логическата мисъл". Това може да се разбере само чрез прозрение, а не само чрез разсъждение.

²²⁸ – *Ида-паччаята*: "обусловен от това" (т.е. фактът, че всичко има някакво специфично условие).

²²⁹ – *Патича-самуппада*.

²³⁰ – *Санкара*: тук може да бъде свободно перифразирано като "емоции".

прекратяването и ниббана. И ако трябва да преподавам Дамма на другите и те не ме разбират, това би представлявало умора и проблем за мен."

3.2. 'Тогавя в Благословения Буда Випаси спонтанно възникнал следния стих, който никога не бил чуван преди:

"Това, което съм постигнал, защо трябва да провъзгласявам?
Изпълнени със страст и омраза, никога не ще могат да го схванат.
Водеща нагоре е тази Дамма, която е фина, дълбока,
Трудна за виждане, никой заслепен от страстите не може да я види."

'Докато Благословеният Буда Випаси размишлявал по този начин, умът му бил склонен по-скоро към бездействие, отколкото към преподаване на Дамма. И, монаси, разсъжденията на Благословения Буда Випаси станали известни на един определен Велик Брахма.²³¹ И той си помислил: "Уви, светът загива, той ще бъде унищожен, защото умът на Випаси, Благословеният, Арахант, напълно просветленият Буда е склонен по-скоро към бездействие, отколкото към преподаване на Дамма!"

3.3. 'И така, този Велик Брахма, толкова бързо, колкото един силен човек би могъл да протегне свитата си ръка или да я свие отново, изчезнал от света на Брахма и се появил отново пред Благословения Буда Випаси. Оправяйки горната си роба през едното рамо и коленичил на дясното си коляно, той поздравил Благословения Буда Випаси със свити ръце и казал: "Благословени, нека Благословеният учи на Дамма, нека Благословеният учи на Дамма! Има същества с малко прах в очите им, които загиват, защото не чуват Дамма: те ще станат познавачи на Дамма!"

3.4. 'Тогавя Благословеният Буда Випаси обяснил (както стихове 1 – 2 по-горе) защо е склонен към бездействие, а не към преподаване на Дамма.

3.3. – 6. 'Великият Брахма се обърнал за втори и трети път към Благословения Буда Випаси да учи ... Тогавя Благословеният Буда Випаси, разпознавайки привлекателността на Брахма и обзет от състрадание към съществата, огледал света с окоето си на Буда. И той видял същества с малко прах в очите и с много прах, със способности остри и тъпи, с добър и лош характер, лесни и трудни за обучение, и малко от тях живеещи в страх от простъпки и от следващия свят. И така както в басейн от сини, червени или бели лотоси, някои се раждат във водата, растат във водата и без да напускат водата, виреят във водата; някои се раждат във водата и достигат повърхността; докато някои се раждат във водата и след като достигнат повърхността, израстват от водата и не се замърсяват от нея, по същия начин монаси, Благословеният Буда Випаси, оглеждайки света с окоето си на Буда, видял някои същества с малко прах в очите ...

3.7. 'Тогавя, знаейки мисълта му, Великият Брахма се обърнал към Благословения Буда Випаси в следните стихове:

"Както на планинския връх, наблюдателят вижда хората долу,
Така, Мъдрия,²³² виждайки всичко, гледайки надолу от висините на Дамма!
Освободеният от мъка, вижда тези, които са потънали в скръб,
Потиснати от раждане и остаряване.
Стани, герой, победител в битка, водач на кервана, прекоси света!
Учи, О, Благословени, на Дамма и те ще разберат."

²³¹ – В други версии той се нарича Брахма Сахампати (мистериозна титла) и се отъждествява с Върховния Брахма (въпреки че според будистката гледна точка неговото върховенство е относително: виж ДН 11).

²³² – *Сумейдо*: името на брамина, който, излязъл в бездомност, следвайки Буда Дипанкара, трябва да стане Буда Готама.

Благословеният Буда Випаси отговори на Великия Брахма в стих:

"Отворена за тях е вратата на Безсмъртното,
Нека чуващите да покажат своята вяра.²³³
Поради страх от проблеми, О Брахма,
Аз не проповядвах прекрасната Дамма на хората."

Тогава този Велик Брахма, мислейки си: "Аз бях причината Благословеният Буда Випаси да преподава Дамма", се поклонил на Благословения Буда и, минавайки отдясно, изчезнал от там на мига.

3.8. Тогава Благословеният Буда Випаси си помислил: "На кого първо трябва да преподавам тази Дамма? Кой би я разбрал бързо?" Тогава той си помислил: "Там са Канда, синът на краля²³⁴ и Тисса, синът на свещеника, които живеят в столицата Бандумати. Те са мъдри, учени, опитни и от дълго време нямат прах в очите. Ако сега Преподавам Дамма първо на Канда и Тисса, те ще я разберат бързо." И така Благословеният Буда Випаси, толкова бързо, колкото силен човек би могъл да протегне извитата си ръка или да я свие отново, изчезнал от основата на дървото на просветлението и се появил отново в кралската столица Бандумати, в еленски парк на Кема.

3.9. Благословеният Буда Випаси казал на пазача на парка: "Пазач, отиди при Бандумати и кажи на принц Канда и на сина на свещеника Тисса: 'Господари мои, Випаси Благословеният, Арахантът, напълно просветленият Буда, дойде до Бандумати и е отседнал в еленския парк на Кема. Той иска да ви види.'"

"Добре, уважаеми", казал пазачът на парка и отишъл и предал съобщението.

3.10. Тогава Канда и Тисса, впрегнали няколко хубави карети, излезли от Бандумати и се отправили към еленския парк на Кема. Те се возили на каретите докъдето можели да стигнат, след това слезли и продължили пеша, докато стигнали до Благословения Буда Випаси. Когато стигнали до него, те му се поклонили и седнали отстрани.

3.11. Благословеният Буда Випаси изнесъл пред тях поэтапна беседа за щедростта, морала и небесните сфери,²³⁵ показвайки опасността, упадъка и замърсяването от сетивните желания и ползите от отказа. И когато Благословеният Буда Випаси разбрал, че умовете на Канда и Тисса са готови, гъвкави, свободни от препятствията, радостни и спокойни, тогава той им преподал специалната проповед на Будите накратко: за страданието, неговия произход, неговото прекратяване и пътя. И така както чиста кърпа, от която са отстранени всички петна, поема съвършено багрилото, така и в принц Канда и в Тисса, сина на свещеника, докато седели там, изникнало чистото и неопетнено око на Дамма и те знаели: "Всички неща които имат произход, трябва да стигнат до прекратяване."

3.12. 'И те, след като са видели, постигнали, изпитали и проникнали в Дамма, преминали отвъд съмнението, придобили съвършено доверие в ученията на Учителя, без да разчитат на други, казали: "Отлично, Благословени, отлично! Все едно някой да вдигне събореното, или да посочи пътя на онзи, който се е изгубил, или да занесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там." Точно така е обяснил Благословеният Дамма по различни начини. Ние приемаме убежище в Благословения и в Дамма. Нека получим посвещение от ръцете на Благословения, нека получим ръкополагане!"

3.13. 'И така принц Канда и Тиса, синът на свещеника, получиха посвещение от ръцете на Благословения Буда Випаси и получиха ръкополагане. Тогава Благословеният Буда Випаси ги инструктирал с беседа за Дамма, вдъхновил ги, насърчил ги и ги зарадвал, показвайки опасността, упадъка и замърсяванията на обусловените неща²³⁶ и ползите от

²³³ – Подкоментарът го предава: "нека декларират вярата си".

²³⁴ – Полубрат на Випаси.

²³⁵ – Небесният свят (райските сфери), който единствен бил отворен за хората преди появата на Буда.

²³⁶ – Това е по-дълбоко прозрение от споменатото в стих 11.

ниббана.²³⁷ И чрез тяхното вдъхновение, възторг и удоволствие от тази беседа, не след дълго умовете им били освободени от опетняванията без остатък.

3.14. 'И голямо множество от осемдесет и четири хиляди души от Бандумати чуло, че Благословеният Буда Випаси е отседнал в еленския парк на Кема и че Канда и Тисса са обръснали косите и брадите си, облекли са жълти роби и са излезли от домашния живот в бездомност. И те си помислили: "Това със сигурност не е обичайно учение и дисциплина ... заради които принц Канда и Тисса, синът на свещеника, са останали без дом. Ако те могат да направят това в присъствието на Благословения Буда Випаси, защо да не го направим и ние?" И така това голямо множество от осемдесет и четири хиляди напуснала Бандумати и се отправило към еленския парк на Кема, където бил Благословеният Буда Випаси. Когато дошли при него, те му се поклонили и седнали от страни.

3.15. 'И Благословеният Буда Випаси им изнесъл поетапна беседа за щедростта, за морала и за небесните сфери, показвайки опасността, упадъка и замърсяванията на сетивните желания и ползите от отказа. И така както чистата кърпа ... поема боята перфектно, така и в тези осемдесет и четири хиляди, докато седели там, изникнало чистото и неопетнено око на Дамма и те знаели: "Всички неща които имат произход, трябва да стигнат до прекратяване."

3.16. (като стих 12)

3.17. 'И тези осемдесет и четири хиляди получили посвещение от ръцете на Благословения Буда Випаси и получили ръкополагане. Тогава Благословеният Буда Випаси ги инструктира с беседа върху Дамма ... (като стих 13) и не след дълго умовете им били освободени от опетняванията без остатък.

3.18. 'Тогава първите осемдесет и четири хиляди, които били излезли в бездомност, чули: "Благословеният Буда Випаси е дошъл в Бандумати и е отседнал в парка на елените Кема, преподавайки Дамма."

3.19. – 21. 'И всичко се случило както преди ... Тогава, не след дълго умовете им били освободени без остатък от опетняванията.

3.22. 'По това време в кралската столица Бандумати имало огромно събрание от шест милиона и осемстотин хиляди монаси. Когато Благословеният Буда Випаси се бил оттеглил в уединение, той си помислил: "Сега има това голямо събиране на монаси тук, в столицата. Може би трябва да им дам разрешение: 'Странствайте в чужбина, монаси, за доброто на мнозина, за щастието на мнозина, от състрадание към света, за благополучието и щастието на божествата и хората. Не вървете двама заедно, монаси, а преподавайте Дамма, която е прекрасна в началото си, прекрасна в средата си, и прекрасен в края си, както в буквата, така и в духа, и показва светия живот напълно съвършен и чист. Има същества с малко прах в очите, които загиват, защото не чуват Дамма: те ще станат познавачи на Дамма. Но точно след шест години вие трябва да се съберете в кралската столица Бандумати, за да рецитирате дисциплинарния кодекс."

3.23. 'Тогава един определен Велик Брахма, след като разгадал мисълта на Благословения Буда Випаси, толкова бързо, колкото силен човек би могъл да протегне свитата си ръка или да я свие отново, изчезна от света на Брахма и се появи пред Благословения Буда Випаси. Нагласяйки своята роба през едното си рамо и поздравявайки Благословения със събрани длани, той казал: "Точно така, О, Благословени, точно така, О, Благородни! Нека Благословеният да даде разрешение на това велико събрание да странства в чужбина за доброто на мнозина, ... от състрадание към света ... Има същества с малко прах в очите, които загиват, защото не чуват Дамма: те ще станат познавачи на Дамма. И ние ще направим същото както монасите: в края на шестата година ще се съберем в кралската столица Бандумати, за да рецитираме дисциплинарния кодекс."

'След като казал това, Брахма се поклонил на Благословения Буда и минавайки от дясната му страна, изчезнал от там на мига.

²³⁷ – Постигането на *ниббана* ("безсмъртното") сега е отворено за хората чрез следване учението на Буда.

3.24.-25. 'И така, Благословеният Буда Випаси, излизайки от уединението в своя период за почивка, казал на монасите какво се е случило.

3.26. "'Позволявам ви, монаси, да странствате в чужбина за доброто на мнозина, за благополучието и щастието на божествата и хората. Не вървете заедно, монаси, а преподавайте Дамма, която е прекрасна в началото си, прекрасна в средата си и прекрасна в края си, както в буквата, така и в духа, и показвайте светия живот напълно съвършен и чист. Има същества с малко прах в очите, които загиват, защото не чуват Дамма: те ще станат познавачи на Дамма. Но точно след шест години вие трябва да се съберете в кралската столица Бандумати, за да рецитирате дисциплинарния кодекс." И по-голямата част от тези монаси напуснали същия ден, за да странстват из страната.

3.27. 'По това време имало осемдесет и четири хиляди религиозни резиденции в Джамбудипа.²³⁸ И в края на първата година божествата провъзгласили: "Уважаеми, една година измина, остават пет. В края на петте години вие трябва да се върнете в Бандумати за да рецитирате дисциплинарния кодекс", и по подобен начин в края на втората, третата, четвъртата, петата години. И когато изминали шест години, божествата обявили: "Уважаеми, изминаха шест години, сега е време да отидем в кралската столица Бандумати, за да рецитираме дисциплинарния кодекс!" И тези монаси, някои със собствените си психически сили, а други с тези на божествата, всички в един ден отишли в Бандумати, за да рецитират дисциплинарния кодекс.

3.28. 'Тогава Благословеният Буда Випаси дал на събралите се монаси следните правила:

"Търпеливото въздържание е най-голямата жертва,
Върховна е ниббана, така казват Будите.
Не е 'излязъл в бездомност' този, който наранява другите,
Не е аскет този, който вреди на другите."²³⁹

Да не правим зло, а да развиваме доброто,
Да пречистваме ума, това преподават Будите."²⁴⁰

Без обиждане, без нараняване, съдържаност според правилата,
Умереност в храната, уединение на обитанията,
Отдаденост на висшето мислене, това преподават Будите."²⁴¹

3.29. 'Веднъж, монаси, бях отседнал в Уккатта²⁴² в горичката Суббага в основата на голямо салово дърво. И докато пребивавах там в уединение, ми хрумна: "Няма леснодостъпно обитание на съществата, което да не е било посещавано от мен толкова отдавна, както това на божествата от Чистите обители."²⁴³ Може би трябва да ги посетя сега?" И тогава, толкова бързо, колкото един силен човек би могъл да протегне свитата си ръка или да я изпъне отново, аз изчезнах от Уккатта и се появих сред божествата от Авиха. И много хиляди от тях дойдоха при мен, поздравиха ме и застанаха отстрани. Тогава казаха: "Уважаеми,²⁴⁴ изминаха деветдесет и един еона, откакто Благословеният Буда Випаси се появи на света.

"Благословеният Буда Випаси е роден от род на катии и се е появил в семейство на катии; той е бил от рода Коннданья; по негово време продължителността на живота е била осемдесет хиляди години; той получил пълното си просветление под дърво с цветя като

²³⁸ – "Розово-ябълкова земя", т.е. Индия.

²³⁹ – също в Даммапада 184.

²⁴⁰ – също в Даммапада 183.

²⁴¹ – също в Даммапада 185.

²⁴² – Виж ДН 3.1.1.

²⁴³ – Сферата, където се прераждат незавръщащите се.

²⁴⁴ – *Мариса*: "Уважаеми". Те не го признават за Буда.

тромпет; той имал двойката благородни последователи Канда и Тисса; той имал три групи от последователи, една от шест милиона и осемстотин хиляди, една от сто хиляди и една от осемдесет хиляди монаси, всички от които били араханги; неговият главен личен помощник бил монахът Асока, баща му бил крал Бандума, майка му била кралица Бандумати, а кралската столица на баща му била Бандумати. Отказът на Благословения Буда Випаси било такова, неговото излизане в бездомност – такова, неговият стремеж – такъв, пълното му просветление – такова; неговото завъртане на колелото по този начин.

"И ние, уважаеми, които водихме свят живот следвайки Благословения Буда Випаси, след като се освободихме от сетивните желания, се появихме тук."²⁴⁵

3.30. 'По същия начин много хиляди божества дойдоха ... (отнасяйки се по подобен начин за Сикки и други Буди като стих 1.12). Те казали: "Уважаеми, в този щастлив еон сега Благословеният Буда се появи в света. Той е роден от род на катии ... ; той е от рода Готама; по негово време продължителността на живота е кратка, ограничена и бързо преминава: рядко някой доживява до сто години. Той е получил пълното си просветление под дърво асатта; има двама благородни последователи Сарипутта и Моггаллана; има едно събрание от последователи, хиляда двеста и петдесет монаси, които всички са араханги; негов главен личен помощник е Ананда; баща му е крал Суддодана, майка му е кралица Мая, а кралската му столица е Капилаватту. Такъв бе отказа на Благословения, такова бе неговото излизане в бездомност, такъв неговият стремеж, такова неговото пълно просветление, такова неговото завъртане на колелото. И ние, уважаеми, които сме водили светия живот следвайки Благословения, след като сме се освободили от сетивните желания, сме възникнали тук."

3.31. – 32. 'След това отидох при божествата от Авиха, да видя божествата от Атаппа, и тези божества от Судаса, и тези божества от Судаси, и всички тези божества от Аканитта. И там дойдоха много хиляди божества, поздравиха ме и застагнаха отстрани, казвайки: "Уважаеми, изминаха деветдесет и един еона, откакто Благословеният Буда Випаси се появи в света ... " (като стихове 29 – 30).

3.33. 'И така, монаси, чрез своето проникване в основите на Дамма²⁴⁶ Татаагата си спомня миналите Буди, които са постигнали окончателна ниббана, пресичайки множеството,²⁴⁷ прокарайки пътека, изчерпали са кръга²⁴⁸, преминали са отвъд всички страдания; той си спомня техните раждания, имената им, техния род, продължителността на живота им, техните двойки с последователи, техните събрания от последователи: "Тези Благословени Благородни са родени така, наричани са така, такъв е бил техният род, такъв е бил техният морал, тяхната Дамма, тяхната мъдрост, тяхното обитание, такова беше тяхното освобождение."²⁴⁹

Това казал Благословеният и монасите, възхитени, се радвали на думите му.

²⁴⁵ – Като незавръщащи се.

²⁴⁶ – *Даммадату*: "Дамма-елементът".

²⁴⁷ – *Папанча*. Според Почитаемият Нанананда, *Concept and Reality* (BPS 1971) това означава "склонността на човека към разпространение в сферата на концепциите".

²⁴⁸ – Кръгът на преражданията.

²⁴⁹ – Бирмански и тайландски текстове добавят твърдение, че на Буда същото е казано за тези въпроси от божествата: Виж 1.15.

15. Маханидана сутта – Дългата беседа за причинността²⁵⁰

Взаимозависимо възникване

1. Това съм чул. Веднъж Благословеният бил отседнал сред народа Куру, в техен град наречен Каммасадатта. Тогава Почитаемият Ананда приближил Благословения, отдал му почит, и седнал от едната му страна. Сядайки, казал на Благословения:

"Прекрасно и чудесно е, благородни, как зависимото възникване е толкова дълбоко и изглежда толкова дълбоко, докато на мен ми изглежда напълно ясно."

"Не говори така, Ананда! Не говори така, Ананда! Учението за зависимото възникване, Ананда, е дълбоко и изглежда дълбоко. Защото ако не разбира и не проникне в тази Дамма, Ананда, това поколение ще се превърне в бъркотия, като навързана топка с конци, като сплъстена слама и тръстика, и няма да премине отвъд самсара с нейното нещастно съществуване, жалко предназначение, и долни нива на съществуване."

2. "Ананда, ако някой попита: 'Старееето и смъртта предизвикани ли са от определени условия?' следва да се отговори така: 'Да.' Ако някой попита: 'Кои са условията, водещи до старееене и смърт?' следва да се отговори така: 'Раждането е условието, водещо до старееене и смърт.'

"Ананда, ако някой попита: 'Раждането предизвикано ли е от определени условия?' следва да се отговори така: 'Да.' Ако някой попита: 'Кои са условията, водещи до раждане?' следва да се отговори така: 'Съществуването е условието, водещо до раждане.'

"Ананда, ако някой попита: 'Съществуването предизвикано ли е от определени условия?' следва да се отговори така: 'Да.' Ако някой попита: 'Кои са условията, водещи до съществуване?' следва да се отговори така: 'Привързването е условието, водещо до съществуване.'

"Ананда, ако някой попита: 'Привързването предизвикано ли е от определени условия?' следва да се отговори така: 'Да.' Ако някой попита: 'Кои са условията, водещи до привързване?' следва да се отговори така: 'Жаждата е условието, водещо до привързване.'

"Ананда, ако някой попита: 'Жаждата предизвикана ли е от определени условия?' следва да се отговори така: 'Да.' Ако някой попита: 'Кои са условията, водещи до жажда?' следва да се отговори така: 'Усещането е условието, водещо до жаждата.'

"Ананда, ако някой попита: 'Усещането предизвикано ли е от определени условия?' следва да се отговори така: 'Да.' Ако някой попита: 'Кои са условията, водещи до усещане?' следва да се отговори така: 'Контакта е условието, водещо до усещане.'

"Ананда, ако някой попита: 'Контакта предизвикан ли е от определени условия?' следва да се отговори така: 'Да.' Ако някой попита: 'Кои са условията, водещи до контакт?' следва да се отговори така: 'Психо-физическият организъм е условието, водещо до контакт.'

"Ананда, ако някой попита: 'Психо-физическият организъм предизвикан ли е от определени условия?' следва да се отговори така: 'Да.' Ако някой попита: 'Кои са условията, водещи до възникването на психо-физически организъм?' следва да се отговори така: 'Съзнанието е условието, водещо до появата на психо-физическият организъм.'

"Ананда, ако някой попита: 'Съзнанието предизвикано ли е от определени условия?' следва да се отговори така: 'Да.' Ако някой попита: 'Кои са условията, водещи до съзнание?' следва да се отговори така: 'Психо-физическият организъм е условието, водещо до съзнание.'

3. "Така, Ананда, с психо-физическият организъм като условие има съзнание; със съзнанието като условие възниква психо-физическият организъм; с психо-физическият

²⁵⁰ – Бел. от преводача на български: това е преводът от пали на Бикку Боди.

организъм като условие възниква контакта; с контакта като условие възниква усещането; с усещането като условие възниква жаждата; с жаждата като условие възниква привързването; с привързването като условие възниква съществуването; със съществуването като условие възниква раждането; с раждането като условие, възникват стареенето, смъртта, тъгата, плача, болката, скръбта и отчаянието. Това е произходът на всички форми на страдание.

Стареене и смърт

4. "Беше казано: 'С раждането като условие има стареене и смърт.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никакво раждане под каквато и да било форма и където и да било – богове, божества, духове, демони, човешки същества, четириноги, крилати съзнатия и влечуги, всеки в собственото си ниво на съществуване – ако нямаше раждане като същества от различен вид и ниво на съществуване, тогава при отсъствието на раждане под каквато и да било форма и където и да било ще има ли стареене и смърт?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за стареенето и смъртта, а именно, раждането.

Раждане

5. "Беше казано: 'Със съществуването като условие има раждане.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никакво раждане под каквато и да било форма и където и да било – нито в сетивната сфера на съществуване, нито във материалната сфера на съществуване, или пък в нематериалната сфера на съществуване – тогава, при пълно отсъствие на съществуване, с прекратяване на съществуването, ще има ли раждане?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за раждането, а именно, съществуването.

Съществуване

6. "Беше казано: 'С привързването като условие има съществуване.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никакво привързване под каквато и да било форма и където и да било – привързване към сетивните удоволствия, привързване към възгледи, привързване към правила и ритуали, или привързване към догмата за "аз" – тогава, при пълно отсъствие на привързването, с прекратяване на привързването, ще има ли съществуване?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за съществуването, а именно, привързването.

Привързване

7. "Беше казано: 'С жаждата като условие има привързване.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никаква жажда под каквато и да било форма и където и да било – жажда към визуалните форми, жажда към звуци, жажда към миризми, жажда към вкусове, жажда към допир или жажда към мисловните обекти – тогава, при пълно отсъствие на жаждата, с прекратяване на жаждата, ще има ли привързване?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за привързването, а именно, жаждата.

Жажда

8. "Беше казано: 'С усещането като условие има жажда.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никакво усещане под каквато и да било форма и където и да било – усещане от контакт с очите, усещане от контакт с ушите, усещане от контакт с

носа, усещане от контакт с езика, усещане от контакт с тялото или усещане от контакт с ума – тогава, при пълно отсъствие на усещане, с прекратяване на усещането, ще има ли жажда?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за жаждата, а именно, усещането."

В зависимост от жаждата

9. "По този начин, Ананда, вследствие на усещанията има жажда; вследствие на жаждата има стремеж (преследване на цели); в следствие на стремежа има придобиване; вследствие на придобиването има установяване; вследствие на установяването има жадуване и страстно желание; вследствие на жадуването и страстното желание има привързване; вследствие на привързването има притежание; вследствие на притежанието има скъперничество; вследствие на скъперничеството има охраняване; вследствие на охраняването има различни зли вредни явления и възникват – въоръжаването с тояги и оръжия, конфликти, кавги, и спорове, обидна реч, злословие и лъжи.

10. "Беше казано: 'Вследствие на охраняването възникват различни зли вредни явления – въоръжаването с тояги и оръжия, конфликти, кавги и спорове, обидна реч, злословие и лъжи.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никакво охраняване под каквато и да било форма и където и да било, тогава при пълно отсъствие на охраняване, с прекратяване на охраняването, ще има ли различни зли вредни явления?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за различни зли вредни явления, а именно, охраняването."

11. "Беше казано: 'Вследствие на скъперничеството има охраняване.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никакво скъперничество под каквато и да било форма и където и да било, тогава при пълно отсъствие на скъперничеството, с прекратяване на скъперничеството, ще има ли охраняване?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за охраняването, а именно, скъперничеството."

12. "Беше казано: 'Вследствие на притежанието има скъперничество.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никакво притежание под каквато и да било форма и където и да било, тогава при пълно отсъствие на притежание, с прекратяване на притежанието, ще има ли скъперничество?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за скъперничеството, а именно, притежанието."

13. "Беше казано: 'Вследствие на привързването има притежание.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никакво привързване под каквато и да било форма и където и да било, тогава при пълно отсъствие на привързване, с прекратяване на привързването, ще има ли притежание?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за притежанието, а именно, привързването."

14. "Беше казано: 'Вследствие на жадуването и страстното желание има привързване.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никакво жадуване и страстно желание под каквато и да било форма и където и да било, тогава при пълно отсъствие на жадуването, с прекратяване на жадуването и страстното желание, ще има ли привързване?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за привързването, а именно, жадуването и страстното желание."

15. "Беше казано: 'Вследствие на установяването има жадуване и страстно желание.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никакво установяване под каквато и да било форма и където и да било, тогава при пълно отсъствие на установяване, с прекратяване на установяването, ще има ли жадуване и страстно желание?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за жадуване и страстно желание, а именно, установяването."

16. "Беше казано: 'Вследствие на придобиването има установяване.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше придобиване под каквато и да било форма и където и да било, тогава при пълно отсъствие на придобиване, с прекратяване на придобиването, ще има ли установяване?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за установяването, а именно, придобиването."

17. "Беше казано: 'Вследствие на стремежа има придобиване.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше стремеж под каквато и да било форма и където и да било, тогава при прекратяване на стремежа, ще има ли придобиване?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за придобиването, а именно, стремежа."

18. "Беше казано: 'Вследствие на жаждата има стремеж.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше жажда под каквато и да било форма и където и да било – жажда за сетивни удоволствия, жажда за съществуване, или жажда за несъществуване – тогава при пълно отсъствие на жаждата, с прекратяване на жаждата, ще има ли стремеж?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за стремежа, а именно, жаждата."

"По този начин Ананда, тези две явления, в двойственост, се събират в едно – усещане."

Усещане

19. "Беше казано: 'С контакта като условие има усещане.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако изобщо нямаше никакъв контакт под каквато и да било форма и където и да било – без контакт с очите, контакт с ушите, контакт с носа, контакт с езика, контакт с тялото или контакт с ума – тогава при пълно отсъствие на контакт, с прекратяване на контакта, ще има ли усещане?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за усещането, а именно, контакта."

Контакт

20. "Беше казано: 'С психо-физическият организъм като условие има контакт.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако тези качества, черти, признаци и показатели, чрез които има описание на психичното тяло (психичните дейности) напълно липсват, ще има ли контакт чрез материалното тяло?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ако тези качества, черти, признаци и показатели, чрез които има описание на материалното тяло (физическите свойства) напълно липсват, ще има ли контакт чрез психичното тяло?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ако тези качества, черти, признаци и показатели, чрез които има описание на психичното и материалното тяло напълно липсват, ще има ли контакт-описание или контакт-въздействие?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ако тези качества, черти, признаци и показатели, чрез които има описание на психо-материалното тяло напълно липсват, ще има ли контакт?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за усещането, а именно, психо-материалния организъм."

Психо-Физически организъм

21. "Беше казано: 'Със съзнанието като условие има психо-физически организъм.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако съзнанието не се беше спуснало в утробата на майката, щеше ли психо-физически организъм да придобие форма в утробата?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ако след спускането в утробата, съзнанието си беше заминало, щеше ли психо-физически организъм да бъде създаден в настоящото състояние на съществуване?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ако съзнанието на младо момче или момиче беше извадено, щеше ли психо-физически организъм да порасне, да се развие, и да достигне зрялост?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за психо-физически организъм, а именно, съзнанието."

Съзнание

22. "Беше казано: 'С психо-физическия организъм като условие има съзнание.' Това, Ананда, следва да се разбира така: Ако съзнанието не беше встъпило в психо-физически организъм, щеше ли да има начало страданието – във бъдещо раждане, стареене и смърт?"

"Безспорно не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, това е причината, източника, произхода и условието за съзнанието, а именно, психо-физическият организъм."

До тази степен има раждане, стареене, смърт, заминаване и прераждане. Това е степенята, до която има средства за определяне, изразяване, и описание. Това е степенята, в която има сфера на мъдростта, до тази степен се върти кръга на проявление на това ниво на съществуване, когато има психо-физически организъм заедно със съзнание.

Описания на 'аз'-а

23. "По какъв начин, Ананда, някой описва 'аз'-а? Описва 'аз'-а като имащ материални форми и като ограничен, той го описва по следния начин: "'Аз'-ът има материални форми и е ограничен.' Или описвайки 'аз'-а като имащ материални форми и като неограничен, той го описва по следния начин: "'Аз'-ът има материални форми и е неограничен.' Или описвайки 'аз'-а като имащ нематериални форми и като ограничен, той го описва по следния начин: "'Аз'-ът има нематериални форми и е ограничен.' Или описвайки 'аз'-а като имащ нематериални форми и като неограничен, той го описва по следния начин: "'Аз'-ът има нематериални форми и е неограничен.'"

24. "Тук, Ананда, някой който описва 'аз'-а като имащ материални форми и ограничен или описва 'аз'-а (като съществуващ само) в настоящето или описва този 'аз' (като съществуващ) накъде в бъдещето, или си мисли: 'Това което не е по този начин, аз ще го преобърна да бъде по този начин.' Ако беше така, то уместно е да се каже че тази гледна точка (за 'аз'-а) като имащ материална форма и като ограничен е основателна."

"Някой който описва 'аз'-а като имащ материални форми и е неограничен или описва този 'аз' (като съществуващ само) в настоящето или описва този 'аз' (като съществуващ) накъде в бъдещето, или си мисли: 'Това което не е по този начин, аз ще го преобърна да бъде по този начин.' Ако беше така, то уместно е да се каже че тази гледна точка (за 'аз'-а) като имащ материална форма и като неограничен е основателна."

"Някой който описва 'аз'-а като имащ нематериални форми и е ограничен или описва този 'аз' (като съществуващ само) в настоящето или описва този 'аз' (като съществуващ) накъде в бъдещето, или си мисли: 'Това което не е по този начин, аз ще го преобърна да бъде по този начин.' Ако беше така, то е уместно да се каже че тази гледна точка (за 'аз'-а) като имащ нематериална форма и като ограничен е основателна.

"Някой който описва 'аз'-а като имащ нематериални форми и е неограничен или описва този 'аз' (като съществуващ само) в настоящето или описва този 'аз' (като съществуващ) накъде в бъдещето, или си мисли: 'Това което не е по този начин, аз ще го преобърна да бъде по този начин.' Ако беше така, то уместно е да се каже че тази гледна точка (за 'аз'-а) като имащ нематериална форма и като неограничен е основателна.

"По този начин, Ананда, някой описва 'аз'-а.

Неописване на 'аз'-а

25. "По какъв начин, Ананда, някой не описва 'аз'-а? Не описвайки 'аз'-а като имащ материални форми и като ограничен, той не го описва по следния начин: "'Аз"-ът има материални форми и е ограничен.' Или неописвайки 'аз'-а като имащ материални форми и като неограничен, той не го описва по следния начин: "'Аз"-ът има материални форми и е неограничен.' Или неописвайки 'аз'-а като имащ нематериални форми и като ограничен, той не го описва по следния начин: "'Аз"-ът има нематериални форми и е ограничен.' Или неописвайки 'аз'-а като имащ нематериални форми и като неограничен, той не го описва по следния начин: "'Аз"-ът има нематериални форми и е неограничен.'

26. "Тогава, Ананда, някой който не описва 'аз'-а като имащ материални форми и е ограничен или не описва този 'аз' (като съществуващ само) в настоящето или не описва този 'аз' (като съществуващ) накъде в бъдещето, или не си мисли: 'Това което не е по този начин, аз ще го преобърна да бъде по този начин.' Ако беше така, то уместно е да се каже че тази гледна точка (за 'аз'-а) като имащ материална форма и като ограничен не е основателна.

"Някой който не описва 'аз'-а като имащ материални форми и е неограничен или не описва този 'аз' (като съществуващ само) в настоящето или не описва този 'аз' (като съществуващ) накъде в бъдещето, или не си мисли: 'Това което не е по този начин, аз ще го преобърна да бъде по този начин.' Ако беше така, то уместно е да се каже че тази гледна точка (за 'аз'-а) като имащ материална форма и като неограничен не е основателна.

"Някой който не описва 'аз'-а като имащ нематериални форми и е ограничен или не описва този 'аз' (като съществуващ само) в настоящето или не описва този 'аз' (като съществуващ) накъде в бъдещето, или не си мисли: 'Това което не е по този начин, аз ще го преобърна да бъде по този начин.' Ако беше така, то уместно е да се каже че тази гледна точка (за 'аз'-а) като имащ нематериална форма и като ограничен не е основателна.

"Някой който не описва 'аз'-а като имащ нематериални форми и е неограничен или не описва този 'аз' (като съществуващ само) в настоящето или не описва този 'аз' (като съществуващ) накъде в бъдещето, или не си мисли: 'Това което не е по този начин, аз ще го преобърна да бъде по този начин.' Ако беше така, то уместно е да се каже че тази гледна точка (за 'аз'-а) като имащ нематериална форма и като неограничен не е основателна.

"По този начин, Ананда, някой не описва 'аз'-а.

Обмисляне на 'аз'-а

27. "По какъв начин, Ананда, някой обмисля (идеята за) 'аз'-а ? Обмисляйки (идеята за) 'аз'-а той разглежда усещанията като 'аз', и твърди: 'Усещанията са моя "аз".' Или разглежда: 'Усещанията не са моя 'аз'; 'Аз'-ът ми не изпитва усещания.' Или разглежда: 'Усещанията не са моя 'аз', но моят 'аз' изпитва усещания. 'Аз'-ът ми усеща; 'аз'-ът ми е обект на усещания.'

28. "Тогава, Ананда, този който казва 'Усещанията са моя "аз"' следва да бъде попитан: 'Приятелю, има три вида усещания – приятни усещания, болезнени усещания, и неутрални усещания. От тези три вида усещания, кое смяташ че е твоят "аз"?'

"Ананда, в конкретен случай когато, някой изпитва приятно усещане в същият този момент той не изпитва нито болезнено усещане нито неутрално усещане; в този момент той изпитва само приятно усещане. В конкретен случай когато, някой изпитва болезнено усещане, в същият този момент той не изпитва нито приятно усещане нито неутрално усещане; в този момент той изпитва само болезнено усещане. В конкретен случай когато, някой изпитва неутрално усещане в същият този момент, той не изпитва нито приятно усещане нито болезнено усещане; в този момент той изпитва само неутрално усещане.

29. "Ананда, приятното усещане е временно, обусловено, възникнало от причини и подлежи на унищожение, отпадане, замиране и преустановяване. Болезненото усещане е временно, обусловено, възникнало от причини и подлежи на унищожение, отпадане, замиране и преустановяване. Неутралното усещане е временно, обусловено, възникнало от причини и подлежи на унищожение, отпадане, замиране и преустановяване.

"Ако, по време на изпитване на приятно усещане, някой мисли: 'Това е моят "аз",' тогава с прекратяването на това приятно усещане той мисли: 'Моят "аз" изчезна.' Ако, по време на изпитване на болезнено усещане, някой мисли: 'Това е моят "аз",' тогава с прекратяването на това болезнено усещане той мисли: 'Моят "аз" изчезна.' Ако, по време на изпитване на неутрално усещане, някой мисли: 'Това е моят "аз",' тогава с прекратяването на това неутрално усещане той мисли: 'Моят "аз" изчезна.'

"Този някой, който казва 'Усещането е моят "аз"' разглежда като "аз" нещо което, дори тук и сега, е временно, смесица от удоволствие и болка, което е обект на възникване и отминаване. Ето защо, Ананда, поради тази причина не е приемливо да се смята, че: 'Усещането е моят "аз".'

30. "Ананда, този който казва 'Усещането не е моят "аз"; моят "аз" не изпитва усещания' – следва да бъде попитан: 'Приятелю, където няма абсолютно нищо което да се усеща, възможно ли е идеята "Аз съм" да възникне там?'

"Определено не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, поради тази причина не е приемливо да се смята, че: 'Усещането не е моят "аз"; моят "аз" не изпитва усещания.'

31. "Ананда, този който казва 'Усещането не е моят "аз", но моят "аз" изпитва усещания. "Аз"-ът ми усеща; моят "аз" е обект на усещания' – следва да бъде попитан: 'Приятелю, когато усещането трябва да се прекрати напълно и окончателно без остатък, тогава, при пълното прекратяване на усещането, с прекратяването на усещането, може ли (идеята) "Аз съм това" да възникне там?'

"Определено не, Благородни."

"Ето защо, Ананда, поради тази причина не е приемливо да се смята, че: 'Усещането не е моят "аз", но моят "аз" изпитва усещания. "Аз"-ът ми усеща; моят "аз" е обект на усещания.'

32. "Ананда, когато един монах не разглежда усещанията като "аз", и не разглежда "аз"-а неизпитващ усещания, също така не смята: 'Моят "аз" усеща; моят "аз" е обект на усещания' – тогава, бидейки без тези разсъждения, той не е привързан към нищо в света. Тъй като не е привързан, той не е развълнуван, разтревожен. След като не е развълнуван, той лично е достигнал ниббана. Той разбира: 'Приключено е с ражданията, живян е свят живот, това което е трябвало да бъде направено е направено, няма повече завръщане към съществуване.'

"Ананда, ако някой би казал на монах, чиито ум е бил освободен по този начин, че той поддържа схващането, че 'Татаагата съществува след смъртта' – това няма да бъде приемливо; или че той поддържа схващането, че 'Татаагата не съществува след смъртта' – това няма да бъде приемливо; или че той поддържа схващането, че 'Татаагата както съществува, така и не съществува след смъртта' – това няма да бъде приемливо; или че той поддържа схващането, че 'Татаагата нито съществува, нито не съществува след смъртта' – това няма да бъде приемливо. По каква причина? Защото този монах е освободен чрез непосредствено познание на: ограничението на названието и ограничението на средства за определяне, изразяване и описание, обхвата на мъдростта и обхвата на сферата на мъдрост, степента до която се върти кръга на проявление на това ниво на съществуване. Да се каже на

един монах който е освободен чрез непосредствено познание това, че той поддържа схващането, че 'Той не знае и не вижда' – това не би било приемливо.

Седемте спирки за съзнанието

33. "Ананда, има следните седем спирки²⁵¹ и две сфери за съзнанието. Кой са тези седем?

"Има, Ананда, същества които са различни в тялото и различни във възприятията, като например човешките същества, някои богове, и някои същества от по-ниските сфери на съществуване. Това е първата спирка на съзнанието.

"Има същества, които са различни в телата но идентични във възприятията, например като боговете на нивото на Брахма които са създадени чрез първа (джана). Това е втората спирка на съзнанието.

"Има същества, които са идентични по тяло, но различни по възприятия, например боговете на потока от сияние. Това е третата спирка на съзнанието.

"Има същества, които са идентични по тяло, и идентични по възприятия, например боговете на сияйната красота. Това е четвъртата спирка на съзнанието.

"Има същества, които, чрез пълното преодоляване на възприятията на материалните форми, чрез прекратяване на възприятията на въздействия, и необръщайки внимание на възприятията на разнообразието, (съзерцавайки) 'Пространството е безкрайно,' достигат до нивото на безкрайното пространство. Това е петата спирка на съзнанието.

"Има същества, които с пълно преодоляване на нивото на безкрайното пространство, (съзерцавайки) 'Съзнанието е безкрайно,' достигат до нивото на безкрайното съзнание. Това е шестата спирка на съзнанието.

"Има същества, които с пълно преодоляване на нивото на безкрайното съзнание, (съзерцавайки) 'Там няма нищо,' достигат до нивото на празнотата. Това е седмата спирка на съзнанието.

"Сферата на съществата, които не възприемат и, сферата на нито-възприятие-нито-невъзприятие – (това са двете сфери).

34. "Тогава, Ананда, ако някой разбира първата спирка на съзнанието, в която съществата се различават в телата и се различават във възприятията, и ако той разбира техният произход, тяхната преходност, тяхната удовлетворителност, тяхната неудовлетворителност, и изхода от това ниво, удачно ли е той да търси удовлетворение в това ниво?"

"Определено не, Благородни."

"А ако някой разбира останалите спирки на съзнанието ... , сферата на невъзприемащите същества ... сферата на нито-възприемане-нито-невъзприемане, и ако той разбира техният произход, тяхната преходност, тяхната удовлетворителност, тяхната неудовлетворителност, и изхода от тях, удачно ли е той да търси удовлетворение в тях?"

"Определено не, Благородни."

"Ананда, когато един монах – притежава разбиране за тяхната реалност, произхода им, преходността им, удовлетворителността им, неудовлетворителността им, и изхода по отношение на тези седем спирки и тези две сфери на съзнанието – освободен чрез непривързване, тогава той е наречен монах освободен чрез мъдрост.

Осемте освобождения

35. "Ананда, има следните осем освобождения.²⁵² Кой са тези осем?"

²⁵¹ – *Аятанани*: обикновено се превежда като "сфери", тук се превежда като "сфери", за да се избегне объркване със "сферите" на Безкрайното пространство и т.н., включени сред седемте "станции". Описани като *ниवासанаттанани* "места за обитаване", те ясно се различават от станцията като място, където се извършва *несъзнателно* (или не напълно съзнателно) прераждане.

²⁵² – Това всъщност са само относителни "освобождения", тъй като човек трябва да премине през тях последователно, за да получи истинска свобода.

"Някой притежаващ материална форма вижда материалните форми. Това е първото освобождение.

"Някой невъзприемащ материалните форми вътрешно вижда материалните форми външно. Това е второто освобождение.

"Някой който е освободен от идеята за красивото. Това е третото освобождение.

"Чрез пълното преодоляване на възприятията на материалните форми, чрез отминаването на възприятията на въздействието, и необръщане на внимание на възприятията на разнообразието, (съзерцавайки) 'Пространството е безкрайно,' той навлиза и пребивава в сферата на безкрайното пространство. Това е четвъртото освобождение.

"С напълно преодоляна сфера на безкрайното пространство, (съзерцавайки) 'Съзнанието е безкрайно,' той навлиза и пребивава в сферата на безкрайното съзнание. Това е петото освобождение.

"С напълно преодоляна сфера на безкрайното съзнание, (съзерцавайки) 'Там няма нищо,' той навлиза и пребивава в сферата на празнотата. Това е шестото освобождение.

"С напълно преодоляна сфера на празнотата, той навлиза и пребивава в сферата на нито-възприятие-нито-невъзприятие. Това е седмото освобождение.

"Имайки напълно преодоляна сфера на нито-възприятие-нито-невъзприятие, той навлиза и пребивава в преодоляване на възприятията и усещанията. Това е осмото освобождение.

36. "Ананда, когато монахът постигне тези осем освобождения по низходящ ред и по възходящ ред, както и в двете посоки; когато ги постигне и когато излиза от тях от където си пожелае, по какъвто и начин си пожелае, и за толкова продължително за колкото си пожелае, и когато, чрез унищожаване на умствените възбуди, той тук и сега навлиза и пребивава в тихо освобождение на ума, освобождение чрез мъдрост, осъзнал себе си чрез директно познание, тогава той е наречен монах който е освободен и в двете посоки. И, Ананда, няма друго освобождение от тези две посоки, което да е по-високо или по-благословено от това освобождение."²⁵³

Това казал Благословеният. Почитаемият Ананда, бил доволен, и зарадван от думите на Благословения.

²⁵³ – Това отново се отнася до двата споменати начина. Различните видове "освободени" са изброени в ДН 28.8.

16 Махапариниббана Сутта: Голямото заминаване

Последните дни на Буда

1.1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният бил отседнал в Раджагаха, на планината наречена Върхът на лешоядите.²⁵⁴ Тогава крал Аджатапатту Ведехипутта от Магада искал да нападне Ваджийците.²⁵⁵ Той казал: 'Ще нападна Ваджиите, които са толкова могъщи и силни, ще ги изкореня и унищожа, ще ги доведе до гибел и унищожение!'

1.2. Тогава крал Аджатапатту казал на своя главен министър, брамина Вассакара: 'Брамин, отиди при Благословения, поклони се с глава в краката му от мое име, попитай дали е без болест или страдание, дали живее спокойно, енергично и удобно, и след това кажи: "Благословени, крал Аджатапатту Ведехипутта от Магада иска да атакува Ваджиите и казва: "Ще нападна Ваджиите ... , ще ги доведе до гибел и унищожение!" Това което Благословения ти обяви, ще ми го докладваш вярно, защото Татаагата никога не лъже.'

1.3. 'Добре, Уважаеми', казал Вассакара и след като впрегнал държавните карети, той се качил на една от тях и потеглил от Раджагаха до Върха на лешоядите, яздейки доколкото земята позволява, след което продължил пеша до мястото където бил Благословеният. Той разменил любезности с Благословения, след това седнал отстрани и предал посланието на краля.

1.4. По това време Почитаемият Ананда стоял зад Благословения и му веел. Благословеният казал: 'Ананда, чувал ли си, че Ваджиите провеждат редовни и чести събрания?'

'Чувал съм, Благословени, че го правят.'

'Ананда, докато Ваджиите провеждат редовни и чести събрания, може да се очаква да просперират, а не да западат. Чувал ли си, че Ваджиите се срещат в хармония, разделят се в хармония и извършват работите си в хармония?'

'Чувал съм, Благословени, че го правят.'

'Ананда, докато Ваджиите се срещат в хармония, разделят се в хармония и извършват работите си в хармония, може да се очаква да просперират, а не да западат. Чувал ли си, че Ваджиите не разрешават това, което вече не е разрешено, и не отменят това, което е разрешено, а продължат според това, което е разрешено от тяхната древна традиция?'

'Чувал съм, Благословени, че го правят.'

'Чували ли си, че те почитат, уважават, тачат и поздравяват по-възрастните сред тях и ги смятат за заслужаващи слушане? ... че не отвличат насилствено чужди жени и дъщери и не ги принуждават да живеят с тях? ... че почитат, уважават, тачат и поздравяват ваджииските светилища у дома и в чужбина, без да оттеглят подходящата подкрепа, оказана и предоставяна преди? ... че са взели подходящи мерки за безопасността на арахантите, така че тези арахантите да могат да дойдат в бъдеще да живеят там, а тези, които вече са там, да живеят в комфорт?'

'Чувал съм, Благословени, че го правят.'

'Ананда, докато такава подходяща подредба се спазва, ... може да се очаква Ваджиите да просперират, а не да западат.'

1.5. Тогава Благословеният казал на брамина Вассакара: 'Веднъж, брамин, когато бях в светилището Сарандада във Вейсали, аз научих Ваджиите на тези седем принципа за предотвратяване на упадък и докато се придържат към тези седем принципа, стига тези принципи да се спазват, може да се очаква Ваджиите да просперират, а не да западат.'

²⁵⁴ – *Джидджакута*: приятно възвишение над задушавашата жегна на Раджагаха. Името е възприето от автори на Махаяна, които често локализируют беседите на Буда там.

²⁵⁵ – Ваджийската конфедерация, на север от Магада, от другата страна на Ганг, се състои от Личави от Весали и Ведехи (от Видеха — към които принадлежи майката на Аджатапатту), чиято столица е Митила.

При това Вассакара отговорил: 'Почитаеми Готама, ако Ваджиите спазват дори един от тези принципи, може да се очаква да просперират, а не да западат – още по-малко, ако спазват всичките седем. Със сигурност Ваджиите никога няма да бъдат завладени от крал Аджатакатту със силата на оръжието, а само чрез пропаганда²⁵⁶ и настройването им един срещу друг. А сега, Почитаеми Готама, мога ли да си тръгна? Зает съм и имам много работа.'

'Брамин, прави както намериш за добре.' Тогава Вассакара, радостен и възхитен от думите на Благословения, станал от своето място и си тръгнал.

1.6. Скоро след като Вассакара си отишъл, Благословеният казал: 'Ананда, отиди при всички монаси, които има около Раджагаха, и ги извикай в залата за събрания.'

'Добре, уважаеми', казал Ананда и го направил. Тогава той дошъл при Благословения, поздравил го, застанал отстрани и казал: 'Благословени, Санга на монасите е събрана. Сега е моментът Благословеният да постъпи както намери за добре.' Тогава Благословеният станал от мястото си, отишъл в заседателната зала, седнал на пригответното място и казал: 'Монаси, ще ви науча на седем неща, които водят до благополучие.'²⁵⁷ Слушайте, внимавайте и аз ще говоря.'

'Да, Благородни', казали монасите, а Благословеният казал:

'Докато монасите провеждат редовни и чести събрания, може да се очаква да просперират, а не да западат. Докато се срещат в хармония, разделят се в хармония и извършват своята работа в хармония, може да се очаква да просперират, а не да западат. Докато те не разрешават това, което вече не е разрешено, и не премахват това, което е разрешено, а продължат според това, което е разрешено от правилата за обучение ... ; докато почитат, уважават, тачат и поздравяват дългогодишните старейшини, които са отдавна ръкоположени, бащи и водачи на ордена ... ; докато не станат жертва на желания, които възникват в тях и водят до прераждане ... ; докато са отдадени на обитаване на горите ... ; докато запазват личната си осъзнатост, така че в бъдеще добрите сред техните другари ще дойдат при тях и тези, които вече са дошли, ще се чувстват спокойни с тях ... ; докато монасите се придържат към тези седем неща и се вижда, че го правят, може да се очаква да просперират, а не да западат.

1.7. 'Ще ви кажа още седем неща, които допринасят за благополучието ... Докато монасите не се радват, не се наслаждават и не станат погълнати от дела,²⁵⁸ ... от бърборене, ... от сън, ... от компания, ... от зли желания, ... от смесване и общуване със зли приятели, ... докато не се задоволят с частични постижения²⁵⁹ ... ; докато монасите се придържат към тези седем неща и се вижда, че го правят, може да се очаква да просперират, а не да западат.

1.8. 'Ще ви кажа още седем неща, които допринасят за благополучието ... Докато монасите продължават с вяра, със скромност, със страх да не направят нещо лошо, с учене, с пробудена енергичност, с установена осъзнатост, с мъдрост ...

1.9. 'Ще ви кажа още седем неща ... Докато монасите развиват факторите на просветление, на осъзнатост, на изследване на явленията, на енергичност, на възторг, на спокойствие, на концентрация, на самообладание ...

1.10. 'Ще ви кажа още седем неща ... Докато монасите развиват възприятието за непостоянство, за не-"аз", за нечистота, за опасност, за преодоляване, за безстрастие, за прекратяване, ... то може да се очаква да просперират, а не да западат.

1.11. 'Монаси, ще ви кажа шест неща, които са благоприятни за общностен живот ... Докато монасите, както публично, така и насаме, проявяват любяща доброта към събратята си в актове на тялото, речта и мисълта, ... споделяйки със своите добродетелни последователи, каквото и да получат като праведен дар, включително съдържанието на своите купи за дарения, те не пазят само за себе си, ... спазват последователно, ненарушени

²⁵⁶ – *Упалапана*, което според Рис Дейвис трябва да означава "измама, ухажване, дипломация".

²⁵⁷ – *Апарихаия дамма*: "фактори на неупадък".

²⁵⁸ – *Каммарама* и т.н.: "любов към действие и т.н." Тук *камма* очевидно няма техническото будистко значение и е озаглавено като "неща, които трябва да се направят".

²⁵⁹ – Не достигат целта на просветлението, "почивайки на лаврите си".

и непроменени онези правила на поведение, които са неопетнени, водещи до освобождение, възхвалявани от мъдрите, неопетнени и благоприятни за концентрация, и да упорстват в това със своите събратя както публично, така и насаме, ... продължават в този благороден възглед, който води до освобождение, до пълно унищожение на страданието, оставайки в такава съзнание със своите събратя както в публично и насаме ... Докато монасите се придържат към тези шест неща и се вижда че го правят, може да се очаква да просперират, а не да западат.'

1.12. И тогава Благословеният, докато бил на върха на лешоядите, изнесъл обширна беседа: 'Това е морал, това е концентрация, това е мъдрост. Концентрацията, когато е пропита с морал, носи големи плодове и ползи. Мъдростта, когато е пропита със концентрация, носи големи плодове и ползи. Умът, пропит с мъдрост, става напълно свободен от опетняванията, тоест от покварата на сетивността, на съществуването, на неправилните възгледи и на невежеството.'

1.13. И когато Благословеният останал в Раджагаха толкова дълго, колкото желаел, той казал на Почитаемият Ананда: 'Хайде, Ананда, нека да отидем при Амбалаттика.'

'Добре, уважаеми', казал Ананда и Благословеният отишъл там с голяма Санга от монаси.

1.14. Благословеният останал в кралския парк в Амбалаттика,²⁶⁰ и там изнесъл обширна беседа: 'Това е морал, това е концентрация, това е мъдрост ...'

1.15. След като останал в Амбалаттика толкова дълго, колкото желаел, Благословеният казал на Ананда: 'Нека да отидем в Наланда', И те го направили. В Наланда Благословеният отседнал в манговата горичка на Паварика.

1.16. Тогава Почитаемият Сарипутта дошъл да види Благословения, поздравил го, седнал отстрани и казал: 'За мен е ясно, Благословени, че никога не е имало, никога няма да има и сега няма друг аскет или брамин, който да е по-добър или по-просветлен от Благородния.'

'Ти се изказа смело, с глас на бик, Сарипутта, ти изрева с лъвския рев на увереност. Как така? Явиха ли ти се всички Араханти, Будите от миналото и дали умовете на всички тези Благородни бяха отворени за теб, за да кажеш: "Тези Благородни бяха с такава добродетел, такава беше тяхното учение, такава тяхната мъдрост, такъв техният път, такава тяхното освобождение"?'

'Не, Благородни'

'А възприе ли всички Араханти, Будите, които ще се появят в бъдещето ... ?'

'Не, Благородни'

'Добре тогава, Сарипутта, познаваш ме като Арахант, Буда и дали знаеш: "Благословеният има такава добродетел, такава е неговото учение, такава неговата мъдрост, такъв неговият път, такава неговото освобождение"?'

'Не, Благородни'

'Тогава, Сарипутта, ти нямаш познание за умовете на Будите от миналото, бъдещето или настоящето. Тогава, Сарипутта, не си ли говорил смело с глас на бик и не си ли изревал лъвския рев на увереност с изявлението си?'

1.17. 'Благословени, умовете на Арахантите, Будите от миналото, бъдещето и настоящето не са отворени за мен. Но аз познавам потока на Дамма, Благословени, все едно има кралски граничен град с могъщи крепостни валове и могъща опасна стена, в която има една единствена порта, на която има портиер, мъдър, опитен и умен, който не пуска непознати и пуска тези, които познава. И той, като непрекъснато патрулира и следва пътя, може да не види фугите и цепнатините в крепостните стени, дори такива, през които може да пропълзи котка. Но каквито и по-големи същества да влязат или напуснат града, всички трябва да преминават именно през тази порта. И ми се струва, Благословени, че потока на Дамма е същия. Всички тези Араханти, Будите от миналото са постигнали върховно просветление чрез изоставяне на петте препятствия, замърсяванията на ума, които отслабват разбирането, след като са установили твърдо четирите основи на осъзнатостта в умовете си и са постигнали

²⁶⁰ – Това е Амбалатика, спомената в ДН 1, а не тази в ДН 5.1.

седемте фактора на просветлението такива, каквито са в действителност. Всички араханги, Буди на бъдещето ще направят същото и ти, Благословени, който сега си Арахант, напълно просветлен Буда, направи същото.'

1.18. След това, докато пребиваваше в Наланда, в манговата горичка на Паварика, Благословеният изнесъл изчерпателна беседа на монасите. 'Това е морал, това е концентрация, това е мъдрост ...' (като стих 12).

1.19. И след като останал в Наланда толкова дълго, колкото желаел, Благословеният казал на Ананда: 'Нека отидем в Паталигама.' И те го направили.

1.20. В Паталигама чули да казват: 'Благословеният пристигна тук'. И миряните-последователи от Паталигама дошли при Благословения, поздравили го, седнали отстрани и казали: 'Нека Благословеният се съгласи да остане в нашата къща за почивка!' И Благословеният се съгласил с мълчание.

1.21. Разбирайки съгласието му, те станали от местата си, поздравили Благословения и като го държали на свое дясно, отишли в къщата за почивка и постлали пода, приготвили места за сядане, осигурили гърне [с вода за измиване на краката]²⁶¹ и напълнили маслена лампа. Тогава те отишли при Благословения, поздравили го, застанали отстрани и казали: 'Всичко е готово в дома за почивка, Благородни. Сега е моментът Благословеният да направи това, което желае.'

1.22. Тогава Благословеният се облякъл, взел своята връхна роба и купа и отишъл с монасите в къщата за почивка, където измил краката си, влязъл и седнал с лице на изток, с гръб към централния стълб. И монасите, като измили нозете си, влезли и седнали с гръб към западната стена, обърнати на изток, а Благословеният седял пред тях. И миряните, последователи от Паталигама, след като измили краката си, влезли и седнали с гръб към източната стена, обърнати на запад и с Благословения пред себе си.

1.23. Тогава Благословеният се обърнал към миряните, последователи от Паталигама: 'Стопани, има пет опасности от лошия морал, при провал в морала. Кой са те? На първо място, човек претърпява голяма загуба на имущество, като пренебрегва делата си. На второ място, той получава лоша репутация за неморалност и лошо поведение. На трето място, към каквото и събрание да се приближи, независимо дали на катии, брамини, домакини или аскети, той го прави неуверено и срамежливо. На четвърто място той умира объркан. На пето място, след смъртта, при разпада на тялото, той се преражда в лошо състояние, с лоша съдба, в страдание и ад. Това са петте опасности от лошия морал, при провал в морала.

1.24. 'Но, стопани, има пет предимства от добрия морал при успеха в морала. Кой са те? На първо място, чрез внимателно отношение към делата си човек печели много богатство. На второ място, той получава добра репутация за моралност и добро поведение. На трето място, към каквото и събрание да се приближи, независимо дали е на катии, брамини, стопани или аскети, той го прави с вяра и увереност. На четвърто място той умира необъркан. На пето място, след смъртта, при разпада на тялото, той се издига на добро място, в небесен свят. Това са петте предимства от добрия морал и успеха в морала.'

1.25. Тогава Благословеният наставлявал, вдъхновявал, насърчавал и зарадвал миряните-последователи на Паталигама с беседа за Дамма до късно през нощта. Тогава той ги отпратил, като казал: 'Стопани, нощта почти свърши. Сега е време да постъпите както сметнете за добре.'

'Добре, уважаеми', казали те и като станали и поздравили Благословения, дължейки го на свое дясно си отишли. Благословения прекарал остатъка от нощта в къщата за почивка, останала празна след тяхното заминаване.

1.26. Тогава Сунида и Вассакара, министрите от Магада, строяли крепост в Паталигама като защита срещу Ваджиите. По това време множество от хиляди божества се настанили в Паталигама. В частите, където се заселили могъщите божества, те насочили умовете на най-могъщите кралски служители да изберат тези места за своите жилища, и където се заселили

²⁶¹ – Бел. от преводача на български: текстът в скоби е добавен от мен.

божества от среден и по-нисък ранг, те също насочили умовете на кралските служители от съответната степен да избират тези места за своите жилища.

1.27. Тогава Благословеният, с божественото си око, превъзхождащо човешкото, видял хилядите божества да се заселват в Паталигама. И на разсъмване, той казал на Почитаемия Ананда: 'Ананда, кой строи крепост в Паталигама?'

'Благословени, Сунида и Вассакара, министрите от Магада, изграждат крепост срещу Ваджиите.'

1.28. 'Ананда, Сунида и Вассакара строят крепост в Паталигама, все едно са се посъветвали с Тридесет и Тримата богове. Виждам с моето божествено око как хиляди божества се настаниха там ... (като стих 26). Ананда, докъдето се простира кралството на Ариите, докъдето се простира търговията му, това ще бъде главният град, Паталипутта, разпръсквайки семената си надлъж и нашир. И Паталипутта ще се изправи пред три опасности: от огън, от вода и от вътрешни разногласия.'

1.29. Тогава Сунида и Вассакара отишли при Благословения и след като разменили любезности с него, застанали отстриани и казали: 'Нека Почитаемия Готама приеме храна от нас утре с неговата Санга от монаси!' Благословеният се съгласил с мълчание.

1.30. След като разбрали за съгласието му, Сунида и Вассакара се прибрали къщи и приготвили прекрасна храна, твърда и мека храна. Когато били готови, те докладвали на Благородния: 'Почитаеми Готама, ястието е готово.' Тогава Благословеният, след като се облякъл сутринта, взел своята връхна роба и своята купа, отишъл с ордена на монаси в резиденцията на Сунида и Вассакара и седнал на приготвеното място. Тогава Сунида и Вассакара сервирали на Буда и неговата Санга от монаси подбрани меки и твърди храни, докато не се заситят. И когато Благословеният махнал ръката си от купата, те седнали на ниски столчета отстриани.

1.31. И докато седели там, Благословеният произнесъл следните стихове относно тях:

'В което и кралства да си направи дом мъдрият човек,
Той трябва да храни добродетелните водачи на светия живот.
Каквито и божества да има, той трябва дарове да им посвещава,
Те ще му отдадат уважение и почит за това.
Те изпитват състрадание към него, както майка към сина си,
И винаги щастлив е този, към когото божествата са склонни.'

Тогава Благословеният станал от мястото си и си тръгнал.

1.32. Сунида и Вассакара следвали плътно зад Благословения, казвайки: 'През която и порта да излезе аскетът Готама днес, тя ще се нарича портата на Готама; и който брод използва, за да пресече Ганг, той ще се нарича брода на Готама. И така портата, през която Благословеният излязъл, била наречена портата на Готама.'

1.33. И тогава Благословеният отишъл при река Ганг. И точно тогава реката била толкова пълноводна, че и врана можела да пие от нея. И някои хора търсели лодка, други търсели сал, а някои връзвали сал от тръстика, за да стигнат до другата страна. Но Благословеният, толкова бързо, колкото един силен човек би могъл да протегне свитата си ръка или да я свие отново, изчезнал от тази страна на Ганг и се появил отново със своята Санга от монаси на другия бряг.

1.34. И Благословеният видял онези хора, които търсели лодка, търсели сал и връзвали един сал от тръстика, за да стигнат до другата страна. И като видял намеренията им, той изрекъл на място следния стих:

'Когато искат да прекосят морето, езерото или язовира,
Те правят мост или сал – мъдрият вече е преминал.'

[Край на първата рецитационна част]

2.1. Благословеният казал на Ананда: 'Нека да отидем в Котигама.'

'Добре, уважаеми', казал Ананда и Благословеният отишъл с голяма Санга от монаси в Котигама и отседнал там.

2.2. Тогава Благословеният се обърнал към монасите така: 'Монаси, именно поради неразбирането, непроникването в Четирите благородни истини, както аз, така и вие, дълго време вървахме и се въртахме в цикъла на раждане и смърт. Кой са те? С неразбирането на Благородната истина за страданието, ние сме вървели, с неразбирането на Благородната истина за произхода на страданието, за прекратяването на страданието и за пътя, водещ към прекратяването на страданието, ние сме вървели по целия цикъл на раждане-и-смърт. И чрез разбирането, проникването на същата Благородна истина за страданието, за произхода на страданието, за прекратяването на страданието и за пътя, водещ до прекратяването на страданието, жаждата за съществуване е отрязана, опората за съществуване е унищожена, няма повече подновено съществуване'.

2.3. След като Благословеният казал това, Щастливият, Учителят добавил:

'Невиждайки Четирите благородни истини такива, каквито са,
Сме пътували дълго в кръга от един живот във друг,
Но след като са видени, подпорите на съществуването са строшени,
Корените на страданието са изкоренени, с прераждането е приключено.'

2.4. Тогава Благословеният, докато бил в Котигама, изнесъл изчерпателна беседа: 'Това е морал, това е концентрация, това е мъдрост. Концентрацията, когато е пропита с морал, носи големи плодове и ползи. Мъдростта, когато е пропита със концентрация, носи големи плодове и ползи. Пропитият с мъдрост ум става напълно свободен от опетнявания, тоест от опетняването на сетивността, на съществуването, на неправилните възгледи и на невежеството.'

2.5. Когато Благословеният отседнал в Котигама толкова дълго, колкото пожелал, той казал: 'Ананда, нека отидем при Надика.'

'Добре, уважаеми', казал Ананда и Благословеният отишъл с голяма Санга от монаси в Надика, където отседна в Тухлената къща.

2.6. Тогава Почитаемият Ананда отишъл при Благословения, поздравил го, седнал отстрани и казал: 'Благословени, монахът Салла и монахинята Нанда починаха в Надика. Какво е тяхното прераждане след смъртта? Мирянинът Судатта и мирянката-последователка Суджата, миряните последователи Какуда, Калинга, Никата, Катиссаба, Тутта, Сантутта, Бадда и Субадда всички са починали в Надика. Какви са техните прераждания след смъртта?'

2.7. 'Ананда, монахът Салла, чрез унищожаване на опетняванията е постигна в този живот, чрез своето собствено свръх-знание, неопетненото освобождение на ума, освобождението чрез мъдрост. Монахинята Нанда, чрез унищожаването на петте нисши окови, е спонтанно преродена²⁶² и ще достигне ниббана от това състояние, без да се връща в този свят. Светският последовател Судата, чрез унищожаването на трите окови и намаляването на алчността, омразата и заблудите, е веднъж-завръщащ се, който ще се върне отново на този свят и след това ще сложи край на страданието. Мирянката-последователка Суджата, чрез унищожаването на три окови, е навлязла в потока, неспособна да изпадне в състояния на нещастие, сигурна в постигането на ниббана. Светският последовател Какуда, чрез унищожаването на петте нисши окови, е спонтанно прероден и ще достигне ниббана от това състояние, без да се връща в този свят. По същия начин Калинга, Никата, Катиссаба, Тутта, Сантутта, Бадда и Субадда. Ананда, в Надика повече от петдесет миряни-последователи са били спонтанно преродени чрез унищожаването на петте нисши окови и ще постигнат ниббана от това състояние, без да се връщат в този свят. По-скоро повече от деветдесет, чрез унищожаването на три окови и намаляването на алчността, омразата и

²⁶² – Като незавръщащ се (*анагами*).

заблудите, са веднъж-завръщащи се, които ще се върнат отново на този свят и след това ще сложат край на страданието. И доста над петстотин, чрез унищожаването на трите окови, са навлезли в потока, неспособни да изпаднат в състояния на нещастие, насочени към постигането на ниббана.

2.8. 'Ананда, не е забележително това, което е станало когато човек умре. Но това, че трябва да дойдеш при Татаагата, за да попиташ съдбата на всеки от тези, които са умрели, е умора за него.²⁶³ Затова, Ананда, аз ще те науча на начин за познаване на Дамма, наречен Огледалото на Дамма,²⁶⁴ чрез който благородният последовател, ако желае, може да разпознае себе си: "Приключил съм с ада, с прераждането при животните, с кралството на призраците, с всички падения, зли съдби и жалки състояния. Аз съм навлязъл в потока, неспособен да изпадна в състояния на нещастие, насочен постигането на ниббана."

2.9. 'А какво е това огледало на Дамма, чрез което той може да знае това? Тук, Ананда, благородният последовател притежава непоколебима вяра²⁶⁵ в Буда, така: "Този Благословен е Арахант, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен." Той притежава непоклатима вяра в Дамма, така: "Дамма е добре обяснена от Благословения, видима тук и сега, независеща от времето, подканяща да бъде видяна, водеща до целта, разпознаваема от мъдрите чрез собствен опит." Той притежава непоклатима вяра в Санга, така: "Санга от последователи на Благословения, които са практикували добре, които са практикували целенасочено, които са практикували методично, които са практикували майсторски – с други думи, четирите вида [благородни последователи] когато са взети по двойки,²⁶⁶ когато са взети индивидуално са осем вида – това е Санга, последователите на Благословения: достойни за дарове, достойни за гостоприемство, достойни за дарения, достойни за уважение, едно несравнимо поле на заслуги за целия свят." Също така, той притежава морал, който е скъп на Благородните, несломен, без недостатък, неопетнен, непрекъснат, освобождаващ, непоқварен и благоприятен за концентрация.

'Това, Ананда, е огледалото на Дамма, чрез което благородния последовател ... може да разпознае себе си: "Приключил съм с ада, ... Аз съм навлязъл в потока, ... насочен към постигането на ниббана." (като стих 8)

2.10. Тогава Благословеният, докато бил в Надика, изнесъл изчерпателна беседа на монасите: 'Това е морал, това е концентрация, това е мъдрост ... ' (като стих 2.4).

2.11. Тогава, когато Благословеният останал в Надика толкова дълго, колкото пожелал, ... той отишъл с голяма Санга от монаси във Вейсали, където отседнал в горичката на Амбапали.

2.12. Там Благословеният се обърнал към монасите: 'Монаси, монахът трябва да бъде осъзнат и ясно разбиращ, това е нашето послание към вас!

'А как един монах е осъзнат?²⁶⁷ Тук един монах пребивава, съзерцавайки тялото като тяло,²⁶⁸ – енергичен, напълно осъзнат и помнещ – отхвърлил всякаква алчността и печал към света, и по същия начин по отношение на усещанията, ума и умствени обекти. Ето как един монах е осъзнат.

2.13. 'А как един монах е ясно разбиращ? Тук монахът, когато върви напред или назад, съзнава какво прави; когато гледа напред или назад, той е наясно какво прави; при навеждане и разтягане осъзнава какво прави; като носи вътрешната и външната си роба и купа, той осъзнава какво прави; когато яде, пие, дъвче и вкухва, той осъзнава какво прави;

²⁶³ – ДА подчертава, че Будите могат да почувстват само физическа, но не и умствена умора.

²⁶⁴ – *Даммадаса*: в което човек може да "инспектира" себе си.

²⁶⁵ – "Няма съмнение" (т.е. чрез "навлизане в Потокa" е преминал отвъд съмнението).

²⁶⁶ – Осемте са: този, който е придобил състоянието на навлязъл в потока, и този, който е придобил неговия "плод" (броени отделно); същото се отнася и за трите по-висши етапа.

²⁶⁷ – За този и следващия стих Виж ДН 22.1.

²⁶⁸ – ДА казва, че вниманието е подчертано тук поради приближаващата среща с красивата Амбапали.

при отделяне на екскременти или урина той осъзнава какво прави; когато ходи, стои, седи или лежи, когато е буден, когато говори или мълчи, той осъзнава какво прави.

Ето как един монах е ясно разбиращ. Монахът трябва да бъде осъзнат и ясно разбиращ, това е нашето послание към вас!"

2.14. Куртизанката Амбапали²⁶⁹ чула, че Благословеният е пристигнал във Весали и е отседнал в нейната горичка. Тя наредила да приготвят най-добрите карети и потеглила от Вейсали до своя парк. Тя карала, докдето позволявала земята, след това слязла и отишла пеша до мястото, където бил Благословеният. Тя поздравила Благословения и седнала отстрани, а докато седяла, Благословеният я инструктирал, вдъхновил, насърчил и зарадвал с беседа за Дамма. И тъй възхитена, Амбапали казала: 'Благородни, нека Благословеният се съгласи да приеме храна от мен утре с неговата Санга от монаси!' Благословеният се съгласил с мълчание и Амбапали, разбирайки съгласието му, станала от мястото си, поздравила Благословения и като го държала на свое дясно, си тръгнала.

2.15. И рода Личави от Вейсали чули, че Благословеният е пристигнал във Вейсали и е отседнал в горичката на Амбапали. Тогава те наредили да приготвят най-добрите карети и потеглили от Вейсали. И някои от младите Личави били изцяло в синьо,²⁷⁰ със син грим,²⁷¹ сини дрехи и сини украшения, докато някои били в жълто, други в червено, някои в бяло, с бял грим, бели дрехи и бели украшения.

2.16. Тогава Амбапали срещнала младите Личави ос до ос, колело до колело, ярем до ярем. И те ѝ казали: 'Амбапали, защо караш срещу нас така?'

'Защото, млади господа, Благословеният е поканен от мен на храна с неговата монашеска Санга.'

'Амбапали, отстъпи ни това хранене за сто хиляди!'

'Млади господа, ако трябваше да ми дадете цялото Вейсали с неговите приходи²⁷², нямаше да се откажа от такова важно хранене!'

Тогава Личави щракнали с пръсти, казвайки: 'Ние сме надминати от жената-манго,²⁷³ ние сме измамени от жената-манго!' И те тръгнали към горичката на Амбапали.

2.17. И Благословеният, като видял Личави отдалеч, казал: 'Монаси, този от вас, който не е виждал Тридесет и тримата богове, просто да погледне тази група от Личави! Разгледайте ги добре и ще добиете представа за Тридесетте и тримата богове!'

2.18. Тогава Личави се придвижили с каретите си, доколкото позволявала земята, след това слезли и отишли пеша до мястото, където бил Благословеният, поздравили го и седнали отстрани. И докато седели, Благословеният ги инструктирал, вдъхновил, насърчил и зарадвал с беседа за Дамма. И тъй възхитени, те казали: 'Благословени, нека Благословеният се съгласи да приеме храна от нас утре със своята монашеска Санга!'

'Но, Личави, вече приех храна за утре от куртизанката Амбапали!'

Тогава Личави щракнали с пръсти, казвайки: 'Ние сме надминати от жената-манго, ние сме измамени от жената-манго!' Тогава, като се зарадвали и насладили на неговата беседа, те станали от местата си, поздравили Благословения и като го държали на свое дясно, си отишли.

2.19. Амбапали, когато нощта почти свършила, след като имала подобрена твърда и мека храна, приготвена в дома ѝ, обявила на Благословения, че храната е готова. След като се облякъл и взел своята връхна роба и купа, Благословеният отишъл със Санга от монаси в резиденцията на Амбапали и седнал на приготвеното място. И тя сервираше на Буда и неговите монаси подобрена твърда и мека храна, докато се заситят. И когато Благословеният вдигнал ръката си от купата, Амбапали взела ниско столче и седнала отстрани. Така седнала, тя казала: 'Благословени, давам този парк на Санга от монаси предвождана от Буда.'

²⁶⁹ – Ганика. Тя е била богата и развита жена, с умения, подобни на тези на гейша.

²⁷⁰ – Нила: различно предавано като "тъмно синьо, синьо-зелено" и т.н.

²⁷¹ – Мъжете са носели козметика в различни цветове.

²⁷² – Сахарам: осветено. "с храната си", т.е. приходи.

²⁷³ – Игра на амба "манго" и амбака "жена". Името ѝ означава "манго-пазител".

Благословеният приел парка и след това я инструктирал, вдъхновил, насърчил и зарадвал с беседа за Дамма, станал от мястото си и си тръгнал.

2.20. След това, докато бил във Вейсали, Благословеният изнесъл обширна беседа на монасите: 'Това е морал, това е концентрация, това е мъдрост ...' (като стих 2.4).

2.21. И когато Благословеният останал в горичката на Амбапали толкова дълго, колкото пожелал, ... той отишъл с голяма група монаси в малкото селце Белува, където останал.

2.22. Там Благословеният казал на монасите: 'Вие, монаси, трябва да отидете навсякъде във Вейсали, където имате приятели, познати или поддръжници, и да прекарате дъждовете там. Аз ще прекарам дъждовете тук, в Белува.'

'Добре, уважаеми', отговорили монасите и те го направили, а Благословения прекарал дъждовете в Белува.

2.23. И по време на дъждовете Благословеният бил нападнат от тежка болест, с остри болки, като пред смърт. Но той понасял всичко това съзнателно, ясно разбиращ и без да се оплаква. Той си помисли: 'Не е подходящо да постигна окончателната ниббана, без да се обърна към своите последователи и да се сбогувам със Санга на монасите. Трябва да държа тази болест под контрол чрез енергичност и да използвам жизнената сила. Той го направил и болестта отшумяла.

2.24. Тогава Благословеният, след като се излекувал от болестта си, щом се почувствал по-добре, излязъл навън и седнал на пригответно място пред обитанието си. Тогава Почитаемият Ананда отишъл при него, поздравил го, седнал отстрани и казал: 'Благословени, видях Благословения в комфорт и видях как търпеливият Благороден издържа. Благословени, тялото ми беше като на пияница. Загубих ориентация и нещата ми бяха неясни поради болестта на Благословения. Единственото нещо, което ме утеши, беше мисълта: "Благословеният няма да достигне окончателната ниббана, докато не направи някакво изявление относно Ордена на монасите."'

2.25. 'Но, Ананда, какво очаква Санга на монасите от мен? Аз съм преподавал Дамма, Ананда, без да разграничавам "вътрешно" и "външно":²⁷⁴ Татаагата няма "юмрук на учителя" по отношение на ученията. Ако има някой, който мисли: "Аз ще поема отговорността за Санга" или "Санга трябва да се обръща към мен", нека направи някакво изявление за Санга, но Татаагата не мисли с такива термини. Така че, защо Татаагата трябва да прави изявление относно Санга?

'Ананда, сега съм стар, изтощен, възрастен, човек, който е извървял пътя на живота, достигнал съм срока на живота, който е осемдесет години. Така, както старата количка се поддържа в движение, като се придържа с ремъци, така тялото на Татаагата се поддържа, като е завързано. Едва когато Татаагата оттегли вниманието си от външните знаци²⁷⁵ и чрез прекратяването на определени усещания²⁷⁶ навлезе в концентрацията на ума без знаци²⁷⁷, тялото му познава комфорта.

2.26. 'Следователно, Ананда, вие трябва да живеете като острови сами за себе си, като свое собствено убежище, без нищо друго като ваше убежище, с Дамма като остров, с Дамма като ваше убежище, без друго убежище. И как един монах живее като остров за себе си, ... без друго убежище? Тук, Ананда, монахът пребивава, съзерцавайки тялото като тяло, усърден, ясно разбиращ, осъзнат и отхвърлил всякакъв копнеж и безпокойство за света, и по същия начин по отношение на усещанията, ума и умствените обекти. Така, Ананда, един монах живее като остров за себе си, ... без друго убежище. И тези, които сега в моето време или след това живеят така, те ще станат най-висшите, ако желаят да учат.'

[Край на втората рецитационна част]

²⁷⁴ – Известно твърдение, намекващо, че в будизма няма "езотерично" учение, поне както първоначално е преподавано от Основателя. Няма противоречие с притчата за листата *симсана* в СН 56.31.

²⁷⁵ – *Сабба-нимиттанам аманасикара*: "не обръщане внимание на никакви знаци", т.е. на идеи.

²⁷⁶ – Т.е. светски усещания (ДА).

²⁷⁷ – "Концентрацията, постигната по време на интензивна медитация на прозрението" (Коментарите към АН, цитирани в "Последните дни на Буда").

3.1 Тогава Благословеният, като станал рано, облякъл се, взел своята връхна роба и купа и влязъл във Вейсали за дарения. След като се нахранил на връщане от обиколката за дарения, той казал на Почитаемия Ананда: 'Донеси постелка, Ананда. Ще отидем до светилището на Чапала за да прекараме остатъка от деня.'

'Добре, уважаеми', казал Ананда и, като взел постелка, го последвал.

3.2. Тогава Благословеният отишъл в светилището на Чапала и седнал на подготвеното място. Ананда поздравил Благословения и седнал отстрани, а Благословеният казал: 'Ананда, Вейсали е възхитителен, светилището на Удена е възхитително, светилището на Готамака е възхитително, светилището на Сатамбака²⁷⁸ е възхитително, светилището на Бахупута²⁷⁹ е възхитително, Светилището на Чапала е възхитително.

3.3. 'Този, Ананда, който е развил и усъвършенствал четирите основи на духовната сила,²⁸⁰ направил ги е свое средство за придвижване, направил ги е своя основа, стабилизирил ги е, упражнявал се е в тях, и напълно ги е усъвършенствал, може ако пожелае, да живее един еон или остатъка от еона. Татаагата, Ананда, е развил и усъвършенствал четирите основи на духовната сила, направил ги е свое средство за придвижване, направил ги е своя основа, стабилизирил ги е, упражнявал се е в тях, и напълно ги е усъвършенствал. Ако пожелае, Татаагата може да живее един еон или остатъка от еона.'²⁸¹

3.4. Но въпреки че на Почитаемия Ананда бил даден толкова очевиден сигнал от Благословения, въпреки че му бил даден такъв очевиден намек, той не успял да го долови. Той не помолил Благословения: 'Благородни, нека Благословения да живее един еон! Нека Щастливият да живее един еон, за благополучието на мнозина, за щастието на мнозина, от състрадание към света, за доброто, благополучието и щастието на божества и хора.' До такава степен неговият ум е бил обладан от Мара.²⁸²

3.5. Втори път ... , и трети път ... (като стихове 3 – 4).

3.6. Тогава Благословеният се обърнал към Почитаемия Ананда: 'Може да вървиш, Ананда, когато сметеш за необходимо.'

'Да, Благородни,' отвърнал Почитаемият Ананда, и станал от своето място, отдал почит на Благословения, и държейки го на свое дясно, седнал наблизко в основата на едно дърво.

3.7. Тогава, незадълго след като Почитаемият Ананда си бил тръгнал, Мара, Злия отишъл при Благословения и му казал: 'Благородни, нека Благословеният сега да достигне крайната ниббана! Нека Щастливият сега да достигне крайната ниббана! Сега е времето за крайната ниббана на Благословения! Следното изявление бе направено, Благородни, от Благословения:²⁸³ "Аз няма да достигна крайната ниббана, Зли, докато нямам последователи-монаси които са мъдри, дисциплинирани, уверени, спасени от оковите,

²⁷⁸ – Светилището "Седемте манго".

²⁷⁹ – Храмът "Многото синове", в който хората са се молели за синове на древно баняново дърво.

²⁸⁰ – *Иддипада*. Виж ДН 18.22.

²⁸¹ – Коментарите заявяват, че тук думата "*каппа*" (цикъл) означава *айю-каппа*, тоест "жизнения срок", което се обяснява като пълния жизнен срок на човека в определен период (на вселената) – по времето на Буда той е бил равен на сто години. Остатъкът от *каппа* се обяснява като срокът, който превишава срока на от сто години. Коментарите споменават за Махасива Тера, който е смятал, че Буда може да живее в течение на *бадда-каппа* (цикълът на съществуване на вселената), което противоречи на древните коментари. Милинда Панха 141 също третира *каппа* в тази *сутта* като "*айю-каппа*", вероятно, опирайки се на този Коментаторски източник. Обаче, никъде в Никаите думата "*каппа*" не се употребява за обозначаване на жизнения срока на човека (или в подобен смисъл).

²⁸² – Мара (= "Смърт") е персонифицираният дух на злото, Изкусителят, много подобен на библейския Сатана. Но подобно на Брахма, той е само временно изпълняващ тази длъжност.

Според Коментарите Мара може да овладее ума на някой, който все още не е напълно отхвърлил умствените изкривявания (*випалласа*), а Ананда към този момент не е постигнал това (бидейки встъпващ в потока, в него все още е имало изкривявания на ума и възприятията, но не и изкривявания на възгледите). Мара е овладял неговия ум и е създал (в ума му) някакъв ужасен образ, и когато Ананда е видял този образ, той не е могъл да улови намека, който му е отправил Буда.

²⁸³ – Интересно, но никъде в Никаите не е записана тази, по-рано състояла се беседа между Мара и Буда.

изучени, съхраняващи Дамма, практикуващи в съответствие с Дамма, практикуващи по правилния начин, с подходящо поведение; които са изучили учението на своя учител и могат да го обяснят, преподават, провъзгласят, установят, оповестят, анализират и изяснят; които могат щателно и аргументирано да опровергават ученията на другите и които могат да преподават действителната Дамма."

3.8. 'Но в настоящето, Благородни, Благословеният има последователи-монаси които са мъдри ... и които могат да преподават действителната Дамма. Благородни, нека Благословеният сега да достигне крайната ниббана! Нека Щастливият сега да достигне крайната ниббана! Сега е времето за крайната ниббана на Благословения!

И следното изявление бе направено, Благородни, от Благословения: "Аз няма да достигна крайната ниббана, Зли, докато нямам последователи-монахини ... докато нямам мъже светски последователи които са мъдри ... докато нямам жени светски последователки които са мъдри ... и които могат да преподават действителната Дамма." (като стих 7) Нека Щастливият сега да достигне крайната ниббана! ...

И следното изявление бе направено, Благородни, от Благословения: "Аз няма да достигна крайната ниббана, Зли, докато този мой свят живот не стане успешен и проспериращ, обширен, популярен, широко разпространен, добре заявен сред божества и хора." Този свят живот на Благословения, Благородни, е станал успешен и проспериращ, обширен, популярен, широко разпространен, добре заявен сред божества и хора. Благородни, нека Благословеният сега да достигне крайната ниббана! Нека Щастливият сега да достигне крайната ниббана! Сега е времето за крайната ниббана на Благословения!

3.9. Когато това било казано, Благословеният казал на Мара, Злият: 'Бъди спокоен, Зли. Не след дълго ще се случи крайната ниббана на Татаагата. След три месеца, смятано от днес, Татаагата ще достигне крайната ниббана.'

3.10. Тогава Благословеният, в светилището на Чапала, осъзнат и с ясно разбиране изоставил своята жизнена формация²⁸⁴. И когато Благословеният изоставил своята жизнена формация, се случило голямо земетресение, плашещо и ужасяващо, и гръмотевичен тътен разтърсил небето. Тогава, след като разбрал значението на това, по този повод Благословеният произнесъл следното вдъхновено изказване:

'Сравнявайки несравнимото с продължаващото съществуване,
Мъдрецът остави формацията за съществуване.
Радвайки се отвътре, концентриран, той разби
Продължаването на съществуването си, сякаш бронята прониза.'²⁸⁵

3.11. Тогава Почитаемият Ананда си помислил: 'Чудно е, прекрасно е как възниква това голямо земетресение, това ужасно земетресение, толкова страшно и изпращащо косите, придружено с гръмотевичи! Какво може да го е причинило?'

3.12. Той отишъл при Благородния, поздравил го, седнал отстрани и му задал този въпрос.

3.13. 'Ананда, има осем причини, осем повода за появата на голямо земетресение. Тази велика земя е базирана на водата, водата на вятъра, вятърът на пространството. И когато духа силен вятър, това вълнува водата и от вълнението на водата земята се тресе. Това е първата причина.

3.14. 'На второ място има аскет или брамин, който е развил психически сили, или силно и могъщо божество, чието земно съзнание е слабо развито и неговото водно съзнание е неизмеримо, то кара земята да трепери, да се тресе и силно да се разтриса. Това е втората причина.

²⁸⁴ – Кратко обяснение на принципа на работа на формациите на жизнените сили може да се види в МН 43.

²⁸⁵ – "Както воинът счупва бронята си след битката" (ДА).

3.15. 'Също така, когато Бодисатта се спусне от рая Тусита, осъзнат и напълно наясно, в утробата на майка си, тогава земята потръпва, тресе се и силно се разтриса. Това е третата причина.

3.16. 'Също така, когато Бодисатта излиза от утробата на майка си, осъзнат и ясно разбиращ, тогава земята потръпва и се тресе и силно се разтриса. Това е четвъртата причина.

3.17. 'Също така, когато Татаагата придобива ненадминато просветление, тогава земята потръпва и се тресе и силно се разтриса. Това е петата причина.

3.18. 'Също така, когато Татаагата задвижи Колелото на Дамма, тогава земята потръпва и се тресе и силно се разтриса. Това е шестата причина.

3.19. 'Също така, когато Татаагата, осъзнат и ясно разбиращ, се откаже от жизнената формация, тогава земята потръпва, тресе се и силно се разтриса.

3.20. 'Също така, когато Татаагата постига елемента ниббана без остатък, тогава земята потръпва и се тресе и силно се разтриса. Това е осмата причина. Това, Ананда, са осемте причини, осемте причини за появата на голямо земетресение.

3.21. 'Ананда, има осем [вида] събрания. Кой са те? Те са събранието на катии, събранието на брамините, събранието на стопаните, събранието на аскетите, събранието на божествата от кралството на Четиримата велики краля, събранието на Тридесет и трите богове, събранието на Мара, събрание на Брахмите.

3.22. 'Спомням си добре, Ананда, много стотици събрания на катии²⁸⁶, на които съм присъствал; и преди да седна с тях, да им говоря или да се присъединя към техния разговор, аз възприех техния външен вид и реч, каквито и да бяха те. И аз ги инструктирах, вдъхнових, насърчих и ги зарадвах с беседа за Дамма. И като говорех с тях, те не ме познаваха и се чудеха: "Кой говори така – божество или човек?" И като ги инструктирах така, изчезнах, а те пак не знаеха: "Този, който току-що изчезна – божество ли беше или човек?"

3.23. 'Спомням си добре много стотици събрания на брамини, на домакини, на аскети, на божества от кралството на Четиримата велики краля, на Тридесет и трите бога, на Мара, на Брахмите ... , и все пак те не знаеха: "Този, който току-що е изчезнал – божество ли беше или човек?" Това, Ананда, са осемте събрания.

3.24. 'Ананда, има осем степени на майсторство.²⁸⁷ Какви са те?

3.25. 'Човек възприемайки форми вътрешно вижда форми външно, ограничени, красиви или грозни. След като ги е овладял, той възприема така: "Аз знам, аз виждам." Това е първата степен.

3.26. 'Човек възприемайки форми вътрешно вижда форми външно, неизмерими, красиви или грозни ... (като стих 25). Това е втората степен.

3.27. 'Човек невъзприемайки форми вътрешно вижда форми външно, ограничени, красиви или грозни ... (като стих 25). Това е третата степен.

3.28. 'Човек невъзприемайки форми вътрешно вижда форми външно, неизмерими, красиви или грозни. След като ги е овладял, той възприема така: "Аз знам, аз виждам." Това е четвъртата степен на майсторство.

3.29. 'Като не възприема формите вътрешно, човек вижда външни форми, които са сини, със син цвят, със син блясък. Така както ленено цвете, което е синьо, със син цвят, със син блясък, или плат от Бенарес, изгладен от двете страни, който е син, ... така човек възприема външните форми, които са сини, ... и след като ги е овладял, той възприема така: "Аз знам, аз виждам." Това е петата степен.

3.30. 'Невъзприемайки формите вътрешно, човек вижда външните форми, които са жълти ... Така както цветето канникара²⁸⁸, което е жълто, ... или платът на Бенарес, който е жълт, така че човек възприема външните форми, които са жълти ... Това е шестата степен.

²⁸⁶ – Или: "събрания от много стотици *катии*".

²⁸⁷ – Виж МН 77

²⁸⁸ – Цветът на дървото *Pterospermum acerifolium*.

3.31. 'Невъзприемайки формите вътрешно, човек вижда външни форми, които са червени ... Така както цвете на хибискус, което е червено, ... или плат от Бенарес, който е червен, ... така човек възприема външни форми, които са червени ... Това е седмата степен.

3.32. 'Невъзприемайки формите вътрешно, човек вижда външни форми, които са бели, с бял цвят, с бял блясък, така както утринната звезда Осадди²⁸⁹ е бяла, ... или плат от Бенарес, изгладен от двете страни, който е бял, ... така че без да възприема формите вътрешно, човек вижда външни форми, които са бели, ... и овладявайки ги, човек осъзнава, че ги познава и вижда. Това е осмият етап на майсторството. Това, Ананда, е осмата степен на майсторство.

3.33. 'Има, Ананда, осем освобождения. Кой са те? Притежавайки форма, човек вижда форми. Това е първото. Невъзприемайки материалните форми в себе си, човек ги вижда отвън. Това е второто. Мислейки си: "Красиво е", човек се насочва към него. Това е третото. Чрез пълно преминаване отвъд всяко възприятие на материята, ... мислейки: "Пространството е безкрайно", човек влиза и пребивава в сферата на безкрайното пространство. Това е четвъртото. Чрез преминаване отвъд сферата на безкрайното пространство, мислейки си: "Съзнанието е безкрайно", човек влиза и пребивава в сферата на безкрайното съзнание. Това е петият. Чрез преминаване отвъд на сферата на безкрайното съзнание, мислейки си: "Няма нещо", човек навлиза и пребивава в сферата на празнотата. Това е шестото. Чрез преминаване отвъд сферата на празнотата, човек достига и пребивава в сферата на нито-възприятие-нито-невъзприятие. Това е седмият. Чрез преминаване отвъд сферата на нито-възприятие-нито-невъзприемане, човек навлиза и пребивава в прекратяването на възприятие и усещане. Това е осмото освобождение (като сутта 15, стих 35).

3.34. 'Ананда, веднъж бях отседнал в Урувела на брега на река Неранджара, под едно овчарско баняново дърво, когато току-що бях постигнал върховно просветление. Тогава Мара, Злият дойде при мен, застана отстрани и каза: "Нека Благословеният сега достигне окончателната ниббана, нека Щастливият сега достигне окончателната ниббана. Сега е времето за крайната ниббана на Благословения."

3.35. 'При това казах на Мара: "Зли, няма да приема окончателната ниббана, докато нямам монаси и последователи, които са завършени, обучени, опитни, учени, познаващи Дамма, ... (като стих 7), докато нямам монахини ... , миряни-последователи, мирянки-последователки, които ще ... преподават на Дамма с удивителен ефект. Няма да приема окончателната ниббана, докато този свят живот не бъде успешно установен и процъфтява, не е широко разпространен, добре познат надлъж и нашир, добре провъзгласен сред човечеството навсякъде."

3.36. 'И точно сега, днес, Ананда, в светилището на Чапала, Мара дойде при мен, застана отстрани и каза: "Благословени, нека Благословеният сега достигне окончателната ниббана ... Сега е времето за окончателната ниббана на Благословения."

3.37. 'Аз отговорих: "Бъди спокоен, Зли. Не след дълго ще се случи окончателната ниббана на Татаагата. След три месеца, смятано от днес, Татаагата ще достигне окончателната ниббана." Така че сега, днес, Ананда, в светилището на Чапала, Татаагата съзнателно и в пълно съзнание се е отказал от жизнената формация.'

3.38. При това Почитаемият Ананда казал: 'Благословени, нека Благословеният пребивава един еон, нека Благородникът остане един еон за благо и щастието на множеството, от състрадание към света, за благо и щастието на божествата и хората!'

'Стига, Ананда! Не моли Татаагата, не е подходящият момент за това!'

3.39. И втори и трети път Почитаемият Ананда отпрати същата молба.

'Ананда, вярваш ли в просветлението на Татаагата?'

'Да, Благородни.'

'Тогава защо безпокоиш Татаагата с молбата си до три пъти?'

²⁸⁹ – "Лечебната звезда", приравнена на Венера.

3.40. 'Но Благословени, чух от собствените устни на Благословения, разбрах от собствените устни на Благородния: "Който е развил и усъвършенствал четирите основи на духовната сила ... може, ако пожелае, да живее един еон или остатъка от еона."

'Имаш ли вяра, Ананда?'

'Да, Благородни.'

'Тогава, Ананда, твоя е грешката, твой е пропускът, че след като ти беше даден толкова явен намек, такъв ясен знак от Татаагата, ти не разбра и не помоли Татаагата да остане за един еон ... Ако, Ананда, ти го беше помолил, Татаагата два пъти би ти отказал, но на третия път щеше да се съгласи. Следователно, Ананда, твоя е грешката, твой е пропускът.'

3.41. 'Веднъж, Ананда, бях отседнал в Раджагаха, на Върха на лешоядите. И там казах: "Ананда, Раджагаха е възхитителен, Върхът на лешоядите е възхитителен. Който е развил и усъвършенствал четирите основи на духовната сила ... несъмнено може да живее еон ... " (като стих 3). Но ти, Ананда, въпреки толкова явен намек не разбра и не помоли Татаагата да остане за един еон ...

3.42. 'Веднъж бях отседнал в Раджагаха в Баняновия парк ... , при Скалата на разбойниците ... , в пещерата Саттапанни от страната на планината Веббара ... , при Черната скала на склона на планината Исигили ... , на склона до басейна на змиите в Прохладната гора ... , в парка Тапода ... , в храма на катериците във Велувана ... , в манговата горичка на Дживака ... , а също и в Раджагаха, в Еленовия парк Маддакуччи.'

3.43. 'На всички тези места ти казах: "Ананда, това място е прекрасно ... "

3.44. "'Който е развил и усъвършенствал четирите основи на духовната сила ... несъмнено може да живее еон ... " (като стих 3).

3.45. 'Веднъж бях във Вейсали в светилището на Удена ...

3.46. 'Веднъж бях във Вейсали в светилището на Готамака ... , в светилището на Саттабака ... , в светилището на Бахупутта ... , в светилището на Сарандада ...

3.47. 'И сега днес в светилището на Чапала казах: "Тези места са възхитителни. Ананда, който и да е развил и усъвършенствал четирите основи на духовната сила ... несъмнено може да живее еон. Татаагата е развил тези сили ... и той, Ананда, несъмнено би могъл да живее еон или остатъка от еона."

'Но ти, Ананда, като не успя да уловиш този явен намек, този ясен знак, не помоли Татаагата да остане за един еон. Ако, Ананда, ти го беше помолил, Татаагата два пъти би ти отказал, но на третия път щеше да се съгласи.'

3.48. 'Ананда, не ти ли казах преди: Всички онези неща, които са скъпи и приятни за нас, трябва да претърпят промяна, отделяне и промяна? Как е възможно това? Всичко, което се ражда, съществува, съставя, подлежи на разпадане е невъзможно да не се разложи. И това е било отречено, отказано, отхвърлено, оставено, изоставено: Татаагата се е отказал от жизнената формация. Татаагата е казал веднъж завинаги: "Окончателното заминаване на Татаагата няма да се забави дълго. След три месеца Татаагата ще навлезе в окончателната ниббана." Не е възможно Татаагата да оттегли такова изявление, за да продължи да живее.'

'Добре, Благородни.'

3.49. И Благословеният отишъл с Почитаемия Ананда в Залата с фронтон, в Голямата гора. Когато стигнал там, той казал: 'Ананда, иди и събери всички монаси, живеещи в околностите на Весали, и ги накарай да дойдат в залата за събрания.'

'Добре, уважаеми', казал Ананда и го направил. След това той се върнал към Благословения, поздравил го, застанал отстрани и казал: 'Благословени, орденът на монасите е събран. Сега е моментът Благословеният да направи каквото иска.'

3.50. Тогава Благословеният влязъл в заседателната зала и седнал на приготвеното място. Тогава той казал на монасите: 'Монаси, поради тази причина тези неща, които открих и провъзгласих, трябва да бъдат напълно научени от вас, практикувани, развивани и култивирани, така че този свят живот да може да издържи дълго време, за да може да служи за ползи и щастие на мнозина, от състрадание към света, за ползите и щастieto на божествата и хората. И кои са тези неща ... ? Те са: Четирите основи на осъзнатостта,

четирите правилни стремежа, четирите основи на духовната сила, петте духовни сили,²⁹⁰ петте умствени сили,²⁹¹ седемте фактора на просветление, Благородният осмичен път.²⁹²

3.51. Тогава Благословеният казал на монасите: 'И сега, монаси, заявявам ви – природата на всички обусловени неща е да се разпаднат – борете се неуморно. Окончателното заминаване на Татаагата няма да се забави дълго. След три месеца Татаагата ще навлезе в своята окончателна ниббана.'

Така каза Благословеният. След като Благословеният каза това, Учителят добави:

'Зрял съм на години. Продължителността на живота ми е определена.

След като си отида от вас, направете себе си свое убежище.

Монаси, бъдете неуморни, внимателни, дисциплинирани,

Пазете умовете си с добре събрани мисли.

Този, който неуморно се придържа към Даммата и Дисциплината,

Остави раждането зад гърба си, ще сложи край на страданието.'

[Край на третия раздел за рецитация]

4.1. Тогава Благословеният, като станал рано и се облякъл, взел своята връхна роба и купа и отишъл във Вейсали за дарения. След като се върнал от обиколката за дарения и се нахранил, той погледнал към Вейсали със своя 'слонски поглед'²⁹³ и казал: 'Ананда, това е последният път, когато Татаагата ще погледне Вейсали. Сега ще отидем в Бандагама.'

'Добре, Благородни', казал Ананда и Благословеният продължил с голяма група монаси към Бандагама и останал там.

4.2. И там Благословеният се обърнал към монасите: 'Монаси, поради неразбиране, непроникване в четири неща, както аз, така и вие, се скитахме дълго време в цикъла на преражданията. Кои са четирите неща? Поради неразбиране на благородния морал, поради неразбиране на благородната концентрация, поради неразбиране на благородната мъдрост, поради неразбиране на благородното освобождение,²⁹⁴ както аз, така и вие, дълго време се скитахме в цикъла на преражданията. Но именно чрез разбирането и проникването в благородната моралност, благородната концентрация, благородната мъдрост и благородното освобождение жаждата за съществуване е била прекъсната, склонността към съществуване е изчерпана и няма да има повече прераждане.'

4.3. Така каза Благословеният. След като Благословеният каза това, Учителят добави:

'Морал, самаади, мъдрост и окончателно освобождение,

Тези велики неща са разбрани от Готама.

Даммата, която бе разбрал, той преподаде на своите монаси.

Той, който постави край на страданието, към ниббана се отправя.'

4.4. Тогава Благословеният, докато бил отседнал в Бандагама, изнесъл изчерпателна беседа: 'Това е морал, това е концентрация, това е мъдрост. Концентрацията, когато е пропита с морал, носи големи плодове и ползи. Мъдростта, когато е пропита със концентрация, носи големи плодове и ползи. Умът, пропит с мъдрост, става напълно

²⁹⁰ – Петте (духовни) способности са: вяра (или увереност: *садда*), енергичност (*вирия*), осъзнатост (*самти*), концентрация (*самаади*) и мъдрост (*паннья*). Вярата трябва да бъде балансирана с мъдрост, а енергичността с концентрация, но осъзнатостта е самобалансиране (Виж Висуддимагга 4.45-49).

²⁹¹ – Имената на тези сили са същите като тези на изброените по-горе способности. Разликата е, че при навлизането в потока те стават сили които са неразклатени от техните противоположности.

²⁹² – Тази група от 37 елемента съставлява *Бодитаккия-Дамма* или "Нещата, отнасящи се до просветлението" (вж. МН 77).

²⁹³ – Будите, като слонове, очевидно обръщат цялото си тяло, за да погледнат назад!

²⁹⁴ – Обичайната триада на морал, концентрация и мъдрост, с резултат, който е освобождение.

свободен от опетняванията, тоест от опетняването на сетивността, на съществуването, на неправилните възгледи и на невежеството.'

4.5. И когато Благословеният останал в Бандагама толкова дълго, колкото пожелал, той казал: 'Ананда, нека отидем в Хаттигама ... , в Амбагама ... , в Джамбугама ... ', изнасяйки една и съща реч на всяко място. Тогава той казал: 'Ананда, нека отидем в Боганагара.'

4.6. 'Добре, уважаеми', казал Ананда и Благословеният отишъл с голяма Санга от монаси в Боганагара.

4.7. В Боганагара Благословеният отседнал в светилището Ананда. И тук той казал на монасите: 'Монаси, ще ви науча на четири критерия. Слушайте, внимавайте и аз ще говоря.'

'Да, Благородни', отвърнали монасите.

4.8. 'Представете си, че един монах каже: "Приятели, чух и възприех това от собствените устни на Благословения: това е Дамма, това е дисциплината, това е учението на Учителя", тогава, монаси, вие не трябва нито да одобрявате, нито да не одобрявате неговите думи. След това, без одобрение или неодобрение, неговите думи и изрази трябва да бъдат внимателно отбелязани и сравнени със суттите и прегледани в светлината на дисциплината. Ако при такова сравнение и преглед се установи, че не отговарят на суттите или дисциплината, заключението трябва да бъде: "Със сигурност това не е словото на Буда, то е било неправилно разбрано от този монах" и въпросът е за отхвърляне. Но когато при такова сравнение и преглед се установи, че те съответстват на суттите или дисциплината, заключението трябва да бъде: "Със сигурност това са думите на Буда, те са правилно разбрани от този монах." Това е първият критерий.

4.9. 'Представете си, че един монах каже: "На такова и такова място има Санга със старейшини и изтъкнати учители. Чух и възприех това от тази Санга", тогава, монаси, вие не трябва нито да одобрявате, нито да не одобрявате неговите думи ... (като стих 4.8). Това е вторият критерий.

4.10. 'Представете си, че един монах каже: "На такова и такова място има много старейшини, които са учени, носители на традицията, които познават Дамма, дисциплината, кодекса на правилата ... " (като стих 4.8). Това е третия критерий.

4.11. 'Представете си, че един монах каже: "На такова и такова място има един старейшина, който е учен ... Чух и възприех това от този старейшина ... " (като стих 4.8). Но когато при такова сравнение и преглед се установи, че те съответстват на суттите и дисциплината, тогава заключението трябва да бъде: 'Със сигурност това е словото на Буда, правилно е разбрано от този монах.'

4.12. Тогава Благословеният, докато бил в Боганагара, изнесъл обширна беседа: 'Това е морал, това е концентрация, това е мъдрост ... '

4.13. И когато Благословеният останал в Боганагара толкова дълго, колкото желаел, той казал: 'Ананда, нека отидем в Пава.'

'Добре, уважаеми', казал Ананда и Благословеният отишъл с голяма група монаси в Пава, където отседнал в манговата горичка на ковача Чунда.

4.14. И Чунда чул, че Благословеният е пристигнал в Пава и е отседнал в неговата мангова горичка. И така, той отишъл при Благословения, поздравил го и седнал отстрани, а Благословеният го инструктирал, вдъхновил, насърчил и зарадвал с беседа за Дамма.

4.15. Тогава Чунда казал: 'Нека Благословеният приеме храна от мен утре със своя орден на монаси!' Благословеният се съгласил с мълчание.

4.16. Тогава Чунда, разбирайки съгласието му, станал от мястото си, поздравил Благословения и, като минавал отдясно, си тръгнал.

4.17. Когато нощта привършила, Чунда имал хубава храна, твърда и мека храна, приготвена с изобилие от 'вкусна наслада', и когато било готово, той информирал Благородния: 'Благословени, ястието е готово.'

4.18. Тогава Благословения, след като се облякъл сутринта, взел своята връхна роба и купа и отишъл със своята Санга от монаси в жилището на Чунда, където седнал на

приготвеното място и казал: 'Сервирайте "вкусната наслада", която е приготвена на мен и сервирайте останалата твърда и мека храна на Сангата от монаси.'

'Добре, уважаеми', казал Чунда и го направил.

4.19. Тогава Благословеният казал на Чунда: 'Каквото и да е останало от "свинската наслада", трябва да го заровиш в яма, защото, Чунда, не мога да видя никои в този свят с неговите божества, Мара и Брахма, в това поколение с неговите аскети и брамини, неговите божества и хора, които, ако го ядат, биха могли напълно да го усвоят, с изключение на Татаагата. 'Добре, уважаеми', каза Чунда и като заровил останките от "свинската наслада" в яма, отишъл при Благословения, поздравил го и седнал отстрани. Тогава Благословеният, след като го инструктирал, вдъхновил, насърчил и зарадвал с беседа за Дамма, станал от мястото си и си тръгнал.

4.20. И след като изял храната, предоставена от Чунда, Благословеният бил нападнат от тежка болест с кървава диария и остри болки, сякаш щял да умре. Но той понесъл всичко това съзнателно и ясно осъзнато и без оплакване. Тогава Благословеният казал: 'Ананда, нека отидем до Кусинара.'

'Добре, уважаеми', казал Ананда.

След като изяде храната на Чунда (това съм чувал),
Той страда от тежка болест, болезнена, смъртоносна;
От приемането на "свинската наслада"
Тежка болест връхлетяла Учителя.
След като се очисти, Благословеният каза:
'Сега ще отида в град Кусинара.'²⁹⁵

4.21. След това, като се отклонил от пътя, Благословеният отишъл до основата на едно дърво и казал: 'Ела, Ананда, сгъни една връхна роба на четири за мен: уморен съм и искам да седна.'

'Добре, уважаеми', казал Ананда и го направил.

4.22. Благословеният седнал на подготвеното място и казал: 'Ананда, донеси ми вода: жаден съм и искам да пия.' Ананда отговорил: 'Благословени, петстотин каруци са минали оттук. Водата се е размътила от колелата им и не е добра, мръсна е и мътна. Но, Благословени, река Какутта която е наблизко има чиста вода, приятна, хладна, чиста, с красиви брегове, възхитителна. Там Благословеният ще пие водата и ще охлади крайниците си.'

4.23. Втори път Благословеният казал: 'Ананда, донеси ми вода ... ', и Ананда отговорил както преди.

4.24. Трети път Благословеният казал: 'Ананда, донеси ми вода: жаден съм и искам да пия.'

'Добре, Благородни', казал Ананда и като взел купата си, отишъл до потока. И този поток, чиято вода била размътена от колелата и не била добра, а мръсна и мътна, когато Ананда се приближил, започнала да тече чиста, ярка и бистра.

4.25. И почитаемият Ананда си помислил: 'Великолепно, чудни са великите и могъщи сили на Татаагата! Тази вода беше размътена от колела ... а при моето приближаване тече чиста, светла и бистра!' Той взел вода в купата си, донесъл я на Благословения и му разказал мисълта си, като добавил: 'Нека Благословеният да пие от водата, нека да пие Благородният!' И Благословеният изпил водата.

4.26. В този момент Пуккуса Малла, ученик на Алара Калама,²⁹⁶ вървял по главния път от Кусинара към Пава. Като видял Благословеният да седи под едно дърво, той се

²⁹⁵ – "Тези стихове са добавени от старейшините, които са провели Събора" (ДА); същото се отнася и за стихове в параграфи 38, 41.

²⁹⁶ – Първият учител, при който е отишъл бъдещият Буда: виж МН 26.

приблизил, поздравил го и седнал отстрани. Тогава той казал: 'Чудесно е, Благословени, чудно е колко спокойни са тези странници!'

4.27. 'Веднъж, Благословени, Алара Калама вървял по главния път и като завил настрани, отишъл и седнал под близкото дърво, за да прекара деня. И петстотин каруци минали съвсем близо до него. Един мъж, който вървял зад тях, отишъл при Алара Калама и казал: "Благословени, не видя ли да минат петстотин каруци?"

"Не, приятелю, не видях."

"Но не ги ли чу, Благородни?"

"Не, приятелю, не ги чух."

"Тогава, спеше ли, Благородни?"

"Не, приятелю, не спях."

"Тогава, Благословени, беше ли в съзнание?"

"Да, приятелю."

"Значи, Благородни, бидейки в съзнание и буден, нито си видял, нито чул петстотин каруци да минават близо до теб, въпреки че горната ти дреха е покрита с прах?"

"Така е, приятелю."

И този човек си помислил: "Прекрасно е, прекрасно е! Този странник е толкова спокоен, че макар и в съзнание и буден, човек нито е видял, нито е чул петстотин каруци да минават близо до него!" И той си отишъл, възхвалявайки възвишените сили на Алара Калама.'

4.28. 'Добре, Пуккуса, как мислиш? Кое смяташ че е по-трудно за извършване или постигане – докато си в съзнание и буден – да не виждаш или чуваш петстотин каруци, които минават наблизко или, докато си в съзнание и буден, да не виждаш или чуваш нищо, когато богът на дъжда струи и пръска, когато има светкавици и гръмотевици?'

4.29. 'Благословени, как може човек да прави сравнение между това да не види или чуе петстотин коли с това; или дори шест, седем, осем, девет или хиляда, или стотици хиляди коли с това? Да не видиш и да не чуеш нищо, когато бушува такава буря, е по-трудно ... '

4.30. 'Веднъж, Пуккуса, когато бях отседнал в Атума, на мястото за вършитба, богът на дъжда струеше и пръскаше, блесна светкавица и се разби гръм и двама братя, фермери и четири вола бяха убити. Тогава много хора излязоха от Атума до мястото, където бяха убити двамата братя и четирите вола.

4.31. 'Тогава, Пуккуса, по това време бях излязъл от вратата на хармана и се разхождах нагоре-надолу отвън. И един човек от множеството дойде при мен, поздравя ме и застана отстрани. И аз му казах:

4.32. "Приятелю, защо всички тези хора са се събрали тук?"

"Благословени, имаше голяма буря и двама братя, фермери и четири вола бяха убити. Но ти, Благословени, къде беше?"

"Бил съм тук, приятелю."

"Но какво видя, Благословени?"

"Нищо не видях, приятелю."

"Или какво чу, Благословени?"

"Нищо не чух, приятелю."

"Тогава спа ли, Благословени?"

"Не спях, приятелю."

"Тогава, Благословени, беше ли в съзнание?"

"Да, приятелю."

"Значи, Благословени, бидейки в съзнание и буден, ти нито си видял, нито си чул големия дъжд и наводненията, както и гръмотевиците и светкавиците?"

"Така е, приятелю."

4.33. 'И, Пуккуса, този човек си помисли: "Това е чудесно, това е чудесно! Този странник е толкова спокоен, че нито вижда, нито чува, когато богът на дъжда струи и пръска, светкавиците проблясват и гръмотевиците се разбиват!" Провъзгласявайки моите високи сили, той ме поздравя, мина отядно и си тръгна.'

4.34. При това Пуккуса Малла казал: 'Благословени, аз отхвърлям възвишените сили на Алара Калама, сякаш са били отнесени от силен вятър или отнесени от бърз поток или река! Отлично, Благословени, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да могат очите да видят какво има. Точно така, Благословеният е разяснил Дамма по различни начини. И аз, Благословеният, отивам за убежище при Благословения, Дамма и Санга. Нека Благословеният да ме приеме от този ден нататък като мирянин, докато е жив!'

4.35. Тогава Пуккуса казал на един човек: 'Иди и ми донеси два хубави комплекта роби от злато, изгладени и готови за носене.'

'Да, уважаеми', отговорил мъжът и го направил. И Пуккуса предложил робите на Благословения, като казал: 'Ето, Благословени, два хубави комплекта роби от злато. Нека Благословеният благоволи да ги приеме!'

'Добре тогава, Пуккуса, облечи мен в единия комплект, а Ананда в другия.'

'Добре, уважаеми', казал Пуккуса и го направил.

4.36. Тогава Благословеният инструктирал, вдъхновил, увещал и зарадвал Пуккуса Малла с беседа за Дамма. Тогава Пуккуса станал от мястото си, поздравил Благословения, минал отдясно и си тръгнал.

4.37. Скоро след като Пуккуса си отишъл, Ананда, след като подредил един комплект от златните одежди върху тялото на Благословения, забелязал, че на фона на тялото на Благословения комплектът изглежда притъпено. И той казал: 'Чудесно е, Благословени, чудно е колко ясна и ярка изглежда кожата на Благословения! Изглежда дори по-блестящо от златните роби, в които е облечено.'

'Точно така, Ананда. Има два случая, в които кожата на Татаагата изглежда особено чиста и ярка. Кой са те? Едната е нощта, в която Татаагата постига върховно просветление, другата е нощта, когато той постига елемента ниббана без остатък при окончателното си заминаване. В тези два случая кожата на Татаагата изглежда особено чиста и ярка.'

4.38. 'Тази вечер, Ананда, в последната стража, в саловата горичка на Маллите близо до Кусинара, между две салови дървета, ще се състои последното заминаване на Татаагата. А сега, Ананда, нека отидем до река Какутта.'

'Добре, Благородни', казал Ананда.

Две златни роби бяха дарението от Пуккуса:

По-ярко блестеше тялото на Учителя, отколкото робата му.

4.39. Тогава Благословеният отишъл с голям брой монаси до река Какутта. Той влязъл във водата, изкъпал се и пил, излизайки, отишъл до манговата горичка, където казал на почитаемия Кундака: 'Хайде, Кундака, сгъни ми една роба на четири. Уморен съм и искам да си легна.'

'Добре, уважаеми', казал Кундака и го направил.

4.40. Тогава Благословеният заел позата на лъв, легнал на дясната си страна, слагайки единия си крак върху другия, внимателно и с ясно съзнание отбелязвайки в ума си времето на пробуждане. И почитаемият Кундака седнал пред Благословения.

4.41. Пробуденият е отишъл до реката Какутта

Със своите чисти, светли и приятни води,

Там Учителят потопа умореното си тяло.

Татаагата – без да има равен в света.

Заобиколен от монасите, чийто глава е той.

Учител и Благословен, Пазител на Дамма,

Великият мъдрец отиде в Манговата горичка,

И на монаха Кундака той каза:

"Върху сгъната на четири роба ще легна."
И така помолен от великия Адепт,
Кундака постави четворната роба.
Учителят остави уморените си крайници да почиват
Докато Кундака стоеше на стража до него.

4.42. Тогава Благословеният казал на Почитаемия Ананда: 'Може да се случи, Ананда, ковачът Чунда да изпита угризения на съвестта, мислейки си: "Ти си виновен, приятелю Чунда, чрез твоето злодеяние Татаагата навлезе в окончателната ниббана, след като прие своята последна храна от теб!" Но разкаянието на Чунда трябва да бъде прогонено по следния начин: "Това е твоя заслуга, Чунда, това е твое добро дело, че Татаагата навлезе в окончателната ниббана, след като прие последната си храна от теб! Защото, приятелю Чунда, чух и разбрах от собствените устни на Благословения, че тези две дарения са с много голям плод, с много голям резултат, по-плодотворни и по-благоприятни от всички други. Кои две? Едното е дарението след изяждането, на което Татаагата постига върховно просветление, другото, след което той постига елемента ниббана без остатък при окончателното си заминаване. Тези две дарения са по-плодотворни и резултатни от всички останали. Постъпката на Чунда е благоприятна за дълъг живот, за добър външен вид, за щастие, за слава, към небето и към господството." По този начин, Ананда, разкаянието на Чунда трябва да бъде прогонено.'

4.43. Тогава Благословеният, като уредил този въпрос, произнесъл следния стих:

'Чрез даряване заслугите нарастват, чрез сдържаност омразата се спира.
Който е умел, изоставя злите неща.
Докато алчността, омразата и заблудата намаляват, се напредва към ниббана.'

[Край на четвъртата част от рецитацията, отнасяща се до Алара]

5.1. Благословеният казал: 'Ананда, нека прекосим река Хираннявати и да отидем до саловата горичката на Маллите в околностите на Кусинара.'

'Добре, уважаеми', казал Ананда и Благословеният, с голяма Санга от монаси, прекосил реката и отишъл в саловата горичка. Там Благословеният казал: 'Ананда, пригответе ми легло между тази двойка от дървета-близнаци с главата ми на север. Уморен съм и искам да си легна.'

'Добре, уважаеми', казал Ананда и го направил. Тогава Благословеният легнал на дясната си страна в позата на лъв, като поставил единия си крак върху другия, внимателен и ясно осъзнат.

5.2. Тогава тези близнаци на салови дървета избухнали в изобилие от преждевременни цветове, които падали върху тялото на Татаагата, поръсили го и го покрили в знак на почит. Божествени цветя от коралово дърво паднали от небето, божествен прах от сандалово дърво паднал от небето, поръсвайки и покривайки тялото на Татаагата в знак на почит. Божествена музика и песен прозвучали от небето в знак на почит към Татаагата.

5.3. И Благословеният казал: 'Ананда, тези салови дървета са избухнали в изобилие от преждевременни цветове ... Божествена музика и песни звучат от небето в знак на почит към Татаагата. Никога преди Татаагата не е бил толкова почитан, тачен, уважаван, благославян и обожаван. И все пак, Ананда, който и монах, монахиня, мъж или жена мирянин да практикува правилно Дамма и да изпълнява съвършено пътя на Дамма, той или тя почита Татаагата, почита го и го уважава и му отдава върховна почит. Затова, Ананда, следното трябва да е твоят девиз: "Ние ще продължим да практикуваме Дамма правилно и съвършено да изпълним пътя на Дамма".'

5.4. Тогава, когато Почитаемият Упавана стоял пред Благословения и му веел. И Благословеният му казал да се отмести: 'Отдръпни се, монахо, не заставай пред мен'. И Почитаемият Ананда си помислил: 'Този Почитаем Упавана дълго време е бил помощник на Благословения, държал се е близо, по негово желание. И сега в последния му час Благословеният му казва да стои настрана и да не стои пред него. Защо ли го прави?'

5.5. И той попитал Благословения за това. 'Ананда, божествата от десет световни сфери са се събрали, за да видят Татаагата. На разстояние от дванадесет йоджана около саловата горичка на Маллите близо до Кусинара няма място, което можете да докоснете с върха на косъм, което да не е изпълнено с могъщи божества, а те мърморят: "Изминахме дълъг път, за да видим Татаагата. Рядко се случва Татаагата, напълно просветлен Буда, да се появи в света и тази вечер в последната стража Татаагата ще постигне окончателната ниббана и този огромен монах стои пред Благословения, пречейки ни да зърнем за последен път Татаагата!"'

5.6. 'Но, Благословени, какви божества може да види Благословеният?'

'Ананда, има небесни божества, чиито умове са свързани със земята, те плачат и късат косите си, вдигат ръце, хвърлят се надолу и се извиват и обръщат, викайки: "Твърде скоро Благословеният си отива, твърде скоро Щастливият ще си отиде, твърде скоро Окото на света изчезва!" Също така, има земни божества, чиито умове са свързани със земята, които правят същото. Но тези божества, които са свободни от копнеж, издържат търпеливо, казвайки: "Всички съставни неща са непостоянни – каква е ползата от това?"'

5.7. 'Благословени, бивши монаси, които са прекарвали дъждовете на различни места, идваха да видят Татаагата и ние ги приветствахме, така че такива добре обучени монаси да могат да го видят и да отдадат почитта си. Но със заминаването на Благословения, ние вече няма да имаме шанс да направим това.'

5.8. 'Ананда, има четири места, чиято гледка трябва да събуди вдъхновение у вярващите. Кой са те "Тук Татаагата е роден" е първият.²⁹⁷ "Тук Татаагата постигна върховно просветление" е вторият.²⁹⁸ "Тук Татаагата задвижи Колелото на Дамма" е третият.²⁹⁹ "Тук Татаагата постигна ниббана – елемент без остатък" е четвъртият.³⁰⁰ Ананда, верните монаси и монахини, мъже и жени миряни последователи ще посетят тези места. И всеки, който умре, докато прави поклонение до тези светилища с благочестиво сърце, при разпада на тялото след смъртта ще се прероди в небесен свят.

5.9. 'Благословени, как да постъпваме с жените?'

'Не ги гледайте, Ананда.'

'Но ако ги видим, как да се държим, Благородни?'

'Не им говорете, Ананда.'

'Но ако ни говорят, Благословени, как трябва да се държим?'

'Практикувайте осъзнатост, Ананда.'³⁰¹

5.10. 'Благословени, какво да правим с останките на Татаагата?'

'Не се безпокойте за организацията на погребението, Ананда. Трябва да се стремите към най-висшата цел,³⁰² да се посветите на най-висшата цел и да живеете с умовете си неуморно, ревностно отдадени на най-висшата цел. Има мъдри катии, брамини и домакини, които са отдадени на Татаагата: те ще се погрижат за погребението.'

5.11. 'Но, Благословени, какво да правим с останките на Татаагата?'

'Ананда, към тях трябва да се отнасяте като към останките на завъртащ колелото монарх.'

'И как става това, Благородни?'

²⁹⁷ – Лумбини (сега Руминдей в Непал).

²⁹⁸ – Урувела (сега Бод Гая в Бихар).

²⁹⁹ – Паркът за елени в Исипаттана (съвременен Сарнат) близо до Варанаси (Бенарес).

³⁰⁰ – Кусинара.

³⁰¹ – Този малък пасаж изглежда произволно вмъкнат на това място. Виж СН 35.127.

³⁰² – Буквално: "за ваше добро", но ДА казва "за най-висшата цел, *арахантство*".

'Ананда, останките на завъртащия колелото монарх, са увити в нов ленен плат. Него го увиват в натрита памучна вата, и след това в нов плат. След като са направили това по петстотин пъти всеки, те затварят тялото на краля в желязна вана с масло, която е покрита с друг желязен съд. След това, като правят погребална клада от всякакви парфюми, те кремират тялото на краля и издигат ступа на кръстопът. Това, Ананда, правят с останките на завъртащия колелото монарх и същото трябва да се направи с тялото на Татаагата. Ступа трябва да бъде издигната на кръстопътя за Татаагата. И който с всеотдайно сърце полага венци или слага благоухания и бои там, ще жъне полза и щастие за дълго време.

5.12. 'Ананда, има четири човека, достойни за ступа. Кой са те? Татаагата, Арахант, напълно просветлен Буда е първия, Пачека Буда³⁰³ е втория, ученикът на Татаагата е третия и завъртащия колелото монарх е четвъртия. И защо всеки от тях е достоен за ступа? Защото, Ананда, при мисълта: "Това е ступата на Татаагата, на Пачека Буда, на ученик на Татаагата, на завъртащ колелото монарх", сърцата на хората се успокояват и тогава, при разпада на тялото след смъртта те отиват при добра съдба и се прераждат в небесен свят. Това е причината и това са четиримата, които са достойни за ступа.'

5.13. Тогава Почитаемият Ананда влязъл в квартирата си и застанал облегнат на стълба на вратата, оплаквайки се: 'Уви, аз все още съм ученик и имам много работа! Отива си Учителят, който беше толкова състрадателен към мен!'

Тогава Благословеният попитал монасите къде е Ананда и те му казали. Тогава той казал на един монах: 'Върви, монахо, и кажи на Ананда от мен: "Приятелю Ананда, Учителят те призовава."'

'Добре, уважаеми', казал монахът и го направил. "Добре, приятелю", отговори Ананда на този монах и той отишъл при Благословения, поздравил го и седнал отстрани.

5.14. Тогава Благословеният казал: 'Стига, Ананда, не плачи и не ридай! Не ти ли казах вече, че всички неща, които са приятни и възхитителни, са променливи, подлежат на отделяне и превръщане в други? И така, как Ананда, след като всичко, което се ражда, съществува, съставя, подлежи на разпадане, как би могло то да не изчезне? Дълго време, Ананда, ти беше в присъствието на Татаагата, проявявайки любяща доброта чрез действие на тялото, речта и ума, благотворно, благословено, от все сърце и безгранично. Постигнал си много заслуги, Ананда. Положи усилие и за кратко време ще се освободиш от опетняванията.'³⁰⁴

5.15. Тогава Благословеният се обърна към монасите: 'Монаси, всички онези, които в миналото са били напълно просветлени Буди, Араханти, са имали такъв главен помощник като Ананда, както и тези Благословени, които идват в бъдещето. Монаси, Ананда е мъдър. Той знае кога е подходящия момент за монасите да дойдат да видят Татаагата, кога е подходящия момент за монахините, за мъжете миряни последователи, за жените мирянки последователки, за кралете, за кралските министри, за водачите на други учения и за техните последователи.

5.16. 'Ананда има четири забележителни и прекрасни качества. Кой са те? Ако група монаси дойде да види Ананда, те са доволни при вида му и когато Ананда им говори Дамма, те са доволни, а когато той мълчи, те са разочаровани. Същото е и с монахините, с мъжете и жените миряни последователки. Тези четири качества се отнасят за завъртащия колелото монарх: ако той е посетен от компания от катии, от брамини, от домакини или от аскети, радват се при вида му и когато им говори, а когато мълчи са разочаровани. Същото е и с Ананда.'

³⁰³ – "Усамотен Буда", който, макар и просветлен, не преподава.

³⁰⁴ – Арахант. Твърди се, че Ананда е станал арахант малко преди първия Събор, след париниббаната на Буда.

5.17. След това Почитаемият Ананда казал: 'Благословени, нека Благословеният не си заминава в този жалък малък град с къщи от измазан плет, в джунглата, на гърба на нищото! Благословени, има и други велики градове като Чампа, Раджагаха, Саватти, Сакета, Косамби или Варанаси. На тези места има богати катии, брамини и стопани, които са отдадени на Татаагата и те ще осигурят погребението на Татаагата по подобаващ начин.'

'Ананда, не го наричай жалък малък град с къщи от измазан плет, в джунглата, на гърба на нищото!'

5.18. 'Имало едно време, Ананда, крал Махасудасана, който бил Завъртащ колелото монарх, законоутвърждаващ и праведен крал, който бил завладял земята в четири посоки и гарантирал сигурността на кралството си и който притежавал седемте съкровища. Тогава, Ананда, този крал Махасудасана имал именно Кусинара, под името Кусавати, за своя столица. Бил дванадесет йоджана дълъг от изток на запад и седем йоджана широк от север на юг. Кусавати бил богат, проспериращ и добре населен, претъпкан с хора и добре зареден с храна. Така както божественият град Алакаманда³⁰⁵ е богат, проспериращ и добре населен, претъпкан с яки и добре зареден с храна, такъв е бил и кралският град Кусавати. И град Кусавати никога не е бил без десет звука денем или нощем: звукът на слонове, коне, карети, барабани, странични барабани, лютни, пеене, чинели и гонгове, с викове "Яж, пий и се весели!" като десето.³⁰⁶

5.19. 'А сега, Ананда, иди при Кусинара и обяви на Маллите от Кусинара: 'Тази вечер, Васетти,³⁰⁷ в последната стража, Татаагата ще постигне окончателната ниббана. Отидете при него, Васетти, отидете при него, за да не съжالياвате по-късно, казвайки : "Татаагата почина в нашата община и ние не се възползвахме от възможността да го видим за последен път!"'

'Добре, уважаеми', казал Ананда и като взел своята връхна роба и купа, отишъл с другар в Кусинара.

5.20. Тогава Маллите от Кусинара се събрали в заседателната си зала по някаква работа. Ананда отишъл при тях и предал думите на Благословения.

5.21. Когато чули думите на Ананда, Маллите, със своите синове, снахи и съпруги били поразени от мъка и скръб, умовете им били обхванати от мъка, така че всички те плачели и късали косите си ... Тогава всички те отишли до саловата горичка, където бил Почитаемия Ананда.

5.22. Тогава Ананда си помислил: 'Ако позволя на Маллите от Кусинара да поздравят Благословения поотделно, нощта ще е отминала, преди всички да са отдали почит. По-добре да ги оставя да отдават почит семейство по семейство, казвайки: "Благословени, представителят на Маллите еди-кой си с децата си, жена си, слугите си и приятелите си отдава почит в нозете на Благородния.'" Така той ги представил по този начин и по този начин позволил на всички Малли от Кусинара да отдадат почит на Благословения в първата стража.

5.23. По това време един странник на име Субадда бил в Кусинара и чул, че аскетът Готама щял да постигне окончателната ниббана в последната стража на тази нощ. Той си помислил: 'Чувал съм от почтени странници, в напреднала възраст, учители на учители, че Татаагата, напълно просветлен Буда, рядко се появява в света. И тази вечер в последната стража аскетът Готама ще постигне окончателна ниббана. Сега в ума ми се появи съмнение и съм сигурен, че аскетът Готама може да ме научи на доктрина, която да разсее това съмнение.'

5.24. Така че Субадда отишъл в горичката на Маллите, където бил Почитаемият Ананда, и му казал какво си е помислил: 'Почитаеми Ананда, може ли да ми бъде позволено да видя аскета Готама?' Но Ананда отговорил: 'Стига, приятелю Субадда, не безпокойте Татаагата, Благословеният е уморен.' И Субадда отправил молбата си втори и трети път, но въпреки това Ананда я отказал.

³⁰⁵ – Градът на Кувера: виж ДН 32.7.40.

³⁰⁶ – Стихове 17-18 се повтарят почти дословно в следващата *сутта*.

³⁰⁷ – Това е фамилиното име.

5.25. Но Благословеният чул този разговор между Ананда и Субадда и извикал на Ананда: 'Стига, Ананда, не пречи на Субадда, нека види Татаагата. Защото каквото и да ме попита Субадда, той ще ме попита в търсене на просветление, а не за да ме дразни, и това, което кажа в отговор на въпросите му, той бързо ще разбере. Тогава Ананда казал: 'Влизай, приятелю Субадда, Благословеният те пуска.'

5.26. Тогава Субадда се приближил до Благословения, разменил любезности с него и седнал отстрани, като казал: 'Уважаеми Готама, всички онези аскети и брамини, които имат заповеди и последователи, които са учители, добре известни и известни като основатели на учения, и смятани от народа за светци, като Пурана Касапа, Макали Госала, Аджита Кесакамбали, Пакуда Каччаяна, Санджая Белаттапутта и Ниганта Натапутта – дали всички те са осъзнали истината, както всички я представят, или никой от тях не я е осъзнал, или някой са я осъзнали, а други не?'

'Стига, Субадда, няма значение дали всички, или никой, или някой от тях са разбрали истината. Ще те уча на Дамма, Субадда. Слушай, внимавай и аз ще говоря.'

'Да, Благородни', казал Субадда и Благословеният казал:

5.27. 'В тази Дамма и Дисциплина, в която да не се среща Благородният осмичен път, няма аскет от първи, втори, трети или четвърти клас.³⁰⁸ Но такива аскети могат да бъдат намерени от първи, втори, трети и четвърти клас в Дамма и Дисциплина, където се намира Благородният осмичен път. Сега, Субадда, в тази Дамма и Дисциплина се намира Благородният осмичен път и в него могат да се намерят аскети от първи, втори, трети и четвърти клас. Тези други учения са лишени от [истински] аскети; но ако в това учение монасите водят свят живота до съвършенство, светът няма да има липса на араханти.

Бях на двадесет и девет години Судатта
Когато тръгнах да търся Доброто.
Сега минаха повече от петдесет години
От деня, в който излязох в бездомност

Да бродиш в кралството на закона на мъдростта
Извън който никой аскет не е
[Първа, втора, трета или четвърта степен].
Други учения от такива са лишени,
Но ако тук монасите живеят съвършено,
На света няма да му липсват араханти.

5.28. При това странникът Субадда казал: 'Отлично, Благословени, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да могат очите да видят какво има. Точно така, Благословеният е разяснил Дамма по различни начини. И аз, Благословеният, отивам за убежище при Благословения, Дамма и Санга. Нека получа излизане в бездомност в присъствието на Благословения! Мога ли да получа ръкополагане!'

5.29. 'Субадда, всеки, който идва от друго учение и търси излизане в бездомност и ръкополагане в тази Дамма и Дисциплина, трябва да изчака четири месеца изпитателен срок. В края на четирите месеца онези монаси, които са утвърдени в ума си, могат да го пуснат да излезе и да го ръкоположат в статут на монах. Все пак може да има разграничение на лицата.'

'Благословени, ако тези, които идват от други учения, трябва да чакат четири месеца на изпитание, ... аз ще чакам четири години и тогава нека ми дадат излизането и ръкополагането!' Но Благословеният каза на Ананда: 'Нека Субадда бъде приет!'

'Добре, Благородни', казал Ананда.

³⁰⁸ Това, разбира се, са: навлезлият в потока, веднъж завръщания се, незавръщания се и *араханта*.

5.30. Тогава Субадда казал на Почитаемия Ананда: 'Приятелю Ананда, това е голяма полза за всички вас, много е полезно за вас, че сте получили осветяването на ученичество в присъствието на Учителя.'

Тогава Субадда получил излизането в присъствието на Благословения и ръкополагането. И от момента на ръкополагането си Почитаемият Субадда, сам, уединен, неуморен, усърден и решителен, за кратко време достигна до това, заради което млади мъже от добро семейство излизат от домашния живот в бездомност, тази ненадмината кулминация на светия живот, като го е осъзнал тук и сега чрез собственото си прозрение и е пребивавал в него: 'Раждането е унищожено, воден е свят живот, това, което е трябвало да бъде направено, е направено, тук няма нищо повече'. И Почитаемият Субадда станал един от арахантите. Той бил последният личен последовател на Благословения.³⁰⁹

[Край на петата част за рецитация (Хираннявати)]

6.1. Тогава Благословеният казал на Ананда: 'Ананда, може би ще си помислиш: "Инструкциите на Учителя са прекъснати, сега нямаме учител!" Не бива да се мисли така, Ананда, защото това, което съм ви преподавал и обяснявал като Дамма и Дисциплина, ще бъде ваш учител, когато ви напусна.

6.2. 'И докато монасите имат навика да се обръщат един към друг с "приятелю", този обичай ще бъде отменен след смъртта ми. Старшите монаси трябва да се обръщат към по-младшите монаси с името им, техния клан или като "приятел",³¹⁰ докато по-младшите монаси трябва да се обръщат към своите старши или като "Благородни"³¹¹, или като "Почитаеми".³¹²

6.3. 'Ако желае, Санга може да премахне незначителните правила след смъртта ми.³¹³

6.4. 'След като си замина монахът Чана трябва получи наказанието на Брахма.³¹⁴

'Но, Благословени, какво е наказанието Брахма?'

'Каквото и да иска или казва монахът Чана, монасите не трябва да му говорят, увещават или инструктират.'

6.5. Тогава Благословеният се обърнал към монасите с думите: 'Възможно е, монаси, някой монах да има съмнения или несигурност относно Буда, Дамма, Санга или относно пътя или практиката. Питайте, монаси! Не изпитвайте след това угризения, мислейки си: "Учителят беше пред нас, а ние не успяхме да попитаме Благословения лице в лице!" При тези думи монасите запазили мълчание. Благословеният повторил думите си втори и трети път, а монасите пак запазили мълчание. Тогава Благословеният казал: 'Може би, монаси, не питате от уважение към Учителя. Тогава, монаси, нека един приятел каже на друг.' Но отново те запазили мълчание.

6.6. Тогава почитаемият Ананда казал: 'Прекрасно е, Благословени, прекрасно е! Ясно виждам, че в това събрание няма нито един монах, който да има съмнения или несигурност ...'

'Ти, Ананда, говориш от вяра. Но Татаагата знае, че в това събрание няма нито един монах, който да има съмнения или несигурност относно Буда, Дамма или Санга или относно

³⁰⁹ – Изречение, добавено от старейшините в Събора (ДА).

³¹⁰ – *Авусо*.

³¹¹ – *Банте*. Тук се превежда като "Благородни", но в съвременната употреба нормалната форма на обръщение към монасите се превежда като "Уважаеми". Западните будисти трябва да отбележат, че това е вокатив, т.е. използвано при пряко обръщение, а не като вид местоимение, обозначаващо "почитаемият едичкой си".

³¹² – *Аясма*: редовният префикс като в "Почитаемият Ананда" и т.н.

³¹³ – *Санга* не се възползва от това разрешение, главно защото Ананда е пропуснал да попита кои правила трябва да се считат за "незначителни". Не би било уместно да се включвам тук в този дебат по темата.

³¹⁴ – *Брахмаданда*: използвано в различен смисъл в ДН 3.1.23. Чана бил колесничар на Готама и оттогава се присъединил към Ордена, но демонстрирал надменен дух. Лечението, наложено му от заповедта на Буда, го вразумило.

пътя или практиката. Ананда, най-малко един от тези петстотин монаси е навлязъл в потока, неспособен да изпадне в състояния на нещастие, насочен към ниббана.'

6.7. Тогава Благословеният казал на монасите: 'Сега, монаси, ви заявявам: всички обусловени неща са подвластни на разпад – стремете се със старание.' Това били последните думи на Татаагата.

6.8. Тогава Благословеният навлязъл в първа джана. И като излязъл от нея, той навлязъл във втора, трета, четвърта джана. След това, излязъл от четвърта джана, той навлязъл в сферата на безкрайното пространство, след това в сферата на безкрайното съзнание, след това в сферата на празнотата, след това в сферата на нито възприятие-нито-невъзприятие и напусайки я, той постигнал прекратяване на усещане и възприятие.

Тогава Почитаемият Ананда казал на Почитаемия Анурудда: 'Почитаеми Анурудда, Благословеният си замина.'

'Не, приятелю Ананда,³¹⁵ Благословеният не си е заминал, той е постигнал прекратяване на усещане и възприятие.'

6.9. Тогава Благословеният, напусайки постигането на прекратяването на усещане и възприятие, навлязъл в сферата на нито-възприятие-нито-невъзприятие, оттам той навлязъл в сферата на празнотата, сферата на безкрайното съзнание, сферата на безкрайно пространство. От сферата на безкрайното пространство той влязъл в четвърта джана, оттам в трета, втора и първа джана. Напусайки първа джана, той навлязъл във втора, трета, четвърта джана. И напусайки четвърта джана, Благословеният постигнал крайната ниббана.

6.10. И при крайната ниббана на Благословения станало голямо земетресение, ужасно и изправящо косите, придружено от гръмотевици. И Брахма Сахампати³¹⁶ изрекъл следния стих:

'Всички същества в света, всички тела трябва да се разпаднат:
Дори Учителят, несравним в човешкия свят,
Могъщият Благословен и съвършеният Буда си замина.'

И Сакка, владетелят на божествата, изрече следния стих:
'Непостоянни са съставните неща, подвластни на възникване и отминаване,
След като се появят, те стигат до прекратяване, успокояването им е блаженство.'

И Почитаемият Анурудда изрече следния стих:
'Без вдишване и издишване – само с твърдо сърце
Мъдрецът, който е свободен от страстта, премина в покоя.
С непоклатимо съзнание той понесе всички болки:
Чрез ниббана умът на Просветления е освободен.'

И почитаемият Ананда произнесе следния стих:
'Страшен беше трусът, на мъжете им настръхнаха косите,
Когато напълно съвършеният Буда си замина.'

И тези монаси, които все още не били преодолели своите страсти, плачели и скубели косите си, вдигали ръце, хвърляли се надолу и се извивали и въртели, викайки: 'Твърде рано Благословеният си замина, твърде рано Щастливият почина, твърде рано Окото на света изчезна!' Но тези монаси, които били без жажда, издържали осъзнати и ясно разбиращи, казвайки: 'Всички съставни неща са непостоянни – каква е ползата от това?'

6.11. Тогава Почитаемият Анурудда казал: 'Приятели, стига с вашия плач и ридание! Не ви ли каза вече Благословеният, че всички неща, които са приятни и възхитителни, са променливи, подлежат на разпадане и на превръщане в други? Така че защо е всичко това,

³¹⁵ – Обърнете внимание, че Ананда, по-младият, се обръща към Анурудда според инструкциите на Буда и Анурудда отговаря по подобен начин.

³¹⁶ – Както в МН 26 и т.н. и играе същата роля като в ДН 14.3.2.

приятели? Всичко, което се ражда, съществува, съставя, подлежи на разпадане, не може да не се разпада. Божествата, приятели, мърморят.'

'Почитаеми Анурудда, какви божества виждате?'

'Приятелю Ананда, има небесни божества, чиито умове са свързани със земята, те плачат и скубят косите си ... Също така има земни божества, чиито умове са свързани със земята, те правят същото. Но тези божества, които са без копнеж, издържат търпеливо, казвайки: "Всички съставни неща са непостоянни. Каква е ползата от това?"'

6.12. Тогава Почитаемият Анурудда и Почитаемият Ананда прекарвали остатъка от нощта в разговор за Дамма. Тогава Почитаемият Анурудда казал: 'Сега иди, приятелю Ананда, в Кусинара и обяви на Маллите: "Васетти, Благословеният почина. Сега е моментът да постъпите както сметнете за добре."

'Да, уважаеми', казал Ананда и след като се облякъл сутринта и взел своята връхна роба и купа, той отишъл с другар в Кусинара. По това време Маллите от Кусинара се събрали в заседателната си зала по някаква работа. И Почитаемият Ананда отишъл при тях и предал посланието на Почитаемия Анурудда. И когато чули думите на Почитаемия Ананда, Маллите ... били поразени от мъка и скръб, умовете им били обхванати от скръб, така че всички скубели косите си ...

6.13. Тогава Маллите наредили на хората си да донесат парфюм и венци и да съберат всички музиканти заедно. И с парфюмите и венците, и всички музиканти, както и с петстотин комплекта дрехи те отишли в горичката, където лежало тялото на Благословения. Там те почели, засвидетелствали уважение, покланяли се и боготворели тялото на Благословения с танци, песни и музика, с гирлянди и благоухания, след като направили навеси и кръгли шатри, за да прекарат там деня. Те си помислили: 'Твърде късно е да кремираме тялото на Благословения днес. Ще го направим утре. И така, отдавайки по същия начин почит, те чакали втори, трети, четвърти, пети, шести ден.'

6.14. На седмия ден Маллите от Кусинара си помислили: 'Отдадохме достатъчно почит с песни и танци ... на тялото на Благословения, сега ще кремираме тялото му, след като го изнесем през южната порта.' Тогава осем вожда на Мала, след като измили главите си и облекли нови дрехи, заявили: 'Сега ще подигнем тялото на Благословения', но установили, че не могат да го направят. Тогава, те отишли при Почитаемия Анурудда и му казали какво се е случило: 'Защо не можем да повдигнем тялото на Благословения?'

'Васетти, вашето намерение е едно, но намерението на божествата е друго.'

6.15. 'Благословени, какво е намерението на божествата?'

'Васетти, вашето намерение е, след като отдадете почит на тялото на Благословения с танци и песни ... , да кремирате тялото му, след като го изнесете през южната порта. Но на божествата намерението е, след като отдадат почит на тялото на Благословения с небесни танци и песни ... , да го пренесат на север от града, да го въведат през северната порта и да го пренесат през средата на града и през източната порта към светилището Макута-Бандана на Маллите и там да се изгори тялото.'

'Благословени, ако това е намерението на божествата, така да бъде!'

6.16. По това време дори канализацията и купищата боклук на Кусинара били покрити до коленете с цветя на коралови дървета. И божествата, както и Маллите от Кусинара, почитали тялото на Благословения с божествени и човешки танци, песни ... ; и те отнесли тялото на север от града, вкарвали го през северната порта, през средата на града и излезли през източната порта до светилището на Макута на Маллите – тук те оставили тялото.

6.17. Тогава попитали Почитаемия Ананда: 'Благословени, как трябва да се отнесем към тялото на Татаагата?'

'Васетти, трябва да се отнесете с тялото на Татаагата, както бихте направили с това на завъртащ колелото монарх.'

'А как се справи това, Благословени?'

'Васетти, останките се увиват в нов ленен плат. Той се увива в натритата памучна вата ... ; след това, след като се направи погребална клада от всякакви парфюми, се кремира тялото на краля и се издига ступа на кръстопът ... '

6.18. Тогава Маллите заповядали на хората си да донесат разчепкана вата. И те се отнесли с тялото на Татаагата по съответния начин ...

6.19. Точно тогава Почитаемият Маха Кассапа³¹⁷ пътувал по главния път от Пава до Кусинара с голяма Санга от около петстотин монаси. И като излязъл от пътя, Почитаемият Маха Кассапа седнал под едно дърво. И някакъв Адживика случайно идвал по главния път към Пава и той бил откъснал цвете от коралово дърво в Кусинара. Почитаемият Касапа го видял да идва отдалече и му казал: 'Приятелю, познаваш ли нашия Учител?'

'Да, приятелю, познавам го. Аскетът Готама почина преди седмица. Откъснах това коралово цвете там.' И онези монаси, които все още не били преодолели своите страсти, плачели и скубели косите си ... Но онези монаси, които били без жаждата, търпели разумно и ясно осъзнавайки, казали: 'Всички съставни неща са непостоянни – каква е ползата от това?'

6.20. И в групата седял един Субадда,³¹⁸ който бил излязъл в бездомност късно в живота си, и той казал на тези монаси: 'Стига, приятели, не плачете и не се вайкайте! Добре сме се отървали от Великия аскет. Винаги ни притесняваха думите му: "Това ти подобава, онова не ти подобава!" Сега можем да правим това, което ни харесва, и да не правим това, което не ни харесва!'

Но почитаемият Маха Кассапа казал на монасите: 'Приатели, стига плач и ридание! Благословеният не ви ли каза вече, че всички неща, които са приятни и възхитителни, са променливи, подлежат на разпадане и стават други? Така че защо е всичко това, приятели? Всичко, което се ражда, съществува, съставя, подлежи на разпадане, не може да не се разпада.'

6.21. Междувременно четирима вождове на Маллите, след като измили главите си и облекли нови дрехи, казали: 'Ще запалим погребалната клада на Благословения', но не могли да го направят. Те отишли при Почитаемия Анурудда и го попитали защо е така.

'Васетти, вашето намерение е едно, но това на божествата е друго.'

'Добре, Благословени, какво е намерението на божествата?'

'Васетти, намерението на божествата е следното: "Почитаемият Маха Кассапа идва по главния път от Пава до Кусинара с голяма Санга от петстотин монаси. Погребалната клада на Благословения няма да бъде запалена, докато Почитаемият Маха Кассапа не отдаде почит с главата си в краката на Благословения.'

'Благословени, ако това е намерението на божествата, така да бъде!'

6.22. След това Почитаемият Маха Кассапа отишъл в светилището на Маллите в Макута-Бандана до погребалната клада на Благословения и, покривайки едното си рамо със своята роба, събрал ръцете си в поздрав, обиколил кладата три пъти и, разкривайки краката на Благородния, отдал почит с главата си към тях и петстотинте монаси направили същото. Когато това било сторено, погребалната клада на Благословения се запалила от самосебе си.

6.23. И когато тялото на Благословения било изгорено, това, което било кожа, подкожие, плът, сухожилия или ставна течност, всичко това изчезнало и не останала дори пепел или прах, останали само костите³¹⁹. Така както при изгаряне на масло или олио не остава нито пепел, нито прах, така било и с тялото на Благословения ... , останали само костите. И всичките петстотин дрехи, дори най-вътрешният и най-външният плат изгорели. И когато тялото на Благородния било изгорено, вода от небесен дъжд и друга, която избликнала от

³¹⁷ – Един от най-видните ученици на Буда, който не бива да се бърка с многото други Касапи. Той имал големи психически способности и се казва, че е живял повече от 120 години. Той председателства първия Събор.

³¹⁸ – Разбира се, това не е същото лице като Субада, споменат в 5.23-30.

³¹⁹ – *Сарира*: кости (по-късно тълкувани като неразрушимата субстанция, която се предполага, че се намира в пепелта на *арахантите*).

саловите дървета, угасили погребалната клада. И Маллите от Кусинара го полели с парфюмирана вода със същата цел. След това Маллите почитали реликвите с танци, пеене, гирлянди и музика в продължение на една седмица в своята зала за събрания, като били направили решетка от копия и опасваща стена от лъкове.

6.24. И крал Аджатаватту Ведехипутта от Магада чул, че Благословеният е починал в Кусинара. И той изпратил съобщение до Маллите от Кусинара: 'Благословеният беше катии и аз съм катии. Достоен съм да получа дял от тленните останки на Благословения. Ще направя голяма ступа за тях. Личавите от Вейсали чули и изпратили съобщение: 'Благословеният беше катии и ние сме катии. Ние сме достойни да получим дял от останките на Благословения и ще направим голяма ступа за тях.' Сакиите от Капилаватту чули и изпратили съобщение: 'Благословеният беше вождът на нашия род. Ние сме достойни да получим дял от останките на Благословения и ще направим голяма ступа за тях.'

'Булаите от Аллакаппа и Колиите от Рамагама отговорили по подобен начин. Браминът от Ветадипа чул и изпратил съобщение: 'Благословеният беше катии, аз съм брамин ... ', а Маллите от Пава изпратили съобщение: 'Благословеният беше катии, ние сме катии. Ние сме достойни да получим дял от останките на Благословения и ще направим голяма ступа за тях.'

6.25. Като чули всичко това, Маллите от Кусинара се обърнали към множеството, казвайки: 'Благословеният почина в нашата област. Няма да дадем никаква част от тленните останки на Благословения.' При това браминът Дона се обърнал към множеството с този стих:

'Чуйте, уважаеми, моето предложение.
Въздържание е учението на Буда.
Не е правилно да възникват раздори
От споделяне на най-доброто от човешките останки.
Нека всички се обединим в хармония и мир,
В приятелско споделяне на осем части:
Нека ступи да бъдат издигнати надлъж и нашир,
За да виждат всички – и да придобиват вяра!'

'Добре тогава, Брамин, ти раздели останките на Благословения по най-добрия и справедлив начин!'

'Добре, приятели', казал Дона. И той направил добро и справедливо разделение на осем части и след това казал на събранието: 'Уважаеми, моля, дайте ми урната и аз ще издигна голяма ступа за нея.' Така те дали на Дона урната.

6.26. Тогава Мориите от Пиппалавана чули за заминаването на Благородния и изпратили съобщение: 'Благословеният беше катии и ние сме катии. Ние сме достойни да получим частица от тленните останки на Благословения и ще направим голяма ступа за тях.'

'От тленните останки на Благородния не е останала и частица, всички са разделени. Така че трябва да вземете жаравата.' И така те взели жаравата.

6.27. Тогава крал Аджатаватту от Магада построил голяма ступа за мощите на Благословения в Раджагаха. Личавите от Вейсали построили ступа във Вейсали, Сакиите от Капилаватту построили ступа в Капилаватту, Булаите от Аллакаппа построили ступа в Аллакаппа, Колиите от Рамагама построили ступа в Рамагама, брамините от Ветадипа построили ступа във Ветадипа, Маллите от Пава построили една ступа в Пава, Маллите от Кусинара построили голяма ступа за мощите на Благословения в Кусинара, браминът Дона построил голяма ступа за урната, а Мориите от Пиппалавана построили голяма ступа за жаравата в Пиппалавана. Така са построени осем ступи за мощите, девета за урната и десета за жаравата. Така е било в старите времена.³²⁰

³²⁰ – Това изглежда е бил първоначалният край на *суттата*.

6.28. Имаше осем части с Неговите мощи,
На Всевиждащият. От тях останаха седем
В Джамбудипа с чест. Осмата
В Рамагама, пазени от крале на наги.
Един зъб, който Тридесетте богове са запазили,
Кралете на Калинга имат такъв, нагите също.
Те разливат славата си върху плодородната земя.
Така Прорицателят е почитан от Почитаемите.
Богове и наги, крале, най-благородните хора
Съберете ръце в знак на почит, защото ще е трудно
Да се намери друг такъв за множество еони.³²¹

³²¹ – Очевидно тези стихове са, както правилно казва Буддагоса, добавени от синхалските старейшини.

17 Махасудассана Сутта: Големият блясък

Кралски отказ

1.1. **ТОВА СЪМ ЧУЛ.** Веднъж Благословеният пребивавал в Кусинара, в Горичката със салови дървета на Маллите, малко преди окончателната си ниббана между двойка салови дървета.

1.2. Почитаемият Ананда отишъл при Благословения, поздравил го, седнал отстрани и казал: 'Благословени, нека Благословеният не си заминава в този жалък малък град с къщи от измазан плет, в джунглата, на гърба на нищото! Благословени, има и други велики градове като Чампа, Раджагаха, Саватти, Сакета, Косамби или Варанаси. На тези места има богати катии, брамини и стопани, които са отдадени на Татаагата и те ще осигурят погребението на Татаагата по подобаващ начин.'

1.3. 'Ананда, не го наричай жалък малък град с къщи от измазан плет, в джунглата, на гърба на нищото! Имало едно време Ананда, крал Махасудассана, завъртащ колелото монарх, законоутвърждаващ и праведен крал, който завладял земята в четирите посоки и гарантирал сигурността на кралството си. И този крал Махасудассана имал именно този Кусинара, под името Кусавати, за своя столица. Бил дванадесет йоджана дълъг от изток на запад и седем йоджана широк от север на юг. Кусавати бил богат, проспериращ и добре населен, претъпкан с хора и добре зареден с храна. Така както градът на божествата Алакаманда е богат ... (като сутта 16, стих 5.18), такъв е бил и кралският град Кусавати. И град Кусавати никога не е бил без десет звука денем или нощем: звук на слонове, коне, карети, барабани, странични барабани, лютни, пеене, цимбали и гонгове, с викове "Яжте, пийте и се веселете" като десето.

1.4. 'Кралският град Кусавати бил заобиколен от седем обграждащи стени. Една била от злато, една от сребро, една от берил, една от кристал, една от рубин, една от изумруд и една от всички видове скъпоценни камъни.

1.5. Портите на Кусавати били в четири цвята: един златен, един сребърен, един берилен, един кристален. И пред всяка порта имало седем стълба, три или четири пъти по-високи от човешки ръст. Единият бил от злато, един от сребро, един от берил, един от кристал, един от рубин, един от изумруд и един от всички видове скъпоценни камъни.

1.6. 'Кусавати бил заобиколен от седем реда палмови дървета от същия материал. Златните дървета имали златни стволоче със сребърни листа и плодове, сребърните дървета имали сребърни стволоче със златни листа и плодове. Берилите дървета имали берилоче стволоче с кристални листа и плодове, кристалните дървета имали кристални стволоче с берилоче листа и плодове. Рубинените дървета имали рубинене стволоче и изумрудене листа и плодове, изумрудените дървета имали изумрудене стволоче и рубинене листа и плодове, докато дърветата с всякакви скъпоценни камъни били еднакви по отношение на стволоче, листа и плодове. Звукът на листата, раздвижени от вятъра, бил прекрасен, възхитителен, омаен и опияняващ, точно като този на петте вида музикални инструменти, свирещи в концерт от добре обучени и умели музиканти. Тогава, Ананда, на тези, които били разпуснати и пияници в Кусавати, желанията им били успокоени от шума на листата от вятъра.

1.7. 'Крал Махасудассана бил надарен със седемте съкровища и четирите имота. Кои са седемте съкровища? Веднъж, в един ден на пости, на петнадесетия ден, когато кралят си бил измил главата и се качил на верандата на върха на двореца си, за да спази деня на поста, божественото колело-съкровище му се явило с хиляди спици, завършено в ребра и главини. Като го видял, крал Махасудассана си помислил: "Чувал съм, че когато надлежно помазан крал на Катите види такова колело в деня на пост на петнадесетия ден, той ще стане завъртащ колелото монарх. Дано и аз да стана такъв монарх!"

1.8. 'След това, станал от мястото си и покрил едното си рамо със своята роба, кралят взел златен съд в лявата си ръка, поръсил Колелото с дясната си ръка и казал: "Нека

благородното колело-съкровище се завърти, нека благородното колело-съкровище победи!" Колелото се завъртяло на изток и крал Махасудасана го последвал с четирикратната си армия.³²² В която и страна да спирало колелото, кралят се установявал с четирикратната си армия.

1.9. 'Онези крале, които се изправили срещу него в източната област, дошли и казали: "Елате, Ваше Величество, добре сте дошли! Ваши сме, Ваше Величество. Управлявайте ни, Ваше Величество!" И кралят казал: "Не отнемайте живот. Не взимайте това, което не е дадено. Не извършвайте сексуални нарушения. Не лъжете. Не пийте силни напитки. Бъдете умерени в храненето." И онези, които се изправили срещу него в източния регион, станали негови поданици.

1.10. 'И когато Колелото се гмурнало в източното море, то изплувало и се обърнало на юг, а крал Махасудасана го последвал с четирикратната си армия. И тези крале ... станали негови поданици. След като се гмурнало в южното море, то се обърнало на запад ... , след като се гмурнало в западното море, то се обърнало на север и крал Махасудасана го последвал с четирикратната си армия ... и онези, които се изправили срещу него в северния регион, станали негови поданици.

1.11. 'Тогава колелото-съкровище, след като завладяло земите от море до море, се върнало в кралската столица Кусавати и спряло пред двореца на краля, застанало неподвижно, сякаш за да украси царския дворец. Така колелото-съкровище се явило на крал Махасудасана.

1.12. 'Тогава, слонът-съкровище се явил на крал Махасудасана, целия бял, със седем пози, със свръхестествена сила, летящ във въздуха, кралят на слоновете наречен 'Упосатта.' Като го видял, кралят си помислил: 'Би било чудесна да поюзда слонът, ако той се подложи на опитомяване!' Тогава слонът-съкровище се подложил на опитомяване като един фин чистокръвен слон, който дълго време е добре опитомяван. И ставало така, че завъртащия колелото монарх, когато изпробвал слонът-съкровище, възсядайки го сутринта, го яздил от море до море, като се завърнал в Кусавати навреме за закуска. Така слонът-съкровище се явил на крал Махасудасана.

1.13. 'Също така, конят-съкровище се явил на крал Махасудасана, целия бял, с гарваново черна глава, с грива като тревата монджа, със свръхестествена сила, летящ във въздуха, кралят на конете наречен 'Валахака' ['Буреносен облак']. И кралят си помислил: 'Би било чудесна да поюзда коня, ако той се подложи на опитомяване!' Тогава конят-съкровище се подложил на опитомяване като един фин чистокръвен кон, който дълго време е добре опитомяван ... Така коня-съкровище се явил на крал Махасудасана.

1.14. 'Също така, бижудо-съкровище се явило на крал Махасудасана. Бижудо е фин берил по-чист от вода, осмостенен, добре обработен, светъл, без недостатъци, съвършен във всяко отношение. Сиянието на бижудо-съкровище се простира по протежение на цяла йоджана. И веднъж кралят, за да го изпробва, тръгнал на нощни маневри в една тъмна нощ с четирикратната си армия, с бижудо-съкровище, закрепено на върха на знамето му. Тогава всички, които живеели в околните села, започнали ежедневната си работа, мислейки, че е ден. Така съкровището-биму се явило на крал Махасудасана.

1.15. 'Също така, жената-съкровище се явила на крал Махасудасана, прекрасна, хубава и елегантна, притежаваща върховната красота на облика, нито твърде висока нито твърде ниска, нито твърде тънка нито твърде пълна, нито твърде тъмна нито твърде светла, надхвърляйки човешката красота без да достига божествената красота. Допирът на жената-съкровище е като от растителен пух или памучен пух. Когато е студено, нейните крайници са топли; когато е топло, нейните крайници са студени. От тялото ѝ излиза аромат на сандалово дърво, от нейната уста – аромат на лотос. Тя става преди завъртащия колелото монарх и си ляга след него. Тя е нетърпелива да помага, с приятно поведение и с мила реч.

³²² – Слонове, конница, колесници и пехота.

След като никога не изменя на завъртащия колелото монарх дори с мисли, как би могла да го извърши с тяло? Така жената-съкровище се явила на крал Махасудасана.

1.16. 'Също така, икономът-съкровище се явил на крал Махасудасана. Божественото око, придобито в резултат на камма се проявява в него, когато той виждал скрити запаси от съкровища както със собственици, така и без собственици. Той приближил завъртащия колелото монарх и казал: 'Уважаеми, бъдете спокоен. Аз ще се заема с вашите парични дела.' И станало така, че когато завъртащия колелото монарх за да провери икономът-съкровище, се качил на лодка, и отплувал по река Ганг, и по средата на реката казал на икономът-съкровище: 'Иконом, имам нужда от злато и кюлчета.'

'Тогава, уважаеми, нека лодката се насочи към единият бряг.'

'Иконом, именно тук аз имам нужда от злато и кюлчета.' Тогава икономът потопил двете си ръце в реката и извадил гърне пълно със злато и кюлчета, и казал на завъртащия колелото монарх: 'Това достатъчно ли е, уважаеми? Доставеното стига ли, предложеното достатъчно ли е?'

'Това е достатъчно, иконом, доставеното е достатъчно, предложеното е достатъчно.'

Така икомакинът-съкровище се явил на крал Махасудасана.

1.17. 'Също така, съветникът-съкровище се явил на крал Махасудасана, мъдър, проникателен и далновиден, способен да накара завъртащия колелото монарх да постанови това което е достойно да бъде постановено, да отмени това което трябва да бъде отменено и да установи това, което трябва да бъде установено. Той дошъл при краля и казал: 'Уважаеми, бъдете спокоен. Аз ще управлявам.' Така съветникът-съкровище се явил на крал Махасудасана и така той бил снабден с всичките седем съкровища.

1.18. 'Също така, крал Махасудасана бил надарен с четирите благосъстояния. Какви са те? Първо, кралят бил красив, представителен и елегантен, притежаващ върховната красота на облика, и превъзхождал другите човешки същества в това отношение.

1.19. 'Второ, той бил дълголетник, надживявайки другите човешки същества в това отношение.

1.20. 'Трето, той бил без болести и страдания, притежавал добро храносмилане което не е нито твърде студено, нито твърде топло, и превъзхождал другите човешки същества в това отношение.

1.21. 'Четвърто, той бил мил и приятен на брамини и стопани. Както един баща е мил и приятен на своите деца, така и той бил мил и приятен на брамини и стопани. Брамините и стопаните също са мили и приятни на краля. Както децата са мили и приятни на един баща, така и брамините и стопаните също са мили и приятни на краля. Веднъж краля се движел в приятен парк със своята четиристепенна армия. Тогава брамини и стопани отишли при него и му казали следното: 'Уважаеми, движете се по-бавно за да можем да ви виждаме по-дълго.' И тогава той казал на своя кочияш: 'Кочияш, карай по-бавно за да мога да виждам брамините и стопаните по-дълго.'

Така крал Махасудасана бил надарен с тези четири благосъстояния.

1.22. 'Тогава крал Махасудасана си помислил: "Може би трябва да построя езера с лотоси между палмите, на интервали от сто лакътя." Тогава той го направил. Езерата с лотоси били облицовани с четирицветни плочки, злато, сребро, берил и кристал, като до всяко езерце се достигало по четири стълбища, едно златно, едно сребърно, едно берилово и едно кристално. Златното стълбище имало златни стълбове със сребърни парапети и перила, среброто имало сребърни стълбове със златни парапети и перила и т.н. Езерата с лотоси били снабдени с два вида парапети, златни и сребърни – златните парапети със златни стълбове, сребърни прегради и перила, а сребърните парапети със сребърни стълбове, златни прегради и перила.

1.23. 'Тогава кралят си помислил: "Може би, трябва да снабдя всяко езерце с подходящи [цветя за] гирлянди – сини, жълти, червени и бели лотоси, които ще издържат през всички сезони, без да избледняват?" Тогава той го направил. Кралят си помислил: "Може би трябва да поставя теляци на брега на тези езера, за да къпят онези, които идват там?" Тогава той го

направил. Кралят си помислил: "Може би трябва да създам благотворителни постове на брега на тези езера, така че тези, които искат храна, да могат да я получат, тези, които искат пиене, да го получат, тези, които искат дрехи, да ги получат, тези, които искат транспорт, да го получат, тези, които искат място за спане, да могат да го получат, тези които искат жена, да могат да получат такава, а тези, които искат златна монета, да могат да я получат?" Тогава той го направил.

1.24. Тогава брамините и домакините взели голямо богатство и отишли при краля, казвайки: "Благородни, ето богатство, което сме събрали заедно специално за Ваше Величество, моля приемете го!"

"Благодаря ви, приятели, но имам достатъчно богатство от законни приходи. Нека това бъде ваше, дори вземете още!" Тъй като получили отказ от краля, те се оттеглиха настрани и се замислиха: "Не би било правилно да върнем това богатство обратно у дома. Може би трябва да построим жилище за крал Махасудасана." И така, те отишли при краля и казали: "Благородни, ние ще ви построим жилище", и кралят приел с мълчание.

1.25. Тогава Сакка, владетелят на боговете, знаейки в ума си мисълта на крал Махасудасана, казал на божеството-придружител Висакамма:³²³ "Ела, приятелю Висакамма, и построи жилище за крал Махасудасана, дворец, наречен Дамма."

"Много добре, Благородни", отвърнал Висакамма и толкова бързо, колкото един силен човек би могъл да протегне свитата си ръка или да я свие отново, той веднага изчезнал от Небето на Тридесет и Тримата и се явил пред крал Махасудасана, и му казал: "Благородни, аз ще ви построя жилище, дворец, наречен Дамма." Кралят се съгласил с мълчание и Висакамма му построил двореца на Дамма.

1.26. Дворецът на Дамма, Ананда, бил йоджана на дължина от изток на запад и половин йоджана на ширина от север на юг. Целият дворец бил облицован до три пъти човешки ръст с плочки от четири цвята, злато, сребро, берил и кристал, и съдържал осемдесет и четири хиляди колони от същите четири цвята. Имал двадесет и четири стълбища от едни и същи четири цвята, а златните стълбища имали златни стълбове със сребърни парапети и перила ... (както стих 23). Освен това имал осемдесет и четири хиляди камери от същите цветове. В златната камера имало сребърен диван, в сребърната камера златен диван, в берилевата камера диван от слонова кост, а в кристалната камера диван от сандалово дърво. На вратата на златната камера било изобразено сребърно палмово дърво със сребърно стъбло, златни листа и плодове ... На вратата на сребърната камера било изобразено златно палмово дърво със златен ствол, листа и плодове, на вратата на камерата с берил била изобразена кристална палма с кристален ствол и листа и плод от берил, на вратата на камерата с кристали била изобразена палма от берил с кристални листа и плодове.

1.27. Тогава кралят си помислил: "Може би трябва да направя горичка от палмови дървета, изцяло от злато, до вратата на голямата стая с фронтон, където седя през деня?" Тогава той го направил.

1.28. Около двореца Дамма имало два парапета, един от злато, един от сребро. Златният имал златни стълбове, сребърни прегради и колони, а сребърният имал сребърни стълбове, златни прегради и колони.

1.29. Дворецът Дамма бил заобиколен от две мрежи от звънтящи камбани. Едната мрежа била златна със сребърни звънчета, другата сребърна със златни звънчета. И когато тези мрежи от камбани били раздвижени от вятъра, техният звук бил прекрасен, възхитителен, сладък и опияняващ, точно като този на петте вида музикални инструменти, свирени в концерт от добре обучени и изкусни музиканти. И на тези, които били разпуснати и пияници в Кусавати, желанията им били успокоени от звука на тези мрежи от камбани.

1.30. И когато дворецът Дамма бил завършен, бил труден за гледане, ослепителен за очите, така както през последния месец на дъждовете, през есента, когато има ясно и

³²³ – "Създател на всичко", на санскрит: *Вишвакарман*. Той е слязъл тук като някога е бил "великият архитект на Вселената".

безоблачно небе, слънцето, пробиващо през мъглите, е трудно за гледане, такъв бил дворецът Дамма, когато бил завършен.

1.31. 'Тогава кралят си помислил: "Може би трябва да направя лотосово езеро, наречено Дамма, пред двореца Дамма?" така че той направил това. Езерото било йоджана, дълго от изток на запад, и половин йоджана широко от север на юг, и облицовано с четири вида плочки, злато, сребро, берил и кристал. Имало двадесет и четири стълбища към него от четири различни вида: злато, сребро, берил и кристал. Златните стълбища имали златни стълбове със сребърни парапети и перила, среброто имало златни парапети и перила ... (и така нататък, като стих 22).

1.32. 'Езерото Дамма било заобиколено от седем вида палми. Звукът на листата, раздвижени от вятъра, бил прекрасен, възхитителен, омаен и опияняващ, точно като този на петте вида музикални инструменти, свирещи в концерт от добре обучени и изкусни музиканти. Тогава, Ананда, желанията на онези, които са били разпуснати и пияници в Кусавати, са били успокоявани от шума на листата на вятъра.

1.33. 'Когато дворецът Дамма и езерото Дамма били завършени, крал Махасудасана, след като задоволил всяко желание на онези, които по това време били аскети или брамини, или почитани като такива, се качил в двореца Дамма.'

[Край на първата рецитационна част]

2.1. 'Тогава крал Махасудасана си помислил: "На каква камма е плодът, на каква камма е резултатът, че сега съм толкова силен и могъщ?" Тогава той си помислил: "Това е плод, резултат от три вида камма: на даряване, самоконтрол и въздържание."

2.2. 'Тогава кралят отишъл до голямата стая с фронтон и застанал на вратата като възкликнал: "Нека мисълта за страст да се прекрати! Нека мисълта за зло да се прекрати! Нека мисълта за жестокост да се прекрати! Спрете тук, сетивни, злонамерени и жестоки мисли – не продължавайте!"

2.3. 'Тогава кралят влязъл в голямата стая с фронтон, седнал с кръстосани крака на златния диван и откъснат от всички сетивни желания, откъснат от неблагоприятните умствени състояния, навлязъл и останал в първа джана, която е с мислене и изследване, изпълнена с наслада и щастие породени от уединението. Със затихване на мисленето и размишляването, чрез придобиване на вътрешно спокойствие и единство на ума, той навлязъл и останал във втора джана, която е без мислене и размишление, породена от концентрация, изпълнена с наслада и радост. С изчезването на насладата, оставайки невъзмутим, осъзнат и ясно разбиращ, той изпитал в себе си онази радост, за която Благородните казват: "Щастлив е този, който пребивава в самообладание и осъзнатост", той навлязъл и останал в трета джана. След като се отказал от удоволствието и болката и с изчезването на предишната радост и тъга, той навлязъл и останал в четвъртата джана, която е отвъд удоволствието и болката и е пречистена чрез самообладание и осъзнатост.

2.4. 'След това кралят, излизайки от голямата стая с фронтон, отишъл в стаята със златен фронтон и седнал с кръстосани крака на сребърния диван, като останал да пронизва първо една четвърт, след това втората, третата и четвъртата четвърт с ум, изпълнен с любяща доброта. Така той останал, разпространявайки мисълта за любяща доброта отгоре, отдолу и напречно, навсякъде, изцяло с ум, изпълнен с любяща доброта, изобилна, величествена, неограничена, без омраза или зложелание. И той направил същото със състрадание, симпатизираща радост и самообладание.³²⁴

2.5. 'От осемдесет и четирите хиляди града на крал Махасудасана неговата столица Кусавати била главната; от неговите осемдесет и четири хиляди дворци Дамма бил главният; от неговите осемдесет и четири хиляди зали с фронтон голямата стая с фронтон била главната; неговите осемдесет и четири хиляди дивана били от злато, сребро, слонова

³²⁴ – Четирите божествени обитания (*Брахмавиҳари*): Виж ДН 13-76ff.

кост, сандалово дърво, покрити с руно, вълна, постлани с кожа от елен *кадали*, с балдахин отгоре, с червени възглавници в двата края; от неговите осемдесет и четири хиляди слона, украсени със златни орнаменти, със златни знамена и покрити със златни мрежи, Упосатта кралският голям слон бил вожд; от неговите осемдесет и четири хиляди колесници, покрити с лъвски кожи, тигрови кожи, леопардови кожи или с оранжев плат, украсени със златни орнаменти, златни знамена и покрити със златни мрежи, колесницата Веджаянта³²⁵ била главната; от неговите осемдесет и четири хиляди скъпоценни камъка бижутото-съкровище било главното; от неговите осемдесет и четири хиляди жени кралица Субадда³²⁶ била главната; от неговите осемдесет и четири хиляди иконома, икономът-съкровище бил главният; от неговите осемдесет и четири хиляди слуги катии, съветникът-съкровище бил главният; неговите осемдесет и четири хиляди крави имали поводи от фина юта и кофи за мляко от сребро; неговите осемдесет и четири хиляди бали дрехи били от най-фин лен, памук, коприна и вълна; неговите осемдесет и четири хиляди оризови дарения били там за взимане от нуждаещите се вечер и сутрин.

2.6. По това време осемдесет и четирите хиляди слона на крал Махасудассана го чакали вечер и сутрин. И той си помислил: "Тези осемдесет и четири хиляди слона ме чакат вечер и сутрин. Може би трябва в края на всеки век четиридесет и две хиляди слона да ме чакаха, като се редуват?" И той дал съответните инструкции на своя съветник-съкровище и така било направено.

2.7. Тогава, Ананда, след стотици, стотици хиляди години, кралица Субадда си помислила: "Отдавна не съм виждала крал Махасудассана. Може би трябва отида да го видя?" Затова тя казала на придворните си: "Хайде сега, измийте си главите и си облечете чисти дрехи. Отдавна не сме виждали крал Махасудассана. Ще отидем да го видим."

"Да, Ваше Величество", казали те и се приготвили, както било наредено, след което се върнали при кралицата. И кралица Субадда казала на съветника-съкровище:

"Приятелю съветник, събери четирикратната армия. Отдавна не сме виждали крал Махасудассана. Ще отидем да го видим."

"Много добре, Ваше Величество", казал съветникът-съкровище и след като събрал четирикратната армия, докладвал на кралицата: "Сега е моментът Ваше Величество да направи каквото желае."

2.8. Тогава кралица Субадда отишла с четирикратната армия и нейните придворни в двореца Дамма и като влязла, отишла в голямата стая с фронтон и застанала, облеган на колоната на вратата. И крал Махасудассана, мислейки си: "Какъв е този голям шум като от тъпна хора?" излязъл от вратата и видял кралица Субадда, облеганата на колоната на вратата. И той казал: "Стой там, кралице! Не влизай!"

2.9. Тогава крал Махасудассана казал на един човек: "Ето, приятелю, иди в голямата стая с фронтон, изнеси златния диван и го сложи сред златните палми."

"Добре, уважаеми", казал мъжът и го направил. Тогава крал Махасудассана заел позата на лъв от дясната си страна с единия крак върху другия, осъзнат и ясно разбиращ.³²⁷

2.10. Тогава кралица Субадда си помисли: "Способностите на крал Махасудассана са пречистени, тенът му е чист и светъл, нека да не си заминава!"³²⁸ И тя му казала: "Благородни, от вашите осемдесет и четири хиляди града Кусавати е главният. Пожелайте си, събудете желание да живеете там!" По този начин, напомняйки му за всичките му кралски притежания (както стих 5), тя го увещавала да пожелае да остане жив.

2.11. При това крал Махасудассана казал на кралицата: "Дълго време, кралице, ти ми говореше приятни, възхитителни, привлекателни думи, но сега, в този последен момент, думите ти бяха неприятни, непривлекателни, неприемливи за мен."

"Благородни, как тогава да говоря с Вас?"

³²⁵ – "Знаме на победата" (Рис Дейвис).

³²⁶ – Субадда 'Кралицата на славата' (Рис Дейвис).

³²⁷ – Както е прието от Буда при смъртта му и при други случаи. Виж ДН 16.4.40.

³²⁸ – Виж ДН 16.4.37.

'Ето как трябва да говорите: "Всички неща, които са приятни и привлекателни, могат да се променят, да изчезнат, да станат други. Не умирайте, Благородни, изпълнен с копнеж. Да умрете изпълнен с копнеж е болезнено и достойно за порицание. От вашите осемдесет и четири хиляди града Кусавати е главният: изоставете желанието, изоставете копнежа да живеете с там ... От вашите осемдесет и четири хиляди дворци Дамма е главният: изоставете желанието, изоставете копнежа да живеете там ... " (и така нататък, като стих 5).

2.12. 'При това кралица Субадда извикала и избухнала в сълзи. После, изтривайки сълзите си, тя каза: "Благородни, всички неща, които са приятни и привлекателни, могат да се променят ... Не умирайте, Благородни, изпълнен с копнеж ... '

2.13. 'Скоро след това крал Махасудассана умрял; и така както домакинът или неговият син може да се почувстват сънливи след добро хранене, така той изпитал усещането за отминаване и имал благоприятно прераждане в света на Брахма.

'Крал Махасудассана се отдал на момчешки спортове в продължение на осемдесет и четири хиляди години, в продължение на осемдесет и четири хиляди години той упражнявал вице-кралство, в продължение на осемдесет и четири хиляди години той управлявал като крал и в продължение на осемдесет и четири хиляди години, като мирянин, той водел свят живот в двореца Дамма.³²⁹ И след като практикувал четирите божествени обитания, при разпада на тялото той се преродил в света на Брахма.³³⁰

2.14. 'Сега, Ананда, може би си мислиш, че крал Махасудассана по това време е бил някой друг. Но не бива да мислиш така, защото тогава аз бях крал Махасудассана. Тези осемдесет и четири хиляди града, на които Кусавати бе главен, бяха мои, ... осемдесет и четирите хиляди оризови дарения ... бяха мои.

2.15. 'От тези осемдесет и четири хиляди града живеях само в един, Кусавати, ... от осемдесет и четирите хиляди жени, които имах, само една се грижеше за мен и тя се казваше Хаттияни или Веламикани; от осемдесетте – четири хиляди бали плат имах само една ... ; от осемдесет и четирите хиляди оризови дарения имах само една мярка избрано кърп, което изядох.

2.16. 'Виж, Ананда, как всички тези обусловени състояния от миналото са изчезнали и са се променили! И така, Ананда, обусловените състояния са непостоянни, те са нестабилни, не могат да ни донесат утеха и щом е така, Ананда, ние не трябва да се радваме на обусловените състояния, трябва да спрем да проявяваме интерес към тях и да се освободим от тях.

2.17. 'Шест пъти, Ананда, си спомням как изоставих тялото на това място, а на седмия път го изоставих като завъртащ колелото монарх, праведен крал, който бе завладял четирите посоки и установил твърдо управление и който притежаваше седемте съкровища. Но, Ананда, аз не виждам място в този свят с неговите божества, Мара и Брахма, или в това поколение с неговите аскети и брамини, божества и хора, където Татаагата за осми път ще изостави тялото.'

Това каза Благословеният. След като Благородният каза това, Учителят добави:

'Непостоянни са обусловените неща,
подвластни на възникване и отминаване;
След като са възникнали, те престават;
тяхното успокояване е истинско блаженство.'

³²⁹ – Това би възлизало на повече от четири пъти продължителността на живота при Буда Випаси (ДН 14.7).
Рис Дейвис случайно има 48 000 в този стих.

³³⁰ – Най-висшият свят, достигим в епоха без Буда.

18 Джанавасабба Сутта: За Джаванасабба

Брахма се обръща към боговете

1. **ТОВА СЪМ ЧУЛ.** Веднъж Благословеният отседнал в Надика, в тухлената къща. И по това време Благословеният обяснявал преражданията на различни последователи нагоре и надолу по страната, които били умрели и си заминали: Касии и Косалии, Ваджии и Малли, Кети и Вамси, Куруси и Панкали, Макаси и Сурасени, казвайки: 'Този се прероди там, а онзи там.' Повече от петдесет последователи от рода Надика, изоставили петте нисши окови, са се преродили спонтанно и ще постигнат ниббана, без да се завръщат в този свят; над деветдесет от тях, изоставили три окови и отслабили алчността, омразата и заблудата, са веднъж-завръщащи се, които щели да се завърнат на този свят още веднъж и след това да сложат край на страданието; и повече от петстотин, изоставили три окови, били навлезли в потока, неспособни да изпаднат в състояния на страдание, насочени към ниббана.

2. Тази новина достигнала до ушите на последователите в Надика и те били доволни, възхитени и изпълнени с радост да чуят отговорите на Благословения.

3. И Почитаемият Ананда чул за изявлението на Благословения и за насладата на Надиканите.

4. И той си помислил: 'От дълго време има последователи и от Магада, които са починали и са си заминали. Човек би си помислил, че в Анга и Магада няма последователи от Магада, които да са починали. Но те също бяха отдадени на Буда, Дамма и Санга и спазваха дисциплината съвършено. Благословеният не е съобщил съдбата им. Би било добре да имаме изявление за това: това би накарало множеството да има вяра и така да постигне добро прераждане.

'Крал Сения Бимбисара от Магада бе праведен и законоутвърждаващ крал, приятел на брамини, домакини, жители на градове и села, така че славата му се разпространява навред: "Този наш праведен крал ни бе скъп"³³¹, който ни даде толкова много щастие. Животът бе лесен за нас, които живеехме под неговото праведно управление." И той бе отдаден на Буда, Дамма и Санга и спазваше дисциплината съвършено. Така хората казват: "Крал Бимбисара, възхваляваше Благословения до смъртта си, но сега е мъртъв!" Благословеният не е обявил съдбата му, а би било добре да има изявление ... Освен това, именно в Магада Благословеният е постигнал своето просветление. След като Благословеният е постигнал просветлението си в Магада, защо не оповестява съдбите на онези, които са починали там? Ако Благословеният не направи такова изявление, това би причинило страдание на хората от Магада. След като е така, защо Благословеният не прави такова изявление?'

5. И след като по този начин размишлявал в уединение от името на последователите от Магада, Почитаемият Ананда станал на разсъмване, отишъл при Благословения и го поздравил. След това, като седнал отстрани, казал: 'Благословени, чух какво беше обявено относно жителите на Надика.' (като стихове 1-2)

6. 'Всички те бяха последователи на Буда, Дамма и Санга и съвършено спазваха дисциплината. Благословеният не е съобщил съдбата им ... (като стих 4). Защо Благословеният не прави такова изявление?' След като казал това на Благословения от името на последователите от Магада, той станал от мястото си, поздравил Благословения, подминал го отдясно и си тръгнал.

7. Веднага щом Ананда си отишъл, Благословеният взел своята връхна роба и купа и отишъл в Надика за дарения. По-късно, на връщане, след като се нахранил, той отишъл в Тухлената къща и след като измил краката си, влязъл и след като се концентрирал, обмислил и насочил целия си ум на въпроса за последователите от Магада, той седнал на подготвеното място и казал: 'Ще знам тяхната съдба, къде ще се преродят в следващия живот.' И тогава той разбрал съдбата и участието на всеки един от тях. А вечерта, излизайки от медитативното

³³¹ – Убит, разбира се, от сина си Аджатакатту.

уединение, Благословеният излязъл от Тухлената къща и седнал на приготвеното място в сянката на своята квартира.

8. Тогава Почитаемият Ананда дошъл при Благословения, поздравил го, седнал отстрани и казал: 'Благословени, лицето на Благословения изглежда светло и сияещо, показвайки, че умът на Благословения е спокоен. Доволен ли е Благословеният от днешната квартира?'

9. 'Ананда, след като ми каза за последователите на Магада, аз взех своята връхна роба и купа и отидох в Надика за дарения. По-късно ... отидох в Тухлената къща и разгледах въпроса за последователите от Магада ... И разбрах съдбата и участието на всеки един от тях. Тогава гласът на един якка³³², който си бе заминал, изплака: "Аз съм Джанавасабба, Благословени! Аз съм Джанавасабба, Благородни!" Е, Ананда, познаваш ли някой, който преди е носил името Джанавасабба?'

'Трябва да призная, Благословени, че никога не съм чувал такова име; и въпреки това, като чух името "Джанавасабба"³³³, косите ми настръхнаха и си помислих: "Този, чието име е Джанавасабба, няма да бъде толкова нисш якка!"'

10. 'Ананда, веднага след като чух този глас, якка се появи пред мен като благородно видение и издаде втори вик: "Аз съм Бимбисара, Благословения! Аз съм Бимбисара, Благородни! Сега за седми път се прераждам в обкръжението на Благословения Весавана."³³⁴ Така, след като починах като крал на хората, сега станах сред божествата крал на нечовешки същества.

Седем състояния тук и седем там, четиринадесет раждания,
Това е броят на животите, които мога да си спомня.

От дълго време, Благословени, познавах себе си като освободен от състояния на мъка,³³⁵ и сега желанието се заражда в мен да стана веднъж-завръщащ се." Казах: "Удивително е, удивително е, че почитаемият якка Джанавасабба трябва да каже това. На какво основание може да знае за такова висше специфично постижение?"

11. "'Не по друг начин, Благословени, не по друг начин, Благородни, освен чрез Вашето учение! От времето, когато станах напълно отдаден и придобих пълна вяра, оттогава нататък, Благословени, за дълго време познавам себе си като освободен от състояния на скръб и в мен се зароди желанието да стана веднъж-завръщащ се. И ето, Благословени, изпратен от крал Весавана по някаква работа при крал Вирулака,³³⁶ видях Благословения да влиза в Тухлената къща и да седи и да обмисля въпроса за последователите от Магада ... И тъй като току-що бях чул Крал Весавана обяви на своето събрание каква е съдбата на тези хора, не е чудно, че си помислих: 'Ще отида да видя Благословения и ще му заявя това.' Това, Благородни, са двете причини, поради които дойдох да видя Благословения." (Джанавасабба продължил:)

12. "'Благословени, в по-ранни дни, в деня на пост, на петнадесетия ден в началото на дъждовите,³³⁷ в нощта на пълнолунието, всичките Тридесет и три богове бяха седнали в залата Судамма³³⁸ – голямо събрание на божествените същества и Четиримата велики краля

³³² – *Якките* обикновено се смятат за неприятни същества като демони или огри. Всъщност те са странно двойствени (както предполага терминът на г-жа Рис Дейвис за тях "фея"). Въпросът до голяма степен е обяснен от крал Весавана, който (както знаем и от тази *сутта*) е техен владетел, в ДН 32.2. Но Виж също ДН 23.23 и статия *Акко* в DPPN.

³³³ – Буквално: "Бик (т.е. герой) на народа".

³³⁴ – "Великият крал" на Севера.

³³⁵ – Навлязъл в потока. Седемте човешки раждания показват максималния брой раждания, които може да приеме невлезият в потока. Оттук в него възниква желанието да премине към следващия етап. Но защо Буда трябва да бъде толкова изненадан от това да разбере, че е постигнала такова "специфично постижение"? Отговорът му изглежда напълно в съответствие с теста "Огледалото на Дамма", споменат от Буда в ДН 16.2.8.

³³⁶ – "Великият крал" на юга. Любопитно е, че един крал трябва да бъде изпратен като пратеник по този начин.

³³⁷ – *Васа*: годишното тримесечно отстъпление по време на дъждовния сезон.

³³⁸ – "Залата на добрия съвет" (Рис Дейвис).

от четирите страни бяха там. Там беше Великият крал Датаратта³³⁹ от изток начело на своите последователи, обърнат на запад; Великият крал Вирулака от юг ... обърнат на север; Великият крал Вирупакка от запад ... с лице на изток; и Великият крал Вессавана от север ... с лице на юг.

"В такива случаи това е редът, в който те сядат и след това идват нашите места. И тези божества, които, водят свят живот под ръководството на Благословения, наскоро се бяха появили в рая на Тридесет и тримата, засенчиха другите божества по яркост и слава. И поради тази причина Тридесет и тримата богове бяха доволни, щастливи, изпълнени с наслада и радост, казвайки: 'Войнството на божествата расте, войнството на асурите намалява!'³⁴⁰

13. "Тогава Благословени, Сакка, владетеля на боговете, виждайки удовлетворението на Тридесет и тримата, произнесе следните стихове на радост:

'Боговете на тридесет и три ликуват, техният водач също,
Възхвалявайки Татаагата и истината на Дамма,
Виждайки новодошли богове, справедливи и славни
Които водили са свят живот, сега са добре преродени.
Засенчвайки всички останали по слава и блясък,
Последователите на Могъщия мъдрец се откриха.
Виждайки това, Тридесет и тримата се радват, техният водач също,
Възхвалявайки Татаагата и истината на Дамма.'

При това Тридесет и тримата богове се зарадваха още повече, като казаха: 'Войнствата на божествата растат, войнствата на асурите намаляват!'

14. "Тогава Тридесет и тримата богове се консултираха и обсъдиха заедно въпроса, по който се бяха събрали в залата Судамма, и Четирите велики крале бяха посъветвани и увещани по този въпрос, докато стояха неподвижни по местата си.

Кралете бяха инструктирани и се вслушаха в добри съвети.
С чисти и спокойни умове те стояха на собствените си места.

15. "И тогава, Благословени, великолепно сияние блесна от север и се видя великолепието, по-голямо от блясъка на божествата. И Сакка каза на Тридесет и тримата богове: 'Уважаеми, когато се видят такива знаци, когато се види такава светлина и блести такава сияние, Брахма ще се появи.'³⁴¹ Появата на такава сияние е първият знак за приближаващото проявление на Брахма.'

Когато видят тези знаци, Брахма скоро ще се появи:
Това е знакът на Брахма, огромно и страхотно излъчване.

16. "Тогава Тридесет и тримата богове седнаха всеки на правилното си място, казвайки: 'Нека разберем какво идва от това сияние и след като намерим истината за него, ще тръгнем към него.' Четиримата велики крале, седнали на местата си, казаха същото. Така всички бяха съгласни.

³³⁹ – За по-пълно описание на него и другите "Велики крале" (които всъщност управляват най-ниското от небесата, непосредствено над човешкото царство), Виж ДН 32.

³⁴⁰ – Асурите претърпели упадък в Индия, в сравнение с персийските *ахура*. Те са във война с божествата и затова понякога са наричани от западните учени "титани". Тъй като хората могат да се прераждат в двата лагера (Виж ДН 24.1.7 за пример на роден сред *асурите*), естествено е божествата да се радват на присъединяването към техните редици от учениците на Буда.

³⁴¹ – Виж ДН 11.80.

17. "Благословени, винаги когато Брахма Сананкумара³⁴² се яви на Тридесет и тримата богове, той има вид на приел по-груба форма, защото естественият му вид не е такъв, че да бъде видим за очите им.³⁴³ Когато се яви на Тридесет и тримата богове, той засенчва други божества по сияние и слава, така както фигура, направена от злато, засенчва човешката фигура. Тогава, Благословени, когато Брахма Сананкумара се яви на Тридесет и тримата богове, нито един от тях не го поздравява, нито става, нито му предлага да седне. Всички седят мълчаливо със събрани длани³⁴⁴, скръстени крака, мислейки, че той ще седне на мястото за сядане на този бог, от когото иска нещо. И този, на чието място той сяда, е развълнуван и възхитен като надлежно помазан крал на Катийте при поемането на кралския си пост.

18. "Тогава Благословени, Брахма Сананкумара, след като прие по-груба форма, се яви на Тридесет и тримата богове във формата на младия Панчасикка.³⁴⁵ Издигайки се във въздуха, той изглеждаше плаващ с кръстосани крака, така както силен мъж може да седне на правилно подготвено място или на земята. И като видя насладата на Тридесет и тримата богове, той произнесе следните стихове на радост:

'Боговете на Тридесет и три ликуват, техният водач също,
Възхвалявайки Татаагата и истината на Дамма,
Виждайки новодошли божества, справедливи и славни
Които водили са свят живот, сега са добре преродени.
Засенчвайки всички останали по слава и блясък,
Последователите на Могъщия мъдрец се откροиха.
Виждайки това, Тридесет и тримата се радват, техният водач също,
Възхвалявайки Татаагата и истината на Дамма.'

19. "По отношение на речта на Брахма Сананкумара и що се отнася до маниера на речта му, гласът му имаше осем качества: беше отчетлив, разбираем, приятен, привлекателен, компактен, сбит, дълбок и резониращ. И когато той говореше с този глас на събранието, звукът му не се разнесе навън. Всеки, който има такъв глас, се казва, че има гласа на Брахма.

20. "И Брахма Сананкумара, умножавайки формата си по тридесет и три, седна с кръстосани крака на всеки отделен диван от Тридесет и тримата и каза: 'Какво мислят моите господари Тридесет и тримата? Тъй като Благословеният, от състрадание към света и за благо и щастие на мнозина, е действал в полза на божествата и човечеството, онези, които и да са те, които са намерили убежище в Буда, Дамма и Санга и са спазвали моралните предписания, при смъртта и разпада на тялото са възникнали в компанията на божествата Паринимита-Васавати, или божествата Нимманаратти, или божествата Тусита, или божествата Яма, или в свитата на Тридесет и тримата богове или на Четиримата велики крале – или най-малкото в компанията на гандаббите.'

21. "Това е темата, по която говори Брахма Сананкумара. И докато той говореше по тази тема, всеки от боговете си помисли: 'Този, който седи на дивана ми, е единственият, който говори.'

Всичките приети форми, заговориха в един глас,
И като заговориха, всички изведнъж млъкнаха.
И така Тридесет и тримата, техният водач също,
Всеки си мисли: 'Той е единственият, който говори.'

³⁴² – "Вечно девствен" (или "вечно млад"). Един от петте синове на Брахма според легендата.

³⁴³ – Косвен начин за възвеличаване на Буда: Брахма е много по-висш от Тридесет и тримата богове, но въпреки това той е по-нисш от Буда и го знае.

³⁴⁴ – *Анджали* жестът на почит или поздрав, все още използван в Индия и будистките страни — често неправилно приеман от западниците за жест на молитва (което поне за будизма Теравада е неподходящо).

³⁴⁵ – Виж ДН 21,2 (и ДН 19,1). ДА казва, че Брахма е приел тази форма, защото всички *деви* са обичали Панкачикка.

22. "Тогава Брахма Сананкумара прие една единствена форма; след това той седна на дивана на Сакка и каза: 'Какво мислят уважаемите Тридесет и трима? Този Благословен, върховният Буда, Арахантът е знаел и видял четирите основи на психическата сила и как да ги развие, усъвършенства и практикува. Кои четири? Тук монахът развива концентрация на намерение, придружено от усилие на волята, концентрация на енергичност ... , концентрация на съзнание ... и концентрация на изследване, придружено от усилие на волята. Това са четирите основи на психическата сила ... И каквито и аскети или брамини да са развили в миналото такива сили по различни начини, всички те са развили и силно практикували тези четири начина и същото се отнася за всички, които в бъдеще, или които сега постигат такива сили. Дали моите господари Тридесет и тримата наблюдават такива сили в мен?'

'Да, Брахма.'

'Е, аз също съм развил и силно практикувал тези четири основи.'

23. "Това бе темата, по която говори Брахма Сананкумара. Той продължи: 'Как мислят уважаемите Тридесет и трима? Има три врати към блаженството, провъзгласено от Благословения, който знае и вижда. Кои са те? Първоначално някой живее свързан със сетивни желания, с неблагоприятни условия. Впоследствие той чува Благородната Дамма, обръща голямо внимание и практикува в съответствие с нея. По този начин той започва да живее отделен от такива сетивни желания и неблагоприятни условия. В резултат на тази раздяла възниква приятно усещане³⁴⁶ и нещо повече – радост.³⁴⁷ Както удоволствието може да породи радост, така и от приятното усещане той изпитва радост.

24. "На второ място има някой, в когото грубите тенденции³⁴⁸ на тялото, речта и ума не са успокоени. По някое време той чува Благородната Дамма, ... и неговите груби тенденции на тялото, речта и ума са успокоени. В резултат на това успокояване възниква приятно усещане и нещо повече – радост ...

25. "На трето място има някой, който наистина не знае кое е правилно и кое неправилно, кое е достойно за порицание и кое не, кое трябва да се практикува и кое не, кое е должно и кое е благородно и кое е нечестно, добро или смесено качество. По някое време той чува Благородната Дамма, обръща нужното внимание и практикува в съответствие с нея. В резултат на това той разбира в действителност кое е правилно и неправилно, кое е достойно за порицание и кое не, кое трябва да се практикува и кое не, кое е должно и кое е благородно и кое е нечестно, справедливо или смесено в качеството. В този, който знае и вижда по този начин, невежеството се разпръсква и възниква познанието. С отслабването на невежеството и възникването на познанието възниква приятно усещане и нещо повече – радост. Както удоволствието може да породи радост, така и от приятното усещане той изпитва радост. Това са трите порти към блаженството, провъзгласени от Благословения, който знае и вижда.'

26. "Това бе темата, по която говори Брахма Сананкумара. Той продължи: 'Как мислят уважаемите Тридесет и трима? Колко добре Благословеният Буда, който знае и вижда, е посочил четирите основи на осъзнатостта³⁴⁹ за постигането на това, което е добро! Кои са те? Тук един монах пребивава, съзерцавайки тялото като тяло – енергичен, напълно осъзнат и помнещ – отхвърлил всякаква алчността и печал към света. Докато по този начин пребивава, съзерцавайки собственото си тяло като тяло, той става напълно концентриран и напълно спокоен. Бидейки по този начин спокоен и ведър, той придобива познание и външно виждане за телата на другите. Той продължава да съзерцава собствените си усещания като усещания, ... той продължава да съзерцава собствения си ум като ум, ... той продължава да съзерцава собствените си умствени обекти като умствени обекти – енергичен, напълно осъзнат и помнещ – отхвърлил всякаква алчността и печал към света.

³⁴⁶ – Сукка: "приятно усещане (физическо или психическо)".

³⁴⁷ – Соманаса: "приятно умствено усещане". Тук по-висока степен на сукка, която не трябва да се приравнява с *пити*.

³⁴⁸ – Санкара.

³⁴⁹ – Виж ДН 22 за тези.

Докато по този начин той пребивава в съзрение на собствените си умствени обекти като умствени обекти, той става напълно концентриран и напълно спокоен. Като по този начин е спокоен и ведър, той придобива познание и външно виждане за обектите на ума на другите. Това са четирите основи на осъзнатостта, добре посочени от Благословения Буда, който знае и вижда, за постигането на това, което е добро.'

27. "Това бе темата, по която говори Брахма Сананкумара. Той продължи: 'Как мислят уважаемите Тридесет и трима? Колко добре Благословеният Буда, който знае и вижда, е посочил седемте реквизита на концентрацията, за развитието на съвършената концентрация и съвършенството на концентрацията! Кои са те? Те са: правилен възглед, правилна мисъл, правилна реч, правилно действие, правилно препитание, правилно усилие, правилна осъзнатост. Тази концентрация на ума, която се продуцира от тези седем фактора, се нарича благородна правилна концентрация с нейните основи и реквизити. От правилния възглед възниква правилната мисъл, от правилната мисъл възниква правилната реч, от правилната реч възниква правилното действие, от правилното действие възниква правилното препитание, от правилното препитание възниква правилното усилие, от правилното усилие възниква правилната осъзнатост, от правилната осъзнатост възниква правилната концентрация, от правилната концентрация възниква правилното познание, от правилното познание възниква правилното освобождение.'³⁵⁰ Ако някой, който вярно заявява: "Добре провъзгласена от Благословения е Дамма, видима тук и сега, независеща от времето, подканяща да бъде видяна, водеща до целта, разпознаваема от мъдрите чрез собствен опит", трябваше да каже: "Отворени са вратите към безсмъртното!"³⁵¹ той щеше да говори в съответствие с най-висшата истина. Защото наистина, уважаеми, Дамма е добре провъзгласена от Благословения, видима тук и сега, независеща от времето, подканяща да бъде видяна, водеща до целта, разпознаваема от мъдрите чрез собствен опит, както и вратите към безсмъртното са отворени!

"Тези, които имат непоклатима вяра в Буда, Дамма и Санга и са надарени с добродетелите, обичани от Благородните, тези същества, които са възникнали тук благодарение на тяхното обучение в Дамма, възлизали на повече от две хиляди и четиристотин последователите от Магада, които са си заминали, чрез унищожаването на трите окови са станали навлезли в потока, неспособни да изпаднат в състояния на страдание и насочени към просветление, и наистина тук също има веднъж-завръщащи се.

А що се отнася до другите,
Които смятам, че имат споделени заслуги –
Дори не бих могъл да ги изброя,
от страх да не говоря лъжливо.'

28. "Това бе темата, по която говори Брахма Сананкумара. И във връзка с това Великият крал Весавана разсъждава в ума си: 'Удивително е, чудесно е, че трябва да се появи такъв славен Учител, че трябва да има такова славно прокламиране на Дамма и че такива славни пътища към възвишеното трябва да бъдете известни!' Тогава Брахма Сананкумара, прочитайки мислите на крал Весавана, му каза: 'Как мислиш, крал Весавана? В миналото е имало такъв славен Учител, такова прокламиране и такива пътища, разкрити и ще има отново в бъдеще.'

29. Това бе темата, по която говорил Брахма Сананкумара провъзгласен на Тридесет и тримата богове. И Великият крал Весавана, след като го чул и приел лично, го разказал на своите последователи. И якка Джанава сабба, след като го чул сам, го разказал на Благословения. И Благословеният, след като го чул сам и също го е опознал чрез собственото си свръхпознание, го разказал на Почитаемия Ананда, който от своя страна го разказал на монасите и монахините, мъжете и жените миряни-последователи.

И така светият живот стана могъщ, просперира и се разпространи широко, като беше провъзгласен сред човечеството.

³⁵⁰ – Самма-вимутти. Тези допълнителни две стъпки са част от отвъдсветския път (МН 117).

³⁵¹ – ДН 14.3.7.

19 Махаговинда Сутта: Великият иконом

Минал живот на Готама

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пребивавал в Раджагаха, на върха на Лешоядите. И когато нощта почти отминала, Панчасикка от гандаббите³⁵², осветявайки целия връх на лешоядите с великолепно сияние,³⁵³ се приближил до Благословения, поздравил го, застанал отстрани и казал: 'Благословени, искам да заявя пред Вас това, което лично видях и наблюдавах, когато бях в присъствието на Тридесет и тримата богове.'

'Кажи ми тогава, Панчасикка', казал Благословения.

2. – 3. 'Благословени, в предходните дни, в деня на пост на петнадесетия ден, в края на дъждовете, Тридесет и тримата богове се събраха и се зарадваха, че войнствата на божествата растат, войнствата на асурите намаляват (като сутта 18, стих 12). Тогава Сакка изрече стиха:

"Боговете на тридесет и три ликуват, техният водач също,
Възхвалявайки Татаагата и истината на Дамма,
Виждайки новодошлите божества, справедливи и славни
Коиито водили са свят живот, сега са добре преродени.
Засенчвайки всички останали в слава и блясък,
Последователите на могъщия Мъдрец се откриха.
Виждайки това, Тридесет и тримата се радват, техният водач също,
Възхвалявайки Татаагата и истината на Дамма."

На това, Благословени, Тридесет и тримата богове се зарадваха още повече, като казаха: "Войнствата на божествата растат, войнствата на асурите намаляват!"

4. [Панчасика продължил:] 'Тогава Сакка, като видя тяхното задоволство, каза на Тридесет и тримата богове: "Искате ли, уважаеми, да чуете осем правдиви изказвания във възхвала на Благословения?" и след като получи тяхното съгласие, той обяви:

5. "'Какво мислят добрите богове от Тридесет и тримата за това доколко Буда е действал за благополучието и щастието на хората, от състрадание към света, за доброто, благополучието и щастието на богове и хора? Не виждам никой Учител, минал или настоящ, който да притежава такава състрадание към света, освен Пробудения.

6. "'Добре провъзгласено, наистина, е това Учение на Благословения, видимо тук и сега, независимо от времето, подканващо да бъде видно, водещо до целта, разпознаваемо от мъдрите чрез собствен опит. Не виждам нито един учител, минал или настоящ, който да обяснява такава уместно учение, освен Пробудения.

7. "'Благословеният добре е обяснил кое е правилно и кое неправилно, кое е достойно за порицание и кое е непорочно, кое трябва да се следва и кое не трябва да се следва, кое е долно и кое е благородно, кое е нечисто, справедливо и смесено като качество. Не виждам нито един учител, минал или настоящ, който толкова ясно да описва всички тези неща, освен Пробудения.

8. "'Също така, Благословеният е обяснил добре на последователите си пътя, водещ към ниббана, и те се сливат, ниббана и пътят, така както водите на Ганг и Ямуна се сливат и

³⁵² – Споменато в ДН 18.18, където Брахма се дегизира като Панчасикка, който сега се появява лично. Носил е косата си на пет възела или къдрици, както бил, когато умрял като малко момче.

³⁵³ – Сиянието на божествата е стандартна характеристика: в Дева Самютта, с която Самютта Никая започва, ние се запознаваме с поредица от божества, които "осветяват цялата Горичка на Джета със своето сияние". Сиянието на Брахма е много по-голямо, и в ДН 14.1.17 научаваме за още по-голямото сияние, което се появява при зачеването и раждането на *Бодисатта*.

текат заедно. И ние не можем да намерим провъзгласител на пътя, водещ към ниббана ... освен Пробудения.

9. "И Благословеният е придобил другари, както последователи³⁵⁴, така и тези, които, след като са живели живота, премахнали са замърсяванията,³⁵⁵ завършили са своето пътуване. Благословения е отдаден на радостта от уединението, но не ги отпраща. И не можем да намерим такъв учител ... освен Пробудения.

10. "Даровете, дадени на Благословения, са добре раздадени, славата му е добре установена, дотолкова, че мисля, че Катиите ще продължат да бъдат привързани към него, но Благословеният приема храната си без самомнение. И ние не можем да намерим учител, който да прави това ... освен Пробудения.

11. "И Благословеният действа както говори, и говори както действа. И не можем да намерим учител, който да прави същото, във всеки детайл от учението ... освен Пробудения.

12. "Благословеният е преминал отвъд съмнението³⁵⁶, преминал е отвъд всички 'как' и 'защо', той е постигнал резултата си по отношение на своята цел и върховния свят живот. И не можем да намерим друг учител, който да е направил подобно нещо, независимо дали разглеждаме миналото или настоящето, освен Пробудения."

И когато Сакка провъзгласи по този начин тези осем правдиви изявления във възхвала на Благословения, Тридесет и тримата богове бяха още по-доволни, радостни и изпълнени с наслада и щастие от това, което бяха чули във възхвала на Пробудения.

13. Тогава някои богове възкликнаха: "О, ако само четирима напълно просветлени Буди се появиха в света и преподаваха Дамма точно като Благословения! Това би било за благото и щастието на мнозина, от състрадание към света, за благото и щастието на божества и хора!" И някои казаха: "Да не говорим за четирима напълно просветлени Буди – три биха били достатъчни!" а други казаха: "Да не говорим за трима – двама биха били достатъчни!"

14. При това Сакка каза: "Невъзможно е, уважаеми, не може да се случи двама напълно просветлени Буди да възникнат едновременно в една световна система. Това не може да бъде. Нека този Благословен продължи да живее дълго, още много години, без болести и заболявания! Това би било от ползи и щастие на мнозина, от състрадание към света би било от ползи и щастие на божествата и хората!"

Тогава Тридесет и тримата богове се консултираха и обсъдиха заедно въпроса, по който се бяха събрали в залата Судамма, и Четирите велики краля бяха посъветвани и увещани по този въпрос, докато стояха неподвижни до местата си:

Кралете бяха инструктирани и се вслушаха в добри съвети.

С чисти и спокойни умове те стояха на собствените си места.

15-16. 'Беше видяно голямо сияние, предвещаващо приближаването на Брахма. Всички заеха подходящите си места (като сутта 18, стихове 15-17), като всеки се надяваше Брахма да седне на неговото място.

17. Тогава Брахма Сананкумара, слязъл от своето небе и виждайки тяхното удоволствие, произнесе тези стихове:

"Боговете на Тридесет и три ликуват, техният водач също
... " (както по-горе).

18. Гласът на Брахма Сананкумара имаше осем качества (като сутта 18, стих 19).

19. Тогава Тридесет и тримата богове казаха на Брахма Сананкумара: "Добре е, Брахма! Радваме се на това, което чухме. Сакка, Благословеният от божествата, също ни е заявил

³⁵⁴ – *Сека*: последователи, които, след като са постигнали един от първите три пътя, все още не са достигнали просветление.

³⁵⁵ – *Араханти*.

³⁵⁶ – "Прекосил морето на съмнението" (Рис Дейвис).

осем верни твърдения за Благословения, на което ние също се радваме." Тогава Брахма каза на Сакка: "Добре е, Благословени един от божествата. И ние също бихме искали да чуем тези осем истинни твърдения за Пробудения."

"Много добре, Велики Брахма ", каза Сакка и повтори тези осем твърдения:

20. – 27. "Какво мислиш, Благословени Брахма ... ?" (като стихове 5 – 12). И Брахма Сананкумара беше доволен, зарадван и изпълнен с наслада и щастие от това, което беше чул във възхвалата на Пробудения.

28. Брахма Сананкумара прие по-груба форма и се появи във формата на Панчасикка (като сутта 18, стих 18).³⁵⁷ И седнал така с кръстосани крака, той каза на Тридесет и тримата богове: "От колко време Благословеният е с могъща мъдрост?"

29. "Имало едно време един крал на име Дисампати. Неговият свещеник-министър³⁵⁸ бил брамин, наричан Иконом.³⁵⁹ Синът на краля бил младеж на име Рену, а синът на настояника се казвал Джотипала. Принц Рену и Джотипала, заедно с шестима други Катии, формирали група от осем приятели. След време икономът умрял и крал Дисампати го оплаквал, казвайки: 'Уви, точно в момента, в който поверихме всичките си отговорности на Икономом и се оставихме на удоволствията на петте сетива, Икономом почина!'

"Като чул това, принц Рену казал: 'Уважаеми, не скърбете прекалено много за смъртта на икономом! Неговият син Джотипала³⁶⁰ е по-умен от баща си и има по-добро око за това, което е изгодно. Трябва да оставите Джотипала да управлява целия бизнес, който сте бил поверил на баща му.'

'Така ли, момчето ми?'

'Да, уважаеми.'

30. "Тогава кралят повикал един човек и казал: 'Ела тук, добри човече, иди при младежа Джотипала и кажи: 'Нека почитаемият Джотипала е здрав! Крал Дисампати изпраща за вас, той би искал да ви види.'"

'Много добре, Ваше Величество', казал мъжът и предал съобщението. При получаване на съобщението Джотипала казал: 'Добре, уважаеми', и отишъл да види краля. При влизане в кралското присъствие той разменил любезности с краля, след което седнал отстрани. Кралят казал: 'Желаем почитаемия Джотипала да управлява нашите дела. Не отказвайте. Ще те поставя на мястото на баща ти и ще те посветя като икономом.'

'Много добре, Благородни', отговорил Джотипала.

31. "Така крал Дисампати назначил Джотипала за икономом на мястото на баща му. И веднъж назначен, Джотипала извършвал бизнеса, който баща му е извършвал, без да прави бизнес, който баща му не е правил. Той изпълнил всички задачи, които баща му бил изпълнил, и никакви други. И хората казали: 'Този брамин наистина е икономом! Наистина той е страхотен икономом!' И така младият брамин Джотипала станал известен като Великия икономом.

32. "И един ден Великият икономом отишъл при групата от шестима благородници и казал: 'Крал Дисампати е остарял, грохнал, покосен от възрастта. Животът му е към своя край и той не може да издържи още дълго. Кой може да каже колко дълго ще живеят хората? Когато крал Дисампати умре, създателите на кралете³⁶¹ са длъжни да помажат принц Рену за крал. Трябва да отидете, уважаеми, при принц Рену и да кажете: "Ние сме любими, скъпи и обичани приятели на благословения Рену, споделяйки неговите радости и скърби. Нашият благословен крал Дисампати остаря ... Когато той умре, създателите на кралете са длъжни да

³⁵⁷ – Този повтарящ се пасаж дори включва споменаването на това, че Брахма приема формата на Панчасикка, въпреки че самият Панчасикка разказва историята.

³⁵⁸ – *Пурохита*.

³⁵⁹ – *Говинда*. Рис Дейвис отбелязва: "Очевидно е... че Говинда, буквално "Господарят на стадата", е титла, а не име, и означава ковчезник или настояник." Но хората често са били известни под някакво наименование, различно от истинските им имена, вероятно поради някакви табути.

³⁶⁰ – Името означава "Пазител на светлината".

³⁶¹ – Няма бележка в ДА за това. Вероятно събраните благородници (*катии*).

помажат благословения Рену за крал. Ако благословеният Рену получи кралството, нека го сподели с нас."

33. "'Добре, уважаеми', казали шестимата благородници и отишли при принц Рену и разговаряли с него, както бил предложил Великият иконом. 'Е, уважаеми, като мен трябва да просперира освен вие? Ако, уважаеми, спечеля кралския пост, ще го споделя с вас.'

34. "'След известно време крал Дисампати починал и създателите на крале помазали принц Рену за крал на негово място. И след като стана крал, Рену се отдал на удоволствията на петте сетива. Тогава Великият иконом отишъл при шестимата благородници и казал: 'Уважаеми, сега крал Дисампати е мъртъв, Благословеният Рену, който беше помазан на негово място, се отдаде на удоволствията на петте сетива. Кой знае какво ще излезе от това? Сетивните удоволствия са опияняващи. Трябва да отидете при него и да кажете: "Крал Дисампати е мъртъв и Благословеният Рену е помазан за крал. Помните ли думата си, Господарю?"'

"Те го направили и кралят казал: 'Уважаеми, помня думата си. Кой може да раздели това могъщо земно кралство, толкова широко на север и толкова [тясно] като предната част на каруца на юг, на седем равни части?'

'Кой наистина, Благословени, ако не Великият иконом?'

35. "'Така крал Рену изпратил човек при Великия иконом да каже: 'Уважаеми, кралят изпраща за теб.' Човекът отишъл и Великият настойник дошъл при краля, разменил любезности с него и седнал отстриани. Тогава кралят казал: 'Уважаеми иконом, иди и раздели това могъщо земно кралство, толкова широко на север и толкова тясно като предната част на каруца на юг, на седем равни части.'

'Добре, уважаеми', казал Великият иконом и го направил.

36. "'И държавата на крал Рену беше в центъра:

Дантапура на Калингите, Потака на Ассаките,
Махиссати на Авантите, Рорука на Совирите.
Миттила на Видехите, Чампа при Ангите отива,
Бенарес при Касите, така се разпореде Икономът.

Шестимата благородници били възхитени от съответните си придобивки и от успеха на плана: 'Това, което искахме, желяхме, целихме и към което се стремихме, го получихме!'

Саттабу, Брахмадатта, Вессабу и Барата,
Рену и двама Датаратти, това са седемте
Крале на Баарат."

[Край на първата рецитационна част]

37. "'Тогава шестимата благородници отишли при Великия иконом и казали: 'Почитаеми иконом, както бяхте любим, скъп и верен приятел на крал Рену, така бяхте и за нас. Моля, управлявайте нашите дела вместо нас! Вярваме, че няма да откажете.' Така той управлявал кралствата на седем помазани крале и също така преподавал химните на седем изтъкнати брамини и седемстотин напреднали последователи.

38. "'С течение на времето била разпространена добра мътва относно Великия иконом: 'Великият настойник може да види Брахма със собствените си очи, да говори с него лице в лице и да се съветва с него!' И той си помислил: 'Следната добра мътва се разпространява за мен, че мога да видя Брахма със собствените си очи, ... но това не е вярно. Чувал съм обаче да се казва от възрастни и уважавани брамини, учителите на учители, че всеки, който се оттегли в медитация за четирите месеца на дъждовете, развивайки вгълбеност на

състраданието, може да види Брахма със собствените си очи, да говори с него лице в лице, да се изправи пред него и да се консултира с него. Може би, трябва да направя това!³⁶²

39. "И така, Великият иконом отишъл при крал Рену и му казал за мълвата и за желанието си да се оттегли и да развие вгълбеност на състраданието. 'И никой не бива да се приближава до мен, освен да ми носи храна.'

'Почитаеми иконом, направете каквото сметнете за добре.'

40. "Шестимата благородници също отговорили: 'Почитаеми иконом, направете каквото сметнете за добре.'

41. "Той отишъл при седемте брамини и седемстотинте последователи и им казал за намеренията си, като добавил: 'И така, уважаеми, вие продължавайте с рецитирането на химните, които сте чули и научили, и ги предавайте един на друг.'

'Почитаеми иконом, направете каквото сметнете за добре', отговорили те.

42. "След това той отишъл при своите четиридесет съпруги с равен ранг и те казали: 'Почитаеми иконом, направете каквото сметнете за добре.'

43. "И така, Великият иконом издигнал ново жилище на изток от града и се оттеглил там за четирите месеца на дъждовете, развивайки вгълбеност върху състраданието, и никой не се приближавал до него, освен да му донесе храна. Но в края на четирите месеца той не почувствал нищо друго освен недоволство и умора, като си помислил: 'Чух да се казва ... че всеки, който се оттегли в медитация за четирите месеца на дъждовете, развивайки вгълбеността на състраданието, може да види Брахма със собствените си очи ... Но аз не мога да видя Брахма със собствените си очи и не мога да говоря, обсъдя или да се консултирам с него!'

44. "Тогава Брахма Сананкумара прочел мислите му и толкова бързо, колкото един силен човек би могъл да протегне свитата си ръка или да я свие отново, той изчезнал от света на Брахма и се появил пред Великия иконом. И Великият иконом изпитал страх и трепет и косата му настръхна от такава гледка, каквато не бил виждал никога преди. И така уплашен, треперещ, с настръхнали коси, той се обърнал към Брахма Сананкумара в следните стихове:

'О, прекрасно видение, славно и божествено,
Кой си ти, Уважаеми? Бих искал да знам името ти.'

'В най-високото небе ме познават всички:
Брахма Сананкумара – знай ме така.'

'Място за сядане, вода за краката и сладкиши
Подходящи са за Брахма. Нека Благородният
Реша какво гостоприемство ще направи той.'

Мястото за сядане, водата за краката и сладкишите
Подходящи са за Брахма. Нека Благословеният
Ги приеме в знак на гостоприемство.³⁶³

'Приемаме предложения дар: сега заявете
Какво желаете от нас – благополучие
и полза в този живот или в следващия.
Кажете, Благословен иконом, какво би искал да има.'

³⁶² – Това е и начинът, препоръчан от Буда в ДН 13.

³⁶³ – Както посочва Рис Дейвис, той чувства, че трябва да предложи нещо на Брахма, но не знае какво е правилно.

45. "Тогава Великият иконом си помислил: 'Брахма Сананкумара ми предлага благодат. Какво да избира – благо в този живот или в онзи?' Тогава той си помислил: 'Аз съм експерт по въпросите за ползите в този живот и другите ме съветват за това. Може би трябва да помоля Браhma Сананкумара за нещо полезно в бъдещия живот?' И той се обърна към Браhma в следните стихове:

'Питам Браhma Сананкумара следното,
Като съмняващ се, питам този, който не се съмнява
(Както и за другите питам): Какво трябва да направят
Смъртните за да достигнат до безсмъртния свят на Браhma?'

'Този човек, който отхвърля всички мисли за притежание,
Сам, устремен, изпълнен със състрадание,
Без гниене, свободен от страст –
Установен по този начин и трениращ така,
Може смъртния да достигне до безсмъртния свят на Браhma.'³⁶⁴

46. 'Аз разбирам "отхвърля всички мисли за притежание". Това означава, че човек се отказва от притежанията си, малки или големи, напуска своите роднини, малко или много, и, обръсвайки косата и брадата, излиза от домашния живот в бездомност. Така разбирам "отхвърля всички мисли за притежание". Аз разбирам "Сам, устремен". Това означава, че човек тръгва сам и избира нощувка в гората, в основата на дърво, в планинска долина, в скалиста пещера, каменище, в джунглата или на купчина трева на открито ... разбирам "свободен от страст". Това означава, че човек обитава като обхваща една четвърт с ум, изпълнен със състрадание, след това втора, след това трета и четвърта четвърт. Така човек пребивава като обхваща целия свят, нагоре, надолу и напречно, навсякъде, наоколо, с ум, изпълнен със състрадание, обширен, неизмерим, свободен от омраза и зложелание. Така разбирам "изпълнен със състрадание". Но думите на Благодословения за "без гниене" не ги разбирам:

Какво имаш предвид, Браhma, под "гниене" сред хората?
Моля, да облекчите невежеството ми по този въпрос, О, мъдри.
Каква пречка кара хората да гният и да гноясват,
Да се насочват към ада, откъснат от кралството на Браhma?'

'Гняв, лъжа, измама и мошеничество,
Скъперничество, гордост и ревност,
Желание, съмнение и нараняване на другите,
Алчност и омраза, самомнение и заблуда:
Обвързаните с такива неща, имат гниене, което
Води хората към ада, откъснат от кралството на Браhma.'

'Доколкото разбирам думите на Благородния за гниенето, тези неща не се преодоляват лесно, ако човек води домашен живот. Затова ще изляза от домашния живот в бездомност.'
'Уважаеми иконом, направете каквото сметнете за добре.'

47. "И така, Великият иконом отишъл при крал Рену и казал: 'Благородни, моля те, назначи друг министър-свещеник'³⁶⁵, който да управлява твоите дела. Искам да изляза от домашния живот в бездомност. След това, което Браhma ми каза за разлагането на света,

³⁶⁴ – За будиста, разбира се, царството на Браhma не е наистина безсмъртно. Но в пред-будистката епоха това е била най-висшата цел, към която човек може да се стреми.

³⁶⁵ – *Пурохита*.

което не може лесно да бъде преодоляно от човек, водещ домашен живот, аз отивам в бездомност:

Крал Рену, Благословен от това кралство, заявявам,
Ти сам трябва да управляваш, няма да те съветвам повече!

'Ако нещо ти липсва, аз ще го набавя,
Ако някой те нарани, моите кралски ръце ще те пазят.
Ти моят баща, аз твоят син, икономе, остани!'

'Нищо не ми липсва, няма кой да ми навреди;
Чух аз нечовешки глас – в дом не мога да остана.'

""Нечовешки" – какъв е той, който те подканя, и ти
Веднага да изоставиш дома и всички нас?'

'Преди да отида на това убежище, мислех за пожертвование,
Запалване на свещения огън, поръсване с тревата куса.
Но сега – вечният Брахма от кралството на Брахма се появи.
Попитах, той отговори: Не мога да остана повече.'

Почитаеми икономе, вярвам на вашите думи. Тези думи
След като сте чули, нямате друга посока.
Ние ще следваме: Икономе, бъди наш господар.
Като скъпоценен камък – берил, по-чист, от най-чиста вода,
Толкова пречистени, ние ще ви последваме.

Ако почитаемият иконом напусне домашния живот и остане без дом, аз ще направя същото. Където и да отидете, ние ще ви следваме.'

48. ""Тогава Великият иконом отишъл при шестимата благородници и им казал: 'Мои господари, моля, назначете друг министър, който да управлява вашите дела. Искам да изляза от домашния живот в бездомност ... ' И шестимата благородници отишли настрана и се посъветваха: 'Тези брамини са алчни за пари. Може би можем да спечелим Великия иконом с пари.' И така, те се върнали при него и казали: 'Уважаеми, в тези седем кралства има много богатства. Вземете колкото искате.'

'Стига, уважаеми, вече получих много богатства от моите господари. Точно това е нещото, от което се отказвам, за да изляза от домашния живот в бездомност, както обясних.'

49. ""Тогава шестимата благородници отново се отдръпнали и се посъветвали: 'Тези брамини са алчни за жени. Може би можем да спечелим Великия иконом с жени.' И така, те отишли при него и казали: 'Уважаеми, в тези седем кралства има много жени. Избери си!'

'Стига, уважаеми, аз вече имам четиридесет равноправни съпруги и ги напускам, за да изляза от домашния живот в бездомност, както обясних.'

50. ""Ако почитаемият иконом напусне домашния живот и остане без дом, ние ще направим същото. Където и да отидете, ние ще ви следваме:

"Ако се откаже от тези страсти, които обземат повечето мъже,
Напрягате себе си, бъдете силни и търпеливи!
Това е пътят, който е прав, несравнимият път,
Пътят на истината, пазена от доброто, към кралството на Брахма."

51. ""И така, Благословени икономе, просто изчакай седем години и тогава ние също ще отидем в бездомност. Където и да отидете, ние ще ви следваме.'

"Уважаеми, седем години са много, не мога да чакам седем години! Кой може да каже колко дълго ще живеят хората? Трябва да продължим в следващия свят, трябва да се учим чрез мъдрост, трябва да правим това, което е правилно и да водим свят живот, защото нищо от това, което се ражда, не е безсмъртно. Сега излизам в бездомност, както обясних.'

52. "Добре, почитаеми иконом, просто изчакайте шест години, ... пет години, ... четири години, ... три години, ... две години, ... една година, и тогава ние също ще отидем в бездомност. Където и да отидете, ние ще ви следваме.'

53. "Уважаеми, една година е твърде много ...'

'Тогава изчакайте седем месеца ...'

54. "Уважаеми, седем месеца са твърде много ...'

'Тогава изчакайте шест месеца, ... пет месеца, ... четири месеца, ... три месеца, ... два месеца, ... един месец, ... половин месец ...'

55. "Уважаеми, половин месец е твърде много ...'

'Тогава, почитаеми иконом, просто изчакайте седем дни, докато предадем нашите кралства на нашите синове и братя. В края на седемте дни ще излезем в бездомност. Където и да отидете, ние ще ви последваме.'

'Седем дни не е много, уважаеми. Съгласен съм, господари, за седем дни.'

56. "Тогава Великият иконом отишъл при седемте брамини и техните седемстотин напреднали последователи и им казал: 'Сега, почитаеми, трябва да потърсите друг учител, който да ви научи на химните. Възнамерявам да изляза от домашния живот в бездомност. След това, което Брахма ми каза за гниенето на света, което не може лесно да бъде преодоляно от човек, който води домашен живот, аз излизам в бездомност.'

'Почитаеми икономе, не го правете! Има малко сила и ползи в бездомния живот и много сила и ползи в живота на брамин!'

'Не говорете такива неща, уважаеми! Освен това кой има по-голяма власт и ползи от мен? Бил съм като крал за кралете, като Брахма за брамините, като божество за стопаните и се отказвам от всичко това, за да изляза от домашния живот в бездомност, както обясних.'

'Ако почитаемият иконом напусне домашния живот и остане без дом, ние ще направим същото. Където и да отидете, ние ще ви следваме.'

57. "Тогава Великият иконом отишъл при своите четиридесет равни жени и казал: 'Която от вас, дами, желае, може да се върне при собственото си семейство и да потърси друг съпруг. Искам да изляза в бездомност ...'

'Само ти си роднината, която бихме искали, единственият съпруг, когото искаме. Ако почитаемият иконом остане без дом, ние ще направим същото. Където и да отидете, ние ще ви последваме.'

58. "И така Великият иконом, в края на седемте дни, обръснал косата и брадата си, облякъл жълта роба и напуснал домашния живот в бездомност. И с него отишли седемте помазани катийски крале, седемте богати и изтъкнати брамини с техните седемстотин напреднали последователи, неговите четиридесет равноправни съпруги, няколко хиляди Катии, няколко хиляди брамини, няколко хиляди домакини, дори някои жени от харема.

"И така, следван от тази компания, Великият иконом странствал из села, градове и кралски градове. И когато идвал в някое село или град, той бил като крал за кралете, като Брахма за брамините, като божество за домакините. И в онези дни, когато някой кихнел или се спънел, казвали: 'Почит към Великия иконом! Слава на министъра на седемте!'

59. "И Великият иконом обхващал една четвърт с ум, изпълнен с любяща доброта, след това втора, после трета и четвърта. Той обхващал целия свят, нагоре, надолу и напречно, навсякъде, наоколо, с ум, изпълнен със състрадание, ... с ум, изпълнен със симпатизираща радост, ... с ум, изпълнен със самообладание, ... свободен от омраза и злонамереност. И по този начин той научил своите последователи на пътя към единението със света на Брахма.

60. "И всички онези, които по това време са били последователи на Великия иконом и са усвоили напълно учението му, след смъртта, при разпада на тялото са се преродили в една щастлива сфера, в света на Брахма. И онези, които не са усвоили напълно неговото учение,

са се преродили или сред божествата Паранимита-Васавати, сред божествата Ниманарати, сред божествата Тусита, сред божествата Яма, сред божествата на Тридесет и тримата богове, или сред божествата на Четирима велики крале. И най-низшето кралство, което някой от тях е достигнал, е това на гандаббите. По този начин развитието на всички тези хора не било безполезно или безплодно, а продуктивно с плодове и ползи."

61. 'Помниш ли това, Благородни?'

'Да, Панчасика. По това време аз бях браминът, Великият иконом, и научих тези последователи на пътя към единението със света на Брахма.

'Въпреки това, Панчасика, този свят живот не води до разочарование, до безстрастие, до прекратяване, до мир, до свръх-знание, до просветление, до ниббана, а само до раждане в света на Брахма, докато моят свят живот води неизменно до разочарование, към безстрастие, към прекратяване, към мир, към свръх-знание, към просветление, към ниббана. Това е Благородният осмичен път, а именно: правилен възглед, правилна мисъл, правилна реч, правилно действие, правилно препитание, правилно усилие, правилно внимание, правилна концентрация.

62. 'И, Панчасика, тези от моите последователи, които са усвоили напълно моето учение, са осъзнали чрез собственото си свръх-познание, чрез унищожаването на опетняванията още в този живот, неопетнената свобода на сърцето и ума. И от онези, които не са го овладели напълно, някои чрез унищожаването на петте нисши окови ще се преродят спонтанно, достигайки оттам до ниббана, без да се връщат в този свят; някои чрез унищожаването на трите окови и намаляването на алчността, омразата и заблудите ще станат веднъж завръщащи се, които ще се завърнат още веднъж в този свят, преди да сложат край на страданието; и някои чрез унищожаването на три окови ще станат навлезли в потока, неспособни да изпаднат в състояния на мъка, насочени към просветление. По този начин развитието на всички тези хора не е безплодно или безполезно, а продуктивно с плодове и ползи.'

Това казал Благословеният и Панчасика от гандаббите бил възхитен и зарадван от думите на Благородния. И като го поздравил, той го подминал отдясно и изчезнал на мига.

20 Махасамая Сутта: Голямото събрание

Божествата идват да видят Буда

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пребивавал сред Сакиите, в Голямата гора, в Капилаватту, с голяма Санга от около петстотин монаси, всички араханти. И божества от десет световни системи³⁶⁶ често идвали там, за да посетят Благословения и неговия орден от монаси.

2. И на четирима божества от Чистите обители им хрумнало:³⁶⁷ 'Благословеният е отседнал в Капилаватту с голяма Санга от около петстотин монаси, всички араханти. Нека да отидем при него и всеки да изрецитира по един стих?'

3. Тогава тези божества, толкова бързо, колкото един силен човек би могъл да протегне свитата си ръка или да я свие отново, изчезнали от Чистите обители и се появили пред Благородния. Тогава те го поздравили и застанали отстриани, а един от тях изрецитирал следния стих:

Голямо е събранието тук, в гората, множество божества са се събрали
И ние сме тук, за да видим непобедимата Санга.'

Друг казал:

'Монасите с концентрирани умове са изправили своите умове:
Те охраняват сетивата свои, както колесничарят държи юздите.'

Друг казал:

'Решетки и прегради са счупени, прагът на страстта е разкъсан,
Неопетнени си отиват непорочните провидци като добре обучени слонове.'

Друг казал:

'Който намери убежище в Буда, няма да тръгне по никакъв път надолу:
След като напусне тялото, той ще се присъедини към множеството божества.'

4. Тогава Благословеният казал на своите монаси: 'Монаси, често се е случвало божества от десет световни системи да идват да видят Татаагата и неговия орден от монаси. Така е било с върховните Буди от миналото и така ще бъде с тези от бъдещето, както е с мен сега. Ще ви опиша подробно имената на групите божества, ще ги обявя и ще ви науча на тях. Обърнете внимание и аз ще говоря.'

'Да, Благословени', казали монасите, а Благословеният казал:

5. 'Ще ви разкажа във стих: към коя сфера всеки принадлежи.
Но тези които пребивават съдржани и решителни
Като лъвове в планински пещери, след като преодолели са
Потресаващите страх и ужас, техните умове
Светли и чисти, са неопетнени и спокойни.'

В гората на Капилаватту Благословеният видя
Петстотин и отгоре от своите Араханти,
Любители на неговите думи. Към тях обърна се той:
'Монаси, наблюдавайте небесните обитатели които са дошли!
И монасите нетърпеливо се устремиха за да видят.'

³⁶⁶ – Рис Дейвис превежда неправилно "десет хиляди световни системи". Санскритът потвърждава това.

³⁶⁷ – Сферата, където пребивават незавръщащите се, преди да постигнат окончателната *ниббана*.

6. С така възникващото свръхчовешко зрение,
Някои видяха сто богове, други хиляда.
Докато едни видяха седемдесет хиляди, други видяха
Богове безброй, навсякъде наоколо.
И Този-кой-знае-с-прозрение беше наясно
За всичко, което можеха да видят и да разберат.
- И на любителите на неговото слово Благословения,
Обръщайки се, каза: 'Небесните обитатели дойдоха.
Гледайте и вижте да ги разпознаете, монаси, на свой ред,
Докато ви обявявам имената им в стихове!'
7. 'Седем хиляди якки от кралството на Капила,
Добре надарени със сила и мощни умения,
Добре е да се видят, в прекрасна свита са дошли
Радващи се да видят такива монаси, в тази гора.
- Шест хиляди якки от Хималаите,
С разнообразни нюанси и добре надарен със сили,
Добре е да се видят, в прекрасна свита са дошли
Радващи се да видят такива монаси, в тази гора.
- От планината на Сата още три хиляди якки
С разнообразни нюанси ...
- Всичко – шестнадесет хиляди якки,
В различни нюанси ...
8. Още петстотин от обителта на Весамита
В различни нюанси ...
- Кумбира също, от Раджагаха идва
(Чието обитание е по склоновете на Вепула):
Сто хиляди якки го следват.
9. Крал Датаратта, владетеля на изтока,
Благословеният на гандаббите, могъщ крал,
Дойде със свита. Много синове
Са негови, и всички носят името на Индра,
Всички добре надарени с могъщи умения ...
- Крал Вирула, владетел на юга,
Благословеният от Кумбандите, могъщ крал ...
- Вирупакка, владетел на запада,
Благословеният от наггите и могъщ крал ...
- Крал Кувера, владетел на севера,
Благословеният от якките и могъщ крал ...
- От изтока крал Датаратта сияе,
От юга Вирулака, и от запад
Вирупакка, Кувера от север:
Така разположени в гората на Капилаватту
Четири големи краля стоят в целия си блясък.'

10. С тях дойдоха и техните васали, изкусни в коварството,
Всички опитни измамници: Кутенду първо,
След това Ветенду, Виту и Витучча,
След това Кандана и Камасетта,
Киннуганду и Неганнду, са тези,
Паняда, Опаманна, Матали
(Който бе колесничар на божествата), Нала,
Читтасена от гандаббите,
Раджа, Джанесаба, Панчасикка,
Тимбару със Сурияваччаса
Дъщеря му – тези, че и още, радостни дойдоха
До тази гора, за да видят монасите на Буда.

11. От Набаса, Вейсали, Таччака
Дойдоха Наги, Камбали, Асатари,
Паяги с техните роднини. От Ямуна
Датаратга дойде с прекрасно войнство,
Еравана също, могъщият вожд на наггите
Пристигна до мястото за среща във гората.

И два пъти родени,³⁶⁸ окрилени и невидими,
Свирепи птици гаруда (врагове на наггите) са дошли
Летят тук – Читра и Супанна.
Но тук кралете нагга са в безопасност: Благословеният
Наложи примирие. С блага реч
Гарудите и наггите споделят мира на Буда.

12. Асурите също, които ръката на Индра³⁶⁹ удариха веднъж,
Обитатели на океана сега, умели в магията,
Прелестните братя на Васавя дойдоха,
Калаканджи, ужасни за гледане,
Данавегаси, Вепочиитти,
Сучитти и Пахарадда също,
Падна Намучи и стоте синове на Бали
(Който всички наричаха се Вероча) с група
На воини, които се присъединиха към своя господар Раху,
Който дошли са, да пожелаят добра среща.

13. Богове на вода, земя, огън и вятър,
Варуните и техните слуги. Сома
И Яса също. Божества, родени от любов
И състрадание, с прекрасни придворни,
Тези десет, с десетократно различни свити,
Надарени с могъщи сили и красиви на вид,
С радост дошли са, да видят монасите на Буда.

³⁶⁸ – Птиците, подобно на брамините, се "раждат два пъти" – първо се снасят като яйца, след това се излюпват!

³⁶⁹ – Индра, шампионът на боговете, ги е победил.

14. Вену³⁷⁰ също дойде със своите Сахали,
Асамите, близнаците Яма и тези
Божества, които присъстват на луната и на слънцето,
Боговете на съзвездията, духчетата на облаците,
Сакка, Благословеният на Васус, древен дарител,
Тези десет, с десетократно различни придворни ...
15. Сахабите, лъчезарни, светли, дойдоха и те,
Огнено-гребенести. Ариттаките,
Рохите, метличиносини, с Варуна
И Сахадамма, Аччута, Анеджака,
Сулейя, Ручира, Васаванесите,
Тези десет, с десетократно различни придворни ...
16. Саманите и Маха-Саманите,
Човекоподобни и повече от човекоподобни същества дойдоха,
Божествата 'покварени от удоволствието' и 'покварени в ума',³⁷¹
Зелените божества, а също и червените,
Параги, Маха-Параги с войнство,
Тези десет, с десетократно различни придворни ...
17. Сукки, Карумби, Аруни, Веганаси,
Следващи следите на Одатагаите.
Вичаккани, Садаматти, Нарагаджи,
Тези богове наричани 'Обвити в разкош' и Паджуна
Гръмвержецът, който също причинява дъжд,
Тези десет, с десетократно различни придворни ...
18. Кемияните, Туситите и Ямите,
Каттаките със свита, Ламбитаките,
Вождовете на ламите и боговете на пламъка
(Асавите), тези, които се наслаждават на формите
Направените от тях, които се хващат за работата на другите,³⁷²
Тези десет, с десетократно различни придворни ...
19. Тези шестдесет божествени свити, от различни видове,
Всички дойдоха подредени по реда на своите групи,
И други също, в подходящия ред. Те казаха:
'Той, който е преминал отвъд раждането, той за кого
Не остава пречка, който е прекосил потопа,
Него, Неопетнения, ще видим, Могъщия,
Без пречки и без прегрешения,
Като луната, която минава през облаците.'

³⁷⁰ – Това е палийската форма на Вишну, а текстът на санскрит тук наистина съдържа *Вишну*, въпреки че този велик бог се обявява едва след времето на Буда.

³⁷¹ – Виж ДН 1.2.7ff.

³⁷² – *Девите* Ниманарати и Паранимита: виж Въведението.

20. Следват Субрахма и с него Параматта,
Сананкумара, Тисса, които бяха синове
На Могъщия, дойдоха и тези.
Маха-Брахма, който управлява хиляди светове,
Във върховния свят на Брахма, възникнал там,
Ярко сияещ и страшен за гледане,
С цялата си свита. Десет негови владетели, които всеки
Управлява световите на Брахма, и сред тях
Харита, който управлява сто хиляди свята.
21. И когато всички те бяха дошли в широк набор,
С Индра и свитата на Брахма също,
След това дойде и свитата на Мара, а сега наблюдавайте
Безумието на този Тъмен. Защото той каза:
'Хайде, хванете ги и ги вържете! Със страст
Ги оковете всички! Заобиколете ги отвсякъде,
Никой да не избяга, който и бъде е той!'
Така Властелина на войната подтикна своите тъмни войски.
С дланта си той удари земята и направи
Ужасна врява, като при разкъсване на буреносен облак
С гръмотевици, светкавици и силен дъжд –
И след това – сви се, разярен, но безсилен!
22. И Той-който-знае-чрез-прозрение видя всички тях
И улови значението им. На своите монаси той каза:
'Свитата на Мара идва, монаси – внимавайте!'
Те чуха думите на Буда и останаха нащрек.
- И войните на Мара се оттеглиха от тези, които
Нито страст, нито страх можеха да завладеят.
- 'Победители, преминали отвъд страха, те победиха:
Последователите му се радват заедно с целия свят!'

21 Саккапана Сутта: Въпросите на Сакка

Едно божество се допитва до Буда

1.1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пребивавал в Магада, на изток от Раджагаха, до браминско село, наречено Амбасанда, на север от селото на планината Ведия, в пещерата Индасала. И по това време Сакка, краля на божествата,³⁷³ изпитал силно желание да види Благословения. Тогава Сакка си помислил: 'Къде се намира Благословеният, напълно просветленият Буда?' Тогава, като разбрал къде е Благословеният, Сакка казал на Тридесет и тримата богове: 'Уважаеми, Благословеният е отседнал в Магада ... в пещерата Индасала. Нека да отидем и да посетим Благословения?'

'Много добре, благородни, и нека късметът е с теб', отговорили Тридесетте и трите бога.

1.2. Тогава Сакка казал на Панчасика от гандаббите: 'Благословеният е отседнал в Магада ... в пещерата Индасала. Предлагам да отидем да го посетим.'

'Добре, уважаеми', казал Панчасика и, като взел своята лютня от жълто дърво белува, последвал Сакка. И толкова бързо, колкото един силен човек може да протегне свитата си ръка или да я свие отново, Сакка, заобиколен от Тридесет и тримата богове и придружаван от Панчасика, изчезнал от небето на Тридесет и тримата и се появил в Магада ... на планината Ведия.

1.3. Тогава огромна светлина блеснала над планината Ведия, осветявайки село Амбасанда – толкова голяма била силата на боговете – така че в околните села си казали: 'Виж, планината Ведия днес гори, в пламъци е! Какъв е проблемът, че планината Ведия и Амбасанда са осветени така?' и те били толкова ужасени, че косите им настръхнали.

1.4. Тогава Сакка казал: 'Панчасика, за хора като нас е трудно да се доближат до Татаагатите, когато те се наслаждават на блаженството на медитацията и следователно са оттеглени. Но ако ти, Панчасика, първо привлечеш³⁷⁴ ухото на Благословения, тогава бихме могли след това да се приближим и видим Благословения, напълно просветления Буда.'

'Добре, Уважаеми', казал Панчасика и като взел лютнята си от жълто дърво белува, се приближил до пещерата Индасала. Мислейки: 'Доколкото това не е нито много далеч, нито твърде близо до Благословения, и той ще чуе моя глас', той застанал отстриани. След това, под звука на своята лютня, той изпял следните стихове, възхваляващи Буда, Дамма, Арахантите и любовта:

1.5. 'Моя госпожо Суриявачаса, О, Слънчице³⁷⁵ мое –
Отдавам почит на баща ти Тимбару,
чрез когото роди се толкова хубава дама,
Която е причина за цялата радост в сърцето ми.

Възхитителна като бриза за този, който се поти,
Или като разхлаждащ поток за този, който е жаден,
Твоята сияйна красота ми е скъпа
Както Дамма е за арахантите.

³⁷³ – Сакка е ръководителя на Тридесет и тримата богове, в небе, което все още принадлежи на света на сетивните желания (*камавачара*), над този на Четирите велики краля, но далеч под света на Брахма – всъщност доста ниска позиция в будистката космологична схема (вж. Въведението).

³⁷⁴ – *Пасадеяси*: "моля, привличам, очаровам". Не е най-подходящият термин (Рис Дейвис използва "спечели"), но е подходящ за талантите на Панчасика.

³⁷⁵ – Значението на Суриявачаса (вж. ДН 20.10).

Като лекарство за онзи, който е болен,
Или храна за този, който все още гладува,
Донесете ми, милостива госпожо, сладко освобождаване
С вода, охладете погълналите ме пламъци.

Слонът, потиснат от летните горещини,³⁷⁶
Търси басейн, върху който лотоса плува
Толкова прохладно, изпълнено с венчелистчета и цветен прашец,
Така в пазвата ти сладко бих се потопил.

Както слона, подтикван от остена,
Не обръща внимание на убождания на пика и копие,
Така и аз, без да обръщам внимание, не знам какво правя,
Опиянен от красивата ти форма.

За теб сърцето ми е здраво оковано с окови,
Всичките ми мисли са доста преобразени
Вече не мога да намеря предишната си посока:
Аз съм като риба, която се е хванала на кука със стръв.

Хайде, прегърни ме, девическо проявление на нещата!
Прегърни ме с толкова красивите си очи!
Вземи ме в ръцете си, моя прекрасна милейди, това е всичко,
което някога бих искал или бих могъл да желая.

Отначало желанието ми бе слабо, О, прекрасна
Но с размахване на косите ти, то бързо нарастваше,
Както нарастват даренията,
които арахантите получават.

Всяка заслуга, която придобил съм
дарявайки на тези благородни –
нека, О прекрасна моя,
да узрее заедно със любовта ти!

Както Синът на Сакиите в джаните е потопен
единен, бдителен и осъзнат,
и търси безсмъртната цел,
Така стремя се към твоята любов, Слънчице мое!

Така, както този мъдрец би се зарадвал,
ако се пробуди за върховно просветление,
Така бих се зарадвал,
да стана едно със теб.

Ако Сакка би изпълнил само едно желание,
като Господар на Тридесет и трите бога,
скъпа моя, ти си единствената, която бих желал,
толкова силна е любовта, която тая към теб.

³⁷⁶ – Слоновете наистина страдат от жегата и трябва да се държат на хладно.

Като току-що цъфнало салово дърво
е вашият баща, толкова мъдър, милейди.
Отдавам му почит, покланяйки се смирено,
на този, чиято дъщеря е от такъв род.'

1.6. Като чул това, Благословеният казал: 'Панчасика, звукът на твоите струни се слива толкова добре с твоята песен, а твоята песен със струните, че нито една от двете не надделява прекалено над другата.'³⁷⁷ Кога си композирал тези стихове за Буда, Дамма, Арахантите и любовта?'

'Благословени, това беше, когато Благословеният отседна на брега на река Неранджара, под баняновото дърво преди своето просветление. По това време се влюбих в дамата Бадда, ярка като слънцето, дъщерята на крал Тимбару от гандаббите. Но дамата беше влюбена в друг. Тя предпочиташе Сихади, синът на колесничаря Матали. И когато открих, че не мога да спечеля дамата по никакъв начин, взех лютнята си от жълто дърво белува и отидох в дома на крал Тимбару от гандаббите, и там изпях тези стихове:

1.7. (Стиховете са като 5). 'И, Благословени, след като чу стиховете, госпожата Бадда Сурияваччаса ми каза: "Господине, аз лично не съм виждала този Благословен, въпреки че чух за него, когато отидох в залата Судамма на Тридесет и тримата богове да танцувам. И тъй като, господине, толкова високо хвалите този Благословен, нека се срещнем днес." И така, Благословени, срещнах дамата, не тогава, а по-късно.'

1.8. Тогава Сакка си помислил: 'Панчасика и Благословеният са в приятелски разговор', затова той извикал на Панчасика: 'Скъпи Панчасика, поздравя Благословения от мен, казвайки: "Благословени, Сакка, кралят на боговете, заедно със своите служители и последователи, отдава почит в нозете на Благословения."'

'Много добре, Благородни', каза Панчасика и го направил.

'Панчасика, нека Сакка, кралят на боговете, неговите служители и последователи са щастливи, защото всички те желаят щастие: божества, хора, асури, наги, гандабби и каквито и други групи същества да има!' защото това е начинът, по който Татаагатите поздравяват такива могъщи същества. След този поздрав Сакка влязъл в пещерата Индасала, поздравил Благословения и застанал отстрани, а Тридесет и тримата богове, с Панчасикка, направили същото.

1.9. След това в пещерата Индасала грубите проходи станали гладки, тесните части станали широки, а в тъмната пещера станало светло, благодарение на силата на божествата. Тогава Благословеният казал на Сакка: 'Невероятно и удивително е, че вие, почитаеми Косия,³⁷⁸ който имате толкова много задължения и толкова много работа, трябва да дойдете тук.'

'Благословени, отдавна исках да посетя Благословения, но винаги съм бил толкова зает от името на Тридесет и тримата, че не можах да дойда. Веднъж Благословеният беше отседнал в Саватти в колибата Салала и аз отидох в Саватти, за да видя Благословения.

1.10. По това време Благословеният седеше в някаква форма на медитация, а съпругата на крал Вессавана Бунджати го чакаше, почитайки го със събрани длани. Казах ѝ: 'Лейди, моля, поздравете Благословения от мен и кажете: 'Сакка, кралят на боговете, със своите служители и последователи, отдава почит в краката на Благословения'. Но тя каза: "Господине, не е подходящият момент да видите Благословения, той е в отстъпление."

"Добре тогава, госпожо, когато Благословеният излезе от медитацията си, моля те, кажи ми какво съм казал." Благословени, дамата поздравя ли ви от мое име и Благословения помни ли какво каза?'

³⁷⁷ – Буда се въздържа да упрекне Панчасика за донякъде неподходящата му песен и му прави изящен комплимент. В "домашния живот" Готама трябва да е чувал много любовни песни, дори ако пренебрегнем всички легенди за неговото възпитание.

³⁷⁸ – Титла или име на Индра, използвано учтиво като например Васетта в ДН 16, 5.19 и т.н.

'Тя наистина ме поздрави, Владетелю на боговете, и си спомням какво каза. Спомням си също, че звукът от колелата на вашата колесница ме извади от моята медитация.'

1.11. 'Благословени, тези богове, които се появиха в небето на Тридесет и трите преди мен, ми казаха и ме увериха, че всеки път, когато Татаагата, напълно просветлен Арахант Буда се появи в света, редиците на божествата се увеличават, а тези на броят на асурите намалява. Всъщност аз самият съм бил свидетел на това. Имаше, Благословени, точно тук, в Капилаватту, едно сакииско момиче, наречено Гопика, което вярваше в Буда, Дамма и Санга и спазваше стриктно предписанията. Тя отхвърли статуса на жена и разви мисълта да стане мъж. След това, след смъртта си, при разпада на тялото, тя отиде до щастлива дестинация, прераждайки се в небесно състояние сред Тридесет и тримата богове, като един от нашите синове, ставайки известен като Гопака синът на девите.³⁷⁹ Освен това имаше трима монаси, които, съблюдавайки светия живот под ръководството на Благословения, бяха преродени в по-нисшо състояние на гандабхи. Те живееха, отдавайки се на удоволствията на петте сетива, като наши помощници и слуги. При това Гопака ги смъмри, казвайки: "Какво имавте, уважаеми, че не слушахте учението на Благословения? Бях жена, която вярваше в Буда ... отхвърлих статута на жена ... и се преродих сред Тридесет и тримата богове и съм известна като Гопака, синът на девите. Но вие, след като сте съблюдавали светия живот, следвайки Благословения, сте се преродили в по-долното състояние на гандабха! За нас е жалка гледка да видим нашите събрата в Дамма преродени в по-долното състояние на гандабхи!" И бидейки порицани по този начин, две от тези божества незабавно развиха осъзнатост,³⁸⁰ и така достигнаха до кралството на свитата на Брахма.³⁸¹ Но един от тях остана пристрастен към сетивните удоволствия.

1.12 [Гопака проговори:]

"Бях мирянка, последователка на Този-който-вижда,
и името ми бе Гопика.
Бях отдадена на Буда и на Дамма,
и вярно служих аз на Санга.

Поради съвършенството на учението на Буда,
Сега съм могъщ, прекрасен син на Сакка,
прероден сред Тридесетте и трима.
И тук ме знаят с името Гопака.

Тогава видях бивши монаси, които бяха достигнали
Не по-високо от сферата на гандабхи,
Които преди преродени бяха като хора
Те бяха последователи на Готама.

Ние им доставяхме храна и напитки
И ги чакаше в домовете си.
Нямаха ли уши, че така Благословени
Все още не са усвоили Учението на Буда?

Всеки за себе си трябва да разбере
Тази Дамма, преподавана от Този-който-вижда,
Аз бях такъв, който ви последва,
чул добрите думи на благородните.

³⁷⁹ – *Девапутта*: или просто мъж *дева*, или глава на група *деви*.

³⁸⁰ – Обърнете внимание на важността на това; следващата *сутта*, е посветена изцяло на тази тема.

³⁸¹ – По-висок от този на Тридесет и тримата богове

Сега съм могъщ, прекрасен син на Сакка,
прероден сред Тридесетте и трима.
Но вие последвали най-добрия сред хората,
и водили висш духовен живот,

сте се преродили в тази по-ниша сфера,
прераждане, което не ви подобава.
Жалка гледка виждам, добри приятели,
събрата будисти в по-нисша сфера.

Преродени в сферата на гандабхи
Вие разчитате само на боговете,
Докато аз, живеех във дом –
но вижте разграничението ми сега!

От живот във дом, и като жена,
Сега съм прероден като божество от мъжки пол,
Наслаждаващо се на райското блаженство!"
Когато бяха смъррени така от Гопака,
Истински последовател на Готама,

С голяма мъка всички те отвърнаха:
"Нека се стремим, нека се стараем –
повече няма да служим на другите!"
Две от тях пробудиха енергичност,
припомниха си словата на Буда.

Те пречистиха сърцата си от страстта,
Виждайки опасността в желанията,
И като слон, който се отърсва
Всички ограничителни връзки те са прекъснали

Оковите и връзките на похотта,
Тези окови на Злия
Толкова трудни за преодоляване – и така
Над самите богове, Тридесет и тримата,

С Индра и Паджапати,
Който седеше на трон в залата на Съвета,
Тези двама герои, от страсти пречистени,
Задминаха ги и ги остави далеч назад.

Като видя това, Васавата,³⁸² ужасен,
Вождът сред това множество от богове, извика:
"Вижте как тези от по-нисшата сфера
Изпревариха боговете, Тридесет и тримата!"

Тогава чувайки за страховете на своя владетел,

³⁸² – Васавата е още едно име за Сакка

Гопака каза на Васавата:
"Благословени Индра, в света на хората
Буда, наречен Сакииски мъдрец,³⁸³
е придобил овладяването на страстта.

И тези негови последователи,
които се бяха провалили
в осъзнатостта по време на смъртта
Сега си я възстановиха с моя помощ.

От тримата остава един
обитавайки множеството от гандабби.
Но двама, спомняйки си пътя към пробуждането,
успокоени, отхвърлят дори боговете.

Нека никой последовател никога не се съмнява
Тази истина все още може да бъде осъзната
От тези, които живеят в тези обители.³⁸⁴
Ние почит отдаваме на Буда, победителя, висшият сред хората,
който прекоси потопа и пресече съмнението."

Дори и тук те добиха истината и
Преминаха отвъд към по-висока сфера.
Тези двамата са спечелили по-високо място от това
В кралството на свитата на Брахма.

И ние дойдохте, О, Благословени,
с надеждата да придобием тази истина и,
ако Благословеният ни позволи,
Да зададем въпросите си към него.'

1.13. Тогава Благословеният си помислил: 'Сакка е водил чист живот от дълго време. Каквито и въпроси да зададе, ще бъдат по същество, а не несериозни, и той бързо ще разбере отговорите ми.' Така Благословеният отговори на Сакка в стих:

'Питай ме, Васаката, всичко, което пожелаеш!
На това което попитаеш, твоят ум ще успокоя.'

[Край на първата рецитационна част]

2.1. Поканен по този начин, Сакка, владетелят на боговете, задал първия си въпрос на Благословения: 'С какви окови, Благословени, са вързани съществата – богове, хора, асури, наggi, гандабби и каквито и да било други видове – при което, въпреки че желаят да живеят без омраза, нараняване, враждебност или злоба, и в мир, те все пак живеят в омраза, вредят един на друг, враждебни и злобни?' Това бил първият въпрос на Сакка към Благословения и Благословеният отговорил: 'Владетелю на боговете, връзките на ревността и алчността са тези, които свързват съществата, така че, въпреки че желаят да живеят без омраза, ... те все още живеят в омраза, вредят един на друг, враждебни и злобни.' Това бил отговорът на

³⁸³ – *Шакаямуни*: общ термин за Буда в писанията на Махаяна, но изключително рядък в Палийския канон.

³⁸⁴ – Като цяло се смята за почти невъзможно за обитателите на небесните светове да получат просветление – почти, но не съвсем, е значението тук!

Благословения и Сакка, възхитен, възкликнал: 'Така е, Благословени, така е, Благородни! Чрез отговора на Благословения преодолях съмнението си и се освободих от несигурността!'

2.2. Тогава Сакка, след като изразил своята благодарност, задал друг въпрос: 'Но Благословени, какво поражда ревността и алчността, какъв е произходът им, как се раждат, как възникват? Поради наличието на какво възникват, поради липсата на какво не възникват?'

'Ревността и алчността, Владетелю на боговете, се зараждат от харесване и нехаресване, това е техният произход, така се раждат, така възникват. Когато те присъстват, те възникват; когато те отсъстват, те не възникват.'

'Но, Благородни, какво поражда харесване и нехаресване? ... Поради наличието на какво възникват, поради липсата на какво не възникват?'

'Те възникват, Владетелю на боговете, от желание ... Поради наличието на желание те възникват, поради липсата на желание те не възникват.'

'Но, Благородни, какво поражда желанието? ...'

'Желанието, Владетелю на боговете, възниква от мисленето³⁸⁵ ... Когато умът мисли за нещо, желанието възниква; когато умът не мисли за нищо, желанието не възниква.'

'Но, Благородни, какво дава повод за размисъл? ...'

'Мисленето, Владетелю на боговете, възниква от склонността към разпространение³⁸⁶ ... Когато тази склонност е налице, възниква мисленето; когато тя отсъства, мисленето не възниква.'

2.3. 'Но, Благородни, каква практика е предприел този монах, който е достигнал правилния път, който е необходим и води до прекратяване на склонността към разпространение?'

'Владетелю на боговете, аз заявявам, че има два вида щастие: видът, който трябва да се преследва, и видът, който трябва да се избягва. Същото важи и за страданието и самообладанието. Защо заявих това по отношение на щастията? Ето как разбрах щастията: когато забелязах, че в преследването на такова щастие неблагоприятните фактори се увеличават, а благоприятните намаляват, тогава това щастие трябваше да се избягва. И когато забелязах, че в преследването на такова щастие неблагоприятните фактори намаляват, а благоприятните се увеличават, тогава това щастие трябваше да се търси. Сега, от такова щастие, което е придружено от мислене и размишление,³⁸⁷ и от това, което не е придружено така, последното е по-превъзходно. Същото се отнася за страданието и за самообладанието. И това, Владетелю на боговете, е практиката, която монахът е предприел, който е достигнал правилния път ... водещ до прекратяване на склонността към разпространение.' И Сакка изразил радостта си от отговора на Благословения.

2.4. Тогава Сакка, след като изразил своята благодарност, задал друг въпрос: 'Но, Благородни, каква практика е предприел този монах, който е придобил сдържаността, изисквана от правилата?'³⁸⁸

'Владетелю на боговете, аз заявявам, че има два вида телесно поведение: видът, който трябва да се преследва, и видът, който трябва да се избягва. Същото важи и за поведението на речта и за преследването на цели. Защо заявих това по отношение на телесното поведение? Ето как разбирам телесното поведение: когато забележа, че при извършването на определени действия неблагоприятните фактори се увеличават, а благоприятните намаляват, тогава тази форма на телесно действие трябва да се избягва. И когато забележа, че чрез

³⁸⁵ – *Витакка. Рис Дейвис* казва (отчасти): "Думата се използва не с някакъв фин нюанс на психологическо значение, а в нейния популярен смисъл... "замисляне" ...

³⁸⁶ – *Папанча*: трудна дума. Значението "разнообразяване" е въведено от Бикку Нананда.

³⁸⁷ – *Витакка-вичара*. Това се отнася за втора *джана* (виж ДН 2.75, 11). Използвал съм това изобразяване вместо по-обичайното "първоначално и продължително приложение". В лично съобщение Л. С. Казънс пише: "Думите просто не означават това... *Суттанта* не прави разлика между достъп и усвояване – следователно използваните термини нямат своя моментен смисъл на Абидамма. В случая с *вичара* това дори не е смисълът от Абидамма, тъй като Даммасангани ясно обяснява *вичара* като "изследване".'

³⁸⁸ – *Патимокка*.

извършването на такива действия неблагоприятните фактори намаляват, а благотворните се увеличават, тогава такова телесно действие трябва да се следва. Затова правя това разграничение. Същото важи и за поведението на речта и преследването на цели. И това, Владетелю на боговете, е практиката, която е предприел монахът, който е придобил съдържаността, изисквана от правилата.' И Сакка изразил радостта си от отговора на Благословения.

2.5. Тогава Сакка задал друг въпрос: 'Но, Благородни, каква практика е предприел този монах, който е придобил контрол над сетивните си способности?'

'Владетелю на боговете, аз заявявам, че нещата, възприемани от окото, са два вида: такива, които трябва да се преследват, и такива, които трябва да се избягват. Същото важи и за нещата, възприемани от ухото, носа, езика, тялото и ума.' При това Сакка казал: 'Благословени, разбирам напълно истинския смисъл на това, което Благословеният очерта накратко. Благословени, какъвто и обект да бъде възприет от окото, ако преследването му води до увеличаване на неблагоприятните фактори и намаляване на благотворните, това не трябва да се преследва; ако неговото преследване води до намаляване на неблагоприятните фактори и увеличаване на благотворните, такъв обект трябва да се преследва. И същото се отнася за нещата, възприемани от ухото, носа, езика, тялото и ума. Така разбирам напълно истинския смисъл на изложеното накратко от Благословения и така чрез отговора на Благословения преодолях съмнението си и се освободих от несигурността.'

2.6. Тогава Сакка задал друг въпрос: 'Но, Благородни, дали всички аскети и брамини преподават едно и също учение, практикуват една и съща дисциплина, желаят ли едно и също нещо³⁸⁹ и преследват ли една и съща цел?'

'Не, владетелю на боговете, не го правят.'

'Но защо, Благородни, не го правят?'

'Светът, Владетелю на боговете, е съставен от много и различни елементи. В такъв случай съществата се придържат към едно или друго от тези различни неща и към каквото и да се придържат, към него стават силно пристрастени и заявяват: 'Само това е истината, всичко друго е лъжа!' Следователно те не всички преподават едно и също учение, практикуват една и съща дисциплина, искат едно и също нещо, преследват една и съща цел.'

'Благородни, дали всички аскети и брамини са напълно опитни, освободени от връзки, свършени в светия живот, напълно са достигнали целта?'

'Не, Владетелю на боговете.'

'Защо е така, Благородни?'

'Само онези, Владетелю на боговете, които са освободени чрез унищожаването на жаждата, са напълно опитни, освободени от връзките, свършени в светия живот и напълно са достигнали целта.' И Сакка се зарадвал на отговора както преди.

2.7. Тогава Сакка казал: 'Страстта, Благородни, е болест, цирей, стрела. Тя съблазнява човека, въвличайки го в това или онова състояние на съществуване, така че той се преражда във висши или нисши състояния. Докато други аскети и брамини с различни възгледи не ми дадоха възможност да задам тези въпроси, Благословеният ме инструктира подробно и по този начин премахна стрелата на съмнението и несигурността от мен.'

'Владетелю на боговете, признавате ли, че сте задавали същия въпрос на други аскети и брамини?'

'Да Благородни.'

'Тогава, ако нямате нищо против, моля, кажете ми какво казаха.'

'Нямам нищо против да кажа на Благословения или на някой като него.'

'Тогава ми кажи, Владетелю на боговете.'

Благословени, отидох при онези, които смятах за аскети и брамини поради техния уединен живот в гората, и им зададох тези въпроси. Но вместо да ми дадат подобаващ отговор, те ме попитаха в отговор: "Кой сте вие, Уважаеми?" Отговорих, че съм Сакка,

³⁸⁹ – Същият въпрос, зададен в ДН 16.5.26 от Субадда.

владетелят на боговете, и те ме попитаха какво ме е довело там. След това ги научих на Дамма, доколкото я бях чул и практикувал. Но те бяха много доволни дори от това и казаха: "Видяхме Сакка, владетеля на боговете, и той отговори на въпросите, които му зададохме!" И те станаха мои последователи, вместо аз да стана техен. Но аз, Благословени, съм последовател на Благословения, Победителя на потока, не подлежащ на прераждане в състояния на скръб, твърдо установен и предназначен за пълно просветление.'

'Владетелю на боговете, признаваш ли, че някога си изпитвал радост и щастие, каквито изпитваш сега?'

'Да Благородни.'

'И за какво беше това?'

'В миналото, Благословени, беше избухнала война между боговете и асурите и боговете бяха победили асурите. И след битката, като победител, си помислих: "Каквото и да е сега храната на боговете, и каквато е храната на асурите, отсега нататък ще се наслаждаваме и на двете." Но, Благословени, такова щастие и удовлетворение, което се дължи на удари и рани, не води до безстрашие, откъсване, прекратяване, мир, висше знание, просветление, ниббана. Но това щастие и удовлетворение, което се получава чрез слушане на Дамма от Благословения, което не се дължи на удари и рани, наистина води до безстрашие, откъсване, прекратяване, мир, висше познание, просветление, ниббана.'

2.8. 'Владетелю на боговете, какви неща си спомняш, когато признаеш, че изпитваш такава удовлетворение и щастие като това?'

'Благословени, в такъв момент на ум ми идват шест неща, на които се радвам:

"Аз, който съществувам само като бог, спечелих
Шансът, чрез камма, за друг земен живот."³⁹⁰

Това, Благословени, е първото нещо, което ми хрумва.

"Оставяйки зад себе си това нечовешко кралство на богове,
Безпогрешно ще търся утробата, която искам да намеря."

Това, Благословени, е второто нещо ...

"Проблемите ми са решени, с удоволствие ще живея според закона на Буда,
Контролиран и осъзнат, изпълнен с ясно съзнание."

Това, Благословени, е третото нещо ...

"И ако по този начин в мен възникне просветление,
Като знаещ ще живея и там ще чакам своя край."

Това, Благословени, е четвъртото нещо ...

"Тогава, когато напусна човешкия свят отново, ще бъда
Отново бог, и то от най-висок ранг."

Това, Благословени, е петото нещо ...

"По-славни от божествата са несравнимите богове,³⁹¹
Сред чието обитание ще направя последния си дом."

³⁹⁰ – Идеята, че богът трябва да се върне в човешкото състояние, преди да получи просветление, изглежда се прилага тук, въпреки че Сакка или е, или се предполага, че е навлязъл на потока.

³⁹¹ – *Аканитта*, тези в най-високото небе от всички. Виж Въведението.

Това, Благословени, е шестото нещо, което ми хрумва и това са шестте неща, на които се радвам.

2.9. 'Моите желания неизпълнени,
съмняващ се и нерешителен,
Аз се скитах толкова дълго време,
в търсене на Татаагата.

Представях си, че аскети
живеещи в уединение
със сигурност трябва да са пробудени,
затова отидох да седна близо до тях.

"Как има успех?
Как има провал?"
Но те бяха спънати от подобни въпроси
относно пътя и относно практиката.

И когато разбраха, че аз
съм Сакка, идвам от боговете,
вместо това ме разпитват за
делото, което ме е довело до това състояние.

Аз ги научих на Дамма
както го бях научил сред хората.
Те бяха възхитени от това, като казаха:
"Видяхме Вассава!"

Сега, откакто видях Буда,
който ни помага да преодолеем съмнението,
днес, без страх,
Отдавам почит на Пробудения.

На извадилия стрелата на копнежа,
На несравнимия Буда.
Прекланям се пред великия герой,
Буда, роднината на слънцето.

Така както Брахма е почитан
от боговете, Благословени,
днес ще те боготворим -
ела да ти се поклоним!

Само ти си Пробуденият!
Ти си върховният Учител!
В света с неговите богове,
нямаш аналог.'

2.10. Тогава Сакка, владетелят на боговете, каза на Панчасика от гандаббите: 'Скъпи ми Панчасика, ти ми помогна много, за да спечеля ухото на Благословения. Защото именно чрез твоето спечелване на ухото му ние бяхме допуснати до присъствието на Благословения, Арахантът, върховно просветленият Буда. Аз ще ти бъда баща, ти ще бъдеш крал на гандаббите и ще ти дам Бадда Суриявачаса, която желаше.'

И тогава Сакка, владетелят на боговете, докосна земята с ръката си и извика три пъти:

Почит към Благословения, Араханта, напълно просветленият Буда!
Почит към Благословения, Араханта, напълно просветленият Буда!
Почит към Благословения, Араханта, напълно просветленият Буда!

И докато той говореше в този диалог,³⁹² чистото и неопетнено око на Дамма се надигна в Сакка, владетеля на боговете, и той знаеше: 'Каквито и неща да имат произход, трябва да стигнат до прекратяване.' И същото нещо се случи и с осемдесет хиляди божества.

Такива бяха въпросите, които Сакка, владетелят на боговете, искаше да зададе, и на които Благословеният отговори вместо него. Следователно тази беседа се нарича 'Въпросите на Сакка.'

³⁹² – Не е съвсем ясно дали Сакка наистина е станал навлязъл в потока в този момент или по-рано, когато е направил изявлението. В по-ранния момент Буда не е направил директен коментар, вероятно знаейки, за това "обръщане" (Рис Дейвис), въпреки че не се е случило съвсем, е неизбежно.

22. Махасатипаттана Сутта – Дългата беседа за основите на осъзнатостта³⁹³

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ.³⁹⁴ Веднъж Благословеният отседнал сред народа Куру, в град наречен Камасадамма. Там, той се обърнал към монасите: "Монаси". "Благородни", отговорили монасите. Благословеният казал следното:

2. "Монаси, това е прекият път³⁹⁵ за пречистването на съществата, за преодоляването на скръбта и риданията, за изчезването на болката и скръбта, за постигане на правилния метод и за достигането на ниббана – наречен, четирите основи на осъзнатостта.

3. "Кои са тези четири основи на осъзнатостта? Тук [в това учение] монаси, монахът стои съзерцавайки тялото като тяло – енергичен, напълно осъзнат и помнещ – отхвърлил всякаква алчността и печал към света. Той стои съзерцавайки усещанията като усещания – енергичен, напълно осъзнат и помнещ – отхвърлил всякаква алчността и печал към света. Той стои съзерцавайки ума като ум – енергичен, напълно осъзнат и помнещ – отхвърлил всякаква алчността и печал към света. Той стои съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума – енергичен, напълно осъзнат и помнещ – отхвърлил всякаква алчността и печал към света.

(СЪЗЕРЦАНИЕ НА ТЯЛОТО)

(1. Осъзнатост на дишането)

4. "А как монаси, монахът остава да съзерцава тялото като тяло? Тук монахът – отишъл в гората или в основата на някое дърво или в празна постройка, сяда долу с кръстосани крака, като държи тялото изправено; насочва съзнанието си отпред, непрекъснато вдишва осъзнато и издишва осъзнато. Вдишвайки дълъг дъх, той осъзнава: "Вдишвам дълъг дъх"; или издишвайки дълъг дъх, той осъзнава: "Издишвам дълъг дъх". Или вдишвайки къс дъх, той осъзнава: "Вдишвам къс дъх"; или издишвайки къс дъх, той осъзнава: "Издишвам къс дъх". Той тренира така: "Ще вдишвам, усещайки цялото тяло [на дъха]". Той тренира така: "Ще издишвам, усещайки цялото тяло [на дъха]". Той тренира така: "Ще вдишвам и успокоявам телесните дейности". Той тренира така: "Ще издишвам и успокоявам телесните дейности". Така както умелият стругар или неговия чирак, когато прави дълго завъртане, осъзнава: "Правя дълго завъртане", или когато прави късо завъртане, осъзнава: "Правя късо

³⁹³ – Бел. от преводача на български: това е преводът от пали на Бикку Боди.

³⁹⁴ – Това обикновено се счита за най-важната *сутта* в целия Пали канон. Тя се повтаря дословно в МН 10 като Сатипаттана Сутта, с пропускане на стихове 18-21. Текстът (или този на МН 10) е преведен отделно няколко пъти, по-специално от Сом Тера като *Пътят на вниманието* (2-ро издание, Коломбо 1949 г., 3-то издание, ВПС 1967 г.). Важната книга *Сърцето на будистката медитация* от Нянапоника Махатера (Коломбо 1954 г., Лондон 1973 г. и по-късно) е по същество базирана на тази Сутта и съдържа превод не само на това, но и на други подходящи текстове от Палийския канон и от източници на Махаяна (особено Сиксисамуччая на *Сантидева*). Забележката на автора във Въведението (стр. 14) също трябва да се отбележи: "Сред школите на Махаяна в Далечния Изток най-близо до духа на Сатипаттана са предимно китайският Чан и японският Дзен. Независимо от разликите в метода, целта и основните философски концепции, свързващите връзки със Сатипаттана са близки и силни и е жалко, че те почти не са били подчертани или забелязани." Трябва обаче да се спомене, че откакто тези думи бяха написани, започна да се проявява осъзнаването, че Дзен има много общо с Теравада като цяло и с метода Сатипаттана в частност – донякъде за изненада на някои, които преувеличиха "уникалността" на Дзен. Кръстосаните заглавия в тази Сутта съответстват много на тези, използвани от Почитаемия Нянамоли в МН 10.

³⁹⁵ – Бел. от преводача на български: "*Екаяна магга*" – Почитаемия Бикку Боди превежда като "прекият път" (Почитаемия Нянамоли превежда като "пътят водещ само в една посока", други преводачи превеждат като "единственият път". От метафората в СН 47.12, в която се сравнява с единствената врата в крепостта, се вижда, че пътят е единствен, (а не пряк или водещ в една посока), и може би така трябва да се преведе "*екаяна магга*". Бикку Анандаджоти [<http://ancient-buddhist-texts.net/Texts-and-Translations/Satipatthana/Satipatthana.pdf>] казва, че фразата по-скоро означава просто "еднопосочен път", доктринално (както и езиково) характеристиката на всички еднопосочни пътища е, че няма връщане назад, и водят човека докато накрая стигне до резултата, които в този случай е окончателното знание (*анна*), или до нивото на незавръщане се (*анагами*).

завъртане"; по същия начин монахът, когато вдишва дълъг дъх, осъзнава: "Вдишвам дълъг дъх"; или издишвайки дълъг дъх, той осъзнава: "Издишвам дълъг дъх" ... Той се тренира: "Ще вдишвам и успокоявам телесните дейности". Той се тренира: "Ще издишвам и успокоявам телесните дейности".

5. "По този начин той остава съзерцавайки тялото като тяло отвътре или остава съзерцавайки тялото като тяло отвън или остава съзерцавайки тялото като тяло както отвътре, така и отвън. Или той остава съзерцавайки явленията възникващи в тялото, остава съзерцавайки изчезващите явления в тялото или остава съзерцавайки както възникващите, така и изчезващите явления в тялото. Или неговата осъзнатост, че "Има тяло" се поддържа до степен, необходима само за знание и запомняне. И той остава независим, непривързан към каквото и да е в света. Това е начина по който монахът съзерцава тялото като тяло.

(2. Четирите пози)

6. "Освен това монаси, когато върви, монахът осъзнава: "Аз вървя". Когато стои той осъзнава: "Аз стоя". Когато седи той осъзнава: "Аз седя". Когато лежи той осъзнава: "Аз лежа". Или както е разположено тялото му, така той го осъзнава.

7. "По този начин той остава съзерцавайки тялото отвътре или отвън, или както отвътре, така и отвън ... оставайки непривързан към каквото и да е в света. Така монахът остава съзерцаващ тялото като тяло.

(3. Пълно осъзнаване)

8. "Освен това монаси, когато върви напред и назад монахът го извършва в пълно осъзнаване; той извършва в пълно осъзнаване когато гледа напред и настрани; той извършва в пълно осъзнаване когато се навежда и протяга крайниците си; той извършва в пълно осъзнаване когато носи горното си наметало; горната си роба и купата си, той извършва в пълно осъзнаване когато яде, пие, дъвче и вкусува; той извършва в пълно осъзнаване когато уринира и дефекира; той извършва в пълно осъзнаване когато върви, стои, седи, заспива, събужда се, говори и остава в мълчание.

9. "По този начин той остава съзерцавайки тялото отвътре или отвън, или както отвътре, така и отвън ... оставайки непривързан към каквото и да е в света. Така монахът остава съзерцаващ тялото като тяло.

(4. Нечистотии – частите на тялото)

10. "Освен това монаси, монахът преглеждайки същото това тяло от ходилата на краката нагоре, от върха на главата надолу, оградено от кожа и пълно с различни нечистотии, осъзнава: "В това тяло има косми на главата, косми по тялото, нокти, зъби, кожа, плът, сухожилия, кости, костен мозък, бъбреци, сърце, черен дроб, плевра, далак, бели дробове, дебели черва, тънки черва, стомах, испражнения, жлъчка, хрочки, гной, кръв, пот, мазнини, сълзи, омазняване на кожата, слюнка, слюз, течност в ставите, урина". Също като торба, която има отвори в двата края, пълна с различни видове зърно – пшеница, ориз, бобчета от папуда, бял боб, сусамени семена, олющен ориз, и човек с добро зрение, изсипвайки съдържанието, преглеждайки така: "Това е пшеница. Това е ориз. Това са бобчета от папуда. Това е бял боб. Това са сусамени семена. Това е олющен ориз.", по същия начин монахът извършва преглед на същото това тяло ... което е пълно с различни видове нечистотии така "в това тяло има косми на главата ... и урина".

11. "По този начин той остава съзерцавайки тялото отвътре или отвън, или както отвътре, така и отвън ... оставайки непривързан към каквото и да е в света. Така монахът остава съзерцаващ тялото като тяло.

(5. Елементи)

12. "Освен това монаси, монахът преглеждайки същото това тяло, както и да стои, както и да е разположено, като съставено от елементи така: "В това тяло съществува елементът

земя, елементът вода, елементът огън и елементът вятър". Така както умел касапин или неговия чирак, след като са убили крава, сядат на кръстопът и я нарязват на парчета, по същият начин и монахът съзерцава това тяло ... като съставено от елементи така: "В това тяло съществува елементът земя, елементът вода, елементът огън и елементът вятър".

13. "По този начин той остава съзерцавайки тялото отвътре или отвън, или както отвътре, така и отвън ... оставайки непривързан към каквото и да е в света. Така монахът остава съзерцаващ тялото като тяло.

(6-14. Съзерцание на десетте костници)

14. "Освен това монаси, ако види труп, захвърлен в костница – мъртъв от един, два или три дни, подут, посинял и гниещ, монахът го сравнява със същото това тяло така: "Това тяло има същата природата, и то ще бъде като това, то няма да избегне тази съдба"

15. "По този начин той остава съзерцавайки тялото отвътре или отвън, или както отвътре, така и отвън ... оставайки непривързан към каквото и да е в света. Така монахът остава съзерцаващ тялото като тяло.

16. "Или отново, ако види труп, захвърлен в костница, наяден от гарвани, лешояди и ястреби, от кучета, хиени и различни червеи, монахът сравнява със същото това тяло така: "Това тяло има същата природата, и то ще бъде като това, то няма да избегне тази съдба"

17. " ... Това е отново начинът по който монахът остава съзерцавайки тялото като тяло.

18.-24. "Или отново, ако види труп, захвърлен в костница, скелет, зацапан с плът и кръв, свързан със сухожилия ... скелет без плът, зацапан с кръв, свързан със сухожилия ... скелет без плът или кръв, свързан със сухожилия ... кости, отделени от техните сухожилия, разпръснати във всички посоки – тук кост от ръка, там кост от крак, тук кост от пищял, там кост от бедро, тук кост от хълбок, там кост от гръбнака, тук ребро, там гръдна кост, тук раменна кост, там кост от гърлото, тук кост от челюст, там зъб, тук череп, монахът сравнява със същото това тяло така: "Това тяло има същата природата, и то ще бъде като това, то няма да избегне тази съдба"

25. " ... Това е отново начинът по който монахът остава съзерцавайки тялото като тяло.

26.-30. "Или отново, ако види труп, захвърлен в костница, избелели кости, подобно на цвета на миди ... натрупани, по-стари от една година ... разградени на прах, монахът сравнява със същото това тяло така: "Това тяло има същата природата, и то ще бъде като това, то няма да избегне тази съдба".

31. "По този начин той остава съзерцавайки тялото като тяло отвътре или остава съзерцавайки тялото като тяло отвън или остава съзерцавайки тялото като тяло както отвътре, така и отвън. Или той остава съзерцавайки явленията възникващи в тялото, остава съзерцавайки изчезващите явления в тялото или остава съзерцавайки както възникващите, така и изчезващите явления в тялото. Или неговата осъзнатост, че "Има тяло" се поддържа до степен, необходима само за знание и запомняне. И той остава независим, непривързан към каквото и да е в света. Това е начина по който монахът съзерцава тялото като тяло.

(СЪЗЕРЦАНИЕ НА УСЕЩАНИЯТА)

32. "А как монаси, монахът остава да съзерцава усещанията като усещания? Тук монахът, когато изпитва приятно усещане, осъзнава: "Изпитвам приятно усещане". Когато изпитва болезнено усещане, той осъзнава: "Изпитвам болезнено усещане". Когато изпитва нито-болезнено-нито-приятно усещане, той осъзнава: "Изпитвам нито-болезнено-нито-приятно усещане". Когато изпитва приятно усещане на плътта, той осъзнава: "Изпитвам приятно усещане на плътта". Когато изпитва приятно усещане, което не е от плътта, той осъзнава: "Изпитвам приятно усещане, което не е от плътта". Когато изпитва болезнено усещане на плътта, той осъзнава: "Изпитвам болезнено усещане на плътта". Когато изпитва болезнено усещане, което не е от плътта, той осъзнава: "Изпитвам болезнено усещане, което не е от плътта". Когато изпитва нито-болезнено-нито-приятно усещане на плътта, той осъзнава: "Изпитвам нито-болезнено-нито-приятно усещане на плътта". Когато изпитва нито-

болезнено-нито-приятно усещане, което не е от плътта, той осъзнава: "Изпитвам нито-болезнено-нито-приятно усещане, което не е от плътта".

33. "По този начин той остава съзерцавайки усещанията като усещания отвътре или остава съзерцавайки усещанията като усещания отвън или остава съзерцавайки усещанията като усещания както отвътре, така и отвън. Или той остава съзерцавайки възникващите усещания, остава съзерцавайки изчезващите усещания или остава съзерцавайки както възникващите, така и изчезващите усещания. Или неговата осъзнатост, че "Има усещания" се поддържа до степен, необходима само за знание и запомняне. И той остава независим, непривързан към каквото и да е в света. Това е начина по който монахът съзерцава усещанията като усещания.

(СЪЗЕРЦАНИЕ НА УМА)

34. "А как монахът остава да съзерцава ума като ум? Тук когато умът е засегнат от страст, монахът осъзнава, че умът е засегнат от страст. Когато умът не е засегнат от страст, той осъзнава, че умът не е засегнат от страст. Когато умът е засегнат от омраза, той осъзнава, че умът е засегнат от омраза. Когато умът не е засегнат от омраза, той осъзнава, че умът не е засегнат от омраза. Когато умът е засегнат от заблуда, той осъзнава, че умът е засегнат от заблуда. Когато умът не е засегнат от заблуда, той осъзнава, че умът не е засегнат от заблуда. Когато умът е ограничен, той осъзнава, че умът е ограничен. Когато умът е разпилян, той осъзнава, че умът е разпилян. Когато умът е възвишен, той осъзнава, че умът е възвишен. Когато умът е не-възвишен, той осъзнава, че умът е не-възвишен. Когато умът е в състояние, което може да бъде надминато, той осъзнава, че умът е в състояние, което може да бъде надминато. Когато умът е ненадминат, той осъзнава, че умът е ненадминат. Когато умът е концентриран, той осъзнава, че умът е концентриран. Когато умът не е концентриран, той осъзнава, че умът не е концентриран. Когато умът е освободен, той осъзнава, че умът е освободен. Когато умът не е освободен, той осъзнава, че умът не е освободен.

35. "По този начин той остава съзерцавайки ума като ум отвътре или остава съзерцавайки ума като ум отвън или остава съзерцавайки ума като ум както отвътре, така и отвън. Или той остава съзерцавайки явленията възникващи в ума, остава съзерцавайки изчезващите явления в ума или остава съзерцавайки както възникващите, така и изчезващите явления в ума. Или неговата осъзнатост, че "Има ум" се поддържа до степен, необходима само за знание и запомняне. И той остава независим, непривързан към каквото и да е в света. Това е начина по който монахът съзерцава ума като ум.

(СЪЗЕРЦАНИЕ НА ОБЕКТИТЕ НА УМА)

(Петте препятствия)

36. "А как монаси, монахът остава да съзерцава обектите на ума като обекти на ум? Тук монахът остава да съзерцава обектите на ума като обекти на ума по отношение на *петте препятствия*. А как монахът остава да съзерцава обектите на ума по отношение на петте препятствия? В случая, когато в него има сетивно желание, монахът осъзнава: "В мен има сетивно желание"; или, когато в него няма сетивно желание, той осъзнава: "В мен няма сетивно желание"; той осъзнава как възниква невъзникнало сетивно желание; той осъзнава как изчезва сетивното желание, след като е възникнало; също така той осъзнава как няма бъдещо възникване на сетивно желание, което е било изоставено.

"Когато възниква злонамереност в него ... Когато възниква мързел и сънливост в него ... Когато възниква безпокойство и съжаление в него ... Когато възниква съмнение в него, монахът осъзнава: "В мен има съмнение"; или, когато в него няма съмнение, той осъзнава: "В мен няма съмнение"; той осъзнава как възниква невъзникнало съмнение; той осъзнава как изчезва съмнението, след като е възникнало; също така той осъзнава как няма бъдещо възникване на съмнение, което е било изоставено.

37. "По този начин той остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума отвътре или остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума отвън или остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума както отвътре, така и отвън. Или той остава съзерцавайки явленията възникващи в ума, остава съзерцавайки изчезващите обекти ума или остава съзерцавайки както възникващите, така и изчезващите обекти на ума. Или неговата осъзнатост, че "Има обекти на ума" се поддържа до степен, необходима само за знание и запомняне. И той остава независим, непривързан към каквото и да е в света. Това е начина по който монахът съзерцава обектите на ума като обекти на ум по отношение на петте препятствия.

(Петте групи на привързване)

38. "Освен това монаси, монахът остава да съзерцава обектите на ума като обекти на ум по отношение на *петте групи на привързване*. А как монахът остава да съзерцава върху обектите на ум по отношение на петте групи на привързване? Тук монахът осъзнава: "Такава е материалната форма, такава е нейното възникване, такава е нейното изчезване. Такава е усещането ... Такава е възприятието ... Такива са мисловните форми ... Такава е съзнанието, такава е неговото възникване, такава е неговото изчезване".

39. "По този начин той остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума отвътре или остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума отвън или остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума както отвътре, така и отвън ... И той остава независим, непривързан към каквото и да е в света. Това е начина по който монахът съзерцава обектите на ума като обекти на ума по отношение на петте групи на привързване.

(Шестте сетивни бази)

40. "Освен това монаси, монахът остава да съзерцава обектите на ума като обекти на ума по отношение на *шестте вътрешни и външни сетивни бази*. А как монахът остава да съзерцава върху обектите на ума по отношение на шестте вътрешни и външни сетивни бази? Тук той осъзнава омото, осъзнава формите, осъзнава оковите, възникващи в зависимост от двете. Той осъзнава как възникват невъзникнали окови. Той осъзнава как се изоставят оковите, след като са възникнали. Той осъзнава как няма бъдещо възникване на окови, които са били изоставени.

"Той осъзнава ухото, той осъзнава звука ... Той осъзнава носа, той осъзнава мириса ... Той осъзнава езика, той осъзнава вкуса ... Той осъзнава тялото, той осъзнава телесните усещания ... Той осъзнава ума, той осъзнава обектите на ума, осъзнава оковите, възникващи в зависимост от двете. Той осъзнава как възникват невъзникнали окови. И той осъзнава как се изоставят оковите, след като са възникнали. И той осъзнава как няма бъдещо възникване на окови, които са били изоставени.

41. "По този начин той остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума отвътре или остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума отвън или остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума както отвътре, така и отвън ... И той остава независим, непривързан към каквото и да е в света. Това е начина по който монахът съзерцава обектите на ума като обекти на ума по отношение на шестте вътрешни и външни сетивни бази.

(Седемте фактори на просветление)

42. "Освен това монаси, монахът остава да съзерцава обектите на ума като обекти на ума по отношение на *седемте фактора на просветление*. А как монахът остава да съзерцава върху обектите на ума по отношение на седемте фактора на просветление? Тук, когато осъзнатостта като фактор за просветление присъства в него, той осъзнава: "Осъзнатост като фактор на просветление присъства в мен". Или, ако осъзнатостта като фактор на Просветление не присъства в него, той осъзнава: "Осъзнатост като фактор на просветление не присъства в мен". Той осъзнава възникването на невъзникнала осъзнатост като фактор на

просветление. И той осъзнава как развиването на осъзнатостта като фактор на просветление, след като е възникнал се е развила напълно.

"Когато има факторът на просветление – *изследване на качествата* в него ... Когато има факторът на просветление – *енергичност* в него ... Когато има факторът на просветление – *възторг* в него ... Когато има факторът на просветление – *спокойствие* в него ... Когато има факторът на просветление – *концентрация* в него ... Когато има факторът на просветление – *самообладание* в него, монахът осъзнава: "Самообладание като фактор на просветление присъства в мен". Или, ако самообладанието като фактор на просветление не присъства в него, той осъзнава: "Самообладанието като фактор на просветление не присъства в мен". Той осъзнава възникването на невъзникналото самообладание като фактор на просветление. И той осъзнава как развиването на самообладание като фактор на просветление, след като е възникнало е достигнало пълното си развитие.

43. "По този начин той остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума отвътре или остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума отвън или остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума както отвътре, така и отвън ... И той остава независим, непривързан към каквото и да е в света. Това е начина по който монахът съзерцава обектите на ума като обекти на ума по отношение на седемте фактора на просветление.

(Четирите благородни истини)

44. "Освен това монаси, монахът остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума по отношение на *Четирите благородни истини*. А как монахът остава да съзерцава върху обекти на ум по отношение на Четирите благородни истини? Тук той осъзнава, както е в действителността: "Това е страдание". Той осъзнава, както е в действителността: "Това е произходът на страданието". Той осъзнава, както е в действителността: "Това е прекратяване на страданието". Той осъзнава, както е в действителността: "Това е пътят, водещ до прекратяване на страданието".

45. А каква монаси е Благородната истина за страданието? Раждането е страдание, старостта е страдание, смъртта е страдание, тъгата, оплакването, болката, потиснатостта и отчаянието са страдание. Свързването с неприятното е страдание, разделянето от приятното е страдание, неполучаването на желаното е страдание. Накратко, петте групи на привързване са страдание.

Какво монаси е раждането? Това е появата на едно или друго същество в една или друга категория същества, неговото зачеване, формиране, раждане чрез появата на сетивните органи, това монаси се нарича раждане.

Какво е старостта? Това е стареенето на едно или друго същество в тази или онази група от същества, страданието от немощ, счупени зъби, посивяване на коса, набръчкване на кожа, свиване с възрастта, отслабване на сетивните способности, това монаси, се нарича стареене.

Какво е смъртта? Това е раздялата на едно или друго същество с тази или онази група същества, неговото разрушаване, премахване, разделяне, изчезване, смърт, умирање, приключване, разпадане на групите, разлагане на тялото, това монаси, се нарича смърт.

Какво е тъга? Тъгата възниква по повод на една или друга загуба, която претърпяваме, при едно или друго произшествие с болезнен характер, огорчение, траур, стрес, вътрешна мъка, печал, това монаси, се нарича тъга.

Какво е оплакване? Оплакването е по повод на една или друга загуба, при една или друга злополука, всичко което е свързано с изливането на мъка, със сълзи и плач, това монаси, се нарича оплакване.

Какво е болка? Всякакво болезнено телесно усещане, телесно неприятно усещане, болезнено или неприятно усещане в резултат на телесен контакт, това монаси се нарича болка.

Какво е потиснатост? Всяко болезнено умствено усещане, умствено неприятно усещане, болезнено или неприятно усещане в резултат на умствен контакт, това монаси се нарича потиснатост.

Какво е отчаяние? Чувството за ощетеност, което се изпитва при една или друга загуба когато е налице едно или друго страдание, отчайването, чувството за безнадеждност, това монаси се нарича отчаяние.

Какво, монаси, е свързване с неприятното? Тук, който има нежелани, нехаресвани, неприятни образи, звуци, миризми, вкусове, телесни усещания или умствени форми, или който се сблъсква с недоброжелатели, вредители, водещи до дискомфорт, несигурност, с които има среща, общуване, връзка, съюз, това, монаси, се нарича свързване с неприятното.

Какво е да бъдеш разделен от приятното? Тук, който има желани, харесвани, приятни образи, звуци, миризми, вкусове, телесни усещания или умствени форми, или който се сблъсква с доброжелатели, водещи до комфорт, сигурност, майка или баща, брат или сестра, по-млад роднина, приятел или колега, и след това е лишен от среща, общуване, връзка, или съюз с тях, това, монаси, се нарича раздяла с приятното.

Какво представлява страданието което възниква когато човек желае нещо но не го получава? При същества подвластни на раждането, монаси, възниква следното желание: "Да можехме да не сме подвластни на раждането, да можехме да избегнем раждането!" Това обаче не може да се осъществи само с желание. А непостигнатото желание е страдание. По същия начин при същества подвластни на стареенето, болестта, умирането, тъгата оплакването, болката, потиснатостта и отчаянието, възниква следното желание: "Да можехме да не сме подвластни на стареенето, болестта, умирането, тъгата оплакването, болката, потиснатостта и отчаянието, да можехме да избегнем стареенето, болестта, умирането, тъгата оплакването, болката, потиснатостта и отчаянието!" Това обаче не може да се осъществи само с желание. А непостигнатото желание е страдание. Това монаси е страданието възникващо когато човек няма това което иска.

Кои, накратко, са петте групи на привързване водещи до страдание? Това са: групата на привързване чрез материалните форми, групата на привързване чрез усещанията, групата на привързване чрез възприятията, групата на привързване чрез умствените формации, групата на привързване чрез съзнанието. Това на кратко са петте групи на привързване водещи до страдание.

Това, монаси, е Благородната истина за страданието.

46. Каква, монаси, е Благородната истина за възникването на страданието? Това е жаждата която ни води до прераждане, която с помощта на алчност ни привързва към сетивни наслади, към желанието за съществуване, и към желанието за несъществуване.

И откъде възниква тази жажда и как се самоутвърждава? Където и по света да има нещо приятно и водещо до удоволствие, там има възникваща и себеутвърждаваща жажда.

Какво е това по света, което е приятно и води до удоволствие? Окоето е приятно и води до удоволствие, ухото ... , носът ... , езикът ... , тялото ... , умът е приятен и води до удоволствие, и възниква себеутвърждаваща жажда.

Съзнанието на окоето, съзнанието на ухото, съзнанието на носа, съзнанието на езика, съзнанието на тялото, съзнанието на умът са приятни и водят до удоволствие, и възниква себеутвърждаваща жажда. Контактът на окоето, контактът на ухото, контактът на носа, контактът на езика, контактът на тялото, контактът на ума са приятни и водят до удоволствие, и възниква себеутвърждаваща жажда.

Усещанията, породени от контактът на окоето, контактът на ухото, контактът на носа, контактът на езика, контактът на тялото, контактът на ума са приятни и водят до удоволствие, и възниква себеутвърждаваща жажда. Възприятието на образи, звуци, аромати, вкусове, допир и мисловни форми (мисли, идеи) са приятни и водят до удоволствие, и възниква себеутвърждаваща жажда.

Волята по отношение на образи, звуци, аромати, вкусове, допир и мисловни форми е приятна и водят до удоволствие, и възниква себеутвърждаваща жажда. Жаждата за образи, звуци, аромати, вкусове, допир и мисловни форми е приятно и водят до удоволствие, и възниква себеутвърждаваща жажда. Мислите, размишленията за образи, звуци, аромати,

вкусове, допир и мисловни формации са приятни и водят до удоволствие, и възниква себеутвърждаваща жажда.

Това, монаси, е Благородната истина за възникване на страданието.

47. Каква, монаси, е Благородната истина за прекратяване на страданието? Това е пълното избледняване и угасване на тази жажда, това е отказването, изоставянето, освобождението от нея, откъсването от нея? И как тази жажда може да бъде изоставена, как може да се постигне освобождението от нея?

Винаги когато по света има нещо приятно и водещо до удоволствие, може да се постигне и прекратяването му. Какво е това нещо в света, което е приятно и водещо до удоволствие? Окоето в света е приятно и водещо до удоволствие, ухото ... , носът ... , езикът ... , тялото ... , умът в света са приятни и водещи до удоволствие, и там тази жажда е възможно да бъде изоставена ... там е възможно да бъде прекратена.

Съзнанието на окоето, съзнанието на ухото, съзнанието на носа, съзнанието на езика, съзнанието на тялото, съзнанието на умът са приятни и водят до удоволствие, и възниква себеутвърждаваща жажда. Контактът на окоето, контактът на ухото, контактът на носа, контактът на езика, контактът на тялото, контактът на ума са приятни и водят до удоволствие, и там тази жажда е възможно да бъде изоставена, там е възможно да бъде прекратена.

Образите, звуците, ароматите, вкусовете, допирът и мисловните формации са приятни и водят до удоволствие, и там тази жажда е възможно да бъде изоставена, там е възможно да бъде прекратена.

Усещанията, породени от контакта с окоето, контактът с ухото, контактът с носа, контактът с езика, контактът с тялото, контактът с ума са приятни и водят до удоволствие, и там тази жажда е възможно да бъде изоставена, там е възможно да бъде прекратена. Възприятието на образи, звуци, аромати, вкусове, допир и мисловни форми са приятни и водят до удоволствие, и там тази жажда е възможно да бъде изоставена, там е възможно да бъде прекратена.

Волята по отношение на образи, звуци, аромати, вкусове, допир и мисловни форми е приятна и води до удоволствие, и възниква себеутвърждаваща жажда. Жаждата за образи, звуци, аромати, вкусове, допир и мисловни форми е приятна и води до удоволствие, и там тази жажда е възможно да бъде изоставена, там е възможно да бъде прекратена. Мислите, размишленията за образи, звуци, аромати, вкусове, допир и мисловни форми са приятни и водят до удоволствие, и там тази жажда е възможно да бъде изоставена, там е възможно да бъде прекратена.

Това, монаси, е Благородната истина за прекратяване на страданието.

48. Каква, монаси, е Благородната истина за пътя водещ до прекратяване на страданието?

Това е Благородният осмичен път, а именно: правилен възглед, правилно мислене, правилна реч, правилно поведение, правилна прехрана, правилен стремеж, правилна осъзнатост, правилна концентрация.

Какво монаси, е Правилен възглед? Това, монаси, е познанието за страданието, познанието за произхода на страданието, познанието за прекратяването на съзнанието, и познанието за пътя, водещ до прекратяване на страданието. Това се нарича правилен възглед.

Какво монаси, е правилно мислене? Това е мисленето за отказа, мисленето, което държи далеч от зложелателство, мислене, което е свързано с неувреждане. Това монаси, се нарича Правилно мислене.

Какво монаси, е правилна реч? Въздържане от лъжи, въздържане от клевети, въздържане от груби слова, въздържане от празнословие. Това се нарича правилна реч.

Какво монаси, е правилно поведение? Въздържане от отнемане на живот, въздържане от взимане на нещо, което не е дадено, въздържане от сексуално лошо поведение. Това се нарича правилно поведение.

Какво монаси, е правилна прехрана? Тук, монаси, Благородният последовател, изоставя неправилният начин на прехрана, и се придържа към правилен начин на прехрана.

Какво монаси, е правилен стремеж? Тук, монаси, един монах пробужда волята си, полага усилие, пробужда енергичност, упражнява ума си и се стреми да предотврати възникването на невъзникнали вредни умствени състояния. Той пробужда волята си ... и се стреми да преодолее вредните умствени състояния, които вече са възникнали. Той пробужда волята си ... и се стреми да развие благотворни умствени състояния. Той пробужда волята си, полага усилия, пробужда енергичност, упражнява ума си и се стреми да поддържа наличните благотворни умствени състояния, не им позволява да изчезнат, а ги развива до съвършенство. Това се нарича правилен стремеж.

Какво монаси, е правилна осъзнатост? Тук, монаси, монахът пребивава в съзерцание на тялото като тяло, енергичен, напълно осъзнат и помнещ – отхвърлил всякаква алчността и печал към света; монахът пребивава в съзерцание на усещанията като усещания, ... пребивава в съзерцание на ума като ум, ... пребивава в съзерцание на обектите на ума като обекти на ума, енергичен, напълно осъзнат и помнещ – отхвърлил всякаква алчността и печал към света. Това се нарича правилна осъзнатост.

Какво монаси, е Правилна концентрация? Тук, достатъчно изолиран от сетивните удоволствия, изолиран от неблагоприятните състояния [на ума], монахът навлиза и пребивава в първа джана, която е придружена с насочване и задържане на мисълта [към обекта на медитация], с възторг и удоволствие породени от уединението. Също така, с угасване на насочването и задържането [на ума в обекта], монахът навлиза и пребивава във втора джана, в която присъстват вътрешна увереност и единение на ума, в която няма насочване и задържане, но има възторг и удоволствие, които са възникнали посредством концентрацията. Също така, с угасване на възторга монахът пребивава в самообладание, осъзнат, бдителен, той изпитва телесно щастие. Той навлиза и пребивава в трета джана, за която Благородните казват: "В щастие пребивава този, който има самообладание и е осъзнат." Също така, с успокояване на удоволствието и болката, както и с предшестващото угасване на радостта и недоволството, монахът навлиза и пребивава в четвърта джана, която е нито-приятна-нито-неприятна, и в която присъства изчистена осъзнатост, посредством самообладание.

Това монаси, е Благородната истина за пътя водещ до прекратяване на страданието.

49. "По този начин той остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума отвътре или остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума отвън или остава съзерцавайки обектите на ума като обекти на ума както отвътре, така и отвън. Или той остава съзерцавайки възникващите обекти на ума, остава съзерцавайки изчезващите обекти на ума или остава съзерцавайки както възникващите, така и изчезващите обекти на ума. Или неговата осъзнатост, че "Има обекти на ума" се поддържа до степен, необходима само за знание и запомняне. И той остава независим, непривързан към каквото и да е в света. Това е начина по който монахът съзерцава обектите на ума като обекти на ума по отношение на Четирите благородни истини.

(ЗАКЛЮЧЕНИЕ)

50. "Монаси, ако някой развие тези четири основи на осъзнатостта по този начин за седем години, един от двата резултата може да се очаква от него: или окончателно познание тук и сега, или – ако има някакъв остатък от привързване – незавръщане.

"Не мислете за седем години, монаси. Ако някой развие тези четири основи на осъзнатостта по този начин за шест години ... пет ... четири ... три ... две години ... една година, един от двата резултата може да се очаква от него: или познание тук и сега, или – ако има някакъв остатък от привързване – незавръщане.

"Не мислете за една година, монаси. Ако някой развие тези четири основи на осъзнатостта по този начин за седем месеца ... шест месеца ... пет ... четири ... три ... два

месеца ... един месец ... половин месец, един от двата резултата може да се очаква от него: или познание тук и сега, или – ако има някакъв остатък от привързване – незавръщане.

"Не мислете за половин месец, монаси. Ако някой развие тези четири основи на осъзнатостта по този начин за седем дни, един от двата резултата може да се очаква от него: или познание тук и сега, или – ако има някакъв остатък от привързване – незавръщане.

51. "Така беше казано и във връзка с това беше казано: "Монаси, това е прекият път за пречистването на съществата, за преодоляването на скръбта и риданията, за изчезването на болката и страданието, за постигане на правилния метод и за постигането на ниббана – с други думи четирите основи на осъзнатостта".

Това казал Благословеният. Монасите били удовлетворени и се насладили на думите на Благословения.

23 Паяси Сутта: За Паяси

Спор със скептик

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж почитаемият Кумара-Кассапа³⁹⁶ странствал в Косала с голяма Санга от около петстотин монаси и останал да пребивава в град, наречен Сетавия. Той отседнал на север от Сетавия в гората Симсапа.³⁹⁷ И по това време принц Паяси живеел в Сетавия, населено място, пълно с трева, дървен материал, вода и царевица, което му било дадено от крал Пасенади от Косала като кралски подарък и с кралски правомощия.

2. И принц Паяси развил следния вреден възглед: 'Няма друг свят, няма спонтанно родени същества, няма плод или резултат от добрите или злите дела.'³⁹⁸ Междувременно брамините и домакините от Сетавия чули новината: 'Аскетът Кумара-Кассапа, ученик на аскета Готама, странства в Косала с голяма Санга от около петстотин монаси; той е пристигнал в Сетавия и е отседнал на север от Сетавия в гората Симсапа; а относно Почитаемия Касапа е разпространена добра мълга така: "Той е учен, опитен, мъдър, добре информиран, добър оратор, способен да дава добри отговори, почтен, арахант." Хубаво е да се види такъв арахант.' И така, брамините и домакините на Сетавия, напускайки Сетавия през северната порта на големи тълпи, се отправили към гората Симсапа.

3. По това време принц Паяси се бил качил на верандата за обедната си почивка. Виждайки всички брамини и домакини да се отправят към гората Симсапа, той попитал своя иконом защо те се отправят натам. Икономът казал: 'Уважаеми, това е аскетът Кумара-Кассапа, ученик на аскет Готама, ... и за него се е разпространила добра мълга ... Ето защо те отиват да го видят.'

'Добре тогава, иконом, отиди при брамините и домакините на Сетавия и кажи: "Уважаеми, принц Паяси казва: "Моля, изчакайте, принцът ще дойде да види аскета Кумара-Касапа." Този аскет Кумара-Кассапа вече учи тези глупави и неопитни брамини и домакини от Сетавия, че има друг свят, че има спонтанно родени същества и че има плод и резултат от добрите и злите дела. Но такива неща не съществуват.'

'Добре, уважаеми — казал икономът и предал съобщението.

4. Тогава принц Паяси, придружен от брамините и домакините на Сетавия, отишъл в гората Симсапа, където бил Почитаемият Кумара-Кассапа. След като разменил любезности с Почитаемия Кумара Касапа, той седнал отстрани. И някои от брамините и домакините поздравили Почитаемия Кумара-Кассапа и след това седнали отстрани, докато някои първо разменили любезности с него, някои го поздравили със събрани длани, някои обявили името и рода си, а някои мълчаливо седнали отстрани.

5. Тогава принц Паяси казал на Почитаемия Кумара-Касапа: 'Почитаеми Касапа, аз се придържам към следния принцип и следния възглед: Няма друг свят, няма спонтанно родени същества, няма плод или резултат от добрите или злите дела.'

'Добре, принце, никога не съм виждал или чувал за такъв принцип или възглед, каквито заявявате. И така, принце, ще ви разпитам за това, а вие ще отговорите, както сметнете за добре. Как мислите, принце? Слънцето и луната на този свят ли са или на онзи, богове ли са или хора?'

'Почитаеми Касапа, те са в друг свят и са богове, а не хора.'

'По същия начин, принце, трябва да помислите за: "Има друг свят, има спонтанно родени същества, има плод и резултат от добрите и злите дела."'

³⁹⁶ – Известен като "Младия Касапа", за да се разграничи от други Касапа, като Маха-Кассапа или Великия Кассапа (ДН 16.6.19). Описван като "най-добрият проповедник в Санга", той показва своите дебатни умения в тази битка на разума с Паяси.

³⁹⁷ – Не е същото място като горичката Симсапа, където Буда дава известната притча за листата *синсапа* (СН 56.31), която е в Косамби.

³⁹⁸ – Виж възгледите на Аджитата Кесакамбали, който е материалист.

6. 'Каквото и да кажете за това, Почитаеми Касапа, аз все още мисля, че няма друг свят ...'

'Имате ли причина за това твърдение, принце?'

'Имам, Почитаеми Касапа.'

'Каква е тя, принце?'

'Почитаеми Касапа, имам приятели, колеги и кръвни роднини, които отнемат живот, взимат това, което не е дадено, извършват сексуални престъпления, говорят лъжи, използват обидни, груби и несериозни изказвания, които са алчни, изпълнени с омраза и имат неправилни възгледи. В крайна сметка те се разболяват, страдат, боледуват. И когато съм сигурен, че няма да се оправят, отивам при тях и им казвам: "Има някои аскети и брамини, които заявяват и вярват, че онези, които отнемат живот, ... имат неправилни възгледи, след смъртта при разпада на тялото, ще се родят в състояние на скръб, зло място, място на наказание, в ада. Вие сте направили тези неща и ако това, което казват тези аскети и брамини, е вярно, това е мястото, където ще отидете. Сега, ако след смъртта отидете в състояние на скръб, ... елате при мен и заявете, че има друг свят, има спонтанно родени същества, има плод и резултат от добрите и злите дела. Вие, уважаеми, заслужавате доверие и можете да разчитате и това, което сте видели, ще бъде така, сякаш аз самият съм го видял, така и ще бъде." Но въпреки че се съгласиха, те нито дойдоха да ми кажат, нито изпратиха пратеник. Това, Почитаеми Касапа, е причината да твърдя: "Няма друг свят, няма спонтанно родени същества, няма плод или резултат от добрите или злите дела."'

7. 'Що се отнася до това, принце, ще ви разпитам за това и вие ще отговорите, както сметнете за добре. Какво мислите, принце? Представете си, че доведат при вас крадец, хванат в престъплението, и да кажат: "Този човек, Благородни, е крадец, хванат в престъплението. Осъдете го на каквото искате наказание." Вие може да кажете: "Вържете здраво ръцете на този човек отзад със здраво въже, обръснете добре главата му и го поведете под грубия звук на барабан през улиците и площадите и навън през южната порта, и там отсечете главата му." Казвайки: "Много добре", те го извеждат през южната порта и там отрязват главата му." Ако този крадец беше казал на палачите: "Добри палачи, в този град или село имам приятели, колеги и кръвни роднини, моля изчакайте да ги посетя", щяха ли да изпълни желанието му? Или просто щяха да отрежат главата на този приказлив крадец?'

'Нямаше да изпълнят желанието му, Почитаеми Касапа. Просто щяха да му отрежат главата.'

'И така, принце, този крадец не успява да накара дори човешките си палачи да чакат, докато посети приятелите и роднините си. И така, как могат вашите приятели, колеги и кръвни роднини, които са извършили всички тези злодеяния, след като са умрели и са отишли на място на скръб, да надделеят над пазачите на ада, казвайки: "Добри пазачи на ада, моля, изчакайте, докато докладваме на принц Паяси, че има друг свят, има спонтанно родени същества и има плод и резултат от добрите и злите дела"? Затова, принце, признай, че има друг свят ...'

8. 'Каквото и да кажете за това, Почитаеми Касапа, аз все още смятам, че няма друг свят ...'

'Имате ли причина за това твърдение, принце?'

'Имам, Почитаеми Касапа.'

'Каква е тя, принце?'

'Почитаеми Касапа, имам приятели ... които се въздържат от отнемане на живот, от взимане на това, което не им е дадено, от извършване на сексуални престъпления, от изричане на лъжи или използване на обидни, груби и несериозни изказвания, които не са алчни или изпълнени с омраза и които имат правилни възгледи. В крайна сметка те се разболяват ... и когато съм сигурен, че няма да се оправят, отивам при тях и казвам: "Има някои аскети и брамини, които заявяват и вярват, че тези, които се въздържат от отнемане на живот ... и имат правилни възгледи, след смъртта при разпада на тялото ще се родят в щастливо състояние, в райски свят. Вие сте се въздържали да правите тези неща и ако това, което казват тези аскети и брамини, е вярно, това е мястото, където ще отидете. Ако след

смъртта отидете в щастливо състояние, в райски свят, елате при мен и заявете, че има друг свят ... Вие, уважаеми, сте верни и надеждни и това, което сте видели, ще бъде като че ли аз сам съм го видял, така ще бъде." Но въпреки че се съгласиха, те нито дойдоха при мен, нито изпратиха пратеник. Това, Почитаеми Касапа, е причината да твърдя: "Няма друг свят ... "

9. 'Добре тогава, принце, ще ви дам едно сравнение, защото някои мъдри хора разбират казаното чрез сравнения. Представете си, че човек е паднал с главата напред в помийна яма и казвате на вашите хора: "Издърпайте този човек от помийната яма!" и те отговарят: "Много добре", и правят това. След това им казвате да почистят тялото му старателно от мръсотията с бамбукови стъргалки и след това да му дадат троен шампоан с жълта глина. След това им казвате да намажат тялото му с масло и след това да го измият три пъти с фин сапун на прах. Тогава им казвате да оправят косата и брадата му и да го украсят с фини гирлянди, мехлеми и дрехи. Накрая им казвате да го заведат до вашия дворец и да го оставят да се отдаде на удоволствията на петте сетива и те го правят. Как мислите, принце? Дали този човек, след като е бил добре измит, със сресани коса и брада, украсен и накичен с гирлянди, облечен в бяло и след като е бил пренесен до двореца, наслаждавайки се и радвайки се на удоволствията на петте сетива, би искал да бъде потопен още веднъж в тази помийна яма?'

'Не, Почитаеми Касапа.'

'Защо не?'

'Защото тази помийна яма е нечиста и се смята за такава, зловонна, ужасна, отвратителна и като цяло се смята за такава.'

'По същия начин, принце, човешките същества са нечисти, миришещи на зло, ужасни, отвратителни и обикновено се смятат за такива от божествата. Така че защо вашите приятели ... които не са извършили нито едно от престъпленията ... (както стих 8) и които след смъртта са родени в щастливо състояние, в небесен свят, да се върнат и да кажат: "Има друг свят, ... има плод от добрите и злите дела"? Затова, принце, признай, че има друг свят ... '

10. 'Каквото и да кажете за това, Почитаеми Касапа, аз все още смятам, че няма друг свят ... '

'Имате ли причина за това твърдение, принце?'

'Имам, Почитаеми Касапа.'

'Каква е тя, принце?'

'Почитаеми Касапа, имам приятели, които се въздържат ... от лъжи, от силни напитки и лекарства, предизвикващи леност. Накрая се разболяват ... " Има някои аскети и брамини, които заявяват и вярват, че тези, които се въздържат от отнемане на живот ... и лекарства, предизвикващи леност, ще ... бъдат родени в щастливо състояние, в небесен свят, като спътници на Тридесет и тримата богове ... " Но въпреки че се съгласиха, те нито дойдоха да ми кажат, нито изпратиха пратеник. Това, Почитаеми Касапа, е причината да твърдя: "Няма друг свят ... "

11. 'Що се отнася до това, принце, ще ви разпитам за това и вие ще отговорите, както сметнете за добре. Това, принце, което за хората е сто години – за Тридесетте и три бога е един ден и една нощ. Тридесет такива нощи съставляват месец, дванадесет такива месеца в годината и хиляда такива години са продължителността на живота на Тридесет и тримата богове. А сега си представете, че те си помислят: "След като сме се отдали на удоволствията на петте сетива за два или три дни, ще отидем при Паяси и ще му кажем, че има друг свят, има спонтанно родени същества, има плод и резултат от добрите и злите дела", биха ли го направили?'

'Не, Почитаеми Касапа, защото отдавна трябва да сме мъртви. Но, Почитаеми Касапа, кой ви каза, че Тридесет и тримата богове съществуват и че те са толкова дълголетни? Не вярвам, че Тридесет и тримата богове съществуват или са толкова дълголетни.'

'Принце, представете си човек, който е слеп по рождение и не може да вижда тъмни или светли предмети, нито сини, жълти, червени или пурпурни, не може да вижда гладкото и

грапавото, не може да вижда звездите и луната. Той може да каже: "Няма тъмни и светли обекти и никой, който да ги види, ... няма слънце или луна и никой, който да ги види. Не съм наясно с това нещо и следователно не съществува." Щеше ли да говори правилно, принце?'

'Не, Почитаеми Касапа. Има тъмни и светли предмети ... има слънце и луна и всеки, който казва: "Не го осъзнавам, не мога да го видя и следователно не съществува" няма да говори правилно.'

'Е, принце, изглежда, че вашият отговор е като този на слепеца, когато питате откъде знам за Тридесет и тримата богове и тяхното дълголетие. Принце, другият свят не може да се види по начина, по който си мислите, с физическото око. Принце, тези аскети и брамини, които търсят в джунглата и кътчетата на гората място за почивка, което е тихо, с малко шум – те остават там неуморни, усърдни, сдържани, пречиствайки божественото око, и с това пречистено божествено око, което надхвърля силите на човешкото зрение, те виждат както този свят, така и следващия, и спонтанно родени същества. Така, принце, може да се види другият свят, а не както си мислите, с физическото око. Затова, принце, признай, че има друг свят, че има спонтанно родени същества и че има плод и резултат от добрите и злите дела.'

12. 'Каквото и да кажете за това, Почитаеми Касапа, аз все още мисля, че няма друг свят ... '

'Имате ли причина за това твърдение, принце?'

'Имам, Почитаеми Касапа.'

'Каква е тя, принце?'

'Почитаеми Касапа, виждам тук някои аскети и брамини, които спазват морала и се държат добре, които искат да живеят, не искат да умрат, които желаят комфорт и мразят страданието. И струва ми се, че ако тези добри аскети и брамини, които са толкова морални и възпитани, знаят, че след смъртта ще бъдат по-добре, тогава тези добри хора сега биха взели отрова, биха взели нож и биха се самоубили, обесили или скочили от скала. Но въпреки че имат такова знание, те все още искат да живеят, не искат да умрат, желаят комфорт и мразят страданието. И това, Почитаеми Касапа, е причината да твърдя: "Няма друг свят ... "'

13. 'Добре тогава, принце, ще ви дам едно сравнение, защото някои мъдри хора разбират казаното чрез сравнения. Имало едно време, принце, известен брамин който имал две жени. Едната имала син на десет или дванадесет години, докато другата била бременна и по това време браминът умрял. Тогава този младеж казал на втората жена на брамина: "Уважаема, каквото и богатство и вещи, сребро или злато, да има, всичко е мое. Баща ми ме направи свой наследник." При това браминката казала на младежа: "Почакай, младежо, докато родя. Ако детето е момче, една част ще бъде негова, а ако е момиче, тя ще ви стане слуга." Младежът повторил думите си втори път и получил същия отговор. Когато той ги повторил за трети път, дамата взела нож и, като влязла в една вътрешна стая, разрязала корема си, мислейки си: "Само ако можех да разбера дали е момче или момиче!" И така тя унищожила себе си и живия ембрион, а също и богатството, така както правят глупаците, които търсят наследството си неразумно, без да обръщат внимание на скритата опасност.

'По същия начин вие, принце, глупаво ще навлезете в скрити опасности, като неразумно търсите друг свят, така както направи онази браминка, търсейки своето наследство. Но, принце, тези аскети и брамини, които спазват морала и се държат добре, не се стремят да ускорят узряването на това, което още не е узряло, а по-скоро мъдро изчакват неговото узряване. Техният живот е полезен за тези аскети и брамини, тъй като колкото по-дълго такива морални и добре поддържани аскети и брамини остават живи, толкова по-голяма е заслугата, която създават; те практикуват за благополучието на мнозина, за щастието на мнозина, от състрадание към света, за ползите и благополучието на божествата и хората. Затова, принце, признайте, че има друг свят ... '

14. 'Каквото и да кажете за това, Почитаеми Касапа, аз все още мисля, че няма друг свят ... '

'Имате ли причина за това твърдение, принце?'

'Имам, Почитаеми Касапа.'

'Каква е тя, принце?'

Почитаеми Касапа, вземете случая, когато доведат крадец пред мен, хванат в престъпление, и кажат: "Благородни, този крадец е хванат в престъпление, осъдете го на каквото искате наказание." и аз казвам: "Вземете този човек и го сложете жив в делва. Запечатайте нейния отвор и я затворете с влажна кожа, покрийте я с дебела глина, поставете я в пещ и запалете огъня." И те го правят. Когато сме сигурни, че човекът е мъртъв, извадете делвата, счупете глината, открийте отвора и наблюдавайте внимателно: "Може би, ще можем да видим как душата му³⁹⁹ излиза." Но ние не виждаме никаква душа да излиза и затова, Почитаеми Касапа, аз вярвам, че няма друг свят ... '

15. 'Що се отнася до това, принце, ще ви разпитам за това и вие ще отговорите, както сметнете за добре. Признавате ли, че когато подремвате на обяд, сте виждали приятни видения на паркове, гори, красиви местности и езера с лотоси?'

'Да, Почитаеми Касапа.'

'И по това време не бдят ли над вас гърбави, джуджета, лилипути и самодиви?'

'Бдят, Почитаеми Касапа.'

'И наблюдават ли как душата ви влиза или излиза от тялото ви?'

'Не, Почитаеми Касапа.'

'Така те не виждат как душата ви влиза или излиза от тялото ви, дори когато сте жив, следователно как бихте могли да видите душата на мъртвец да влиза или напуска тялото му? Затова, принце, признай, че има друг свят ... '

16. 'Каквото и да кажете за това, Почитаеми Касапа, аз все още смятам, че няма друг свят ... '

'Имате ли причина за това твърдение, принце?'

'Имам, Почитаеми Касапа.'

'Каква е тя, принце?'

Почитаеми Касапа, вземете случая, когато доведат крадец пред мен ... и аз казвам: "Претеглете този човек на везните жив, след това го удушете и го претеглете отново." И те го правят. Докато беше жив, той беше по-лек, по-мек и по-гъвкав, но когато умря, беше по-тежък, по-твърд⁴⁰⁰ и по-негъвкав. И това, Почитаеми Касапа, е причината да твърдя, че няма друг свят ... '

17. 'Добре тогава, принце, ще ви дам едно сравнение ... Представете си, че човек претегли желязна топка, която е била нагривана цял ден, пламтяща, горяща яростно, светеща. И си представете, че след известно време, когато истине и изгасне, той отново я претегли. Кога ще бъде по-лека, по-мека и по-гъвкава: когато е гореща, гори и свети, или когато е студена и угаснала?'

Почитаеми Касапа, когато тази желязна топка е гореща, гори и свети от елементите на огъня и въздуха, тогава тя е по-лека, по-мека и по-гъвкава. Когато без тези елементи⁴⁰¹ истине и угасне, тя е по-тежка, по-твърда и по-негъвкава.'

'Добре тогава, принце, същото е и с тялото. Когато има живот, топлина и съзнание, то е по-леко, по-меко и по-гъвкаво. Но когато е лишено от живот, топлина и съзнание, то е по-тежко, по-твърдо и по-негъвкаво. По същия начин, принце, трябва да помислите: "Има друг свят ... "'

18. 'Каквото и да кажете за това, Почитаеми Касапа, аз все още смятам, че няма друг свят ... '

'Имате ли причина за това твърдение, принце?'

'Имам, Почитаеми Касапа.'

³⁹⁹ – Дживам: Виж ДН 6 и 7.

⁴⁰⁰ – Паттинатаро: от същия корен като тина-мидда "леност и вцепенение", накратко "Скованост и мудност".

⁴⁰¹ – Разбира се, елементите не са изчезнали напълно, тъй като и четирите елемента винаги присъстват. Но те са престанали да преобладават.

'Каква е тя, принце?'

Почитаеми Касапа, вземете случая с крадец, който те довеждат пред мен ... и аз казвам: "Убийте този човек, без да нараните кожата, плътта, сухожилията, костите или мозъка му", и те го правят. Когато е полумъртъв, казвам: "Сега сложете този човек по гръб и може би ще можем да видим как душата му излиза." Те го правят, но не можем да видим как душата му излиза. След това казвам: "Обърнете го с лицето надолу, ... на едната страна, ... на другата страна, ... изправете го, ... изправете го на главата му, ... удряйте го с юмруци, ... удряйте го с камъни, ... удряйте го с пръчки, ... удряйте го с мечове, ... разтърсете го насам-натам и може би ще можем да видим как душата му излиза." И те правят всички тези неща, но въпреки че има очи, той не възприема предмети или техните сфери, въпреки че има уши, той не чува звуци ... , въпреки че има нос, той не усеща миризми ... , въпреки че има език, той не усеща вкусове ... , въпреки че има тяло, той не усеща осезаемите предмети или техните сфери. И затова, Почитаеми Касапа, вярвам, че няма друг свят ... '

19. 'Добре тогава, принце, ще ви дам едно сравнение ... Имало едно време един тромпетист, който взел тромпета си⁴⁰² и отишъл в пограничната страна.⁴⁰³ Като стигнал до едно село, той застанал в центъра на селото, засвирил с тромпета три пъти и след това, като го оставил на земята, седнал отстрани. Тогава, принце, хората от границата си помислили: "Откъде идва този звук, който е толкова възхитителен, толкова сладък, толкова опияняващ, толкова завладяващ, толкова омайващ?" Те се обърнали към тромпетиста и го попитали за това. "Приятели, от тази тромпет идват тези възхитителни звуци." Тогава те поставили тромпета на неговия гръб, като викали: "Свири, тромпет, свири!" Но тромпета така и не издал звук. След това го обърнали с лицето надолу, ... на едната му страна, ... на другата му страна, ... изправили го, ... изправили го на главата му, ... удряли го с юмруци, ... били го с камъни, ... били го с тояги, ... удряли го с мечове, ... тръскали го насам-натам, викайки: "Свири, тромпет, свири!" Но тромпета така и не издал звук. Тромпетистът си помислил: "Какви глупаци са тези гранични хора! Колко глупаво търсят звука на тромпета!" И докато го гледал, той взел тромпета, засвирил три пъти и си отишъл. И тези гранични хора си помислили: "Изглежда, че когато тромпета е съпроводен от човек, от усилие и от вятър, тогава той издава звук. Но когато не е придружен от човек, от усилие и от вятър, тогава не издава звук."

'По същия начин, принце, когато това тяло има живот, топлина и съзнание, тогава то отива и се връща, стои, седи и ляга, вижда нещата с очите си, чува с ушите си, помирихва с носа си, вкухва с неговия език, чувства с тялото си и познава умствените обекти с ума си. Но когато няма живот, топлина или съзнание, не прави нито едно от тези неща. По същия начин, принце, трябва да помислите: "Има друг свят ... "'

20. 'Каквото и да кажете за това, Почитаеми Касапа, аз все още смятам, че няма друг свят ... '

'Имате ли причина за това твърдение, принце?'

'Имам, Почитаеми Касапа.'

'Каква е тя, принце?'

Почитаеми Касапа, вземете случая с един крадец, когото довеждат пред мен ... и аз казвам: "Съблечете външната кожа на този човек и може би ще можем да видим душата му да излиза." След това им казвам да съблекат вътрешната му кожа, плътта, сухожилията, костите, костния мозък ... но въпреки това не можем да видим никаква душа да излиза. И затова, Почитаеми Касапа, вярвам, че няма друг свят ... '

21. 'Добре тогава, принце, ще ти дам едно сравнение ... Имало едно време един огнепоклонник със сплъстена коса⁴⁰⁴, който живеел в гората, в колиба от листа. Тогава едно племе било в движение и неговият водач останал една нощ близо до жилището на

⁴⁰² – Санка: тромпет от раковина или "чанк".

⁴⁰³ – Хората от пограничните села били смятани за глупави.

⁴⁰⁴ – Джатила. Скоро след своето просветление Буда обърнал тримата братя Касапа, които били огнепоклонници.

огнепоклонника и след това си тръгнал. Така че огнепоклонникът си помислил, че ще отиде на мястото, за да види дали може да намери нещо, от което може да се възползва. Станал рано и отишъл на обекта и там видял малко нежно момченце да лежи изоставено по гръб. При гледката той си помислил: "Не би било редно да гледам и да оставя човешко същество да умре. По-добре да взема това дете в моето отшелничество, да се грижа за него, да го храня и да го отглеждам." Така, той взел детето. Когато момчето било на десет или дванадесет години, аскетът имал някаква работа в околността. И той казал на момчето: "Искам да отида в махалата, сине мой. Ти гледай огъня и не го оставяй да угасне. Ако угасне, ето брадва, ето няколко съчки, това са огнените пръчки, така че можеш да запалиш отново огъня и да се грижиш за него." След като инструктирал момчето, аскетът отишъл в околността. Но момчето, погълнато от игрите си, оставило огъня да угасне. Тогава то си помислило: "Татко каза: ' ... ето брадва ... за да запалиш отново огъня и да се грижиш за него.' Сега по-добре да го направя!" Така че то нарязало огнените пръчки с брадвата, мислейки си: "Очаквам, че ще получа огън по този начин." Но то не получило огън. То нарязало огнените пръчки на две, на три, на четири, на пет, десет, сто парчета, натрошило ги, счукало ги в хаванче, резпръснало ги на силния вятър, мислейки си: "Очаквам, че ще запала по този начин." Но то не получило огън и когато аскетът се върнал, след като свършил работата си, той казал: "Сине, защо остави огъня да изгасне?" и момчето му разказало какво се е случило. Аскетът си помислил: "Колко глупаво е това момче, колко безсмислено! Какъв необмислен начин да се опиташ да запали огън!" Така че, докато момчето го гледало, той взел огнените пръчки и запалил отново огъня, казвайки: "Сине, това е начинът да запалиш отново огън, а не глупавият, безсмислен, необмислен начин, по който ти се опита да го направиш!"

По същия начин, принце, вие търсите глупаво, безсмислено и неразумно друг свят. Принце, откажете се от този зъл възглед, откажете се от него! Не позволявайте да ви причинява нещастия и страдания за дълго време!

22. Въпреки че казвате това, Почитаеми Касапа, все още не мога да понеса да се откажа от това зло мнение. Крал Пасенади от Косала знае мнението ми, както и кралете в чужбина. Ако се откажа от него, те ще кажат: "Какъв глупак е принц Паяси, колко глупаво се хваща за грешни възгледи!" Ще се придържам към този възглед от гняв, презрение и злоба!

23. 'Добре тогава, принце, ще ти дам едно сравнение ... Веднъж, принце, голям керван от хиляда каруци пътувал от изток на запад. И където и да отидел, бързо изяждал цялата трева, дърва и зеленина. Този керван имал двама водачи, всеки отговарящ за петстотин каруци. И те си помислили: "Това е страшен керван от хиляда каруци. Където и да отидем, използваме всички ресурси. Може би трябва да разделим кервана на две групи от по петстотин каруци", и те го направили. Тогава един от водачите събрал много трева, дърва и вода и потеглил. След два или три дни пътуване той видял тъмночервен мъж да идва към него, носейки колчан и венец от бели водни лилии, с мокри дрехи и коса, карайки магарешка колесница, чиито колела били напръскани с кал. Като видял този човек, водачът казал: "Откъде идвате, господине?"

"От там и от там."

"И накъде отивате?"

"На там и на там."

"Има ли е много валежи в джунглата напред?"

"О, да, уважаеми, има много дъжд в джунглата пред вас, пътищата са добре напоени и има много трева, дърва и вода. Изхвърлете тревата, дървата и водата, които вече имате, уважаеми! Ще напредвате по-бързо с леко натоварени каруци, така че не изморявайте впрегнатите си волове!" Водачът на кервана казал на каруцарите казаното от човека: "Хвърлете тревата, дървата и водата ... ", и те направили така. Но на първото лагерно място те не намерили никаква трева, дърва или вода, нито на второто, третото, четвъртото, петото, шестото или седмото, и така всички стигнали до разруха и унищожение. И каквото и да

имало от тях, хора и добитък, всички били погълнати от този дух на якка, и само костите им останали.

И когато водачът на втория керван се уверил, че първият керван е отишъл достатъчно напред, той се запасил с много трева, дърва и вода. След два или три дни пътуване този водач видял тъмночервен мъж да идва към него ... който го посъветвал да изхвърли запасите си от трева, дърва и вода. Тогава водачът казал на каруцарите: "Този човек ни каза, че трябва да изхвърлим тревата, дървата и водата, които вече имаме. Но той не е от нашите приятели и роднини, така че защо да му вярваме? Така че не изхвърляйте тревата, дървата и водата, които имаме; нека керванът продължи пътя си с донесените от нас стоки и не изхвърляйте нищо от тях!" Каруцарите се съгласили и направили както им казал. И на първото място за лагеруване не намерили трева, дърва или вода, нито на второто, третото, четвъртото, петото, шестото или седмото, но там видели другия керван, който бил разрушен и унищожен, те видели костите на онези хора и добитъка, които били погълнати от духа на якка. Тогава водачът на кервана казал на каруцарите: "Този керван е стигнал до разруха и унищожение поради глупостта на водача си. Така че сега нека оставим тези наши стоки, които са с малка стойност, и да вземем всичко, което е с по-голяма стойност от другия керван." И те го направили. И с този мъдър водач те преминали безопасно през джунглата.

По същия начин ти, принце, ще стигнеш до разруха и унищожение, ако глупаво и неразумно търсиш другия свят по грешен начин. Тези, които си мислят, че могат да вярват на всичко, което чуят, вървят към разруха и унищожение точно като онези каруцари. Принце, откажете се от този зъл възглед, откажете се от него! Не позволявайте да ви причинява нещастия и страдания за дълго време!

24. 'Въпреки че казвате това, Почитаеми Касапа, все още не мога да понеса да се откажа от този зъл възглед ... Ако се откажа от него, те ще кажат: "Какъв глупак е принц Паяси ... "'

25. 'Добре тогава, принце, ще ви дам едно сравнение ... Имало едно време един свинар, който отивал от своето село в друго. Там видял купчина суха тор, която била изхвърлена, и си помислил: "Има много суха тор, която някой е изхвърлил, това би било храна за моите прасета. Трябва да я отнеса. И той разпънал кожата си, събрал тор в него, направил го на вързоп, сложил го на главата си и продължил. Но на връщане имало силен порой от необичаен за сезона дъжд и той продължил по пътя си, опръскан с течаща, капеща тор до върховете на пръстите му, но все още носел товара си от тор. Тези, които го видели, казали: "Ти трябва да си луд! Трябва да си луд! Защо носиш този товар от тор, който тече и капе по теб до върховете на пръстите ти?"

"Вие сте тези, които сте луди! Вие сте тези, които сте луди! Това нещо е храна за моите прасета." Принце, ти говориш точно като носещия тор от моята притча. Принце, откажете се от този зъл възглед, откажете се от него! Не позволявайте да ви причинява нещастия и страдания за дълго време!

26. 'Въпреки че казвате това, Почитаеми Касапа, все още не мога да понеса да се откажа от този зъл възглед ... Ако се откажа от него, те ще кажат: "Какъв глупак е принц Паяси ... "'

27. 'Добре тогава, принце, ще ви дам едно сравнение ... Имало едно време двама комарджии, които използвали ядки като зарове. Единият от тях, винаги когато хвърлял неудачен зар, го погълщал. Другият забеляза какво прави и казал: "Е, приятелю, ти си победителят! Дайте ми заровете и ще заложа тях."

"Добре", казал първият и му ги дал. Тогава този напълнил зара с отрова и казал: "Хайде, да играем!" Другият се съгласил, те играли отново, и отново единият играч, когато хвърлял неудачен зар, го погълнал. Вторият го наблюдавал как прави това и след това произнесъл следния стих:

"Заровете се намазват с горящи неща,
Въпреки че гълтачът не знае.
Гълтай, мами и добре преглъщай –
Горчиво ще бъде като ад!"

Принце, говориш точно като комарджията от моята притча. Принце, откажете се от този зъл възглед, откажете се от него! Не позволявайте да ви причинява нещастия и страдания за дълго време!

28. 'Въпреки че казвате това, Почитаеми Касапа, все още не мога да понеса да се откажа от това зло мнение ... Ако се откажа от него, те ще кажат: "Какъв глупак е принц Паяси ..."

29. 'Добре тогава, принце, ще ви дам едно сравнение ... Някога жителите на една област са емигрирали. И един човек казал на приятеля си: "Хайде, да отидем до онзи квартал, може да намерим нещо ценно!" Приятелят му се съгласил, така те отишли в този квартал и стигнали до селска улица. И там видели купчина коноп, който бил изхвърлен, и единият казал: "Ето малко коноп. Ти направи сноп, аз ще направя сноп и двамата ще го отнесем." Другият се съгласил и те го направили. След това, като стигнали до друга селска улица, намерили конопен конец и единият каза: "Тази купчина конопен конец е точно това, за което искахме конопа. Нека всеки да изхвърли своя сноп коноп и да продължим с товар от конопен конец."

"Донесох този вързоп коноп от далече и е добре вързан. Това ще ми свърши работа – вие правете както искате!" Така неговият другар изхвърлил конопа и взел конопения конец.

Като стигнали на друга селска улица, намерили малко конопено платно и единият казал: "Тази купчина конопено платно е точно това, за което искахме конопа или конопените конци. Ти изхвърли товара си коноп и аз ще изхвърля моя товар от конопени конци и ще продължим с товар от конопени платове всеки." Но другият отговорил както преди, така че първият другар хвърлил конопения конец и взел конопения плат. В друго село видели купчина лен ... , в друго – ленени конци ... , в друго – ленени платове ... , в друго – памук ... , в друго – памучни конци ... , в друг, памучен плат ... , в друг, желязо ... , в друг, мед ... , в друг, калай ... , в друг, олово ... , в друг, сребро ... , в друга, злато. Тогава един каза: "Тази купчина злато е точно това, което искахме вместо коноп, конопена нишка, конопено платно, лен, ленен конец, ленен плат, памук, памучен конец, памучен плат, желязо, мед, калай, олово, сребро. Ти хвърли товара си от коноп и аз ще хвърля товара си от сребро и двамата ще продължим с товар злато."

"Докарах този товар коноп от далече и е добре вързан. Това ще ми свърши работа – вие правете както искате!" И този спътник хвърлил товара сребро и взел товара злато.

'След това се върнали в собственото си село. И там този, който донесъл товар коноп, не доставил удоволствие нито на родителите си, нито на жена си и децата си, нито на приятелите и колегите си, а самият той не получил никаква радост или щастие от това. Но този, който се върнал с товар злато, зарадвал родителите си, жена си и децата си, приятелите и колегите си, а и самият той изпитал радост и щастие от това.

Принце, ти говориш точно като носещия коноп в моята притча. Принце, откажете се от този зъл възглед, откажете се! Не позволявайте да ви причинява нещастия и страдания за дълго време!

30. 'Бях доволен и възхитен от първата притча на Почитаемия Касапа и исках да чуя бързите му отговори на тези въпроси, защото смятах, че той е достоен противник. Отлично, Почитаеми Касапа, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там. Точно така Почитаемият Касапа е разяснил Дамма по различни начини. И аз, Почитаеми Касапа, отивам за убежище при Благословения, при Дамма и Санга. Нека Почитаемият Касапа ме приеме от този ден нататък като мирянин, докато е жив! Почитаеми Касапа, искам да направя голямо дарение. Инструктирайте ме, Почитаеми Касапа, как това може да бъде за мои трайни ползи и щастие.'

31. 'Принце, когато се прави жертвоприношение, при което се колят волове или се колят кози, птици или прасета, или различни същества,⁴⁰⁵ и участниците имат неправилен възглед, неправилна мисъл, неправилна реч, неправилно действие, неправилно препитание,

⁴⁰⁵ – Виж ДН 5.

неправилни усилия, неправилна осъзнатост и неправилна концентрация, тогава това жертвоприношение няма големи плодове или ползи, не е много блестящо и няма голямо излъчване. Представете си, принце, че един фермер отива в гората с плуг и семена и там, на необработено място с лоша почва, от която пъновете не са изкоренени, той посее семена, които са счупени, гниеци, унищожени от вятър и топлина, застояли, неправилно вкопани в почвата и богът на дъжда не е изпратил подходящи дъждове в точното време – дали тези семена ще покълнат, ще се развият и ще се увеличат и дали фермерът ще получи изобилна реколта?'

'Не, Почитаеми Кассапа.'

'Добре тогава, принце, същото е и с жертвоприношението, при което се колят волове, ... където участниците имат неправилен възглед, ... неправилна концентрация. Но когато нито едно от тези същества не бъде умъртвено и участниците имат правилен възглед, правилна мисъл, правилна реч, правилно действие, правилно препитание, правилно усилие, правилна осъзнатост, правилна концентрация, тогава това жертвоприношение е с големи плодове и ползи, то е брилянтно и с голямо излъчване. Представете си, принце, че един фермер отива в гората с рало и семена. Там, на добре обработено място с добра почва, от която пъновете са изкоренени, посее семена, които не са счупени, гниеци, съсипани от вятър и топлина, или застояли, и са здраво вкопани в почвата, а богът на дъжда изпрати подходящи дъждове в точното време – дали тези семена ще покълнат, ще се развият и ще се увеличат и дали фермерът би получил изобилна реколта?'

'Би могъл, Почитаеми Кассапа.'

'По същия начин, принце, при жертвоприношение, при което не се убиват волове, ... където участниците имат правилен поглед, ... правилна концентрация, тогава това жертвоприношение е с големи плодове и ползи, то е брилянтно и с голямо излъчване.'

32. Тогава принц Паяси основал благотворителна организация за аскети и брамини, пътници, просяци и нуждаещи се. И там се раздавала такава храна, като натрошен ориз с кисела каша, а също и груби дрехи с ресни на топки.⁴⁰⁶ И един млад брамин на име Уттара бил поставен да отговаря за разпределението. Позовавайки се на това, той казал: 'Чрез тази благотворителност бях свързан с принц Паяси в този свят, но не и в следващия.'

И принц Паяси чул думите му, затова изпратил да го повикат и го попитал дали той е казал това. 'Да, Господарю.'

'Но защо каза такава неща? Приятелю Уттара, не очакваме ли ние, които искаме да спечелим заслуги, награда за нашата благотворителност?'

'Но, Благословени, храната, която давате – натрошен ориз с кисела каша – не бихте искали да я докоснеш с крака си, още по-малко да я изядеш! А грубите дрехи с ресни на топки – няма да ви е приятно да стъпите на тях, още по-малко да ги носите! Благородни, вие сте добър и нежен към нас, така че как можем да примирим такава доброта и нежност с нелюбезност и грубост?'

'Добре тогава, Уттара, уреди да доставяш храна, каквато аз ям, и дрехи, каквито нося.'

'Много добре, Господарю', каза Уттара Тогава той го направил.

И принц Паяси, тъй като той е основал своята благотворителност неохотно, не със собствените си ръце, и без подходяща грижа, като нещо небрежно захвърлено настрана, се преродил след смъртта си, при разпада на тялото, в компанията на Четиримата велики краля, в празното имение Серисака. Но Уттара, който бил давал дарения охотно, със собствените си ръце и с подходяща загриженост, а не като нещо захвърлено настрана, бил прероден след смъртта, при разпада на тялото, на добро място, в небесно кралство, в компания на Тридесетте и трима богове.

33. По това време Почитаемият Гавампати бил свикнал да ходи в празното имение Серисака за обедната си почивка. И Паяси от божествата отишъл при Почитаемия

⁴⁰⁶ – Те трябва да натежат на дрехата.

Гавампати, поздравил го и застанал от страни. И почитаемият Гавампати му казал, докато стоял там: 'Кой си ти, приятелю?'

'Благословени, аз съм принц Паяси.'

'Приятелю, не си ли ти този, който казваше: "Няма друг свят, няма спонтанно родени същества, няма плод или резултат от добри или зли дела"?'

'Да, Благословени, аз съм този, който казваше това, но бях обърнат от този зъл възглед от Благородния Кумара-Касапа.'

'И къде се е преродил младият брамин Уттара, който отговаряше за разпределението на вашата благотворителност?'

'Благословени, този, който даде благотворителност охотно ... се прероди в компанията на Тридесет и тримата богове, но аз, който дадох неохотно, ... се преродих тук в празното имение Серисака. Благословени, моля те, когато се върнеш на земята, кажи на хората да дават охотно ... и ги информирай за начина, по който принц Паяси и младият брамин Уттара са се преродили.'

34. И така, Почитаемият Гавампати, при завръщането си на земята, заявил: 'Трябва да давате охотно, със собствените си ръце, с подходяща грижа, а не небрежно. Принц Паяси не направи това и след смъртта, при разпада на тялото, той се прероди в компанията на Четиримата велики крале в празното имение Серисака, докато администраторът на неговата благотворителна организация, младият брамин Уттара, който даваше охотно, със собствените си ръце, с подходяща загриженост а не небрежно, бе прероден в компанията на Тридесетте и трима богове.'

Трети раздел

Раздел "Патика"

24 Патика Сутта: За Патикапутта

Шарлатанинът

1.1 **ТОВА СЪМ ЧУЛ.** Веднъж Благословеният бил отседнал сред Маллите, в град на Маллите наречен Анупия. Тогава, Благословеният, след като се облякъл рано сутринта и взел връхната си роба и купата си, отишъл в Анупия за дарения. Тогава той си помислил: 'Твърде рано е да отида в Анупия за дарения. Може би трябва да посетя колибата на странника Баггава-готта?' И той отишъл там.

1.2. Странникът Баггава-готта казал: 'Елате, Благословени, добре дошъл сте, Благословени! Най-после Благословеният направи всичко възможно да дойде тук. Седнете, Благословени, това място е приготвено.' Благословеният седнал на подготвеното място, а Баггава взел ниско столче и седнал отстриани. Тогава той казал: "Благословени, преди няколко дни Сунакатта Личави⁴⁰⁷ дойде при мен и каза: "Баггава, напуснах Благословения. Вече не съм под негово напътствие." Наистина ли е така, Благородни?"

'Вярно е, Баггава.'⁴⁰⁸

1.3. 'Преди няколко дни Сунакатта дойде при мен, поздрави ме, седна отстриани и каза: "Благословени, напускам Благословения, вече не съм под напътствията на Благородния." Затова му казах: "Добре, Сунакатта, казвал ли съм ти някога: 'Ела, Сунакатта, бъди под моето напътствие'?"

"Не, Благородни"

"Или някога казвал ли си ми: 'Благословени, аз ще бъда под твоето напътствие'?"

"Не, Благородни"

"И така, Сунакатта, ако аз не съм ти казал това и ти не си казал това на мен – глупави човече, кой си ти и от какво се отказваш? Помисли, глупави човече, колко голяма е твоята грешка."

1.4. "'Благословени, ти не си направил никакви чудеса.'⁴⁰⁹

"А казвал ли съм ти някога: 'Ела под мое напътствие, Сунакатта, и аз ще извърша чудеса за теб'?"

"Не, Благородни"

"Или някога казвал ли си ми: 'Благословени, ще бъда под твоето напътствие, ако правиш чудеса за мен'?"

"Не, Благородни"

"Тогава изглежда, Сунакатта, че аз не съм давал подобни обещания и ти не си поставял такива условия. Като е така, глупави човече, кой си ти и от какво се отказваш?"

"Как мислиш, Сунакатта? Независимо дали се извършват чудеса или не – дали целта на моето преподаване на Дамма е да се доведе всеки, който го практикува, до пълното унищожаване на страданиято?"

"Така е, Благородни."

"И така, Сунакатта, независимо дали се извършват чудеса или не, целта на моето преподаване на Дамма е да доведе всеки, който го практикува, до пълното унищожаване на страданиято. Тогава за каква цел би служило извършването на чудеса? Помисли, глупави човече, колко голяма е грешката ти."

1.5. "'Благословени, ти не учиш началото на нещата."

⁴⁰⁷ – Първо споменат в ДН 6.5. Името му, най-неподходящо, означава "роден под щастлива звезда".

⁴⁰⁸ – Личното му име е Чана, но Буда се обръща към него с неговото фамилно име. Родът му изглежда е бил грънчарски.

⁴⁰⁹ – Виж ДН 11.5, където извършването на чудеса е осъдено от Буда (както е и тук, въпреки че текстът продължава, като противоречи на думите на Учителя).

"А казвал ли съм ти някога: 'Ела под моето напътствие, Сунакатта, и аз ще те науча на началото на нещата?'"

"Не, Благородни" ... Като е така, глупави човече, кой си ти и от какво се отказваш?

1.6. "Сунакатта, ти си говорил по много начини в моя възхвала сред Ваджийте, казвайки: 'Благословеният е арахант, напълно просветлен, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен.' По много начини си говорил във възхвала на Дамма, казвайки: 'Дамма е добре обяснена от Благословения, видима тук и сега, независеща от времето, подканяща да бъде видяна, водеща до целта, разпознаваема от мъдрите чрез собствен опит.' По много начини си говорил във възхвала на ордена на монасите, казвайки: 'Санга от последователи на Благословения, които са практикували добре, които са практикували целенасочено, които са практикували методично, които са практикували майсторски – с други думи, четирите вида [благородни последователи] когато са взети по двойки, когато са взети индивидуално са осем вида – това е Санга, последователите на Благословения: достойни за дарове, достойни за гостоприемство, достойни за дарения, достойни за уважение, едно несравнимо поле на заслуги за целия свят.'

"По тези начини ти си говорил в похвала за мен, за Дамма и за Общността сред Ваджийте. И аз ти казвам, заявявам ти, Сунакатта, ще има хора, които ще кажат: 'Сунакатта от рода Личчави не беше в състояние да поддържа свят живот при аскета Готама и тъй като не беше в състояние, той изостави обучението и се върна към обикновения живот.' Това, Сунакатта, ще кажат." И, Баггава, по думите ми Сунакатта напусна тази Дамма и Дисциплина като осъден на ада.

1.7. 'Веднъж, Баггава, бях отседнал сред рода Куру, в техен град наречен Утгарака. Рано сутринта отидох с връхната си роба и купа в Утгарака за дарения, със Сунакатта като мой придружител. А в това време голият аскет Коракаттия, "човекът-куче"⁴¹⁰, обикаляше на четири крака, проснал се на земята и дъвчеше и ядеше храната си само с устата си. Виждайки го, Сунакатта си помисли: "Това е истински арахант, аскет, който се движи на четири крака, проснат на земята, дъвче и яде храната си само с устата си." И аз, като знаех мисълта му в собствения си ум, му казах: "Глупави човече, ти твърдиш, че си последовател на Сакия?"

"Благословени, какво искате да кажете с този въпрос?"

"Сунакатта, не си ли помисли, като видял онзи гол аскет да се движи на четири крака: 'Това е истински арахант, аскет, който се движи на четири крака, проснат на земята, дъвче и яде храната си само с устата си'?"

"Помислих си, Благородни. Дали Благословеният завижда на другите за тяхното арахантство?"

"Не завиждам на другите за тяхното арахантство, глупави човече! Само в теб се е зародил този зъл възглед. Отхвърли го настрана, за да не ти навреди и причини страдание за дълго време! Този гол аскет Коракаттия, когото смяташ за истински арахант, ще умре след седем дни от лошо храносмилане, и когато умре, ще се появи отново сред асурите Калаканджа, които са най-ниската степен на асурите.⁴¹¹ И когато умре той ще бъде захвърлен върху купчина трева в костницата. Ако искаш, Сунакатта, можеш да отидеш при него и да го попиташ дали знае съдбата си. И може би той ще ти каже: 'Приятелю Сунакатта, знам съдбата си. Преродих се сред асурите на Калаканджа, най-ниската степен на асурите.'"

1.8. 'Тогавата Сунакатта отиде при Коракаттия и му каза какво съм пророкувал, като добави: "Затова, приятелю Коракаттия, много внимавай какво ядеш и пиеш, за да се окажат грешни думите на аскета Готама!" И Сунакатта беше толкова сигурен, че думите на

⁴¹⁰ – Куче-аскет като Сеня в МН 57, на когото е казано от Буда, че ако упорства в тази практика, ще се прероди или в ада, или "в компанията на кучета".

⁴¹¹ – Калаканджа, описани като "ужасни за гледане", се споменават в ДН 20.12.

Татаагата ще се окажат грешни, че преброи седемте дни един по един. Но на седмия ден Кораккатия умря от лошо храносмилане и когато бе мъртъв, се появи отново сред асурите на Калаканджа и тялото му бе захвърлено върху купчина трева в костницата.

1.9. 'Сунакатта чу за това, тогава отиде до купчината трева в костницата, където лежеше Кораккатия, удари тялото три пъти с ръка и каза: "Приятелю Кораккатия, знаеш ли съдбата си?" И Кораккатия седна, потри гърба си с ръка и каза: "Приятелю Сунакатта, знам съдбата си. Преродих се сред асурите на Калаканджа, най-ниската степен на асурите." И с това той отново падна назад.

1.10. 'Тогава Сунакатта дойде при мен, поздрави ме и седна отстрани. И аз му казах: "Е, Сунакатта, как мислиш? Дали това, което ти казах за 'човека-куче' Кораккатия се сбъдна или не?"

"Така стана, както вие казахте, Благословени, а не по друг начин."

"Е, как мислиш, Сунакатта? Извършено ли е чудо или не?"

"Разбира се, Благословени, тъй като това е така, е извършено чудо, а не иначе."

"Тогава, глупави човече, още ли твърдиш пред мен, след като направих такова чудо: 'Благословени, ти не си направил никакви чудеса'? Помисли, глупави човече, колко голяма е грешката ти." И след думите ми Сунакатта напусна тази Дамма и Дисциплина като осъден на ада.

1.11. 'Веднъж, Баггава, бях отседнал във Вейсали, в залата с фронтони, в Голямата гора. По това време във Вейсали живееше гол аскет, наречен Каларамуттака, който се радваше на големи придобивки и слава в столицата на Вадджиите. Той се бе заел със седем правила на практика: "Докато съм жив, ще бъда гол аскет и няма да облека никакви дрехи; докато съм жив, ще спазвам целибат, ще се въздържа от полов акт; докато съм жив, ще се храня със спиртни напитки и месо, ще се въздържа от варен ориз и кисело мляко; докато съм жив, никога няма да отида отвъд светилището Удена на изток от Весали, светилището Готамака на юг, светилището Сатамба на запад, нито светилището Бахупутта на север." Чрез спазването на тези седем правила той се радваше на най-големите придобивки и слава от всички в столицата на Ваджийте.

1.12. 'Сунакатта отиде да види Каларамуттака и му зададе въпрос, на който той не можа да отговори, и тъй като не можа да отговори, прояви признаци на гняв, ярост и злоба. Но Сунакатта си помисли: "Може би причиних това истинско аскетическо оскърбление на един арахант. Не искам да се случи нещо, което да ми причини трайна вреда и страдание!"

1.13. 'Тогава Сунакатта дойде при мен, поздрави ме и седна отстрани. Казах му: "Глупави човече, ти твърдиш, че си последовател на Сакия?"

"Благословени, какво искате да кажете с този въпрос?"

"Сунакатта, не отиде ли да видиш Каларамуттака и не му ли зададе въпрос, на който той не можа да отговори, и не прояви ли след това признаци на гняв, ярост и злоба? И не се ли замисли: 'Може би причиних това истинско аскетическо оскърбление на един арахант. Не искам да се случи нещо, което да ми причини трайна вреда и страдание'?"

"Направих го, Благородни. Дали Благословеният завижда на другите за тяхното арахантство?"

"Не завиждам на другите за тяхното арахантство, глупави човече. Само в теб се е зародил този зъл възглед. Отхвърли го настрана, за да не ти навреди и причини страдание за дълго време! Този гол аскет Каларамуттака, когото смяташ за истински арахант, скоро ще живее облечен и женен, прехранвайки се с варен ориз и кисело мляко. Той ще отиде отвъд всички светилища на Вейсали и ще умре, като е загубил напълно репутацията си." И наистина всичко това се случи.

1.14. 'Тогава Сунакатта, след като чу какво се е случило, дойде при мен ... И аз казах: "Е, Сунакатта, как мислиш? Стучи ли се това, което ти казах за Каларамуттака, или не? ... Извършено ли е чудо или не?" ... И след думите ми Сунакатта напусна тази Дамма и Дисциплина като осъден на ада.

1.15. 'Веднъж, Багава, бях отседнал във Вейсали, в залата с фронтони, в Голямата гора. И по това време във Вейсали живееше гол аскет, наречен Патикапутта, който се радваше на големи придобивки и слава в столицата на Вадджиите. И той направи следното изявление на събранието във Вейсали: "Аскетът Готама твърди, че е човек на мъдростта, и аз правя същото твърдение. Правилно е човек на мъдростта да го показва, като извършва чудеса. Ако аскетът Готама дойде на половината път да ме посрещнеш, аз ще направя същото. Тогава и двамата можем да правим чудеса и ако аскетът Готама извърши едно чудо, аз ще направя две. Ако той извърши две, аз ще извърша четири. И ако той извърши четири, аз ще извърша осем. Колкото и чудеса да извърши аскетът Готама, аз ще извърша два пъти повече!"

1.16. 'Тогава Сунакатта дойде при мен, поздрави ме, седна отстрани и ми каза какво е казал Патикапутта. Казах: "Сунакатта, този гол аскет Патикапутта не е в състояние да се срещне с мен лице в лице, освен ако не си върне думите назад, не изостави тази мисъл и не се откаже от този възглед. И ако мисли другояче, главата му ще се разцепи на парчета."

1.17. "'Благословени, нека Благословеният внимава какво говори, нека Благородният внимава какво говори!"

"Какво искаш да кажеш, като ми казваш това Сунакатта?"

"Благородни, Благословеният може да направи неоспоримо изявление за идването на Патикапутта. Но Патикапутта може да дойде в някаква променена форма и по този начин да покаже, че Благословения греша!"

1.18. "'Но, Сунакатта, дали Татаагата би направил някакво двусмислено твърдение?"

"Благословени, знае ли Благословеният със собствения си ум какво ще се случи с Патикапутта? Или някое божество е казало това на Татаагата?"

"Сунакатта, знам го от собствения си ум, а също ката, това ми беше казано от едно божество. Защото Аджита, генералът на Личавите, почина онзи ден и се прероди в компанията на Тридесет и тримата бога. Дойде да ме види и ми каза: 'Благословени, Патикапутта голият аскет е нагъл лъжец! Той обяви в столицата на Ваджийте: "Адита, генералът на Личавите, е прероден в големия ад!" Но аз не съм се преродил в големия ад, а в компанията на Тридесет и тримата бога. Той е нагъл лъжец ... ' И така, Сунакатта, знам какво съм казал от собствения си ум, но ми беше казано и от едно божество. А сега, Сунакатта, ще отида във Вейсали за дарения. На връщане, след като се нахраня, ще отида за обедната си почивка в парка на Патикапутта. Можете да му кажете каквото искате."

1.19. 'След това, след като се облякох, взех връхната си роба и купата си и отидох във Вейсали за дарения. На връщане отидох в парка на Патикапутта за обедната си почивка. Междувременно Сунакатта се втурна към Вейсали и обяви на всички видни Личави: "Приятели, Благословеният е отишъл във Вейсали за дарения и след това е отишъл за обедната си почивка в парка на Патикапутта. Заповядайте, приятели, заповядайте! Двамата велики аскети ще вършат чудеса!" И всички видни Личави си помислиха: "Двамата велики аскети ще вършат чудеса! Да вървим и ние!" И той отиде при изтъкнатите и богати брамини и домакини, и при аскетите и брамините от различни школи, и им каза същото и те също си помислиха: "Нека да вървим заедно!" И така всички тези хора дойдоха в парка на Патикапутта, стотици и хиляди от тях.

1.20. 'И Патикапутта чу, че всички тези хора са дошли в неговия парк и че аскетът Готама е отишъл там за обедната си почивка. И при тази новина го обзе страх и трепет и му настръхнаха косите. И така ужасен и треперещ, с настръхнала коса, той се отправи към странниците в Тиндука. Когато събраната компания чу, че е отишъл в Тиндука, те инструктираха един човек да отиде там при Патикапутта и да му каже: 'Приятелю Патикапутта, ела! Всички тези хора са дошли в твоя парк и аскетът Готама е отишъл там за обедната си почивка. Защото ти обяви пред събранието във Вейсали: 'Аскетът Готама твърди, че е човек на мъдростта, и аз правя същото твърдение ... (като стих 15). Колкото и чудеса да прави той, аз ще направя двойно повече!' Така че сега елате на половината път: аскетът Готама вече е изминал половината път, за да ви посрещне и седи за обедната си почивка в парка на Ваше преподобие."

1.21. 'Човекът отиде и предаде съобщението и като го чу Патикапутта каза: "Идвам, приятелю, идвам!" но колкото и да се извиваше, не можеше да стане от мястото си. Тогава човекът каза: "Какво става с теб, приятелю Патикапутта? Дали седалището ти е залепнало за седалката, или седалката е залепнала за седалището ти? Продължаваш да казваш: 'Идвам, приятелю, идвам!', но ти само се гърчиш и не можеш да станеш от мястото си." И дори при тези думи Патикапутта продължаваше да се извива, но не можеше да стане.

1.22. 'И когато този човек разбра, че Патикапутта не може да си помогне, той се върна в събранието и обяви ситуацията. И тогава им каза: "Патикапутта, голият аскет, не е в състояние да се срещне с мен лице в лице, освен ако не вземе обратно думите си, не изостави тази мисъл и не се откаже от този възглед. И ако мисли друго, главата му ще се разцепи на парчета."

[Край на първата рецитационна част]

2.1. 'Тогава, Баггава, един от министрите на Личави стана от мястото си и каза: "Добре, уважаеми, изчакайте малко, докато отида и видя дали мога да доведа Патикапутта в събранието." Така той отиде в квартирата на Тиндука и каза на Патикапутта: "Ела, Патикапутта, най-добре е да дойдеш. Всички тези хора са дошли в твоя парк и аскетът Готама е отишъл там за обедната си почивка. Ако дойдеш, ще те направим победител и ще оставим аскета Готама да бъде победен."

2.2. 'И Патикапутта каза: "Идвам, приятелю, идвам", но колкото и да се извиваше, не можеше да стане от мястото си ...

2.3. 'Така министърът се върна в събранието и разказа за ситуацията. Тогава каза: "Патикапутта, не е в състояние да се срещне с мен ... Дори ако добрите Личави бяха помислили: "Нека го вържем с ремъци и да се опитаме да го влачим с впрегнати волове!" щеше да скъса ремъците. Той не е способен да се срещне лице в лице с мен ... "

2.4. 'Тогава Джалия, ученик на аскета с дървена купа,⁴¹² стана от мястото си ... , отиде в квартирата на Тиндука и каза на Патикапутта: "Ела, Патикапутта, ... ако дойдеш, ние ще те направим победител и ще оставим аскета Готама да бъде победен."

2.5. 'И Патикапутта каза: "Идвам, приятелю, идвам", но колкото и да се извиваше, не можеше да стане от мястото си ...

2.6. 'Тогава, когато Джалия осъзна ситуацията, той каза: "Патикапутта, веднъж много отдавна лъвът, кралят на животните, си помислил: 'Представете си, че си направя леговището близо до определена джунгла. Тогава мога да изляза вечерта, да се прозея, да огледам четирите посоки, да изрева три пъти с лъвския си рев и след това да тръгна към пасището. След това мога да избира най-доброто от стадото за моя лов и след добър пир с крехко месо да се върна в леговището си.' И той направил именно това.

2.7. "'Имаше един стар чакал, който беше надебелял от огризките на лъва и беше горд и силен. И той си помисли: 'Каква е разликата между мен и лъва, краля на животните? Може би трябва да си направя леговището близо до джунглата ... ' Така че той избра съответното леговище и излизайки вечерта, той огледа четирите посоки и тогава си помисли: 'Сега ще изрева три пъти с лъвски рев', и той нададе вой на своя вид, вой на чакал. Защото какво общо има жалкият вой на чакал с лъвския рев? По същия начин, Патикапутта, ти живееш от постиженията на Щастливия и се храниш с огризките на Щастливия, въобразявайки си, че можеш да се поставиш до Татаагатите, Арахантите и напълно просветлените Буди. Но какво общо имат нещастните Патикапутти с тях?"

2.8. 'Тогава, неспособен дори с помощта на тази притча да накара Патикапутта да стане от мястото си, Джалия произнесе следния стих:

⁴¹² – Виж ДН 6.15 и ДН 7, която е кръстена на него.

"Мислейки се за лъв, чакалът казва:
"Аз съм кралят на животните" и се опитва да изреве
Лъвски рев, но вместо това издава само вой.
Лъвът си е лъв, а чакалът – само чакал.

По същия начин, Патикапутта, ти живееш от постиженията на Щастливия ... "

2.9. 'И тъй като не успя дори с помощта на тази притча да накара Патикапутта да стане от мястото си, Джалия произнесе следния стих:

"Следвайки чужди следи и нахранен
От изрезки, той забравя своята чакалска природа,
Мислейки: 'Аз съм лъв', опитва се да изреве
Силен рев, но вместо това издава само вой.
Лъвът си е лъв, а чакалът – чакал.

По същия начин, Патикапутта, ти живееш от постиженията на Щастливия ... "

2.10. 'И тъй като не успя дори с тази притча да накара Патикапутта да стане от мястото си, Джалия произнесе следния стих:

"Наяден с жаби и мишки от хармана,
И трупове, захвърлени настрани в местата за кости,
В самотни и диви гори, чакалът си мисли:
'Аз съм кралят на животните' и се опитва да изреве
Лъвски рев, но вместо това само вой издава.
Лъвът си е лъв, а чакалът – чакал.

По същия начин, Патикапутта, ти живееш от постиженията на Щастливия и се храниш с остатъците на Щастливия, въобразявайки си, че можеш да се поставиш до Татаагатите, Арахантите и напълно просветлените Буди. Но какво общо имат нещастните Патикапутти с тях?"

2.11. 'След това, тъй като не успя дори с тази притча да накара Патикапутта да стане от мястото си, Джалия се върна в събранието и разказа за ситуацията.

2.12. 'Тогава казах: "Патикапутта не е в състояние да се срещне с мен лице в лице, освен ако не вземе обратно думите си, изостави тази мисъл и да се откаже от този възглед ... Дори и добрите Личави да си помислят: 'Нека го вържем с ремъци и се опитаме да го завлечем тук с впрегнати волове', щеше да скъса каишите. Той не е в състояние да се срещне с мен очи в очи ... Ако мисли друго, главата му ще се разцепи."

2.13. 'Тогава, Баггава, аз инструктирах, вдъхнових, насърчих и зарадвах това събрание с беседа за Дамма. И след като по този начин избавих тази група от голямото робство, спасявайки по този начин осемдесет и четири хиляди същества от великия път на опасността, аз влязох в огнената стихия и се издигнах във въздуха до височината на седем палми и прожектирах греда с височина още седем, така че да пламти и да разлее аромат, след това се появих отново в залата с фронтон, в Голямата гора.

'И там Сунакатта дойде при мен, поздрави ме и седна отстрани. Казах: "Как мислиш, Сунакатта? Случи ли се това, което ти казах за Патикапутта, или не?"

"Случи се, Благородни."

"И извършено ли е чудо или не?"

"Извършено е, Благородни."

"Добре, тогава, глупави човече, още ли ми казваш, след като направих такова чудо: 'Добре, Благословени, ти не си направил никакви чудеса'? Помисли, ти, глупави човече,

колко голяма е грешката ти." И, Баггава, след думите ми Сунаккатта напусна тази Дамма и Дисциплина като осъден на ада.

2.14. 'Баггава, аз знам произхода на нещата,⁴¹³ и аз знам не само това, но и това което е отвъд тях. И не съм под властта на това, което знам, и не намирайки се под негово влияние, аз сам познах това угасване,⁴¹⁴ чрез осъзнаването на което Татаагата не може да изпадне в опасни пътища.⁴¹⁵ Има, Баггава, някои аскети и брамини, които заявяват като свое учение, че всички неща са започнали със сътворението от бог,⁴¹⁶ или Брахма. Отидох при тях и казах: "Уважаеми, вярно ли е, че заявявате, че всичко е започнало със сътворението от бог или Брахма?"

"Да", отговориха те. Тогава попитах: "В такъв случай, как Почитаемите учители заявяват, че това е станало?" Но те не можах да дам отговор и затова ме попитаха в отговор. И аз отговорих:

2.15.-17. "Идва момент, приятели, рано или късно след дълъг период, когато този свят се свива ... Съществата се раждат в света на Аббасара Брахма и остават там дълго време. Когато този свят се разширява, едно същество пада оттам и възниква в празен дворец на Брахма. Той копнее за компания, появяват се други същества и той, както и те вярват, че той ги е създал (сутта 1, стихове 2.2-6). Ето защо, уважаеми, вие учите, че всички неща са започнали със сътворението от бог или Брахма." И те казаха: "Чухме това, Почитаеми Готама, както ти обясни." Но аз познавам произхода на нещата ... и не бидейки под властта на това, което знам, разбрах онова угасване, чрез постигането на което Татаагата не може да изпадне в опасни пътища.

2.18. 'Има някои аскети и брамини, които заявяват, че началото на нещата се дължи на покварата от удоволствието. Отидох при тях и ги попитах дали това е тяхното мнение. "Да", отвърнаха те. Попитах ги как стана това и когато не можах да обясня, казах: "Има, приятели, определени божества, наречени Покварени от удоволствието. Те прекарват твърде много време, пристрастени към веселието ... осъзнатостта им изчезва и те отпадат (сутта 1, стихове 2.7 – 9). Ето защо, Почитаеми, вие учите, че началото на нещата се дължи на покварата от удоволствие." И те казаха: "Чухме това, Почитаеми Готама, както обяснихте."

2.19. 'Има някои аскети и брамини, които заявяват, че началото на нещата се дължи на покварата на ума. Отидох при тях и ги попитах дали това е тяхното мнение. "Да", отговориха те. Попитах ги как стана това и когато не можах да обясня, казах: "Има, приятели, някои божества, наречени Покварени в ума. Те прекарват твърде много време един към друг със завист ... умовете им се покваряват и те отпадат (сутта 1, стихове 2.10 – 13). Ето защо, Почитаеми, вие учите, че началото на нещата се дължи на поквара на ума." И те казаха: "Чухме това, Почитаеми Готама, както обяснихте."

2.20. 'Има, Баггава, някои аскети и брамини, които заявяват, че началото на нещата се дължи на случайността. Отидох при тях и ги попитах дали това е тяхното мнение. "Да", отвърнаха те. Попитах ги как се е случило това и когато те не можах да обясня, казах: "Има, приятели, определени божества, наречени Несъзнателни. Веднага щом възникне възприятие в тях, тези божества отпадат от това кралство ... без да помнят нищо (сутта, 1, стих 2.31) те мислят: 'Сега от небитието съм доведен до съществуване.' Ето защо, Почитаеми, вие учите, че началото на нещата се дължи на случайността." И те казаха: "Чухме това, Почитаеми Готама, както ти обясни." Но аз знам произхода на нещата, и аз знам не само това, но и това което е отвъд тях. И не съм под властта на това, което знам, и не намирайки се под негово влияние, аз сам познах това угасване, чрез постигането на което Татаагата не може да изпадне в опасни пътища.

⁴¹³ – *Агганя*. Виж ДН 27 за пълно развитие на темата за "началото", разбира се, темата не е развита в смисъла на абсолютна първопричина, от която будизмът няма полза.

⁴¹⁴ – *Нибутти*: термин, свързан с *ниббана*, но всъщност от различен корен.

⁴¹⁵ – *Аная* : "неправилно водене", т.е. към страдание или неприятности.

⁴¹⁶ – *Исара* (санскр. *Исвара*): "Бог, като създател и владетел"

2.21. 'И аз, Баггава, който уча това и заявявам това, съм неправилно, напразно, лъжливо и фалшиво обвинен от някои аскети и брамини, които казват: "Аскетът Готама е на неправилен път, както и неговите монаси. Той е обявил, че всеки, който е достигнал до степената на освобождение, наречена 'Красивата'⁴¹⁷, намира всичко за отблъскващо." Но аз не казвам това. Това, което казвам е, че всеки път, когато някой е достигнал до етапа на освобождение, наречен "Красивото", той знае, че е красиво.'

'Наистина, Благословени, тези които обвиняват Благословения и неговите монаси в грешка, самите те са на неправилен път. Толкова съм възхитен от Благословения, че мисля, че Благословеният е способен да ме научи да постигна и да остана в освобождението, наречено "Красивото".'

'Трудно е за теб, Баггава, поддържайки различни възгледи, имайки различни наклонности и подложен на различни влияния, следвайки различна дисциплина и имайки различен учител, да постигнеш и останеш в освобождението, наречено "Красивото". Трябва да се бориш усилено, като ми се доверяваш, Баггава.'

'Благословени, дори и да ми е трудно да постигна и да остана в освобождението, наречено "Красивото", все пак ще се доверя на Благословения.'

Това казал Благословеният и Баггава странникът бил възхитен и се зарадвал от думите на Благословения.

⁴¹⁷ – Виж ДН 15.35.

25 Удумбарика-Сиханада Сутта: Големият лъвски рев към Удумбариките

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пребивавал в Раджагаха, на Върха на лешоядите. И по това време странникът Нирода бил отседнал в квартирата за странници Удумбарика, с голямо събрание от около три хиляди странници. Едно ранно утро, домакинът Сандана отишъл в Раджагаха, за да види Благословения. Тогава той си помислил: 'Не е подходящото време да се види Благословения, той е в уединение; не е подходящият момент да се видят медитиращите монаси, те са в уединение. Може би трябва да отида до квартирата за странниците Удумбарика и да посетя Нирода. Тогава той го направил.

2. И точно тогава Нирода бил сред голямо множество странници, които всички викали, крещели и вдигали голяма врява, и се отдали на различни видове безсмислени разговори⁴¹⁸ за крале, разбойници, министри, армии, опасности, война, храна, напитки, дрехи, легла, гирлянди, парфюми, роднини, карети, села, малки и големи градове, страни, жени, герои, клюки по улиците и кладенците, приказки за заминалите, безразборни разговори, спекулации за суша и море, разговор за битие и небитие.

3. Тогава Нирода видял Сандана да се приближава от разстояние и призовал последователите си към ред, казвайки: 'Замълчете, уважаеми, не вдигайте шум, уважаеми! Домакинът Сандана, последовател на аскета Готама, се приближава. Той е един от многото облечени в бяло стопани последователи на аскета Готама в Раджагаха. Тези добри хора обичат мълчанието, те са научени да мълчат и да говорят във възхвала на тишината. Ако види, че тази компания е тиха, най-вероятно ще иска да ни посети.' При това странниците замълчали.

4. Тогава Сандана се приближил до Нирода и разменил любезности с него, след което седнал отстрани. След това той казал: 'Уважаеми, начинът, по който се държат странниците от друга вяра, когато се съберат, е едно нещо: те вдигат голяма врява и се отдават на всякакви безсмислени разговори ... Пътят на Благословения е различен: той търси обитание в гората, в дълбините на джунглата, без шум, с малко шум, далеч от лудата тълпа, необезпокоявано от хора, добре пригодено за уединение.'

5. Тогава Нирода отговорил: "Със сигурност, стопанин ти знаеш по-добре! С кого разговаря аскетът Готама? С кого води беседи? От кого получава своята ясна мъдрост? Мъдростта на аскета Готама е унищожена от самотния живот, той не е свикнал със събранията, не го бива в разговорите, той направо е изтласкан в периферията. Така както антилопата нилгай⁴¹⁹, която кръжи наоколо, се придържа към периферията, така е и с аскетичния Готама. Всъщност, стопанин, ако аскетът Готама дойде на това събрание, ние бихме го объркали с един-единствен въпрос, бихме го съборили като празна тенджерка.'

6. Тогава Благословеният, със своята способност за божествено ухо, пречистено и надхвърлящо човешките способности, чул този разговор между Сандана и Нирода. И, слизайки от Върха на Лешоядите, той стигнал до Мястото за хранене на пауните до резервоара Сумагада и се разходил нагоре-надолу на открито. Тогава Нирода го зърнал и той призовал компанията си към ред, като казал: 'Уважаеми, той е тих, бъдете по-малко шумни! Аскетът Готама се разхожда нагоре-надолу до резервоара Сумагада. Той обича тишината, той хвали тишината. Ако види, че тази компания е тиха, най-вероятно ще иска да ни посети. Ако той го направи, ние ще му зададем следния въпрос: "Благословени, каква е тази доктрина, в която Благословеният обучава своите последователи и която онези последователи, които той е обучил така, че да се възползват от нея, признават за своя основна опора, и съвършенството на светия живот?"' При това странниците млъкнали.

⁴¹⁸ – Виж ДН 1.1.17 и ДН 9.3.

⁴¹⁹ – Бел. от преводача на български: Нилгай (*Boselaphus tragocamelus*) (буквално означаващо "синя крава") е най-голямата азиатска антилопа и е повсеместно разпространена в северния Индийски субконтинент.

7. Тогава Благословеният се приближил до Нирода и Нирода казал: "Ела, Благословени, добре дошъл сте Благословени! Най-после Благословеният направи всичко възможно да дойде тук. Седнете, Благословени, това място е приготвено. Благословеният седнал на приготвеното място, а Нирода взел ниско столче и седнал отстрани. Тогава Благословеният му казал: 'Нирода, каква беше темата на разговора ти току-що? Какъв разговор съм прекъснал? Нирода отговорил: 'Благословения, видяхме Благословения да се разхожда нагоре-надолу по мястото за хранене на пауните до резервоара Сумагада и си помислихме: "Ако аскетът Готама дойде тук, бихме могли да му зададем следния въпрос: Благословени, каква е тази доктрина, в която Благословеният обучава последователите си и която онези последователи, които той е обучил така, че да се възползват от нея, признават за своя основна подкрепа, и съвършенството на светия живот?"'

'Нирода, трудно е за теб, като имаш различни възгледи, имаш различни наклонности и си подложен на различни влияния, следваш различен учител, да разбереш учението, което преподавам на моите последователи ... Хайде тогава, Нирода, попитай ме за твоето учение, за вашата изключителна аскеза. Как се изпълняват и как не се изпълняват условията на аскезата и самоизмъчването?'

При това странниците вдигнаха голяма суматоха и шум, като възкликнаха: 'Чудесно е, чудно е колко големи са силите на аскета Готама да се въздържа от собствените си теории и да кани другите да обсъждат техните!'

8. Заглушавайки ги, Нирода казал: 'Благословени, ние учим на по-висшите форми на аскеза, смятаме ги за съществени, ние се придържаме към тях.⁴²⁰ В такъв случай какво представлява тяхното изпълнение или неизпълнение?'

'Представи си, Нирода, че един самоизмъчващ се ходи гол, не използва никакви учтиви ограничения, ближе ръцете си, не идва или не стои неподвижно, когато бъде помолен. Той не приема храна от гърне, от купа ... (като сутта 8, стих 14). Той носи груб коноп или смесен материал, наметало от саван, парцали от купчината прах ... Той е скубещ косата и брадата си, отдаден на тази практика; той е покрит с тръни човек, оправя леглото си върху тях, спи сам в дреха от мокра кал, живее на открито, приема каквото и да е предложено място, човек, който не пие вода и е пристрастен към практиката, или живее целенасочен към практиката да се къпе три пъти преди вечерта. Какво мислиш, Нирода, изпълнена ли е висшата аскеза по този начин или не?'

'Наистина, Благословени, тя е изпълнена.'

'Но, Нирода, аз твърдя, че тази висша аскеза може да бъде разкритикувана по различни начини.'

9. 'По какъв начин, Благословени, твърдите, че може да се разкритикува?'

'Взemi случая, Нирода, с един краен аскет, който практикува известна аскеза. В резултат на това той е зарадван и доволен от постигането на своята цел. И това е грешка в този краен аскет. Или по този начин той издига себе си и омаловажава другите. И това е грешка в този краен аскет. Или пък се е опиянил от самонадеяност, увлечен и следователно небрежен. И това е грешка в този краен аскет.'

10. 'Също така крайният аскет практикува известна аскеза и това му носи придобивки, почести и слава. В резултат на това той е зарадван и доволен, че е постигнал целта си ... Или пък издига себе си и омаловажава другите ... Или пък се опиянява от самонадеяност, увелича се и следователно е небрежен. И това е грешка в този краен аскет.'

Също така един краен аскет практикува известна строгост и той разделя храната си на две купчини, като казва: "Това е подходящо за мен, това не е подходящо за мен!" И това, което не е подходящо за него, той жадно отхвърля, а това, което е подходящо, изяжда лакомо, безразсъдно и страстно, без да вижда опасността, без да мисли за последствията. И това е грешка в този краен аскет. Също така, крайният аскет практикува известна аскеза в името на придобивките, почестите и славата, като си мисли: "Кралете и техните министри

⁴²⁰ – Бел. от преводача на български: Бикку Суджато превежда: "Благородни, ние учим на умъртвяване с отвращение от греха, като го смятаме за съществено и се придържаме към него."

ще почитат мен, катиите и брамините и домакините и религиозните учители." И това е грешка в този краен аскет.

11. 'Също така, крайният аскет пренебрегва някой аскети или брамини, казвайки: "Вижте как живее в изобилие, яде най-различни неща! Независимо дали се размножават от корени, от стъбла, от връзки, от резници или като пето – от семена,⁴²¹ той ги дъвче всичките с резците на челюстта си и те го наричат аскет!" И това е грешка в този краен аскет. Или той вижда друг аскет или брамин, който е обичан много от семействата, почитан и уважаван и обожаван, и той си мисли: "Те правят много за този който живее в изобилие, почитат го, уважават го и му се покланят, докато аз, който съм истински аскет и краен аскет, не получавам такова отношение!" Така той завижда и ревнува заради тези домакини. И това е грешка в този краен аскет.

'Също така един краен аскет седи на видно място. И това е грешка в този краен аскет. Или обикаля показно сред семействата, сякаш казва: "Вижте, това е моят начин на отказ!" И това е грешка в този краен аскет. Или се държи подмолно. На въпроса: "Одобрявате ли това?", въпреки че не одобрява, той казва: "Одобрявам го", или въпреки че одобрява, той казва: "Не го одобрявам." По този начин той се превръща в съзнателен лъжец. И това е грешка в този краен аскет.

12. 'Също така, когато Татаагата или последовател на Татаагата представя Дамма по начин, който би трябвало да изисква неговото съгласие, крайния аскет отказва това съгласие. И това е грешка в този краен аскет. Или е ядосан и раздражителен. И това е грешка в този краен аскет. Или е подъл и злобен, завистлив и ревнив, коварен и измамен, упорит и горд, със зли желаня и под тяхно влияние, с неправилни възгледи и отдаден на крайни възгледи; той е опетнен от светското, вкопчава се здраво, не желае да се откаже. И това е грешка в този краен аскет. Какво мислиш, Нирода? Дали тези неща са недостатъци на висшата аскеза или не?'

'Със сигурност са, Благородни. Може да се случи един-единствен краен аскет да притежава всички тези недостатъци, да не говорим само за единия или другия недостатък.'

13.-14. 'Сега, Нирода, вземи случая с определен краен аскет, който практикува известна аскеза. В резултат на това той не е доволен и удовлетворен от постигането на своя край. Тъй като това е така, в това отношение той е пречистен. Също така, той не издига себе си и не омаловажава другите ... (подобно с всички примери в 10 – 11). Така той не се превръща в съзнателен лъжец. В това отношение той е пречистен.

15. 'Също така, когато Татаагата или последовател на Татаагата представя Дамма по начин, който би трябвало да изисква неговото съгласие, крайния аскет дава своето съгласие. В това отношение той е пречистен. И той не е ядосан или зъл. В това отношение той е пречистен. И той не е подъл и злобен, завистлив и ревнив, хитър и измамник, упорит и горд, той е без зли желаня и не е под тяхна власт, без неправилни възгледи и не се поддава на екстремистки мнения, той не е опетнен от светско, не се държи здраво и не желае да се откаже. В това отношение той е пречистен. Какво мислиш, Нирода? Пречиства ли се висшата аскеза с тези неща или не?'

'Със сигурност е така, Благословени, там достига своя връх, прониквайки до сърцевината.'

'Не, Нирода, не достига своя връх там, прониквайки до сърцевината. Стигнал е само до външната кора.'⁴²²

16. 'Добре тогава, Благословени, как аскезата достига своя връх, прониквайки до сърцевината? Би било добре, ако Благословеният направи така, че моята аскеза да достигне своя връх, да проникне до сърцевината.'

'Нирода, вземи случая на краен аскет, който спазва четирикратното ограничение. И какво е това? Тук крайният аскет не наранява живо същество, не причинява нараняване на живо същество, не одобрява такова нараняване; той не взема това, което не му е дадено, или не

⁴²¹ – Както при ДН 1.1.11.

⁴²² – За по-пълно разглеждане на сърцевината Виж МН 18.

кара да бъде взето, нито одобрява такова взимане; той не изрича лъжа, не предизвиква изричане на лъжа и не одобрява такава лъжа; той не жадува за сетивни удоволствия, не кара другите да го правят или не одобрява такова желание. По този начин един краен аскет спазва четирикратното ограничение. И чрез тази съдържаност, като прави това своя аскеза, той поема нагоре и не пада обратно в по-ниските неща.

'Тогава той намира самотна квартира, корена на горско дърво, планинска пещера или дефиле, костница, гъсталаци, джунгла или на открито върху купчина слама. След това, след като се нахрани след завръщането си от обиколката за дарена храна, той сяда с кръстосани крака, държейки тялото си изправено, след като е установил осъзнатост пред себе си. Изоставяйки копнежа за света, той живее с ум, освободен от този копнеж и неговия умът е пречистен от копнеж. Изоставяйки зложелание и омраза, той живее с ум освободен от тях, и чрез състрадателна любов за благополучието на всички живи същества умът му се пречиства от зложелание и омраза. Изоставяйки леност и апатия, ... чрез възприятието на светлина, осъзнат и ясно разбиращ, неговият ум е пречистен от леност и апатия. Изоставяйки безпокойство и вълнение, ... и с вътрешно успокоено сърце неговият ум⁴²³ е пречистен от безпокойство и вълнение. Изоставяйки съмнение, той живее с изоставено съмнение, без несигурност относно това кои неща са благотворни, умът му е пречистен от съмнение.

17. 'След като е изоставил тези пет препятствия и за да отслаби чрез прозрение замърсяванията⁴²⁴ на ума, той пребивава, като оставя своя ум, изпълнен с любяща доброта, да проникне в една четвърт, после във втората, после в третата, после в четвъртата. И така той продължава да прониква в целия широк свят, отгоре, отдолу, отвъд и навсякъде с ум, изпълнен с любяща доброта, обширен, развит,⁴²⁵ безмерен, без омраза и зложелание. И той пребивава, като оставя своя ума, изпълнен със състрадание, ... със симпатизираща радост, ... със самообладание, да проникне в една четвърт, ... обширен, развит, безмерен, без омраза и зложелание. Как мислиш, Нирода? Висшата аскеза пречиства ли се от тези неща или не?'

'Със сигурност е така, Благородни. Там достига своя връх, прониквайки до сърцевината.' 'Не, Нирода, не достига своя връх там. Проникнал е само до вътрешната кора.'⁴²⁶

18. 'Добре тогава, Благословени, как аскезата достига своя връх, прониквайки до сърцевината? Би било добре, ако Благословеният направи така, че моята аскеза да достигне своя връх, да проникне до сърцевината.'

'Нирода, вземи случая на краен аскет, който спазва четирикратното ограничение ... (като стихове 16-17), без омраза и злонамереност. Той си спомня различни минали животи ... Там името ми беше еди-какво си, ... моята каста беше еди-коя си ... (като сутта 1, стих 1.31). Преживях такива и такива приятни и болезнени състояния ... След като преминах оттам, се преродих там ... Така той си спомня различни минали животи, техните състояния и подробности. Какво мислиш, Нирода? Пречиства ли се висшата аскеза с тези неща или не?'

'Със сигурност е така, Благородни. Там достига своя връх, прониквайки до сърцевината.' 'Не, Нирода, достига само до влакната около сърцевината.'⁴²⁷

19. 'Добре тогава, Благословени, как аскезата достига своя връх, прониквайки до сърцевината? Би било добре, ако Благословеният направи така, че моята аскеза да достигне своя връх, да проникне до сърцевината.'

'Нирода, вземи случая на краен аскет, който спазва четирикратното ограничение ... , без омраза и зложелание ... Така той си спомня различни минали животи, техните условия и подробности. И тогава, с пречистеното божествено око, той вижда същества, които си отиват и възникват: нисши и благородни, благодетелствани и неблагоприятни, към щастливи и нещастни дестинации, както камма ги насочва. Какво мислиш, Нирода? Пречиства ли се висшата аскеза с тези неща или не?'

⁴²³ – "Сърцето" и "умът" тук се превеждат като *читта*.

⁴²⁴ – *Упакилеса*.

⁴²⁵ – *Махагата: Виж ДН 22.12*

⁴²⁶ – Етапите са достигнати при ДН 2,93.

⁴²⁷ – Етапът, достигнат при ДН 2.95. Виж МН 29.

'Със сигурност е така, Благородни. Там достига своя връх, прониквайки до сърцевината.'⁴²⁸

'Наистина е така, Нирода, че аскезата е толкова пречистена, че достига своя връх и прониква до сърцевината. И така, Нирода, когато питаш: "Какво, Благословени, е това учение, в което Благословеният обучава последователите си и което тези последователи, които той е обучил така, че да се възползват от него, признават за своя основна подкрепа и съвършенството на светия живот?" Казвам, че ги обучавам чрез нещо по-обхватно и отлично, чрез което те ... разпознават като своя основна опора и съвършенството на светия живот.'

При това странниците вдигнаха голяма суматоха и шум, като възкликнаха: 'Ние и нашият учител сме съсипани! Ние не знаем нищо по-високо или по-мощно от нашето учение!'

20. И когато домакинът Сандана разбрал: 'Тези странници с други възгледи всъщност слушат и се вслушват в думите на Благословения и насочвайки умовете си към по-висшата мъдрост, той казал на Нирода: 'Почитаеми Нирода, ти ми каза: "Хайде, стопанин, знаеш ли с кого говори аскетът Готама? ... Неговата мъдрост е унищожена от самотния живот, той не е добър в разговорите, той е направо недостъпен ... " Така че сега, когато Благословеният дойде тук, защо не го озадачите с един въпрос и не го съборите като празна тенджерата?' И при тези думи Нирода замлъкнал и се разстроил, с увиснали рамене, той навел глава и седял наведен и объркан.

21. Виждайки състоянието му, Благословеният казал: 'Вярно ли е, Нирода, че каза това?'

'Благословени, вярно е, че казах това, глупаво, неправилно и нечестиво.'

'Как мислиш, Нирода? Чувал ли си някога да се казва от странници, които са били възрастни, почитаеми, учители на учители, че тези, които в миналото са били араханкти, напълно просветлени Буди, са говорили, когато са се събирали, като са викали и крещели и вдигали голяма връва, и са се отдавали на неназидателен разговор ... както правите вие и вашите учители? Или по-скоро не са казали, че онези Благословени са потърсили квартира в гората, в дълбините на джунглата, без шум, без звук, далеч от лудата тълпа, необезпокоявани от хора, добре пригодени за уединение, така както аз го правя сега?'

'Благословени, чувал съм да се казва, че онези, които са били араханкти, напълно просветлени Буди, не са се отдавали на шумни приказки ... а са търсили квартира в гората, ... така както Благословеният прави сега.'

'Нирода, ти си интелигентен мъж на зряла възраст. Никога ли не ти е хрумвало да си помислиш: "Благословеният е просветлен и преподава учение за просветление, той е самовъздържан и преподава учение за самоограничение, той е спокоен и преподава учение за спокойствие. Той е преминал отвъд и преподава доктрина за преминаване отвъд, той е постигнал ниббана и преподава доктрина за постигането на ниббана"?'

22. При това Нирода казал на Благословения: 'Простъпка ме надви, Благородни! Глупав, сляп и зъл, какъвто бях, говорих така за Благословения. Нека Благословеният приеме моето признание за тази грешка, за да мога да се въздържа в бъдеще!'⁴²⁹

'Наистина, Нирода, простъпка те победи, когато поради глупост, слепота и зло ти говори така за мен. Но тъй като осъзнаваш естеството на своята простъпка и се поправяш, както е правилно, ние приемаме твоето признание. Защото, Нирода, това е белег за напредък в дисциплината на Благородните, ако някой разпознае естеството на своята простъпка и се поправи, както е правилно, ограничавайки се за в бъдеще.

'Но, Нирода, казвам ти следното: нека при мен дойде интелигентен човек, който е искрен, честен и пряк, и аз ще го инструктирам, ще го науча на Дамма. Ако той практикува това, на което е научен, тогава в рамките на седем години той ще постигне в този живот онзи несравним свят живот и цел, в името на които млади мъже от добро семейство излизат от домашния живот в бездомност, чрез собствено знание и постижение и той ще остане в него. Да не говорим за седем години – след шест години, пет, четири, три, две години, една

⁴²⁸ – Това е етапът, достигнат при ДН 2,97, въпреки че формулировката е леко несъответстваща.

⁴²⁹ – Виж ДН 2.99 и следващите.

година, ... седем месеца, шест месеца, пет, четири, три, два месеца, един месец, половин месец. Да не говорим за половин месец – за седем дни може да постигне тази цел.⁴³⁰

23. 'Нирода, може би си мислиш: "Аскетът Готама казва това, за да придобие последователи." Но не бива да го мислиш така. Нека този, който е твой учител, да остане твой учител.⁴³¹ Или можете да си помислиш: "Той иска да изоставим нашите правила." Но не бива да мислиш така. Нека вашите правила останат такива, каквито са. Или може да си мислиш: "Той иска да изоставим начина си на живот." Но не бива да мислиш така. Нека начинът ви на живот остане такъв, какъвто беше. Или може да си помислиш: "Той иска да ни утвърди в правенето на неща, които според нашето учение са неправилни и се смятат за такива сред нас." Но не бива да мислиш така. Нека онези неща, които смятате за неправилни, продължат да се смятат за такива. Или може да си помислиш: "Той иска да ни отклони от нещата, които според нашето учение са добри и се смятат за такива сред нас." Но не бива да мислиш така. Нека всичко, което смятате за правилно, продължава да бъде смятано за такова. Нирода, не говоря поради нито една от тези причини ...

'Има, Нирода, неблагоприятни неща, които не са били изоставени, които са опетнени, благоприятстващи прераждане,⁴³² страшни, продуциращи болезнени резултати в бъдеще, свързани с раждане, остаряване и смърт. Именно за изоставянето на тези неща преподавам Дамма. Ако практикувате по съответния начин, тези опетнени неща ще бъдат изоставени и нещата, които водят до пречистване, ще се развиват и растат и всички вие ще постигнете и живеете в същия този живот, чрез вашето собствено прозрение и постижение, в пълнотата на свършената мъдрост.'

24. При тези думи странниците седели мълчаливи и разстроени, с увиснали рамене, те навели глави и седели там наведени и объркани, толкова обладани били умовете им от Мара.⁴³³ Тогава Благословеният казал: 'Всеки един от тези глупаци е обладан от лукавия, така че никой от тях не мисли: "Нека сега следваме светия живот, провъзгласен от аскета Готама, за да го научим – защото какво значение имат седемте дни?'"

Тогава Благословеният, след като надал лъвския си рев в парка Удумбарика, се издигнал във въздуха и кацнал на Върха на лешоядите. И стопанинът Сандана също се върнал в Раджагаха.⁴³⁴

⁴³⁰ – Както при ДН 22.22.

⁴³¹ – Тук е показана изключителната толерантност на Будизма. Това може да се цитира на онези, които, желаейки да практикуват, например будистка медитация, но се притесняват от предишната си отдаденост на друга вяра. Но виж ДН 29.4.

⁴³² – *Понобавика*: както в ДН 22.19

⁴³³ – Като Ананда в ДН 16.34

⁴³⁴ – ДН казва, че думите на Буда, макар и неуспешни по това време, са били от полза за странниците в бъдеще.

26 Саккаватти-Сиханада Сутта: Лъвският рев при завъртане на колелото ⁴³⁵

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пребивавал сред народа на Магада, в Матула. Тогава той казал: 'Монаси!'

'Благородни', отвърнали те, Благословеният казал:

'Монаси, бъдете остров за самите себе си, бъдете убежище за самите себе си без друго убежище. Нека Дамма бъде вашият остров, нека Дамма бъде вашето убежище, без друго убежище.⁴³⁶ А как един монах живее като остров за себе си, като убежище за себе си без друго убежище, с Дамма като негов остров, с Дамма като негово убежище, без друго убежище? Тук един монах пребивава в съзерцаване на тялото като тяло,⁴³⁷ решителен, бдителен и осъзнат, оставил настрана копнежа и тревогата за света, той пребивава в съзерцаване на усещанията като усещания, ... той пребивава в съзерцаване на ума като ум, ... той пребивава в съзерцаване на умствените обекти като умствени обекти, решителен, бдителен и осъзнат, оставил настрана копнежа и безпокойството за света.

'Придържайте се към собствената си територия⁴³⁸ монаси, към обитанията на своите предци.⁴³⁹ Мара няма да намери място за настаняване, нито опора. Именно чрез изграждане на благотворните състояния тази заслуга се увеличава.

2. 'Някога, монаси, имало завъртащ колелото монарх на име Даланеми, законоутвърждаващ и праведен монарх, завоевател на четирите посоки на света, който бил установил сигурността на своето кралство и притежавал седемте съкровища. Това са: колелото-съкровище, слонът-съкровище, конят-съкровище, бижутото-съкровище, жената-съкровище, икономът-съкровище, и като седмо – съветникът-съкровище. Той имал повече от хиляда синове, които са герои, с юнашки ръст, победители над вражеската армия. Той живеел, след като е завладял тази опасана с море земя без тояга или меч, чрез закона (като сутта 3, стих 1.5).

3. 'И след много стотици и хиляди години крал Даланеми казал на един човек: "Добри човече, всеки път, когато видиш, че свещеното колело-съкровище се е изплъзнало от позицията си, докладвай ми за това."

"Да, Ваше величество", – отвърнал мъжът. И след много стотици и хиляди години човекът видял, че свещеното колело-съкровище се е изплъзнало от мястото си. Като видял това, той докладвал този факт на краля. Тогава крал Даланеми изпратил да повикат най-големия му син, престолонаследника, и казал: "Сине мой, свещеното колело-съкровище се изплъзна от позицията си. Чувал съм да се казва, че когато това се случи, завъртащия колелото монарх няма да живее още много дълго. Наситих се на човешките удоволствия, сега е моментът да потърся райските удоволствия. Ти, сине мой, поемаш контрола над тази ограничена от океана земя. Ще обръсна косата и брадата си, ще облека жълта роба и ще изляза от домашния живот в бездомност." И след като поставил най-големия си син в надлежната форма за крал, крал Даланеми обръснал косата и брадата си, облякъл жълта роба и напуснал домашния живот в бездомност. И седем дни след като кралският мъдрец излязъл в бездомност, свещеното колело-съкровище изчезнало.

4. 'Тогава един човек отишъл при помазания катийски крал и казал: "Господарю, трябва да знаете, че свещеното колело-съкровище е изчезнало." При това кралят се наскърбил и се натъжил. Той отишъл при кралския мъдрец и му съобщил новината. И кралският мъдрец му казал: "Сине мой, не трябва да скърбиш или да се чувстваш тъжен от изчезването на

⁴³⁵ – Бел. от преводача на български: Бикку Сунджато превежда заглавието на тази *сутта* така: "Завъртащият колелото монарх".

⁴³⁶ – Виж ДН 16.2.26

⁴³⁷ – Виж ДН 22.1.

⁴³⁸ – *Гочаре*: накратко: "пасища".

⁴³⁹ – *Петтике висайе*: "обхватът на вашите бащи".

колелото-съкровище. Колелото-съкровище не е наследство от твоя баща. Но сега, сине мой, трябва да се превърнеш в благороден завъртащ колелото монарх. И тогава може да стане така, че ако изпълняваш задълженията на благороден завъртащ колелото монарх, в деня на постите на петнадесетия ден,⁴⁴⁰ когато си измил главата си и си се качил на верандата на върха на твоя дворец в деня на поста, свещеното колело-съкровище ще се появи пред теб, с хиляди спици, завършени с ребра и главини."

5. "Но какво е задължението на благородния завъртащ колелото монарх?"

"Следното е, сине мой: ти самият зависиш от Дамма, почиташ я, тачиш я, цениш я, отдаваш ѝ почит и милееш за нея, имаш Дамма за свой отличителен знак и знаме, признавайки Дамма за свой господар, ти трябва да установиш охрана, защита и стража според Дамма за твоето собствено домакинство, твоите войски, твоите благородници и васали, за брамини и домакини, градски и селски хора, аскети и брамини, за зверове и птици.⁴⁴¹ Нека никакво действие, противостоящо на Дамма да не преобладава във твоето кралство и на тези, които са в нужда, давай имуществото. И каквито и аскети и брамини във твоето кралство да са се отказали от живот в сетивно увлечение и да са се посветили на търпение и благодетелност, като всеки се укротява, всеки се успокоява и всеки се стреми към края на жаждата, от време на време дойдат при теб и се консултират с теб относно това кое е благотворно и кое е неблаготворно, кое е укоримо и кое е безупречно, какво трябва да се следва и какво не трябва да се следва и какво действие в дългосрочен план ще доведе до вреда и скръб, и какво – до благополучие и щастие, след като ги изслушаш, трябва да им кажеш да избягват неблаготворното и да правят това, което е благотворно. Това, сине мой, е задължението на благородния завъртащ колелото монарх."

"Да, уважаеми", — казал кралят и изпълнил задълженията на арийски завъртащ колелото монарх. И докато го правел, в деня на поста на петнадесетия ден, когато измил главата си и се качил на верандата на върха на двореца си за деня на поста, свещеното колело-съкровище му се явило с хиляди спици, завършени с ребра и главини. Тогава кралят си помислил: "Чувал съм, че когато надлежно помазан катийски крал види такова колело в деня на пост на петнадесетия ден, той ще стане завъртащ колелото монарх. Дано и аз да стана такъв монарх!"⁴⁴²

6. След това, като станал от мястото си, покрил едното си рамо с робата си, кралят взел златен съд в лявата си ръка, поръсил колелото с дясната си ръка и казал: "Нека благородното колело-съкровище се завърти, нека благородното колело-съкровище победи!" Колелото се обърнало на изток и кралят го последвал с четирикратната си армия. В която и страна да спирало колелото, кралят се установявал с четирикратната си армия. Онези, които стояли срещу него в източния регион, дошли и казали: "Елате, Ваше Величество, добре сте дошли! Ваши сме, Ваше Величество. Управлявайте ни, Ваше Величество." И кралят казал: "Не отнемайте живот. Не взимайте това, което не е дадено. Не извършвайте сексуални нарушения. Не лъжете. Не пийте силни напитки. Бъдете умерени в храненето." И онези, които стояли срещу него в източната област, станали негови поданици.

7. Тогава Колелото се обърнало на юг, запад и север ... (като стих 6). Тогава колелото-съкровище, след като завладяло земите от море до море, се върнало в кралската столица и спряло пред двореца на краля, застанало неподвижно, сякаш за да украси кралския дворец.

8. И втори завъртащ колелото монарх, направил същото, и трети, четвърти, пети, шести и седми крал също ... казал на един човек да види дали колелото се е изплъзнало от позицията си (както стих 3). И седем дни след като кралският мъдрец си заминал, колелото изчезнало.

9. Тогава един човек дошъл при краля и казал: "Ваше Величество, трябва да знаете, че свещеното колело-съкровище е изчезнало." При това кралят се наскърбил и се натъжил. Но

⁴⁴⁰ – Виж ДН 17.1.8.

⁴⁴¹ – Истински будистки щрих! Асока, който положил известни усилия да изпълни идеала за завъртящия колелото монарх, е създал болници за животни.

⁴⁴² – Всичко като в ДН 17.

той не отишъл при кралския мъдрец и не го попитал за задълженията на завъртащия колелото монарх. Вместо това той управлявал хората според собствените си виждания и, управлявани по този начин, хората не просперирали толкова добре, както при предишните крале, които изпълнявали задълженията на завъртащия колелото монарх. Тогава министрите, съветниците, служителите на хазната, пазачите и портиерите, и пеещите мантри дошли при краля и казали: "Ваше Величество, докато управлявате хората според собствените си виждания и различно от начина, по който са били управлявани преди при предишни завъртащи колелото монарси, хората не просперират толкова добре. Ваше Величество, има министри ... във вашето кралство, включително и ние, които са запазили знанието как трябва да управлява един завъртащ колелото монарх. Попитайте ни, Ваше Величество, и ние ще Ви кажем!"

10. Тогава кралят наредил на всички министри да се съберат и той се посъветвал с тях. Тогава те му обяснили задълженията на завъртащия колелото монарх. И след като ги изслушал, кралят установил охрана и защита, но не дал имущество на нуждаещите се и в резултат на това бедността се разпространила. С разпространението на бедността един човек взел това, което не му е дадено, като по този начин извършил това, което се нарича кражба. Те го арестували и го довели пред краля с думите: "Ваше величество, този човек взе това, което не му бе дадено, което се нарича кражба." Кралят му казал: "Вярно ли е, че си взел това, което не ти е дадено – което се нарича кражба?" — Така е, Ваше Величество. "Защо?" — Ваше величество, нямам с какво да живея. Тогава кралят дал на мъжа малко имущество, като казал: "С това, добри човече, можеш да поддържаш себе си, да поддържаш майка си и баща си, да поддържаш жена и деца, да развиваш дейност и да правиш подаръци на аскети и брамини, което ще насърчава твоето духовно благополучие и ще води до щастливо прераждане с приятен резултат в небесната сфера."

"Много добре, Ваше Величество", отвърнал мъжът.

11. Тогава същото се случило с друг мъж.

12. Хората чули, че кралят раздава имоти на тези, които вземат това, което не е било дадено, и си помислили: "Може би и ние трябва да направим същото!" И тогава друг човек взел това, което не е дадено, и го довели пред краля. Кралят го попитал защо е направил това, а той отговорил: "Ваше Величество, аз нямам с какво да живея". Тогава кралят си помислил: "Ако дам имот на всеки, който взима това което не е дадено, тази кражба ще се увеличава все повече и повече. По-добре да свърша с него, да го довърша веднъж завинаги и да му отрежа главата." Затова той заповядал на хората си: "Вържете здраво ръцете на този човек зад гърба му със здраво въже, обръснете добре главата му и го изведете под силния звук на барабан през улиците и площадите навън през южната порта, и там извършете налагане на смъртна присъда, с отрязване на главата му!" И те го направили.

13. Като чули за това, хората си помислили: "Нека да вземем остри мечове направени за нас и тогава можем да вземем от всеки, който е взел това което не е дадено [което се нарича кражба], да ги приключим, да ги довършим веднъж завинаги и да им отрежем главите." И така, след като се снабдили с няколко остри меча, те започнали убийствени атаки срещу села, градове и областни градове и се впуснали в магистрални грабежи, като убивали жертвите си, като отрязвали главите им.

14. Така, от недаване на собственост на нуждаещите се, бедността се разпространила, от растежа на бедността се увеличило взимането на това, което не е дадено, от увеличаването на кражбите се увеличило използването на оръжие, от увеличеното използване на оръжие, отнемането на живот се увеличило, и от увеличаването на отнемането на живот, продължителността на живота на хората намаляла, красотата им намаляла и в резултат на това намаляване на продължителността на живота и красотата, децата на онези, чиято продължителност на живота е била осемдесет хиляди години са живели само четиридесет хиляди години.

'И човек от поколението, живяло четиридесет хиляди години, взел това, което не му било дадено. Довели го при краля, който го попитал: "Вярно ли е, че си взел това, което не ти е дадено – това, което се нарича кражба?"

"Не, Ваше Величество", отвърна той, изричайки съзнателна лъжа.

15. Така от нераздаването на имущество на нуждаещите се ... се увеличило отнемането на живот, а от отнемането на живот се увеличила лъжата, от увеличаването на лъжата продължителността на живота на хората намаляла, красотата им намаля и като в резултат на това децата на онези, чиято продължителност на живота е била четиридесет хиляди години, са живели само двадесет хиляди години.

'И човек от поколението, живяло двадесет хиляди години, взел това, което не му било дадено. Друг човек го изобличил пред краля, като казал: "Ваше Величество, такъв и такъв човек е взел това, което не му е било дадено", като по този начин говорел зло за друг.⁴⁴³

16. По този начин, от издаване на собственост на нуждаещите се, ... злословенето към другите се увеличило и в резултат на това продължителността на живота на хората намаляла, красотата им намаляла и в резултат на това – децата на онези, чиято продължителност на живота била двадесет хиляди години, живели са само десет хиляди години.

'И от поколението, живяло десет хиляди години, някои били красиви, а други грозни. А грозните, като завиждали на красивите, прелюбодействали с чуждите жени.

17. По този начин, от издаване на собственост на нуждаещите се, ... сексуалното неправомерно поведение се увеличило и в резултат на това продължителността на живота на хората намаляла, красотата им намаляла и в резултат на това децата на онези, чиято продължителност на живота е била десет хиляди години живял само пет хиляди години.

'И сред поколението, чиято продължителност на живота била пет хиляди години, се увеличили две неща: грубата реч и празното бърборене, в резултат на което продължителността на живота на хората намаляла, красотата им намаляла и в резултат на това децата на онези, чиято продължителност на живота била пет хиляди години, са живели – някои по две хиляди и петстотин години, а някои само по две хиляди години.

'И сред поколението, чиято продължителност на живота била две хиляди и петстотин години, алчността и омразата се увеличили и в резултат на това продължителността на живота на хората намаляла, красотата им намаляла и в резултат на това децата на онези, чиято продължителност на живота била две хиляди и петстотин години, живели само хиляда години.

'Сред поколението, чиято продължителност на живота е била хиляда години, неправилни възгледи се увеличили ... и в резултат на това децата на онези, чиято продължителност на живота е била хиляда години, са живели само петстотин.

'И сред поколението, чиято продължителност на живота била петстотин години, три неща се увеличили: кръвосмешението, прекомерната алчност и девиантните практики⁴⁴⁴ ... и в резултат на това децата на онези, чиято продължителност на живота била петстотин години, живеели – някои по двеста и петдесет години, някои само по двеста.

'И сред тези, чиято продължителност на живота била двеста и петдесет години, тези неща се увеличили: липсата на уважение към майката и бащата, към аскетите и брамините и към главата на рода.

18. По този начин, от издаването на собственост на нуждаещите се, ... липсата на уважение към майката и бащата, към аскетите и брамините и към главата на рода се увеличили и в резултат на това продължителността на живота и красотата на хората намаляла, и децата на онези, чиято продължителност на живота е била двеста и петдесет години, са живели само сто години.

19. 'Монаси, ще дойде време, когато децата на тези хора ще живеят десет години. И при тях момичетата ще стават за женитба на пет години. И с тях тези аромати ще изчезнат: гии,

⁴⁴³ – Въпреки че обвинението било оправдано! Но доносът бил злонамерен.

⁴⁴⁴ – *Мичча-дамма*. ДА казва "мъже с мъже, жени с жени".

масло, сусамово масло, меласа и сол. Сред тях просото ще бъде основната храна, така както оризът и кърито са днес. И с тях десетте пътя на морално поведение ще изчезнат напълно и десетте пътя на злото ще преобладават изключително много: за тези с десетгодишен живот няма да има дума за "морален"⁴⁴⁵, така че как може да има някой, който действа по морален начин? Тези хора, които нямат уважение към майка или баща, към аскетите и брамините, към главата на клана, ще бъдат тези, които се радват на почит и престиж. Така както сега хората, които демонстрират уважение към майката и бащата, към аскетите и брамините, към главата на клана, са възхвалявани и почитани, така ще бъде и с тези, които правят обратното.

20. 'Сред тези с десетгодишен живот няма да се взимат предвид майката или лелята, снахата на майката, жената на учителя или жените на бащата и така нататък – всички ще бъдат безразборни в света като кози и овце, птици и свине, кучета и чакали. Сред тях люта вражда ще преобладава един срещу друг, яростна омраза, яростен гняв и мисли за убийство, майка срещу дете и дете срещу майка, баща срещу дете и дете срещу баща, брат срещу брат, брат срещу сестра, така както ловецът чувства омраза към звяра, който дебне ...

21. 'А за онези с десетгодишна продължителност на живота ще има "интервал на меча"⁴⁴⁶ от седем дни, през който те ще се бъркат един друг с диви зверове. В ръцете им ще се появят остри мечове и, като си помислят: "Има див звяр!" те ще отнемат живота си един на друг с тези мечове. Но ще има някои същества, които ще си помислят: "Нека не убиваме или да не бъдем убити от никого! Нека направим някои тревисти гъсталаци или кътчета от джунглата или купчини дървета или реки, труднопроходими или недостъпни възвишения, и да живеем от корени и плодовете на гората." И това ще правят за седем дни. След това, в края на седемте дни, те ще излязат от скривалищата си и ще се радват заедно, казвайки: "Добри същества, виждам, че сте живи!" И тогава мисълта ще хрумне на тези същества: "Само защото станахме пристрастени към злите начини, претърпяхме тази загуба на нашите роднини, така че нека сега да правим добро! Какви добри неща можем да направим? Нека се въздържаеме от отнемането на живот – това ще бъде добра практика." Така, те ще се въздържат от отнемане на живот и, като са предприели това добро нещо, ще го практикуват. И чрез предприемане на такива благотворни неща, те ще удължат живота и красотата си. Децата на онези, чиято продължителност на живота е била десет години, ще живеят двадесет години.

22. Тогава на тези същества ще им хрумне: "Чрез приемането на благотворни практики сме увеличили продължителността на живота и красотата си, така че нека изпълняваме още по-благотворни практики. Нека се въздържаеме от взимане на това, което не ни е дадено, от сексуално лошо поведение, от лъжлива реч, от клевета, от груба реч, от празно бърборене, от алчност, от недоброжелателство, от неправилни възгледи; нека се въздържаеме от три неща: кръвосмешение, прекомерна алчност и девиантни практики; нека уважаваме нашите майки и бащи, аскети и брамини, и главата на рода, и нека упорстваме в тези благотворни действия."

И така те ще правят тези неща и поради това ще удължат живота си и красотата си. Децата на тези, чиято продължителност на живота е двадесет години, ще живеят до четиридесет, децата им ще живеят до осемдесет, децата им до сто и шестдесет, децата им до триста и двадесет, децата им до шестстотин и четиридесет; децата на онези, чиято продължителност на живота е шестстотин и четиридесет години, ще живеят две хиляди години, децата им четири хиляди, децата им осем хиляди и децата им двадесет хиляди. Децата на онези, чиято продължителност на живота е двадесет хиляди години ще живеят до четиридесет хиляди, а децата им ще достигнат до осемдесет хиляди години.

⁴⁴⁵ – *Кусала* – истинското значение е "умел" по отношение на познаването на кармичните последици от нечии действия – с други думи, липсата на правилен възглед.

⁴⁴⁶ – "*Саттаптараканпа*. *Сатта* е меч; *антаракапа* е период, включен в друг период. Контекстът всъщност предполага, че този период от една седмица бележи някаква повратна точка.

23. 'Сред хората с осемдесет хиляди години живот, момичетата ще станат подходящи за брак на петстотин. И такива хора ще познават само три вида болести: алчност, гладуване и старост.⁴⁴⁷ И по времето на тези хора този континент Джамбудипа ще бъде могъщ и проспериращ, а селата, градовете и областните градове ще бъдат близки така, че петел да може да прелети от единия до следващия. Този Джамбудипа, като Авичи,⁴⁴⁸ ще бъде гъст с хора, както джунглата е гъста с тръстика и папур. По това време днешният Варанаси ще бъде кралски град, наречен Кетумати, могъщ и проспериращ, претъпкан с хора и добре снабден. В Джамбудипа ще има осемдесет и четири хиляди града, начело с Кетумати като кралска столица.

24. 'Във времето на хората с осемдесет хиляди години живот, в столицата Кетумати ще се появи крал, наречен Санка, завъртащ колелото монарх, праведен монарх на закона, завоевател на четирите посоки ... (като стих 2).

25. 'В това време на хората с продължителност на живота от осемдесет хиляди години, в света ще се появи един Благословен, напълно просветлен Арахант, Буда на име Меттея,⁴⁴⁹ надарен с мъдрост и поведение, Благороден, познаващ световите, несравним учител на хора, които трябва да бъдат опитомени, учител на богове и хора, просветлен и благословен, така както съм аз сега. Той напълно ще опознае със собственото си свръх-познание и ще провъзгласи тази вселена с нейните божества, Мара и брахми, нейните аскети и брамини и това поколение с неговите божества и хора, така както аз правя сега. Той ще преподава Дамма, прекрасна в нейното начало, прекрасна в нейната среда, прекрасна в нейния край, в духа и в буквата, и ще провъзгласява, така както аз правя сега, светия живот в неговата пълнота и чистота. Той ще бъде придружен от група от хиляди монаси, така както аз съм придружен от група от стотици.

26. 'Тогава крал Санка ще издигне отново двореца, построен някога от крал Маха-Панада⁴⁵⁰, и след като е живял в него, ще го предаде и ще го представи на аскетите и брамините, просяците, пътниците, бедните. След това, като обръсне своята коса и брада, той ще облече жълта роба и ще напусне домашния живот в бездомност под ръководството на върховния Буда Меттея. След като излезе, той ще остане сам, в уединение, старателен, нетърпелив и решителен и не след дълго той ще е постигнал още в този живот, чрез своето собствено свръх-познание и решителност, тази несравнима цел на светия живот, в името на която млади мъже от добро семейство отиват от домашния живот в бездомност и ще пребивава там.

27. 'Монаси, бъдете острови за самите себе си, бъдете убежище за себе си без друго убежище. Нека Дамма бъде вашият остров, нека Дамма бъде вашето убежище, без друго убежище. А как един монах живее като остров за себе си ... ? Тук един монах пребивава в съзерцаване на тялото като тяло, решителен, бдителен и осъзнат, оставил настрана копнежа и тревогата за света, той пребивава в съзерцаване на усещанията като усещания, ... той пребивава в съзерцаване на ума като ум, ... той пребивава съзерцавайки умствените обекти като умствени обекти, решителен, бдителен и осъзнат, оставил настрана копнежа и безпокойството за света.

28. 'Придържайте се към собствената си територия, монаси, към обитанията на вашите предци. Мара няма да намери място за настаняване, нито опора. Именно чрез изграждането на благотворни състояния тази заслуга се увеличава.

'А каква е продължителността на живота за един монах? Тук, монахът развива основата на психическата сила която е концентрация поради намерение и усилие на волята, той развива психическата сила която е концентрация поради енергичност ... , основата на психическата сила поради умствено развитие и активно усилие ... , основа на психичната

⁴⁴⁷ – Изглежда, че няма да има никаква истинска болест: смъртта ще бъде резултат само от прекомерно или неадекватно хранене или неизбежно настъпване на старостта. Злополуките също изглежда са изключени.

⁴⁴⁸ – В коментарите и по-късната литература Авичи обозначава най-долния от адовите

⁴⁴⁹ – Следващият Буда, може би по-известен със санскритското име Майтрея.

⁴⁵⁰ – Този град е бил потопен от Ганг.

сила която е концентрация поради изследване съпроводено с усилие на волята.⁴⁵¹ Чрез често практикуване на тези четири основи на психичната сила той може, ако пожелае, да живее един еон или това което е останало от еона. Това е, което аз наричам продължителност на живота на един монах.

'А какво е красотата за един монах? Тук монахът практикува правилно поведение, съдържан е според дисциплината, свършен е в поведението и навиците си, вижда опасност в най-малката грешка и се обучава в правилата на обучение, които е предприел. Това е красотата за един монах.

'А какво е щастието за един монах? Тук един монах, откъснат от сетивните желания ... навлиза в първа джана, ... (като сутта 22, стих 21), втора, трета, четвърта джана, ... пречистена чрез самообладание и осъзнатост. Това е щастието за един монах.

'А какво е богатството за един монах? Тук един монах, със сърце, изпълнено с любяща доброта, пребивава обхващайки една четвърт, втора, трета, четвърта. Така той пребивава, обхващайки целия свят, нагоре, надолу, напречно – навсякъде, винаги с ум, изпълнен с любяща доброта, изобилен, неограничен, без омраза или зложелание. Тогава, със сърце, изпълнено със състрадание, ... със сърце, изпълнено със симпатизираща радост, ... със сърце, изпълнено с самообладание, ... той пребивава, обхващайки целия свят, нагоре, надолу, напречно, навсякъде, винаги с ум, изпълнен със самообладание, изобилен, неограничен, без омраза или зложелание.⁴⁵² Това е богатство за един монах.

'А какво е силата за един монах? Тук един монах, чрез унищожаване на опетняванията, навлиза и пребивава в това неопетнено освобождение на сърцето и освобождение чрез мъдрост, което той е постигнал, още в този живот, чрез своето собствено свръх-знание и постижение. Това е сила за един монах.

'Монаси, не смятам че някоя сила⁴⁵³ е толкова трудна за завладяване както силата на Мара. Именно чрез това изграждане на благотворни състояния тази заслуга се увеличава.'

Така казал Благословения и монасите се зарадваха и насладиха на думите му.

⁴⁵¹ – Виж ДН 16.3.3. и 18.22.

⁴⁵² – Като ДН 13,76, 78.

⁴⁵³ – Думата *бала* 'сила' се повтаря както по-рано.

27 Агганна Сутта: Познанието за произхода

1. **ТОВА СЪМ ЧУЛ.**⁴⁵⁴ Веднъж Благословеният отседнал в Саватти, в имението на майката на Мигара, в Източния парк. И по това време Васетта и Барадваджа⁴⁵⁵ живеели сред монасите, надявайки се самите те да станат монаси. И вечерта Благословеният излязъл от уединената си медитация, излязъл от имението, и започнал да се разхожда нагоре-надолу в сянката му.

2. Васетта забелязал това и казал на Барадваджа: 'Приятелю Барадваджа, Благословеният излезе и се разхожда нагоре-надолу. Нека се приближим до него. Може да имаме късмета да чуем беседа за Дамма от самия Благословен.'

'Да наистина', казал Барадваджа, така, те се приближили до Благословения, поздравили го и застанали в крак с него.

3. Тогава Благословеният казал на Васетта: 'Васетта, вие двамата сте родени и отгледани брамини и сте излезли от домашния живот в бездомност от брамински семейства. Не ви ли хулят и оскърбяват брамините?'

'Наистина, Благословени, брамините истински ни хулят и оскърбяват. Те не се сдържат с обичайния си поток от упреци.'

'Е, Васета, какви упреци те подхвърлят?'

'Благословени, какво казват брамините е следното: "Браминската каста⁴⁵⁶ е най-висшата каста, другите каста са нисши; кастата на брамините е светла, другите каста са тъмни; Брамините са пречистени, не-брамините не са, брамините са истинските деца на Брахма,⁴⁵⁷ родени от неговата уста, родени от Брахма, създадени от Брахма, наследници на Брахма. А вие, вие сте изоставили най-висшата класа и сте преминали към нисшата класа на бръснати незначителни аскети, слуги, тъмни хора, родени от крака на Брахма!⁴⁵⁸ Не е правилно, не е редно да се смесвате с такива хора!" Това е начинът, по който брамините ни оскърбяват, Благородни.'

4. 'Тогава, Васета, брамините са забравили древната си традиция, когато казват това. Тъй като можем да видим брамински жени, съпругите на брамините, които имат менструация и забременяват, имат бебета и сучат. И въпреки това тези родени в утробата брамини говорят, че са родени от устата на Брахма ... Тези брамини представят неправилно Брахма, говорят лъжи и придобиват много недостатъци.

5. 'Има, Васетта, четири каста: катии, брамини, търговци и занаятчии.⁴⁵⁹ И понякога един катии отнема живот, отнема това, което не му е дадено, извършва сексуално неправомерно поведение, изрича лъжи, отдава се на клевета, груба реч или празнословие, той е злонамерен или с неправилни възгледи. По този начин такива неща, които са неморални и се смятат за такива, достойни за порицание и се смятат за такива, които трябва да се избягват и се смятат за такива, начини, които не са подходящи за един благороден и се смятат за такива, черни с черен резултат⁴⁶⁰ и порицавани от мъдрите, понякога могат да бъдат намерени сред катиите, и същото се отнася и за брамините, търговците и занаятчиите.

⁴⁵⁴ – Това е паралелна беседа на предишната *сутта*, която дава малко по-различна история за "произхода" и включва опустошителна атака срещу претенциите на брамините. Тя има тясна връзка със *сутта* 3 и Рис Дейвис се позовава на нея с някои подробности във въведението към тази *сутта*. Той я нарича един вид будистката книга "Битие", което е достатъчно справедливо, ако се обърне нужното внимание на разликите. Тук няма бог създател и въпреки че започва (в стих 10) с нещо подобно на "в началото", това разбира се не е абсолютно начало, а едно от вечно повтарящите се "ново начало" в *самсара*.

⁴⁵⁵ – Виж също ДН 13.3.

⁴⁵⁶ – Виж ДН 3.1.14, както и МН 84 и 93.

⁴⁵⁷ – Те разбира се са свещеници на Брахма.

⁴⁵⁸ – ДН 3.1.14.

⁴⁵⁹ – Будистите винаги поставят *катиите* на първо място. Това е била тяхната първоначална позиция и все още се прилага в будистките области.

⁴⁶⁰ – Виж ДН 33.11. (29), също МН 57.

6. Понякога един катии също се въздържа от отнемане на живот, ... не е алчен, злонамерен или с неправилни възгледи. По този начин такива неща, които са морални и се смятат за такива, безупречни и се смятат за такива, които трябва да бъдат следвани и смятани за такива, начини, подобаващи на благородните и смятани за такива, ярки с ярки резултати и възхвалявани от мъдрите, понякога могат да бъдат намерени сред катииите, както и сред брамините, търговците и занаятчиите.

7. Тъй като, както тъмните, така и ярките качества, които са порицавани и възхвалявани от мъдрите, са разпръснати безразборно между четирите касти, мъдрите не признават твърдението, че кастата на брамините е най-висшата. Защо е така? Защото, Васетта, всеки от четирите касти, който стане монах, арахант, който е унищожил замърсяванията, който е водил свят живот, направил това, което е трябвало да бъде направено, оставил е товара, достигнал е най-висшата цел, разрушил е оковите на съществуването и е станал освободен чрез свръх-знание – той е провъзгласен за върховен по силата на Дамма, а не на не-Дамма.

Дамма е най-доброто нещо за хората
И в този живот, и в следващия.

8. Следната илюстрация ще ти изясни как Дамма е най-добрата в този свят и в следващия. Крал Пасенади от Косала знае: "Аскетът Готама е излязъл от съседния род на Сакиите." Сега Сакиите са васали на краля на Косала. Те му предлагат скромна подкрепа и го поздравяват, стават и му отдават почит и му оказват подобаваща услуга. И така както Сакиите предлагат скромна подкрепа на крал Пасенади ... , по същия начин кралят предлага скромна служба на Татаагата, мислейки си: "Ако аскетът Готама е добре роден, аз съм зле роден; ако аскетът Готама е силен, аз съм слаб; ако аскетът Готама е приятен за гледане, аз съм грозен; ако аскетът Готама е влиятелен, аз нямам голямо влияние." Именно показвайки уважение към Татаагата и отдавайки му подобаваща подкрепа, крал Пасенади почита Дамма, уважава Дамма, отдава благоговейна почит към Дамма:

Дамма е най-доброто нещо за хората
И в този живот, и в следващия.

9. Васетта, всички вие, макар и с различно рождение, име, род и семейство, които сте излезли от домашния живот в бездомност, ако ви попитат кои сте, трябва да отговорите: "Ние сме аскети, последователи на синът на Сакиите." Този, чиято вяра в Татаагата е утвърдена, вкоренена, установена, солидна, която не може да бъде изместена от никой аскет или брамин, което и да е божество или Мара, или Брахма, или който и да е в света, може наистина да каже: "Аз съм истински син на Благословения, роден от неговата уста, роден от Дамма, създаден от Дамма, наследник на Дамма." Защо? Защото, Васетта, Татаагата: с "Тялото на Дамма", обозначава, "Тялото на Брахма", или с "Роден от Дамма", обозначава "Роден от Брахма".

10. "Ще настъпи момент, Васетта, рано или късно след дълъг период, когато този свят ще се свива.⁴⁶¹ В момент на свиване съществата се прераждат предимно в света на Аббасара Брахма. И там те пребивават, създадени от ума, хранещи се с наслада, самосветещи, движещи се във въздуха, славни – и остават така много дълго време. Но рано или късно след много дълъг период от време, този свят ще започне да се разширява. По време на това разширяване съществата от света на Аббасара Брахма, след като са си отишли оттам, се прераждат предимно в този свят. Тук те живеят, създадени от ума, хранещи се с наслада, самосветещи, движещи се във въздуха, славни⁴⁶² – и остават така много дълго време.

11. В този период, Васетта, имало само една водна маса и всичко било тъмнина, непрогледна тъмнина. Нито луна, нито слънце са се появили, никакви съзвездия или звезди

⁴⁶¹ – Виж ДН 1.2.2.

⁴⁶² – Въпреки че са родени на земята, те все още са божества, а не човешки същества.

не са се появили, нощта и деня не били разграничени, нито месеци и полумесечия, нито години или сезони, нито мъжки и женски същества, които се смятат просто за същества.⁴⁶³ И рано или късно, след много дълъг период от време, апетитната земя⁴⁶⁴ се е разпространила над водите, където са били тези същества. Изглеждала точно като каймака, който се образува върху горещо мляко, докато изстива. Била надарена с цвят, мирис и вкус. Имала цвят на фино гии или масло и била много сладка, като чист див мед.

12. 'Тогава, Васетта, едно лакомо същество казало: "Слушай, какво е това?" и взело от вкусната земя на пръста си и я вкусило. Така създанието вкусило земята и било обзето от страстно желание. След това, следвайки примера му, други същества също започнали да вкусват земята, като я вземат на пръстите си. Те също харесали вкуса ѝ, и били обзети от страстно желание. Тогава тези същества, отделяйки парчета земя с ръцете си, започнали да се наслаждават на вкуса ѝ. В резултат на това тяхната светимост изчезнала. И тъй като собствената им светлина изчезнала, се появили слънцето и луната, след това звездите и съзвездията. Тогава нощта и деня, месеците и полумесечията, годината и сезоните започнали да се различават. До такава степен, Васетта, светът отново се е разширил.

13. 'И тези същества, Васетта, продължили да се наслаждават на тази приятна земя дълго време, хранейки се с нея. И понеже са яли така, телата им станали по-груби.⁴⁶⁵ Някои били красиви, други били грозни. И красивите започнали да презира грозните, мислейки си: "Ние сме по-красиви от тях". И тъй като станали суетни и започнали да се гордеят с външния си вид, вкусната земя изчезнала. И те се събрали и започнали да оплакват: "О, този вкус! О, този вкус!" и така е в наши дни, когато хората казват "О, този вкус!" когато намерят нещо приятно, те повтарят древните думи, без дори да го осъзнават.

14. 'Тогава, Васета, когато вкусната земя изчезнала, започнали да растат гъби.⁴⁶⁶ Те имали цвят, мирис и вкус. Били с цвят на фино гии и много сладки, като най-чистия див мед. И тези същества започнали да ядат тези гъби. И им се радвали много дълго време. И докато продължавали да се хранят по този начин, телата им продължавали да стават все по-груби и разликите във външния вид ставали още по-забележими. Някои станали по-красиви, а други по-грозни. И красивите презирали грозните, мислейки си: "Ние сме по-красиви от тях, те не са толкова красиви, колкото сме ние". И когато станали суетни и се гордеели с външния си вид, сладките гъби изчезнали. Тогава се появили пълзящи растения, които растели бързо като бамбук и имали цвят, мирис и вкус. Били с цвят на фино гии и много сладки, като най-чистия див мед.

15. 'И тези същества се хранели с тези пълзящи растения. И докато правели това, телата им ставали още по-груби и разликата във външния им вид се увеличила още повече ... И те ставали още по-суетни и така пълзящите растения също изчезнали. При това те се събрали и заплакали, викайки: "Уви, нашите пълзящи растения ги няма! Какво загубихме!" И така днес, когато хората, когато ги попитат защо са разстроени, казват: "О, какво загубихме!" те повтарят древна поговорка, без да го осъзнават.

16. 'И тогава, след като пълзящите растения изчезнали, оризът се появил на открито,⁴⁶⁷ без прах и люспи, ароматен и чистозърнест. И това, което били взели вечерта за вечеря, било пораснало отново и било узряло на сутринта, и това, което били взели сутринта за закуска, било узряло отново до вечерта, без признаци на жътва. И тези същества се хранели с този ориз и това продължило много дълго време. И докато правели това, телата им ставали още по-груби, а разликата във външния им вид станала още по-голяма. И женските развили женски полови органи,⁴⁶⁸ а мъжките развили мъжки полови органи. И жените станали

⁴⁶³ – Като божества от света на Брахма те са безполови.

⁴⁶⁴ – *Раса-патави*. Имайте предвид, че всички споменати различни форми на храна са вегетариански.

⁴⁶⁵ – Тъй като тези същества, колкото и да са славни, са непросветлени, те стават жертва на копнеж (*танха*) и по този начин прогресивно губят своите ефирни качества.

⁴⁶⁶ – *Буми-наптака*: точното значение не е известно.

⁴⁶⁷ – В земя, свободна от джунглата (ДА).

⁴⁶⁸ – Както беше отбелязано по-горе, тези същества преди това са били безполови. ДА казва "тези, които са били жени в предишен живот."

прекомерно вгледани в мъже, а мъжете – в жените. Поради тази прекомерна вгледаност един в друг, страстта се разпалила и телата им пламнали от страст. И по-късно, поради това изгаряне, те се отдали на сексуална дейност.⁴⁶⁹ Но тези, които ги видели да се отдават, хвърляли прах, пепел или тор върху тях, викайки: "Умри, мръсен звяр! Как може едно същество да причини такова нещо на друго!" Както и днес в някои области, когато извеждат снаха, ѝ хвърлят пръст, пепел, тор, без да осъзнават, че повтарят древен обичай. Това, което се смятало за лоша форма в онези дни, сега се смята за добра форма.

17. И тези същества, които в онези дни се отдавали на секс, не били допускани в село или град за един или два месеца. Съответно тези, които се отдавали за прекалено дълъг период от време на такива неморални практики, започнали да си строят жилища, за да се отдадат на това под прикритие.⁴⁷⁰

"Тогава, на едно от онези същества, склонни към мързел, му хрумнало: "Е, защо трябва да се занимавам да събирам ориз вечер за вечеря и сутрин за закуска? Защо да не го събера всичкото наведнъж и за двете хранения?" И то го направило. Тогава друго дошло при него и му казало: "Хайде да ходим да събираме ориз".

"Няма нужда, приятелю, събрах достатъчно и за двете ястия." Тогава другото, следвайки неговия пример, събрало достатъчно ориз за два дни, казвайки: "Това трябва да е достатъчно". Тогава дойде друго същество и казало на това второто: "Хайде, да отидем да събираме ориз."

"Няма нужда, приятелю, събрах достатъчно за два дни." (Същото за 4, след това за 8 дни). Обаче, когато тези същества направили склад от ориз и живеели от това, прах и люспи започнали да обгръщат зърното и там, където било ожънато, не пораснал отново ориз, а отрязаното място останало празно и така оризът растял на отделни райони.

18. И тогава тези същества се събрали, оплаквайки се: "Неморалните навици са се разпространили сред нас: отначало бяхме създадени от ума, хранещи се с наслада ... (всички събития се повтарят до последното развитие, като за всяка нова промяна се казва, че се дължи на "зли и неблагоприятни навици") ... а оризът расте на отделни райони. Така че сега нека разделим ориза на полета с граници." И така направили.

19. Тогава Васетта, едно същество с алчен характер, докато наблюдавало собствения си парцел, взело друг парцел, който не му бил даден, и се наслаждавал на плодовете от него. И така, те го хванали и казали: "Направил си лошо нещо, като си завзел парцела на друг по този начин! Никога повече не прави подобно нещо!" "Няма да правя подобно нещо", казало то, но направило същото нещо втори и трети път. Отново го хванали и смъмрили, а някои го удряли с юмруци, други с камъни, а други с тояги. И по този начин Васетта, взимайки това, което не е дадено, се появили и обвинението и лъжата и наказанието.

20. Тогава тези същества се събрали и оплакали възникването на тези зли неща сред тях: взимането на това, което не им е дадено, обвинението, лъжата и наказанието. И си помислили: "Може би трябва да назначим определено същество, което да проявява гняв там, където се дължи гняв, да порицава онези, които го заслужават, и да прогони тези, които заслужават прогонване! И в замяна ще му дадем дял от ориза." И така, те отишли при този от тях, който бил най-красивият, най-добре изглеждащият, най-приятният и способен, и го помолили да направи това за тях в замяна на част от ориза, и той се съгласил.

21. "Избран от хората" е значението на думите Маха-Саммата, чрез които се обозначава първата въведена регулярна титла. "Благословеният на полетата" е значението на Каттия, втората такава титла. И "Той радва другите с Дамма" е значението на Раджа, е третата титла, която е въведена. Това, следователно, Васетта, е произхода на кастата на Катиите, в съответствие с въведените за тях древни титли. Те произхождат от същите тези същества, като нас, не по-различни и в съответствие с Дамма, не по друг начин.

⁴⁶⁹ – Досега те са били "спонтанно родени", процес, който се предполага, че продължава.

⁴⁷⁰ – Жилищата са построени не толкова за укриване (както се подразбира от РД), колкото за подслон.

Дамма е най-доброто нещо за хората
И в този живот, и в следващия.

22. 'Тогава някои от тези същества си помислили: "Сред съществата са се появили зли неща, като взимането на това, което не е дадено, обвинението, лъжата, наказанието и прогонването. Трябва да оставим настрана злите и неблагоприятни неща." И те ги направили. "Оставили Настрана Злите И Неблагоприятни Неща" е значението на Брамин, което е първата редовна титла, въведена за такива хора. Те направили колиби от листа в горски места и медитирали в тях. С угаснал димящ огън, с оставен камшик, събирайки дарения за своите вечерни и сутрешни хранения, те отивали в село, град или кралски град, за да събират храната си, а след това се връщали в колибите си с листа, за да медитират. Хората видели това и забелязали как медитирали. "Те Медитират" е значението на Джаяка, което е втората редовно въведена титла.

23. 'Въпреки това, някои от тези същества, тъй като не могли да медитират в колиби с листа, се заселили около градове и села и съставили книги.⁴⁷¹ Хората ги видели да правят това, а не да медитират. "Те Не Медитират" е значението на Аджаяка, което е третата редовна титла, която е въведена. По онова време това се е смятало за низше наименование, но сега е по-висше. Това, следователно, Васетта, е произходът на кастата на брамините в съответствие с древните титли, които са били въведени за тях. Техният произход е от същите тези същества, като тях самите, не по-различни, и в съответствие с Дамма, не по друг начин.

Дамма е най-доброто нещо за хората
И в този живот, и в следващия.

24. 'И тогава, Васетта, някои от тези същества, след като започнали активен сексуален живот, приели различни занаяти и това "Разни"⁴⁷² е значението на Весса, което станало обичайната титла за такива хора. Това, следователно, е произходът на кастата на Вессите, в съответствие с древните титли, които били въведени за тях. Техният произход е бил сред същите тези същества ...

25. 'И тогава, Васетта, тези същества, които останали, отишли на лов. "Те Се Уповават На Живота В Лов", и това е значението на Судда, което стана обичайната титла за такива хора. Следователно това е произходът на класа Судди⁴⁷³ в съответствие с древните титли, които са въведени за тях. Техният произход е бил сред същите тези същества ...

26. 'И тогава, Васетта, станало така, че някакъв катии, недоволен от собствената си Дамма, напуснал домашния живот и излязъл в бездомност, мислейки: "Ще стана аскет." И един брамин постъпил по същия начин, един Веса постъпил по същия начин, както и един Судда. И от тези четири каста се появи класата на аскетите. Техният произход е от същите тези същества, като тях самите, не по-различни, и в съответствие с Дамма, не по друг начин.

Дамма е най-доброто нещо за хората
И в този живот, и в следващия.

27. 'Васетта, катии, който е водил лош живот по отношение на тялото, речта и мисълта си и който има неправилни възгледи, в резултат на такива неправилни възгледи и дела, при разпада на тялото след смъртта, ще се прероди в лишения, на лоша дестинация, на гибелни места, в ада. Така ще бъде и за брамин, весса или судда.

⁴⁷¹ – Ганте: да приемем, че има написани книги, би било анахронизъм. ДА казва компилиране на Ведите и преподаването им.

⁴⁷² – Висса: 'различен', от тук, както се твърди, весса е 'търговец'.

⁴⁷³ – Занаятчий.

28. 'По същия начин, катии, който е водил добър живот в тялото, речта и мисълта, и който има правилен възглед, в резултат на такъв правилен възглед и дела, при разпада на тялото след смъртта, ще бъде прероден в добра съдба, в райско състояние. Така ще бъде и за брамин, весса или судда.

29. 'Катии, който е извършил дела от двата вида в тялото, речта и мисълта, и чийто възглед е смесен, ще изпита както удоволствие, така и болка, в резултат на такива смесени възгледи и действия, при разпада на тялото след смъртта. Така ще бъде брамин, весса или судда.

30. 'А катии, който е съдържан в тялото, речта и мисълта си и който е развил седемте реквизита на просветлението,⁴⁷⁴ ще достигне париниббана⁴⁷⁵ още в този живот. Така ще бъде и за брамин, весса или судда.

31. 'Васетта, който и да е от тези четири касти, като монах, стане арахант, който е унищожил опетняванията, направил това, което е трябвало да бъде направено, оставил е бремето, постигнал е най-висшата цел, напълно е унищожил оковите на съществуването и е станал освободен от най-висшето прозрение, той е обявен за главен сред тях в съответствие с Дамма, а не по друг начин.

Дамма е най-доброто нещо за хората
И в този живот, и в следващия.

32. 'Васета, Брахма Сананкумара беше този, който изрече този стих:

"Катият е най-добрият сред тези, които ценят рода;
Този със знания и поведение е най-добрият сред боговете и хората."

Този стих беше правилно изпят, не неправилно, правилно изречен, не неправилно, свързан с ползи, а не несвързан. Аз също казвам, Васетта:

"Катият е най-добрият сред тези, които ценят рода;
Този със знания и поведение е най-добрият сред боговете и хората."

Това каза Благословеният, и Васетта и Барадваджа били възхитени и се зарадвали на думите му.

⁴⁷⁴ – Виж ДН 22.16 и бележките там.

⁴⁷⁵ – *Париниббана* е постигането на крайната *ниббана*, както в ДН 16.

28 Сампасадания Сутта: Спокойната увереност

1. **ТОВА СЪМ ЧУЛ.** Веднъж Благословеният пребивавал в Наланда, в Манговата горичка на Паварика. Тогава Почитаемият Сарипутта отишъл да види Благословения, поздравил го, седнал отстрани и казал: "За мен е ясно, Благословени, че никога не е имало, никога няма да има и сега няма друг аскет или брамин, който да е по-добър или по-просветлен от Благородния."

'Ти се изказа смело, с глас на бик, Сарипутта, ти изрева с лъвския рев на убеденост. Как така? Явиха ли ти се всички Араханти, Буди от миналото и дали умовете на всички тези Благородни бяха отворени за теб, за да кажеш: "Тези Благородни бяха с такава добродетел, такава беше тяхното учение, такава тяхната мъдрост, такъв техният път, такава тяхното освобождение"?'

'Не, Благородни'

'А възприе ли всички Араханти, Буди, които ще се появят в бъдещето?'

'Не, Благородни'

'Добре тогава, Сарипутта, познаваш ме като Арахант, Буда и дали знаеш: "Благословеният има такава добродетел, такава е неговото учение, такава е неговата мъдрост, такъв е неговият път, такава е неговото освобождение"?'

'Не, Благородни'

'Тогава, Сарипутта, ти нямаш познание за умовете на Будите от миналото, бъдещето или настоящето. Тогава, Сарипутта, нима не се изказа смело с глас на бик и нима не изрева лъвски рев на убеденост с изявлението си?'

2. Благословени, умовете на Арахантите, Будите от миналото, бъдещето и настоящето не са отворени за мен. Но аз познавам потока на Дамма. Благословени, все едно има кралски граничен град с могъщи крепостни валове и могъща обходна стена, в която има една единствена порта, при която има портиер, мъдър, опитен и умен, който не пуска непознати и пуска тези, които познава. Той, като непрекъснато патрулира и следва пътеката, може да не види фугите и цепнатините в крепостната стена, дори такива, през които може да пропълзи котка. Но каквито и по-големи същества да влязат или напуснат града, всички трябва да преминат именно през тази порта. И ми се струва, Благословени, че потока на Дамма е същия. Всички тези Араханти, Буди от миналото са постигнали върховно просветление чрез изоставяне на петте препятствия, замърсяванията на ума, които отслабват разбирането, след като са установили твърдо четирите основи на осъзнатостта в умовете си и са осъзнали седемте фактора на просветлението такива, каквито са в действителност. Всички араханти, Буди на бъдещето ще направят същото и ти, Благословени, който сега си Арахантът, напълно просветлен Буда, направи същото.

Така че веднъж дойдох при Благословения, за да слушам Дамма. Благословеният ме научи на Дамма най-превъзходно и съвършено, противопоставяйки тъмното на светлото. Докато той го правеше, аз придобих прозрение за тази Дамма и измежду различните неща установих едно по-специално, което беше спокойна увереност в Учителя, че Благословеният е напълно просветлен Буда, че Даммата е добре преподавана от Благословения и че орденът на монасите е добре обучен.

3. Също така, Благословени, начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на благотворните фактори е ненадминат, тоест: четирите основи на осъзнатостта, четирите правилни усилия, четирите пътя към силата, петте духовни способности, петте умствени сили, седемте фактора на просветлението, Благородния осмичен път.⁴⁷⁶ Чрез тях монахът, чрез унищожаването на замърсяванията, може още в този живот, чрез собственото си свръх-познание, да осъзнае и постигне свободното от замърсявания освобождение на сърцето и освобождението чрез мъдрост и да пребивава в него. Това е ненадминатото учение по отношение на благотворните фактори. Това Благословеният разбира напълно и

⁴⁷⁶ – 37 -те Бодипаккия-Дамма или "Реквизитите на просветлението" са изброени в сутта 33.23(2).

отвъд него не остава нищо повече за разбиране; и в такова разбиране няма друг аскет или брамин, който да е по-велик или по-просветлен от Благословения, що се отнася до благотворните фактори.

4. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на изясняването на сетивните сфери: има шест вътрешни и външни сетивни бази: око и видими обекти, ухо и звуци, нос и миризми, език и вкусове, тяло и тактилни обекти, ум и умствени обекти. Това е ненадминатото учение по отношение на сетивните сфери ...

5. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на начините на прераждане по четири начина: по този начин човек се спуска в утробата на майката без да знае,⁴⁷⁷ остава там без да знае и я напуска без да знае. Това е първият начин. Или човек влиза в утробата знаейки, остава там без да знае и я напуска без да знае. Това е вторият начин. Или човек влиза в утробата знаейки, остава там знаейки и я напуска без да знае. Това е третият начин. Или човек влиза в утробата знаейки, остава там знаейки и я напуска знаейки. Това е четвъртият начин. Това е ненадминатото учение по отношение на начините на прераждане ...

6. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на разкриването на мислите⁴⁷⁸ по четири начина. Така човек разкрива с видим знак, казвайки: "Това е, което мислиш, това е в ума ти, това е състоянието на твоя ум." И каквото и да се обяви, то е така, а не иначе. Това е първият начин. Или човек разкрива не чрез видим знак, а чрез чуване на звук, издаван от хора, нехора,⁴⁷⁹ или божества ... Това е вторият начин. Или човек разкрива не чрез произнесен звук, а като чува звука на мисълта, разпространяваща се, докато някой мисли и обмисля ... Това е третият начин. Или някой казва, не по някой от тези начини, когато е постигнал състояние на умствена концентрация, без да мисли и размишлява,⁴⁸⁰ като разгадае мислите на другия в ума си, и казва: "Съдейки по начина, по който са насочени намеренията на този човек, веднага след това състояние на ума, той ще си помисли тази мисъл." И всичко което обяви, то е така, а не иначе. Това е четвъртият начин. Това е ненадминатото учение по отношение на разкриването на мислите по четири начина ...

7. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на постигането на визия, по четири начина. Тук някой аскет или брамин чрез стремеж, старание, прилагане, бдителност и необходимото внимание достига такова ниво на концентрация, че разглежда това тяло – нагоре от стъпалата на краката и надолу от темето на главата, обградено от кожата и пълно с многобройни нечистотии: "В това тяло има косми на главата, косми по тялото, нокти, зъби, кожа, плът, сухожилия, кости, костен мозък, бъбреци, сърце, черен дроб, диафрагма, далак, бели дробове, дебели черва, тънки черва, стомах, изпражнения, жлъчка, хрочки, гной, кръв, пот, мазнини, сълзи, омазняване на кожата, слюнка, слуз, течност в ставите, урина." (като сутта 22, стих 5) Това е първото постигане на визия. Също така, след като направи това и отиде по-далеч, той съзерцава костите, покрити с кожа, плът и кръв. Това е второто постижение. Също така, след като направи това и отиде по-далеч, той опознава непрекъснатия поток на човешкото съзнание, установено както в този свят, така и в следващия.⁴⁸¹ Това е третото постижение. Също така, след като направи това и отиде още по-далеч, той опознава непрекъснатия поток на човешкото съзнание, който не е установен нито в този свят, нито в следващия.⁴⁸² Това е

⁴⁷⁷ – Те се отнасят (1) до обикновените човешки същества, (2) до осемдесетте "Велики старейшини", (3) до двамата главни ученици на Буда, до Пачека-буди и Бодисатти, 4) до "всезнаещите Бодисатти", т.е. тези в последното си прераждане, когато са на път да станат Буди (ДА).

⁴⁷⁸ – Виж ДН 11.3, тук е доразвито.

⁴⁷⁹ – От *яки* и други подобни (ДА).

⁴⁸⁰ – Това предполага постигане на втора *джана*.

⁴⁸¹ – *Виньяна-сота*: рядък израз, който изглежда се равнява на *баванга*, (основно) коментарния термин за "жизнения континуум" (Нянамоли).

⁴⁸² – *Араханнти*.

четвъртото постижение на визията. Това е ненадминатото учение по отношение на постигането на визия ...

8. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на определянето на индивидите. Има следните седем вида индивида: освободеният в двете направления,⁴⁸³ освободеният чрез мъдростта,⁴⁸⁴ свидетелят на тялото,⁴⁸⁵ постигащият визия, освободеният чрез вярата, последователят на Дамма, последователят на вярата. Това е ненадминатото учение по отношение на определянето на личности ...

9. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на усилията. Има следните седем фактора на просветление: осъзнатост, изследване на състоянията, енергичност, възторг, спокойствие, концентрация и самообладание. Това е ненадминатото учение по отношение на усилията ...

10. 'Също така ненадминат е начина на преподаване на Дамма от Благословения по отношение на начините на прогрес⁴⁸⁶, които са четири: болезнен напредък с бавно прозрение, болезнен напредък с бързо прозрение, приятен напредък с бавно прозрение, приятен напредък с бързо прозрение. В случай на болезнен напредък с бавно прозрение, напредъкът се смята за слаб поради болезненост и бавност. В случай на болезнен напредък с бързо прозрение, прогресът се смята за слаб поради болезненост. В случай на приятен напредък с бавно прозрение, напредъкът се смята за слаб поради бавността. В случай на приятния напредък с бързо прозрение, напредъкът се смята за отличен както поради приятността, така и поради бързото прозрение. Това е ненадминатото учение по отношение на начините на прогрес ...

11. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на правилното поведение в речта: как човек трябва да избягва не само всяка реч, включваща лъжа, но също така и реч, която е разделителна или агресивния опит за победа, а трябва да използва мъдри думи, думи, които са ценни, навременни. Това е ненадминатото учение по отношение на правилното поведение в речта ...

12. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на правилното етично поведение на човека. Човек трябва да бъде честен и искрен, без да използва измама, ласкателство, намеци или омаловажаване,⁴⁸⁷ не винаги в стремеж към по-нататъшни придобивки, а с охранявани порти, умерено хранещ се, справедлив, отдаден на будност, неуморим, енергичен, медитиращ, осъзнат, красноречив, стабилен, решителен и разумен, не жадуващ за сетивни удоволствия, но осъзнат и бдителен.

Това е ненадминатото учение по отношение на правилното етично поведение на човека

...

13. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на начините на възприемчивост към наставления, от които има четири: Благословеният знае чрез собственото си умело наблюдение: "Човек, като следва инструкциите, чрез пълното унищожаване на три окови, ще станете навлязъл в потока, не подлежащ повече на прераждане в по-нисши светове, здраво установен, предопределен за пълно просветление"; "че човек, като следва инструкциите, чрез пълното унищожаване на трите окови и намаляването на алчността, омразата и заблудата, ще стане веднъж-завръщащ се и след като се завърне отново на този свят, ще сложи край на страданияето"; "че човек, следвайки инструкциите, чрез пълното унищожаване на петте нисши окови, ще бъде спонтанно прероден и ще достигне nibбана, без да се завръща от онзи свят"; "че човек, като

⁴⁸³ – *Убато-бага-вимутто*: този, който е получил освобождение чрез *джани* и прозрение. Това е често споменаваното "освобождение на сърцето и чрез мъдрост" (напр. ДН 6.13). Но само втората част, чрез мъдростта, е пълно и окончателно освобождение.

⁴⁸⁴ – *Панния-вимутто*: човек, който е получил освобождение само чрез прозрение, без непременно да е преминал през *джаните*.

⁴⁸⁵ – *Кая-сакки*. За донякъде схоластични (и несъмнено късни) дефиниции на този индивид и на останалите, виж Будисткия речник под *Ария-Пуггала* или Висуддимагга 21. Също са изброени в МН 70.

⁴⁸⁶ – Те са описани подробно в АН 4.162.

⁴⁸⁷ – *Сарамбаджам даятекко*: гневна страст за победа.

следва инструкциите, чрез унищожаването на опетняванията, ще постигне в този живот освобождението на ума, освобождението чрез мъдрост, което е пречистено и което е разбрал и осъзнал чрез собственото си свръх-знание." Това е ненадминатото учение по отношение на начините на възприемчивостта към инструкции ...

14. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на знанието за освобождението на другите. Благословеният знае, чрез собственото си умело наблюдение: "Този, чрез пълното унищожаване на трите окови, ще стане навлязъл в потока ... ; с намаляването на алчността, омразата и заблудите ще стане веднъж-завръщащ се ... ; чрез пълното унищожаване на петте нисши окови, ще стане спонтанно прероден ... ; чрез унищожаването на опетняванията, ще достигне още в този живот освобождението на ума, освобождението чрез мъдрост, което е неопетнено ... "

15. 'Също така ненадминат е начинът, по който Благословеният преподава Дамма по отношение на доктрината на етернализма. Има три такива теории: (1) Тук някой аскет или брамин, посредством усърдие, усилие, ... си спомня различни минали съществувания. ... до няколкостотин хиляди раждания ... (като сутта 1, стих 1.31). По този начин той си спомня подробностите от различните си минали животи и казва: "Знам миналото, независимо дали вселената се разширява или свива, но не знам бъдещето, дали ще се разширява или свива. 'аз'-ът и светът са вечни, безплодни, стабилни като планински връх, вкоренени като стълб. Съществата се скитат, преселват се, заминават си и се прераждат, но те продължават вечно." (2) 'Също така, някакъв аскет или брамин си спомня различни съществувания ... (както (1), но "до двадесет еона ... "). (3) Също така, някой аскет или брамин си спомня различно съществуване ... (както (1), но "до десет, двадесет, тридесет, четиридесет еона ... "). Това е ненадминатото учение по отношение на доктрината на етернализма ...

16. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на миналите животи. Тук някой аскет или брамин ... си спомня различни минали съществувания – едно раждане, две раждания, три, четири, пет, десет, двадесет, тридесет, четиридесет, петдесет, сто, хиляда, сто хиляди живота, много еони от свиване, на разширяване, на свиване и разширяване: "Тогава ме наричаха така и така, това беше моят род, моята каста, ядох това, имах тези щастливи и нещастни преживявания, живях толкова дълго. И когато си отидох от там, се преродих при едни и други обстоятелства. Отивайки си от там, се преродих тук." По този начин той си спомня подробности от различните си минали животи. Има божества, чиято продължителност на живота не трябва да се пресмята чрез преброяване или изчисление, а независимо от съществуването, което са преживели преди това, независимо дали в света на формата или в безформения свят, независимо дали съзнателно, несъзнателно или нито съзнателно, нито безсъзнание, те си спомнят подробностите от минали животи. Това е ненадминатото учение по отношение на припомнянето на минали животи ...

17. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на знанието за смъртта и прераждането на съществата. Тук някой аскет или брамин ... достига до такава концентрация на ума, че с божественото око, пречистено и превъзходящо човешкото око, вижда смъртта и прераждането на съществата, нисши и възвишени, красиви и грозни, щастливи и нещастни, и разбира как съществата се придвижват в зависимост от своята камма така: "Тези същества, които са имали зло поведение с тялото, речта и ума, оскърбявали са Благородните, придържали са се към неправилен възглед, и са действали под въздействието на неправилен възглед, с разпада на тялото, след смъртта, са се преродили в сфери на лишения, в лоша дестинация, на гибелни места, в ада; но тези същества, които са имали добро поведение с тялото, речта и ума, не са оскърбявали Благородните, били са с правилен възглед, и са действали под въздействието на правилен възглед, след разпада на тялото, след смъртта, са се преродили в добри дестинации, в райския свят." Така с божественото око, пречистено и превъзходящо това на хората, той вижда същества, които си отиват и се прераждат ... Това е ненадминатото учение по отношение на знанието за смъртта и раждането на съществата ...

18. 'Също така ненадминат е начинът на Благословения да преподава Дамма по отношение на свръхестествените сили. Те са два вида. Има вид, който е обвързан с замърсявания и с привързаност, който се нарича "неблагороден", но има вид, който е без замърсявания и не е обвързан с привързаност, който се нарича "благороден". Какво представлява "неблагородната" свръхестествена сила? Тук някой аскет или брамин се радва на различни свръхестествени сили: както е един, той става много – както е много, той става един; той се появява и изчезва; преминава през огради, стени и планини безпрепятствено, сякаш през въздуха; той потъва в земята и излиза от нея като от вода; той върви по водата, без да напуска повърхността, сякаш е на сушата; той лети с кръстосани крака през небето като птица с крила; той дори докосва и гали с ръка слънцето и луната, тъй могъщи и мощни, каквито са; и той пътува в тялото до света на Брахма. Това е свръхестествената сила на "неблагородния". А каква е "благородната" свръхестествена сила? Тук един монах, ако пожелае: "Нека да пребивавам с отвратителното без да изпитвам отвращение", може да пребивава така, и ако желае: "Нека да пребивавам с неотвратителното с чувство на отвращение", той може да пребивава така, също така изпитвайки или отвращение, или неотвращение в присъствието и на двете ... или: "Пренебрегвайки и отвратителното, и неотвратителното, нека да пребивавам в спокойствие, съзнателен и ясно разбиращ", той може да издържи така. Това е "благородната" свръхестествена сила, която е без замърсявания и не е свързана с привързаност. Това е ненадминатото учение по отношение на свръхестествените сили. Това Благословеният разбира напълно и отвъд него не остава нищо повече за разбиране; и в такова разбиране няма друг аскет или брамин, който да е по-велик или по-просветлен от Благословения по отношение на свръхестествените сили.

19. 'Благословени, възможно е член на рода, надарен с увереност, да постигне чрез полагане на усилия и чрез постоянство, чрез човешки усилия, човешко налягане и човешка издръжливост, това, което Благословеният е постигнал. Защото Благословеният не се отдава нито на сетивните удоволствия, които са нисши, вулгарни, груби, неблагородни и безполезни, нито на самоизтезанието, което е болезнено, неблагородно и безполезно.⁴⁸⁸ Благословеният е в състояние, тук и сега,⁴⁸⁹ да се наслаждава на превъзходното щастие от обитаването на четирите джани.

'Благословени, ако ме попитат: "Добре, приятелю Сарипутта, имало ли е някога в миналото аскети и брамини, по-издигнати в просветлението от Благословения?" Трябва да кажа: "Не." На въпроса: "Ще има ли такива в бъдеще?" Трябва да кажа: "Не." Ако бъда попитан: "Има ли такъв в момента?" Трябва да кажа: "Не." И пак, ако ме попитат: "Имало ли е в миналото такива, равни по просветление на Благословения?" Трябва да кажа: "Да". На въпроса: "Ще има ли такива в бъдеще?" Трябва да кажа: "Да". Но ако ме попитат: "Има ли такива в момента, равни по просветление на Благословения?" Трябва да кажа: "Не." И ако след това ме попитат: "Почитаеми Сарипутта, защо отдавате това най-високо признание на единия, а не на другия?" Трябва да кажа: "Чух и възприех това от собствените уста на Благословения: 'Имало е в миналото и ще има в бъдещето Буди, Арахант, равни по просветление на мен.' Също така чух и го възприех от собствените уста на Благословения, че не е възможно, не може да бъде в една и съща световна система двама върховни Буди, Араханти да възникнат едновременно. Не може да съществува такава ситуация."

'Благородни, ако трябваше да отговоря така на подобни въпроси, щях ли да говоря в съответствие със словото на Благословения, а не да го представя неправилно, като се отклонявам от истината? Щях ли да обяснявам Дамма правилно, така че никой последовател на Дамма да не може да я оспори или да намери повод за порицание?'

'Разбира се, Сарипутта, ако отговориш така, няма да ме представиш неправилно, ще обясниш правилно Дамма и няма да се излагаш на порицание.'

20. Тогава Почитаемият Удайи каза на Благословения: 'Чудно е, Благословени, чудно е колко доволен е Благословеният, колко доволен и съдържан, когато, надарен с такава власт и

⁴⁸⁸ – Двете крайности, които трябва да се избягват според първата беседа на Буда.

⁴⁸⁹ – В този живот.

влияние, той не се излага на показ! Ако странниците, изповядващи други доктрини, можеха да съзрат в себе си дори едно от тези качества, те щяха да го провъзгласят със знаме! Чудесно е ... че Благословеният не се излага на показ!

'Добре тогава, Удайи, просто виж: така е. Ако такива странници можеха да съзрат в себе си дори едно от тези качества, те биха го провъзгласили със знаме. Но Татаагата е доволен, ... той не се излага на показ.'

21. Тогава Благословеният казал на Сарипутта: 'И затова ти, Сарипутта, трябва често да говориш по този въпрос на монаси и монахини, на мъже и жени миряни последователи. И всички глупави хора, които имат съмнения или неясноти относно Татаагата, като слушат такъв разговор, ще разсеят своите съмнения и неясноти.'

Ето как почитаемият Сарипутта провъзгласил своята увереност в Благословения. И така името за това изложение е 'Спокойната увереност'.

29 Пасадика Сутта: Възхитителната беседа

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пребивавал сред Сакиите, в [училищната] сграда в манговата горичка, принадлежаща на семейство Веданна.⁴⁹⁰ По това време Ниганта Натапутта току-що бил починал в Пава. При неговата смърт нигантите били разделени на две групи, каращи се и спорещи, биещи се и атакуващи се един друг с многословна война:

'Вие не разбирате тази доктрина и дисциплина – аз я разбирам!'

'Как бихте могли да разберете тази доктрина и дисциплина?'

'Твоят път е грешен – моят е прав!'

'Аз съм последователен – ти не!'

'Ти каза последно това, което трябваше да кажеш първо, и каза първо това, което трябваше да кажеш последно!'

'Това, което толкова време мислехте, беше опровергано!'

'Вашият аргумент е оборен, вие сте победени!'

'Продължавайте, спасете доктрината си – оставете я, ако можете!'

Човек би си помислил, че Нигантите, последователите на Натапутта, са решени да се избият взаимно. Дори миряните, облечени в бели дрехи, били отвратени, недоволни и отблъснати, когато видели, че тяхната доктрина и дисциплина са толкова зле провъзгласени, толкова непоучително показани и толкова неефективни за успокояване на страстите, след като са били провъзгласени от човек, който не е напълно просветлен, а сега без да имат подкрепа, без арбитър.

2. Младшият монах Чунда, който бил прекарал дъждовете в Пава, отишъл в Самагама за да види Почитаемия Ананда. Поздравявайки го, той седнал отстриани и казал: 'Уважаеми, Ниганта Натапутта току-що почина в Пава.' И той разказал случилото се. Почитаемият Ананда казал: 'Чунда, това е нещо, което трябва да се каже на Благословения. Да отидем и да му кажем.'

'Да, уважаеми', казал Чунда.

3. И така, те отишли при Благословения и му разказали. Той казал: 'Чунда, ето една доктрина и дисциплина, които са зле провъзгласени, зле изложени и неефективни за успокояване на страстта, защото нейният провъзгласител не е бил напълно просветлен.'

4. 'В такъв случай, Чунда, един последовател не може да живее според тази доктрина и да поддържа правилно поведение, нито да живее според нея, а се отклонява от нея. Може да му се каже: "Приятелю, това е, което получи, и имаш своята възможност."⁴⁹¹ Вашият учител не е напълно просветлен ... Вие не можете да живеете според тази доктрина ... , а се отклонявате от нея." В този случай, Чунда, учителят е порицан, доктрината е порицана, но последователят е похвален. И ако някой каже на този последовател: "Хайде, уважаеми, практикувайте според учението, обявено и дадено от вашия учител" – тогава този, който настоява за това, настояването нещо, и този който го практикува, всички биха спечелили много недостатъци. Защо? Защото доктрината е зле провъзгласена ...

5. 'Но, Чунда, има учител, който не е напълно просветлен ... и един последовател живее според тази доктрина и се съобразява с нея. Човек може да му каже: "Приятелю, това, което си получил, не е добро, възможността ти е слаба; учителят ти не е напълно просветлен, учението му е зле провъзгласено, ... но въпреки това продължаваш да живееш според него ... "В този случай учителят, учението и последователят са порицани. Ако някой каже: "Е, уважаеми, като следвате тази система, вие ще успеете", онзи, който така го препоръчва, това, което е било препоръчано, и този, който, като чуе такава препоръка, положи още по-големи усилия, всички те ще получат много недостатъци. Защо? Защото доктрината е зле провъзгласена ...

⁴⁹⁰ – Името означава "стрелец".

⁴⁹¹ – Думите тук са *тасса те авусо лабба, тасса те суладдам'* това, приятелю, е твоята облага (*лабба*), това за теб е добре спечелено (*су-ладдам'*), т.е. добра възможност, озаглавена от ДА като 'човешко раждане'.

6. 'Но, има учител, който е напълно просветлен: неговото учение е добре провъзгласено, добре изложено, ефективно успокоява страстта благодарение на този просветлен учител, но последователят не живее според учението ... , а се отклонява от него. В такъв случай може да му се каже: "Приятелю, ти се провали, пропусна възможността си; твоят учител е напълно просветлен, учението му е добре провъзгласено, ... но ти не го следваш, ти се отклоняваш от него." В този случай учителят и учението са похвални, а последователят е порицан. И ако някой каже: "Е, Почитаеми, вие трябва да следвате учението, провъзгласено от вашия учител", тогава този, който е настоявал за това, онова, за което е било настоявано, и този, който е практикувал така, всички те ще получат много заслуги. Защо? Тъй като доктрината е добре провъзгласена ...

7. 'Но, Чунда, има учител, който е напълно просветлен, неговата доктрина е добре провъзгласена, ... и последователят, след като я е възприел, я следва, практикувайки я правилно и я спазва. Някой може да му каже: "Приятелю, това, което си получил, е добро, ето ти възможността, ... и ти следваш учението на своя учител." В този случай учителят и учението са похвалени, а последователят също е похвален. И ако някой каже на такъв последовател: "Очевидно почитаемият практикува методично и ще успее да завърши този метод." Този, който хвали, това което хвалят, и този, който като бъде похвален пробужда още повече енергичност, всички те имат много заслуги. Защо? Защото това е така, когато доктрината и дисциплината са добре провъзгласени, добре изложени и ефективни за успокояване на страстта благодарение на напълно просветления Учител и върховен Буда.

8. 'Но, Чунда, представи си, че в света се е появил Учител, арахант, напълно просветлен Буда, и неговата доктрина е добре провъзгласена, ... ефективна за успокояване на страстта благодарение на този Учител. Но последователите му не са усвоили напълно тази истинска Дамма, пълната чистота на светия живот не е станала ясна и очевидна за тях в логиката на нейното разгръщане и не е била достатъчно обоснована сред тях, все още е в процес на провъзгласяване сред хората по времето на заминаването на Учителя от тях. По този начин, Чунда, смъртта на Учителя ще бъде тъжно нещо за неговите последователи. Защо? Те биха си помислили: "Нашият Учител се появи в света за нас, един Арахант, напълно просветлен Буда, чиято доктрина беше добре провъзгласена, ... но ние не усвоихме напълно истинската Дамма ... стига да беше добре – провъзгласена между хората, но сега нашият Учител си отиде от нас!" По този начин смъртта на Учителя би била тъжна за неговите последователи.

9. 'Представи си, че в света се е появил Учител, ... и последователите му са усвоили напълно истинската Дамма, пълната чистота на светия живот е станала ясна и очевидна за тях в логиката на нейното разгръщане и е била достатъчно обоснована пред тях, като по този начин е добре провъзгласена сред хората до момента на напускането на Учителя от тях. По този начин смъртта на Учителя няма да бъде тъжна за неговите последователи. Защо? Те биха си помислили: "Нашият Учител си замина от света за нас ... и ние напълно усвоихме истинската Дамма ... докато тя беше провъзгласена по този начин сред хората, и сега нашият Учител си замина за нас." По този начин смъртта на Учителя няма да бъде тъжно нещо за неговите последователи.

10. 'Но, Чунда, ако светият живот⁴⁹² е така обстоятелствен и няма учител, който да е старши, дългогодишен, отдавна ръкоположен, зрял и напреднал в старшинството, тогава в такъв случай светият живот ще бъде несъвършен. Но ако такъв учител съществува, тогава светият живот може да бъде съвършен в такъв случай.

11. 'Ако в такъв случай има такъв старши учител, но ако няма старши последователи сред монасите, които са опитни, обучени, квалифицирани, които са постигнали покой от робството, които са способни да прокламират истинската Дамма, способни да опровергават всякакви противоположни доктрини, които могат да възникнат чрез истинската Дамма, и след като направят това, дадат обосновано изложение на Дамма, тогава светият живот не е съвършен.

⁴⁹² – *Брахмачария*.

12. 'В такива случаи, ако има такива старши учители и такива старши последователи, но няма монаси със средно положение с тези качества, ... или [въпреки присъствието на такива] няма младши монаси с тези качества, ... няма старши последователи сред монахините, ... няма монахини от среден ранг или младши, ... няма последователи в бели дрехи, мъже или жени, безбрачни или по друг начин, или ако учението не просперира и не процъфтява, не е широко разпространено, широко известно, провъзгласено надлъж и нашир, ... или [дори ако тези условия са изпълнени] не е първостепенно за обществена подкрепа, тогава светият живот не е съвършен.

13. 'Ако обаче всички тези условия са изпълнени, тогава светият живот е съвършен.

14. 'Но, Чунда, сега аз съм се появил в света като Арахант, напълно просветлен Буда, Дамма е добре провъзгласена, ... моите последователи са опитни в истинската Дамма, ... пълната чистота на светия живот е станала ясни и очевидна за тях в логиката на нейното разгръщане ... Но сега аз съм възрастен учител с дългогодишна история, който е излязъл в бездомност отдавна и животът ми е към своя край.

15. 'Въпреки това сред монасите има старши учители, които са опитни, обучени, квалифицирани, които са постигнали покой от робството, способни да прокламират истинската Дамма, способни да опровергават посредством Дамма всякакви противоположни доктрини които могат да възникнат и, когато са направили това, те дават обосновано изложение на Дамма. Също така, има монаси от среден ранг, които са дисциплинирани и опитни, има послушници, които са последователи, има старши, среден ранг и начинаещи монахини, които са последователи, има последователи в бели дрехи, мъже и жени, които спазват или не спазват целибат, а светият живот, който провъзгласявам, просперира и процъфтява, широко е разпространен, широко известен, провъзгласен надлъж и нашир, добре провъзгласен сред хората.

16. 'Сред всички учители, които сега съществуват в света, Чунда, не виждам нито един, който да е достигнал такава позиция на слава и на последователи като мен. От всички ордени и групи в света не виждам нито един толкова известен и добре следван, колкото моята Санга от монаси. Ако някой трябва да се позове на който и да е свят начин на живот като напълно успешен и съвършен, без нищо липсващо и нищо излишно, добре провъзгласен в съвършенството на своята чистота, това е този свят живот, който той би описал. Уддака Рамапутта⁴⁹³ беше този, който казваше: "Той вижда, но не вижда". Какво е това, което човек вижда, но не вижда? Можете да видите острието на добре наточен бръснач, но не и ръба му. Това е имал предвид с думите: "Вижда, но не вижда". Той говореше по отношение на едно ниско, вулгарно, светско неблагоприятно нещо без духовно значение,⁴⁹⁴ обикновен бръснач.

'Но ако трябва да се използва правилно този израз: "Вижда, но не вижда", би било така. Това, което той вижда, е свят начин на живот, който е напълно успешен и съвършен, без нищо липсващо и нищо излишно, добре провъзгласен в съвършенството на своята чистота. Ако отнеме нещо от него, като си мисли: "Така ще бъде по-чисто", той не го вижда. И ако добави нещо към него, като си помисли: "Така ще бъде по-пълно", тогава той не го вижда. Това е смисълът на поговорката: "Вижда, но не вижда". Следователно, Чунда, ако някой трябва да се позове на който и да е свят начин на живот като напълно успешен и съвършен, ... това е този свят живот, който той би описал.

17. 'Следователно, Чунда, всички вие, на които преподадох тези истини, които съм осъзнал чрез свръх-познание, трябва да се съберете и да ги рецитирате, поставяйки смисъл до смисъл и израз до израз, без разногласия, за да може този свят живот да продължи и да бъде установен за дълго време за благото и щастието на мнозина, от състрадание към света и за ползите, благото и щастието на божествата и хората. И кои са нещата, които трябва да рецитирате заедно? Това са: четирите основи на осъзнатостта, четирите правилни усилия, четирите пътя към силата, петте духовни способности, петте умствени сили, седемте

⁴⁹³ – Вторият от първите учители на Готама, преди да тръгне сам да търси просветление. Виж МН 26 и 36.

⁴⁹⁴ – *Анатта-самхитам*: както в ДН 9.28, където съм го предал като "неблагоприятно за целта".

фактора на просветлението, Благородният осмичен път. Това са нещата, които трябва да рецитирате заедно.

18. 'И по този начин вие трябва да се обучавате, като сте събрани в хармония и без разногласия. Ако човек в светия живот цитира Дамма в събранието и ако смятате, че или е разбрал неправилно смисъла, или го е изразил неправилно, не трябва нито да го аплодирате, нито да го отхвърлите, а трябва да му кажете: "Приятелю, ако имаш предвид такова нещо ... и така, трябва да го изразите или така, или така: кое е по-подходящо?" или: "Ако казвате такова и такова, имате предвид или това, или това: кое е по-подходящо?" Ако той отговори: "Този смисъл е по-добре да се изрази така, отколкото така", или: "Смисълът на този израз е по-скоро този, отколкото онзи", тогава думите му не трябва нито да се отхвърлят, нито да се пренебрегват, а трябва внимателно да му обясните правилния смисъл и израз.

19. 'Също така, Чунда, ако човек в светия живот цитира Дамма в събранието и ако смятате, че той е разбрал неправилно смисъла, въпреки че го е изразил правилно, не трябва нито да го аплодирате, нито да го отхвърляте, а трябва да му кажете: "Приятелю, тези думи могат да означават това или онова: кой смисъл е по-подходящ?" И ако той отговори: "Те имат предвид това", тогава думите му не трябва нито да се отхвърлят, нито да се пренебрегват, а трябва внимателно да му обясните правилния смисъл.

20. 'И по същия начин, ако смятате, че той е разбрал правилното значение, но го е изразил неправилно, ... трябва да му обясните внимателно правилното значение и израз.

21. 'Но, Чунда, ако мислиш, че той е разбрал правилния смисъл и го е изразил правилно, ... трябва да кажеш: "Добре!"⁴⁹⁵ и трябва да го аплодираш и поздравиш, казвайки: "Ние сме късметлии, ние сме най-щастливите да намерим в твоето лице, приятелю, спътник в светия живот, който е толкова добре запознат както със значението, така и с изказа!"

22. 'Чунда, не ви уча единствено за ограничаване на замърсяванията, които засягат настоящия живот. Нито пък преподавам единствено за защита срещу замърсявания, които засягат бъдещи животи. Преподавам както за ограничаване на замърсявания, които засягат настоящия живот, така и за защита срещу замърсявания, които засягат бъдещи животи. И затова ви позволих роби, които са достатъчни само за предпазване от студ и топлина; за предпазване от допира на мухи, комари, вятър, слънце и влечуги; и за прикриване на интимните части. Позволих дарена храна за вас, която е достатъчна само за поддържане на това тяло, избягване на вреда и подпомагане на духовната практика, с мисълта: "Така ще премахна предишното усещане⁴⁹⁶, без да пораждам ново – така ще живея без простъпки и в комфорт." Позволих ви квартири, които са достатъчни само за предпазване от студ и жегата; за предпазване от докосването на мухи, комари, вятър, слънце и влечуги; да се подслоните от суровото време и да се насладите на уединение. Позволих лекарства и консумативи за болните от вас, които са достатъчни само за предпазване от болките на болестта и за насърчаване на доброто здраве.

23. 'Възможно е, Чунда, странниците от други учения да кажат: "Аскетите, които следват синът на Сакиите, са пристрастени към живот, отдаден на удоволствията." Ако е така, трябва да бъдат попитани: "Какъв живот, отдаден на удоволствие, приятелю? Защото такъв живот може да приеме много различни форми. Има, Чунда, четири вида живот, посветен на удоволствието, които са нисши, вулгарни, светски, неблагородни и не водят до благополучие,⁴⁹⁷ не водят до разочарование, до безстрастие, до прекратяване, до спокойствие, до постигане, до просветление, до ниббана. Кой са те? Първо, един глупав човек⁴⁹⁸ изпитва удоволствие и наслада от убиването на живи същества. Второ, някой изпитва удоволствие и наслада да вземе това, което не му е дадено. Трето, някой изпитва удоволствие и наслада да лъже. Четвърто, някой се отдава на угаждането и насладата от

⁴⁹⁵ – *Сааду*: което в някои случаи се доближава по значение до "Амин".

⁴⁹⁶ – От глад (ДА).

⁴⁹⁷ – Това е още един превод на *аната-саммита*

⁴⁹⁸ – *Бало*. Тази дума не се използва във връзка с другите три категории, несъмнено за да покаже, че "да изпитваш удоволствие от убиването" е особено глупаво и осъдително.

удоволствията на петте сетива. Това са четирите вида живот, посветен на удоволствието, които са нисши, вулгарни, ... не водят до разочарование, ... до просветление, до ниббана.

24. 'И може да се окаже, че тези от други учения биха могли да отговорят на въпроса: "Последователите на сина на Сакиите отдадени ли са на тези четири форми на търсене на удоволствия?" с: "Не!" защото те не биха говорили правилно за вас, те биха ви клеветили с неверни и неистинни твърдения.

'Има, Чунда, следните четири вида живот, посветен на удоволствието, които са изцяло благоприятни за разочарование, за безстрастие, за прекратяване, за спокойствие, за постижение, за просветление, за ниббана. Кой са те? Първо, монахът, откъснат от всички сетивни желаниа⁴⁹⁹ откъснат от неблагоприятните умствени състояния, навлиза и пребивава в първа джана, която е с мислене и изследване, изпълнена с наслада и щастие породени от уединението. И със затихването на мисленето и изследването, чрез придобиване на вътрешно спокойствие и единство на ума, той навлиза и остава във втора джана, която е без мислене и изследване, изпълнена с наслада и щастие, породени от концентрацията. Също така, с изчезване на насладата, оставайки невъзмутим, осъзнат и ясно разбиращ, той изпитва в себе си онази радост, за която Благородните казват: "Щастлив е този, който пребивава в самообладание и осъзнатост", той навлиза и пребивава в трета джана. Също така, след като се е отказал от удоволствието и болката и с изчезването на предишната радост и тъга, той навлиза и пребивава в четвърта джана, която е отвъд удоволствието и болката и е пречистена чрез самообладание и осъзнатост.

'Това са четирите вида живот, посветен на удоволствието, които водят изцяло към разочарование, към безстрастие, към прекратяване, към спокойствие, към постижение, към просветление, към ниббана. Така че, ако странници от други учения кажат, че последователите на Сакия са пристрастени към тези четири форми на търсене на удоволствия, трябва да им се каже: "Да", защото те ще говорят правилно за вас, няма да ви клеветят с неправилни или неверни твърдения.

25. 'Тогава такива странници могат да попитат: "Добре тогава, тези, които са отдадени на тези четири форми на търсене на удоволствия – колко плодове, колко ползи могат да очакват?" Тогава трябва да отговорите: "Те могат да очакват четири плода, четири ползи. Кой са те? Първото е, когато монах чрез унищожаването на три окови е станал навлязъл в потока, вече не подлежи на прераждане в по-нисши светове, твърдо установен, насочен към пълно просветление; второто е, когато монах чрез пълното унищожаване на трите окови и намаляването на алчността, омразата и заблудата е станал веднъж-завръщащ се и след като се завърне отново в този свят, ще сложи край на страданието третият е, когато монахът, чрез пълното унищожаване на петте нисши окови, е спонтанно прероден и ще достигне ниббана, без да се връща от онзи свят. Четвъртият е, когато монахът, чрез унищожаването на опетняванията още в този свят живот, чрез собственото си знание и постижение, е достигнал до арахантство, до освобождение на сърцето и освобождение чрез мъдрост. Такива са четирите плода и четирите предимства, които човек, отдаден на тези четири форми на търсене на удоволствие, може да очаква."

26. 'Тогава такива странници могат да кажат: "Доктрините на последователите на синът на Сакиите не са добре обосновани." Трябва да им се каже: "Приятелю, Благословеният, който знае и вижда, е учил и провъзгласил на своите последователи принципи, които не трябва да се престъпват, докато трае животът. Точно като темел⁵⁰⁰ или железен стълб, който е дълбоко вкопан, добре установен и непоклатим, така непоклатими са тези доктрини, които той е преподавал. И всеки монах, който е арахант, чиито опетнявания са унищожени, който е водил свят живот, направил е това, което е трябвало да бъде направено, оставил е бремето,

⁴⁹⁹ – Като ДН 17.2.3 и др.

⁵⁰⁰ – *Инда-кило*: обяснено от Нянамоли, *Малки четения и илюстратор* (Общество за палийски текстове 1960), стр. 203 (коментар към *Куддака-Пата*): "стълб, направен от сърцевина, вкопан след изкопаване на земята на [дълбочина] осем или десет ръце в средата на прага [на градска врата], като целта му е да държи здраво [двойните] порти на един град."

постигнал е истината цел, който напълно е унищожил оковите на съществуването и е освободен от върховното прозрение, не е в състояние да направи девет неща: (1) Той не е в състояние умишлено да отнеме живота на живо същество; (2) той не е в състояние да отнеме каквото не е дадено така, че да представлява кражба; (3) той не е способен на полов акт; (4) той не е способен да изрече умишлена лъжа; (5) той не е способен да складира стоки за сетивно удоволствие, както е правил преди в домашния живот; (6) той не е в състояние да действа неправилно чрез привързаност; (7) той не е в състояние да действа неправилно чрез омраза; (8) той не е в състояние да действа неправилно чрез заблуда; (9) той не е в състояние да действа неправилно поради страх. Това са деветте неща, които един арахант, чиито опетнявания са унищожени, не може да направи ...

27. 'Или такива странници могат да кажат: "Що се отнася до миналите времена, аскетът Готама показва безгранични знания и проницателност, но не и за бъдещето, какво ще бъде и как ще бъде". Това би означавало да предположим, че знанието и прозрението за едно нещо трябва да бъдат произведени от знанието и прозрението за нещо друго, както си въобразяват глупаците. Що се отнася до миналото, Татаагата има знания за минали животи. Може да си спомня колкото си иска назад. Що се отнася до бъдещето, това знание, родено от просветлението, възниква в него: "Това е последното раждане, няма да има повече съществуване."

28. 'Ако "миналото" се отнася до това, което не е факт, до фантазмагорично, до това, което не е от ползи, Татаагата не дава отговор. Ако се отнася до това, което е фактическо, не приказно, но което не е от ползи, Татаагата не дава отговор. Но ако "миналото" се отнася до това, което е фактическо, а не приказно и което е от ползи, тогава Татаагата знае точния момент да отговори. Същото важи и за бъдещето, и за настоящето. Следователно, Чунда, Татаагата се нарича такъв, който заявява времето, факта, предимството, Дамма и Дисциплината. Ето защо той се нарича Татаагата.

29. 'Чунда, каквото и да е в този свят с неговите божества, Мара и Брахма, с неговите аскети и брамини, неговите божества и хора, което е видно от хората, чуто, усетено, познато, каквото и да е било постигнато, търсено или умствено размишлявано – всичко това е напълно разбрано от Татаагата. Ето защо той се нарича Татаагата. Между нощта, в която Татаагата постига върховно просветление, Чунда, и нощта, в която той постига елемента ниббана без остатък, каквото и да провъзгласява, казва или обяснява, то е така, а не по друг начин. Ето защо той се нарича Татаагата. И на този свят с неговите божества, Мара и Брахма, с неговите аскети и брамини, неговите божества и хора, Татаагата е непобеденият победител, провидецът и владетелят на всичко. Ето защо той се нарича Татаагата.

30. 'Или такива странници могат да кажат: "Съществува ли Татаагата след смъртта?"

"Вярно ли е това и всяко друго мнение е глупаво?"

Трябва да им се каже: "Приятелю, това не е разкрито от Благословения" ...

"Дали Татаагата не съществува след смъртта" ...

"Дали той както съществува, така и не съществува след смъртта?" ...

"Дали той нито съществува нито не съществува след смъртта?"

Трябва да им се каже: "Приятелю, това не е разкрито от Благословения".

31. 'Това те могат да кажат: "Защо аскетът Готама не е разкрил това?"

Трябва да им се каже: "Приятелю, това не е благоприятно за благополучие или за Дамма, или за по-висшия свят живот, или за разочарование, безстрастие, прекратяване, спокойствие, постижение, просветление, ниббана. Ето защо Благословеният не го е разкрил."

32. 'Или могат да кажат: "Добре, приятелю, какво е обявено от аскета Готама?"

Трябва да им се каже: "'Това е страдание' е обявено от Благословения; 'Това е възникване на страданието' ... 'Това е прекратяване на страданието' ... 'Това е пътя водещ до прекратяване на страданието' е обявено от Благословения."

33. 'Това те може да кажат: "Защо това е обявено от аскет Готама?"

Трябва да им се каже: "Приятелю, това води до благополучие, към Дамма, към по-висшия свят живот, към пълно разочарование, към безстрастие, към прекратяване, към

спокойствие, към постижение, към просветление, към ниббана. Ето защо Благословеният го е обявил."

34. 'Чунда, аз ти обясних както трябва да се обясняват възгледите, на които някои разчитат по отношение на миналото. По грешния начин ли да ти ги обясня? Обясних ти, както трябва да им бъдат обяснени възгледите, на които някои разчитат по отношение на бъдещето. По грешния начин ли да ти ги обясня? Кой са спекулациите относно миналото ... ? Има аскети и брамини, които казват и вярват: "'Аз'-ът и светът са вечни. Това е вярно и всяка друга гледна точка е неправилна."

"'Аз'-ът и светът не са вечни." ...

"'Аз'-ът и светът са едновременно вечни и невечни." ...

"'Аз'-ът и светът не са нито вечни, нито невечни." ...

"'Аз'-ът и светът са самосъздадени." ...

"Те са създадени от друг." ...

"Те са както самосъздадени, така и създадени от друг." ...

"Те не са нито самосъздадени, нито създадени от друг, а са възникнали случайно."

И подобно по отношение на удоволствието и болката.

35. – 36. 'Когато, Чунда, отивам при онези аскети и брамини, които поддържат някое от тези възгледи и когато бъдат попитани, те потвърдят, че наистина имат такива възгледи, аз не признавам техните твърдения. Защо не? Защото, Чунда, различните същества имат различни мнения по такива въпроси. Нито смятам такива теории за равни на моята собствена, още по-малко за по-висши. По-скоро аз съм такъв, който превъзхожда, когато става въпрос за по-високо изложение. Това са възгледите, на които някои разчитат по отношение на миналото.

37. 'А какво да кажем за тези спекулиращите относно бъдещето? Има някои аскети и брамини, които казват: "'Аз'-ът след смъртта е материален и здрав"; " ... нематериален"; " ... и двете"; " ... нито едното"; "'Аз'-ът е в съзнание след смъртта"; " ... в безсъзнание"; " ... и двете"; " ... нито едното"; "'Аз'-ът загива, унищожава се, престава да съществува след смъртта. Това е вярно и всяка друга гледна точка е неправилна."

38. – 39. 'Когато, Чунда, отивам при онези аскети и брамини, които поддържат някое от тези възгледи и ако бъдат попитани, те потвърдят, че наистина имат такива възгледи, аз не признавам техните твърдения. Защо не? Защото, Чунда, различните същества имат различни мнения по такива въпроси. Нито смятам такива теории за равни на моята собствена, още по-малко за по-висши. По-скоро аз съм такъв, който превъзхожда, когато става въпрос за по-високо изложение. Това са възгледите, на които някои разчитат по отношение на бъдещето.

40. 'Чунда, за унищожаването на всички подобни възгледи за миналото и бъдещето, за преодоляването им, аз съм преподавал и съм положил четирите основи на осъзнатостта. Кой са четирите основи? Тук, Чунда, монахът пребивава, съзерцавайки тялото като тяло, старателен, ясно разбиращ и осъзнат, оставил настрана копнежа и безпокойството за света. Той пребивава съзерцавайки усещанията като усещания ... ; той пребивава в съзерцавайки ума като ум ... ; той пребивава съзерцавайки умствените обекти като умствени обекти, старателен, ясно разбиращ и осъзнат, оставил настрана копнежа и безпокойството за света. Ето как, Чунда, за унищожаването на такива възгледи за миналото и бъдещето и за тяхното преодоляване, аз преподавах и положих четирите основи на осъзнатостта.'

41. През това време Почитаемият Упавана⁵⁰¹ стоял зад Благословения и му велел. И той казал: 'Чудесно е, Благословени, прекрасно е! Благословени, това изложение на Дамма е възхитително – много възхитително! Благословени, как се казва тази беседа?'

'Добре, Упавана, можеш да я запомниш като "Възхитителната беседа."'

Така казал Благословеният и Почитаемият Упавана се радвал и възхитил на думите му.

⁵⁰¹ – Виж ДН 16.5.4.

30 Лаккана Сутта: Белезите на великия човек

1.1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пребивавал в Саватти, в Джетавана, в парка на Анатапиндика. 'Монаси!' казал той и монасите отвърнали: 'Благородни.' Благословеният казал: 'Има, монаси, тези тридесет и два белега, характерни за един велик човек, и за този велик човек, който ги притежава, са отворени само две възможности за развитие. Ако води домашен живот, той става завъртаният колелото монарх, праведен крал който управлява съгласно Дамма, господар на четирите края на света, всепобеждаващ, който е установил ред в своята страна и притежава седемте съкровища. Той има седем съкровища: колелото-съкровище, слонът-съкровище, конят-съкровище, бижутото-съкровище, жената-съкровище, икономът-съкровище, и като седмо – съветникът-съкровище. Неговите деца, които са повече от хиляда, са смели и героични и разбиват армиите на другите. Той управлява земята ограничена от океана без тояга, без оръжие, а с помощта на Дамма. Но ако той е излязъл от домашния живот в бездомност, той става Съвършен, Напълно просветлен, който повдига завесата пред света.

1.2. 'А какви са тези тридесет и два белега? (1) Има крака с равно стъпало. Това е един от белезите на великия човек. (2) На стъпалата на своите крака има [изобразени] колела със хиляди спици, завършени с ребра и главини. (3) Той има издадени пети. (4) Той има дълги пръсти на ръцете и краката. (5) Неговите ръце и крака са меки и нежни. (6) Той има линии като мрежи по дланите и ходилата. (7) Неговите стъпала са с арка. (8) Неговите крака са като на антилопа. (9) Когато стои без да е прегърбен, дланите на двете му ръце докосват и се трият в неговите колене. (10) Неговият полов орган е затворен в обвивка. (11) Той е със златен цвят, неговата кожа има златист блясък. (12) Той е със гладка кожа, и поради гладкостта на неговата кожа – прах и мръсотия не се задържа по неговото тяло. (13) Космите на тялото му растат поединично, във всеки фоликул израства по един косъм. (14) Краищата на телесните му косми са завити нагоре; завитите нагоре косми на тялото са синьо-черни, с цвят на колириум,⁵⁰² завити и обърнати надясно. (15) Той има прави крайници, като на Брахма. (16) Той има седем изпъкналости.⁵⁰³ (17) Той има торса на лъв. (18) Улеите между раменете му са запълнени. (19) Той има пропорции като на баняново дърво: размаха на неговите ръце е равен на височината на тялото му, а височината на тялото му е равна на размаха на ръцете му. (20) Вратът и раменете му са равни. (21) Неговото вкусово усещане е изключително остро. (22) Неговата челюст е като на лъв. (23) Той има четиридесет зъба. (24) Неговите зъби са равни. (25) Неговите зъби са без пролуки. (26) Неговите зъби са съвършено бели. (27) Той има дълъг език. (28) Той има божествен глас, като песента на птицата каравика. (29) Неговите очи са небесно сини. (30) Неговите мигли са като на крава. (31) Косата⁵⁰⁴ между неговите очи е бяла и мека като памук. (32) Главата му е оформена като кралски тюрбан.⁵⁰⁵ Това е един от белезите на великия човек.

1.3. 'Това, монаси, са тридесет и двата белега, присъщи на един велик човек, и за този велик човек, който ги притежава, са отворени само две направления ... И мъдреците от други общности⁵⁰⁶ знаят тези тридесет и два знака, но не знаят кармичните причини за придобиването им.

1.4. 'Монаси, във всякакъв предишен живот, предишно съществуване или местообитание Татаагата, раждайки се като човешко същество, предприема могъщи дела за добра цел, непоколебим в доброто поведение с тялото, речта и мисълта, в щедростта, самодисциплината, в спазването на деня за пост, в почитта към родители, аскети и брамини и главата на рода, и в други много достойни действия; изпълнявайки тази камма,

⁵⁰² – Използва се като козметика.

⁵⁰³ – Задните части на четирите крайника, раменете и тялото са добре заоблени (Рис Дейвис).

⁵⁰⁴ – Или космата бенка.

⁵⁰⁵ – Униса (санскр. усниса), представен иконографски чрез издатина на върха на главата. Между другото, удължените ушни миди, които обикновено се виждат в изображенията на Буда, не фигурират в списъка.

⁵⁰⁶ – Това е извинението за изброяването им тук.

натрупвайки я, щедро и изобилно, при разпада на тялото след смъртта той се прероди в щастливо състояние, в небесен свят, където бе надарен отвъд другите божества в десет отношения: по дълъг райски живот, красота, щастие, блясък, влияние и в небесни гледки, звуци, миризми, вкусове и контакти. Отпадайки оттам и идвайки да се роди отново тук на земята, той придоби този белег на великия човек: (1) крака с равно стъпало, така че да поставя крака си равномерно на земята, да го повдига равномерно и да докосва земята равномерно с цялото стъпало.

1.5. 'Бидейки надарен с този белег, ако се придържа към домашния живот, той ще стане завъртащ колелото монарх ... Побеждавайки без тояга или меч, а чрез справедливост, той управлява тази земя до нейните океански граници, открита земя, необезпокоявана от разбойници, без джунгла, мощна, просперираща, щастлива и без опасности. Като владетел каква ползи има той? Той не може да бъде възпрепятстван от човешки враг с лоши намерения. Това са неговите ползи като владетел. И ако той излезе в бездомност, той ще стане напълно просветлен Буда ... Като такъв, какви са ползите му? Той не може да бъде възпрепятстван от никакъв враг или противник отвътре или отвън, от алчност, омраза или заблуда, нито от който и да е аскет или брамин, което и да е божество, Мара или Брахма, или което и да е същество в света. Това са неговите ползи като Буда.' Това обяви Благословеният.

1.6. Относно това бе казано следното:

Истински, праведен, опитомен и успокоен,
Чист и добродетелен, спазващ постите,
Щедър, ненараняващ никого, в мир
Той се зае с тази могъща задача,

И в своя край, отиде на небето,
Да пребивава в радост и щастие.
Върнал се оттам на земята, краката му
С равно стъпало докосват земята.
Събраните провидци тогава предвещават:

"На този, който равно стъпва по земята,
Никакви препятствия не могат да спрат пътя му,
Ако той води домашен живот,
Или ако остави света зад гърба си:
Това знакът ясно показва.

Ако е мирянин, ще е без противник,
Никой враг не може да устои пред него.
Не съществува човешка сила, която да може
Да го лиши от плода на неговата камма.

Или ако бездомен живот е неговия избор:
На отказ, отдаденост, и с ясна визия –
Той ще бъде водач на хората,
Несравним, никога отново прероден:
Това ще бъде законът за него."

1.7. 'Монаси, във всякакъв предишен живот ... Татаагата, бидейки роден като човешко същество, е живял за щастието на мнозина, като разпръсква страха и ужаса, осигурявайки законна защита и подслон и доставяйки всичко необходимо, чрез извършване на тази камма, ... бе прероден в щастливо състояние, в райски свят ... Отпадайки оттам и идвайки да се роди отново тук на земята, той придоби този белег на великия човек: (2) на стъпалата на своите крака има [изобразени] колела със хиляди спици, завършени с ребра и главини.

1.8. 'Бидейки надарен с този белег, ако се придържа към домашния живот, той ще стане завъртащ колелото монарх ... Каква ползи има той като владетел? Той има голяма свита: заобиколен е от брамини, домакини, граждани и селяни, ковчежници, охранители, портиери, министри, подчинени крале, губернатори и пажове. Това са неговите ползи като владетел. И ако той остане без дом, той ще стане напълно просветлен Буда ... Като такъв, каква е ползите му? Той има голяма свита: заобиколен е от монаси, монахини, мъже и жени миряни последователи, божества и хора, асури, наги и гандабби. Това са неговите ползи като Буда.' Това обяви Благословеният.

1.9. Относно това бе казано следното:

В отминали времена, в предишни прераждания
Като човек, на мнозина той прави добро,
Разсейва уплаха и паническия страх,
Нетърпелив да пази и защитава,

Той се заема с тази могъща задача,
И в своя край, отиде на небето,
Да пребивава в радост и щастие.
Върнал се оттам на земята, краката му

Установено е, че носят белега на колела,
Всеки с хиляда спици, изпълнен.
Събраните провидци тогава предвещават,
Виждайки тези множество признаци на заслуги:

"Велики ще бъдат неговите последователи,
Той ще покори всичките си врагове.
Това ясно се вижда от следите на колела.
Ако не се отрече от света,
Той ще завърти колелото и ще управлява земята.

Благородници ще бъдат негови васали,
Всички ще спомагат на властта му.
Но ако бездомният живот е неговия избор:
На отказ, отдаденост, и с ясна визия –

Хора и божества
асури, сакки, раккаси,⁵⁰⁷
гандабби, наги, гаруди,
Четириноги зверове също ще му служат,
Ненадминат, от божества и от хора
Еднакво почитан в цялата му слава."

1.10. 'Монаси, във всякакви свои предишни животи ... Татаагата, роден като човешко същество, е отхвърлил отнемането на живот и се е въздържал от него и е оставил настрана тоягата и меча, живял е благ и състрадателен, изпитвайки добронамереност и съчувствие към всички живи същества, изпълнявайки тази камма, ... се прероди в щастливо състояние ... Отпадайки оттам и идвайки да се прероди на земята, той придоби тези три белега на великия човек: (3) издадени пети, (4) дълги пръсти на ръцете и краката, и (15) прави крайници, като на Брахма.

1.11. 'Бидейки надарен с тези белези, ако той се придържа към домашния живот, ... като владетел, каква ползи има той? Той е дълголетник, дълготраен, достига дълбока старост и

⁵⁰⁷ – Клас човескояди демони.

през това време никой човешки враг не може да отнеме живота му ... Като Буда, каква ползи има той? Той е дълголетник ... ; никой враг, независимо дали е аскет или брамин, божество, Мара или Брахма, или който и да е в света, не може да отнеме живота му. Това са неговите ползи като Буда.' Това обяви Благословеният.

1.12. Относно това бе казано следното:

Познавайки добре техния страх от смъртта,
Е забранил да бъдат убивани същества.
Тази доброта му спечели небесно прераждане,
Където се радва на плодовете от заслуги.

Връщайки се оттам, на земята той се роди
Неговата личност е с тези три белега:
Петите му са пълни и много дълги,
Като на Брахма имат правилна форма,

Прекрасен за гледане и с оформени крайници,
Пръстите му нежни са, меки и дълги.
С тези три знака за превъзходство
Известно е, че този младеж, дълголетник ще бъде.

"Дълго ще живее в домашен живот,
По-дълго като бездомен
Практикувайки благородните сили:
Това тези три знака вещаят."

1.13. 'Монаси, във всякакъв предишен живот ... Татаагата е дарител на изискана храна, възхитителна и вкусна, твърда и мека, както и на напитки, изпълнявайки тази камма, ... той се преражда в един небесен свят ... Отпадайки оттам и прераждайки се тук на земята, той придобива този белег на великия човек: (16) Той има седем изпъкналости на двете ръце, двата крака, на двете рамене и на своя торс.

1.14 'Тъй като е надарен с този белег, ... като владетел, каква ползи има той? Той получава добра храна и напитки ... Като Буда, също.' Това е което Благословеният каза.

1.15. Относно това бе казано следното:

'Раздаващ вкусни храни
И най-добрите на вкус напитки.
Тази доброта му донесе щастливо прераждане,
И дълго той живял е в Нандана.⁵⁰⁸

На земята се върна, седемте знака
На леко изпъкнали крайници, носеше.
Тогава събраните провидци обявиха,
Хубава храна и напитки, на които той би се наслаждал:

Не само в домашния живот –
Защото макар и да се отрече от света
И да отреже връзките на светския живот,
Вкусна храна, той все пак ще получава!"

1.16. 'Монаси, във всякакъв предишен живот ... Татаагата стана любим чрез четирите основи на симпатията: щедрост, приятна реч, добро поведение и безпристрастност, ... при

⁵⁰⁸ – "Място на наслада", термин за небесните сфери.

завръщането си на тази земя той придоби тези два белега на великия човек: (5) меки и нежни ръце и крака и (6) той има линии като мрежи по дланите и ходилата.

1.17. 'Тъй като е надарен с тези два белега, ... като владетел, каква ползи има той? Цялата му свита е добре настроена към него: брамини, домакини, граждани и селяни, ковчежници, охранители, портиери, ... пажове. Каква ползи има той като Буда? Всички негови последователи са добре настроени към него: монаси, монахини, мъже и жени миряни, божества и хора, асури, наги, гандабхи. Това са неговите ползи като Буда.' Това е което Благословеният каза.

1.18. Относно това бе казано следното:

'Чрез даряване и чрез благотворни действия,
Приятен говор и уравновесеност на ума
От ползи за всички,
Той при смъртта отиде на небето.

Когато оттам се завърна тук, на земята,
Ръцете и краката му бяха меки и нежни,
Пръстите на краката и ръцете му се разтвориха в мрежа.
Много красиво бе да се види:
Това, с което младежа бе надарен.

"Той ще бъде владетел на хората,
Заобиколен от вярно паство.
Справедлив във речта, с извършени добри дела,
В поведение добродетелен и мъдър.

Но ако той отхвърли сладостта на сетивата,
Победителят, ще преподава пътя,
И възхитени от неговите думи,
Всички, които го чуят, ще го последват
По великите и по-малките пътища на Дамма!"

1.19. 'Монаси, във всякакви предишни животи ... Татаагата говори на хората за тяхното благополучие, за Дамма, обяснявайки това на хората и като носител на благополучие и щастие на съществата, дарител на Дамма, ... при завръщането си на тази земя той придоби тези два белега на великия човек: (7) неговите стъпала са с арка и (14) краищата на телесните му косми са завити нагоре.

1.20. 'Бидейки надарен с тези белези, ... като владетел, каква ползи има той? Той става главният, най-важният, най-висшият, върховният сред неотречените⁵⁰⁹ ... Като Буда той става главният, най-важният, най-висшият, върховният сред всички същества. Това са неговите ползи като Буда.' Това обяви Благословеният.

1.21. Относно това бе казано следното:

'Веднъж той говори за всичко, което е добро,
Проповядвайки мощно на цялото човечество,
Даряващ благословии на всички същества,
Щедър дарител на Закона.

За това поведение и тези дела,
Небесното раждане беше негова награда.
Тук се върна, два белега негови бяха,
Белези на върховното щастие:

⁵⁰⁹ – Както при ДН 29.13.

Растящи нагоре косми по тялото,
Глезени високо над стъпалото,
Изградени от плът, обвити в кожата,
Добре оформени са отгоре и красиви.

"Ако той води домашен живот,
Най-големите богатства ще бъдат негови,
Няма да се намери по-велик човек:
Като Благословен, Джамбудипа той ще управлява.

Ако, изключително силен, той напусне света,
Той ще бъде вождът на съществата,
Няма да се намери по-велик човек:
Като Благословен от целия свят, той ще управлява."

1.22. 'Монаси, във всякакъв предишен живот ... Татаагата стана опитен представител на занаят, наука, начин на поведение или действие, мислейки си: "Какво мога да науча бързо и да придобия, бързо да практикувам, без излишна умора?" ... при завръщането си на земята той придобива този белег на великия човек: (8) крака като на антилопа.

1.23. 'Бидейки надарен с този белег, ... като владетел той бързо придобива всичко, което подобава на владетел, нещата, които принадлежат на владетеля, радват го и са подходящи за него. Като Буда също.' Това обяви Благословеният.

1.24. Относно това бе казано следното:

'Изкуства и науки, поведение и дела:
"Нека да изуча с лекота", той казва.
Умения, които не вредят на живи същества
Изучава бързо, с малко усилия.

От такива дела, умели и нежни,
Грациозни и красиви крайниците му ще бъдат,
Добре оформени в изящни спирали
От нежна кожа космите се издигат.

Такъв човек е с крака на антилопа:
Богатство, казват, ще придобие скоро.
"Всеки косъм му носи късмет,
Ако води домашен живот.

Но ако избере бездомния живот
Виждайки ясно, обичайки отказа,
Всички неща той бързо ще открие
Кое е подобаващо и е възвишено."

1.25. 'Монаси, във всякакъв предишен живот ... Татаагата се приближаваше до аскет или брамин и попиташе: "Уважаеми, кое е доброто, кое е лошото? Кое е укоримо, кое не е? Каква посока трябва да се следва, каква не? Кое, ако направя, ще бъде за моята трайна скръб и вреда, кое – за моето трайно щастие?"⁵¹⁰ ... при завръщането си на тази земя той придоби този белег на великия човек: (12) той е със гладка кожа, и поради гладкостта на неговата кожа – прах и мръсотия не се задържа по неговото тяло.

1.26. 'Като е надарен с този белег, ... като владетел той ще бъде много мъдър и сред тези които не са излезли в бездомност няма да има равен или по-добър от него по мъдрост ...

⁵¹⁰ – Виж ДН 26.5.

Като Буда той ще притежава голяма мъдрост, обширна мъдрост, радостна мъдрост, бърза мъдрост, проникателна мъдрост, проникваща мъдрост, и сред всички същества няма да има равен на него или по-добър от него по мъдрост.' Това обяви Благословеният.

1.27. Относно това бе казано следното:

'В отминали дни, в предишни прераждания,
Нетърпелив да знае, той задаваше въпроси,
Нетърпелив да научи, той причакваше излезлите в бездомност,
Насочил внимание към думите им за целта на живота.

Плодът от това, когато роди се повторно
Като човек, кожата му бе мека и нежна
Събрали се се провидци това обявиха:
"Фини познания той ще долови.

Ако не напусне света,
Той ще бъде завъртащ колелото монарх
Мъдър и знаещ тънкости всички,
Без да е равен или надминат от някой.

Но избере ли да напусне света
Виждайки ясно, обичайки отказа,
Най-висшата мъдрост негова ще бъде,
Просветление върховно и необятно."

1.28. 'Монаси, във всякакъв предишен живот ... Татаагата живееше без гняв, напълно невъзмутим и дори след като бяха изречени много думи, не беше обиден, или развълнуван, или ядосан, или агресивен, не показвайки нито гняв, нито омраза, нито възмущение, а имаше навика да раздава фини, меки постелки, наметала, фин лен, памук, коприна и вълнени неща, ... при завръщането си на тази земя той придоби този белег на великия човек: (11) ярък тен, цвета на злато.

1.29. 'Тъй като е надарен с този белег, ... като владетел той ще получи толкова хубави неща, ... като Буда, също.' Това обяви Благословеният.

1.30. Относно това бе казано следното:

'Отдаден на добра воля, той даваше
Подаръци – дрехи, меки и фини.
В предишни животи той се раздаваше по начин такъв
Както богът на дъжда излива дъждовете.

Тази доброта му донесе небесно прераждане.
Където се радваше на плодовете от заслуги.
Когато от там си замина, придоби той фигура на изваяно злато
Като на Индра, най-финият сред боговете.

'Ако води домашния живот,
Той ще управлява този порочен свят,
И за това, което е направил, получава
Дрехи с най-високо качество,

Постели и завивки от най-добрите.
И ако избере да напусне света,
По същия начин той ще получи такива неща:
Плодът на добродетелта не може да бъде загубен."

1.31. 'Монаси, във всякакъв предишен живот ... Татаагата събра отдавна изгубените с роднини, приятели и спътници, на които са липсвали, събра отново майка с дете и дете с майка, баща с дете и дете с баща, брат с брат, брат със сестра и сестра с брат, правейки ги отново едно цяло с голяма радост, ... при завръщането си на земята той придоби този белег на великия човек: (10) неговият полов орган е затворен в обвивка.

1.32. 'Надарен с този белег, ... като владетел той ще има многобройни синове, повече от хиляда синове, мощни герои, съкрушители на вражеското войнство. Като Буда също.' Това обяви Благословеният.

1.33. Относно това бе казано следното:

'В предишни дни, в предишни прераждания,
Отдавна изгубени приятели и роднини,
Спътници също, той събираше заедно,
Така ги обедини в радостта.

Това добро дело донесе небесно раждане,
Блаженството и радостта бяха наградата негова.
Когато оттам се върна на земята,
Органите му бяха обвити в обвивка.

"Такъв има много синове,
над хиляда потомци,
доблестни и героични, опустошителни врагове,
радост на мирянин, говорейки любезно.

Но ако напусне света, с още повече
Деца той ще бъде надарен:
Тези, които разчитат на думата му.
Така, излезли в бездомност или не,
Този знак такива ползи предвещава."

[Край на първата рецитационна част]

2.1. 'Монаси, във всякакъв предишен живот ... Татаагата, обмисляйки благосъстоянието на хората, познаваше природата на всеки, познаваше всеки един и знаеше как всеки се различава: "Този заслужава такова-и-такова, този заслужава толкова-и-толкова", така че той ги разграничаваше, ... при завръщането си на земята той придоби тези два белега на великия човек: (19) той има пропорции като на баняново дърво: размаха на неговите ръце е равен на височината на тялото му, а височината на тялото му е равна на размаха на ръцете му; и (9) когато стои без да е прегърбен, дланите на двете му ръце докосват и се трият в неговите колене.

2.2. 'Като е надарен с тези белези, ... като владетел той ще бъде богат, с голямо богатство и ресурси, имащ пълна хазна от злато и сребро, всякакви стоки, а житницата му ще бъде пълна с жито. Като Буда той ще бъде богат и заможен и това ще бъдат неговите съкровища: вяра, морал, морален срам, морален страх, изученост, отказ и мъдрост.' Това обяви Благословеният.

2.3. Относно това бе казано следното:

'Претегляйки везните, отбелязвайки,
Търсейки ползи за хората,
Виждайки: "Този, това заслужава,
А онзи това", преценява ги той.

Сега той може да стои непреклонен
И докосва коленете с двете си ръце,
И обиколката и височината му като дърво
Е плод на добродетелни дела.

Тези, които четат белезите и знаците,
Експерти в тази ерудиция заявяват:
"Неща, които свързани са с домашния живот
Като дете той много ще получи,

Много светско богатство в този свят,
Както подобава на мирянин, негово ще е.
Но откаже ли се от светското богатство,
Той ще спечели богатството, което е ненадминато."

2.4. 'Монаси, в какъвто и предишен живот Татаагата ... желаше благополучието на мнозина, тяхното предимство, комфорт, свобода от робство, мислейки как могат да се развият във вярата, морала, ученето, отказа, в Дамма, в мъдростта, в богатството и притежания, в двуноги и четириноги, в съпруги и деца, в слуги, работници и помощници, в роднини, приятели и познати, ... при завръщането си на земята той придоби тези три белега на великия човек: (17) той има торса на лъв, (18) улеите между раменете му са запълнени и (20) вратът и раменете му са равни.

2.5. 'Бидейки надарен с тези белези, ... като владетел той не може да загуби нищо: богатство и притежания, двуноги и четириноги, съпруги и деца, без да губи нищо, той ще успее във всичко. Като Буда той не може да загуби нищо: вяра, морал, учение, отказ или мъдрост – без да губи нищо, той ще успее във всичко.' Това обяви Благословеният.

2.6. Относно това бе казано следното:

'Вяра, морал, учение, мъдрост,
Сдържаност и справедливост, много други неща,
Богатство, вещи, съпруги и синове,
Стада, роднини, приятели, колеги,

Сила, добър външен вид и щастие:
Тези неща той пожела на другите
Да могат да запазят и никога да не загубят.
"И така, с лице на лъв, той се роди,

Със запълнен гръб, и с торс – цилиндричен.
Чрез минала добра камма, добре съхранена,
С такива рождени белези, пощадени от всяка загуба,
В домашния живот той е богат на блага,

В жена и синове и четириноги,
Или ако се отрече, без да притежава нищо,
Върховното просветление е негово,
Където провалът не се промъква."

2.7. 'Монаси, във всякакъв предишен живот Татаагата ... беше човек, който избягваше да наранява същества с ръка, с камъни, тояга или меч, ... при завръщането си на земята той придоби този белег на великия човек: (21) Неговото вкусово усещане е изключително остро. Каквото и да докосне с върха на езика си, усеща вкус в гърлото си и вкусът се разпръсква навсякъде.

2.8. 'Тъй като е надарен с този белег, ... като владетел той ще страда от малко страдания или болести, храносмилането му ще бъде добро, няма да бъде нито прекалено студено, нито твърде горещо. Като Буда също, той е умерен и внимателен към усилието по време на медитация.' Това обяви Благословеният.

2.9. Относно това бе казано следното:

Не наранявайки никого с ръка,
С пръчка или камък,
причинявайки смърт на никого с меч,
Безвреден, не заплашващ никого с арест,

С щастливо раждане получи плода
От тези добри дела, а след това прероден,
С оформени вкусови рецептори и добре настроени
При завръщането си тук, той има отлично усещане за вкус.

Тези, които познават белезите, заявяват:
"Голямо щастие ще бъде неговата участ
Като мирянин или като странник:
Това е значението на този знак."

2.10. 'Монаси, в какъвто и предишен живот Татаагата ... е бил свикнал да гледа хората не накриво, косо или крадешком, а директно, открито и право напред, и с любезен поглед, ... при завръщането си на земята той придоби тези две белези на великия човек: (29) небесно сини очи и (30) мигли като на крава.

2.11. 'Тъй като е надарен с тези белези, ... като владетел, той ще бъде гледан с любов от обикновените хора; той ще бъде популярен и обичан от браминските домакини граждани и селяни, лекари, пазачи, портиери, ... страници. Като Буда той ще бъде популярен и обичан от монаси, монахини, мъже и жени последователи, божества и хора, асури, наги и гандабхи.' Това обяви Благословеният.

2.12. За това бе казано:

'Без да гледа накриво, косо или
Да отклонява погледа си, той гледа
Директно и открито към хората
С искреност и добри очи.

На щастливо място прероден, той там
Радва се на плодовете на добрите си дела.
Прероден тук, неговите мигли са
Като на крава; очите му са сини.

Тези, които знаят такива неща, заявяват
(Тълкуване на знаците с умение),
"Дете с толкова хубави очи ще бъде
Човек, на когото се гледа с радост.

Ако е мирянин, такъв ще бъде
Приятен за зрението на всички.
Ако той стане аскет,
Ще е обичан като лечител на народните неволи."

2.13. 'Монаси, в какъвто и предишен живот Татаагата ... станал най-добрият в уелото поведение, водач в правилното действие на тялото, речта и мисълта, в щедростта, добродетелното поведение, спазването на постите, в почитането на баща и майка, на аскети и брамини и главата на рода и в различни други подходящи дейности, ... при завръщането си на земята той придоби този белег на великия човек: (32) глава като кралски тюрбан.

2.14. 'Като е надарен с този белег, ... като владетел той ще получи лоялността на браминските домакини, граждани ... Като Буда той ще получи лоялността на монаси, монахини ... ' Това обяви Благословеният.

2.15. За това бе казано:

'Сред хората с добро поведение той беше водещ,
Отдаден на принципен живот сред принципните.
Хората го последваха,
И небесната награда беше негова.

И след като тази награда беше дадена,
Той се появи отново с глава в тюрбан.
Тези, които познават знаците, обявиха:
"Той ще бъде първенец сред хората,

Всички ще му служат в този живот
Така както беше и преди.
Ако е благородник с богатство,
Той ще спечели служене от своя народ,

Но напусне ли света, този човек
На доктрината ще бъде господар,
И всички хора ще се стичат да чуют
Учението, което той ще провъзгласи."

2.16. 'Монаси, във всякакъв предишен живот на Татаагата, ... отхвърлил фалшивата реч, отхвърлил лъжите и станал говорител на истината, обвързан с истината, надежден, последователен, не мамещ света, ... при завръщането си на земята той придоби тези два белега на великия човек: (13) космите на тялото му растат поединично, във всеки фоликул израства по един косъм, и (31) космите между веждите му са бели и меки като памучен пух.

2.17. 'Тъй като е надарен с тези белези, ... като владетел ще му бъдат подчинени браминските домакини ... Като Буда ще му се подчиняват монасите ... ' Това обяви Благословеният.

2.18. За това бе казано:

'Верен на обещанието си в минали раждания,
Искрен в речта си, той отбягваше всички лъжи.
Ненарушил думата си към никого,
Той беше доволен от истината и честността.

Бяла, ярка и мека като пух
Косата се появи между веждите му,
И от една пора не израснаха два косъма,
Но всеки отделен се появи.

Събраните гадатели така заявиха
(След като прочетох знаците с вещица):
"С такъв знак между веждите,
И такива коси, на него ще са подчинени

Всички, и ако все пак остане мирянин,
Те ще го уважават за минали дела;
Ако се отдаде на отказ, без притежание,
Като Буда те ще го боготворят."

2.19. 'Монаси, във всякакъв предишен живот Татаагата, ... отхвърляйки клеветата, въздържал се е от нея, без да повтаря там това, което е чул тук в ущърб на тези, или повтаряйки това, което е чул там в ущърб на онези ... По този начин той е помирител на тези, които се противопоставят и насърчител на тези, които са еднинни, радващ се на мира, обичащ го, наслаждаващ се в него, който се застъпва за покой (като сутта 1, стих 1.9). При завръщането си на земята той придоби тези два белега на великия човек: (23) четиридесет зъба и (25) без празнини между зъбите.

2.20. 'Тъй като е надарен с тези белези, ... като владетел, неговите последователи: брамински домакини, граждани ... няма да бъдат разделени помежду си. По същия начин като Буда, неговите последователи: монаси, монахини ... няма да бъдат разделени помежду си.' Това обяви Благословеният.

2.21. За това бе казано:

'Той не говори зли думи
Които причиняват разногласия или ги увеличават,
Продължаване на раздора и горчивината,
Водещи до края на доброто приятелство.

Всичко, което той каза, беше за мир,
И повторно свързване на прекъснати връзки.
Той използва силата си, за да сложи край на всички раздори,
Хармонията беше неговата наслада.

В щастливото кралство прероден, той там
Наслаждава се на плодовете на добрите си дела.
Върнал се на земята, зъбите му се сближени,
Четиридесет от тях, здраво поставени.

"Ако е благородник с богатство,
Неговите поданици ще бъдат благи;
Ако е аскет, без опетнявания,
Общността му ще бъде добре настроена."

2.22. 'Монаси, във всякакъв предишен живот на Татаагата, ... отхвърляйки грубата реч, въздържайки се от нея, говорейки това, което беше безупречно, приятно за ухото, приятно, достигащо до сърцето, благородно, приятно и привлекателно за множеството, ... при завръщането си на земята той придоби тези два белега на великия човек: (27) езикът му беше много дълъг и (28) имаше глас, подобен на Брахма, като птицата каравика.

2.23. 'Тъй като е надарен с тези белези, ... като владетел той ще има убедителен глас: всички ... брамински домакини, граждани ... ще взимат думите му присърце. Като Буда също той ще има убедителен глас: всички ... монаси, монахини ... ще взимат думите му присърце.' Това обяви Благословеният.

2.24. За това бе казано:

'Той не говори за оскърбление,
Грубо и болезнено, нараняващо хората,
Гласът му е благ, мил и сладък,
Привличайки сърцата на хората

Изрече той думи скъпи
И възхитителни за ушите им.
В щастливото кралство прероден, там той
Наслаждава се на плодовете на добрите си дела.

След като вкуси тази награда,
С Брахма-глас, надарен, към земята
Той върна се, и езика му бе дълъг.
"И това, което казва, тежест ще има.

Ако е мирянин, той ще просперира много.
Но ако този човек напусне света,
Хората ще вземат думите му присърце,
И придават голямо значение на всичко, което казва."

2.25. 'Монаси, във всякакъв предишен живот Татаагата, ... отхвърляйки празното бърборене, говореше в подходящия момент, това, което беше правилно и по същество, за Дамма и Дисциплина, и това, което беше обвързано с ползи, ... при завръщането си на земята той придоби този белег на великия човек: (22) челюсти като на лъв.

2.26. 'Бидейки надарен с този белег, ... като владетел той не може да бъде победен от човешки враг или противник. Като Буда той не може да бъде победен от никакъв враг или враждебно нещо отвътре или отвън, от страст, омраза или заблуда, от който и да е аскет или брамин, божество, Мара, Брахма или нещо в света.' Това обяви Благословеният.

2.27. За това бе казано:

'Без празни приказки или глупости,
начинът му на говорене никога не бе небрежен.
Вредните неща той остави настрана,
Говорейки само за доброто на всички.

И така при смъртта той отиде на небето
Да вкуси плода на добрите дела.
Върна се отново на земята, челюстта му
Приличаше на такъв, който е Благословен
От всичките двуноги.

"Той ще бъде крал непобеден,
Благословен от хората, с могъща сила,
Като Благословения от тройното небе,
Като най-великия от боговете.

Такъв не побеждава се лесно
От гандабби, сакки, асури или божества.
Като мирянин той ще осветява
Всички краища на света."

2.28. 'Монаси, във всякакъв предишен живот Татаагата, ... отхвърляйки неправилния начин на живот, водейки правилния начин на живот, въздържайки се от измама с фалшиви мерки и теглилки, от подкупи и корупция, измама и неискреност, от нараняване, убийство, затваряне, грабежи по пътищата и отнемане на блага със сила.⁵¹¹ При завръщането си на земята той придоби тези два белега на великия човек: (24) неговите зъби са равни и (26) са съвършено бели.

⁵¹¹ – Виж ДН 1.1.10.

2.29. 'Тъй като е надарен с тези белези, ако той се придържа към домашния живот, той ще бъде завъртащ колелото монарх ... Като владетел, неговите последователи ... браминските домакини ... ще бъдат чисти.

2.30. 'Но ако той излезе от домашния живот в бездомност, ... като Буда, неговите последователи ... монаси, монахини ... ще бъдат чисти.' Това обяви Благословеният.

2.31. За това бе казано:

'Той се отказа от неправилния живот
И пое чиста и праведна посока.
Вредните неща той отхвърли,
Работи само за благополучието на хората.

Небето му носи сладка награда
За делата, които е извършил, заслужаващи похвала
От онези, които са мъдри и опитни:
Той споделя всички удоволствия и радости
Като Благословения от тройното небе.

Слизайки оттам до човешко състояние,
Като остатък от плода на добродетелта,
Той печели гладкост на зъбите,
Както и чистота и яркост.

Така обявиха събраните провидци
Той ще бъде най-мъдрият от човечеството,
"И неговите последователи ще бъдат чисти,
Чиито равни зъби като пера на птици блестят.

Като крал, хората му също ще бъдат чисти,
когато той управлява, след като е завладял тази обширна земя.
Те няма да навредят на страната,
А ще живее за благополучието и щастието на хората.

Но ако той пребивава като странник,
Освободен от зло, с всякаква страст угасена,
Повдигнал булото; без болка
И умора, той ще бъде.

Но ако излезе в бездомност, той ще бъде аскет, без болести,
страстите му ще са потушени, воалът дръпнат назад.
Отгървал се от напрежение и умора,
той вижда този свят и онзи.

Така неговите последователи са чисти,
Защото той гони от сърцата им
Злите и замърсяващи състояния."

31 Сигалака Сутта: Към Сигалака ⁵¹²

Съвет към миряните

1. **ТОВА СЪМ ЧУЛ.** Веднъж Благословеният пребивавал в Раджагаха, в храма на катериците, в Бамбуковата горичка. По това време синът на стопанин Сигалака, станал рано и излязъл от Раджагаха с мокри дрехи и коса и отдавал почит със събрани длани в различните посоки: на изток, на юг, на запад, на север, нагоре и надолу.

2. Тогава, Благословеният, като станал рано и се облякъл, взел своите връхна роба и купа и отишъл в Раджагаха за дарения. След като видял Сигалака да отдава почит на различните посоки, той казал: 'Сине на стопанин, защо стана рано, за да отдадеш почит на различните посоки?'

'Благословени, баща ми, когато умираше, ми каза да направя така. И така, Благословени, от уважение към думите на своя баща, които почитам, тача и смятам за свещени, станах толкова рано, за да отдам по този начин почит на шестте посоки.'

'Но, сине на стопанин, това не е правилният начин да се отдаде почит на шестте посоки според Благородната дисциплина.'

'Добре, Благословени, как трябва да се отдаде почит на шестте посоки според Благородната дисциплина? Би било добре, ако Благословеният ме научи как правилно да отдавам почит на шестте посоки според Благородната дисциплина.'

'Тогава слушай внимателно, внимавай и аз ще говоря.'

'Да, Благородни', казал Сигалака, а Благословеният казал:

3. 'Млади стопанино, чрез изоставяне на четирите замърсявания на действието,⁵¹³ чрез неизвършване на зло, породено от четирите причини, като не следва шестте начина за прахосване на своето състояние – чрез избягване на тези четиринадесет зли навика – благородният последовател покрива шестте посоки и чрез такава практика става победител и на двата свята, така че всичко да върви добре с него в този свят и в следващия, а при разпада на тялото след смъртта той отива на добра дестинация, в райски свят.

'Кои са четирите замърсявания на действието, които са изоставени? Отнемането на живот, взимането на това, което не е дадено, сексуалното неправомерно поведение и лъжливата реч. Това са четирите замърсявания на действието, които той изоставя.' Така каза Благословеният.

4. И когато Благородният каза това, Учителят добави:⁵¹⁴

'Отнемането на живот и кражба, лъжата,
Прелюбодейството, мъдрият ги порицава.

5. 'Кои са четирите причини за злото, от които той се въздържа? Лошото действие произтича от привързаност, извира от зложелание, извира от глупост, извира от страх. Ако благородният последовател не действа поради привързаност, зложелание, глупост или страх, той няма да извърши зло поради нито една от четирите причини.' Така каза Благословеният.

6. И когато Благородният каза това, Учителят добави:

'Желание и омраза, страх и глупост:
Този, който нарушава закона чрез тях,
Губи цялата си добра репутация
Както луната по време на новолуние.

⁵¹² – Алтернативно наричан (както от РД) Сигаловада Суттанта "Беседата за Сигала".

⁵¹³ – *Камма-килеса*.

⁵¹⁴ – Изразът е нетипичен за английския език, предполагайки, че Благородният и Учителят са две различни личности, което разбира се е глупост. Сравнете тази формула с тази, използвана преди пасажите от стихове в ДН 30, където стиховете се приписват на Ананда.

Желание и омраза, страх и глупост,
Този, който никога не се поддава на тях
Расте в добрата си репутация
Като луната по време на пълнолуние.

7. 'А кои са шестте начина за прахосване на своето състояние, които той не следва? Пристрастяването към силни напитки и лекарства, причиняващи небрежност, е един от начините за прахосване на състоянието, обикалянето по улиците в неподходящо време е друг, посещаването на представления е трети, пристрастяването към хазарта е четвърти, поддържането на лоша компания е пети, навика за безделие е шести.

8. 'Съществуват следните шест опасности, свързани с пристрастяването към силни напитки и лекарства, причиняващи небрежност: прахосване на парите, нарастване на кавгите, склонност към болести, загуба на добро име, неприлично излагане на тялото и отслабване на интелекта.

9. 'Има следните шест опасности, свързани с обикалянето по улиците в неподходящо време: човек е незащитен и без охрана, както и жена му и децата му, както и имуществото му; той бива заподозрян в престъпления,⁵¹⁵ за него се разпространяват лъжливи слухове, и човек се сблъсква с всякакви неприятности.

10. 'Има следните шест опасности, свързани с честото посещение на представления: [Човек винаги мисли:] "Къде има танци? Къде има пиене? Къде пускат музиката? Къде рецитират? Къде има пляскане с ръце?"⁵¹⁶ Къде са барабаните?"

11. 'Съществуват следните шест опасности, свързани с хазарта: победителят си създава врагове, губещият оплаква загубата си, човек прахосва настоящето си богатство, не се вярва на думата му в събранието, човек е презиран от приятелите и другарите си, човек не е търсен за брак,⁵¹⁷ защото комарджия не може да си позволи да поддържа жена.

12. 'Има следните шест опасности, свързани с поддържането на лоша компания: всеки комарджия, всеки лакомник, всеки пияница, всеки измамник, всеки мошеник, всеки побойник е негов приятел, негов спътник.

13. 'Има следните шест опасности, свързани с безделието: Мислейки: "Твърде студено е", човек не работи; мислейки: "Твърде горещо е", човек не работи; мислейки: "Твърде рано е", човек не работи; мислейки: "Твърде късно е", човек не работи; мислейки: "Твърде съм гладен", човек не работи; мислейки: "Прекалено съм сит", човек не работи.' Така каза Благословеният.

14. И когато Благородният каза това, Учителят добави:

'Някои са приятели по пиене, а други
Изповядват своето приятелство в лицето ти,
Но тези, които са твои приятели в нужда,
Само те наистина са приятели.

Спане до късно, изневяра,
Въвличане на кавги, причиняване на вреда,
Зли приятели и скъперничество,
Тези шест неща унищожават човека.

Който ходи с лоши приятели
И прекарва времето си в нечестиви дела,
И в този, и в онзи свят
Този човек ще страда от беда.

⁵¹⁵ – Престъпленията, извършени от други, се крият пред нечия врата.

⁵¹⁶ – Виж ДН 1.1.13.

⁵¹⁷ – Защото комарджия не може да издържа правилно жена си.

Игра на зарове, афери, пиене също,
Танци, пеене, дневен сън,
Ненавременно скитане, зли приятели
И скъперничеството погубва човека.

Той играе със зарове и пие силни напитки
И отива с любимите жени на другите.
Той поема по-нисша, долна посока,
И изчезва като намаляваща луна.

Пияницата, разорен и лишен,
Винаги жаден, докато пие,
Като камък във вода потъва в дългове,
Скоро лишен от всичките си роднини.

Който прекарва дните си в сън,
И прави нощта свое време за събуждане,
Винаги пиян и похотлив,
Не може да поддържа приличен дом.

"Прекалено студено! Твърде горещо! Твърде късно!" те плачат,
По този начин избутват цялата си работа настрана,
И всяка възможност, която са имали
Правенето на добро им се изплъзва.

Но този, който смята студа и горещината
За нищожни като сламки, и като човек
Заема се със задачата,
Радостта му никога не ще намалее.

15. 'Сине на стопанин, има четири личности, които могат да се разглеждат като врагове в приятелски облик: човекът, който приема всичко, е един, големият дърдорко е втори, ласкателят е трети, и колегата прахосник е четвърти.

16. 'Човекът, който взима всичко, може да се разглежда като фалшив приятел по четири причини: той взима всичко, той иска много за много малко, това, което трябва да направи, го прави от страх и той преследва собствените си цели.

17. 'Многословният може да се разглежда като фалшив приятел по четири причини: той говори за услуги в миналото и в бъдещето, той изрича празни фрази на доброжелание и когато нещо трябва да се направи в настоящето, той се позовава на неспособността си поради някакво бедствие.

18. 'Ласкателят може да се разглежда като фалшив приятел по четири причини: той се съгласява с лоши постъпки, той не е съгласен с добрите постъпки, той ви хвали в очите и той ви злепоставя зад гърба ви.

19. 'Колегата прахосник може да се разглежда като фалшив приятел по четири причини: той е спътник, когато си позволявате силно питие, когато обикаляте улиците в неподходящо време, когато посещавате панаири и когато се отдадете на хазарта.' Така каза Благословеният.

20. И когато Благородният каза това, Учителят добави:

'Приятелят, който търси това, което може да получи,
Приятелят, който говори само празни думи,
Приятелят, който само те ласкае,
Приятелят, който е колега-прахосник:

Тези четирима наистина са врагове, а не приятели.
Мъдрият човек, осъзнавайки това,
Трябва да се държи настрана от тях
Като от някакъв път водещ до панически страх.

21. 'Сине на стопанин, има следните четири личности, които могат да се смятат за лоялни⁵¹⁸ приятели: приятелят, който е помощник, е първи, приятелят, който е един и същ в щастливи и нещастни моменти, е втория, приятелят, който посочва какво е добро за теб е третия, а приятелят, който е съпричастен, е четвъртия.

22. 'Услужливият приятел може да се разглежда като лоялен приятел по четири начина: той се грижи за теб, когато си невнимателен, той се грижи за вещите ти, когато си невнимателен, той е убежище, когато се страхуваш, и когато някаква работа е свършена, той ти дава два пъти повече от това, което искаш.

23. 'Приятелят, който е един и същ в щастливи и нещастни времена, може да се разглежда като лоялен приятел по четири начина: той ти казва тайните си, той пази тайните ти, той не те разочарова в нещастие, той дори би пожертвал живота си за теб.

24. 'Приятелят, който посочва кое е добро за теб, може да бъде разглеждан като лоялен приятел по четири начина: той те предпазва от грешни действия, той те подкрепя да правите добро, той те информира за това, което не си знаел, и той посочва път към рая.

25. 'Съпричастният приятел може да се разглежда като лоялен приятел по четири начина: той не се радва на твоето нещастие, той се радва на твоя късмет, той спира другите, които говорят против теб, и той хвали тези, които говорят във възхвала за теб.' Така тази Благословеният.

26. И когато Благородният каза това, Учителят добави:

'Приятелят, който е помощник и
Приятелят в добри и лоши времена,
Приятелят, който показва пътя, който е правилен,
Приятелят, който е изпълнен със съчувствие:

Тези четири вида приятели са мъдри
Човек трябва да знае истинската им стойност
И да ги пази с грижа, така както
Майка пази най-милото си дете.

Мъдрият човек трениран и дисциплиниран
Свети като пътеводна светлина.
Той събира богатство както пчелата
Събира мед и той израства
Като термитник все по-високо.

Така спечеленото богатство мирянинът може
Да го посвети за доброто на своите хора.
Той трябва да раздели богатството си на четири
(Това ще донесе най-много предимства).

На една част той може да се наслаждава по желание,
Две части той трябва да вложи във дейността си,
Четвъртата част той трябва да остави настрана
Като резерв в моменти на нужда.

⁵¹⁸ – *Сихада*: "с добро сърце" или "здроаво сърце" (РД).

27. 'А как, сине на стопанин, благородният последовател обхваща⁵¹⁹ шестте посоки? Следните шест неща трябва да се разглеждат като шестте посоки. Изтокът обозначава майка и баща. Югът обозначава учители, западът обозначава жена и деца. Северът обозначава приятели и спътници. Надир обозначава слуги, работници и помощници. Зенит обозначава аскети и брамини.

28. Има пет начина, по които един син трябва да служи на майка си и баща си като източна посока. [Той трябва да мисли:] "След като съм бил подкрепян от тях, аз ще ги подкрепям. Ще изпълнявам техните задължения. Ще спазвам семейната традиция. Ще бъда достоен за наследството си. След смъртта на родителите си ще раздавам дарове от тяхно име." И има пет начина, по които родителите, така обслужвани от сина си като източната посока, ще отвърнат със същото: ще го спират от злото, ще го подкрепят в правенето на добро, ще го научат на някакво умение, ще му намерят подходяща съпруга и своевременно да му предадат наследството си. По този начин източната посока е обхваната, което я прави спокойна и свободна от страх.

29. Има пет начина, по които последователите трябва да служат на своите учители като южната посока: като стават, за да ги поздравят, като ги чакат, като са внимателни, като им служат, като овладяват уменията, които преподават. Има пет начина, по които техните учители, обслужвани от своите последователи като южната посока, ще отвърнат с реципрочност: те ще дадат задълбочени инструкции, ще се уверят, че са усвоили това, което е трябвало да усвоят, ще им дадат задълбочена основа във всички умения, препоръчват ги на свои приятели и колеги и им осигуряват сигурност във всички посоки. По този начин южната посока е обхваната, което я прави спокойна и свободна от страх.

30. Има пет начина, по които съпругът трябва да служи на жена си като западна посока: като я почита, като не я презира, като не ѝ изневерява, като ѝ дава власт, като я снабдява с украшения. И има пет начина, по които една съпруга, обслужвана от съпруга си като западна посока, ще отвърне със същото: като организира правилно работата си, като бъде мила към слугите, като не изневерява, като защитава провизиите и като бъде умела и усърдна във всичко, което трябва да направи. По този начин се обхваща западното направление, което го прави спокоен и без страх.

31. Има пет начина, по които човек трябва да служи на своите приятели и спътници като северната посока: чрез подаръци, чрез любезни думи, като се грижи за тяхното благополучие, като се отнася към тях като към себе си и като държи на думата си. И има пет начина, по които приятелите и другарите, така обслужвани от мъж като северна посока, ще отвърщат със същото: като се грижат за него, когато е невнимателен, като се грижат за имуществото му, когато е невнимателен, като бъдат убежище, когато той се страхува, като не го изоставя, когато е в беда, и като проявяват загриженост за децата му. По този начин северната посока е обхваната, което я прави спокойна и свободна от страх.

32. Има пет начина, по които един господар трябва да служи на своите слуги и работници като надир: като организира работата им според силата им, като им доставя храна и заплати, като се грижи за тях, когато са болни, като споделя специални деликатеси с тях и като ги пуска от работа в точното време. И има пет начина, по които слугите и работниците, обслужвани по този начин от своя господар като надир, ще отвърнат със същото: ще стават преди него, ще си лягат след него, ще взимат само това, което им е дадено, ще вършат работата си както трябва и разпространяват на неговата похвала и добра репутация. По този начин надирът е обхванат, което го прави спокоен и свободен от страх.

33. Има пет начина, по които човек трябва да служи на аскетите и брамините като зенит: чрез доброта в телесните дела, речта и мисълта, като държи отворена къща за тях, като задоволява телесните им нужди. А аскетите и брамините, обслужвани от него като зенит, ще му отвърнат по шест начина: ще го възпират от злото, ще го насърчават да върши добро, ще проявяват доброжелателно състрадание към него, ще го учат на това, което не е чувал, ще

⁵¹⁹ – Бел. от преводача на български: в английският превод думата е "protect – защитава / охранява". Но Бикку Суджато превежда палийското словосъчетание "*чаддисапатичади хоти*" като "обхваща шестте посоки".

изясняват какво той е чул и ще му посочат пътя към небето. По този начин зенитът е покрит, което го прави спокоен и свободен от страх.' Така каза Благословеният.

34. И когато Благородният каза това, Учителят добави:

'Майката и бащата са изтокът,
Учителите са южната точка,
Съпругата и децата са западът,
Приатели и колеги са северът.

Слуги и работници са надирът,
Аскетите, брамините са зенитът.
Всички тези посоки трябва да бъдат
Почитани от члена на рода.

Който е мъдър и дисциплиниран,
Мил и интелигентен,
Смирен, свободен от гордост,
Такъв може да спечели чест.

Ранно ставащ, презиращ ленивостта,
Неповлиян от несгоди,
С безупречно поведение, готов ум,
Такъв може да спечели чест.

Спечелващ приятели и запазващ ги,
Гостоприемен, щедър домакин,
Водач, философ и приятел,
Такъв може да спечели почести.

Даване на дарове и любезна реч,
Живот, прекаран добре за доброто на другите,
Честен във всичко,
Безпристрастен, както изисква всеки случай:
Тези неща карат света да се върти
Като щифта на оста на колесницата.

Ако такива неща не съществуваха,
Никоя майка не би получила от сина си
Всяка почит и уважение,
Нито бащата, както им се полага.

Но тъй като тези качества се поддържат
От високо уважаваните мъдри,
Те достигат известност
И с право възхвалявани са от всички.'

35. При тези думи Сигалака каза на Благословения: 'Отлично, Почитаеми Готама, отлично! Това е все едно някой да изправи събореното, или да посочи пътя на заблудилия се, или да внесе маслена лампа на тъмно място, за да видят онези, които имат очи, какво има там. Точно така, както Почитаеми Готама е изложил Дамма по различни начини, нека Почитаеми Готама ме приеме като мирянин-последовател от този ден нататък, докато е жив!'

32 Атанатия Сутта: Защитните стихове на Атаната

1. ТОВА СЪМ ЧУЛ. Веднъж Благословеният пребивавал в Раджагаха, на върха на лешоядите. Тогава, четиримата велики крале,⁵²⁰ с голям набор от якки, гандабхи, кумбанди и наги, като поставили стража, отбранителна сила, бдяща над четирите посоки на света, когато нощта приближавала, отишли да видят Благословения, осветявайки със сиянието си целия Врх на лешоядите, поздравили го и седнали отстрани. Някои от якките го поздравили и седнали отстрани, някои разменили любезности с него, преди да седнат, някои го поздравили със събрани длани, някои обявили името и рода си, а някои седнали мълчаливо.⁵²¹

2. След това, отстрани седнал, крал Весавана⁵²² и казал на Благородния: 'Благословени, има някои видни якки, които нямат вяра в Благословения, и други, които имат вяра; по същия начин има якки от среден и по-нисък ранг, които нямат вяра в Благословения, и други, които имат вяра. Но, Благословени, мнозинството от якките нямат вяра в Благословения. Защо е така? Благословеният учи на кодекс за въздържане от отнемане на живот, от взимане на това, което не е дадено, от сексуално неправомерно поведение, от лъжлива реч и от силни напитки и лекарства, причиняващи небрежност. Но мнозинството от якките не се въздържат от тези неща, и да го правят е противно и неприятно за тях. Сега, Благословени, има последователи на Благословения, които живеят в отдалечени горски поляни, където има малко шум и викове, далеч от лудата тълпа, скрити от хората, подходящи за уединение. Там живеят видни якки, които нямат вяра в словото на Благословения. За да даде на тези хора увереност, може ли Благословеният да научи⁵²³ защитните стихове Атаната, чрез които монаси и монахини, мъже и жени миряни последователи могат да живеят охранявани, защитени, невредими и на спокойствие?' И Благословеният се съгласил с мълчание.

3. Тогава крал Весавана, забелязвайки съгласието на Благословения, веднага рецитирал тези защитни стихове на Атаната:

Слава на Випаси,
Великолепният с могъща визия.
Слава и на Сики,
Състрадателният към всички.

Слава на Весабу,
Окъпан в чист аскетизъм.⁵²⁴
Слава на Какусанда,
Победител над областта на Мара.

Слава на Конагамана също,
Брамин напълно свършен.
Слава на Кассапа,
Освободен във всяко отношение,

⁵²⁰ – Виж ДН 18.11.

⁵²¹ – Както в ДН 4.9 и другаде, което показва различните степени на ангажираност или по друг начин, които засегнатите са изпитвали към Буда. В случая на *якките*, позицията е обяснена в стих 2.

⁵²² – Великият крал на Севера (вж. ДН 18.11 и сл.).

⁵²³ – ДА внимателно обяснява, че Буда всъщност не е трябвало да го *учи*, а е предприел стъпките по педагогически причини.

⁵²⁴ – Това е по-буквално от "аскетичен, напълно чист" на РД.

Слава на Ангираса,
Лъчезарния син на Сакиите,⁵²⁵
Учителят на Дамма
Който преодолял е всички страдания.

И тези, които са освободени от този свят,⁵²⁶
Виждайки в сърцето на нещата,
Тези, които са толкова благи в речта,
Могъщи и мъдри са също,

Те възхваляват Готама:
Този, който помага и на богове, и на хора,
В мъдрост обучен, в поведение също,
Могъщ и находчив е също.

4. Там, откъдето слънцето изгрява,
Детето на Адития, в могъщия кръг,
При чието настъпване, забулената нощ
Разсейва се и изчезва,
Така че с изгрялото слънце
Идва това, което народът нарича Ден,

Има и тази движеща се водна маса,
Дълбокият и могъщ океан се надига,
Това мъжете знаят и това наричат
Океан или течащо море.

Тази четвърт на света е изток, или първата:⁵²⁷
По този начин наричат я хората.
Тази четвърт охранява се от крал,
Могъщ по сила и славен е той,

Благословен, един от всички гандабби.
Датаратта е неговото име,
Почитан от гандаббите.
Техните песни и танци го радват.

Той има множество могъщи синове,
Осемдесет, и десет, и един, и казват,
Че всички споделят име едно,
Наречени на Индра, Благословения на силата.

И когато Буда посреща погледа им,
Буда, роднина на Слънцето,
Отдалеч отдават почит
Към Благословения на истинската мъдрост:

"Почит към теб, О Благородни!
Почит към теб, Първи сред хората!
С доброта ти гледаш към нас,
Който, дори и нечовеци, отдаваме ти почит!"

⁵²⁵ – Терминът *ангираса* "сияен" се отнася за всички споменати Буди.

⁵²⁶ – ДА явно не е сигурен дали са предвидени само Буди или всички Араханти.

⁵²⁷ – *Пурима* означава едновременно "първи" (или "бивш") и "изток".

Често питани сме, дали почит отдаваме
На Готама, на Победителя? –

Отвърщае ние: 'Отдаваме почит
На Готама, на Победителя,
В мъдрост обучен, в поведение също,
Почит отдаваме на Буда Готама!'"

5. 'Където пребивават тези, които хората прети⁵²⁸ наричат,
Обиждащи оратори, клеветници,
Убиващ и алчен народ,
Крадци и хитри измамници все,

Тази четвърт е Юг, казват:
Така го наричат хората.
Тази четвърт е охранявана от крал,
Могъщ в сила и слава е той,

Благословен от всички кумбанди,
И Вирулата е неговото име.
Почитан от кумбанди,
Техните песни и танци го радват ...
(продължава както стих 4).

6. 'Там, където слънцето залязва,
Детето на Адития, в могъщия кръг,
С чиито залез денят си отива
И нощта, Плащеницата, както казват хората,
Измества отново светлината на деня,

Има и тази движеща се водна маса,
Дълбокият и могъщ океан се надига,
Това мъжете знаят и това наричат
Океан или течащо море.

Тази четвърт е запад, или последната.⁵²⁹
По този начин наричат я хората.
Тази четвърт охранява се от крал,
Могъщ по сила и славен е той,

Благословен от всички наги,
И Вирупакка е неговото име.
Почитан от наги,
Техните песни и танци го радват ...
(продължава както стих 4).

⁵²⁸ – Те често се наричат "гладни призраци". На тях е посветена цяла книга от Куддака Никая, Петаватту. Следващите три реда се отнасят до характера им в живота, който е довел до сегашното им окаяно състояние. Те са на юг, защото са били изведени на екзекуция през южната порта на града (като ДН 23.7).

⁵²⁹ – *Паччима* означава едновременно "последен" (или "по-късно") и "запад".

7. Където прекрасният Северен Куру лежи,
Под могъщата и красива Неру,
Там пребивава народ, една щастлива раса,⁵³⁰
Без притежание, без да притежава съпруги.⁵³¹

Те нямат нужда да разпръскват семена,
Те нямат нужда да орат със рало:
Сама по себе си узрялата реколта
Появява се за хранене от тях.

Без прах и люспи,
Сладък на аромат, най-фин ориз,
Варен върху камъни горещи,
Такава е храна, която им харесва.

Волът им, едноседалков кон,
Така те яздят из земята.
Използвайки жените като ездачи,
Така те яздят из земята;⁵³²

Използвайки хора, за да служат като ездачи,
Така те яздят из земята;
Използвайки девиси като ездачи,
Така те яздят из земята;

Използвайки момчета да служат като ездачи,
Така те яздят из земята.
И така, носен от такива коне,
Целият регион, който прекосяват
Е в служба на своя крал.

Слонове те яздят и коне също,
Имат и коли годни за богове.
Има прекрасни паланкини
За кралската свита.

Те също имат градове, добре построени,
Издигайки се в небесата:
Атаната, Кусината,
Паракусината,
Натапурия е техен,
И Паракуситаната.

Капиванта е на север,
Джонга, други градове също,
Наванаватия, Амбара-
Амбараватия,
Алакаманда, кралски град,

⁵³⁰ – Може да ни се струва странно, че тази митична идеална земя (за която се смята, че все още съществува, макар и почти недостъпна) трябва да се намира на север във всички посоки, но в тропиците това е съвсем естествено. По-късно, с нарастването на географските познания, регионът е преместен в Антиподите. Цялата митология, разбира се, е пред-будистка.

⁵³¹ – Жителите на този регион, макар и очевидно непросветлени, имат високи морални стандарти.

⁵³² – ДА казва, че "правилно мислещите хора не могат да направят това". Тази черта, която доста разваля иначе идиличната картина, остава неразгадано любопитство.

Но където живее Кувера, техният Благословен
Нарича се Висана, откъдето и кралят
Носи името Весавана.⁵³³

Тези, които носят неговите мисии, са
Татола, Татала,
Тотала, също
Теджаси, Татоджаси,
Сура, Раджа, Арита, Неми.

Там е могъщата вода Дарани,
Източник на дъждовни облаци, които се изсипват
Когато дойде сезонът на дъждовете.
Залата Багалавати е там,

Това е мястото за срещи на якките,
Около него вечноплодни дървета.
Пълен с много видове птици,
Където крещят пауни и плачат чапли,
И кукувицата нежно повиква.

Птицата джива, която вика: "Живей!"
И който пее: "Вдигнете сърцата си!"
Фазанът, кулирака,
Горският жерав, оризовата птица също,

И скорци, които имитират човека,
И тези, чието име е "мъже на кокили".
И там винаги красиво лежи
Лотосовото прекрасно езеро Кувера.

Тази четвърт е север, казват:
По този начин наричат я хората.
Тази четвърт охранява се от крал,
Могъщ по сила и славен е той,

Благословен един от всички яки.
Кувера е неговото име,
Почитан от якките.
Техните песни и танци го радват.

Той има множество могъщи синове,
Осемдесет, и десет, и един, и казват,
Че всички споделят име едно,
Наречени на Индра, Благословения на силата.

И когато Буда посреща погледа им,
Буда, роднина на Слънцето,
Отдалеч отдават почит
Към Благословения на истинската мъдрост:

⁵³³ – Следователно той има две имена, Кувера и Весавана.

"Почит към теб, О Благородни!
Почит към теб, Първи сред хората!
С доброта ти гледаш към нас,
Които, дори и нечовеци, отдаваме ти почит!
Често питани сме, дали почит отдаваме
На Готама, на Победителя? –

Отвърщаваме ние: 'Отдаваме почит
На Готама, на Победителя,
В мъдрост обучен, в поведение също,
Почит отдаваме на Буда Готама!'"

8. 'Това, уважаеми, са защитните стихове на Атаната, чрез които монаси и монахини, миряни и мирянки последователи могат да живеят охранявани, защитени, невредими и спокойни. Ако някой монах или монахиня, мирянин или мирянка научи добре тези стихове и ги наизусти, тогава ако някое нечовешко същество, мъж или жена якка или потомък на якка, или главен придружител или слуга на якка, всеки мъж или жена гандабба, ... кумбанда, ... нага, ... се доближава до този човек с враждебни намерения, докато той или тя ходи или започва да ходи, стои или се изправя, седи или сяда, лежи или да започне да ляга, това нечовешко същество няма да спечели никаква чест или уважение в селото или града. Такова същество няма да получи опора или жилище в моя кралски град Алакаманда, няма да бъде допуснато до събранието на якките, нито ще бъде приемливо за встъпвани или даване в брак. И всички нечовешки същества, изпълнени с гняв, ще го затрупат с обиди. Тогава ще наведат главата му като празна купа и ще разцепят черепа му на седем части.

9. 'Има, уважаеми, някои нечовешки същества, които са свирепи, диви и ужасни. Те не се съобразяват нито с Великите крале, нито с техните офицери, нито с прислужниците им. Твърди се, че те се бунтуват срещу Великите крале. Така както разбойническите вождове, които кралят на Магада е победил, не обръщат внимание нито на него, нито на офицерите му, нито на придружителите им, така се държат и те. Сега, ако някой якка или потомък на якка, ... гандабба, ... се приближи до някой монах, монахиня, мирянин или мирянка ... с враждебни намерения, този човек трябва да алармира и да извика на тези якки, великите якки, техните командири и главнокомандващи, казвайки: "Този якка ме хвана, влезе в мен, тормози ме, нарани ме и няма да ме пусне!"

10. 'Кои са якките, великите якки, техните командири и главнокомандващи? Те са:

Инда, Сома, Варуна,
Барадваджа, Паджапати,
Чанкана, Камасетта,
Киннуганду и Ниганду,

Панада, Опаманна,
Девасута, Матали,
Гандаббата Читтасена,
Нала, Раджа, Джанесаба,

Сатагира, Хемавата,
Пунняка, Каратия, Гула,
Сивака, Муялендя също,
Вессамитта, Югандара,

Гопала, Суппагеда също,
Хири, Нетти и Мангия,
Панчалаканда, Алавака,
Паджунна, Сумана, Сумука,

Дадимука, Мани също,
Както и Маникара, Дига,
И, накрая, Сериссака.⁵³⁴

Това са якките, великите якки, техните командири и главнокомандващи, които трябва да бъдат извикани в случай на такова нападение.

11. 'И това, уважаеми, са защитните стихове на Атаната, чрез които монаси и монахини, мъже и жени миряни последователи могат да живеят охранявани, защитени, невредими и спокойни. А сега, уважаеми, трябва да тръгваме: имаме много задължения, много неща за вършене.'

'Направете, кралю, това което сметнете за добре.'

И четиримата велики крале се изправили, поздравили Благословения, минали от дясната му страна и изчезнаха. И яките се изправили и някои поздравили Благословения, минали от дясната му страна и изчезнали, някои разменили любезности с Благословения, някои го поздравили със събрани длани, някои обявили името и рода си, някои останали мълчаливи и всички те изчезнали.

12. И когато нощта свършила, Благословеният казал на монасите: "Монаси, тази нощ Четиримата велики краля ... дойдоха да видят Благословения ... (повтаря всички стихове 1 – 11).

13. 'Монаси, трябва да научите тези защитни стихове на Атаната, да ги овладеете и да ги запомните. Те са за ваша полза и чрез тях монаси и монахини, мъже и жени миряни последователи могат да живеят охранявани, защитени, невредими и спокойни.'

Така казал Благословеният. И монасите се възхитили и зарадвали на думите му.

⁵³⁴ – Странно разнороден списък, включващ известни богове и мъдреци – ясно предназначен да покаже влиянието на Буда. Рис Дейвис дава пълни справки.

33 Сангити Сутта: Напяването заедно

1.1. **ТОВА СЪМ ЧУЛ.** Веднъж Благословеният обикалял в страната Мала с голяма Санга от около петстотин монаси. Пристигайки в Пава, столицата на Маллите, той отседнал в манговата горичка на ковача Чунда.

1.2. По това време, наскоро била построена нова зала за събрания на Маллите от Пава, наречена Уббатака, която все още не била заета от нито един аскет или брамин, или дори от някое човешко същество. Като чули, че Благословеният е отседнал в манговата горичка на Чунда, Маллите от Пава отишли да го видят. След като го поздравили, те седнали отстрани и казали: 'Благословени, Маллите от Пава наскоро построиха нова зала за срещи, наречена Уббатака, и тя все още не е била заета от аскет или брамин, или дори от някое човешко същество. Нека Благословеният да я използва пръв! Ако го направи, това ще бъде за трайното благо и щастие на Маллите от Пава.' И Благословеният се съгласил с мълчание.

1.3. Забелязвайки съгласието му, Маллите станали, поздравили го, преминали вдясно от него и отишли в залата за срещи. Те постлали навсякъде постелки, подредили места за сядане, поставили гърне с вода и маслена лампа и след това, като се върнали при Благословения, го поздравили, седнали отстрани и предали какво са направили, като казали: 'Когато Благословеният е готов, нека заповяда.'

1.4. Тогава Благословеният се облякъл, взел своята роба и купа и отишъл в залата за събрания със своите монаси. Там, той измил краката си, влязъл в залата и седнал срещу централната колона, обърнат на изток. Монасите, като измили краката си, влезли в залата и седнали покрай западната стена с лице на изток, с Благословения пред себе си. Маллите от Пава измили краката си, влезли в залата и седнали покрай източната стена с лице на запад, с Благословения пред себе си. Тогава Благословеният говорил на Маллите за Дамма до късно през нощта, като ги инструктирал, подтиквал, пробуждал и окуражавал. След това той ги отпратил, казвайки: 'Васетти, нощта отмина. Сега направете както сметнете за добре.'

'Добре, Благородни', отговорили Маллите. И те станали, поздравили Благословения и излезли, държейки го отдясната си страна.

1.5. Веднага щом Маллите си отишли, Благословеният, оглеждайки монасите, седнали мълчаливо наоколо, казал на Почитаемия Сарипутта: 'Монасите са без леност и апатия,⁵³⁵ Сарипутта. Помисли за беседа за Дамма, която да изнесеш пред тях. Боли ме гърба, искам да го изтегна.'

'Добре Благородни', отвърнал Сарипутта. Тогава Благословения, като сгънал връхната си роба си на четири, легнал на дясната си страна в лъвска поза, с единия крак върху другия, осъзнат и ясно разбираещ, и отбелязал времето за ставане.

1.6. По това време Ниганта Натапутта току-що бил починал в Пава. И при смъртта му нигантите били разделени на две групи, каращи се и спорещи ... (като сутта 29, стих 1). Човек би си помислил, че са решили да се избиват един друг. Дори миряните, облечени в бели дрехи, били отвратени, когато видели, че тяхната доктрина и дисциплина са толкова зле провъзгласени, ... провъзгласени от човек, който не е напълно просветлен и вече без неговата подкрепа, без арбитър.

1.7. Тогава почитаемият Сарипутта се обърнал към монасите, като се позовал на тази ситуация, и казал: 'Толкова зле провъзгласени били тяхното учение и дисциплина, толкова непоучително показани и толкова неефективни за успокояване на страстите, като провъзгласени от човек, който не е напълно просветлен. Но, приятели, тази Дамма е добре провъзгласена от Благословения, Напълно просветления. Така, ние всички трябва да я рецитираме заедно⁵³⁶ без разногласия, така че този свят живот да може да бъде траен и утвърден за дълго време, така че да бъде за благополучието и щастието на множеството, от

⁵³⁵ – Третата от петте пречки (по-долу, 2.1 (6)).

⁵³⁶ – Както е предложено в ДН 29.17

състрадание към света, за ползите, благополучието и щастието на божества и хора. А коя е тази Дамма, която е добре провъзгласена от Благословения ... ?

Има едно нещо, което беше свършено провъзгласено от Благословения, който знае и вижда, напълно просветленият Буда. Така че всички трябва да рецитираме заедно ... за благо, благополучието и щастието на божествата и хората.

1.8. 'Кое е това едно нещо? (*еко даммо*).

(1) 'Всички същества се поддържат чрез хранене (*ахараттитика*).

(2) 'Всички същества се поддържат от условия (*санкараттитика*).'

1.9. 'Има [набор от] две неща, които са били свършено провъзгласени от Благословения ... Кой са те?

(1) 'Ум и тяло (*наман ча рупан ча*).

(2) 'Невежество и жажда за съществуване (*авидджа ча баватанха ча*).

(3) 'Вяра в [продължаващото] съществуване и вяра в несъществуване (*бава-дитти ча вибава-дитти ча*).

(4) 'Липса на морален срам и липса на морален страх (*ахирикан ча аоттапан ча*).

(5) 'Морален срам и морален страх (*хири ча оттапан ча*).

(6) 'Да си труден за увещание и да имаш лоши приятели (*довачассата ча папамиттата ча*).

(7) 'Да си лесен за увещание и да имаш добри приятели. (*совачассата ча калянамиттата ча*).

(8) 'Умение за [познаване] на простъпките и [процедурата за] реабилитация от тях (*апатти-кусалата ча апатти-вуттана-кусалата ча*).

(9) 'Умение за навлизане и излизане от [*джана*] (*саманаттикусалата ча саманатти-вуттана-кусалата ча*).

(10) 'Умение за [познаване] на [осемнадесетте] елемента и обръщане на внимание на тях (*дату-кусалата ча манасикара-кусалата ча*).

(11) 'Умение за [познаване] на [дванадесетте] сетивни сфери (*аятана-кусалата ча*) и зависимия произход.

(12) 'Умение за [знаене] кои са причини и кои не (*тана-кусалата ча аттана-кусалата ча*)

(13) 'Прямотост и скромност (*адджаван ча ладджаван ча*).

(14) 'Търпение и благост (*канти ча сораччан ча*).

(15) 'Нежна реч и учтивост (*санкалян ча патисантаро ча*).

(16) 'Невередимост и чистота (*авихимса ча сочеиян ча*).

(17) 'Липса на осъзнатост и на ясно разбиране (*муттасаччан ча асампаджаньян ча*).

(18) 'Осъзнатост и ясно разбиране (*сати ча сампаджаньян ча*).

(19) 'Неохранявани сетивни порти и невъздържаност в храненето (*индрийесу агуттадварата ча боджане аматтаннута ча*).

(20) 'Охранявани сетивни порти и съдържаност в храненето (... *гуттадварата ... маттаннута*).

(21) 'Способности за размисъл и умствено развитие (*патисанкана-балан ча бавана-балан ча*).

(22) 'Силите на осъзнатостта и концентрацията (*сати-балан ча самаади-балан ча*).

(23) 'Спокойствие и прозрение (*самато ча випассана ча*).

(24) 'Знакът на спокойствието и хващането на знака (*самата-нимиттан ча паггаха-нимиттан ча*).

(25) 'Усилие и неразсейване (*паггахо ча авикеппо ча*).

(26) 'Постигане на морал и [правилен] възглед (*сиила-сампада ча дитти-сампада ча*).

(27) 'Провал на морала и възгледа (*сиила-випатти ча дитти-випатти ча*).

(28) 'Чистота на морала и възгледа (*сиила-висудди ча дитти-висудди ча*).

(29) 'Чистота на възгледа и усилията за постигането му (*дитти-висудди ко пана ятта диттисса ча паданам*).

(30) 'Да бъдеш подтикнат към чувство за неотложност от това, което би трябвало да го движи, и систематичното усилие на човек, който е така подтикнат (*самвего ча самведжанийесу танесе самвиггасса ча йонисо паданам*).

(31) 'Да не се задоволява с благотворни действия и да не спира да опитва (*асантуттита ча кусалесу даммесу аппатив анита ча паданасмим*).

(32) 'Познание и освобождение (*видджа ча вимутти ча*).

(33) 'Знание за унищожаването [на замърсяванията] и за [тяхното] неповторение (*кайе ниням анупадае ням*).

'Това са [наборите от] две неща, които бяха свършено провъзгласени от Благословения ... Така че всички трябва да ги рецитираме заедно ... '

1.10. 'Има [набор от] три неща ... Кои са те?

(1) 'Три неблагоприятни корена: алчност, омраза, заблуда (*лобхо акусала-мулам, досо акусала-мулам, мохо акусала-мулам*).

(2) 'Три благоприятни корена: не-алчност, не-омраза, не-заблуда (*алобхо ...*).

(3) 'Три вида неправилно поведение: с тялото, речта и ума (*кая-дуччаритам, вачи-дуччаритам, манодуччаритам*).

(4) 'Три вида правилно поведение: с тялото, речта и ума (*каясуччаритам ...*).

(5) 'Три вида неблагоприятни мисли (*акусала-витака*): за сетивност, за вражда, за жестокост (*кама-витака, виапада-витака, вихимса-витака*).

(6) 'Три вида неблагоприятни мисли: за отказ (*некамма-витака*), за липса на вражда, за липса на жестокост.

(7) 'Три вида неблагоприятна мотивация (*санкаппа*): чрез сетивност, вражда, жестокост.

(8) 'Три вида благотворна мотивация: чрез отказ (*некамма*), липса на вражда, липса на жестокост.

(9) 'Три вида неблагоприятно възприятие (*саннья*): на сетивност, на вражда, на жестокост.

(10) 'Три вида благотворно възприятие: на отказ, на не-вражда, на не-жестокост.

(11) 'Три неблагоприятни елемента (*датуйо*): сетивност, вражда, жестокост.

(12) 'Три благотворни елемента: отказ, липса на вражда, липса на жестокост.

(13) 'Още три елемента: елементът на сетивното желание, елементът на формата, елементът без форма (*кама-дату, руна-дату, аруна-дату*).

(14) 'Още три елемента: елементът на формата, елементът без форма, елементът на прекратяването⁵³⁷ (*руна-дату, аруна-дату, нирода-дату*).

(15) 'Още три елемента: нисшият елемент, средният елемент, възвишеният елемент (*ниня дату, маджима дату, панита дату*).

(16) 'Три вида жажда: сетивна жажда, жажда за съществуване, жажда за несъществуване (*кама-танха, бава-танха, вибава-танха*).

(17) 'Още три вида жажда: жажда за [света на] сетивните желания, за [света на] формата, за безформения [свят] (*кама-танха, руна-танха, аруна-танха*).

(18) 'Още три вида жажда: за [света на] формата, за безформения [свят], за прекратяване (що се отнася до (14)).

(19) 'Три окови (*самйоджани*): на вяра относно 'аз'-а, на съмнение, на привързаност към обреди и ритуали (*саккая-дитти, вичикичча, сишлаббата-парамасо*).

(20) 'Три опетнявания (*асава*): на сетивното желание, на съществуването, на невежеството (*каммасаво, бавасаво, авидджасаво*).

(21) 'Три вида съществуване: [в света] на сетивно-желание, във форма, в безформения свят (*кама-баво, руна-баво, аруна-баво*).

(22) 'Три търсения: за сетивни желания, за съществуване, за свят живот (*камесана, бавесана, брахмачарийесана*).

⁵³⁷ – Обърнете внимание на припокриването с предишните три, които представляват "Трите свята". Тук имаме двата "висши свята" и отвъд-светския (*локуттара*), наричан тук "прекратяване" (както в Третата благородна истина).

(23) Три форми на самомнение: "Аз съм по-добър от ... ", "Аз съм равен на ... ", "Аз съм по-лош от ... " ("*сеио ам асмити*" вида, "*садисо ам асмити*" вида, "*хино ам асмити*" вида).

(24) Три времена: минало, бъдеще, настояще (*атито адда, анагато адда, паччуппанно адда*).

(25) Три крайности (*анта*): идентичност, произход на идентичността и прекратяване на идентичността. (*саккая анто, саккая-самудайо анто, саккая-ниродо анто*).

(26) Три усещания: приятно, болезнено, неутрално (*сукка ведана, дукка ведана, адуккам-асука ведана*).

(27) Три вида страдание: като болка, като присъщо на формациите, поради промяна (*дукка-дукката, санкара-дукката, випаринама-дукката*).

(28) Три натрупвания: зло с фиксиран резултат,⁵³⁸ добро с фиксиран резултат,⁵³⁹ неопределено (*миччатта-ниято раси, самматта-ниято раси, аниято-раси*).

(29) Три замъглявания (*тама*): Човек се колебае (*канкати*), двоуми се (*вичикиччати*), не е решителен (*надимуччати*), не е сигурен (*на сампасидати*) относно миналото, бъдещето, настоящето.

(30) Три неща, от които Татаагата няма нужда да се пази: Татаагата е свършено чист в телесно поведение, в речта и в мислите си (*парисудда-кая-самачаро, парисудда-вачи-самачаро, парисудда-mano-самачаро*). Няма злодеяние на тялото, речта или мисълта, което той трябва да скрие, за да не чуе някой за него.

(31) Три препятствия: страст, омраза, заблуда (*раго кинчанам, доса кинчанам, мохо кинчанам*).

(32) Три огъня: страст, омраза, заблуда (*рагагги, досагги, мохагги*).

(33) 'Още три огъня: огънят на онези, които трябва да бъдат почитани, на стопанина, на онези, които заслужават дарения⁵⁴⁰ (*ахунейягги, гахапатагги, даккинейягги*).

(34) Тройна класификация на материята: видима и съпротивляваща се, невидима и съпротивляваща се, невидима и несъпротивляваща се⁵⁴¹ (*сандассана-саппатигам рупам, анидассана-саппатигам рупам, анидассана-аппатигам рупам*).

(35) Три вида кармично формиране:⁵⁴² похвално, непохвално, невъзмутимо⁵⁴³ (*пуннабисанкаро, апуннабисанкаро, аненджабисанкаро*).

(36) Три личности: трениращ, такъв който е отвъд тренировката, такъв, който не е нито едното, нито другото (*секко пуггало, асекко пуггало, н'ева секко насекко пуггало*).

(37) Трима старейшини: старейшина по рождение, в Дамма, по определение (*джати-теро, дамма-теро, саммути-теро*).

(38) Три основания, бази на заслуги: тази на даряването, на морала, на медитацията (*данамаям пуння-кирия-ватту, силамаям пуння-кирия-ватту, бааванаям пуння-кирия-ватту*).

(39) Три основания за порицание: въз основа на видяното, чутото, подозираното (*диттена, сутена, парисанкая*).

(40) Три вида прераждане в сферата на сетивното желание (*камупапаттийо*):⁵⁴⁴ Има същества, които желаят това, което им се представя (*паччуппаттита-кама*), и са в плен на това желание, като човешки същества, някои божества и някои в състояние на мъка. Има същества, които желаят това, което са създали (*ниммита-кама*), ... като божествата, които се радват на собственото си творение (*Нимманарати*.) Има същества, които се радват на

⁵³⁸ – Някои простъпки (като отцеубийството, срв. ДН 2.100) имат фиксиран резултат, който не може да бъде избегнат.

⁵³⁹ – Когато първият пътен момент (или влизане в потока) бъде постигнат, напредъкът е неизбежен и връщането назад към "състояния на мъка" е невъзможно.

⁵⁴⁰ – Т.е. религиозни учители (вж. ДН 31.29).

⁵⁴¹ – Това се отнася за "много фина материя".

⁵⁴² – "Те комбинират съвместно съществуващи състояния и (техните) бъдещи състояния на плод" (ДА).

⁵⁴³ – Това се отнася за прераждане в Безформения свят.

⁵⁴⁴ – Това са всички сфери от адовете до небето на божествата *паранимита-васаваитти*. (Виж Въведение).

творенията на другите, ... като божествата, които имат власт над творението на другите (*Параниммита-Васавати*).

(41) 'Три щастливи прераждания (*суккупанаттийо*):⁵⁴⁵ Има същества, които, след като непрекъснато са създавали щастие, сега живеят в щастие, като божествата от групата Брахма. Има същества, които преливат от щастие, напоени с него, пълни с него, потопени в него, така че от време на време възкликват: "О, какво блаженство!" като Сияйните божества (*Абассара*). Има същества ... потопени в щастие, които, върховно блажени, изпитват само съвършено щастие, като божествата, изпълнени със слава. (*Субакиння*).

(42) 'Три вида мъдрост: на трениращия, на този който е отвъд тренировката, на този, който не е нито едното, нито другото (като (36)).

(43) 'Още три вида мъдрост: основана на мисъл, на учене [чуто], на умствено развитие [медитация] (*чинтамая пання, суттамая пання, бааванамая пання*).

(44) 'Три въоръжения⁵⁴⁶ (*авудани*): това, което човек е научил, непривързаност, мъдрост (*суттавудам, навивекавудам, паннявудам*).

(45) 'Три способности:⁵⁴⁷ на знанието, че човек ще знае неизвестното, на най-високото знание, на този, който знае (*ананнатам-нассамитиндриям, анниндриям, анната-в-индриям*).

(46) 'Три очи: плътското око, божественото око, окото на мъдростта⁵⁴⁸ (*мамса-чакку, дибба-чакку, пання-чакку*).

(47) 'Три вида тренировка: във висш морал, висша мисъл, висша мъдрост (*аддисила-сикка, адиичитта-сикка, аддипанния-сикка*).

(48) 'Три вида развитие: на физическа издръжливост, на ума, на мъдростта (*кая-бавана, читта-бавана, пання-бавана*).

(49) 'Три "ненадминати": на визията, на практиката, на освобождението (*дассанануттариям, патипадануттариям, вимуттануттариям*).

(50) 'Три вида концентрация:⁵⁴⁹ с мислене и изследване, с обмисляне без изследване, нито с мислене, нито с изследване (*савитакко савичаро самаади, авитакко вичара-матто самаади, авитакко авичаро самаади*).

(51) 'Още три вида концентрация: върху празнотата, "безобектна", безжеланна (*суннато самаади, анимитто самаади, аппанихито самаади*).

(52) 'Три вида чистота: на тялото, речта, ума (*кая-соччейям, вачи-соччейям, маносоччейям*).

(53) 'Три качества на мъдреца: по отношение на тялото, речта, ума (*кая-монейям, вачи-монейям, маносоччейям*).

(54) 'Три умения: в напредването, в регреса, в смисъла на напредването (*ая-косаллам, апая-косаллам, упая-косаллам*).

(55) 'Три опиянения: от здравето, от младостта, от живота (*арога-мадо, йоббана-мадо, дживита-мадо*).

(56) 'Три неща поставяни начело: себе си, светът, Дамма (*аттадипатейям, локадипатейям, даммадипатейям*).

(57) 'Три теми за обсъждане. Може да обсъдите миналото: "Така беше в миналото." Може да обсъдите бъдещето: "Така ще бъде в бъдещето." Или може да обсъдите настоящето: "Така е в момента."

(58) 'Три знания: за миналите животи, за смъртта и прераждането на съществата, за унищожаването на опетняванията (*пуббенивасануссати-нянам видджа, саттанам чутупапате нянам видджа, асаванам кайе нянам видджа*).

⁵⁴⁵ – Всички те са в света на формата.

⁵⁴⁶ – Начини, по които човек се "охранява".

⁵⁴⁷ – Висшите способности на навлезлия в потока и др.

⁵⁴⁸ – Това на навлезлия в потока.

⁵⁴⁹ – Различни етапи на *джана*. Разграничението, направено между първите две, изглежда отразява (по-късно) абидаммическото подразделение на първа *джана* на две.

(59) 'Три медитативни обитавания: божествено обитание, обитание на Брахма и обитание на благородните.⁵⁵⁰ (*диббо вихаро, Брахма-вихаро, арийо вихаро*).

(60) 'Три чудеса:⁵⁵¹ на психическа сила, на телепатия, на инструктирането (*идди-патихариям, адесана-патихариям, анусасани-патихариям*).

'Това са [наборите от] три неща ... Така че всички трябва да рецитираме заедно ... за ползите, благосъстоянието и щастието на божествата и хората.'

1.11. 'Има [набор от] четири неща, които са били съвършено провъзгласени от Благословения ...

(1) 'Четири основи на осъзнатостта: Тук монахът пребивава, съзерцавайки тялото като тяло, старателен, ясно разбиращ и осъзнат, оставил настрана копнежа и безпокойството за света; той пребивава съзерцавайки усещанията като усещания ... ; той пребивава съзерцавайки ума като ум ... ; той пребивава съзерцавайки умствените обекти като умствени обекти, старателен, ясно разбиращ и осъзнат, оставил настрана копнежа и безпокойството за света.

(2) 'Четири големи усилия (*саммаппадана*): Тук монахът пробужда волята си, полага усилия, раздвижва енергичността, напъга ума си и се стреми да предотврати възникването на невъзникнали зли, неблагоприятни умствени състояния. Той пробужда волята си ... и се стреми да преодолее злите неблагоприятни умствени състояния, които са се появили. Той пробужда волята си ... и се стреми да продуцира невъзникнали благоприятни умствени състояния. Той пробужда волята си ... и се стреми да поддържа възникналите благоприятни умствени състояния, да не ги остави да изчезнат, да ги доведе до по-голям растеж, до пълно съвършенство на развитието.

(3) 'Четири основи на духовната сила (*иддипада*): Тук един монах развива основата на духовна сила която притежава концентрация поради желание и волеви формации на стремеж ... концентрация поради енергичност и волеви формации на стремеж ... концентрация поради ум и волеви формации на стремеж ... концентрация поради изследване и волеви формации на стремеж.

(4) 'Четири джани: Тук един монах, откъснат от сетивните желания, откъснат от неблагоприятните умствени състояния, навлиза и пребивава в първа джана, която е с мислене и изследване, изпълнена с наслада и радост, породени от уединението. Със затихване на мисленето и изследването, чрез придобиване на вътрешно спокойствие и единство на ума, той навлиза и пребивава във втора джана, която е без мислене и изследване, изпълнена с наслада и радост, породени от концентрацията. С избледняване на насладата той пребивава в самообладание, осъзнат и ясно разбиращ, и изпитва в себе си онази радост, за която Благородните казват: "Щастлив е този, който пребивава в самообладание и осъзнатост", и той навлиза и пребивава в трета джана. Изоставил удоволствието и болката и с изчезването на предшестващата радост и тъга, той навлиза и пребивава в четвърта джана, която е отвъд удоволствието и болката и е пречистена от самообладание и осъзнатост.

(5) 'Четири концентриращи медитации (*самаади-бавана*). Тази медитация, когато се развие и разшири, води до (а) щастие тук и сега (*диттадамма-сукка*), (б) придобиване на знание и визия (*няна-дассана-патилабха*), (в) осъзнатост и ясно разбиране (*самисампаджанна*) и (г) унищожаване на опетняванията (*асаванам кая*). (а) Как тази практика води до щастие тук и сега? Тук монах практикува четирите джани. (б) Как води до придобиване на знание и визия? Тук един монах се грижи за възприемането на светлината (*алокасаннам манасикаротти*), той фиксира ума си върху възприемането на деня, през нощта като през деня, през деня като през нощта. По този начин, с чист и незамъглен ум, той развива състояние на ума, което е пълно с яркост (*саппабасам читтам*). (в) Как води до осъзнатост и ясно разбиране? Тук монахът познава усещанията, когато възникват, остават и отминават; той познава възприятията, когато възникват, остават и отминават; той познава мислите (*витакка*), когато възникват, остават и отминават. (г) Как тази практика води до

⁵⁵⁰ – Второто се отнася за *Брахмавихарите* (ДН 13), третото за *Арахантството*.

⁵⁵¹ – Виж ДН 11.3

унищожаване на опетняванията? Тук един монах пребивава в съзерцание на възникването и отминаването на петте групи на привързване (*панч'упаданаккандесу удаяббаянупасси*): "Това е материалната форма, това е нейното възникване, това е нейното отминаване; това са усещания ... ; това е възприятието ... ; това са умствените формации ... ; това е съзнанието, това е неговото възникване, това е неговото отминаване."

(6) Четири безгранични обитания. Тук монах със сърце, изпълнено с любяща доброта, прониква първо в една четвърт, след това във втора, трета и четвърта. Така той остава, разпространявайки мисълта за любяща доброта отгоре, отдолу и отстрани, навсякъде, винаги със сърце, изпълнено с любяща доброта, обилен, обширен, неизмерим, без каквато и да било враждебност и недоброжелателство. И по същия начин със състрадание, симпатизираща радост и самообладание.

(7) Четири безформени джани. Тук един монах, преминавайки изцяло отвъд телесните усещания, чрез изчезване на всяко чувство за съпротива и чрез непривличане към възприемането на разнообразието, виждайки, че пространството е безкрайно, достига и пребивава в сферата на безкрайното пространство. И преминавайки изцяло отвъд сферата на безкрайното пространство, виждайки, че съзнанието е безкрайно, той достига и пребивава в сферата на безкрайното съзнание. И преминавайки изцяло отвъд сферата на безкрайното съзнание, виждайки, че няма нищо, той достига и пребивава в сферата на празнотата. И преминавайки изцяло отвъд сферата на празнотата, той достига и пребивава в сферата на нито-възприятие-нито-не-възприятие.

(8) Четири поддържащи неща⁵⁵² (*апассенани*): Тук един монах преценява, че едно нещо трябва да се преследва, едно нещо да се изтърпи, едно да се избягва, едно да се потиска.

(9) Четири благородни традиции (*ария-вамса*). Тук монахът (а) е доволен от всяка стара роба, възхвалява такова задоволство и не се опитва да получи неправилна или неподходяща роба. Той не се безпокои, ако не получи роба, а ако получи, той не е изпълнен с алчни, слепи желаниа, а я използва, осъзнавайки [такива] опасности и мъдро осъзнавайки истинската ѝ цел. Нито пък величае себе си, че се задоволява с някоя стара роба и не омаловажава другите. И този, който е така умел, неуморен, ясно осъзнат и внимателен, е известен като монах, който е верен на древната, оригинална (*агганне*) благородна традиция. Също така, (б) монахът е доволен от всякаква дарена храна, която може да получи ... Също така, (в) монахът е доволен от всяка стара квартира ... Също така, (г) монахът обича изоставянето (*пахана*), радва се на изоставянето и обича да се развива (*бавана*), радва се на развитието, не величае себе си ... И този, който е по този начин умел, неуморен, ясно осъзнат и съзнателен, е известен като монах, който е верен на древната, оригинална благородна традиция.

(10) Четири усилия: Усилието за (а) съдържане (*самвара-паданам*), (б) изоставяне (*пахана-аданам*), (в) развитие (*бавана-паданам*), (г) запазване (*анураккана-паданам*). Какво е (а) усилието за съдържане? Тук монахът, виждайки предмет с омото, не се увлича по него като цяло или неговите детайли, стремейки се да възпре това, което може да причини зли, неблагоприятни състояния, като копнеж или скръб, да го наводнят. Така той бди над зрението и го пази (подобно е за звуци, миризми, вкусове, тактилни усещания, мисли). Какво е (б) усилието за изоставяне? Тук монахът не се съгласява с възникнала мисъл за страст, омраза, жестокост, а я изоставя, разпръсква, унищожавя, кара я да изчезне. Какво е (в) усилието за развитие? Тук монахът развива фактора на просветлението на осъзнатост, основан на уединение, изследняване и прекратяване, узряващ в пускане (*воссагга-паринамим*); той развива фактора на просветлението – изследване на състоянията, ... на енергичност, ... на възторг, ... на спокойствие, ... на концентрация, ... на самообладание, основано на уединение, изследняване и прекратяване, узряващо в пускане. Какво представлява (г) усилието за запазване? Тук монахът държи здраво в ума си благотворен обект на концентрация, който се е появил, например – скелет или труп, който е пълен с червеи, синьо-черен труп, отворен труп, подут труп.

⁵⁵² – "Основи на поведение" (Рис Дейвис).

(11) Четири познания: познание за Дамма, за това, което е в съгласие с нея (*анвайе нянам*), познание за умовете на другите (*париच्че нянам*), конвенционално познание⁵⁵³ (*саммути-нянам*).

(12) 'Още четири познания: познание за страданието, за неговия произход, за неговото прекратяване, за пътя.

(13) Четири фактора за навлизане в потока (*соттапаттиянгани*): общуване с добри хора (*сапуриса-самсева*), слушане на истинската Дамма, мъдро внимание (*йонисо манасикара*), практикуване на Дамма в нейната цялост (*дамманудамма-патипатти*).

(14) Четири характеристики на навлезлия в потока: Тук благородният последовател притежава непоколебимо доверие в Буда, така: "Благословеният е арахант, напълно просветлен, съвършен в познание и поведение, постигнал целта, познавач на света, ненадминат водач на тези, които трябва да бъдат укротени, учител на божества и хора, пробуден, благословен." (б) Той притежава непоклонима увереност в Дамма, така: "Дамма е добре обяснена от Благословения, видима тук и сега, независеща от времето, подканяща да бъде видяна, водеща до целта, разпознаваема от мъдрите чрез собствен опит." (в) Той притежава непоколебимо доверие в Санга, така: "Санга от последователи на Благословения, които са практикували добре, които са практикували целенасочено, които са практикували методично, които са практикували майсторски – с други думи, четирите вида [благородни последователи] когато са взети по двойки, когато са взети индивидуално са осем вида – това е Санга, последователите на Благословения: достойни за дарове, достойни за гостоприемство, достойни за дарения, достойни за уважение, едно несравнимо поле на заслуги за целия свят." И (г) той притежава морал, скъп за Благородните, несломен, без недостатък, неопетнен, без непоследователност, освобождаващ, възхваляван от мъдрите, непоковарен и способстващ концентрацията.

(15) Четири плода на аскетичния живот: плодовете на наливането в потока, на веднъж-завръщането се, на незавръщането, на арахантството.

(16) Четири елемента: елементът на "земя", "вода", "огън", "въздух" (*патави-дату, апо-дату, теджо-дату, вайо-дату*).

(17) Четири храни (*ахара*): "материална"⁵⁵⁴ (*кабалинкара*) храна, груба или фина; контакт – като втора; умствена воля (*маносанчетана*)⁵⁵⁵ – като трета; съзнание – като четвърта.

(18) Четири станции на съзнанието (*виньяна-ттитийо*): Съзнанието придобива опора или (а) във връзка с материалността, с материалността като обект и основа, като място за наслада, или по подобен начин по отношение на (б) усещанията, (в) възприятия или (г) умствени формации и там расте, увеличава се и процъфтява.

(19) Четири начина да се заблуди (*агата-гаманани*): Човек се заблуждава чрез желание (*канда*), омраза, заблуда, страх.

(20) Четири неща събуждащи жажда: Жаждата възниква в монаха поради роби, дарена храна, квартира, съществуване и несъществуване (*ити-бавабава-хету*).

(21) Четири вида напредък: (а) болезнен напредък с бавно разбиране, (б) болезнен напредък с бързо разбиране, (в) приятен напредък с бавно разбиране, (г) приятен напредък с бързо разбиране.⁵⁵⁶

(22) 'Още четири вида напредък: напредък с нетърпение (*аккама патипада*), (б) търпелив напредък (*кама патипада*), (в) контролиран напредък (*дама патипада*), (г) спокоен напредък (*сама патипада*).⁵⁵⁷

(23) Четири начина на Дамма:⁵⁵⁸ (а) без копнеж, (б) без вражда, (в) с правилна осъзнатост, (г) с правилна концентрация.

⁵⁵³ – Знанието от гледна точка на конвенционалната истина.

⁵⁵⁴ – Обикновено това означава обичайна човешка храна.

⁵⁵⁵ – Тази воля = *камма*.

⁵⁵⁶ – Виж ДН 28.10.

⁵⁵⁷ – Чрез развиване на *самаади*.

(24) Четири начина за предприемане на Дамма: Има начин, който е (а) болезнен в настоящето и носи болезнени бъдещи резултати (*дукка-випакам*), (б) болезнен в настоящето и носи приятни бъдещи резултати (*сукка-випакам*), (в) приятен в настоящето и носи болезнени бъдещи резултати и (г) приятен в настоящето и носи приятни бъдещи резултати.

(25) Четири раздела на Дамма: морал, концентрация, мъдрост, освобождение.

(26) Четири сили: енергичност, осъзнатост, концентрация, мъдрост.

(27) Четири вида решителност (*аддиттанани*): [да спечелиш] (а) мъдрост, (б) истина (*сачча*),⁵⁵⁹ (в) отказ (*чага*), (г) спокойствие (*упасама*).

(28) Четири начина за отговор на въпросите: въпрос на който (а) трябва да се отговори директно (*екамса-вякаранийо панхо*), (б) който изисква обяснение (*вибадджа-вякаранийо панхо*), (в) който изисква контра въпрос (*патипучча-вякаранийо панхо*), (г) който да се остави настрана (*тапаныйо панха*).

(29) Четири вида камма: Има (а) черна камма с черен резултат (*канха-випакам*), (б) светла камма със светъл резултат (*сукка-випакам*), (в) черно-светла камма с черно-светъл резултат (*канха-сукка випакам*), (г) камма, която не е нито черна, нито светла (*аканхам-асуккам*), с нито черен, нито светъл резултат, което води до унищожаване на камма.⁵⁶⁰

(30) Четири неща, които трябва да бъдат осъзнати чрез виждане (*саччикарания дамма*): (а) предишни животи, които да бъдат осъзнати чрез припомняне (*сатия*),⁵⁶¹ (б) отминаване и прераждане, които да бъдат осъзнати с [божественото] око, (в) осемте избавления, които трябва да бъдат реализирани с менталното тяло (*кайена*), (г) унищожаването на замърсяванията, което трябва да бъде постигнато чрез мъдрост.

(31) Четири потопа (*огга*): сетивност, съществувате, [неправилни] възгледи, невежество.

(32) Четири окови (*йога*) (= (31)).

(33) Четири "откъсвания" (*висамйого*): от сетивност, съществуване, възгледи, невежество.

(34) Четири връзки (*ганта*): телесна връзка (*кая-ганта*) на копнеж (*абидджа*), зложелание (*ванада*), привързаност към обреди и ритуали (*силаббата-парамаса*), догматичен фанатизъм (*идам-саччабинивеса*).

(35) Четири привързвания (*упаданани*): към сетивността, към възгледите (*дитти*), към правила и ритуали (*силаббата-парамаса*), към вярата в егото (*аттавада*).

(36) Четири вида размножаване: от яйце, от утроба, от влага, спонтанно прераждане (*опапатика-йони*).

(37) Четири начина за слизане в утробата: (а) човек се спуска в утробата на майката без да знае, остава там без да знае и я напуска без да знае; (б) човек влиза в утробата със съзнание, остава там без да знае и я напуска без да знае; (в) човек влиза в утробата със съзнание, остава там със съзнание и я напуска без да знае; (г) човек влиза в утробата, знаейки, остава там знаейки и я напуска знаейки (като сутта 28, стих 5).

(38) Четири начина за придобиване на нова личност⁵⁶² (*аттабава-патилабба*): Има придобиване на личност, което е предизвикано от (а) собствената воля, а не чуждата воля, (б) волята на друг, а не от собствената, (в) както предизвикано от собствената воля, така и от чуждата воля, (г) нито от собствената воля, нито от чуждата воля.

(39) Четири пречиствания на даренията (*даккина-висуддийо*): има пречистено дарение (а) от дарителя, но не и от получателя, (б) от получателя, но не и от дарителя, (в) нито от дарителя, нито от получателя, (г) както от дарителя, така и от получателя.

(40) Четири основи на симпатията (*самгаха-ваттунни*); щедрост, приятна реч, добро поведение и безпристрастност.

⁵⁵⁸ – Дамма-падани. Формално това е множественото число на *Даммапада*, заглавието на може би най-известното будистко писание, но се озаглавява като "Раздели на Дамма".

⁵⁵⁹ – Истина, т.е. осъзнаване на "нещата такива, каквито са в действителност".

⁵⁶⁰ – Камма, която води до просветление, когато вече няма да се създава камма.

⁵⁶¹ – Тук *сати* може би се използва в по-старото си, случайно значение на "памет", а не на внимание.

⁵⁶² – Бел. от преводача на бълг.: Бикку Суджато превежда: "Четири вида прераждане."

- (41) 'Четири неблагородни начина на говорене: лъжа, клевета, оскърбление, празни клюки.
- (42) 'Четири благородни начина на говорене: въздържане от лъжа, клевета, оскърбление, празни клюки.
- (43) 'Още четири неблагородни начина на говорене: твърдят, че са видели, чули, усетили (*мута*), познали това, което не са видели, чули, усетили, познали.
- (44) 'Още четири благородни начина на реч: заявяване, че човек не е видял, чул, усетил, познал това, което не е видял, чул, усетил, познал.
- (45) 'Още четири неблагородни начина на реч: твърдение, че не е видял, чул, усетил, знаел това, което е видял, чул, усетил, познал.
- (46) 'Още четири благородни начина на реч: заявявайки, че човек е видял, чул, усетил, познал това, което е видял, чул, усетил, познал.
- (47) 'Четири личности: Тук определен човек (а) измъчва себе си (*аттан-тапо хоти*), отдава се на самоизмъчване, (б) измъчва другите (*паран-тапо хоти*), ... (в) измъчва себе си и другите, ... (г) не измъчва нито себе си, нито другите ... По този начин той пребивава в този живот без копнеж, освободен (*ниббутто*), охладен, наслаждаващ се на блаженство, станал като Брахма (*брахма-бутена*).
- (48) 'Още четири личности: Тук животът на човека е от ползи (а) за него, но не и за другите, (б) за другите, но не за него, (в) нито за него, нито за другите, (г) както за него, така и за другите.
- (49) 'Още четири личности: (а) живеещи в тъмнина и обвързани с тъмнината (*тамо тамапараяна*), (в) живеещи в тъмнина и обвързани със светлината (*тамо джотипараяна*), (в) живеещи в светлината и обвързани с тъмнината, (г) живеещи в светлината и обвързани със светлината.
- (50) 'Още четири личности: (а) непоклатимият аскет (*саманам-ачало*), (б) аскетът на "синия лотос", (в) аскетът на "белия лотос", (г) фино-съвършеният аскет (*самана-суккумало*).⁵⁶³
- 'Това са [наборите от] четири неща, които са били съвършено провъзгласени от Благословения ... Така че ние всички трябва да ги рецитираме заедно ... за ползите, благоденствието и щастието на божествата и хората.

[Край на първата рецитационна част]

2.1. Има [комплекти от] пет съвършено провъзгласени неща ...

- (1) 'Пет групи: тяло, усещания, възприятия, умствени формации, съзнание.
- (2) 'Пет групи на привързване (*панчупадана-канда*) (като (1)).
- (3) 'Пет направления на сетивното желание (*панча кама-гуна*): гледка, видяна от окоето, звук, чут от ухото, миризма, помирисана от носа, вкус, вкусен от езика, осезаем обект, усетен от тялото като желан, привлекателен, хубав, очарователен, свързан с похот и възбуждащ страст.
- (4) 'Пет [следсмъртни] съдби (*гатийо*): ад (*нирайо*), животинско прераждане (*тираччана-йони*), сфера на гладните призраци (*нета*), човечество, свят на божества.
- (5) 'Пет вида недоволство (*маччарияни*):⁵⁶⁴ по отношение на жилище, семейства, придобивки, красота (*ванна*), Дамма.
- (6) 'Пет пречки: сетивност (*камаччанда*), зложелание (*вяпада*), леност и апатия (*тина-мидда*), безпокойство и вълнение (*уддачча-куккучча*), скептично съмнение (*вичикичча*).
- (7) 'Пет по-ниски окови: вяра в "аз" (*саккая-дитти*), съмнение, привързаност към обреди и ритуали (*силаббата-парамаса*), сетивност, зложелание.

⁵⁶³ – Предполага се, че тези любопитни обозначения се отнасят съответно за навлезлия в потока, веднъж-завръщащият се, незавръщащият се и *араханта*.

⁵⁶⁴ – Недостатъци свързани с неохота в монаха.

(8) Пет висши окови: жажда за света на формата (*рупарага*), копнеж за безформения свят (*арупа-рага*), самомнение (*мана*), безпокойство (*уддачча*), невежество.

(9) Пет правила за обучение (*сиккападани*): въздържане от отнемане на живот, от взимане на това, което не е дадено, от сексуално неправомерно поведение, от лъжлива реч, от силна напитка и опиати, причиняващи небрежност (*сура-мераямадджа-памддаттана*).

(10) Пет невъзможни неща: Арахантът не е в състояние (а) умишлено да отнеме живота на живо същество; (б) да вземе това, което не е дадено, това което представлява кражба; (в) да извърши полов акт; (г) да изрече умишлена лъжа; (д) да натрупва провизии за сетивно удоволствие, както е правил преди в домашния живот (като сутта 29, стих 26).

(11) Пет вида загуба (*вясанани*): Загуба на роднини, богатство, здраве, морал, [правилен] възглед. Никое същество не изпада в злощастно състояние, състояние на ад ... след смъртта поради загуба или роднини, богатство или здраве; но съществата изпадат в такива състояния чрез загуба на морал и на правилен възглед.

(12) Пет вида придобивки (*сампада*): ползи от роднини, богатство, здраве, морал, [правилен] възглед. Никакви същества не се издигат в щастливо, райско състояние след смъртта поради придобиване на роднини, богатство или здраве; но съществата се прераждат в такива състояния поради придобиване на морал и на правилен възглед.

(13) Пет опасности за неморалното чрез отпадане от морала: (като сутта 16, стих 1.23).

(14) Пет ползи за морала чрез запазване на морала: (като сутта 16, стих 1.24).

(15) Пет точки, които трябва да се имат предвид от монах, който иска да укори друг: (а) ще говоря в подходящия момент, а не в неправилен момент, (б) ще кажа истината, а не това, което е лъжа, (в) ще говоря внимателно, не грубо, (г) ще говоря за негово добро, не за негова вреда, (д) ще говоря с любов в сърцето си, а не с вражда.

(16) Пет фактора на усилие: Тук монахът (а) има вяра, доверявайки се на просветлението на Татаагата: "Благословеният е арахант, напълно просветлен Буда ... " (като сутта 3, стих 1.2), (б) е в добро здраве, страда малко от страдания или болести, има добро храносмилане, което не е нито прекалено хладно, нито твърде горещо, а със средна температура, подходяща за усилие, (в) не е измамник или лъжлив, представяйки се за такъв, какъвто е в действителност на своя учител или на мъдрия сред своите спътници в светия живот, (г) поддържа енергията си постоянно раздвижена за изоставяне на неблагоприятните състояния и пробуждане на благотворни състояния и е непоколебим, твърд в напредването и упорството за благотворни състояния, (д) той е човек на мъдростта, надарен с мъдрост относно възникването и отминаването, с благородното проникване, което води до пълното унищожаване на страданието.

(17) Пет чисти обители (*суддаваца*):⁵⁶⁵ Авиха, Безметежна (*Аманна*), Ясно видима (*Судасса*), Прозорлива (*Судаси*), Несравнима (*Аканитта*).

(18) Пет вида незавръщащи се (*анагами*): "достигащ ниббана в интервала", "достигащ ниббана при приземяване", "достигащ ниббана без усилие", "достига ниббана с усилие", "отправлящ се към сферата Аканитта".

(19) Пет вида умствено безплодие. Първо, един монах има съмнения относно Учителя. Той е несигурен, нерешителен и му липсва увереност. Тъй като това е така, умът му не е склонен към проникателност, отдаденост, постоянство и усилие. Това е първият вид умствена безплодие. Освен това монахът има съмнения относно Учението ... относно Санга ... относно тренировката ... Той е ядосан и разстроен от своите духовни спътници, негодуващ и изолиран. Тъй като това е така, умът му не е склонен към проникателност, отдаденост, постоянство и усилие.

(20) Пет умствени окови (*четасо винибанда*):⁵⁶⁶ Тук монахът не се е отървал от страстта, желанието, любовта, копнежа (*типаса*), треската, жаждата (*танха*) (а) за сетивни желания (*каме*): по този начин умът му не е склонен към проникателност, отдаденост, постоянство и усилие; (б) за тялото (*кайе*), ... (в) за физически обекти (*рупе*), ... или (г) след като е ял

⁵⁶⁵ – Сфери, обитавани от незавръщащите се, които достигат до ниббана директно от там.

⁵⁶⁶ – Виж също МН 12.

толкова, колкото коремът му може да побере, той се оставя на удоволствието на лежане, на контакт, на леност; или (д) той практикува светия живот в името на това да стане член на някое тяло на божествата (*дева-никая*), мислейки си: "Чрез тези ритуали или тази дисциплина, тази аскеза или този свят живот аз ще стана един от божествата, големи или малки." Така умът му не е склонен към старание, отдаденост, постоянство и усилие.

(21) 'Пет способности (*индрияни*): способността на окото, ухото, носа, езика, тялото.

(22) 'Още пет способности: приятно [телесно] усещане (*сукка*), болка (*дукка*), радост (*соманасса*), тъга (*доманасса*), самообладание (*упекка*).

(23) 'Още пет способности: вяра (*садда*), енергичност, осъзнатост, концентрация, мъдрост.

(24) 'Пет елемента, водещи до освобождение (*ниссарания датуйо*): (а) Тук, когато един монах обмисля сетивни желания, умът му не скача напред и не намира удовлетворение в тях, не се фиксира върху тях или не се освобождава с тях, но когато обмисля отказа умът скача напред, изпитва удовлетворение от него, фиксира се върху него и се освобождава с него. И умът става добре настроен, добре развит, добре издигнат, добре освободен и отделен от сетивните желания. И по този начин той се освобождава от опетняванията (*асава*), мъките и треските, които възникват от сетивните желания, и той не изпитва това [сетивно] усещане. Това се нарича освобождаване от сетивни желания. И същото се отнася за (б) зложелание, (в) жестокост, (г) форми (*рупа*), (д) идентичност (*саккая*).

(25) 'Пет основи на освобождение (*вимуттаятанани*): Тук (а) Учителят или уважаван съпоследовател учи монаха на Дамма. И докато получава учението, той схваща и духа, и буквата на учението. При това в него се поражда радост и от тази радост, наслада (*пити*); и от тази наслада сетивата му се успокояват, той изпитва щастие (*суккам*) като резултат и с това щастие умът му се установява;⁵⁶⁷ (б) той не го е чувал по този начин, но в процеса на преподаване на Дамма на другите той го е научи наизуст, както го е чул; или (в) докато рецитира Дамма ... ; или (г) ... когато той насочва ума си върху Дамма, мисли и размишлява върху нея и концентрира вниманието си върху нея (*анупеккати*); или (д) когато правилно е схванал някакъв знак на концентрацията (*самаади-нимиттам*), обмислил го е добре, насочил е ума си към него (*супадаритам*) и е проникнал добре в него с мъдрост (*суппативиддам панная*). При това в него се поражда радост и от тази радост – наслада; и от тази наслада неговите сетива се успокояват, той чувства щастие като резултат и с това щастие неговият ум се установява.

(26) 'Пет възприятия, определящи узряването на освобождението: възприятието за непостоянство (*аничча-санья*), за страдание в непостоянството (*аничче дукка-санья*), за безличност в страданието (*дукке анатта-санья*), за изоставяне (*пахана-санья*), за безстрастие (*вирага-санья*).

'Това са [наборите от] пет неща, които са били съвършено провъзгласени от Благословения ... '

2.2. 'Има [набор от] шест неща, които са били съвършено провъзгласени от Благословения ...

(1) 'Шест вътрешни сетивни сфери (*адджаттикани аятанани*): око, ухо, нос, език, тяло (*кааятанам*), умствена сетивна сфера (*манаятанам*).

(2) 'Шест външни сетивни сфери (*бахиранани аятанани*): зрителен обект (*рупаятанам*), звук, аромат, вкус, осезаем обект (*поттаббаятанам*), умствен обект (*даммаятанам*).

(3) 'Шест групи съзнание (*виньяна-кая*): съзнание на очите, съзнание на ушите, съзнание на носа, съзнание на езика, съзнание на тялото и съзнание на ума.

⁵⁶⁷ – "Чрез *самаади* на плода на *арахантството*" (ДА). В този контекст може би си струва да се отбележи, че в будизма, за разлика от някои небудистки употреби, *самаади* само по себе си никога не означава "освобождение" или "просветление" (РД също така заявява, че терминът *самаади* не се среща в нито един пред-будистки текст. Към неговите бележки по темата трябва да се добави, че последващото му използване в индуистките текстове за обозначаване на състоянието на просветление не е в съответствие с будистката употреба, където основното значение на концентрацията е разширено, за да обхване "медитацията" като цяло.)

(4) 'Шест групи контакт (*пасса-ка*): контакт с очите, контакт с ушите, контакт с носа, контакт с езика, контакт с тялото и контакт с ума (*mano-sampasso*).

(5) 'Шест групи усещане (*ведана-ка*): усещане, основано на контакт с очите (*чакку-сампассаджа ведана*), на контакт с ушите, с носа, с езика, с тялото и с ума.

(6) 'Шест групи възприятия (*санния-ка*): възприятие на гледки (*рупа-санния*), на звуци, на миризми, на вкусове, на докосвания, на умствени обекти (*дамма-санния*).

(7) 'Шест групи воля (*санчетана-ка*): воля, основана на гледки, звуци, миризми, вкусове, докосвания, умствени обекти.

(8) 'Шест групи копнеж (*танха-ка*): копнеж за гледки, звуци, миризми, вкусове, докосвания, умствени обекти.

(9) 'Шест вида неуважение (*агарава*): Тук монасите се държат неуважително и неучтиво към Учителя, към Дамма, към Санга, към тренировката, към старанието (*анпамаде*), към гостоприемството (*натисантаре*).

(10) 'Шест вида уважение (*гарава*): Тук монахът се държи с уважение ... (като (9)).

(11) 'Шест приятни изследвания (*соманассупавичара*):⁵⁶⁸ Когато при виждане на зрителен обект с окото, при чуване ... , помирисване ... , вкушване ... , докосване ..., познаване на умствен обект с ума, монахът изследва съответния обект, предизвикващ удоволствие.

(12) 'Шест неприятни изследвания: (като (11), но: предизвикващи неудоволствие).

(13) 'Шест безразлични изследвания: (като (11), но: предизвикващи самообладание (*упекка*)).

(14) 'Шест неща, благоприятстващи общия живот (*сарания дамма*): Докато монасите, както публично, така и насаме, проявяват любяща доброта към своите събратя в актове на тялото, речта и мисълта, ... споделят с добродетелните си събратя всичко, което получават като праведно дарение, включително съдържанието на своите купи за дарения, които те не пазят за себе си, ... спазват последователно, ненарушени и непроменени онези правила на поведение, които са неопетнени, водещи до освобождение, възхвалявани от мъдрите, неопетнени и благоприятни към концентрация и да упорстват в това със своите събратя както публично, така и насаме, ... продължават в онзи благороден възглед, който води до освобождение, до пълно унищожаване на страданието, оставайки в такова съзнание със своите събратя както публично, така и насаме (като сутта 16, стих 1.11).

(15) 'Шест корена на раздора (*вивада-мулани*): Тук (а) монахът е ядосан и носи злоба, той е неуважителен и неучтив към Учителя, Дамма и Санга и не завършва обучението си. Той подклажда раздор в Санга, което носи мъка и скръб на мнозина, със зли последствия, страдание и скръб за божествата и хората. Ако, приятели, откриете такъв корен на раздора между вас или сред другите, трябва да се стремите да се отървете именно от този корен на раздора. Ако не откриете такъв корен на раздора ... , тогава трябва да работите, за да предотвратите той да ви завладее в бъдеще. Или (б) монахът е измамен и злонамерен (*макки хоти паласи*) ... , (в) монахът е завистлив и подъл ... , (г) монахът е хитър и измамен ... , (д) монахът е пълен със зли желаня и неправилни възгледи ... , (ф) монахът е мнителен (*сандитти-парамаси*), упорит и неотстъпчив. Ако, приятели, откриете такъв корен на раздора между вас или сред другите, трябва да се стремите да се отървете именно от този корен на раздора. Ако не откриете такъв корен на раздора ... , тогава трябва да работите, за да предотвратите той да ви завладее в бъдеще.

(16) 'Шест елемента: елементът земя, вода, огън, въздух, пространство (*акаса-дату*), елементът на съзнанието (*винняна-дату*).

(17) 'Шест елемента, водещи до освобождение (*ниссарания-дату*): Тук един монах може да каже: (а) "Аз развих освобождение на сърцето (*чето-вимутти*) чрез любяща доброта (*метта*), развих я, направих я средство за придвижване и база, поддържах я, работих добре върху нея, консолидирах я и правилно я изпълнявах. И въпреки това недоброжелателството все още обзема сърцето ми." Трябва да му се каже: "Не! Не казвай

⁵⁶⁸ – "Изследвания, свързани с удоволствието" (ДА).

това! Не представяй неправилно Благословения, не е правилно да го клеветиш по този начин, защото той не би казал такова нещо! Думите ти са неоснователни и невъзможни. Ако развиеш освобождение на сърцето чрез любяща доброта, зложелание няма шанс да обхване сърцето ти. Това освобождение чрез любяща доброта е лекът за зложеланието." Или (б) той може да каже: "Развил съм освобождение на сърцето чрез състрадание (*каруна*), но въпреки това жестокостта все още обхваща сърцето ми ... " Или (в) той може да каже: "Развил съм освобождение на сърцето чрез симпатизираща радост (*мудита*), и въпреки това отвращението (*арати*) все още обхваща сърцето ми ... " Или (г) той може да каже: "Развил съм освобождение на сърцето чрез самообладание (*упекка*) и въпреки това страст (*раго*) обхваща сърцето ми." Или (д) той може да каже: "Развил съм беззнаковото освобождение на сърцето (*анимитта чето-вимутти*), и въпреки това сърцето ми все още жадува за знаци (*нимиттанусари хоти*) ... " Или (е) той може да каже: "Идеята 'аз съм' е отблъскваща за мен, не обръщам внимание на идеята 'аз съм това'. И въпреки това съмненията, несигурността и проблемите все още обхващат сърцето ми ... "

(Отговорите на всеки са като тези в (а)).

(18) 'Шест ненадминати неща (*ануттарияни*): [определени] гледки, чути неща, придобивки, обучения, форми на служба (*паричариянуттариям*), обекти на припомняне.

(19) 'Шест теми на припомняне (*анусати-ттанани*): Буда, Дамма, Санга, морал, отказ, божества.

(20) 'Шест стабилни състояния (*самата-вихара*): При виждане на обект с окото, чуване на звук ... , помириране на миризма ... , вкусване на вкус ... , докосване на осезаем обект ... или осъзнаване на умствен обект с ума, човек не е нито доволен (*сумано*), нито недоволен (*думмано*), а остава в самообладание (*упеккако*), осъзнат и ясно разбиращ.

(21) 'Шест "вида" (*абиджатию*): Тук (а) човек, роден в тъмни условия, води тъмен живот, (б) човек, роден в тъмни условия, води светъл живот, (в) човек, роден в тъмни условия, постига ниббана, която не е нито тъмна, нито светла, (г) човек, роден в светли условия, води тъмен живот, (д) човек, роден в светли условия, води светъл живот, (е) човек, роден в светли условия, постига ниббана, която не е нито тъмна, нито светла.

(22) 'Шест възприятия, водещи до проникване (*ниббеда-багия-санья*): възприятието за непостоянство, за страдание в непостоянството, за безличност в страданието, за изоставяне, за безстрастие (като сутта 33, стих 2.1 (26)) и възприятието за прекратяване (*нирода-санья*).

'Това са [наборите от] шест неща, които бяха свършено провъзгласени от Благословения ... '

2.3. 'Има [група] от седем неща които са свършено обявени от Благословения ...

(1) 'Седем благородни съкровища (*ария-данани*): вяра, морал, морален срам (*хири*), морален страх (*оттапна*), учене (*сутта*), отказ (*чага*), мъдрост.

(2) 'Седем фактора на просветлението (*самбодджанга*): осъзнатост, изследване на явленията, енергичност, възторг (*пити*), спокойствие, концентрация, самообладание.

(3) 'Седем условия за концентрация: правилен възглед, правилна мисъл, правилна реч, правилно действие, правилно препитание, правилно усилие, правилна осъзнатост.

(4) 'Седем неправилни практики (*асадамма*): Тук на един монах му липсва вяра, липсва му морален срам, липсва му морален страх, има малко знания, той е отпуснат (*кусито*), е невнимателен (*муттасати*), липсва му мъдрост.

(5) 'Седем правилни практики (*садамма*): Тук монахът има вяра, морален срам и морален страх, има много знания, пробудил е енергичност (*арадда-вирийо*), установил е осъзнатост (*упаттита-сати хоти*), притежава мъдрост.

(6) 'Седемте качества на истинския човек (*саптуриса-дамма*):⁵⁶⁹ Тук монахът е познавач на Дамма, на значенията (*аттанну*), на "ада" (*аттанну*), на умереността (*маттанну*), на точното време, на групите (*парисанну*), на лицата.

⁵⁶⁹ – Идеалният човек (Буда или *арахант*).

(7) 'Седем основания за похвала (*ниддаса-ваттуни*), Тук един монах е силно загрижен (а) да се заеме с обучението и иска да упорства в това, (б) да изучава отблизо Дамма, (в) да постигне освобождение от желанията, (г) да намери уединение, (д) да събуди енергичност, (е) да развиете осъзнатост и разграничение (*самми-непакке*), (ж) да развиете проникателно прозрение.

(8) 'Седем възприятия: възприятие за непостоянство, за не-'аз', за замърсеност (*асубасання*), за опасност, за изоставяне, за безстрастие, за прекратяване.

(9) 'Седем сили (*балани*): на вяра, енергичност, морален срам, морален страх, осъзнатост, концентрация, мъдрост.

(10) 'Седем станции на съзнание: при същества (а) различни по тяло и различни по възприятие; (б) различни по тяло и еднакви по възприятие; (в) еднакви по тяло и различни по възприятие; (г) еднакви по тяло и еднакви по възприятие; (д) които са достигнали до сферата на безкрайното пространство; (е) ... на безкрайното съзнание; (ж) ... на празнотата (като сутта 15, стих 33).

(11) 'Седем лица, достойни за дарения: освободеният в двете направления, освободеният от мъдростта, свидетелят на тялото, постигащият визия, освободеният от вярата, предано отдаденият на Дамма, предано отдаденият на вярата (като сутта 28, стих 8).

(12) 'Седем латентни склонности (*анусая*): сетивна алчност (*кама-рага*), негодувание (*патига*), възгледи, съмнение, сомнение, жажда за съществуване (*бава-рага*), невежество.

(13) 'Седем окови (*самйоджанани*): угодничество (*ануная*), негодувание, възгледи, съмнение, сомнение, жажда за съществуване (*бава-рага*), невежество.

(14) 'Седем правила за умиротворяване и уреждане на спорни въпроси, които са повдигнати: (а) процес лице в лице, (б) припомняне (*самми*), (в) умствено разстройство, (г) признание, (д) присъда с мнозинство, (е) обичаен лош характер, (ж) "покриване с трева".

'Това са [групите от] седем неща, които са били съвършено прокламирани от Благословения ... Така че ние всички трябва да ги рецитираме заедно ... за ползите, благоденствието и щастието на божествата и хората.'

[Край на втората рецитационна част]

3.1. 'Има [набори от] осем неща, съвършено провъзгласени от Благословения ...

(1) 'Осем неправилни фактора (*миччатта*): неправилен възглед, неправилен стремеж, неправилна реч, неправилно действие, неправилно препитание, неправилно усилие, неправилна осъзнатост, неправилна концентрация.

(2) 'Осем правилни фактора (*самматта*): правилен възглед, правилен стремеж, правилна реч, правилно действие, правилно препитание, правилно усилие, правилна осъзнатост, правилна концентрация.

(3) 'Осем лица, достойни за дарения: навлезлия в потока и този, който се е упражнил, за да постигне плода на навлизането в потока, веднъж-завръщащият се ... , незавръщащият се ... , арахантът и този, който е работил, за да постигне плодът на арахантството.

(4) 'Осем случая на безделие (*кусита-ваттуни*): Тук един монах (а) има работа за вършене. Той си мисли: "Имам тази работа, но ще ме измори. Ще си почина." Така той ляга и не набира достатъчно енергичност, за да довърши незавършеното, да осъществи неосъщественото, да осъзнае неосъзнатото. Или (б) той е свършил някаква работа и си мисли: "Свърших тази работа, сега съм уморен. Ще си почина." Така че той ляга ... Или (в) той трябва да тръгне на пътуване и си мисли: "Трябва да отида на това пътуване. Това ще ме умори ... " Или (г) той е бил на път ... Или (д) той отива на обиколка за дарения в село или град и не се насища с храна, независимо дали е груба или фина, и си мисли: "Отидох за дарения ... тялото ми е уморено и безполезно ... Или (е) той отива на обиколка за дарения ... и се насища ... Той си мисли: "Отидох за дарения ... и тялото ми е тежко и безполезно, сякаш съм бременна ... " ... Или (ж) той е развил някакво леко неразположение и си мисли: "Подобре да си почина ... " Или (з) той се възстановява, след като не се е възстановил дълго от

болест, и си мисли: "Моето тяло е слабо и безполезно. Ще си почина." Така той ляга и не пробужда достатъчно енергичност, за да довърши недовършеното, да осъществи неосъщественото, да осъзнае неосъзнатото.

(5) 'Осем случая за полагане на усилия (*арабба-ваттунни*): Тук един монах (а) има работа за вършене. Той си мисли: "Имам да свърша тази работа, но докато я върша, няма да ми е лесно да обърна внимание на учението на Будите. Така че ще събудя достатъчно енергичност, за да завърша незавършеното, да осъществя неосъщественото, да осъзна неосъзнатото." Или (б) той е свършил някаква работа и си мисли: "Е, свърших работата, но поради това не успях да обърна достатъчно внимание на учението на Будите. Така че ще пробудя достатъчно енергичност ... " Или (в) той трябва да тръгне на пътешествие ... Или (г) той е бил на пътешествие. Той си мисли: "Бил съм на това пътуване, но поради него не успях да обърна достатъчно внимание ... " Или (д) отива за дарения ... без да се насити ... И си мисли: "Така че тялото ми е леко и във форма. Ще пробудя енергичност ... " Или (е) той отива за дарения ... и се насища ... И си мисли: "Така че тялото ми е силно и във форма .. Ще пробудя енергичност ... " Или (ж) той има някакво леко неразположение ... и си мисли: "Това неразположение може да се влоши, така че ще пробудя енергичност ... Или (з) той се възстановява ... и си мисли: " ... може да се окаже, че болестта ще се повтори. Така че ще пробудя енергичност ... " Така той пробужда достатъчно енергичност, за да завърши незавършеното, да осъществи неосъщественото, да осъзна неосъзнатото.

(6) 'Осем основания за даряване: Човек дарява (а) след като е обидил [получателя] (*асаджжа*), човек дарява дар. (б) Човек дарява дар от страх. (в) Човек дарява дар, [мислейки]: "Той ми даде." (г) Човек дарява дар, [мислейки си]: "Той ще ми даде. " (д) Човек дарява дар, [мислейки си]: "Даряването е добро." (е) Човек дарява дар, [мислейки]: "Аз готвя; тези хора не готвят. Не е правилно аз, който готвя, да не дарявам на тези, които не готвят." (ж) Човек дарява дар, [мислейки си]: "Тъй като съм дал този дар, ще спечеля добра репутация." (з) Човек дарява дар с цел да украси и оборудва сърцето.

(7) 'Осем вида прераждане поради щедрост: Тук някой дава на аскет или брамин храна, напитки, дрехи, транспорт (*янам*), гирлянди, парфюми и мехлеми, място за спане, жилище или осветление и той се надява да получи възвръщаемост за своето дарение. Той вижда богат катии или брамин или стопанин, живеещ в пълна наслада от удоволствията на петте сетива, и си мисли: "След като умра, нека да се преродя като един от тези богати хора!" Той поставя сърцето си в тази мисъл, я фиксира и развива (*бавети*). И тази мисъл, лансирана (*вимуттам*) на такова ниско ниво (*хинe*) и не развита до по-високо ниво (*уттарин абавитам*), води до прераждане именно там. Но казвам това за морален човек, а не за неморален. Умственият стремеж на морален човек е ефективен чрез своята чистота. Или (б) той дава такива дарения и след като е чул, че божествата в кралството на Четирите велики краля живеят дълго, изглеждат добре и водят щастлив живот, той си мисли: "Нека да се преродя там!" Или той по подобен начин се стреми да се прероди в небесата на (в) Тридесет и тримата богове, (г) Яма девите, (д) Тусита девите, (е) Ниманарати девите, (ж) Паранимита-Васавати девите. И тази мисъл води до прераждане именно там ... Умственият стремеж на нравствения човек е ефективен чрез своята чистота. Или (з) той по подобен начин се стреми към прераждане в света на Брахма ... Но аз казвам това за морален човек, а не за неморален, освободен от страстта (*витарагасса*), а не за човек, който все още се владее от страстта. Умственият стремеж на [такъв] морален човек е ефективен чрез освобождаване от страстта.

(8) 'Осем събрания: събранието на катии, брамини, стопани, аскети, божества от кралството на Четирите велики краля, на Тридесет и трите бога, на Мара, на Брахмите (като сутта 16, стих 3.21).

(9) 'Осем светски условия (*лока-дамма*): ползи и загуба, слава и срам (*ясо ча аясо ча*), укор и похвала, щастие и страдание.

(10) 'Осем етапа на майсторство: (а) възприемайки формите вътрешно, човек вижда външни форми, ограничени и красиви или грозни; (б) възприемайки формите вътрешно, човек вижда външни форми, неограничени и красиви или грозни; (в) възприемайки формите

вътрешно, човек вижда външни форми, ограничени ... ; (г) невъзприемайки формите вътрешно, човек вижда външни форми, неограничени ... ; без вътрешно възприемане на форми, човек възприема форми, които са (д) сини, (е) жълти, (ж) червени, (з) бели (като сутта 16, стих 3.25-32).

(11) 'Осем освобождения: (а) притежавайки форма, човек вижда форми; (б) невъзприемайки материалните форми в себе си, човек ги вижда отвън; (в) мислейки: "Красиво е", човек става насочен към това; той навлиза (г) в сферата на безкрайното пространство; (д) ... сферата на безкрайното съзнание; (е) ... сферата на празнотата; (ж) ... сферата на нито-възприятие-нито-невъзприятие; (з) ... прекратяване на възприятие и усещане (като сутта 15, стих 35).

"Това са [наборите от] осем неща ... "

3.2. Има [набори от] девет неща ...

(1) "Девет причини за негодувание (*агата-ваттуну*): Негодуванието се подклажда от мисълта: (а) "Той ме нарани", (б) "Той ме наранява", (в) "Той ще ме наранява", (г)-(е) "Той е наранил, наранява, ще наранява някой, който ми е скъп и приятен", (ж) – (и) "Той е направил, прави, ще направи услуга на някой, който ми е омразен и неприятен."

(2) 'Девет причини за преодоляване на негодуванието (*агата-пативиная*): Негодуванието се преодолява от мисълта: (а) – (и) "Той ме нарани ... " (като (1)).

"Каква ползи би имало [да тая негодувание]?"

(3) 'Девет обители на съществата (а) Същества, различни по тяло и различни по възприятие, (б) същества, различни по тяло и еднакви по възприятие, (в) същества, еднакви по тяло и различни по възприятие, (г) същества, еднакви по тяло и еднакви по възприятие, (д) сфера на несъзнателните същества, (е) в сфера на нито-възприятие-нито-невъзприятие, (ж) същества, които са постигнали сферата на безкрайното пространство, (з) същества, които са постигнали сфера на безкрайното съзнание, (и) същества, които са достигнали до сферата на празнотата (като сутта 15, стих 33).

(4) 'Девет нещастни, неподходящи времена за водене на свят живот (*аккана асамая брахмачария-васая*): (а) Татаагата е роден в света, Арахант, напълно просветлен Буда, и се преподава Дамма, която води до спокойна и съвършена ниббана, която води до просветление, както е преподавана от Благословения, и този човек е роден в адско състояние (*нираям*), ... (б) ... сред животните, (в) ... сред претите, (г) ... сред асурите, (д) ... в дълголетна група от божества, или (е) той е роден в граничните райони сред глупави варвари, където няма достъп за монаси и монахини, или мъже и жени миряни-последователи, или (ж) той е роден в Средната страна,⁵⁷⁰ но има неправилни възгледи и изкривена визия, мислейки: "Няма нищо дадено, нищо предложено, нищо пожертвано; няма плодове или резултати от добрите и лошите дела; не съществува този свят, няма друг свят; няма майка, няма баща; няма същества които да се раждат спонтанно; няма добри и добродетелни аскети и брамини на този свят, които са осъзнали за себе си нещата чрез непосредствено познание и са прокламирали този свят и онзи свят."⁵⁷¹ или (з) ... той е роден в Средната страна, но му липсва мъдрост и е глупав, или е глух и нем и не може да разбере дали нещо е казано добре или зле; или иначе ... (и) не се е появил Татаагата ... и този човек е роден в Средната страна и е интелигентен, не е глупав, нито глух, нито тъп, и е добре способен да каже дали нещо е казано добре или е казано зле.

(5) 'Девет последователни пребивавания: [джаните и сферите на безкрайното пространство, безкрайното съзнание, празнотата, нито-възприятие-нито-не-възприятие и прекратяването на възприятие и усещане].

(6) 'Девет последователни прекратявания (*анупубба-нирода*): С постигането на първа джана, възприятията за чувственост (*камасанья*) престават; с постигането на втората джана, мисленето и размишляването спират; с постигането на третата джана, насладата (*пити*)

⁵⁷⁰ – Централната, "цивилизована" област на Индия (включително басейна на Ганг) за разлика от други по-малко благодетелствани региони

⁵⁷¹ – Думите на Аджита Кесакамбали (ДН 2.23).

престава; с постигането на четвъртата джана, вдишването и издишването престава,⁵⁷² с постигането на сферата на безкрайното пространство, възприемането на материалността престава, с постигането на сферата на безкрайното съзнание, възприемането на сферата на безкрайното пространство спира; чрез постигането на сферата на празнотата, възприемането на сферата на безкрайното съзнание престава; чрез постигането на сферата на нито-възприятие-нито-невъзприятие, възприемането на сферата на празнотата престава; с постигането на прекратяването на възприятие-и-усещане, възприятието и усещането престават.

'Това са [наборите от] девет неща ... '

3.3. 'Има [набор от] десет неща, свършено провъзгласени от Благословения ...

(1) 'Десет неща, които дават защита (*натта-карана-дамма*): Тук монахът (а) е морален, той живее съдържан със съдържаността на дисциплината, постоянен в правилното поведение, виждайки опасност и в най-малката грешка, той се придържа към правила за тренировка; (б) той е научил много и помни и запазва това, което е научил. Тези учения, които са добре провъзгласени в началото, средата и края, които в дух, така и в буква, които провъзгласяват абсолютно свършения и пречистен свят живот, той добре ги е научил, той ги помни, рецитира ги, размишлява върху тях и прониква тях с визия; (в) той е приятел, спътник и близък на добри хора; (г) той е приветлив, надарен с благодост и търпение, бързо схваща инструкциите; (д) каквито и различни задачи да се вършат за неговите събратя-монаси, той е умел, не е отпуснат, използва предвидливост при извършването им и е добър в правенето и планирането; (е) той обича Дамма и се наслаждава да я слуша, той е особено привързан към напредналата доктрина и дисциплина (*абидамме абивинайе*); (ж) той се задоволява с всякакъв вид реквизити: роби, дарена храна, квартира, лекарства при заболяване; (з) той винаги се стреми да пробуди енергичност, да се отърве от неблагоприятните състояния, да установи благотворни състояния, като неуморно и енергично се стреми да поддържа такива добри състояния и никога да не се отпуска; (и) той е осъзнат, с голяма способност за ясно припомняне на неща, направени и казани отдавна; (й) той е мъдър, с мъдро възприятие за възникване и отминаване, това благородно възприятие, което води до пълното унищожаване на страданието.

(2) 'Десет обекта за постигане на вглъбеност (*касинаятанани*): Той възприема земна касина, водна касина, огнена касина, вятърна касина, синя касина, жълта касина, червена касина, бяла касина, пространствена касина, касина на съзнанието, отгоре, отдолу, от всички страни, неразделено, неограничено.

(3) 'Десет неблагоприятни пътя на действие (*акусала-камманата*): отнемане на живот, взимане на това, което не е дадено, сексуално неправомерно поведение, лъжлива реч, клевета, груба реч, празно бърборене, алчност, злонамереност, неправилен възглед.

(4) 'Десет благотворни пътя на действие: избягване на отнемане на живот ... (и така нататък, както (3) по-горе).

(5) 'Десет благородни предразположения (*ария-васа*): Тук един монах (а) се е отървал от пет фактора, (б) притежава шест фактора, (в) е установил една охрана, (г) наблюдава четирите опори, (д) отървал се е от вярванията за индивидуалност, (е) напълно е изоставил търсенето, (ж) той е с чисти мотиви, (з) той е успокоил емоциите си,⁵⁷³ и е добре освободен (и) в сърцето и (й) чрез мъдрост. Как се е отървал от пет фактора? Тук той се е отървал от сетивността, зложеланието, леността и апатията, безпокойството и съмнението; (б) какви шест фактора притежава? Когато види обект с око, чуе звук ... , помирише миризма ... , вкуси вкус ... , докосне осезаем обект ... или познае умствен обект с ума, той не е доволен нито е недоволен, а остава спокоен, осъзнат и ясно разбиращ; (в) как е установил единствената охрана? Като охранява ума си с осъзнатост; (г) кои са четирите опори? Той преценява, че едно нещо трябва да се преследва, едно нещо да се изтърпи, едно да се избягва, едно да се потиска (като стих 1.11 (8)); (д) как се е отървал от вярванията за

⁵⁷² – Т.е. става толкова фина, че е незабележима.

⁵⁷³ – *Пассада-кая-санкаро*, където *кая* означава умствено тяло.

индивидуалност (*панунна-паччека-саччо*)? Каквито и вярвания за индивидуалност да се поддържат от мнозинството аскети и брамини, той ги е отхвърлил, изоставил, захвърлил, оставил; (е) как е такъв, който има доста изоставени търсения? Той е изоставил търсенето на сетивни желания, прераждане, свят живот; (г) как той е с чисти мотиви? Той е изоставил мислите за сетивност, злонамереност, жестокост; (з) как е такъв, който е успокоил емоциите си (*пассада-кая-санкаро хоти*)? Защото, след като се е отказал от удоволствието и болката с изчезването на предишната радост и тъга, той навлиза в състояние отвъд удоволствието и болката, което се пречиства чрез самообладание и това е четвърта джана; (и) как той е добре освободен в сърцето? Той е освободен от мисълта за алчност, омраза и заблуда; (й) как той е добре освободен от мъдростта? Той разбира: "В мен алчността, омразата и заблудата са изоставени, отсечени в корена, като палмов ствол, унищожени и неспособни да израснат отново."

(б) 'Десет качества на този които е отвъд тренировката (*асекка*): Правилният възглед на този които е отвъд тренировката, правилен стремеж; правилна реч, правилно действие, правилен начин на живот; правилно усилие, правилна осъзнатост, правилна концентрация; правилно познание (*самма-паням*), правилно освобождение (*саммавимутти*).

'Това са [наборите от] десет неща, които са били съвършено изложени от Благословения, който знае и вижда, напълно просветленият Буда. Така че ние всички трябва да ги рецитираме заедно без разногласия, така че този свят живот да може да бъде дълготраен и установен за дълго време напред, така че да бъде за благополучието и щастието на множеството, от състрадание към света, към ползи, благополучие и щастие на божествата и хората.'

3.4. И когато Благословеният се изправи, той каза на Почитаемия Сарипутта: 'Добре, добре, Сарипутта! Наистина добре провъзгласи начина на рецитиране заедно за монасите!'

Тези неща бяха казани от Почитаемия Сарипутта и Учителят ги потвърди. Монасите били възхитени и се зарадвали на думите на Почитаемия Сарипутта.

34 Даситтара Сутта: Нарастващи десетки

1.1. ТОВА СЪМ ЧУЛ.⁵⁷⁴ Веднъж Благословеният отседнал в Чампа, до лotosовото езеро Гагара, с голяма Санга от около петстотин монаси. Тогава Почитаемият Сарипутта се обърна към монасите: 'Приятели, монаси!'

'Приятелю!' отвърнали монасите. Почитаемият Сарипутта казал следното:

'В нарастващи групи от едно до десет ще ви преподавам
Дамма за достигането на ниббана,
За да сложите край на страданието,
И да бъдете свободни от всички връзки, които обвързват.

1.2. 'Има приятели, (1) едно нещо, което много помага (*бахукаро*), (2) едно нещо, което трябва да се развие (*бааветаббо*), (3) едно нещо, което трябва да се знае напълно (*паринннейо*), (4) едно нещо, което трябва да бъде изоставено (*рахатаббо*), (5) едно нещо, което води до умаляване⁵⁷⁵ (*хана-багийо*), (6) едно нещо, което води до разграничаване (*висеса-багийо*), (7) едно нещо, трудно за проникване (*дуппативиджо*), (8) едно нещо, което трябва да възникне (*уппаетаббо*), (9) едно нещо, което трябва да бъде напълно научено (*абинннейо*), и (10) едно нещо, което трябва да бъде осъзнато (*саччикатаббо*).

(1) 'Кое нещо много помага? Неуморност в благотворните състояния (*аппамадо кусалесу даммису*).

(2) 'Кое нещо трябва да се развие? Осъзнатост по отношение на тялото, изпълнена с удоволствие (*кая-гата сати сата-сахагата*).

(3) 'Кое нещо трябва да се знае напълно? Контактът като условие за опетняване и привързване (*пассо сасаво упаданийо*).

(4) 'Кое нещо трябва да бъде изоставено? Самомнението "аз съм" (*асмимана*).

(5) 'Кое нещо води до влошаване? Немъдрото внимание (*айонисо манасикара*).

(6) 'Кое нещо води до отличие? Мъдрото внимание (*йонисо манасикара*).

(7) 'Кое нещо е трудно за проникване? Непрекъсната умствена концентрация⁵⁷⁶ (*анантариико чето-самаади*).

(8) 'Кое нещо трябва да се доведе до възникване? Непоклатимо познание (*акуппам нянам*).

(9) 'Кое нещо трябва да се научи задълбочено? Всички същества се поддържат чрез хранене (като сутта 33, стих 1.8 (1)).

(10) 'Кое нещо трябва да се постигне? Непоклатимо освобождение на ума (*акуппа чето-вимутти*).

'Това прави десет неща, които са реални и истинни, така, а не иначе, безпогрешно и свършено осъзнати от Татаагата.'

1.3. 'Две неща помагат много, две неща трябва да бъдат развити ... ((1) – (10) както по-горе).

(1) 'Кои две неща помагат много? Осъзнатост и ясно разбиране (като сутта 33, стих 1.9 (18)).

(2) 'Кои две неща трябва да бъдат развити? Спокойствие и прозрение (като сутта 33, стих 1.9 (23)).

(3) 'Кои две неща трябва да се знаят задълбочено? Ум и тяло (като сутта 33, стих 1.9 (1)).

⁵⁷⁴ – Това до голяма степен е пренареждане, под десет глави, на материала, изложен в ДН 33. Както в 33, Сарипутта дава систематичните инструкции, но трябва да се отбележи, че не се казва, че Буда го моли да направи това или да потвърди това, което е казал. Всъщност 70 от 100 елемента в сутта 34 са идентични със 70 от 230 елемента в сутта 33.

⁵⁷⁵ – Или "упадък"

⁵⁷⁶ – Възникването на "момент на пътя" (навлизане в поток и т.н.) след прозрение.

(4) 'Кои две неща трябва да бъдат изоставени? Невежество и жажда за съществуване (като сутта 33, стих 1.9 (2)).

(5) 'Кои две неща водят до влошаване? Да си труден за увещание и да имаш лоши приятели (като сутта 33, стих 1.9 (6)).

(6) 'Кои две неща водят до отличие? Да си лесен за увещание и да имаш добри приятели (като сутта 33, стих 1.9 (7)).

(7) 'Кои две неща са трудни за обхващане? Това, което е коренът, условието за замърсяването на съществата, и това, което е коренът, условието за пречистването на съществата (*йо ча хету йо ча паччайо саттанам самкилесая, ... саттанам висуддия*).

(8) 'Кои две неща трябва да се доведат до възникване? Знание за унищожаването [на замърсяванията] и за [тяхното] невъзникване повторно (като сутта 33, стих 1.9 (33)).

(9) 'Кои две неща трябва да се научат задълбочено? Два елемента, обусловения и необусловения (*санката ча дату асанката ча дату*).

(10) 'Кои две неща трябва да се постигнат? Познание и освобождение (като сутта 33, стих 1.9 (32)).

'Това прави двадесет неща, които са истински и истинни, така, а не иначе, безпогрешно и съвършено осъзнати от Татаагата.'

1.4. 'Три неща помагат много, три неща трябва да бъдат развити ...

(1) 'Кои три неща помагат много? Общуване с добри хора, слушане на истинската Дамма, практикуване на Дамма в нейната цялост (като сутта 33, стих 1.11 (13)).

(2) 'Кои три неща трябва да бъдат развити? Три вида концентрация (като сутта 33, стих 1.10 (50)).

(3) 'Кои три неща трябва да се познават добре? Три усещания (като сутта 33, стих 1.10 (26)).

(4) 'Кои три неща трябва да бъдат изоставени? Три вида жажда (като сутта 33, стих 1.10 (16)).

(5) 'Кои три неща водят до влошаване? Три неблагоприятни корена (като сутта 33, стих 1.10 (1)).

(6) 'Кои три неща водят до отличие? Три благотворни корена (като сутта 33, стих 1.10 (2)).

(7) 'Кои три неща са трудни за проникване? Три елемента, които съставляват освобождение (*ниссарания датуйо*): (а) освобождение от сетивността (*кама*), тоест, отказ (*неккаммам*), (б) освобождение от материалните форми (*рупа*), тоест, нематериалното (*аруппам*), (в) всичко което съществува, което е съставно, което е възникнало обусловено – освобождението от него е прекратяване (*ниродо*).

(8) 'Кои три неща трябва да се доведат до възникване? Три познания (*нянани*) за минало, бъдеще, настояще.

(9) 'Кои три неща трябва да се научат задълбочено? Три елемента (като сутта 33, стих 1.10 (13)).

(10) 'Кои три неща трябва да се осъзнаят? Три познания (*виджа*: като сутта 33, стих 1.10(58)).

'Това прави тридесет неща, които са истински и истинни, така, а не иначе, безпогрешно и съвършено осъзнати от Татаагата.'

1.5. 'Четири неща помагат много, четири неща трябва да бъдат развити ...

(1) 'Кои четири неща помагат много? Четири "колела" (*чаккани*): (а) благоприятно място за пребиваване (*патурупа-деса-васо*), (б) общуване с добри хора (*саппурусупасайо*), (в) съвършено развитие на непоколебимост в себе си (*атта-самма-папиди*), минали действия носещи заслуги (*пуббе-ката-пуннията*).

(2) 'Кои четири неща трябва да бъдат развити? Четири основи на осъзнатостта (като сутта 33, стих 1.11 (1)).

(3) 'Кои четири неща трябва да се познават задълбочено? Четирите храни (като сутта 33, стих 1.11 (17)).

(4) 'Кои четири неща трябва да бъдат изоставени? Четири наводнения (като сутта 33, стих 1.11(31)).

(5) 'Кои четири неща водят до влошаване? Четири ярема (като сутта 33, стих 1.11(32)).

(6) 'Кои четири неща водят до отличие? Четири вида "откъсвания" (като сутта 33, стих 1.11(33)).

(7) 'Кои четири неща са трудни за обхващане? Четири концентрации: (а) водеща до спад (*хана-багийо*), (б) водеща до задържане (*тити-багийо*), (в) водеща до отличие (*висесабагийо*), (г) водеща до проникване (*ниббеда-багийо*).

(8) 'Кои четири неща трябва да се доведат до възникване? Четири познания (като сутта 33, стих 1.11 (11)).

(9) 'Кои четири неща трябва да се научат задълбочено? Четири благородни истини (като сутта 33, стих 1.11 (12)).

(10) 'Кои четири неща трябва да бъдат достигнати? Четири плода на аскетичния живот (като сутта 33, стих 1.11(15)).

'Това прави четиридесет неща, които са истински и истинни, така, а не иначе, безпогрешно и свършено осъзнати от Татаагата.

1.6. 'Пет неща помагат много, пет неща трябва да бъдат развити ...

(1) 'Кои пет неща помагат много? Пет фактора за усилие (като сутта 33, стих 2.1 (16)).

(2) 'Кои пет неща трябва да бъдат развити? Петкратната свършена концентрация:⁵⁷⁷ (а) изпълване с възторг (*пити*), (б) изпълване с щастие (*сукка*), (в) изпълване с воля⁵⁷⁸ (*чето*), (г) изпълване със светлина (*алока*), (д) "преглеждащият" белег⁵⁷⁹ (*паччавеккана-нимитта*).

(3) 'Кои пет неща трябва да се познават задълбочено? Пет групи на привързване (като сутта 33, стих 2.1 (2)).

(4) 'Кои пет неща трябва да бъдат изоставени? Пет пречки (като сутта 33, стих 2.1 (6)).

(5) 'Кои пет неща водят до влошаване? Пет умствени блокажи (като сутта 33, стих 2.1 (19)).

(6) 'Кои пет неща водят до отличие? Пет способности (като сутта 33, стих 2.1 (23)).

(7) 'Кои пет неща са трудни за обхващане? Пет елемента на освобождение (като сутта 33, стих 2.1 (24)).

(8) 'Кои пет неща трябва да се доведат до възникване? Петкратното знание за правилната концентрация (*панчананико самма самаади*): знанието, което възниква в рамките на концентрацията, че: (а) "Тази концентрация е както за настоящо щастие, така и продуктивна за бъдещо произтичащо щастие" (*аятин ча сукка-випако*), (б) "Тази концентрация е благородна и свободна от светското" (*нирамисо*), (в) "Тази концентрация не се практикува от недостойните" (*акапурисасевито*),⁵⁸⁰ (г) "Тази концентрация е спокойна и свършена, постигнала е успокоение, постигнала е обединение и не е подбуждана, тя не може да бъде отречена или предотвратена", (д) "Аз самият постигам тази концентрация с осъзнатост и излизам от нея с осъзнатост."

(9) 'Кои пет неща трябва да се научат задълбочено? Пет бази за освобождение (като сутта 33, стих 2.1 (25)).

(10) 'Кои пет неща трябва да бъдат постигнати? Пет клона на Дамма (като сутта 33, стих 1.11 (25)) плюс знание и визия за освобождение (*вимутти-няна-дассана-ккандо*).

'Това прави петдесет неща, които са истински и верни, а не по друг начин, безпогрешно и свършено осъзнати от Татаагата.'

⁵⁷⁷ – Това се отнася до различните състояния на *джана*: (а) са първите две *джани* и (б) първите три. (в) и (г), според ДА, се отнасят съответно до телепатично осъзнаване на умовете на другите и ясновидство (въпреки че това тълкуване изглежда съмнително).

⁵⁷⁸ – *Чето* тук вероятно означава "воля", а не умовете на други хора (защо те трябва да бъдат "напоени"?).

⁵⁷⁹ – "Преглеждащото съзнание" при излизане от *джана*.

⁵⁸⁰ – От *ка-пуриса* 'недостоеен човек'.

1.7. 'Шест неща помагат много, шест неща трябва да се развият ...

(1) 'Кои шест неща помагат много? Шест неща, които трябва да бъдат запомнени (като сутта 33, стих 2.2 (14)).

(2) 'Кои шест неща трябва да бъдат развити? Шестте обекта на припомняне (като сутта 33, стих 2.2 (19)).

(3) 'Кои шест неща трябва да се познават задълбочено? Шестте вътрешни сетивни бази (като сутта 33, стих 2.2 (1)).

(4) 'Кои шест неща трябва да бъдат изоставени? Шестте групи жажда (като сутта 33, стих 2.2 (8)).

(5) 'Кои шест неща водят до влошаване? Шестте вида неуважение (като сутта 33, стих 2.2 (9)).

(6) 'Кои шест неща водят до отличие? Шестте вида уважение (като сутта 33, стих 2.2 (10)).

(7) 'Кои шест неща са трудни за обхващане? Шестте елемента, водещи до освобождение (като сутта 33, стих 2.2 (й)).

(8) 'Кои шест неща трябва да се доведат до възникване? Шестте стабилни състояния (като сутта 33, стих 2.2 (20)).

(9) 'Кои шест неща трябва да се познават задълбочено? Шестте ненадминати неща (като сутта 33, стих 2.2 (18)).

(10) 'Кои шест неща трябва да бъдат постигнати? Шестте супер-знания (*абинния*): Тук един монах прилага и насочва ума си към различни свръхестествени сили и се наслаждава на тях (*идди*): (а) Бидейки един, той става много (като сутта 2, стих 87); (б) с божественото ухо той чува звуци едновременно божествени и човешки (като сутта 2, стих 89); (в) той познава и различава умовете на другите същества (като сутта 2, стих 91); (г) той си спомня миналите съществувания (като сутта 2, стих 93); (д) с божественото око ... той вижда същества, които си заминават и възникват (като сутта 2, стих 95); (е) той пребивава, в този живот, чрез своето собствено свръх-знание и постижения, в постигането на съвършеното освобождение на сърцето и освобождението чрез мъдрост.

'Това прави шестдесет неща, които са реални и истинни, така, а не иначе, безпогрешно и съвършено осъзнати от Татаагата.'

1.8. 'Седем неща помагат много, седем неща трябва да се развият ...

(1) 'Кои седем неща помагат много? Седем съкровища (като сутта 33, стих 2.3 (1)).

(2) 'Кои седем неща трябва да бъдат развити? Седемте фактора на просветлението (като сутта 33, стих 2.3 (2)).

(3) 'Кои седем неща трябва да се познават задълбочено? Седемте спирки на съзнанието (като сутта 33, стих 2.3 (10)).

(4) 'Кои седем неща трябва да бъдат изоставени? Седемте латентни склонности (като сутта 33, стих 2.3 (12)).

(5) 'Кои седем неща водят до влошаване? Седемте неправилни практики (като сутта 33, стих 2.3 (4)).

(6) 'Кои седем неща водят до отличие? Седемте правилни практики (като сутта 33, стих 2.3 (5)).

(7) 'Кои седем неща са трудни за обхващане? Седемте качества на истинския човек (като сутта 33, стих 2.3 (6)).

(8) 'Кои седем неща трябва да се доведат до възникване? Седемте възприятия (като сутта 33, стих 23 (8)).

(9) 'Кои седем неща трябва да се научат задълбочено? Седемте основания за похвала (като сутта 33, стих 2.3 (7)).

(10) 'Кои седем неща трябва да се научат? Седемте сили на един арахант (*кинасавабалани*). Тук, за монах, който е унищожил замърсяванията, (а) непостоянството на всички съставни неща се вижда добре, както е в действителност, чрез съвършено прозрение. Това е един от начините, чрез които той разпознава, че за него замърсяванията са унищожени; (б) ...

сетивните желания се разглеждат добре като яма с тлеещи въглени ... ; (в) ... сърцето му (*читтам*) е склонно и предразположено към непривързване (*виека*), склонно към непривързване и непривързването е неговият обект; радвайки се на отказа (*неккаммабиратам*), сърцето му е напълно невъзприемчиво към всички неща, свързани със замърсявания ... ; (г) ... четирите основи на осъзнатостта са добре и наистина развити ... ; (д) ... петте способности са добре развити ... ; (е) ... седемте фактора на просветлението са добре развити ... ; (ж) Благородният осмичен път е добре и наистина развит ... Това е една от силите, чрез които той разпознава, че за него замърсяванията са унищожени.

'Това прави седемдесет неща, които са истински и истинни, така, а не иначе, безпогрешно и съвършено осъзнати от Татаагата.'

[Край на първата рецитационна част]

2.1. 'Осем неща помагат много, осем неща трябва да се развият ...

(1) 'Кои осем неща помагат много? Осем причини, осем условия водят до мъдрост в основите на светия живот, до придобиване на това, което не е придобито и до увеличаване, разширяване и развитие на това, което е придобито. Тук (а) човек живее близо до Учителя или до събрат-монах с положението на учител, като по този начин е силно установен в морален срам и морален страх, в любов и почит ... Този, който е поставен така (б) от време на време отива при своя учител, пита го и го разпитва: "Как така, Благородни? Какво означава това?" Така неговите почитени учители могат да разкрият скритото и да изяснят неяснотите, като по този начин му помагат да разреши проблемите си. (в) Тогава, след като е чул Дамма от тях, той постига оттегляне (*вупакаса*), на тялото и ума. (г) Освен това, монахът е морален, той живее съдържан според ограниченията на дисциплината, постоянен в правилното поведение, виждайки опасност и в най-малката грешка и спазвайки правилата на обучение. Също така, (д) монахът, след като е научил много, помни и има предвид това, което е научил, и онези неща, които са красиви в началото, в средата и в края, които в дух и буква провъзгласяват абсолютно съвършеното и пречистен свят живот, той помни и разсъждава, и прониква в тях с визия. Също така, (е) монахът, като пробуди енергичност, продължава да разсейва неблагоприятните състояния, като се стреми силно и твърдо и не отхвърля игото на благотворното. Също така, (ж) монахът е осъзнат, с най-високо осъзнатост и разграничаване, спомняйки си и припомняйки си какво е било направено или казано в миналото. Също така (з) монахът непрекъснато съзерцава възникването и отминаването на петте групи на привързване, мислейки: "Такава е материалната форма, нейното възникване и отминаване; такива са усещанията, такива са възприятията, такива са умствените формации, такава е съзнанието, неговото възникване и отминаване."

(2) 'Кои осем неща трябва да бъдат развити? Благородният осмичен път: Правилен възглед ... Правилна концентрация.

(3) 'Кои осем неща трябва да се познават задълбочено? Осем светски условия (като сутта 33, стих 3.1 (9)).

(4) 'Кои осем неща трябва да бъдат изоставени? Осем неправилни фактора (като сутта 33, стих 3.1 (1)).

(5) 'Кои осем неща водят до влошаване? Осем случая на небрежност (като сутта 33, стих 3.1 (4)).

(6) 'Кои осем неща водят до отличие? Осем повода за полагане на усилия (като сутта 33, стих 3.1 (5)).

(7) 'Кои осем неща са трудни за обхващане? Осем нещастни, неподходящи времена за водене на свят живот (като сутта 33, стих 3.1 (4), с пропускане на (д)).

(8) 'Кои осем неща трябва да се доведат до възникване? Осем мисли на един велик човек (*Махапуриса-витака*):⁵⁸¹ "Тази Дамма е (а) за такъв с малкото желания, а не за такъв с

⁵⁸¹ – Те са дадени в АН 8.3.30 с изявлението, че първите седем са предложени от Почитаемия Ануруда, а осмият е добавен от Буда.

многого желания; (б) за доволените, а не за недоволените; (в) за уединените, а не за тези, които се наслаждават на компанията; (г) за енергичните, а не за мързеливите; (д) за човек с установена осъзнатост, а не за човек с отпусната осъзнатост; (е) за човек с концентриран ум, а не за човек, който не е концентриран; (ж) за този, който има мъдрост, а не за този, на когото липсва мъдрост; (з) за този, който се наслаждава на неразрастването (*ниппапанчарамасса*), не за този, който се наслаждава на разрастването."

(9) 'Кои осем неща трябва да се научат задълбочено? Осемте състояния на майсторство (като сутта 33, стих 3.1 (10)).

(10) 'Кои осем неща трябва да бъдат постигнати? Осемте освобождения (като сутта 33, стих 3.1 (11)).

'Това прави осемдесет неща, които са истински и истинни, така, а не иначе, безпогрешно и свършено осъзнати от Татаагата.'

2.2. 'Девет неща помагат много, девет неща трябва да бъдат развити ...

(1) 'Кои девет неща много помагат? Девет условия, вкоренени в мъдрото внимание (*йонисо-манасикара-мулака дамма*): Когато един монах практикува мъдро внимание, (а) радост (*памодджа*) възниква в него и (б) от това, че е радостен, възниква възторг (*пити*) и (в) от чувството на възторг, сетивата му се успокояват; (г) в резултат на това успокоение той чувства щастие (*сукка*) и (д) от това чувство на щастие, умът му става концентриран; (е) с така концентрирания си ум той знае и вижда нещата такива, каквито са в действителност; (ж) с това да знае и вижда нещата такива, каквито са в действителност, той се разочарова (*ниббиндати*); (з) с разочарование той става безстрастен (*вирадджати*) и (и) чрез безстрастие той е освободен.

(2) 'Кои девет неща трябва да бъдат разработени? Девет фактора на усилието за свършена чистота⁵⁸² (*парисудди-паданиянгани*): (а) факторът на усилието за чистота на морала, (б) ... за чистота на ума, (в) ... за чистота на възгледа, (г) ... на пречистване чрез преодоляване на съмнението (*канка-витарана-висудди*), (д) ... на пречистване чрез знание и визия за пътя, и за не-пътя (*маггамагга-няна-дассана-висудди*), (е) ... на пречистване чрез знание и визия за прогрес (*патипада-няна-дассана-висудди*), (ж) ... на пречистване чрез знание и визия (*няна-дассана-висудди*), (з) ... на чистота на мъдрост (*панья-висудди*), (и) ... на чистотата на освобождението (*вимутти-висудди*).

(3) 'Кои девет неща трябва да се знаят задълбочено? Девет обители на същества (като сутта 33, стих 3.2 (3)).

(4) 'Кои девет неща трябва да бъдат изоставени? Девет неща, вкоренени в жаждата: Жаждата обуславяща търсене, ... придобиване, ... взимане на решения, ... похотливо желание, ... привързаност, ... присвояване, ... алчност, ... опазване на притежанията, и поради пазенето на имуществото възникват хващането на тояга и меч, кавги, ... лъжа и други зли неумели състояния (като сутта 15, стих 9).

(5) 'Кои девет неща водят до влошаване? Девет причини за зложелание (като сутта 33, стих 3.2 (1)).

(6) 'Кои девет неща водят до отличие? Девет начина за преодоляване на зложеланието (като сутта 33, стих 3.2 (2)).

(7) 'Кои девет неща са трудни за проникване? Девет разлики (*нянатта*): Поради разликата в елемента (*дату*)⁵⁸³ има разлика в контакта (*пасса*); поради разликата в контакта има разлика в усещането; поради разликата в усещането има разлика във възприятието; поради разликата във възприятието има разлика в мисълта (*санкаппа*); поради разлика в мисълта има разлика в намеренията (*чанда*); поради разликата в намеренията има разлика в обсебването (*парилаха*); поради разликата в обсебването има разлика в търсенето (*парийесана*); поради разликата в търсенето има разлика в това, което се придобива (*лабха*).

⁵⁸² – Първите седем от тях формират рамката на Висуддимагга, която от своя страна се основава на схемата на МН 24.

⁵⁸³ – Темата е разработена в СН 14.1.

(8) 'Кои девет неща трябва да се доведат до възникване? Девет възприятия (*сання*): за нечисто (*асуба*), за смъртта, за отвратителността на храната (*ахаре патиккула сання*), за отвращение към целия свят (*сабба-локе анабирати-сання*), за непостоянството, за страданието в непостоянство, за безличност в страданието, за отказ (*пахана*), за безстрастие (*вирага*).

(9) 'Кои девет неща трябва да се научат задълбочено? Девет последователни пребивавания (като сутта 33, стих 3.2 (5)).

(10) 'Кои девет неща трябва да бъдат постигнати? Девет последователни прекратявания (като сутта 33, стих 3.2 (6)).

'Това прави деветдесет неща, които са истински и верни, така, а не по друг начин, безпогрешно и съвършено осъзнати от Татаагата.'

2.3. 'Десет неща (1) много помагат, (2) трябва да се развиват, (3) трябва да се познават напълно, (4) трябва да се изоставят, (5) водят до намаляване, (6) водят до разграничаване, (7) са трудни за проникване, (8) трябва да бъдат накарани да възникнат, (9) трябва да бъдат напълно научени, (10) трябва да бъдат постигнати.

(1) 'Кои десет неща помагат много? Десетте неща, които осигуряват защита (като сутта 33, стих 3.1 (1)).

(2) 'Кои десет неща трябва да бъдат развити? Десетте обекта за постигане на вглъбеност (като сутта 33, стих 3.3 (2)).

(3) 'Кои десет неща трябва да се знаят задълбочено? Десетте сетивни сфери (*адятанани*):⁵⁸⁴ око и зрителен обект, ухо и звук, нос и обоняние, език и вкус, тяло и тактилен обект.

(4) 'Кои десет неща трябва да бъдат изоставени? Десетте неправилни пътя (като сутта 33, стих 3.1 (1)) плюс неправилно знание (*мичча-няна*) и неправилно освобождение (*мичча-вимутти*).

(5) 'Кои десет неща водят до влошаване? Десетте неблагоприятни начина на действие (като сутта 33, стих 3.3 (3)).

(6) 'Кои десет неща водят до отличие? Десетте благотворни начина на действие (като сутта 33, стих 3.3 (4)).

(7) 'Кои десет неща са трудни за обхващане? Десетте благородни обитания (като сутта 33, стих 3.3 (5)).

(8) 'Кои десет неща трябва да се доведат до възникване? Десетте възприятия (както стих 2.2 (8)) и възприятието за прекратяване (*ниродасанна*).

(9) 'Кои десет неща трябва да се научат задълбочено? Десетте причини за изхабяване (*нидджара-ваттунни*): Чрез правилния възглед, неправилния възглед се изхабява и всякакви зли и неблагоприятни състояния, възникнали на основата на неправилния възглед, също се изхабяват. И според правилния възглед се развиват и усъвършенстват много благотворни състояния. Чрез правилната мисъл, неправилната мисъл се изхабява ... Чрез правилната реч, неправилната реч се изхабява ... Чрез правилното действие, неправилното действие се изхабява ... Чрез правилното препитание, неправилното препитание се изхабява ... Чрез правилното усилие, неправилното усилие се изхабява ... Чрез правилната осъзнатост, неправилната осъзнатост се изхабява ... Чрез правилната концентрация, неправилната концентрация се изхабява ... Чрез правилното знание,⁵⁸⁵ неправилното знание се изхабява ... Чрез правилното освобождение, неправилното освобождение се изхабява и каквито и да е зли и неблагоприятни състояния, възникващи на базата на неправилното освобождение, също изчезват. И чрез правилното освобождение се развиват и усъвършенстват много благотворни състояния.

(10) 'Кои десет неща трябва да бъдат постигнати? Десет качества на такъв който е отвъд тренировката (като сутта 33, стих 3.3 (6)).

'Това прави сто неща, които са реални и верни, така, а не иначе, безпогрешно и съвършено осъзнати от Татаагата.'

Така казал Почитаемият Сарипутта. И монасите се възхитили и зарадвали на думите му.

⁵⁸⁴ – Тук се споменават само петте външни сетива и техните обекти, пропускайки ума и умствените обекти.

⁵⁸⁵ – Както при ДН 33.3.3 (6).

Превод от Пали – Морис Уолш и Бикку Боди
Превод от английски – Теравада будизъм на български – 2023

Само за бесплатно разпространение.